

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

CHRISTOPHER VALKENDORPH .

Anfiglet stuxxon efter Originalen paa Valkendorphs Collegio;

Grave
Danſke Vænds og Svinders

Berømmelige
Aftemæle,

udgiven
ved

CASPER PETER ROTHE

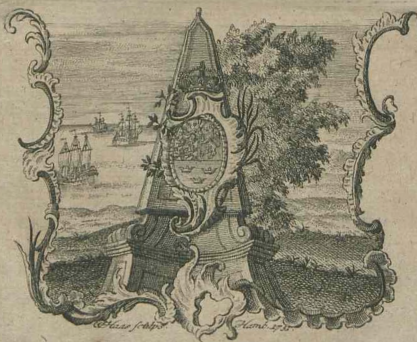
Anden Deel

5826

1753.

J. Haase delat fecit

Brave
Danske Mænds og Qvinders
Berømmelige
Eftermæle,
Deres Levnet, Fremgang og
Skiebne,
uddraget
af de over Dem udstæde
Lig-Prædikener og Programmata.
For Julii Maaned 1753.

Kjøbenhavn, trykt paa Auctors Bekostning.

Den
Kongelige Danske
Riigs Raad, Rente og Hofmester
S Christopher
Malekendorff
til Glorup,
Stiftere af det
Malekendorffiske Collegio
Liv og **L**evnet,
Sammendraget
af
Deels trykte, deels Haandskrevne Papirer,
Hvoertil er søjet
Stifterens Fundats
for benævnte Collegio.
Samlet og udgiven
ved
C. P. K.

* * *

Den Efterfølgte Land med Billighed
forekastes Utaknemmelighed, som
oppebærer Begjæringer uden at
erkiende fra hvem samme kom-
mer. Stode end Lege i saa
Hvid at undskyldte, som de dog ey gjøre, saa va-
re dog de Lærde ey at frietage.

Man vil gjøre sig en Fornøjelse af, her at
forfriske en brav Mand's Ihukommelse, som vel
selv ey haver været Bogstæder, men desuagtet
vrist sig en saadan Ven af de Studerende, at
samme her i Residensen den Dag i Dager, ny-
de got af hans Gavnighed, endskiont han selv
for meere end mange Mand's Minde er henimul-
net i sin Stov.

Den

Christoff. Walckend. 5

Den Mand hvis Eftermæle man her vil opreynse af sit Muld, er den bekiendte Riicens Raad, Kong Friderich den Andens og Kong Christian den Fierdes Rente, og Hof-Mester Hr. Christopher Walckendorff til Glorup, Stiftere for det Walckendorffiske Collegio.

Denne gavmilde Mand var selv fød af en gammel dansk adelig Familie, som hans Navn og Skjold udviser; Til Fader havde han Ærlig og Velbyrdig Mand Henning Walckendorff til Glorup, og til Moder Ærlig og Velbyrdig Frue Zidsel Friis (a); men det kand her saa lidet antegnes paa hvad Dag han først kom til Verden, som hans Fødsels Aar end og er ubekiendt.

I hans unge Aar finder man vel, at han ey er bleven holdt til Studeringer, thi alle ere eenige derudi, at han ey selv haver studeret, som og bemerkes at være det eeneste der fattedes ham (b); men det slaaer ey Fejl, at som han var et muntert Hoved, og af en høy Aftom, er han i sin Ungdom bleven holdet frem til alle andre adelige

A 3

Obel

(a) Denne Efterretning er laant af Hr. Justiti-Raad Klevenfeldts Genealogiske Tabeller over Familien Walckendorff.

(b) See Kong Christian den Fierdes Historie udgiven ved Slange pag. 172.

6   **Christoff. Walkend.**

Oveller, som fandt danne og sætte Skik paa en ung Adelsmand.

Hans første Bestilling var, at han blev Hof-Junker hos Kong Christian den Tredie; Han vidste strax saa vel at skikke sig udi all Hof-Maaner, at Høybemeldte Konge særdeeles elskede ham (c). Det næste Trin han derpaa gjorde, var, at han i Aaret 1556. blev skicket til Bergen som Lehnsherre (d). Paa dette Sted to-
ge

(c) Jbid. item Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag. 584.

(d) Dette Aarstal 1556 anføres af Hr. Baron Holberg i hans Bergens Beskrivelse trykt 1750 pag. 146 og 269, land og best siemne overens med hvad der meldes pag. 40, 61, og 77. men der som Corrector Edvardsøns Manuscript, som Baronien haver fulgt, er rigtig, som det ventelig er, maa Walkendorff allerede være bleven gjort til Lehnsherre af Kong Christian den Tredie, thi samme Døde første Aars-Dagen 1559, har og folgelig været 2 Aar Lehnsherre, i deane Konges Tiid. Men da Slangen i Kong Christian den Fjerdes Historie pag. 173 beretter, at han af Kong Friderik den Anden blev gjort til Lehnsherre i Bergen, hvilken Mening Hr. Baron og saa er af i sin Danmarks Historie Tom. 2. pag. 584, maa vel sigt saaledes forklares, at han af Kong Friderik den Anden er bleven stadfæstet i det ham tilforn betroede Lehn. Men er dette rigtig, bliver det Uret, at begge disse store Historie-Skrivere tillægge Walkendorff Lehnsherrskabet paa

Christoff, Walckend. 7

ge de Tydske den Tiid ilde af Sted, men for at forstaae slikt desbedre, vil det være nødigt at gaae lidet tilbage i Tiden, og viise Oprindelsen hertil.

Den mægtige Handels og Hanse-Stad Bergen rummede den Tiid tre Slags Indbyggere inden sine Porte, som vare først sine egne Trosske Indbyggere, dernæst de Contorske, og herforuden et andet Tydsk Societet, kaldet de 5 Amter eller Skomagere. Hvorledes samme først ere blevne rodfæstede der i Byen maa søges i Historien. De sidste vare de stæmme, de foretog mange Voldsomheder, og gjorde mange Misgjerninger, aldeles ustraffet, thi de vare ey alleene blevne Borgerne for mægtige, men endog Lehnsherrn selv. Kong Christian den Tredie indsaae derfor, at det var den høye Tiid, at der blev sadt slikt en Mand til Lehnsherre paa Bergenhuus, som baade havde Forstand og Hierte til at tvinge disse selvraadige Fremmede. Han fandt ey nogen beqvemmere hertil end som Christoffer Walckendorff, hvorfor han blev sendt did op som Lehnsherre i Aaret 1556 (e).

U 4

Saa

---

paa Gulland sørend i Bergen, hvorum fand efterskred Stresøws Gutbilandske Krønike pag 279. som bevidner, at det var i Aaret 1571 han første gang kom til Gulland.

(e) Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 146.

8 Christoff. Walckend.

Saa snart han var kommen til *Bergen*, og ved sin Ankomst fornam af *Borgernes Klage* maalt, hvor stor *Bold* og *Uret* *Borger*skabet blev tilføjet, saavel af *Garperne* (f) paa *Bryggen*, (g), som af *Skomagerne* i *Sko-Strædet*, satte han sig strax for at raade *Bod* derpaa, og at

klip:

(f) En *Garp* er det samme som en *Tydsker*, betynder ellers ogsaa en *Loos*. Saadant *Ravn* gaves de *Tydske* paa *Bryggen*, efterdi de ved *snedig* *Handel* og *Vandel* udsued *Bergens* *Borgere*. See *Clau-* *sen Norges Beskrivelse* pag. 78. og af *ham Hol-* *berg* i *Bergens Beskrivelse* pag. 207.

(g) *Garpe* *Bryggen* i *Bergen* beskriver *Wolff* i sit *Norrigia illustrata* pag. 85 saaledes: *Ruget* lidet neden fra *Bergenhuus*. *Slot* er *Bryggen* *sunderet*, hvilken er bygget langs ud ved *Waagen*, eller *Hav-* *nen*, som løber ind til *Torvet*, frem for alle *Gaar-* *dene*, som ere bygde op indtil imod *Overgaden*, og kaldes samme *Brygge* efter de *Tydske*, som der tilholder, og ere alle *ugifte*, *Garpe* *Bryggen*, hvilke have der deres *frie* *Købmandskab* og *Hand-* *del*, med *fremmede*, ligejøm *Indbyggerne*. *Clau-* *sen* i sin *Norges Beskrivelse* pag. 78. skriver saale-

des: *Udi* *Enden* af *Bergens* *Wiig* er *Bryggen* *byggt*, der som de *Tydske* *boe*, som *Contoret* op-

holder. *Bryggen* er byggt langt ud paa *Vandet*, og strekker sig med *Norden* langs ud ved *Vandet* frem for alle deres *Gaarde*, derfor kaldes den *Part* af *Byen* *Bryggen*, eller *Garpe* *Bryggen*, thi alle *Tydskere* kaldes *Garper* paa gammel *Norsk*, og er ikke uden 21 *Gaarde*, hvilke strekke sig med lange *Huse* *stier* op fra *Bryggen*, saa at udi hver *Gaard*

er

flippe Bingerne saavel paa det eene, som paa det andet Partie. Disse Skomagere stode og forlode sig paa de Contorke, togte og gemeenliggen til Bryggen, naar de havde bedrevet nogen Misgjerning, fandt og der Beskyttelse imod Overigheden; De dreve Næring og holdte Oltap, uden at vilde betale Accise, og saasom Fiske-Torvet da laae ved Bryggen, og de Kjøbende maatte passere forbi deres Qvarteret, for at komme til Torvet, hindrede de Borgeriskabets Tienestefolk at komme til Torvet, førend de selv vare forsynede med saa megen Fisk, som de agtede at kjøbe, hvilket saavel som andet kand sees af Borgernes Klagemaal til Lehns-Herren samme Tid (h).

Saadan Uorden kunde Walckendorff en taale skulle gaae i Svang, han satte sig og derafter for, at indskrænke deres Magt, og gaves ham

U 5 ham

---

er henved 18 og i somme 24 Stuver, og mere end et Hundrede Mand i hver Gaard, med Kjøbmænd og Dreng, som alle ere ugifte, thi ingen maa der have Hustru, og gaae dog alle af hver Gaard til et Bord, i et Huus, i deres Skytning Stuve. See og herom Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 218. og Rami Norges Beskrivelse pag. 156.

- (h) See Wolffs Norrigia illustrata fra pag. 82. til 113, og af ham Holberg i sin Bergens Beskrivelse fra pag. 100 til 106.

ham dertil saadan Leylighed. Stomagerne anlagde en Soc-Broe udi Vaagen, nedan for deres Estræde, paa det Sted hvor nu Torvet er; da denne Brygge var forfærdiget, lode de forbyde udi Kors-Kirken, at ingen af Hollænder-Skrædet maatte bruge samme deres Broe og Bippe. Christoffer Walckendorff som paa samme Tiid var i Kirke, anhorte dette med Forsurdring, og adspurte saavel Laugmanden, som Porgemester og Raad, om saadant var dem vittersigt, og da han horte at Stomagerne dem usafvidende, af egen Myndighed, havde giort dette Forbud, lod han dem paa tredie Dagen derefter bestikke til at møde for sig, for at fremlegge deres Privilegier. Dette maatte de beqvemme sig til, saa at de frembragte Copier af alle deres Friheder, forsegledede med deres eget Segl, som de paastode sig at være givne (i).

Da Lehns-Herren Walckendorff noye havde igiennemlæst deres Friheds-Breve, men der udi intet fundet, som kunde berettige dem til sliige Foretagender, sær at lade publicere Forbud imod Kongelige Undersaatter, lod han dem anden gang stævne til Raadstuen. Da nu Stomagerne merkede, at denne Sag vilde falde ilde ud for dem, fulde de til Føye, og begiærede Raade men ingen Ret. Walckendorff

(i) Wolffens Norrigia illustr. pag. 101.

Dorff tilfagde dem da paa Kongens Begne Naade, dog med de Villkor, at de under Haand og Segl skulde forpligte sig til, intet saadant videte at foretage. Item at de skulde lade samme Broe og Bippe være tilfælles for andre Borgere (k).

Men det varede ikke længe førend der atter reyste sig en anden Sag imød dem, thi da noget derefter udi en indbyrdes Tvistighed imellem dem selv, een af deres Lav, ved Navn **Henning Pedis** rømte fra Sko-Strædet ud til Stranden, og de fik at vide, at der var noget af hans Gods i en Qvindes Huus, hængte de strax en Laas for samme Qvindes Huus, Bysfogden og andre Kongens Befalningsmænd uadspurdte (l).

Dette forarsagede, at Walckendorff atter gif dem paa Klingen, og tvang dem til, ey allee ne at bede om Naade, men endog at indgaae alle de Artikler, som han da foreskrev dem (m), og det under Straf paa Liv, Gods og Penge.

Kort derefter reyste Lehns-Herren til Danmark, som ventelig har været i Aaret 1559, paa den Tiid Forandringen i Regieringen skeede, at

(k) Wolffens Norges Beskrivelse pag. 102.

(l) Wolff l. c.

(m) Hvort disse Artikler bestode, fand læses i Holbergs Bergens Beskrivelse, trykt 1750. pag. 102. og i Wolffens Norrøgia illustrata pag. 103.

12 Christoff. Walckend.

at nemlig Kong Christian den Tredie døde, og Kong Friderich den Anden satte sig paa sin Faders Gæde (n), hvor han berettede Kongen Tilstanden i Bergen, og af Hans Majest. beskoum Guldmagt at beskytte Borgerne end videre imod de Tydske.

Forinden jeg her gaaer videre, og viiser hvad Lehns Herten efter sin Tilbagekomst til Bergen tog sig fore, og hvorledes han da førte i King, saabel med de omtalte Skomagere, som og med de Concorste, vil jeg først viise, hvad der med de sidste allerede var foreløben førend Lehns Herten drog til Danmark.

De Concorste, som ellers kaldtes Garper, vare Tydske Kiobmænd, der fra første færd af havde sat sig ned i Kong Erik af Pommerens Tiid, ved saadan Anledning, at de den Tiid forestrakte de af de Wismarske Friebyttene udplyndrede og forarmede Bergens Borgere Pengge og andet, som samme ey siden kunde betale,
og

-
- (n) Hr. Baron Holberg formæener i Bergens Beskrivelse pag. 271, at det var 1558, men den Tiid levede Kong Christian den Tredie endnu, maa derfor vel være 1559 om man ellers skal kunde conciliere dette sammen med hvad der siges pag. 269. Wolff i sin Torges Beskrivelse sætter pag. 104. det Aars Tal 1560, som er det andet Aar af Friderici Secundi Reglering.

og derved kom til at eye de dennem Vandtsatte Huse og Grunde. Disse Kiobmænd, der egentlig kun vare Hanse-Stædernes Fuldmægtige, anlagde siden et Contor eller Stapel i Bergen for deres Handels Skyld, hvor de gjorde Oplag af alle de Vahre, som sendtes dem fra de Wendiske Steder, og overskibede igien til samme Norske Vahre (o).

Endskjønt Landets egne Indbyggere ved dette meget fornærmedes, taug de dog længe dertil, indtil at disse Garper eller Contorske begyndte at gjøre sig alt for brede, thi de bemægtigede sig ey alleene den heele Stads Handel, og forskreve fra Hanse-Stæderne alle Slags Haandverks-Folk, hvilke de indtog udi deres Værelser paa Contoret og paa Bryggen, saa at samme fremmede Haandverks-Folk, under deres Bæsttelse, ikke allene gjorde all Slags Arbejde for de Contorske, men endog for Nordfaretne, hvilke de, i Henseende til den Credit, som gaves dem, havde gjort sig tilhængige, saa at Stadens Haandverks-Folk derudover tabte en stor Deel af deres Næring; de begyndte derforuden ogsaa at holde Ostap, og udsælge Oll og Wiin i Potte-Maal. Foruden dette begyndte de med mange foldige andre selvtagne Friheder, og kerte sig hverken efter Kongens Forordningen, eller efter

Lehns

(o) Pontani Corograph. Dan. Descript. pag. 699.

14   **Christoff. Walckend.**

Lehns-Manden, som de ofte søgte paa Livet, ja iblandt dræbte.

Herpaa var det Christoffer Walckendorff blev Lehns-Mand i Aaret 1556 (p). Saa snart han var kommen til Bergen, og havde antaget sit Embede, satte han sig for at legge Tømme, saavel paa de Contorske Kjøbmænd, som paa de andre Tydske. Hvorledes han fierte i Ring med Stomagerne er allerede noget omtalt, men hans Forhold i Henseende til de Contorske, var saadan:

De Contorske underholdt mange Hore-Huse paa Overgaden, hvorudover der gaves adskillig Anledning til Klammerie, og undertiden til Mord, saasom der og virkelig nogle bleve ihjelslagne udi det samme Aar, som Walckendorff kom til Bergen, uden at man kunde faae fat paa Misdaederne, thi naar nogen af Byens Folk geraadede udi Tvistighed med en Garp, brøde de Tydske strax ud af deres Gaardet, 20 til 30 Mand stærk, med Steen og Hand-Spiger, for at komme deres egne Folk til Hielp, og naar nogen paa Skostrædet havde bedrevet en Misgjerning, blev han tagen i Beskottelse paa Bryggen, saa at hverken Byefogden, eller nogen anden Kretsens Betient kunde faae ham ud (q). For disse Aar

(p) Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 146.

(q) Wolffens Norrigia illustrata pag. 99.

Marsagers Skyld lod Lehns-Herren nedrive de mistænkte Huse paa Overgaaden, og derimod gav Skjøgerne en anden Plads at beboe ved Sverresborg. Samme Plads kaldtes tilforn Zekelsfield, men nu Stolen, og fandt der ingen Uorden eller Klammerie stee, uden man fandt see alting i Slots-Porten (r).

Dette var et Tordenslag for de Concorste, saasom de merkede, at det paa dem var sigtet, og de derforuden bleve skilte ved de for dem belejlige Huse paa Overgaden, hvor de baade havde stallet Bey, og uformerket kunde forlyste sig, men de maatte finde sig herudi.

Videre anordnede Walckendorff, at intet Qvinde, Menneſte maatte selge sig til nogen Garp, som de tilforn uden all Undseelse gjorde, da hver Oldemand, Actein, Secretarius, Husbunde og Tiener havde sin Skjøge, saa at der omsider regnedes flere Garpe-Horer, end Garpe-Hunde (s) paa Bryggen. Han lod endog
di

(r) Ramus i sin Norges Beskrivelse pag. 157. henviser dette urettelig til det Aar 1568.

(s) Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 244. Røvmændene paa Bryggen havde altid nogle grimme arrige og onde Hunde, som Vægtene liggende uden for deres Ege-Buder. Disse Hunde laae altid om Dagen stille, og gjorde ingen Menneſter nogen
For

16 Christoff. Walckend.

videre befale, at ingen løs Qvinde eller Skioge, skulde i Kirken sidde i Stoel med nogen ærlig Danne-Qvinde; Dertiligste at ingen afsaadanne Skioger skulde gaae med Danne-Qvinder Dug, og Sæt paa Hovedet, som tilforn tit var skeed, at man ikke kunde kiende en ærlige Qvinde fra dennem, ikke heller maatte dennem tilstedes, at komme til noget Bryllup eller Barfel, at sidde blant ærlige Qvinder, som tilforn var skeed.

Han lod og forbyde, at naar nogen' af dem eller deres Born døde, da maatte ikke Veblinge af Skolen gaae for deres Liig, med meere (t).

Derpaa begyndte de store Tvistigheder med Stomagerne, hvorom tilforn er talt, og vare de Contorske Kiebsmand derudi indbillede, esferdi de toge dem i Beskyttelse.

Chri

Fortræd, men vin Matten vare de som vilde Lovet at komme nær, saa ingen Ubekendt uden Livs Fare kunde gaae over Bryggen; Var nogen af Folkene sildig udi Byen, og vilde gaae hjem paa Bryggen, maatte de tage et Knippe Nøgler udi Haanden at rangle med, thi saa vidste Hundene at det var af deres egne Folk, som hørdte hjerme paa Bryggen. See Wolffs Norges Beskrivelse pag. 98.

- (g) Wolffens Norrigia illustrata pag. 100. Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 271.

Christoffer Walckendorff reyste og selv samme Tiid ned til Kiøbenhavn; Da han kom tilbage, lod han allevegne plante Stykker, og holde sterk Vagt paa Slottet.

Dette indjog stor Frygt i de Tydske, saasom de bildte sig ind, at han derved havde noget findtligt i Sinde imod dem. Den siette Dag efter hans Tilbagekomst, lod han kalde de Tydske Handverksfolk til sig, og lod dem vide, at de maatte efterleve, hvad som tilforne var sagt dem udi Christopher Hvidfeldts (u) Tiid, som

-
- (u) Christopher Hvitfeld er af Lehn's Mændene paa Bergenhus den 4de i Orden. Han var een af de Hovedsmænd, som bleve opsendte til Opfløe 1532, og med andre underskrev det Brev, som blev accorderet Kong Christian den Anden. Aar 1537. commanderede han tilligemed Truid Ulfstand den Fløde af 14 Orlogs-Skibe, som blev skicket til Trundbiem, for at holde Erke-Biskop Guluf udi Ase. Men Erke-Bispen, som ikke havde lyst til at gjøre Modstand, flygtede med 4 Skibe og alt sit Gods til Holland, hvorpaa Christopher Hvitfeld indtog Steenwigholms Slot, og det heele Nordenfieliske gif saa Kong Christian den Tredie til Haande. Hvitfeldt fik derpaa Befaling, at reformere Kirker og Skoler i Norge, efter den Maade, som steed var i Danmark. Han blev udi det Aar 1540, skicket med 2 Orlogs-Skibe til Island, for der at fengsle den oprørske Biskop, og at tage Landet udi Kongens Eed, hvilket og steede,

Julius 1753.

som var Walckendorffs Formand, det er, be-
 quemme sig til de Byer, som andre Byens
 Folk vare underkastede, eller forlade Staden.

Disse gabe strax de Concorste dette tilkiende,
 hvilke satte Mod i dem, og forsikrede dem om Bes-
 kyttelse, samt at det skulde ingen Nød-have.

De nu Skomagerne fortsøbede noget med at
 give Lehns-Herren Evar, lod han paa Hans
 Majests. Begne strax tilslaae deres Bøe- Vin-
 duer, hvorover Embeds-Mændene blebe meget
 forbittrede, og lode sig forlyde med, at der for
 dets Skyld skulde blive mangt et Faderløst Barn
 i Byen, ja det Barn, som laae i Buggen skul-
 de græde derover, med flere slige unyttige Ord
 og Trusel, hvilket dog satte saadan Skrek i
 endeel af Almue, at de af Frygt for Ovetlast,
 forte deres Gods om Natte-Tide hemmelig ud
 af Byen. Men Walckendorff blev ved et stift
 Nød

---

de, og Landet blev tilligemed udi Kirke-Sager re-
 formeret. Aar 1554 blev han af Kong Christian
 den Tredie befalet, som Lehns-Herre at tilkiendegive
 de Oprørske paa Cantoret, hvad som var sluttet til
 Odense. De Tydske bequæmede sig da til at ind-
 gaac nogle Artikler deraf, men Skomagerne eller
 Embeds-Mændene, vilde ikke kintytke til at betaa-
 le Told, Skat og Accise, sørgvænde at de vare
 løse Karle, som dependerede af de Cantorske. See
 Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 146.

Mod, og opmuntrede Borgerne til Ofrighed; Dette forarsagede, at de Concoriske forlangede en Samtale med ham i Bor Frue Kirke, hvilket og skeede. Da han gik ned af Slottet, tog han ifkun to Drengene med sig, for at lade see, hvor lidet bange han var for deres Trusel. men sagde de derhos til **Solger Bagge**, som han befalede de Slottet, at saa snart han merkede nogen Alarm eller Ustyrlighed, skulle han strax skyde af Slottet ind paa Bryggen (x).

Da de vare blevne forsamlede udi Kirken, komme Kiobmændene frem med en Bog, hvorudi alle deres Privilegier vare skrevne, blant andet et, som Kong Christian den Anden havde givet i **Bergen**, saa lydende: At Kiobmændene maatte beholde de Tydske Handverksfolk til videre Beskeed. Men som dette Privilegium var udgivet førend Høyttbemeldte Konge. kom til Regieringen, og da han endda ifkun var Prinds, og det derforuden ifkun var et Interims-Privilegium, som virkeligen siden var ophævet ved den **Odenseiske Reces**, holdt **Walckendorff** det for at være uøstrettelig. Endeligen blev saaledes forhandlet, at Lehns-Herren tilstædede de 4 Amter, at bruge deres Haandverk i **Bergens** indtil forstkommende **Michaelis**, imidlertid skulde de hos Hans Majest. giøre Ansøgning om at

B 2

fot

(x) Wolffens Torgets Beskrivelse pag. 107.

forblibe det længere, og naar Michaelis Tid var for Naanden, Fulde de enten svare Kongen, eller strax forlade Staden. Dette lovede de med Brev og Seigl.

Hanse: Stæderne gjorde derpaa tvende gange Ansøgning, samme Sommer hos Hans Mæjest., og begierede, at de Tyske Handverksfolk maatte efter Sædvane staae under Controret. Men Kongen lod dem vide, at de i alle Maader maatte rette sig efter det Brev, som de havde givet **Christoffer Walckendorff** (y).

Lehns: Herten forglemte ey heller **Stomagerne**. Med samme renske sig en Trætte angaaende en Kirke kaldet **St. Halwards Kirke**, udi hvilken **Biskop Aslac Bolde** havde tilstaaet dem, efter deres egen Kirkes Medbrudelse, at holde Guds-Tjeneste, men de siden havde tilegnet sig den, som deres egen Kirke.

Da de af **Lehns:** Herren bleve anmodede om at vise deres Adkomst til Kirken, komne de frem med nogle gamle Breve, hvilke bleve befundene at være falske, saaledes at de vare Breve givne **Stomagerne** i **Trundhiem**, og at disse havde udtrædt **Trundhiem**, og i Steden derfor skrevet **Bergen**. Dette blev saa klarligen vist, at

---

(y) **Holbergs Bergens Beskrivelse** paa. 142.

at de ikke kunde nægte det, alleene at de bevidnede, at saadant ikke var gjort af dem. Hersudover domte Walckendorff St. Halwards Kirke til Staden igien (2).

Misfornøielsen voxede derpaa alt meere og meere, saa det til sidst kom saa vidt, at Walckendorff lod dem vide; at de enten i alle Ting maatte underkaste dem Landets Love, som andre Undersaatter, eller vige ud af Staden; Endeel forlode derpaa Sko-Strædet, og vilde sætte sig ned paa Bryggen, for der at drive deres Haandværker. Men han lod kalde Oiddermanden paa Contoret og de 18 Mænd eller Actieiner til en Samtale udi Kors-Kirken, hvor de lovede ikke at handthæve Skomagernes hos sig paa deres Contor.

Herudover, da de merkede, at de intet Sted meere maatte have, enten udi Staden eller paa Contoret, satte de sig for at reyse til Tydskland. Da Walckendorff fik deres Forsæt at vide, sammenkaldede han dennem paa Raadstuen, hvor de lode sig indfinde. Han tilspurte dennem derpaa, om de havde noget over ham at

(2) Wolffens Norrigia illustrata pag. 109. Hølbergs Bergens Beskrivelse pag. 103. Rami Norges Beskrivelse pag 153. saa og 157. som henfører dette urettelig til Aaret 1568.

Klage? da skulle de nu giøre det, imedens de samtsig vare tilstede; men de svarede alle Mey her il! og gif saa hver særdeles frem, tog Lehns-Herren udi Haanden, og takkede ham, og lo vore ved Brev og Segl intet at tale om Kongen, eller Lehns-Herren uden alt got, erklærede ogsaa, at den Trætte, som havde reyst sig, skulde være død og magtesløs i alle Maader, hvo andet gjorde og talede, skulde holdes for en Tre-løs Mand (a). De reyste derpaa af til Tydskland, og havde deres Regimente med det samme en Ende (b).

Der Borgerne udi Bergen saae, at han havde saadan Lykke og Fremgang med hvad han foretog sig, da kom de til hannem, og beklagede sig ey alleene, at de ey kunde faae noget til fløbs paa Torvet, førend de Tydske havde kjøbt hvad dem lystede, men viiste ham og Kongel. Majests. Brev, som de havde om samme Torv, hvorfore de bade, at han vilde forfløtte Torvet til et andet Sted i Byen. Walckendorff samtykte strax herudi, og forfløttede Torvet fra Bryggen strax neden for Skostrædet, udi Vaagen, hvor det endnu holdes, lod og kundgiøre for alle Bønder, at de skulle søge did, og ingen anden Steds, med

(a) Wolffs Norrignia illustrata pag. 112. & 113.

(b) Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 100.

med deres Giff, og anden sig Kiøbmandskab, som de førte til Byen (c).

Man seer af alt dette, hvorledes Walckend^{orff} var et Niis, saavel for disse selvraadige Tydske Handversfolk, som og for de Contorske, ansees ogsaa, i den Henseende i Historien, for en af de nyttigste Lehns = Herrer Bergen nogen Tiid har haft (d).

Hvad Kiøbmandene paa Contoret angik, da lod han ogsaa tiltale deres Prædikantere, efterdi de vægrede sig ved at staae under Bergens Superintendent, og at efterleve Kongel. Majestets. Ordinanz.

En af dem ved Navn Hr. Christopher ved St. Martini Kirke svarede da, at den Almægtige Gud var deres Superintendent, og Bibelen deres Ordinanz, hvorudover Walckend^{orff} lod dem vide, at de enten skulde forsøve sig af Landet, eller rette sig efter den Kongelige Ordinanz, som lydige Prædikantere burde at giøre, og ikke være deres egne Herrer u = lydige, helst saasom den Kongel. Ordinanz var christelig, og uddragen af den Hellige Skrift.

(c) Wolffens Norges Beskrivelse pag. 113.,
 (d) Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 100.

24 **Christoff. Walckend.**

Da svarede den anden Prædikant, nemlig Hr. Johan saaledes: at det var billigt, at alle Mennesker, saavel Guds Ords Tjenere, som andre havde Øvrighed, paa det at god Etik og Regimente desbedre kunde holdes blant Menneskene. Hvorpaa de begge gav ham Forpligtelses-Breve, at de skulde være Kongel. Majests. Ordinaus underdanige, og Superintendenten hørige og lydige, og rakte ham derpaa deres Hænder.

Dette og andet forbittede de øvrige Tidske saaledes, at de søgte at overfalde Slottets Folk, ladende sig see, undertiden Troppeviis hen ved 300 Mand sterke, omkomme ogsaa een af Slots-Golkene ude ved Breggen. Herudover lod Walckendorff nedbryde alle de Kaal-Hauger, som stode imellem Slottet og vor Fræe Kirke, paa det han klarligen fra Slottet kunde see, hvad som bedreves mellem Bryggen og Slottet, og blev Contoret fra den Tid af, alt meere og meere ydmyget, hvorfore og Walckendorffs Navn er lige saa ubehagelig paa Bryggen, som det er behageligt udi Staden.

Man sees heraf, at Walckendorff ved sin Snildhed og Myndighed gjorde det, som alle hans Formænd havde stræbt efter at ville gjøre, og aldrig kunde erlange, i det han nemlig tvang de Contorstke, der saaledes havde faaet Magt
over

Christoff. Walckend. 25

over Bergens Bys, at de kiendte hverken den geistlige eller verdslige Øvrighed, ja snart vare Mestere over all Handel og Næring, ikke alleene i Bergens Bys og Stift, men endogsaa saavidt det Nordenfieliske sig strekker.

Han var den, som skaffede Byen og dens Øvrighed sin Myndighed igien, og lærte de Fremmede at krybe til Korset, holdes og derfor, som før er meldt, for en af de nyttigste Lehnsherrer Bergen har haft (e).

Til Formand i Embedet havde han Christoffer Hvidefeld, og til Efterfølgere Erick Rosenkrantz til Hvaløse. Den bekiendte Norske Cangelser Hr. Jens Bielke har i sin Tiid udført alle Bergens Byes Lehnsherrer udi Danske Riim, som Arnoldus de Line fordum Lector Theologiæ udi Bergen har oversat paa Latinske Vers, deri taler han om disse 3 Lehnsherrer saaledes:

Christopher Hvidefeld det saa naaer,
Beholdende i Gjorren Aar,

Christoffer Walckendorff saa gief
Sitt Aar styrt, saa Hofmester blef.

B 5

Gaa

(e) Christian den Fjerdes Historie ved Slange p. 173.
Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 103.

26 Christoff. Walckend.

Saa Eric Rosenkrantz dernæst (f),
3 Orre Aar nød med Fordeel vist (g).

Det fortæner her ogsaa at erindres, at det nu værende Raadhuus i Bergen, var tilforn Christoffer Walckendorffs Gaard, og blev kjøbt af ham til at gjøre et Raadhuus.

Den første gang Retten blev siddet der, skal have været i Aaret 1568 (h); Det er et stort Steenmuuret Huus, med 2de Steenmurede Trapper, een paa begge Sider. I den eene Ende er Værelser at boe i neden til, men i den anden Ende Fængslet og Cortegarde, oven paa ere vænde store Sahle, hvor Magistraten samles og Retten holdes (i).

Den Gade i Bergen, som kaldes Broen, er endnu en Amdelse af denne brave Lehns Herre; Samme strekker sig fra Raadhuset, op til Domkirken. Den haver sit Navn deraf, efterdi der i gamle Dage var en Broe fra Graas brodre Kloster, som nu er Domkirken, lige til Alle

-
- (f) At Eric Rosenkrantz var Lehns Herre i Aaret 1561. bevidnes ogsaa i Kong Friderich den Andens Krønike udgivet af Resen pag. 55.
(g) Det heele vidløftige Vers fandt læses i Holbergs Bergens Beskrivelse fra pag. 153 til 158.
(h) See Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 76.
(i) Holberg l. c.

Allehelgens Kirke. Denne Broe var af Træ over et smert stort Morads, og blev vedligeholdt af Stomagerne. Men udi det Aar 1558. blev den af Christoffer Walckendorff giort af Steen; thi den Tiid gif Vandet saa høyt op af Daagen, men er nu siden bleven opfyldt (k).

Til at Steenlegge denne samme Gade, bestiente Walckendorff sig af de Lebninger der fandtes af Allehelgens Kirke; Samme Kirke var bygt af Kong Haagen Haagensen (l) med et meget høyt Taarn, men som den stod og var bleven gandske forfalden, lod Walckendorff brette Steenene ud, og Broe-lagde denne Gade med samme (m).

En af vore Historie-Skrivere anfører, at Walckendorff skal have fulgt Kong Friderik den Anden paa hans Tog til Dithmarsken, med Tillæg, at han samme Tiid holdt sig brav (n). Derfor dette saa er, maa det have været fæet i den Tiid han i Aaret 1559 var nedreyst til Danmark, land ogsaa nok være mueligt, at han har bildet gjøre de øvrige Danske Adels-Mænd

(k) Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 40.

(l) Wolffens Norrigia illustrata pag. 109.

(m) Holbergs Bergens Beskrivelse pag. 61.

(n) Slægt i Kong Christian den Sjendes Historie pag. 173.

Mænd Selskab paa dette berømmelige Tog, for ogsaa at have nogen Deel i den Tre der da blev indlagt; Det Land og være skeed, ved den Anledning, at han vilde underrette den unge Konge om Tilstanden i Bergen, og som Kongen samme Tiid besandt sig paa dette Tog, har han med de andre Adels-Mænd fulgt Hoff-Janen.

Man finder ellers, at de Tydske paa selv samme Tiid da Toget i Aaret 1559 skulde gaae for sig, ved deres Breve og Gende, Rud have besværet sig over Lehns-Manden paa Bergenshus (o), baade at han betyngede dem med Rye, det er Dansk Maal og Bøgt, saa og at han endelig vilde have, at deres Handverksfolk med deres Laug og anden Herlighed, skulde høre under Kongen, og svære ham Huldskab og Troskab, hvortil den unge Konge svarede, at samme Sag havde alt i forrige Tider vaaren indsat for hans Gl. Hr. Fader, og det var dem vel endnu i frisk Minde, hvad da blev svaret, at det nemlig, en uden stor Ulempe for Hans Majests. Riger, kunde gøres Forandring i Maal og Bøgt; hvad Handverks-Folkene og deres Embeder angik, da blev Hans Majest. ved den Meening, at saa fremt de ville boe udi Hans Majests. Riger og Lande, var det og billigt at de som tro Undersaats

---

(o) See herom Kong Friderich den Andens Krønike udgivet ved Kelsen pag. 11.

saatter, sværger Hans Majest. Huldskab og Tro-
skab (p).

Da Walckendorff, som en duellig og driv-
vende Mand i fire Aar havde forestaaet Ber-
gens Lehn med saadan Berømmelse, at hans
Navn endnu den Dag i Dag er, erindres der i
Byen med Høragtelse, blev han af Konge Fri-
derich den Anden forflyttet til et høiere Embe-
de, nemlig til Kongel. Stadtholder udi Lifs-
land. Men hvorledes dette Land den Tiid baa-
de kom under den Danske Krone, saa og siden
af Russen ynkeligen blev tilreede og erobret,
maa søges i Historien (q).

Kongens Broder Hertug Magnus var den
Tiid bleven Biskop paa Øsel, som Kongen
havde kjøbt til ham, tilligemed de Wiikste,
Churlandske og Revelske Stifter, i Steden
for den Andeel af Holsteen, som hannem efter
de

(p) Friderich den Andens Krønike pag. II.

(q) Om dette Lands Odeleggelse, saavel som alt hvad
Prinds Magnus den Tiid leed af de Rysser, kand
læses udførlig hos Resen i Konge Friderich den An-
dens Historie. Müllers Septentrionalische Histo-
rie 1595. Christian Keldens Liefländische Hi-
storie, Rudolphstadt 1695. Egid. Girs Kong
Erik den Giortendes Historie, Stockholm 1670.
saavel som denne samme Konges Historie udgiven af
Stierneman, med flere.

de **Fiders** Maade meentes at skulde tilkomme efter deres sælles **Fader** Kong **Christian** den **Tredie**. Men hvorledes ommeldte **Hertug Magnus** derpaa geraadede i **Krig** først med **Sverige**, og dernest med sin **Swiger** **Fader** **Czaren** af **Rusland**, som skildte ham ved alle sine **Kaude**, fordi at han havde slaget sig til det **Polske** **Partie**, er ev **Sted** her at udføre, men maa søges i ommelte **Prinzes** **Historie**.

Her er alleene dette at erindre, at **Pringen** i de **Fider** adskillige gaae søgte **Hielp** hos **Christoffer Walckendorff**, som **Kongens** af **Danmark** **Stadtholder** i **Lifland**.

Nogle af de **Breve** som **Hertugen** samme **Tiid** og i saadan **Anledning** haver skrevet til hannem, glemmes endnu in **Originali** i det **Kongl. Danske** **Selskabs** **Archiv**.

Deriblant findes et, dateret **Pilten** den **13 Junii** **1566**, som egentlig er en **Svar** **Skrivelse** paa **Christoffer Walckendorffs** **Beretning** til **Hertugen**, dateret til **Arnsborg** **Torsdagen** efter **Vindse** **Dag** **Mar** **1566**. hvori **Walckendorff** indberettede, at han med de hos sig havende **Krigsfolk** havde indtaget det lidet **Land Dageden**; **Hertugen** beder ham herpaa at han vil overlade ham nogle af de **Swenske** **Fanger**, som han vilde bruge til **Dig** **Gravning**, og at de

de maatte sendes ham vel:sluttet og forbaret, da han siden vil forsyne dem med nødvendig Kost og Fode. Som og Stadtholder Walckendorff havde forlangt nogle Søe-vandte Bønder fra Rhine over til Øst, for der at betjene sig af dem til Baads-Mænd, lover Hertugen, at det skal blive sendt 20, som han vil stræbe at faae bragt sammen (r).

Noagen Tiid derefter vare nogle af Hertugens Hoffinder, Kammer-Zunkere og endeel andre af hans Fokk bleven fangen af de Svenske. Som Hertugen gierne vilde see demnem udlost af deres Fangenskab, Stadtholderen vel ogsaa havde lovet i faa Fald at være behjuelig, men formedelst indfaldende Omstændigheder ventelig ey har Kundet holde sit Løfte; giemmes ogsaa ved Selskabet en anden Original-Skrivelse dat. Urvalen den 20 Septembr. 1706, hvori Hertugen paaminder Stadtholderen om sit gjorde Løfte, og forestiller ham, at dersom han ey gjør sin Tiid med at faae disse Fanger ranzioneret, vilde det synde deraf, at samme fordybede sig daglig meer og meer i Skyld og Gæld, vilde folgelig blive
 saa

(r) Brevet kand læses i det Danske Magazin Tom. 3. pag 131 og 132. Opfresten paa Brevet er saaledes: Den Ernuesten Buseren liebm befändern Kön: Wir: zu Dennemarcken und Norwegen ic. zugeordenten in Lieflandt, Christoffer Walckendorffenn.

32 Christoff. Walckend.

ſaa meget ſværere at udløſe, og bleve de ey haſtig udløſte, torde de maaske blive bragte dybt ind i Sverrig, dem ſelv til evig Forderbelle, men Kongen og Hertugen, ſamt Stadtholderen ſelv paa Kongens Vegne til Spot og ond Eſtertale. Han beder derfor og formaner Stadtholderen til, at han dog vil gjøre ſit yderſte, for at ſee diſſe arme Junkere, Tienere og ſamtlige gode Svenne paa en chriſtelig og taalelig Maade ranſionerede (s).

I den Tiid Chriſtoffet Walckendorff var Kongelig Danſk Stadtholder i Liſland, reſiderede han paa Arnsborgs Slot paa Befel, ſom var med Volde, Muure og Graver ſterk og vel befaſtet.

Der fandtes og et andet Slot Sonnesborg kaldet, ſom iligemaade var vel befaſtet, men Stadtholderen lod alle Muurene nedrive paa ſamme, hvorvel De. Boerne ſiden vare i Færd med
igien

-
- (s) Brevet ſom er paa Tydſk findes i det Danſke Magazin Tom. 3. pag. 133. Opſkriften er ſaaet forandret: Dem Erentunſten und Cibaren, Inſerm lieben beſondern Kön: Wir: in Dennemarckens ic. ugeordnetem Stadthalter in Liefflande Chriſtoff Walckendorff. Dette Brev bekom Walckendorff paa Arnsborg den 4 Octobr. 1566, ſom han ſelv uden paa haver tegnet.

igien at faae dennem opfordte (t), og ffeede sigt mest baade for at undgaae at holde en Besætning derudi, saa og at stille Sienden ved et sikert Tilholds = Sted.

Da det arme Liefland i lang Tid havde været Krigens blodige Skue = Plads, og var bleven til et Bytte for sine Fiender, blev Stadt = holderen igien fordret tilbage af Hans Majestet. Man finder at han herpaa i det følgende Aar 1568. paa nye blev sendt til Bergen til Herredagen, som samme Aar holdtes, for der at være paa Raad med, som en Mand der best kiendte Landets Leylighed. Den samme Tiid udstædede Recess, dateret Bergen den 13 Martii 1568 findes underkreven af Jørgen Lykke til Oversgaard, Bisrn Andersen til Steenvold, Christoffer Walckendorff til Glorup, Johan Wenstermand til Ølstrup, Norges Cankler, med Laugmænd Mads Størsøn, Jon Simonsøn og Daniel Olsen (u).

Med lige saa stor Berømmelse som de Norffe have optegnet Christoffer Walckendorffs Navn i deres Dage = Bøger, med een ey mindre Høragtelse finder man ham anskreven i den Gul
E land.

(t) See Stiermans Kong Erik den Fiortendes Historie pag. 280.

(u) See Kami Norges Beskrivelse pag. 149. og 150. Julius 1753.

landſke Kronike ; Han blev ſendt over til denne
De i Aaret 1571 (x).

Dette Land trængte den Tid i ſær høyligen til en
fiel og forſtandig Mand , ſom kunde bringe de
forfaldne Sager i Stand igien ; Eſterſom Kon-
gen anſaae Walckendorff for at være beqvem
hertil, han vel og haver kommet meget i Erfa-
ring om Landets Tilſtand , den Tid han boede i
Nærværelſen paa Øſel , var det Kongen forle-
nede ham med dette Land , hvor han rettede og
forandrede mangfoldige Misbruger , og Forkeel-
ſer, ſom af lang Tid vare blevne en ond og ſlem
Bane (y). Han ſelv kom did til Landet den 2
Sept. hvorpaa hans Formand , ſom var Erlig
og Velbyrdig Mand Jens Bilde til Liungs-
gaard , udfølede dertfra til Danmark den ſte
i ſamme Maaned (z).

Naar man betragter hvad Tilſtand Rette-
gangs Sager vare i, og det Underſlæb der ſkede
ſaabel af Dommere, ſom andre Embeds-Mænd,
de Fattige til Fornærmelſe , er det læt at ſlutte,
at Walckendorff ſil alle Hænder fulde , om
han ellers, ſom han gjorde , vilde ſee de forfal-
dene

-
- (x) See Strelows Guthilandiſke Kronika pag. 279.
(y) See Slanges Kong Chriſtian den Siertes Hiſtorik
pag. 173.
(z) See Strelows Guthilandiſke Kronika pag. 279-

dene Sager bragte i behørig god Stand. Man finder ellers just intet udtrykkelig anført om ham i Landets Kroniker, uden det, at han forestod Den med megen Berømmelse paa sierte Aar, nemlig til Julii Maaned 1576, da han blev afløst af Urlige og Velbyrdige Emmike Kaas, som fik Landet i Forlehning efter ham (a). Hans nem gives tilsidst i den Gullandske Kronike et saadant Skudsmaal „at han var en saare from „Mand, som endog efter at han var bleven Dans „markes Riges Hofmester, var Guthiland en „Fader og Forsvar (b). „

Da han kom tilbage til Hoffet blev Skatkammerets Opsigt hannem andetroet, og hannem tillagt Titul af Rigets Skat-Mester eller Rentes-Mester; Dette var en Bestilling af megen Betydning, efterform han ey alleene stod for Dyppeborfelen og Ansvarer af alle Rigets og Kongens Intrader, men endog maatte staae for Bestyrelsen af alle Kammer-Sagerne. Man har at ansee, som et stort Beviis paa hans Duellighed og utrettede Arbeidsomhed, at han ene uden nogen Colleger, forestod dette vigtige Embede nesten til sin Døds-Dag, eller rettere til Aaret 1599, da der dog stedse siden, fra den Tiid af, og indtil det nye Stat-Kammer-Collegii Stiftelse Aar

(a) Den Guthilandske Kronika pag. 279.

(b) Stralows Guthilandske Kronika L c.

36 **Christoff. Walckend.**

1660, bestandig have været to Rentemestere (c).
 Hvad Nytte han i dette Embede gjorde, ved Klæ-
 de-Kammerets Indretning og andet skal siden
 blive omtalt.

Den sidste og øverste Tres-Trappe han af
 Højsalig Kong Friderich den Anden blev op-
 løftet paa, var at han blev optagen blant **Dan-**
markes Riges Raad. Dette skeede ventelig i
 Aaret 1577, som var Aaret efter han var bleven
Rente-Mester, thi man finder ham da første
 gang anført, ey alleene som Rente-Mester, men
 og som den yngste Riges-Raad blant de 15ten
 Riigs-Raadere, der dette Aar mødte i **Risbens-**
havn, og vare Trefoldigheds Søndag overvæ-
 rende ved Kong **Christian den Fierdes** høytid-
 delige Daab (d).

Dette var da den sidste og øverste Værdig-
 hed nogen Dansk Adels-Mand kunde beklædes
 med, havde og i de Tider, saa meget meere at
 betyde, som man af Historien veed, **hvad** Magt
 og Myndighed Riigs-Raadere tilegnede sig for
 Souverainitetens Stiftelse. Uden deres erhold-
 te Samtykke, eller givne Tilladelse, kunde Kon-
 gerne ey foretage sig nogen Ting af Vigtighed,
 hver

(c) Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag. 574.

(d) See Refens Kong Friderich den Andens Krønike
 pag. 306.

hverken føre Kriige, eller slutte Forbund, eller øve nogle af de andre Jura Majestatica. Man maa imidlertid tilstaae, at Walckendorff stedsse med megen Værdighed beklædede sit Sæde i dette høye Raad, og bestyrede alting vel, naat man undtager den eene Sag med Tyge Brahe, hvor han i Almindelighed beskyldes for, at have betient sig af sin Anseelse og Myndighed, for prisvat Hæds Skuld, at styrte denne store og brave Mand, som i det Følgende noyere skal worde omtalt.

Hvor store Tanker Kong Friderich den Anden gjorde sig om Walckendorffs Bequemhed til at forestaae mange vigtige Ting paa engang, fand tydelig sluttes deraf, at i Steden for man ventede Walckendorff, som sædvanlig, skulde have nedlagt sit Rentes-Mester Embede den Tiid han blev antaget til Rigens Raad, befalede Kongen ham, at han endda videre og fremdeles skulde vedblive samme; Derved blev forstaaet, at han ey alleene skulde forestaae Kammer-Sagerne, men endog have Opsigt med Holmen og Strids-Værbene, hvoraf og siden efter Kongens Død, reyste sig en Proces imellem ham og Rigens Admiral Peder Munk, som paa sit Sted skal worde omtalt.

Da Kong Friderich den Anden udi Slutningen af Aaret 1579 lod gjøre prægtige Forber

reedelser til den forestaaende Slesvigiske Forlehn-
ning, da Kongen nemlig udi Odense om Wol-
bermisse næst efter, høitideligen vilde forlehne de
Holsteenske Herrer med det Slesvigiske Hertugs-
domme og Landet Femern (e), blev Walckens-
dorff samme Tiid gjort til en General-Gouver-
neur over alle Ting. Udi Registratur-Bøgerne
eller de Archiv-Protocoller, som fra den Tiid af
endnu giemmes i det Kongel. Danske Cancellie-
Archiv, findes en Gienpart af den Ordre eller
Partitions-Patent, som blev Rente-Mesteren
samme Tiid meddeelt. Hvorledes Indretningen
ved Holmen samme Tiid var, sees best heraf, Or-
dren var denne (f):

„Si **Friderich den Anden** 2c. Giøre alle vits-
terligt, at paa det at allting til **Kiøbenhavn** udi
„Vor Graværelse paa Bore Begne paa Slottet,
„paa Holmen og udi Byen, maa gaae des stikke-
„ligere og bedre til, have Vi naadigst tiltroet og
„befale Os **Elskelige Christoffer Walckens-**
„**dorff** til **Glorup**, Vor Mand, Raad og
• Rens

(e) En ubstørlig Beskrivelse over denne Forlehnning fand-
tes udi Kænsens Kong **Friderich den Andens** Krø-
nikke fra pag. 319 til 324. hvor og Prospecten af
Forlehnings Acten er udstukket i Kobber.

(f) Denne Udskrift af Danske Cancellie-Archiv-Proto-
coll No. 13. pag. 416. er mig meddeelt af Hr. Af-
fessor **Hoffman**.

„Rentemester, at skulle udi Vor Fraværelse have
 „god Opseende og Tilsyn med allting paa Bore
 „Begne, saa at allting maa gaae Sikkeligen og
 „vel til, saa meget mueligt er, til saalænge Vi
 „anderledes tilsigendes vorder, bedendes og bys
 „dendes derfor Vor Befalingsmand paa Hrens-
 „merholm, Vor Arkeleymester, Skibs-Capi-
 „tainer, Skipper, Styrmand, Bodsmand,
 „Bøsseskøtter, Sommermand og alle andre Bort
 „Skibsfolk, at I ere fornævnte Christoffer Wal-
 „ckendorff paa Bore Begne i alle Maade horis-
 „ge og lydige, hvis han eder tilfiger, ligesom Vi
 „Selv vare der Personligen tilstæde; Derfor no-
 „gen af eder findes hannem paa Bore Begne us-
 „lydiæ, eller motvillige, da skal han maa lade
 „straffe der over som vedbør; Han skal og have
 „Guldmagt, og ingen anden paa Bore Begne, at
 „tage Bort Skibsfolk udi Tienesten, og igien
 „dennem forlove, naar hannem synes got at vær-
 „ke, og derudi og udi alle andre Maade, at vide
 „og ramme Bort Gavn og Beste, som Vi hannem
 „Raadigst tilbetruet haver, og Vi ikke heller
 „paatvivler; Hermed skeer Vor Billie, og Vi det
 „saa ville det saa alvorligen holdet have. Al-
 „rum Hauerballegaard den 30 Novembr. Aar
 „1579.

Som Riigs-Raad blev Rente-Mesteren i Aar-
 ret 1580. forsendt paa Grændse-Mødet imellem
 Ulfobøl og Anærsd, tilligemed tvende andre

Riigs-Raader, som vare Cancelet Niels Raas og Mandrup Parsberg; Kong Friderich den Anden lod samme Tid handle med de Svenske, om den frie Fart paa Narva, som de Svenske og maatte tilstaae, ikke alleeneste til de Danske, men ogsaa til alle andre Folk, som vilde seile derpaa, med meere, som da blev afgjort, og maa søges paa sit Sted i Historien (g).

Man kand ellers sige, at Rentemester Walckendorff forestod de ham allernaadigst anbefroede vigtige Embeder til Kong Friderich den Andens megen Fornøvelse, var og derover stedse vel ankreven hos denne store Konge, indtil sammes Døds-Dag, som indfaldt paa Anxworskov Slot her i Sielland, Skiertorsdagen den 4 April Aar 1588 (h).

Med dette høye Døds-Fald, fik alle Rigets Sager en gandske anden Anseelse. Rentemester Walckendorffs Embede, tillige med de andre Riigs-Raaders blev herved saa meget vigtigere, som den unge Konge, Prins Christian den Fierde

---

(g) Herom kand eftersees Kong Friderich den Andens Krønike udgiven ved Resen pag. 324. Stierneman Kong Erik den Fiortendes Historie pag. 310. og Slange pag. 71.

(h) See Resens Kong Friderich den Andens Krønike pag. 356 og Slange pag. 6.

de endnu var umyndig, og Regieringen i Kongens Mindre-Aarighed folgelig maatte forestaaes af dette høye Collegio, eller de Personer blant dem, som de tilhaabe, som de beqvemmeste, der til maatte udbælge; At forstaae dette desbedre, vil man korteligen berøre Rigets Tilstand i den Tid.

Ved denne fromme Kong Friderich den Andens Høye Døds-Gald mistede Næderlandet en Herte, der havde regieret sine Riger og Lande med største Klogskab, Mildhed og Retferdighed; Det sattes i Bekymring for megen Forandring, eftersom dets Vanhæld forsøgedes ved det, at den, som igien skulde bestige Thronen, endnu var umyndig, og saa got som et ungt Barn, thi Prins Christian var ikkun i sit Alders 11 Aar (i), og det vilde bie længe, førend han selv kunde tage fat paa Røret, og styre Rigerne med den Styrke og Fornuft, som udfordredes. Derforuden havde Døden saa hastig og usformodentlig betaget den Sal. Konge Kræfterne, at han ikke kunde have Levlighed at sætte den unge Herte formyndere, eller gjøre Anstalt, hvorledes med Regieringen, udi hans unge Aar, til han selv blev myndig, skulde forholdes.

E 5

Saa

(i) See Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag. 521. og And. Høyers Dännemarkiske Geschichte pag. 308.

42 Christoff, Walckend.

Saa snart Kongen var død forsamlede strax alle Riigs- Raaderne sig i Slagelse og paa **Antworstov Slot (k)**, hvor de raadsløge om, hvorledes med Regieringen udi denne Mindre Arighed skulde forholdes, helst saasom ingen frem Konge-Lov var paa de Tider om Regieringen, hvorledes den skulde forvaltes udi Kongens Mindre Arighed; man havde intet at rette sig efter, uden Praxis, hvorved Prinsen af Blodet og Enke-Dronningen plejede at føre Regimentet.

Nu havde den **Sal. Konge** efterladt sig en Broder, nemlig **Prins Johan**, som havde den Alder, at han kunde forestaae Riget, og derforuden en Dronning, der besad alle de Egenstaber, som dertil udfodredes; thi hun havde stor Forstand, et heroisk Hierte, og var ingen Hader af Arbejde, saa at man fandt sig, at ingen Dronning,

-
- (k) Antworstov var tilførn et Kloster for Johanniter Ordens Munke, men blev i Reformationens Tiden indrettet til et Slot. Kong Friderich den Anden, som fandt stor Behag i dette Sted, har udstædt en Befalning, dateret den 17 April 1585, at ingen herefter, under Straf af en feed Stud eller Ort maatte kalde Antworstov et Kloster meere, men det skulde hebe et Slot. See Dänische Bibliothek Tom. 3. pag. 162. Antworstov blev Aaret 1703. af Kong Friderich den Fierde gjort til et Grævedom, og under den Titul foræret Grævinde Elisabeth Helena Virceg. See Grævindens Adels-Brev dateret den 6 Sept. 1703. Wic.

ning, naar man undtager den store Dronning Margaretha, meere var dannet til at regiere; men just disse hendes store Egenheder forarsagede; at man tog i Betænkning, at betroende Regimentet; thi saasom den Sal. Konge, i Henseende til hans Forstand, Duelighed, og Severrige Vaaben havde sat det Kongel. Huses Myndighed paa den Fod, som det var for Frederik den Førstes Tid, saa søgte Adelen og Rigers Raad under denne umyndige Søn, at vinde tilbage igien, hvad de under Faderen havde tabt, og saasom der udi saadant deres Forsæt intet kunde være dem meere hinderligt, end een saa duellig og hurtig Dronning, indsaae de forsamlede Herrer lettelig, at der vilde reyse sig Tvistigheder om hvem der skulde forestaae Regieringen (1).

Saaledes var Rigers Bestaand, da Walckendorff og de øvrige Riigs Raader denne gang samledes i Slagelse og paa Anxworskov, for at raadslaae om Regieringens Indretning, fra hvilken Beraadslagning de øvrige Riigs Stænder imod Sædvane bleve udelukte (m). Den Hovedknude, som Riigs Raaderne da fandt at løse, var, at omtalte heroiske Enkedronning Sophia Amalia paastod, at hun, som

(1) See Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag. 522.

(m) Historia Minorannitæ, Chr. 4. Msc. pag. 5.

som baade en salbet og kronet Dronning burde at forestaae Rigerne udi Kongens umyndige Aar, og dersom det hende alleene ikke maatte betroes; da tillige med nogle af Rigets Raad, som de imellem sig selv, dertil kunde udbølge (n). Der blev da ogsaa spurgt, om den Gl. Konges Broder Hertug Hans kunde med god Foye fra Formynderskabet udelukkes, helst saasom han var en Arving til Norges Rige. Derforuden meentes og, at efter det Forbund, som var gjort imellem begge Rigerne, udi Dronning Margarethæ Tiid, og som siden Aaret for Christian den Tredies Død var bleven fornyet, kunde han med rette paastaae, at have Aar udi den unge Konges Formynderskab. Omfiden blev dog Hertug Hans først overtalt at afstaae fra sin Tiltale, men med Enke-Dronningen stod det haardere at igiennemtrænge, thi saasom hun havde et høyt Hierte, og derforuden var af den Dygtighed, som faae Danske Dronninger havde været af, vilde hun ikke staae fra sin Ret, men adspurgte Rigets Raad, om hun i sin Høvsalige Herres Tiid ikke havde viist sin Kiærlighed mod Danmark, og om de med Foye kunde forreklaste hende noget, som kunde stille hende fra den Ret, som andre Enke-Dronninger havde nydt; Hun paastod ikke at føre Regieringen alleene, men at nogle visse udkaarne Regierings Raad maatte hende tilføyes.   *Der*

(n) Slanges Kong Christian den Tredies Historie p. 7.

Dette har man fundet nodig her saa vidtløftig at anføre, for desto bedre siden at paafionne, af hvad Rigtighed Christoffer Walckendorffs Raad og Stemme var i denne betydelige Sag. Raadet fandt rundelig Materie for sig til idelige Beraadslagninger, da de fornam, at Enke-Dronningen blev saa hardt bestaaende paa sin Ret, der forløb ogsaa nogle Uger og Dage, inden man dermed kom til nogen Rigtighed. Endeel af Rigens Raad (o), som vare de fleeste iblant dem, begyndte at tale høyt om deres Magt og Myndighed, som de ingentunde ville have forrenket; De søgte med vidtløftige, ja ivrige Grundfæste at udføre den Ret de havde, samt viise hvad Levlighed der gaves nu, til at befæste den meere end den var. Endeel af dem derimod, ansaae Sagen med langt større Sagtmodighed og Sindighed, som nævnes at have været Cancelleren Niels Kaas, og Rente-Mesteren Christoffer Walckendorff (p). Disse tvende blibe begge roste for, at have været de, som saaledes førte de andre paa ret Bey, at det ikke var langt fra, at Enke-Dronningen jo havde naaet sit Maal, hvis ikke dette eeneste havde været i Beyen,

(o) Hvem samme den Tid vare Land læses hos Slangen pag. 9. og Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag. 525.

(p) See Slanges Kong Christian den Siendes Historie pag. 9.

46 Christoff. Walckend.

Bøgen, at de ikke vilde, at en Kvinde skulde have nogen Deel udi Regieringen, paa det der af ikke skulle i Dag eller Morgen, nu eller siden tages Aarsag til, at staae paa den forrige Arves Ret, som Dronningerne havde havt, saavel til Danmark, som til Norge.

Reutenesteren haver ventelig forstaaet, med beqvemme Ord, som en sagtomdig Mand, at føre de andre Riigs-Raadere til Gemytte, at man i denne Tilfælde gik for vidt, da man søgte at udelukke en saa duelig Dronning fra Regieringen, at man berøvede hende en Ret, som efter Landets Lob tilkom hende, og at man havde saa meget mindre Aarsag hertil, som hun altid havde bevisst sig kierlig og omhyggelig for Landets og Undersaatternes Velgaaende. Af hvad Aarsag han ey kunde trænge igiennem med sin Forsikling, sees af det foregaaende; Han har vel siden sniddeligen samtykt i de andres Meening, da han saae, han ey kunde udvirke noget til Dronningens Beste.

Da nu alting iblant Riigs-Raadene selv var kommet til en endelig Slutning, saaledes at de vare blevne eenige om, at Dronningen af foranførte Aarsag endelig maatte og skulde udelukkes, thi herudi havde Cansleren og Reutenester Walckendorff hidindtil ey vildet samtykke, besyndte man at raadslaae om, hvorledes man best
og

og beqvemmeligst skulde faae hendes Majest. overtalt, at gibe sit Samtykke i Mindelighed til Raadets Beslutning. Den som maatte paatage sig denne vigtige Ambassade var den gamle Cansler Niels Raas; hvad Grunde han betiente sig af til at overtale den oppertlige Dronning, at fraae fra sin Ret og Forsæt, maa søges paa sit Sted i Historien (q), her vil man alleene erindre, at han var saa lykkelig i sit Gesandtskab, at hun omsider samtykte i hans Begiering, ja tilslod ham, strax at bekiendtgjøre de forsamlede Riigs-Raadet saadan hendes Gøvelighed. Da Cansleren kom tilbage med dette Budskab, formelder Historien, at sligt foraarfagede en ubeskrivelig Fornøvelse hos Rigets Raad, som holdte det for et stort Verk, at have udelukket baade en Enke-Dronning, og en Kongel. Prins fra Regjeringen (r).

At Walckendorff herunder skulde være meent tillige, kand af det foregaaende ey vel sluttes, dog har Rente-Mesteren vel selv syntes, at den Gierning Raadet fik her bragt til den af dem forønskede Ende, var noget, som han ey havde fore-

(q) Kand læses hos Slange pag. 8. og i Holbergs Historie Tom: 2. pag. 524.

(r) See Hr. Baron Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag: 524., som citerer for sig Christia- ni Qvarti Minorrennits Historie Msc. pag. 6.

forestilt sig, at kunde have ladet sig giøre. Da dette imidlertid alt; saa mageligen var bleven afgjort, traadde Rigets Raad den 27 April til sammen paa **Antworstov**, for der at afgjøre imellem sig, hvem de af dennem skulde være, som skulde paatage sig den unge Konges Formynderskab; Raadet bestod den Tid af lutter anseelige og brave Mænd, der under den Salige Konge **Fridrich** længe havde havt Rigets vigtigste Sager under Hænder. De vare Nitten i Tallet, af hvilke Rentemester **Walckendorff** den Tid endnu havde de fire for sig, hvorfors han en hel del rimeligen har kundet giøre sig Tanke om, at blive udvaldt til Regierings-Raad, som man dog siden seer der skeede (s). Efter foregaacende Guds Naakaldelse bleve Riigs-Raaderne eenige i til Formyndere efter deres Orden at udvalge 1) den gamle Cansler **Niels Raas**, 2) Rigets Admiral **Peder Munk**, 3) Stadtholderen over **Jylland**, **Jørgen Rosentrang**, og var den fjerde, som alle Stemmer faldt paa Rigets **Marst**, eller **Seldt-Herren Peder Gyldenstjerne**; Men da denne gamle Herre undslog sig derfor, og meente sig at være for svag hertil, da han dog ellers var en meget drivende og vel fortient Mand (t), faldt alle Stemmerne paa **Kens**

(s) See Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag. 525.

(t) See Holbergs Danmarks Historie l. c.

Rente, Mesteren Christoffet Walckendorff til Glorup, saa at man herefter har at ansee ham, som den Fierde Formynder, der i Kongens Mindre Arighed skulde forestaae Regieringen (u). Dette Collegium eller disse benævnte Fire Herrer bleb med et Navn kaldet Regierings Raader, og giber en paalidelig Dansk Skribent deres Portrait saaledes, naar han affbilder os de da værende Omstændigheder i følgende (x):

„Om disse Fire brave Mænd maa baade de,
 „som den Tid levede, saavel som og Efterkom-
 „merne betiende, at bedre Mænd kunde ikke ud-
 „vælges, paa hvis Skuldre denne tunge Byr-
 „de kunde legges, end disse, hvilket man og-
 „saa deraf kand merke, at Hr. Peder Gylden-
 „skierne, som var Rigers Marsk, hvilket be-
 „tyder saa meget som Feldts Herre, og var alle-
 „stider den Fredie Mand næst Rigers Hofmester
 „og Cansler iblant Rigers Raad, unddrog sig
 „derfra, hvorfor disse maa have været holdt af
 „de andre for de beqvemeligste, klogeste og skib-
 „keligste til saadan Forretning, som de og i Sand-
 „hed vare. Thi de vare gieve, kloge, evlige
 „og sandrue Mænd, som meente Landet vel, for-
 „stode

(u) See Slanges Kong Christian den Fierdes Histo-
 rie pag. 9.

(x) Hr. Conferens Raad Slangai Kong Christian den
 Fierdes Historie pag. 9.

Julius 1753.

„stode Landets Beste, som hadede Gierrighed,
 „og holdte hvad de sagde. Enhver af dennem
 „var Mand og mægtig for sit; Kaas som Cans-
 „ler; Peder Munk som en dygtig Admiral;
 „Kosentrang som baade udi Inden- og Uden-
 „landske Sager, var vel forsøgt, og Walckend-
 „dorff som en god Husholdere over Rigeets Ind-
 „komster, hvorudi de alle stedse spendte sammen
 „med saadan Eenighed, at det ikke anderledes
 „kunde gaae til, end meget vel og fornuftig-
 „gen.“

Paa saadan Maade blev da Riigs-Raad og
 Rentemeister Christoffer Walckendorff udi Ap-
 ril Maaned Aar 1588 sadt til den Fierde For-
 mønder for den endnu umyndige Kong Christian
 den Fierde, blev og bestilt til den Fierde Regie-
 rings-Raad, der i Kongens Mindre-Aarighed
 skulde forestaae Regieringen. Dette var en Lyk-
 ke, som ingen hans lige enten for eller efter hans
 Tiid har nydt, en Byrde, som ey alle saae sig
 i Stand til at bære, og en Hønde, som vel op-
 løstede ham over de Høveste i Landet, men dog
 ey gjorde ham Hoved-Svimmel. Vi vil nu
 gaae videre, og see hvorledes hans Adfærd var i det-
 te hans nye vigtige Embede.

De paa Anwoestov forsamlede Riigs-Raad
 der havde besluttet, at Kongens Mindre-Aar-
 ighed skulde vare indtil han opnaaede sit 20de
 Aar,

klar, hvilket viser, at saadant tilforne ikke var bestemt (y). Herpaa gave de Walckendorff tiligemed de andre Regierings Raader deres skriftlige Fuldmagt, som indeholdt, at de stedse skulde være hvor Kongen var, eller hvor Regieringen kunde udfordre deres Nærværelse, og at de paa Hans Majestés. Begne skulde forordne, tilsiige og befale, gjøre og lade, som de kunde vide og tænke gavnlighst at være, item at de skulde skaffe og forhjælpe alle dem, som deres Allernaadigste unge udvalde Konge, eller dennem, paa hans Majestés. Begne, udi deres Anliggende kunde ansøge, tilbørlig Besked, at Rigets Indbøggere, den Fattige, saavel som den Riige, maatte vederfares hvad Lov og Ret medførte; Dog hvad Herrets, Tings og Landstings Sager belangede, skulde dermed ikke være meent, men de hiemme at orddeeles og paadømmes, som Sædvane var. De befoel og alle og enhver, at rette sig efter, hvad disse Regierings Raad tillsagde, og forordnede efter den Ed, som de havde gjort og svoret den udvalgte Konge (z).

Dette er et kort Udtog af det Fuldmagts Brev
Walckendorff og de andre Regierings Raader
der den Tiid sk; man kand af samme merke,
D 2 hvor

- (y) Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag. 524.
(z) See Slanges Kong Christian den Fierdes Historie
pag. 9.

hvor sammelige Riigs-Raaderne har omgaaets denne Fuldmagt, i det at de have sat den paa Skruer, og forfattet den med største Opsomhed, saa de derudi intet have bildet melde om de Høys heder og Regalier, der tilkom Regierings-Raaderne, paa den unge Konges Vegne, paa det at Kongen, naar han kom til sine myndige Aar, ikke skulde tilegne sig meere Myndighed, end de havde givet dem selv, eftersom de da vare i Kongens Sted (a).

Derfom man nu vilde gaae herfra, og beskrive alle de Forretninger, som gik igiennem Walckendorffs Hænder, i den Tid han var Regierings Raad, vilde sligt falde alt for vidtloftiat, og blive det samme, som at beskrive Kong Christian den Fierdes Historie i hans Mindres Aarighed, man vil derfor ey opholde sig ved andet, end det, som meere i Særdeleshed kand angaae denne Regierings Raads egen Person.

Da Walckendorff havde paataget sig den unge Konges og Rigets Formynderskab, var det een af hans tilligemed de Tre andre Regierings Raaders første Forretning, at de foranstaltede den Høysalige Konges anseelige Eigt-Besgiengelse, samt Bortførelse fra Aarvorstov til
Ro

(a) Holbergs Danmarks Historie Lou. 2. p. 525.

Koestilde (b). Man vil af samme ey erindre her videre, end at da det Kongel. Liig var bleven bragt til Koestilde, og Enke-Dronningen, saavelsom alle de Kongel. Princker og Børn i dyb Sorge-Dragt fulgte Liiget til sit Hvile-Sted, havde Reiterings-Raad **Christoffer Walckendorff den Tre**, tilligemed Rigs-Raad **Steen Brade**, at have den ældste Prinsesse **Elisabeth** imellem sig, og gelønde hende i det næste Aar efter hendes Majestet Enke-Dronning **Sophia** baade ind og ud af Kirken (c).

Hervaa forefaldt mangfoldige vigtige Ting, saabel i Henseende til den unyndige Konges Godskeades Giftermaal, som og i Henseende til andre Ting, der meere egentlig vedkom Regieringen, i hvilke alle **Walckendorff** havde sin Haand, men man vil efter Løfte med Stiltienhed gaae dennem samtlig forbi, og begibe sig lige til det Aar 1590, i hvilket Rente-Mesteren havde tvende Processer til Herredagen, af hvilke han vandt den første, men tabte den sidste. Sagerne bestode derudi:

D 3

Da

- (b) De Ceremonier, som holdtes ved det Kongelige Liig og den Kongelige Liig-Begængelse fand læses udførlig i **Kesens Kong Friderich den Andens Krønike**, fra pag. 357. til pag. 366.
- (c) See **Kesens Kong Friderich den Andens Krønike** pag. 362.

Da den unge udvalde Konge var hjemkommen fra det Gelende, han med endeel af sine Raad havde givet Hertug Henrik Julius af Brunswig lige til Hamborg, blev en Herredag ansat udi Colding den 4de Augusti; Her sad den unge Konge selv Retten, alligevel han var endnu ikke myndig, med de fire Regierings, og samtlige Rigens Raad. Iblant andre Sager søgte og tiltalte Rigens Admiral Peder Munk samme Tiid Rente-Mesteren Christoffer Walckendorff, fordi Kongens Orlogs-Skibe havde været saa lette, da han Aaret tilforn, 1589 skulle føre Dronning Anna til Skotland, at han ey havde kundet holde Søen med dem, men med største Livs-Fare havde maattet søge Havn i Norge (d). Admiralen meente sligt at maatte tilregnes Walckendorffs Forseelse, som af den Sal. Kong Friderich den Anden var sat og anbefalet, at have slittig Opsyn med alle Ting, baade paa Skibs-Holmene og med Floden, og det kom hannem ikke ved, alligevel han var Admiral. Herpaa svarede Rente-Mester Walckendorff, at han kunde bevise med Under-Admiralen Erik Wogensens, som han krævede til

---

(d) Hvorledes Kong Jacob af Skotland selv kom og afhentede den Danske Prinsesse Anna, holdte Biela'ger med hende til Opsloe i Norge, kom derpaa ned til Kiøbenhavn, og blev siden aalegdet af Admiral Munk tilbage til Skotland, fand læses omstændig hos Slange fra pag. 33 til 38.

til Vidne, at baade Skippere og Tømmere
 havde faaet alt, hvad til Floden at udruste,
 giordes fornøden, paaftod og derfor, at om
 Tømmere og Skibsfolkene ikke havde
 gjort deres Dont tilgavn, og dattet Skibene
 saaledes, som det sig burde, var det ikke hans
 Skyld, men deres, og andres, som med deres
 Arbejd skulde have Ofsigt; tilmed var det og
 mueligt, at Skibene kunde været bleven lek af
 den sterke Storm og Uvejr, som de maatte ud-
 staae i Søen; Sagen blev tilsidst tagen over
 tvært, og de bleve undskyldte begge i alle Maas-
 der (e).

Den anden Sag faldt ikke fuldt saavel ud:
 samme bestod herudi: Rentemesteren var til dens
 samme Herredag bleven indstævnet af Hans
 Lindenow, Lands-Dommer i Jylland, for-
 di han Aaret tilforne 1589 den 8 Febr. (f) hav-
 de efter Dronningens af Engelland Klagemaal
 ladet domme og halsbugge en Søe-Capitain
 ved Navn Nogens Heinesen i Kiøbenhavn,
 som en Søe-Røver. Samme var en indfødt

D 4

Ser

(e) See Slanges Kong Christian den Fjerdes Histo-
 rie pag. 42. og Holbergs Danmarks Historie
 Tom. 2. pag. 544.

(f) Debes i sin Serrøes Beskrivelse sætter det Warstal
 1588; Men Conferent-Raad Slanges Beret-
 ning, som her er fulgt, er nok den retteste.

Serpsist Mand (g), men stod den Tiid udi den Spanske Regenter over **Nederlandene**, Hertugen af **Parmas** Tieneste.

I denne Sag havde Kente-mesteren overilet sig; thi Landsdommer **Lindenow** beviiste; at den henrettede havde haft Hertusgens Commis, eller Befalning, at tage paa de Engelske Skibe, hvor han kunde finde dennem udi Søen, formedelft den Krig, som da var imellem **Engelland** og **Spanien**, og det Skib, som han havde taget fra en Engellænder af **London**, hvorover Dronningen havde Klaget, var alt tilforn kiendt ham til i **Ostende**, som en god Priis, hvorpaa han først efter den Tiid havde ført det til **Bergen** i **Norge**, og der soldt baade Skib og Ladning.

Denne Henrettelse havde Kentemester **Walckendorff** tilstød for hastig, uden Cansler **Niels Kaases** og **Jørgen Rosenkranges** Samtykke, som den Tiid ikke vare tilstøede.

(Continuationen skal følges i næste
Maanedes Hæfte.)

(g) **Jens Lauritsøn** gjør hannem til en **Normand**, men rettes derudi af **Lucas Debes**, i hans Serpses Beskrivelse pag. 213, hvor han tillige anfører de Årsager hvorfore nogle vrangelegen har holdt ham for en **Normand**.

Parentation

over

Den Salige Herre,
Høyædle og Velbaarne

Hr. Sanderup Due

til Krastrup og Gundested,

Kongel. Majest. til Danmark og Norge vel
bestalter Oberst over Dronningens Livs Regi-
ment, holdet i St. Nicolai Kirke i

Kjøbenhavn den 9 May 1710.

Da hans Ligs Begravelse af en høyadelig og
høvanseelig Forsamling blev celebreret.

Kjøbenhavn, trykt ubi Hans Kongel. Majestis. og
Universitets privilegerede Bøgetrykkerie
Aar 1711.

 et Troste og Tilegnelse-Skrift til Fru
 Charlotta Amalia Gise, søger For-
 fatteren Hr. Jacob Lodberg at op-
 muntre og troste den bedrøvede Enke over hendes
 Mand's Død. Han skriver iblant andet saa-
 ledes :

Var denne Helt som andre, at man til hans
 Noes skulde laane Chaldæers Malere, og Jeru-
 salems Sminke, laane Eignerssers Blomster, og
 søge i Stiilens Jir, det man fattedes i Giernin-
 gen, da mueligt Ordeue i denne Tale, som Læ-
 bers Ord, mindre maatte røre; Men nu er det
 en eenfoldig Sandhed, ikke et Drag, ikke et
 Bogstav, uden velfortient, og hvad endog er skre-
 vet, mindre skrevet endnu til den Salig Herres
 Ære, end der burde og kunde skrives: og derfor
 re, jo mindre Veltalenhed har her at bestille, jo
 sterkere virker Sandhed vel muelig, hos dem
 som elsker. Saa at bedre kunde det vel være,
 om disse Liniers Overskrift var til alle tappere Æ-
 rens Børn, som en Spore til at opvække dem,
 eller til alle reedelige Landsmænd, som en brav
 Dansk Heltens Amindelse, til at glæde dem, end
 til Eders Velbaarenhed; Men alle Lands Maneer,
 gjør

gjør det til en Fornødenhed. Videre stem søger han.

Endeel Stridsmænd tørster ifkun efter Forfremmelse, og for at naae den, hvor glemmer de ikke all Samvittigheds Pligt? hvor skærer de og slider ikke hin andens ærlige Navn og Rygte? At en brav Hovedsmands Tapperhed ey efter Døden bliver ret bekiendt, hvad er meere Narfag, end hans egne Cammeraters Misundelse? Selv en Dønge af Treskrands attraaer de, og vil ey unde en anden en Green!

Vider da i Dag! at der er en ypperlig Mand falden! vider at en Døds Son, en Villen i vores Hær, en Pøde, som Guds høyre Haand havde plantet sig, er afhugget. Vi beskuer den Hovædle og Sal. Herre, Manderup Due til Krastrup og Gundefted, Hans Kongl. Mæjests. velbestalter Oberst ober Dronningens Livs Regimente. Er ikke dette en Brand reddet af Ilden? Er det ikke af de, som faldt, det eeneste Legeme vi efter Døden kand ære. Det vi ikke seer af ham er meere ærefuld, end det vi seer, og det Legems Vanheld, de Lemmer, som ere skitote dervfra, de brudte Beene vidner, at dit Mod blev aldrig brut, dit Hjerte blev altid heelt, og din Ære fuldkommen. Vel er din Død den mest Ærefulde, vel er den Mark du faldt paa, en herligere Seng, end den vores Mægtige, efter

De

deres Død paradereer paa; Vel ere dine tappere Bunder meere glimrendes i Trens Tempel, end alle Edelsteene. Vel er din herlige Ihukommelse over all sammenmenget Rogelse. Men hvo kiendte dine Dyder, at han jo nu med Smerte savner dem? Hvo saae dit Exempel, at han jo nu sukker: Hvi skinnede det ikke længere?

Idelig Slægt er for en god Siæl en stor Byrde, en skarp Spore; Den er en idelig Bækkere, en besværlig Bætte, en Erindring stedse at øve sig i all Dyd og Fuldkommenhed. At vores Sal. Helt i Blod intet fattedes, viser hans høsfølgende Slægt-Register:

Hans Fader var **Erlig** og **Velbyrdig** Mand **Berendt Due** til **Krastrup**. Hans Moder **E. og B. Frue Elisabeth Krabbe** af **Torsstedlund**. Hans Korfader var **E. og Velbr. Mand Manderup Due** til **Halkjøer**. Hans Garmoder **E. og Velbr. Frue Anna Scheel**. Hans Farsfaders Fader var **E. og B. Mand Jørgen Due**, som først kom her i Landet fra **Lifland**, som var **Bernt Due** til **Effense**, og **Frue Helvig Wrangels** Son. Hans Farsfaders Moder var **E. og Velbr. Frue Leene Juul**, som var **E. og B. Mand Thomas Juul** til **Ustrup**, og **E. og B. Frue Leene Rosenkranges** Dotter. Hans Garmoders Fader var **E. og Velbr. Mand Hr. Albert Scheel**

Scheel til Fusinge, Ridder, Danmarkes Riges Raad, Admiral og Befalningsmand paa Riberhuus. Hans Formoders Moder var E. og B. Frue Birgitte Friis af Orbe, Lunde. Hans Morfader var den Høyædle og Velbaarne Herre, Hr. Gregers Krabbe til Torsted, Lund, Ridder af Elefanten, Danmarkes Riges Raad, Statholder i Norge, og Befalningsmand paa Aggershuus. Hans Mormoder var Frue Dorthea Daae til Sverig. Hans Morfaders Fader var E. og B. Mand Niels Krabbe til Torsted, Lund, som var E. og B. Mand Niels Krabbes og Frue Susanna Lykkes Son til Laarup. Hans Morfaders Moder var Frue Wivicke Ulfstand, som var E. og B. Mand og strenge Ridder Hr. Gregers Ulfstand til Vosborg og Frue Anna Lange af Engelholm deres Dotter. Hans Mormoders Fader var E. og B. Mand Herr Claus Daa af Borrebye, Danmarkes Riges Raad og Rigens Admiral, som var E. og B. Mand Oluf Daa til Revstrup og Frue Dorthea Friis af Hesselager, deres Son. Hans Mormoders Moder var E. og B. Frue Ingeborg Pasbergs, som var Hr. Volde- mar Pasbergs og Frue Ide Lykkes til Bunderup deres Dotter. Vi seer da paa alle Sider tappet Dyd, og vældig Art i vores Helt udstammet: Vi seer ham af gammel adelig Blod og Ulfkom paa Fæderne og Moderne Side

oprunder. En Stamme som til Fæderlandets
 Tjeneste meere end engang haver ofret sit Blod.
 Thi en Fader Broder af denne Helt var **Chris-
 topher Due**, som var Ritmester i Slaget for
 Nyborg, og gav sit Liv med andre brave
 Mænd, for at kiope sit Fæderland saa herlig
 en Seervinding. En Farbroder Søn **Peiter
 Kets Due**, som var i Ungern Lieutenant ved
 de Danske Tropper, udbrede sit Fæderlands
 Ære, og kom til sit Maal. Endnu af denne up-
 perlige Rod blomstrer og er i Live brave Grene,
 som enten allerede bær Tapperheds Merker, el-
 ler og søger dem. Endnu en Broder af vores
 afdøde **Albert Christopher Due** til **Halkier,
 Albed og Torstedlund**, velbestatter Major af
 Infanteriet, en bestandig Camerade i megen
 Heede, i mange Farer, deelagtig i Ære, deelag-
 tig i Bunder; Endnu andre flere Fættene, som
 meere elsker Ære end Guds, meere søger, som
 vi seer, Navn i Krigen end i deres Stammes
 Forplantelse. Men vores Sal. Helt saae først
 Lyset paa hans Fæderne-Gaard **Krastrup** Aar
 1668. den 5 Febr. Siden indpodet ved Christo
 i Daaben, lærte først at kende sin Gud, siden
 sin Skyldighed imod sit Fæderland. Han blev
 en lagt paa Sengen at strekke sig, men holdt
 til i Møye at øve sig. Til Striid blev han op-
 vant, og strax 16 Aar gammel blev Aar 1684
 her til **Kjøbenhavn** forsendt, hans adelige

Ære

Exercitier at lære, logered i Vice-Commendantens Luccas Uettersens Huus.

Men hvad er at lære, uden at øve? Han traade ind i den Stand, som han saa herlig endte; tvende Aar efter hans Ankomst, og 1686. blev sadt ved den Kongl. Guarde til Foeds for Cadet. Næste Aar 1687. blev han Sendrich ved samme Regiment. Og hans første Campagne var i Holsteen 1689, da den Altonaiske Fred blev sluttet. Her var meere Striids-Orden end Striid at lære, og en Forstue alleene til den Være, han siden indlagde sig. Samme Aar gik han med de Tropper, som af Sal. og Hovbøllig Thukommelse, Kong Christian den Femte til Kongen af England blev overladte, og fra Silt i Jylland, efter besværlig Seylads i stor Storm kom dog i Land i England. Aar 1690. blev han med vores andre Tropper oversat til Irland, og i alle de skarpe Actioner, de berømmelige Belæringer, som der vare, baade lærte og viiste, hvor han var forfremmet; Han tiende under den berømmelige General, vores gode Sal. Herzog af Würtemberg, hvis Thukommelse for alle Kiendere endnu er saa dyrebart, saa smertelig i disse Tider, vi saa høyt behøve ham. En Herre til hvis Forstelig Et, Forstelige Dyder svarede, en Fiende af Gierrighed, en Hadere af East og Udnd, en Befodere af de gode, som sparte hverken sig eller sit til at sætte alting

ting i god Stand; Aarvagen i sine Forretninger, elsket af alle sine brave Stridsmænd, fra den øverste til den mindste, og elskendes dem.

Under ham var vores Sal. Helt saa fryg, at end ikke en Action gik for i Jeland, han var jo med, og havde sin Deel derudi. Først i det haarde Feldtslag ved Drogeda, da de Engelske Tropper passerede den Flod Bogne. Et betæmmelig Slag for den Fære, som Kongen selv var udi, som en Cannon-Kugle ristede paa Skulderen. Dernæst i samme Aar i den vanskelige og blodige Beleyring for Limeric, som dog maatte opbrødes, hvor vores Sal. Helt fik Verens første Mærke, bleffered i Haanden, og endnu et større Mærke paa Guds Forsyn, i det anden Kugle trefede paa hans Ring-Kræve, og Gud, som den gang, ved sine Engle bevarede ham, ved dette Middel frelste ham. Derpaa blev han oversat til Liv-Compagniet i samme Regimente, dog uden at forandre Charge. Var siden under Greven af Marlboroughs Commando. i Beleyringen for Rocck og Kingsal, hvormed dette Aar endte sig.

Aar 1691. blev han Lieutenant, og derpaa var med i Stormen for Arskone, som saa vel lykkedes, hvor Skaden var liden, men Modet forunderlig. Han havde sin Deel i den store Bataille ved Agrin, som deciderede Krigen, og satte

fatte Kong Jacobs Sager i saa slet en Tilstand, at han ikke i Island kunde reyse sig. Hvad vores Danske Tropper til saa herlig en Seer gjorde, kiender endnu alle billige Engelsk-Mænd. Siden var han med ved Overgivelsen af Galoway, og endelig ved den anden Beleyring og Uer-sulde Indtagelse af Limeric, hvorved den Friske Kriig fik Ende. Og nok var giort nu til at forstaae Krigen, til at lære andre, til at tiene sin Konge og Fædernelad, som en dygtig Mand, men ikke nok for et Adeligt Hjerte, som tørster efter Uere.

Aar 1692. blev han med Tropperne overfat til Glanderen, og der igien under den samme ypperlige General, indtil den Rüksvickiske Freds- Slutning, i de fleeste Uer-sulde Actio- ner udviiste sig. Han stride med i det skarpe Slag ved Steenkercken, hvor vore Danskes Tapperhed kostede dem saa meget Blod. Aar 1693. var han med i det Corp, som Fyrsten af Würtemberg commanderede, og dermed for- cerede den Franske Linie, imidlertid mens den Franke General Fyrsten af Luxemburg overs- falt de Allerede i deres Leyr ved Landen, og es- ter lang Modstand og nogle gange at repousseres, omsider drev deres eene Fløy.

Aar 1695. var han ved det Corp, som Prinds
 Daudemont, med Fyrsten af Würtemberg
 E forø

Julius 1753.

førte, og saae hvor forunderlig de slap ud af deres Fienders Kløer, som ved Wouterghem tre gange saae sterke som de, havde omringet dem. Exempel paa en Herraite, der neppe havde lige, hvor de strekkede Fienden endog i at gaae fra ham. Blev siden ved samme Corp, mens Bombarderingen for Bryffel skeede, og kom til, da Castellet for Namur blev bestormet. Forfremmedes og samme Aar til Capitain Reforme ved Gwarden.

Aar 1696, var han med endeel Tropper, som bleve overførte til England, for at forekomme den blodige Conspiration mod Kongen, men som den alt var stillet og straffet, kom han med dem strax tilbage igien. Aar 1697. ved Enden af Aaret, kom han efter Freden var sluttet, med Tropperne til hans Fæderne-Land igien, og blev neste Aar 1698. forfremmet til Capitain ved Gwarden.

Aar 1699. tog han Forlov af Hans Kongel. Majest. at giøre en Reys i Frankrige, men blev formedelst de Holsteenske Uroligheder Aar 1700. strax kaldet tilbage igien. Giorde saa Campaignen med i Holsteen, som os alle er bekendt. Aar 1701. blev han forflot fra Gwarden til det nye oprettede Grenadier-Regiments, hvor han Aar 1702. blev Major.

Aar

Aar 1707. blev han af vores Allernaadigste nu regierende Konge (*) sat til Oberst over det Vester-Sjællandske Regiment, og endelig Aar 1708. blev Oberst over Hendes Majest. Dronningens Liv-Regimente.

Saavidt har vi seet i vores Sal. Oberst, og enhver som har kiendt ham, er det bitterligt for. Men de, som kiender Dyden, og elsker den, have seet mere. Den Vægt, den Stædighed, som hans Siel holdt sig udi, at den ikke af sin Stand og Lykke blev opblæst, ikke af Krigens blev raa og liderlig, ikke af saa mange Landes Forandringer daarlige, er vel værd at frunde. En ung Edel-Mand oprugtet iblant Soldater, idelig i Leyer, som i Tapperhed ingen vige, som naar det galt, var med, og blev ikke tilbage, og beholdt dog til hans Dods Dag en Belevenhed imod alle, en Mildhed imod sine Underhavende, saa at de roser ham, som stode under hans Commando, de velsigter ham, som vare hans Tjenere, de ærer ham, som af Civil-Stand omgiffes med ham, og de, som en gudelig Siel vidner om ham, som ere Guds Tjenere her paa Jorden: det er, hvad vi i mange, ellers dyotiske, Officerer søger og finder ikke; det er, hvad som gjør alleene en brav Officer fuldkommen. Thi Love skal han være, men alleenteste imod

(*) Kong Fridrich den Sierde.

hans Lands Fiender, i hans Land skal han være en omgiengelig Borgere, i hans Huus en mild Herre, i hans Hierte en oprigtig Christen.

Siger jeg, vores Sal. Oberst af Gud var benaadet med alle disse Fuldkommenheder, hvo negter det? men negter I det ey, bekiender det da ogsaa med mig, at han som var høy i Ære, var endnu langt høyere værd; At Sværdet paa en Time kand tage os saa meget Got hørt, som ikke mange Aar kand skaffe os igien, at vi maa begræde for Gud vores Lands Skiebne, der endnu, som tilførne, i Begyndelsen af Krigen skal sette til det beste, det giæveste, det oprigtigste og det tapperste, vi meener, o! Sal. Helt, at disse Saare skal ey plette din Ære: Krands, men gjøre den meere flinnende; Thi din Ære, er af Frens Gud, at skattere den Ret, veed den alleene, som har gjort den, men os er det ifkun efterladt at savne, at sukke over den.

Kand vel Ondskab selv negte, at jo hans Beye vare saa, at Herren havde lyst til dem? og derfor af Herrens Haand, som en kær Søn, blev hans Gange styrket, hans Siel bekræftet, hans Liv i saa mange Batailler og Belevringer bevaret. Af Herrens Haand fik han sit velsignede Ægteskab, hvilket han med sin Hovædle og Velbaarne Frue, Fr. Charlotta Amalia Gise den 19 Octobris 1708 begyndte. - Men hvi saa kort en Glæde?
hvi

hvi saa smertelig en Afſkeed? hvi saa gandske ingen Livs Frug beholden? O! Allviise Gud, hvo fand udgrunde dit Dyd? Eiden skal lære os, Evigheden skal viſe os, hvorfor det bittere er os got, som vi nu ikke kiender? hvorfor Glæden selv er Guds Børn en Fordeel? Evende saa lige Siele i Dyd og Godhed! Evende sig saa inderlig elskende Hjerter! Hvad Glæde havde ikke enhver god Siel i deres Foreenelse nodt? Hvad Trøst ikke de Betrængte? Hvad Exempel ikke i Guds Kirke? Men de beste Siele, er den mindste Glæde her for, de ædelste Hjerter legges den tungeste Probe paa.

Det som enhver bekiender var værd længe at leve, viiser ikkun Gud til en kort Tiid, at naat vi har vurderet det, han da selv, som et dyrebar Kar i sin Evigheds Tempel vil giemme det. Dog lad end Stammen udgaae, Dyden gaaer ikke ud, thi Dyd er bedre end Børn, der er Udodelighed i hendes Ihukommelse, den er bekiendt baade hos Gud og Menneſkene. Dyden virket tit uden Nytte, viiser sig uden Frugt, men det er ikke Dydens Banlykke, men vores, som ey kiender den bedre, som er ey anderledes Eider værd. Thi vi har tit Dyden og kiender den ey, den omkommer, og vi legger det ey paa Hiertet: thi førend den dyre Guds Prophete Elias længe skal være hos de Utafnemmelige, vil Herren selv med haard Haand og Hvirvelvind optage ham

til Himmelen; Førend en brav Helt i Verden skal finne i Dyd, og af Overtrædere dog ikke agtes, saa vil Herten selv krone ham, dog Krandsen skal være blodig, og Klæderne saa røde, som hans, der traader Viin-Persken.

Vores nypperlige Helt satte sit Liv til, som en trofast Strids-Mand, han døde for det Land, som gav ham Liv, han døde for den Konge, som han tjente, tilig bortrevet til vores Sorg, men hvo veed? om ikke til sin Trost, saavit endog det Jordiske angaaer, at hans ædle Siel ey des meere skulle krenkes, at hans Dyne skulle hværes for at see videre det, som plager og stinger enhver redelig Siel meere end Torn, meere end Sværd, meere end Dødens egen Bitterhed. Thi for sit Regiment, taleendes, opmuntrendes, befalendes, fuld af ædel Mod og mandig Sveed treffede ham snart i samme Tiid tvende Styk Kugler, den ene paa hans høyre Arm, den anden paa hans venstre Been. Saa at i Begyndelsen selv af Slaget, Haabet faldt gandske til at udbirke noget. Thi der var ingen Redning, intet Middell at gribe til for ham. Et u-overvindelig Hierte maatte nu lade sig tage fangen. Om end Armen var fordervet, saa længe der var Vilsere, han kunde staae paa, havde han blevet, talt, arbejdet, som tilforn, han havde holdt det ud, og holdt andre til at blive hos sig. Men see! de sterke Mænd bleve selv omkast! Fienden brod

brød ind, og vores Usdøde Helt, forlode af sine, iiggendes paa Pladsen. Tvende troe Tienere, som alleene blev hos ham, vilde opløste ham paa Hesten. Men strax den ene skudt paa Stedet, den anden med en Pique af Fienden forvundet. Fienden forbi den Medsaldne tyk avancerede, og Guds underlige Forsyn ved tvende Haand-Heste, som vare satte for hans Fodder, og hvor under den Gal. Helt, som havde sit Skul, gjorde at han ey blev undertraad. Thi Fienden, som ey endnu tænkte paa Bytte udi Slagets Heede, tog dem ey, og siden de ey tog dem, blebe de nød til i deres March at stille sig ad, og gaae omkring dem. Een troe, redelig Tienere, lod sig ey af Træthed og Bunde overvinde, ey af Fiendens Kaserie forfælle, selv ved liden Magt, samlede dog sin Magt, løstede sin Herre paa Hesten, og dog saare forbledt, forte ham til et Bondes-Huus, hvorfra Indbyggerne vare bortflyde. Lagde den tappere Helt paa Straa, hvis Straa med hans Blod er det herligste Fløvel, de meest skinnende Edelsteene. Han fandt i dette Huus, det han ey havde ventet, det Gud alleene sente ham. Een Oberst-Lieutenant af Fienden i samme Stand, farlig forvundet. Og disse ædle Siele (thi hvo vil ikke i Fienden selv roese Døden?) lagde ned nu deres Kongers, deres Landes Fiendskab, og som Christne trostede hverandre i deres felles Ulykke. Den Svenske Helt hialp vores, at han endog sit sin Feltkiarer, dog med stor Nød og

Sare, fra Zelsingborg hentet: Men Gud som han sukkede til, og i hvis Evangelio han fandt sin høveste Trost, sin eneste Salighed, skillede ham paa engang tilligemed Feltkiæreren ogsaa en Præst, som hans Tjenere, da hans egen Præst ey kunde findes, uformodentlig iblant Fienderne fandt, som rakte ham endnu ved Sands, endnu ved Styrke, at annamme det, som han havde en indertelig Længsel efter, Jesu hellige Legems og Blods Sakramente. Saa at af Fienden selv kom ham Trost i hans Modgang, af Fienden selv, blev han frelst fra Plyndring, og forsvaret imod den. Thi skal ikke Guds Død beholde Geyer? Skal det ikke gielde, som han siger: Naar Herren har Lust til en Mands Beye, da gjør han og hans Fiender tilfreds med ham? Af Fienden selv annammede hans Siel sin Fode. Og naar jeg seer denne fiendtlige Præst staaendes for vores Sal. Heltes Leye, trøstendes nu den, som han tilforn ikke vel yndede, eller ønskede noget got over, seer vi ikke der et Syn af Herrens hellige Bierg, naar rundt omkring et Sværd er i den andens Side, der gjør de dog ikke Skade, der forderbes de ey, der holder Ulven sig hos Lammet, Varden ligger hos Kuddet: Seer vi ikke da, at Christi Rige er af en anden Tilstand, end alle Verdens Riger, at hans Fred varer og bliver ved, endogsaa midt i Krigen.

Men

Men efter et Under, sendte Gud strax et andet. Han, som saa underlig var fodet, blev og underlig ført igiennem Fienderne, og ved Natens Mørkes Fordeel, da Fienderne med Leyrens Erobring var befestiget, ved sines Flid og Aarvaagenhed, lagt paa det, som ellers ringe, den gang var dyrebar, og med Møye fandtes, en flit Bonde, Bogn, kom til Helsingborg, og efter nogen Fare og Skermstsel med vores egne, som toge Fejl, og for Fiender ansaae hans Følge, blev omsider indladt, og lagt paa sin Seng, svævede sig i sin Gud. Men som Blodet alt den le Helt var forløbet, og det udtrættede haardt saarede Legeme, af det haarde Tractamente, og den ubequemme Førsel endnu meere var forderbet, holdt han det ikke længere ud, end til Armen af Feltstiereren var afløst, da han med en rar Bestændighed og Taalmodighed, uden at sukke, uden at klage sig under denne store Smerte, endte Livet lige saa tapper, som han tapper sine til Striden opmuntret og anført havde. Blod og Kræfter borte, men Mod og Hjerte beholden. Han frydede ey Døden, da han saa den forud, og kunde undvige den, satte an uden Skrek paa den Fiende, hvis store Mængde, gav denne forsarne Helt nok tilkiende, at han neppe kom fra dem; hvilket maa vel kaldes den største Tapverhed, at gaae modig paa, hvor man seer forud man skal falde, at intet altererer sig, endog man venten sin Dod! Thi undrer ikke at han ey

paa hans Seng skrekledes for den, og gav sig
 ved den, da han saae at den var fornoden og u-
 forbigængelig, da med Blodet Følelsen tilligemed
 formindskedes, og hans Legemes slette Tilstand
 gjorde Døden selv en Fordeel for ham. Han
 blev trøstet i sin Pine ved den Tæne, at døe som
 en brav Stridsmand, han var glad at hans Blod,
 som flød, flød til et Beviis paa hans Troskab,
 frimodig i sin Død som en Helt, og endnu mee-
 re frimodig som en Christen, der var forligt med
 Gud, og aften ved Jesu Christi Blod af alle
 hans Synder. Han døde i Helsingborg samme
 Nat, og lad os nu belicende, faldt han end
 han blev dog ikke undertrød, han blev en bortkæs-
 tet, thi Herren opholdt hans Haand, Herren
 selv forte ham, Herren trøstede ham, Herren
 sendte ham Hielp derfra, der som intet mindre
 end Hielp var at vente.

J andre ypperlige Helte, som faldt samme
 gang, som gjorde stor Tieneste, og bleve dog ikke
 for vores Dyne, saa omhyggelig medhandlede,
 langt fra at jeg meener Eders Tre i ringeste Maa-
 der herved formindsket, Eders Salighed derfor paa-
 tvilet. Thi som Gud kiendte Eders Hjerte, saa tænkte
 han og paa Eder i Modgangen. Og naar J med
 hans Frygt for Dyen gik i Slaget, naar J befalede
 ham Eders Siele, som haver forløst dem,
 førend i satte dem i Døden, og offrede Eder selv
 jaa tapper til Eders Konges og Fædernelands Tien-
 ne

neste, Skulle han da vel kunde forlade Eder, som
 er trofast? Skulle han kunde forglemme Eder, hvis
 Kierlighed overgaaer en Moders Kierlighed saa
 høyt? Eders Bannlykke gjør Eders Dyd des meere
 skinnende. Medynk over Eders slette Skiebne,
 som meente det saa trofast, graver Eders Iyhukoms-
 melle des dybere i vores saarede Hjerter. I ere
 plyndrede! I ere bortkastede, I ere ilde begra-
 vede! Men hvo kand berøbe Eder den Priis, I
 fortiener. Hvo kand hindre, at jo alle erkjendts-
 lige Hjerter skal optage Eders Roes, og med dag-
 lig Berømmelse pryde Eders Minde, sanke Eders
 Gierninger, siden Eders Been ey maaite blive
 sankede. Der skal Eders Grav-Steen staae op-
 rettet, der skal Eders Pre-Titel læses. Jo vun-
 dere Jorden dekker Eder, jo videre skal Eders Roes
 udspredes. Og om end Steen var velt paa Eder,
 Ibrave Helt, Eders ædle Ravn, Eders tappere
 Amindelse skal dog løfte sig op under Skyerne.

Du Gal. Helt! til sidste Afsked tag dette vel-
 meente af os, Du behøver ey vores Krands,
 som Erens uforvisnelige Krands nu pryder; Du
 horer ey vores Skud, vores Pre-Merke; Du
 faldt som en Helt, Du døde som en Helgen. Du
 kom til dit Maal, thi Striid var dit Kald, Striid
 din Pre, og i Striden dit Fald. Lad da dit
 Pre-Minde staae ævig fast iblant os. Vær et
 Exempel for alle Edel-Mænd til Tapperhed, at
 de ey af deres Guds Besyngelse, af deres
 Mid-

Midlers Storhed skal tage Anledning til Ladhed, og nægte deres Fæderneland den Tieneste de ere det skyldige! Vær for alle Stridsmænd et Spejl til Hoflighed og Belevenhed, til Dyd og Skikfæltighed, at de maa fast agte paa denne Regel; Brutaltet i en Helt beskæmmer all Tapperhed, hans Grumhed i Landet, udsletter all Lyre i Krigen.

Fem Danske Adelsmænd have forfattet adskillige Vers over den afdøde Oberste, deriblant, 1.) Jørgen Christopher Due, 2.) Albret Scheel Due, begge Fettere til Obersten, 3.) J. Brahe, 4.) Christen Tomesen Sehested, 5.) og Hendrich Brahe.

En Troste-Samling til Forfædre,

Foreskillet

af

2 Reg. 22. v. 20,

som udi

Den Høvedle og Besbaarne Herres,
nu Sal. hos Gud,

Sonne Vuel

til Taarupgaard,

Hans Adelige Liigs sørgelige Begiengelse blev den

4 Novembr. 1684. udi Taarup Kirke udi

en Høyansfeelig, Adelig og fornemme

Guds Børns Forsamling

fremfat og forhandlet

af

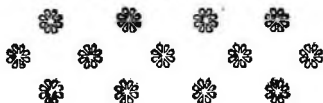
Niels Oluffson Coccio,

Sogne-Præst sammefæds.

Printet i Kiøbenhavn hos Conrad Hartvig Neuhof.

Sil den Afdødes efterladte Frue Anne Catharine Juel, er denne Liigprædiken overleveret, ved en Fortælle, hvorudi Forfatteren trøster hende over hendes Mand's Død, som skeede i hendes Graværelse udi Kjøbenhavn, der altsaa kunde være hendes des meere smertelig.

Af Fortællen sees, at Hr. Niels Oluffson Coccius, Sogne-Præst for Taarup og Ruols Meenigheder, ey til Prenten har overleveret denne Liigprædiken, endskjønt hans Navn findes trykt paa Titul-Bladet, thi imedens han forløjstede sig med disse Døds Tanker, kom Døden og affordrede hannem selv, førend han kunde komme til at gjøre Begyndelsen ferdig; samme er siden efter Frue Juels Begiering fuld- og ferdiget af Henric Jenssøn, Sogne-Præst til Hierum, Gemsing og Wennøe Sogner.

Denne Adelsmands Levnet er saaledes opsat :
 Hr. Tønne Juel var fød paa sin Fæderne Gaard Willestrup Aar 1620. den 12 Aprilis om Aftenen

tenen ved 10 Slet en Onsdag. Hans Fader
 var Hr. Jfoer Juel til Willestrup, Dan-
 markes Riges Raad, og Kongel. Majests. Be-
 falnings Mand paa Bøuling. Hans Moder
 var Frue Ingeborrig Parsberig til Øvistrup.
 Hans Farsfader var E. og B. Mand Axel Juel
 til Willestrup, Landsdommer udi Jylland og
 Kongel. Majests. Befalnings-Mand paa Aal-
 borg Slot og Aasing Kloster. Hans Fars-
 moder var Frue Kirstine Lunge af Tiersbek.
 Hans Farsfaders Fader var E. og B. Mand
 Søfren Juel til Meyelgaard. Hans Fars-
 faders Moder var Frue Dorothea Sternou.
 Hans Farsfaders Farsfader var E. og B. Mand
 Niels Juel til Hasde, som var E. og Velb.
 Mand Søfren Juels til Leergaard, og Frue
 Anna Dig Dotter, deres Son. Hans Fars-
 faders Farmoroder var Frue Mette Glob, som
 var E. og Velbr. Mand Melchior Glob til
 Wellinggaard, og Frue Anna Lunou deres
 Dotter. Hans Farsfaders Morsfader var E. og
 B. Mand Jfoer Sternou til Medelgaard,
 som var E. og Velbr. Mand Hr. Melchior
 Sternous, Ridder, og Frue Else Øris af
 Medelgaard deres Son. Hans Faders Mors-
 fader var E. og B. Mand og Streng Ridder
 Hr. Øfør Lunge til Tiersbek. Hans Fars-
 moders Moder var Frue Anna Friis af Øde-
 den. Hans Faders Morsfaders Fader var E.
 og B. Mand og Streng Ridder Hr. Vincens
 af

af de gamle Lunger af Tiersbæk, som var E. og B. Mand Christian Lunge og Frue Anne af de gamle Lunger af Bessusnes deres Son. Hans Faders Mormoders Fader var E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Zentrik Friis til Scalbyegaard, som var Fellig og Velbr. Mand Niels Friis, og Frue Anna Trefeld deres Son. Hans Faders Mormoders Moder var Frue Anna Lange, som var E. og Velbr. Mand og Strenge Ridders Hr. Oluf Lange, og Frue Karen Banner af Usdal deres Dotter. Hans Morfader var E. og B. Mand Christopher Parsberrig til Soedal, Kongel. Majests. Befalnings-Mand paa Koscilde Bispe-Gaard. Hans Mormoder var Frue Dorthe Munk af Tuis-Kloster. Hans Morfaders Fader var E. og Velbr. Mand og Strenge Ridder Hr. Verner Parsberrig til Hærsted, Danmarks Riges Raad, og Befalnings-Mand paa Søllisborrig Slot. Hans Morfaders Farfader var E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Tønne Parsberrig til Hærsted, som var E. og Velbr. Mand og Strenge Ridders, Hr. Verner Parsberrig af Hærsted hans Son' som Aar 1440 kom her ind i Landet, med Højloblig Idukkommelse Kong Christopher af Bayern. Hans Morfaders Farmoder var Frue Ingeberrig Pødebust af Vosborg. Hans Morfaders Moder var Frue Anna Holt af Hærskou. Hans Morfaders Mor

Morfader var **E. og B. Mand Manderup** Holt til Barrestou. Hans Morfaders Morfaders Fader var **E. og B. Mand Christen Holt** til Barrestou, som var **E. og Velbr. Manderup Holt** og Frue **Maren Urne** deres Son. Hans Morfaders Morfaders Moder var Frue **Anna Manderups**, som var **E. og B. Mand Manderup Iversen** og Frue **Anna Povist** deres Dotter. Hans Morfaders Mormoder var Frue **Anna Lykke af Stazgaard**. Hans Morfaders Mormoderes Fader var **E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Christoffer Lykke** til Stazgaard, som var **Hr. Jørgen Lykke** og Frue **Anna Rosens Krang** deres Son. Hans Morfaders Mormoderes Moder var Frue **Magrethe Høeg**, som var **E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Boe Høeg af Eskær**, og Frue **Rirsten Jens** Dotter **Kochenberg** deres Dotter. Hans Mormoderes Moders Fader var **E. og Velbr. Mand Oluf Munk** til **Tovus Kloster**. Hans Mormoderes Moder var Frue **Deude Rangov af Overinbet** i **Holstein**. Hans Mormoderes Farfader var **E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Mogens Munk** til **Volsstrup**, **Danmarks Riges Raad**, og **Lands Dommer** udi **Nør. Jylland**. Hans Morfaders Farfader var **E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Ivoer Munk** til **Alestrup**. Hans Morfaders Farmoder var Frue **Jde Juling**,

Julius 1753.

S

ling, som var E. og B. Mand Povel Juling og Frue Anna Lykke af Volstrup deres Døtter. Hans Morfaders Moders Moder var Frue Lene Holt, som var E. og B. Mand Peder Holt og Frue Lene Lange deres Døtter. Hans Mormoders Morfader var E. og B. Mand og Strenge Ridder Hr. Keye Ranskov til Haurse. Hans Mormoders Mormoder var Frue Ide Blomme.

Han blev udi Daaben opkaldet efter sin Moders Farbroder Hr. Tønne Parsberg.

Aar 1624. formedelst det Keyserlige Indfald her udi Jylland, begave hans Forældre sig op til Blands til Norge og ankomme til Konge Loo, rådendes vedne deres unge Søn med dem. Her behagede det den Almægtigste at bortfalde hans Fader; Siden derefter da Freden var sluttet, og hans Moder var hjemkommen, var hun stor Omsorg for sin Sønns Optugtelse, og holdt hannem derfor hjemme hos sig under sin egen Opsyn, og Bellærde Mænds flittige Information, indtil hun fandt for got at sende hannem til Hertsholms Skole, hvor han i nogle Aar forblev, tilligemed andre adelige Born, og der gjorde sønderlig god Fremgang i sine Studeringer.

Aar 1638 reyste han fra benævnte Skole, hjem igien til Jylland, hvor han blev angreben

ben af en hidsig Feber; Han forblev paa Hauersballegaard, hos sin Søster Fruen Maren Juell og sin Svoger Hr. Erich Grubbe, som der var Amtmand, indtil Aar 1639 da hans Moder besluttede at sende hannem Udenlands, og til den Ende gav hannem til Hofmester Hæderlig og Høylærde Mag. Lauritz Borum, med hvilken han fortsatte sin Rejse igiennem Holsteen til Hamborg, og derfra ober Bænds videre til Amsterdam, hvor de ikkuns i 6 Dage toge de mærkværdigste Ting i Oyesyn; Derfra tog de til det vidberømte Universitet Leyden; Der øvede han sig med største Gliid næsten udi 2 Aar, i det Fransøiske Sprog, og alle Exercitier, saabel som in Mathesi, dog forglemte han ey imidlertid at besøge de fornemteste Stæder, saasom Haag, Rotterdam, Antwerpen, og Bryffel ic.

Aar 1642 rykte han med sin Hofmester op fra Leyden, og gik til Skibs til Londen i England, hvor de møttede deres Dyne med de værdigste Tings Betragtelse ved Hoffet og andens steds, nogle faa Dage. Siden gjorde de en liden Rejse til Oxfort, og andre Stæder der i Landet, men derfra reyste de ind i Frankerige og ankom først til Calais, hvorfra de begavede sig til Ruan i Normandiet, og derfra igiennem Picardien til Paris; Dog forlod han samme Stæd efter nogle Dages Forløb, og begav

gav sig til Orleans og Amboise, hvor han med sin Hofmester forblev et heelt Aar, for i Stilhed at lære det Fransøiske Sprog.

Aar 1644. efterat han paa adskillige Stæder havde besøgt sig, søgte han atter til Paris, hvor han over et heelt Aar opholdt sig, og imidlertid med største Flid øvede sig i adelige Forretninger, og Studeringer, samt lod ingen Lejlighed gaae forbi, at lære hvis som Herrer og Konger i Raad og Daad, saa og hans Fæderneland i fremmed den at tiene, kunde være nyttig. Derefter foretog han sig en Rejse til adskillige Stæder i Landet, og kom tilsidst til Marseille, hvorfra han tilligemed hans Hofmester resolverede at gaae til Skibs til Italien. De ankomme lykkeligen til Genua, men dog med stor Fare formedelst Storm og Sø-Røvere. Derfra begave de dem til Padua til Lombardien, hvor de nogen Tiid opholdte sig, og imidlertid gjorde sig bekiendt, og pleyede Omgang med mange fornemme Stands og Stads Personer, hvilke elskede ham meget formedelst hans fornuftige Dyder, og Tilbøielighed til alt det som var dydeligt.

Som Dyd er allevegne udi største Ære, blev han sammesteds af Conseillieren, som var en Friherre, og de fornemmeste af Tydske Nation, beskikket at være en af hans Assessorer, og

og hans Hofmester blev sat til at være Biblio-
thecarius. Siden foretog han sig at reyse til
de fornemteste Stæder udi Italien, saasom
Rom, Neapolis &c. Fra dette sidste Stæd,
drog han Bøven til Venedig, der mødte ham
de onde Tidender, at de Svendske vare indfals-
den udi Jylland. Hvorfore han efter sin Mo-
ders Skrivelse drog tilbage til Fædermelan-
det, efterat han havde reyst igiennem Sviz-
erland, Stankrige og Engelland; kom saa til
Holland, hvor han gik fra Amsterdam med
den Hollandske Flode, til Danmark, og lykkel-
igen tillige med sin Hofmester ankom under Kul-
len, og der bleve satte i Land.

Der han saaledes lykkeligen var kommen hjem,
og Freden var bleven afhandlet, gjorde Høylov-
lig Zhukommelse Kong Christian den Fierde
ham til Hof-Junker den 12 Dec. Aar 1646.

Aaret derefter 1647. loed han tiltale Høyædle
og Velbaarne Frue, Barbara Vittrup Sal.
Cankler Hr. Christian Friises til Kragerup
om deres kære Dotter Jomfrue Anna Carrina
Friis, som og blev tilfagt hannem, da deres
Bryllup siden udi Aaret 1649. den 4de Sondag
efter Trinitatis høytideligen blev holdet udi Kjø-
benhavn; Udi samme Bryllup bleve de bennaa-
dede, med Høylovlig Zhukommelse Kong Fri-
derich den Tredies, (i hvis Tieneste den Sal.

Mand da stod som Hof-Zunker,) og hendes Konaelige Majest. Dronningens, samt flere fyrstelige Personers naadige Naerbørelse. Dette deres Egteskab varede kjerligen udi fem og tredive Aar, to Maaneder og elleve Dage.

Ikke at tale om hans Kjerlighed mod sin Fru, da haver han med et oprigtigt Hierte Laug forholdt sig mod alle, Høye og Lave, Rige og Fattige; Saa hans Bønder og Tienere, nok skal sagne ham, som mod dem altid lod see største Mildhed.

Imod fattige Lemmer havde han været meget gabmild, som den herlige af ham oprettede *Sundag*, om nogle Fattiges Underholdning udi *Taarup* og *Orvols* Sogner klatligen udviser.

Paa nogle Aars Tiid, havde den Sal. Herte befundet sig meget svag til og fra, dog ikke ligget til Sengs, men stedse saavidt Kræfterne kunde tillade det, opvartede sine Bestillinger, besværgede sig dog over den Mattighed og Sygdom, som havde sat sig udi hans Been der var forarsaget ved hans Udenlands Rejser, som varede udi otte Aar, og ved Frost og Kulde, som han udi disse Rigers Tieneste havde udstaaet, samt ved Dages og Netters Opvartning og andre besværlige Tilfælde, som Hoflevnet medfører.

Udi

Udi Augusti Maaned, fornam han nogen Anstod af Colica og Diarrhœa, hvorfore han sendte Bud efter Doct. Johan Creughover i Viborg, som strax kom og gav ham adskillige Medicamenter: Og skiont den Gl. Herre kort Tiid tilforn, tilligemed sin Frue (forend hun maatte reise over til Kiøbenhavn, deres høynødvendige Bestillinger der at forette, i hvor ugierte huu vilde forlade hannem) var forsikkert om Sønernes Forladelse ved det hellige Alterens Sacramente, saa lod han dog kalde sin Siæle-Sorger Hr. Niels Oluffson Rok til sig, som og med mange trostige Ord opmuntrede ham, der skulde stride mod Døden.

Siden laae han alt stille hen med et Hierte opfyldt med aandelige Tanker og gudelige Bønner; Og efterat han, som en retfindig Guds og Kongens Mand, udi Guds Frygt, med Ære og Reputations havde udi disse jordiske Boliger levet sin Tiid christeligen, og beviist sine Konger baade udi Freds og Krigs Tider, all den Trost og Tjeneste, som af en ærlig Adelsmand kunde fordres, da hensev han Torsdagen den 28 Aug. Aar 1684 om Morgenen Klokken halvgaaen syv, udi mange Adelige og fornemme Folkes Nærværelse. Hans gandske Alder stragte sig til fire og trediesindstive Aar fem Maaneder og sexten Dage.

Deres Navne, som have indfundet sig med sigselskabet over ham, ere 1.) J. S. Sehested, 2.)

2.) Hentich Jensen, Sogne-Præst til Hiesrum; 3.) Hans Olsen, Præst i Randers, som har gjort ei Epigrammata, og deriblant det andet til Tønne Juels Broder, Cansler Ove Juel; 4.) Anders Hansen Bonde, Præst til Taarup og Kuls; 5.) Christian Wolther, Præst til Skifve; 6.) Peder Svinding; 7.) Hans Gregerson Hviid, Sogne-Præst til Sevel Kirke; 8.) Hans Sørensen Olby, Præst til Olby og Soufing; 9.) Jens Knub.

Guds

Guds Børns Genervinding,
Andragen

af
Aabenbaringens Bogs 7de Capitel.
Der Er lig og Velbyrdig,
nu Salig hos Gud,

Frue Birgitte Brock,

Ehnye Brahes til Taastrup,

Hendes Liigs Begiengelse, med Christelige Cere-
monier, blev udi Røge Kirke, i mange Vel-
byrdiges, samt Geistliges og Verdslikes
Føkerige Forsamlig Adeligen holden,
og da korteligen forklaret

af
Caspar Erasm. Brockmand,
Doct. Selandiæ Episcopo.

Printet i Røgebassu af Melchiore Marzan
Aar 1640.

Biskop Brockmand har tilskrevet den Af-
 døde Frue Birgitte Brocks efterlad-
 te Mand, Hr. Tyge Brahe til Taa-
 strup, Kongel. Majests. Befalings-Mand paa
 Tryggvevælde, denne Liigprædiken; Han fore-
 stiller Frue Birgitte Brocks Levnet og Afgang
 i Følgende:

Hun var fød paa Dronningborg, Slot
 Aar 1601. Hendes Fader var K. og Velbr.
 Mand Este Brock til Estrup, Danmarks
 Riges Raad og Befalnings Mand paa Dron-
 ningborg. Hendes Moder var Frue Chris-
 stenze Wessert til Ulstrup. Hendes Farfar-
 der var K. og B. Mand Laufve Brock til
 Demmerofft, Befalnings-Mand paa Wor-
 dingborg Slot. Hendes Farmoder var Frue
 Magrethe Bilde. Hendes Farfaders Fader
 var K. og Velbr. Mand Niels Brock til E-
 strup. Hendes Faders Farfaders Fader var
 K. og Velbr. Mand og Strenge Ridder Hr.
 Lauge Brock til Estrup, som var K. og B.
 Mand og Strenge Ridder Hr. Este Brock af
 Estrup,

Estrup, og Frue Sophie Hack, Strenge
 Ridder Hr. Anders Hakes Datter af Hæke-
 bierg deres Son. Hendes Farfaders Moder,
 var Frue Jytte Podebust, som var Strenge
 Ridder Hr. Preben Podebust til Vosborg,
 og Frue Anna Gyldenstiern til Aagaard de-
 res Datter. Hendes Farfaders Farmoder var
 Frue Kirsten Høeg, som var Strenge Ridder
 Hr. Esker Høeg, og Frue Johanne Kroge-
 nesse deres Datter. Hendes Farmoders Fader
 var Strenge Ridder Hr. Esker Bilde til Mo-
 genstrup, Danmarks Riges Hofmester, som
 var E. og B. Mand Peder Bilde til Svane-
 holm, og Frue Anna Gyldenstiern til Jf-
 versnes deres Son. Hendes Farmoders Mo-
 der var Frue Sophia Krumedige, som var
 Strenge Ridder Hr. Hendrik Krumedige til
 Valden, og Frue Anna Rud af Vedby-
 gaard deres Datter. Hendes Morsfader var
 E. og B. Mand Axel Wessert til Axelvold,
 Danmarks Riges Raad, og Befalningsmand
 paa Malmøe Slot. Hendes Mormoder var
 Frue Anna Lindenov. Hendes Morsfaders
 Fader var E. og B. Mand Tonne Wessert
 til Broustke. Hendes Morsfaders Farfaders
 Fader var E. og B. Mand Palle Wessert til
 Broustke. Hendes Morsfaders Moder var
 Frue Christenge Ulffstand, som var Strenge
 Ridder Hr. Jens Holgersøn Ulffstand til
 Glimminge, og Frue Holger Brahe til
 Brog.

Krogholm deres Datter. Hendes Morfaders Farmoder var Frue Anna Reventlov. Hendes Mormoders Fader var Hr. Anders Lindenow til Rørbæk, som var K. og B. Mand Hans Johansen Lindenow til Suberslet og Frue Birgitte Rosenkrantz til Mattrup deres Søn. Hendes Mormoders Moder var Frue Magrethe Lange, som var Etteunge Ridder Hr. Thomas Lange til Lyden og Frue Else Tott deres Datter.

Saa snart Alderen tillod det, holdte hendes Forældre hende til all Gudsfrugt, og lod hende lære alle en Adelig Jomfrue sømmelige Ting, hvilket siden haver været at kiende af hendes gudfrøgtige Levnet; og Forstandighed, saa at hvad godt hun lærde i sin Ungdom, -førte hun sig siden til Brug og Nytte; hun havde derfor altid Gud for Dyne, ærede og elskede sine Forældre og Jevn-Christne, og forblev saaledes i sine Forældres Huus, som et gudfrøgtig og lydlig Barn.

Der hun var tretten Aar gammel og noget paa det fiortende, haver K. og B. Mand Hr. Tyge Brahe til Taastrup, Kongel. Majest. Befalningsmand paa Tryggevelde, ved sine fiere Forældre, kierligen ladet bede om forbenævnte Jomfrue, nu Sal. Frue Birgitte Brock, der hannem og, med fælles Bønnen Raad og Samtykke, blev tilsagt af hendes Forældre, paa Dron

Dronningborg Aar 1613. Onsdagen efter
Kyndelmisse.

Efter som hun var meget elsket af Hr. Tyge
Brabes Forældre, Kærlig og Velbyrdig Hr.
Arel Brabe til Elvid, Kongl. Majests. Bes
salningsmand paa Dallum, og Velb. Frue
Kirsten Zardenberg, vare de begge begiærens
des, at denne gode Sal. Frue maatte komme i
deres Huus, hvilket ogsaa skeede; Hun blev der
næsten et Aar, og vidste imidlertid saaledes at
forholde sig med sin meget venlig, kærslig og lys
dige Omgængelse, at hun var saa meget afhol
den af dem begge, ligesom hun kunde have væ
ret deres eget kjædelige Barn. Derefter kom
hun hjem igien i hendes egne Forældres Huus.

Der hendes Kærester Hr. Tyge Brabe, hav
de aftallet af Kongl. Majest. vores Allernaadig
ste Herres Hof, hvor han havde været Hans
Majests. Opvartere nesten udi fem Aars Tid,
forsøvede han sig til hendes Fader Sal. Hr. E
ste Brock og Moder Frue Christenze Veffert,
hos hvilke han venlig anholdt, at hannem maats
te bevilges Bryllup med hans kære Jomfrue,
hvilket hannem da ogsaa blev lovet, og stod siden
deres Bryllup udi Viborg Aar 1618. den 6
Sep. I samme Egteskab, som varede en og
tve Aar ringere tre Maaneder, levede de tilsam
men i største Kierlighed, og bleve skienkede af
den

94 Frue Birgitte Brock.

den Allmægtigste sex Børn, to Sønner og fire Døttre, af hvilke sidste de tvende ere hensovde, og de fire lever igien, som ere: Axel Bræbe, Kiste Bræbe, og Frue Anne Bræbe Hr. Oluf Daais til Børnstrup, samt Jomfrue Christense Bræbe.

Den afdøde Frue, elskede Gud af sit gandske Hjerter, læste ofte udi Guds Ord, søgte altid til Kirken, brugte gierne det Høverdige Sacramente, lod ogsaa tidt om Ugen gjøre Tieneste for sig paa Gaarden, forsømede ikke at gjøre sine Bønner til Gud Aften og Morgen, læste idelig i Bibelen, hvilken hun havde ladet indbinde udi adskillige Deele, og førte altid en Part der af med sig paa Vognen hvor hun reyste. Man hørte aldrig nogen Fed af hendes Mund, i hvor høyt det kunde være angieldendes. Hun havde ogsaa udvalgt sig denne Text, sc. Aabenbaringens 7 Cap. som skulde prædikes over hende, hvilken hun for nogle Aar siden havde skrevet for udi sin Bøne Bog. Naar hun gav sine Børn Bøger, skrev hun adskillige Sprog af Skriften derudi, hvilke hun formanede dem til at huske.

Hendes Husbonde, som hun høylig elskede, omgiktedes hun med Venlighed. Mod hendes Børn viiste hun all moderlig Omsorg, og optogtede dennem til Gudsfrøgt. Sine Zevnlige og andre som behøvede hendes Tieneste, tjente hun
gier?

Frue Birgitte Brock. 95

gjerne af yderste Formue. Hendes Godskende elskede hun, saa der var ey noget dennem imølsom, andet end god Hjertens Kierlighed og god Umgjengelse.

De Fattige og Nødtørstige vilde hun gjerne komme til Hielp, gav om Julen og andre Fester, ud til Almisse, baade Mad og Penge, Klædde og nogle Fattige ved en af hendes Mand's Gaarde Martrup udi Jylland. Hun havde der nogle visse, som om Ugen 2de gange hentede deres Underholdning, og aarlige Klæder af Gaarden.

Foruden all andet got som hun viiste mod alle, tilskyndte Frue Birgitte Brock hendes Husbonde, at lade stifte en Skole ved Martrup Gaard til fattige Børn, som ikke ved Forældres Hielp kunde holdes udi Kjøbstæderne, og skulde Skolemesteren oplære tolv af de fattige Børn udi Læsen og Skriven, foruden nogen Betaling. Af de andre skulde han ikke heller have uden lidet, efterdi han dog havde sin aarlige Løn og Rente, af nogle visse Penge, som dertil vare lagde.

Der vor H. Erre havde forløst hende, begierede den Sal. Frue af hendes Mand, at han til et vis Sted vilde skikke 100 Rdlr. til fattige HuusArnie, hvilket og strax skeede. Og bad dets foruden at han vilde skienke 500 Rdlr. til nogen Brug,

Brug, hvorved Guds Ære kunde forfremmes; hvilket ey alleene gierne og godvilligen blev udløst, men ogsaa skal efterkommes.

Maar nogen, hvo det være kunde, havde forset sig imod hendes Husbonde, og søgte hende; vidste hun med saadan god Maneer at stille det; saa han ikke skulde have nogen Harm eller Uro lighed deraf.

Der den Tiid nu tiffundede, at hun meente ikke at have uden nogle faa Ugers Dag, og ventede efter en naadig Forløsning af Gud, som efter at hun havde biet paa ellevte Aar, nu havde velsignet hende med Livs-Frugt, syntes baade hendes Mand og hende raadeligst at være at giøre sin Sag klar hos Gud, og for alletings forlige sig med hannem; Hvorfore de lod fordrø deres Sogne-Præst Hæderlig og Bellærde Mand Hr. Niels udi Spillerup, og communicerde hos hannem.

Søndagen den 28 Julii gav Gud hende en naadig Forløsning, og velsignede hende med en ung Son, hvorover baade hun, Tyge Bræbe samt deres felles Venner glædte sig meget. De som i den Tiid besøgte hende, vare Frue Mette Grubbe til Beckestov, Frue Jytte Gyldenstiern til Lystrup, Frue Karen Gyldenstiern til Lindesvold, Frue Karen Grubbe,

Frue Birgitte Brock: 97

be, Hr. Vincenz Bildes til Valbbygaard
og Frue Margrete Krabbe til Eskildstrup.

Som den Sal. Frue var udi den Meening at hun ikke skulde komme derfra med Livet, lod hun to Dage førend hun døde sin Husbonde uafvidende, skikke Bud til forbenævnte Sognes Præst, med Begiering, at han vilde Sognes Folkene saavel som hendes egne Gaards Folk, udi Spieltterup Kirke forsamle, og til den Almagtigste giøre Bøn for hende, hvilket og blev efterkommet.

Om Løverdagen den 3 Augusti, lod hun besiere af hendes Husbonde, at deres Sognepræst maatte hentes, som og kom, og med opbyggelige Ord opmuntrede hende. Samme Tiid, efter at hun havde takket sin Husbonde for all sin Fromhed, han havde beviist hende, bad den Sal. Frue sin Søster Frue Elisabeth Brock, Hr. Franz Lykkes til Offvergaard, at hun vilde holde, hvis hun havde lovet hende og hendes Børn, som hun vilde forsvare det for Gud; Den Sal. Frue var og begierendes af forbenævnte sin Søster, at hun vilde make det saa, at hendes Sal. Forældres Begravelse kunde blive færdig, hvorudi hun og ville indføres; Hvilket og hende blev lovet.

Som

Søndags Morgen den 4 Augusti, efterat hun havde befundet sig temmelig vel om Natten, blev hun hastig forandret til Døden. Og som Hr. Tyge Brahe fornam visse Døds Tegn, begav han sig med sine Folk udi Capellet, og gjorde Bøn til Herren, at han vilde være hendes Hielper. Siden laae hun gandske stille, og efterat hun selv havde tillukt sine Øyne, og samlet sine Hænder paa sit Bryst, sov hun sagtelig bort, Klokken 7, uden all Bæmodighed, da hun ongefæt havde levet otte og tredive Aar ringere end Maaneder.

Disse Efterskrevne vare tilstæde da hun sagde Verden Farvel, nemlig: Hendes Mand's Moder Frue Kirsten Hardenberg, hendes Søster Frue Lisebeth Brock, hendes egen Døttter Frue Anne Brahe, Hr. Oluff Daais til Ravnstrup, Jomfrue Christenye Brahe og Frue Karen Gyldenstiern til Lindesvold, saabellsom Sogne-Præsten forbenævnte Hr. Niels Pedersen.

Man maa slutte, at denne Uhelds Frue har været meget yndet blant de Høylærde, efterform en heel Deel af de offentlige Lærere paa vore høye Stole, have forfærdiget Rim's Digt over hende. Samme ere som Biskop Casper Brockmand, dernæst Ole Worm, offentlig Lærer i Lægekunsten; Lauritz Mortensen Skaver
niss,

Frue Birgitte Brahe. 99

nus, offentlige Lærer i den Hellige Skrift; Thomas Bang, offentlige Lærer i det Ebraiske Sprog; Hans Christophersen, offentlige Lærer i det Grædske; hertil kommer den 6te og sidste, Ole Rasmussen Thestrup, som var Hofmester hos den unge Brahe.

For Julii Maaned

findes uddragen:

- 1.) Hr. Christoffer Walckendorffs Levnet /
Ridder, Rigens og Regierings Raad /
samt Stiftere af Walckendorffs Colle-
gio, samlet af trykte og Haandskrebne Pa-
pир. Continuationen følger.
- 2) Liigprædiken over Manderup Due /
Oberst over Dronningens Liv-Regiment /
holden af Jacob Lodberg, trykt in Fo-
lio Aar 1711.
- 3) Liigprædiken over Tonne Juel til Taa-
rupgaard, holden af Niels Oluffsen
Coccio, trykt in Folio Aar 1684.
- 4) Liigprædiken over Frue Virgicre Brock /
Thyge Brabes til Taastrup, holden af
Biskop Brockmand, trykt in 4to Aar
1640.

SSrott
ÎJanffe «Btanbê 03 £viii>erô
berømmelige
Bft er mœlez

X>eteê betonet, gremgang og
©tiebne/

ubbtaget
af be ūfoer £)cm ubjlcebe
Siigs'Prœinfener og «βrogvamntata.

\$W 2lwgu|it ®!<wneö 1753.

Xiøanbmi 1754, tr»!t Ma SiilIMSMofninf

De Retferdigas reedelige Wandring i
Verlden, och religia Lwija
i Grafwenne,

I en Likpredikan

af Esaia 57 Cap. v. 1. 2.

Då Kongel. Majest. vår allernådigste Konungs
och Herres högtbetrodde Man, Rådch och öf-
werste Jagemåstare, sampt Lagman öfwer
Öster- Gisthland

Ehen Högwellbohrne Herren,

Hr. Ebbe Nilfelt

til Sählöfsholm, Åraslöf, Rabylöf
och Ovesholm 2c. Riddare,

Så och

Ehen Högwellbohrne Grefwinnan

Frue Hedwig,

Grefwinna til Schleswig- Holsteen 2c.

Wägge hos Guds salige, medh cristelige Ceremonier, i
deras Hög- Gref. Excell. Kongel. Rådch, sampt Andre
höga Herrars Närwarelse, blewo i en stor, och anseu-
lig, och Folckerig Forsamling uti Trefaldighech Korlan-
i Christianstadh den 27 Novembr. Anno Christi
1689. till deras Hwilorum beledsagade:

Frampått af

Johann Winslow,

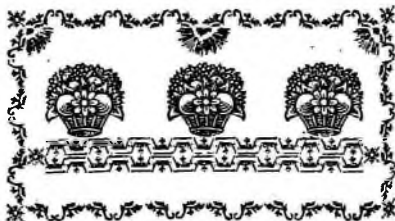
Hilt. Sacrae & Chron. Eccl. Prof. & Eccl.

Stawic & Lakalänge Past.

Trykt i Dorpt af Johan Brendeken Acad. Bogtryk.

A den forestaaende Titul sees, at denne Liig-Prædiken er holdet paa Svensk over de tvende af deres høye Børn, samt sølsomme Gliebne i Historien navnkundige Danske Personer, Hr. Ebbel Ulfeldt, og Fru Hedevig, Gravinde til Sleswig-Holsteen, en Dotter af Kong Christian den Fierde.

Den forvirrede, eller rettere vanheldige Gliebne, den Ulfeldiske Slægt fristede her i Landets strakte sig og til denne Danske Adelsmand, og fortiente vel omstændeligen at vorde beskrevet, men her vil man alleene oversætte paa Dansk, det som der læses blant hans Personalia i den anførte Svenske Liig-Prædiken. Sammes Auctor Johan Winsløw skriver saaledes:

Ende

Endskjønt Døden lyser noksom ved sig selv, saa at den en behøver nogen andens Mund eller Pen, for derved at tilsnige sig nogen forsængelig Roes, det og er et hvert dydigt og gudfrygtigt Menneske nok, at have vandret saaledes her paa Jorden, at han kand have en uskad og god Samvittighed for sin Gud, og et godt Eftermæle blant alle rettsindige dydige Mennesker, det og af samme Aarsag en giordes nodig her vidtløstigen at opregne denne Høyvelbaarne Sal. Herres, samt den Høyvelbaarne Sal. Frue Grævindes betømmeligen fremdraagne Levnet, saa dog, efter som det fra ældgammel Tiid har været en christelig Sædvane i Guds Forsamlinger, at erindre noget af de i Herren hensøvedes Levnet i deres Jordesfærd, saa haver man og i denne Begravelses Act vilddet forestille den høye og velfornemme Forsamling noget derom paa det allerførteste. Hvad sig for det første den Sal. Herres fordem Hans Kongel. Majests. vor Allernaadigste Konges og Herres høytbetroede Mand, Raad, og Ober Jægermesters, samt Laugmand over Østerr. Gothland, den Høyvelbaarne Herres Hr. Ebbe Ulfelts til Serløfsholm, Urasløf, Rabyløf og Orøesholm, Ridders, høyaadelige Herkomst og ridderlige Levnet angaaer, da er han fød paa sine Forfædres Gaard Rabyløf den 23 Decbr. Aar 1616.

Hans Excellences Sl. Hr. Fader var den høi-
 velbaarne Herre, Hr. Christopher Ulfeldt til
 Swenstrup, Ridder, fordum Riigs-Raad i
 Danmark, og Gouverneur paa Helsingborg
 Slot. Hans Excellenc. Frue Moder var Frue
 Maren Urup til Urup. Hans Farfader var
 H. og B. Herre Knud Ulfeldt til Swen-
 strup. Hans Farmoder var Frue Beate
 Hvitfeldt til Møllerød, som havde været Hof-
 mesterinde udi Høylovlig Amindelse Dronning
 Annæ Catharinæ Tiid. Hans Farfaders
 Fader var H. og B. Ebbe Ulfeldt til Swen-
 strup, Slots-Herre paa Lykken, samt over
 hele Blekingen, hvilken var en Søn af Høy-
 ædle og B. Hr. Knud Ulfeldt og Frue An-
 na Hardenbergs af Rorhølle-Gaard, som
 nu kaldes Holtenhavn. Hans Faders Far-
 moder var Frue Lene Ulfstand, som var Hr.
 Holger Ulfstands og Frue Selve Sakes til
 Skabersjøe Dotter. Hans Faders Morfader
 var Hr. Christopher Hvitfeldt til Bergsø
 Gaard, fordum Riigs-Raad i Danmark, og
 Slots-Herre paa Gotland, hvilken var Hr.
 Otto Hvitfeldts og Frue Barbara Blas af
 Kramstrup Søn. Hans Faders Mormoder
 var Frue Ollegaard Trolle, som var Hr. Jar-
 rob Trolles og Frue Kirstine Skafve af
 Lills Dotter. Hans Morfader var Hr. Ove
 Urup til Orvesholm. Hans Mormoder var
 Frue Kirstine Kaas til Bergsøholm. Hans
 mor

Moders Farfader var Hr. Ove Urop til Urop, som var Hr. Axel Urops fordom Rigs-Raad i Danmark, og Frue Anna Trolles af Ugerup Son. Hans Moders Farmoder var Frue Maren Staugaard, som var Hr. Jørgen Staugaards og Frue Anna Flemmings til Gundestrup Dotter. Hans Moders Morfader var Hr. Biørn Raas til Bergsholm, fordom Rigs-Raad i Danmark og Slots-Herre paa Malmøe-Slot, som var Hr. Niels Raas, og Frue Anna Biørns af Støfringgaard Son. Hans Moders Mormoder var Frue Christenye Kotfeldt af Bradstog, som var Hr. Niels Kotfeldt og Frue Anna Hooks af Bradstog Dotter.

Endskiont man vel ydermeere kunde opregne den Høyvelb. Sal. Herres Ahn-Herrer og betømmelige Forfædre, saa eragter man det dog her unødigt, all den Stund det er noksom bekiendt, at hans Ahn-gamle Slægt paa Fæderne-Side er først indkommen her i disse Nordiske Riger med Høyloblig Amindelse Kong Christophert af Beyerens, omtrent ved det Aar 1440, man vel og paa Moderne Side kunde regne hans Herkomst tilbage paa 300 Ahner, dersom det behøvedes, og Tiden det tillod.

Paa det han strax fra Barndom af kunde vennes til Gudsfrygt og andre høyadelige Døder,

haver hans Kiære Forældre i Forstningen beholdt ham hjemme hos sig selv, og ved besynderlige til ham holdte Læreres Underviisning ladet ham op lære i Guds Frygt, og alle velsommende Dyder, til de omsider lode ham komme til Hertugsholms Skole, hvor han nød den offentlige Underviisning til det Aar 1629.

Benævnte Aar blev han af sine Kiære Forældre forsendt tilligemed hans Kiære, nu hos Gud Sal. Broder, Hr. Biørn Ulfeldt til det Kongel. adelige Academie Sorøe, hvor han haver lært sine adelige Øvelser.

Aar 1632 begav den Sal. Herre sig tilligemed hans Broder paa Reysen til Holland, hvor de opholdte sig en Tiid lang ved Kriigs-Hæren og hans Durchlauchtigheds Hof, som og besaae Fæstningerne, og hvad ellers synsbærdig kunde findes. Derfra fortsatte de Reysen igiennem Brabandt og Flandern ind ad Franske Rige igiennem Picardiet og Normandie til Paris, og siden efter nogen Tids Forløb derfra til Orleans, Angiers og andre Stæder, og endeligen til Poicciens, hvor den Sal. Herre forblev tilligemed sin Broder paa det andet Aar, og imidlertid lagde megen Bind saavel paa det Franske Sprog, som sine andre adelige Øvelser, der paa samme Tiid blomstrede der paa Stædet paa det beste.

Efr

Efterat han havde giordt adskillige Reyszer omkring i Landet, samt beseet de fornemmeste Provinser og Stæder, er han igien kommen tilbage til Paris, hvor han opholdte sig en lang Tiid ved det Kongel. Hof, og der i agt tog, hvad som heldst der siden kunde komme ham til Nytte. Endskiont det vel og skeede, at hans fiære Forældre lode hannem, tilligemed hans Broder igien falde tilbage ind i Riget, saa gjorde de dog først en felles Reyse over til Engelland, hvor de besaae dette Kongerige, og tillige opholdte sig en Tiid lang ved Hoffet. Derfra reyste han til Holland, og siden hiem til Danmark, efterat han paa Fierde Aar havde opholdet sig Udenlands tilligemed hans Broder.

Da han igien var kommen tilbage i Riget, haver han efter sin Sal. Hr. Faders Godfindende, søgt Tieneste ved den Stormægtigste Kong Christian den Fierdes Hof, hvor han som Hof-Zunker blev antagen paa nogen Tiid, og imidlertid tjente til Hans Majest. Fornoyelse. Men all den Stund han havde Løst til at forsege sig videre, er han med Høystdemeldte Hans Kongl. Majests. naadigste Afsked samt Recommendationer igien udreyt til udenlandske Potentater, gik derpaa i Tieneste ved den Keyserlige Armees først som Cornet, og tjente siden saalænge ved samme, indtil han blev Ritmester.

For at bekomme end videre Øvelse gif han herfra til den Spanske Armee under Kong Philip den Fierde, hvor han med megen Berømmelse tjente for Major ved Rytteriet. Som han i midlertid havde en særdeles Lyst at besee Italien, begav han sig ogsaa didhen, og besaae paa samme Rejse, alle de fornemme Stæder, som der kunde være Undervejs, besynderlig Rom, hvor han med adskillige andre, i Særdeleshed Adels, Personer fra Danmark, havde den Ære at opvarte den da værende berømmelige Romerske Pave Urbanus den Ottende.

Paa Tilbage-Rejsten opholdt han sig noget Tid ved Store-Hertugens af Toscana eller Florenz Hof, berømmede og alletider høyligt den særdeles Yndest og naadige Modtagelse hans, nem var bleven beviist, ey alleene hos høybemeldte Store-Hertugen, men og hos Prindsen Thomasio af Savoyen.

I Aaret 1641 blev han af Kong Christian den Fierde hjemkaldet i Riget igien, og derefter i Aaret 1642 forordnet til Slots-Herre eller Gouverneur over Christianstads Lehn.

Aar 1643 den 6 Nov. haver Høystbemeldte Hans Kongel. Majest. efter deres egen Kongel. Indbydelse af 30 May, som endnu in Originali findes, giordt denne Sal. Herres Bryllup paa
Rig

Kjøbenhavns Slot med deres elskelige Kiære
Dotter Hedevig, Gravinde til Slesvig-Hol-
steen, hvis døde Legeme staaer nu her paa Lige-
Baaren for vore Dyne, jevnfides ved hendes
Sal. Herre.

Åar 1644 blev den Sal. Herre som Gene-
ral-Major forordnet til Stadtholder paa Øsel,
hvilket Landskab han siden i Octobr. 1645. efter
da sluttede Freds-Tractater, og Kong Christian
den Fierdes tilsendte Befalning, maatte overleve-
re til Sverriges Krone, hvorpaa Kong Chris-
tian lod hannem, tilligemed Besætningen, som
havde til den Tiid lagt paa Arinsborg, afhæn-
te til Kjøbenhavn med det store Kronens Skib,
den sorte Bjørn kaldet, og et andet af Kro-
nens Galiother.

Åar 1648 blev den Sal. Herre ved Kong
Friderich den Tredies Kroning benaadet med
Ridder-Ordenen af Elefanten for sine adskil-
lige udviiste troe og tappere Tjenester. Åar 1649
fik han Bornholm i Forlehnning, men qvittere-
de samme igien i Åaret 1651. efter Hans Ma-
jest. af Danmark naadige gøtfindende. (*)

Den Sal. Herre begav sig herpaa i Januar.
Maaned næst følgende Åar 1652 ober til Sver-
rig, hvor han hos Hendes Kongel. Majestet
Sal.

(*) At dette ey forholder sig saaledes, viser et hersees
følgende Document.

Sal. Dronning Christina i Naade blev antagen, og med en aarlig Pension benaadet.

Aar 1654. da Hendes Majestet Dronning Christina frasagde sig Regimentet., og Hans Kongel. Majest. Glorværdigste Afmindelse Kong Carl Gustav blev kronet til Upsala den 6 Jun. var Hr. Ebbe Ulfeldt ved samme rare og merkværdige Forretning tilstæde, og gjorde der eillige sin Opvarning til begge Majesteternes megen Fornøelse. Endskiont vel og Hans Kongelige Majest i Aaret 1655 ved da indfaldende Pohlniske Krig havde beordret hannem at følge med paa samme Feldttog, saa blev det dog formedelst nogle imellemkommende vigtige Aarsager dengang forhindret; Han forblev derudover i Sverige til det at Hans Kongel. Majest., som en Tre-riig Seyer-Herre kom i Martii Maaned 1658 fra Danmark over til Skaane, da han paa det hastigste nedreyste fra Stockholm til Christianstad, at opvarte Hans Majest., samt aflegge sin underdanigste Lykønskning over Hans Majests. lykkelige Hiemkomst, som og skeede den 16 Martii forbenævnte Aar.

Som det ellers var Hr. Ebbe Ulfeldt forbeholden ved de Roskildske Tractater den 27 Febr. 1658, at søge sine Fordringer, som han kunde have i Danmark, der afgjort, er han noget derefter om Sommeren reyst did over, i Meening at

at bringe samme til Rigtighed; Men da Freds-
 Brødet siden skeede, og Beleyringen i Augusto
 paafulgte, blev han tagen i Arrest, og samme
 Aar den 31 Decembr. nest efter med en Pinke
 sendt fra Kiøbenhavn til Tassow i Fængsel;
 Sligt skeede den Tiid ey uden største Fare, helst
 paa den besværligste og ubegvemmeste Marsens
 Tiid. Her var han i Arrest, indtil bemeldte
 Fæstning af Hans Majests. seyrerrige Vaaben
 blev indtaget den 16 Julii 1659 af den da væ-
 rende Kongel. Raad, Feldt-Marschal, Grev
 Gustav Otto Stenbof.

Noget herefter fik den Sal. Herre General-
 Lieutenants Bestalling ved Rytteriet: Strax
 derpaa blev ham en Commission anbetroet udi
 Skaane med Militiens Indretning, baade ved
 Udskrivning og Verben, samt en anden i Aaret
 1661 med nogle Tydske Regimenters Aftakelse,
 efter at Freden lykkelig var sluttet. Det sidste
 forrettede han i Carlshamn.

Aar 1664 blev Hr. Ulfelt paa den da væ-
 rende Riigs-Dag ophøyet til Kongel. Raads
 Embede, haver og paa selsamme Riigs-Dag
 aflagt sin Eed for Hans Kongel. Majestet i all
 Underdanighed. Noget derefter blev han ilige-
 maade beæret med Hof, Rets, Raads Em-
 bede i den Hoytoblige Kongelige Glothz, Ri-
 kes Hofret.

Aar

Åar 1673. blev hannem Ober- Sægernesters Bestillingen naadigst anbefoet, udi afgangene Hr. Clas Baneers Sted. Åar 1676. ved da indfaldende Kriigs- Tiid, blev han af Hans Kongel. Majest. beordret Detensions- Berket ved Calmar at i sigt tage, hvilket han og, saa vel som alt andet meere, som Hans Kongl. Majest. hannem i værende Feides Tiid haver befalet, med allerunderdanigste Flid og Trostøb haver søgt at forrette.

Åar 1678 blev han allernaadigst befikket at være Laugmand udi Øster-Gothland. Det vare vel endnu mangfoldige andre Omstændigheder i denne Herres Lebnets Løb, som baade kunde, og tillige fortiente at berettes, men man maa for Vidtsøftigheds Skyld gaae dennem samtlig forbi, da man af dette, som allerede sagt er, noksom kand see, hvorledes denne Sal. Herre har tient adskillige høye Potentater i Europa, saavel Uden, som Inden-Riigs.

Hvad ellers hans Lebnets i Almindelighed angaaer, da haver han i sin Christendom viist sig at være retsindig, og udi sine Forretninger havt Gud inderligen og alvorligen for Øyne. Han befittede sig saa meget mueligt være kunde, at leve med hver Mand i Fred og Samdrægtighed, hvilket han dog ofte maatte beklage sig, ey at kunde adnyde.

3 sit

3 sit Egetkab med sin Sal. Gravinde haver Gud velsignet dem med fem Børn, en Søn og fire Døttre, af hvilke Sønnen tillige med den ene Døtter er gaaet i Forvejen for deres kiære Forældre, men de øvrige trende Døttre efterleve sørgeligen.

Hvad den Sal. Herres Sygdom angaaer, da fandt han sig tilsidst af de mange Besværlig- heder og Møde han havde igiennemgaaet, reent betyngtet. Af Brøst- Syge maatte han holde Sengen i to Maaneders Tiid, lod sig derpaa kortifor sin Død meddeele det hellige Sacramen- te, hvorpaa han sagde Verden sit sidste Farvel den 30 Jan. Aar 1682 om Natten Klokken to; Hans Alder strakte sig til fem og tredsindsti- ve Aar en Maaned og syv Dage.

Saa bidt den Svenske Authot. Af Kong Friderich den Tredies Historie sees, at Hr. Ebbe Ulfelde forlod Danmark i sin Misfor- noyelse. At han i Begyndelsen af Høystbemeld- te Konges Regjering forlod sit Gouvernement- paa Børringholm, uden at aflegge noget Res- genskab for sammes Behandling. Man vil ders- fore her anføre et af Kong Friderich den Tres- dies Breve til Dronning Christine i denne- Sag, efter som samme Skrivelse giver megen Op- lysning udi Hr. Ebbe Ulfelds Historie. Det lyder saaledes:

„Eders

„Eders Kiærlighed kand Vi naboeligen ikke
 „forbigaae at foreholde, eftersom Hr. Ebbe Ul-
 „feldt sig her af Riget haver begivet, uden at
 „giøre nogen Rigtighed enten for Øsel eller Bor-
 „tingholm, som han haver været forlehneth med,
 „og det io den høveste Billighed er, at han tilbør
 „ligen svaret til hvis han paa Bore Begne har
 „haft at forrette: Thi er til Eders Kiærlighed
 „Vor Naboesvenlige Begiering, at han maatte
 „tilholdes saadant at giøre, eftersom Vor Resi-
 „dent, Os Eftelig P. Juul er befalet, naat
 „behøves, paa behørlige Stæder at producere,
 „hvorudi Vi formeene hans Skyldighed at være,
 „at staae Os tilbørligen til Rette, og dersom
 „saadant hos hannem uden Vidtøftighed ikke
 „stager til at bringe til Beye, og Vi derudover
 „skulde forarsages, hannem med Ketten at lø-
 „de søge, saa eragte Vi unødigt, Eders Kiæ-
 „rlighed om Justitiens billige Administration at
 „anmode, eftersom Vi ingentunde tvivle, Eders
 „Kiærlighed, uden nogen Vor Erindring dertil
 „noksom inclinere, men foreser Os visseligen til,
 „at Eders Kiærlighed herudi Vor Fuldmægtig
 „til det beste beforder, saavel som og andre Vor-
 „te Undersaatter til Rette forhielper, som bemel-
 „te Hr. Ebbe Ulfeldt iligemaade skulde nød-
 „til at søge, for hvis han dennem, efter stränge
 „Vres Forpligt haver forsommet at fornøye og
 „betale. Vi ville saadant igien med all Naboes-
 „lig Redebønhed trage at forskyde, og udj lige-
 „

„og alle andre Maader lade paakiende, at Os
 intet kiereere skal være, end at have mange Occa-
 sioner, hvorudi Vi Eders Kiærlighed kunde gra-
 tificere, og giøre til Billie, ønskende Eders Kiærs-
 lighed med gandske Kongel. Uahørige under den
 Allerhøjestes milde Protection og Baretægt, til
 all Livs og Siels langvarige og selv ønskelige
 „Velgaaende.“ Hafn. 5 Maj 1652. (*)

Angaaende

Grevinde Hedevig,

Hr. Ebbe Ulfelds

skriver Winslow i sin Klage: Tale saaledes:
 Svad den Sal. Frue Grevindes til Slesvig-
 Holsteen, høye Herkomst, christelig førte Lev-
 net, og Sal. Afstæd fra denne Verden betræffer,
 saa er hun fød paa Haderslevs Huus i Hol-
 steen den 15 Jul. Aar 1626.

Hendes Fader var den Stormægtigste Konge
 og Herre, Kong Christian den Fierde, Dan-
 marks, Norges, de Venders og Gothers
 Konge &c.

Hendes Moder var den Høyædle og Vels-
 baarne Grevinde og Frue, Frue Kirstina
 Munch, Grevinde til Slesvig-Holsteen,
 som

(*) See Holbergs Danmarks Historie Tom. 3. pag.
 132.
 Augustus 1753.

som var Hovstbemeldte Hans Kongel. Majestets
 Ægte-Selle. Man finder unødigt herom vis-
 dere at opregne, efter som det er hver Mand nok
 som bitterligt, det den Sal. Grevinde baade paa
 Fæderne og Moderne Side var af æld-gammel
 Slægt og Afkom.

Disse forbemeldte Sl. Frue Grevindes Hovst
 Forældre have intet undladet, strax efter hendes
 Daab, at indplante hende i den sande Biiinstof
 Christo. Hun blev holdt til Guds Frygt, og
 alle hendes Stand anstaaelige Dyder, saasom
 den Stormægtigste Kong Christian drog den
 faderlige Omsorg, saavel for hende, som alle de
 andre sine kiere Born, og hendes Medsykkende,
 at han til hende holdt en egen særdecles Hofme-
 sterinde, lod og hende, som et Kongeligt Barn
 ved det Kongel. Hof opfostre, saa at Frue Gre-
 vinden ey haver været noget ardensteds, end ved
 forbemeldte Kongel. Hof, indtil Hans Kongel.
 Majest. den 6 Nov. 1643 behagede at bortgive
 hende til sin nu Sal. Herre, Høyvelbaarne Hert-
 Ebbe Ulfeldt.

Hvad Frue Grevindens Levnet angaaer, da
 haver hun altid elsket Guds Ord og sammes Ties-
 nere, flittig brugt det højbærdige Sacramente,
 samt viist et retsindigt og christeligt Hierte i hende
 des Omgang og Adfærd imod alle Mennesker,
 hvorudover hun og nu staaer i en priselig Amino-
 del.

delse hos alle Mennesker, der ey nok kand berømme hendes Godhed og Mildhed.

Hvad hendes Sygdom angaaer, da haver hun alt i nogle Aar befundet sig upasselig, dog saaledes, at hun haver været oven Senge, men den 26 Sept. 1678, er Frue Grevinden, som var draget hid ind til Byen formedelt den Ulfelds Perhed, som da værende Kriigs-Eider med sig førte, omsider bleven nødsaget at gaae til Sengs, da hun brugte de Medicamenter, som hende af Doctor Sacenschild blebe forordnede. Men som hun nok fornam, at det var til Døden med hende, eftersom Medicamenterne ingen Virkning vilde gjøre, lod hun kalde denne Klage-Tales Jorfatter til sig, der, som hendes Siæles-Sorger, maatte meddele hende det hellige Sacramente. Hun døde herpaa den 5 Octobr. 1678 Klokken 11 om Formiddagen, efterat hun havde levet her i Verden i to og halvtredsfindstyve Aar to Maaneder og syve Dage.

Grevinden havde paa een og den samme Dag Bryllup med hendes Syster Froken Christiane, der fik Hr. Hannibal Sehested, Stadtholder i Norge, og var dette dobbelte Bryllup den Tiid særdeles merkvaerdig formedelt sin Pragt og Kostbarhed, og for de mange Kongelige Personer der vare ved samme. Ved denne hendes og hendes Mandes Jorfærd haver Kongen af Sverrig

ogsaa selv personligen været tilstæde, som fandtes af den Taksigelse, der i den Ulfeldiske Slægtes og Svogerstabs Navn, er aflagt til Kongen, og findes trykt bag Klage-Talen.

Herz

Herrens Klagemaal at den Rette og
Retferdige bortrykkes, og ingen legger
det paa Hjertet:

Andragen

Der

Erlig og Velbyrdig Mand,

Salig Otthe Skiel
til Ratholm,

Hans Adelige Liigs-Begiengelse med Christelig
Ceremonier, bleff udi Hellig Giestis Kirke i Bis-
benhaffn huldet, udi fornemme Adels, og
mange Geistliges og Verdsliges foltrige
og anseelige Forsamling,

aff

Casparo Erasmo Brockmand,

Doct. Selandiæ Episcopo.

Prentet i Bisbenhaffn af Melchiore Margan
Uniuersitatis Hafniensis Typographo.

Anno M. DC. XLVI.

Forfatteren Biskop Caspar Brock
mand haver ved en kort Fortale til-
egnet Frue **Jøe Lunge** denne Klæ-
ge: Tale.

Angaaende Hr. Otthe Skiels Herkomst og
Levnet skriver Bispen saaledes : Erlig og Vel-
byrdig nu Sal. Otthe Skiel til Kacholm et
født paa Riberhuus, Aar 1605 den 29 Nov.
Hans Fader var Erlig og Velbyrdig Mand Hr.
Albret Skiel til Fousingøe, Danmarks Ri-
ges Raad, og Kongl. Befalningsmand paa Ri-
berhuus (*). Hans Moder Frue Berthe
Friis (**).

Hans fiere Forældre opfostrede hannem fra
første Ungdom i Guds Frygt og Tarvelighed, og
holdt

(*) Hr. Albret Skiels Levnet kand læses i *Brave Dan-
ske Mænds Eftermæle* 1ste Part fra pag. 1 til
pag. 14.

(**) Hans Ahn. Hetter, saavel paa Skjold som Spi-
de. Siden, ere de samme som hans Hr. Faders, og
kand eftersees i den 1ste Part pag. 700 og 701.

holdte Skolemestere til hannem hjemme, som skulde optugte ham, og holde ham i billig Tvang, efterfom de vidste, at det var Ungdommens største Forraadelse, at lade Børnene formeget deres egen Villie, og opfode dem i Dverdaadighed.

Aar 1619 den 23 Febr. blev han med tvende sine ældste Brødre, Christen Skiel og Christophers Skiel, samt en Hofmester forsendt ud ad Tydskland. De toge først Reysen til Giesfen, hvor han var paa et Mars Tiid; Siden drog han med sine Brødre til Tybingen, hvor de gave sig ind i det Førstelige Collegium, og studerede der i tre Aar. Han lærte her at ride, saavel som andre adelige Øvelser.

Paa dette Sted kaldede vor Herte hans Broder Christophers Skiel, saavel som deres felles Hofmester, i hvis Sted deres Fader udskikkede til dem igien hæderlig og høylærde Mand, Mester Jacob Sperling, nu Sogne-Præst til St. Knuds Kirke i Odense. Der han havde været her ude fire Aar, fordrede hans fiære Forældre hannem, tilligemed hans Broder, hjem til sig, hvorpaa de igiennemreyste og besaae de fornemteste Lande og Stæder i Tydskland, og komme derpaa hjem, hvor de forbleve i nogle Maaneder.

Herpaa reyste han i Aaret 1623 med sin Broder **Christen Stiel**, saabelsom hæderlig og houlærde Mand **Friderick Underfføn**, Professor i **Kiøbenhavn**, som dennem da til Hofmester var forordnet, til **Holland**, hvor de opholdte sig fire Maaneder i **Leiden**. Siden det de havde beseet de fornemteste Pladser i **Nederlandene**, seylede de til **Engelland**, hvort de igiennemreyste Landet, droge saa derfra over til **Frankerige**. For dette Lands Sprogs Skyld opholdte han sig med sin Broder et Aar til **Blois**. Siden droge de til **Paris**, hvor de og vare et Aars Tiid. Derfra gif de til **Poitiers**, hvort de opholdte sig i 20 Maaneder, indtil Pesten, som grasserede til **Paris**, noget opholdt. Deryaa reyste de atter til **Paris**, og forbleve der fire Maaneder, saa droge de derfra.

Efterat de havde beseet alle **Provincerne**, reyste de ind i **Italien**, og forbleve til **Venedig** og **Padua** 20 Maaneder. Siden droge de videre frem, og komme til **Rom**, hvor de vare en Maaned, derfra til **Neapolis**. Der de saaledes havde reyst Landet igiennem, droge de en anden Bey tilbage igjen, ad **Stoereng** og **Bologna**, og komme til **Padua** igjen, hvor de atter opholdte sig nogen Tiid. Derfra begave de sig paa Reysen til **Genua**, og komme til **Marseille** i **Frankerige**, og siden atter til **Paris**, hvor de vare i tre Maaneder.

I all den Tiid han var Udenlands, lagde han sig flittig efter Sprøgene, samt alle andre adelige Øvelser. Da Krigen begyndte imellem Keyseren, og Hans Majest. vores ælternaadigste Herre i Tydskland, begav han sig med sin Broder, efter deres Faders Ordre ind i Riget; De gik til Skibs til Calais i Frankrige, og komme til Slissingen i Seeland. Men efterfom de for Vinterens Haardheds Skyld ikke kunde komme frem, opholdte de sig til Amsterdam og andensieds i Holland 20 Maanedet. De reyste saa til Grønningen i Frisland, hvor de forblev tre Maanedet.

Som hans Broder imidlertid blev sig paa dette Sted, forlod han hannem der, og anholdte hos Erlig og Belbr. Mand Hr. Christen Thomesen, Kongel. Majest. Cancellor, som da af Hans Majest. var udsendt Gesandtviss, at han vilde tage hannem med for en Opbarter paa sin Hiemreyse, hvilket han hannem bevilgede.

Herpaa bleve de af de Spaniske fangene paa Reyfen, og sadde til Ringen i nogle Uger, kom dog omsider los, og reyste han saa hiem med Cancelleren til Danmark, til sine kiere Forældre, efterat han da anden gang havde været ude paa femte Aar.

Der han var hjemkommen, gjorde han sig strax ferdig med sex Heste at tiene Hans Majest. og sit Fæderneland, reed saa under Hans Majests. Hof. Sane som en Volontair. Siden lod han og hans Broder tiltale Høystbemeldte Hans Kongel. Majest. ved Ærlig og Velbyrdig Mand, Franz Rangow, Rigets Hofmeester, at tiene Hans Majest. for en overordentlig Opvarter, som dennem naadigst blev samtykt. De vættede saa Hans Majest. op i Krigen med andre Hoffinder, og naar noget forefaldt, lod han sig finde, ikke:alleeneste hos det Compagnie, men og andensteds, ved adskillige Ænligheder, som en kiel og mandhaftig Cavalier. Det blev siden begietet, af K. og Velbr. Mand Wenzel Kochkirch, Kongel. Majest. Befalingsmand paa Antworstov, som da var Hof-Marskalk, og førde Hof-Sanen, at han vilde være den første Corporal under Høystbemeldte Hans Kongel. Majests. Hof. Sane, hvilket han sig efter hans Begiering paatog, og samme Bestilling med all Ælid og Mandhaftighed forestod, indtil Gud gav den ønskelige Fred, da han tillige med sin Broder underdanigst anholdte om Fortov, hvilken dennem naadigst blev forundt. Siden holdt han sig et Aars Tid op hos sine kiere Forældre.

Imidlertid fik han i Sinde, efter Guds Forsyn, samt sine Forældres og Benneres Raad at gifte sig

fig, bad derfor om F. og D. Jomfrue Jde Lunge, Sal. Hr. Jørgen Lunges, fordm Danmarks Riges Marfkes og Frue Sophia Brahes Dotter af Odden, som hannem i Herrens Navn af hendes fiere Moder blev tilfagt. Frue Sophia Brahe gjorde herpaa deres Bryllup i Wiborg Snaps-Ring den 29 Jan. 1632. De haver saa levet tilfammen meget christeligen, tierligen og venligen paa trettende Aars Tiid, som hver Mand, som dennem kiendt haver, vel bitterligt er; Deres Egteskab velsignede Gud med otte Børn, som ere Jomfrue Witvike Skiel, Jørgen Skiel, Albet Skiel, Otthe Skiel, Jomfrue Kirsten Skiel, Sophia Skiel, Offve Skiel og Tønne Skiel, og nu i Dag Kloften var fire, forløste Gud hende med det niende, som var en Dotter, og blev kaldet Jomfrue Berthe Skiel. De tvende Døttre Jomfru Sophie og Kirsten Skiel haver Gud bortkaldet, men de andre fvo Børn leve igien, saa lenge Gud vil.

Efterfom den Sal. Mand saare vel havde anlagt sin Tiid i sine unge Aar, er han tit bleven begieret og forskreven paa adskillige Kieffer og Opværminger, baade at opvarte Hans Majest. selv, og Hans Fyrstelige Naade Pringen, saa og fremmede Potentaters Gesandter og Forster; han er og brugt i adskillige Commissioner, baade Udenlands og her i Riget, hvor han sig lydlig vil

lig og pligtig, som en tro Undersaat stedsse habet
ladet finde, sig og altid som en sindig, dygtig og
skikkelig Adelsmand forholdt.

Aar 1632 i April Maaned fik han Kongelig
Brev, at han skulde være Lieutenant til Hef-
ober et af de Jydske Compagnier under hans
fiere Morbroder Sal. Tønne Friis, hvilkens
Lieutenants Plads han udi fem Aar betiente.
Siden der det Danske Rytterie kom ud at ligge
paa de Holsteenske Grenzer, at forhindre Ind-
fald i Holsteen, og velbemeldte hans Morbro-
der da blev forordnet at være Krigs-Commis-
sarius derudi, blev Compagniet hannem betroet,
og var han saa Kirmester udi fire Aar. Men
som han nu i mange Aar havde været skrobelig,
og vi da ved Guds Naade havde den gode Fred,
saa der intet forefaldt, hvorved han kunde tiene
sit fiere Fæderneland, forarsagedes han, for
sin Svagheds Skyld, at talke af; han lod da hør
Hans Kongel. Majest. ved E. og B. Mand Hr.
Christen Thomesøn til Storogaard, Konge-
gel. Majest. Canceleer anholde om naadigst Af-
skeeed, hvilkens hannem og naadigst blev bevilget.

Siden haver han været hjemme privat, og tiene
Gud og sine Venner; dog har han altid, naar
noget er forefalden, fremstillet sig og sin Person,
som en god Patriot, til Tieneste for sin Konge
og sit Fæderneland, saa han var noksom en redt
Danst

Dansk Mand, og meente sit Fæderneland det med Ero, saavidt han efter sine Vilkaar kunde formaae.

Han havde all sin Tiid Gud for Dyne, og levede som en Christen, han gav gierne Fattige og Fordrevne, af den Betsignelse Gud havde forlenet hannem med, saa han her, saavidt en sin Synder Land affted komme, arbejdede paa Guds Rige, hvilket baade hans Skrifter, Bønner og Psalmer, som han selv haver gjort, og ere fundene efter hans Død, saa vel som hans **Fundamer** paa Fattiges Underholdning, og **Skolers Stiftelse** ved hans Gaarde, noksom udbiiser. Ham kand derfor sandferdeligen eftersiges, at han var en meget gudfrygtig, forstandig, oprigtig, trofast, standhaftig, sandferdig og ædrue Mand. Han hadede all Pragt og Overmod, og gik ikke over sin Stand, men foragtede Verdens Daarlighed og Forsengelighed, som hun nu, desverre er fuld af. Han stræbede ikke efter høyt, men alleneffe at have Gud til Ven, og tiene sin Næste. Imod sin Overmand forholdt han sig med Ydmyghed og Tienstagtighed, imod sin Jevnlige med Siinhed og Beskeedenhed. Mod andre Stænder med Ydmyghed og Sagtmodighed, mod sine Tienere og Bønder med Fromhed, Kundhed og Skionsomhed, hvorover han og af alle, baade Høye og Lave havde et meget godt Lidende, og nu beklages.

Paa

Paa de sidste nie Aars Tiid haver han været meget Svag, og udstaaet mange store Sygdomme, er dog atter ved Guds Naade kommen op igien, saa han kunde være paa Færde at tie ne godt Følk, hvorpaa han sig all sin Tiid beflittede. Nu ved Zule-Tider, der de Svenske havde gjort det uførmødentlige Indfald i Zolstecken, begav han sig med nogle Heste, over sin Koss-Tjeneste i Leyren ved Snoghøy, at tie sit Fæderneland. Der laae han nogen Tiid, indtil han atter befandt sig ilde; Efterfom han befrøgtede, at hans Svaghed skulde tage Overhaand, begav han sig til hans Gaard Broholm i Syen, hvor han laae nogle Dage ved Sengen. Det første det begyndte at bedres noget med hannem, begav han sig igien paa Reven til Leyren. Men der han spurte at vores Rottarie var slaget, og han havde mist alle hans Følk og Heste, reyste han herover til Sielland, at hente sin Hustrue og Børn til Syen, der at hørte de Huus paa deres Gaard.

Han fandt dennem paa Gjørsløf, men hans Søster Frue Anna Lunge vilde ingenlunde slippe hannem, men begierede, at han med Kone og Børn vilde forblive hos hende, hvortil han sig og efter hendes Begiering paa nogen Tiid bekvemmede, indtil imod Tiden, at hans Hustrue skulde legges i Barfæl-Seng, at han da med hende vilde begive sig til sin egen Gaard. *Se midt*

midlertid kom hans kiere Svoger, Hr. Jøsef Høeg, Danmarks Riges Sankter, hjem fra Osnabryg, som ingenlunde vilde slippe ham, men vilde endelig, at hans kiere Søster skulde ligge der i Barsel-Seng. Han betakkede hannem for dette hans gode Tilbud, og besluttede saa at forblive hos de godt Folk efter deres Villie, indtil man kunde see, hvad Udgang den naadige Gud vilde giøre med denne Kriig.

Velbemeldte hans kiere Svoger og Søster har haft hannem i deres Huus, ikke som en Svoger, men som en kiødelig Broder, og deres Børn som deres egne Børn, hvilket den Sal. Mand ogsaa noksom paaskionte. Imidlertid han var paa Gistløf, befandt han sig tit mat og afmægtig, men blev dog fra Sengen. Naar han havde nogen Styrke, besøgte han tit sin kiere Moder og Sødfkende paa Walløe og andre sine gode Venner, reyste ogsaa til Gaffnø, til sin kiere Svoger og Søster dem at besøge, hvor han om anden Dagen, som var Tiirsdagen den 7de May blev syg, og befandt sig heel besværet af heftig Hoste og Flod for sit Bryst. Drog saa om Onsdagen tilbage til Gistløf, og holdt sig op det længste han kunde, men om Torsdagen maatte han gaac til Sengs, skrev derpaa sin Broder til, at han var dieven syg, hvorover hans Moder, Broder og Sø

Søster strax forføyede sig til hannem, og var mesten hos hannem, indtil Gud kaldede ham.

Hans Søster Frue Anna Lunge kom derpaa hasteligen fra Kiøbenhavn og havde Doct. Niels Foss med sig, som med stor Vinskibelighed brugte alle tienlige Midler. Den 15de May lod han sig af Hr. Lauritz Christensen Sogne-Præst til Høltug meddeele den aandelige Reyse- og Tære-Penge; Næste Dagen kom hans Svoger Hr. Just Høeg fra Kiøbenhavn til ham, hvorover han glædte sig meget, men Sygdommen tog alt meere og meere Overhaand.

Der Tiden var nu, at Stænderne, som af Rigens hovvise Raad vare forskrevne, skulde møde i Kiøbenhavn, erbød hans Broder sig, at ville blive hos hannem, og give en anden god Mand sin Fuldmagt, efter som han saae, at han var flux svag, og burde derfor ikke at drage fra hannem, hvortil han svarede: Ney! Broder ingenlunde, Publicum bør altid at gaae for Privato: Du kand intet bestille her hos mig, uden see stor Pnk paa mig i denne min pünagtige Sygdom, men drag hen og tien dit Fæderneland. Siden begierede han af sin Søster, at hun ikke vilde lade tale om de Svenske, eller noget andet timeligt, enten ondt eller godt, og siden den Tiid, som var ti Dage førind
Gud

Gud kaldede ham, hørte ingen ham tale om noget verdsligt, enten lidet eller meget, men havde sit Sind og Hu bestandig henvendt til Gud.

Hans Afskæd fra denne Verden er ligesaa hjerterørende som omstændelig beskrevet, men gaaes her forbi for Vidtsøftigheds Skyld. Han sagde Verden Farvel den 26 May 1646 i hans bedrøvede Hustruens, begge hans bedrøvede Mødes, Frue Berthe Friis Sal. Hr. Albree Skiels, og Frue Sophia Brahe, Sal. Hr. Jørgen Lunges; hans Broder Christen Skiels; hans Svogers Erik Rosenkrantz; Frue Sophia Rangovs, El. Moyens Gyldestiernes; hans Søsters Frue Anna Lunges, Hr. Just Høegs; Frue Lisabeth Lunge, Hr. Palle Rosenkrantz; hans Søsters Frue Anna Skiels, Manderup Dues; hans Søsters Frue Sidgel Lunge, Hendrik Lindovs; hans Søsters Frue Magrethe Skiel, Erik Rosenkrantz; hans Søsters Jomfrue Sophie Lunges, Jomfrue Elsebeth Langes; Jomfrue Elline Kaasis, Hr. Just Høegs og hans egne Børns, saa og Dr. Niels Jøffes og andre got Folkes Nærvarelse, der han havde levet otte og tredive Aar og sex Maanedet ringere tre Dage.

Bag denne Klage, Tale er trykt 1.) et Latinsk Vers af Moens Høeg. 2.) Et Dansk der har

Augustus 1753.

Christen Skiel til Forfatter. 3.) Et Latinsk af Erik Rosenkrantz. 4.) Et andet af Jacob Anudson Rector i Aarhus. 5.) Et dito af Johannes Calundanus. 6.) Det sidste af en, som underskriver sig P. J. K.

N. B. For at forstaae den Titul desto bedre, som man har ladet stille under Otthe Skiels Portrait, der staar for ved denne hans Levnets Beskrivelse, vil man anføre en anden Auhors Ord om ham: (*).

„Hvad Hoffets og Statens Tilstand i Kong Christian den Fierdes Tid er angaaende, da sees man at Kongen paa de Tider underholdt en Cavalier-Garde af 200 Edelmænd, hvoraf enhver ned 10 Rdlr til Gage om Maaneden for deres Tjenere, thi de tjente selv par Honorar uden Beholding, og var Otthe Skiel Corporal for samme Compagnie. De samme havde alle reysset nogle Aar Udenlands, efter den almindelige Skik, som da var iblant den Danske Adel, thi fast ingen var i Utsæelse, uden han havde mestendeel ødelagt sig ved vidtløftige udenlandske Rejser, og var det fornemmelig for at hindre saadan Ulejlighed og at redde Landets Penget, at Hans Majest. havde stiftet det Ridderlige Academie til Sorøe.

Hertil kand endnu søges det Portrait en Fransk Auhor (**) giver iblant andre Hof- og Stats-Mænd, paa Otthe Skiel: Han siger nemlig, „Otthe Skiel, som commanderede det Kongel. Gendarmerie, var spirituel, sagtmodig og tempereret, vel skabt og meget hurtig.

(*) Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. pag. 747.

(**) Ambassade de Courmesyvin pag. 267.

Joiada hærlige Tieneste, hæderlige
Alderdom, og Begravelse,

af
II Krønike Bogs 24 Capittel v. 15. 16.
hvorum blev forhandlet,

Da
Hæderlige, Høylærde, oc af Christ
Kirke velfortiente Mand,
Sal. Doct.

Hans Rovelsen Resen,

Superintendent over Sælands Eticht oc
S. S. Theol. Professor, Senior oc
Decanus udi Kjøbenhavnns
Academie,

Hans Salige Leoomme blev hæderlig bested
til Jorden udi vor Frue Kirke sammesteds
Aar Christi 1638.

af
Niels Poulsøn,

Sogne Præst til Vor Frue Kirke.

Prentet i Rissingshafn af Hendrich Kruse, paa Joachim
Molken Boghaandlers Bekostning Aar 1639.

 orfatteren Niels Povelsøn, Soanes
 Præst til Vor Frue Kirke, har
 ved et Tillegnelle - Skrift overgivet
 dette sit Klagø - Skrift til hæderlige, gudsfrygtig
 og dydig Qvinde, Anne Eisenberg Sal. Hans
 Povelsøn Resen bedrøvede Efterleveriske, samt
 den Sal. Mands fiere Børn, hæderlig og høylærde
 Mand Hans Hansen Resen S. S. Theol. D. og Professor udi Kiøbenhavn's U
 niversitet; hæderlig gudsfrygtig og dydig Qvinde
 Anne Hans Datter Resen, Sal. D. Niels
 Paastis, fordem Superintendent i Beer
 gen, hans Efterleveriske. Dessligeste hendes el
 skelige Børn, hæderlig og høylærde Mand Peter
 Vinstrup S. S. Theol. D. og Superintend
 ent udi Skaane; hæderlige, dydige og gudsfryg
 tige Qvinde Thale, D. Hans Resens, og
 Mette Sal. D. Niels Pedersøn forrige The
 olog. Professor her ved Academiets, Efterleveriske.

Angaaende Biskop Hans Resens Levnet skr
 ver han saaledes:

Den

Den meget Hæderlige og Hønlærde Mand Hans Povelføn Kesen, S. S. Theologiae Doctor, og samme Facultatis hidindtil P. P. Decanus og Senior i det Kongelig Universitet, saavel som ogsaa Superintendent over Siellands Stift, han er fød udi Harskffel udi Jylland, i Kesen Sogn og Skudborgs Hættet, der man skrev 1561, Mariæ Henselses Dag, som indfalder den 2 Februarii, imod Solens Nedgang, af Hæderlige og gudfrygtige Forældre. Hans Fader var den Hæderlige og Værlærde Mand Hr. Povel Hansen, forudm Sogne-Præst til Kesen og Zommelum Kirker. Hans Moder den Erlig, Dydig og Gudfrygtig Qvinde, Johanne Berthels Dotter. Der Gud Almægtigste havde velsignet disse Hæderlige og Gudfrygtige Folk udi Egteffab med denne deres unge Søn, da haver de ikke forsmættet, hvis de hannem som christelige Forældre pligtige vare, men strax ladet hannem komme til den hellige Daab og Christendom.

Siden have fornævnte hans Hæderlige Forældre strax af Barndom holdt hannem til Guds Frygt, og underviist hannem udi sin Børnelærdom og Boglige Konstners Begyndelse, hiemme udi deres Huus, der hans Aar og Alder det kunde taale, indtil han var paa tolvte Aar, da de Aar 1572 den 23 Junii, som var neste Dag

for St. Hans Baptista Dag, have forskiftet hannem til Holstebro Skole, hvor han efter sin Aar og Alders Levlighed forfremmede sig under den hæderlige og velsærde Mand, Tygge Nielsen, som samme Tid var der Skolemester; til Vaaske Aar 1576.

Samme Aar Fredagen for St. Hans Baptista Dag, forskiftede hans kiere Forældre hannem til Ribes Skole, og lagde hannem i Logement til den hæderlige og høylærde Mand, M. Peder Hegelund, da Skolemester i fornævnte Ribes Skole, men siden Superintendent over samme Stift; i hvilken Skole han ogsaa forholdt sig meget gudsfrygtig, lydlig og flittig, tvende Ryk, saa at han elskedes baade af den hæderlige Mand Skolemesteren, saa ogsaa Hørerne, og andre som han omgiktes med, og forblev der sidste Gang til den 7 Julii 1579, paa hvilken Tid hans kiere Fader, efterat hans Sl. Moder var tilforn den 1 Apr. 1578 saligen hensovet i Herren, og han havde givet sig anden Gang i Egestab, med Trisig, Dyndig og Gudsfrygtig Qvinde, Karine Jørgens Dotter, Hr. Jørgens Dotter i Woorgaard, haver saaget i Ende at forskifte hankem til Viborg Skole, hvor han ogsaa under den hæderlige og høylærde Mand, M. Jacob Holm, da Skolemester udi fornævnte Viborg Skole, men siden Superintendent over Aalborg Stift, udi hvis

Huus

Suus han ogsaa opholdte sig, gjorde sunderlig Fremgang: baade udi sine Eprog, og andre frie Boalige Konster, til Naaske Aar 1581, paa hvilken Tid han af fornævnte sin Kiære Skolemester er god kiendt, at kunde med Frugt forskilles fra Skolen til det Kongelige Universitet her i Kiøbenhavn, der suidkommeligere at fremsætte sine Studeringer, og bygge paa den gode og faste Grund han dertil allerede udi Skolen, under saadanne fornemme Skolamestere tagt havde.

Saa er han da kommen hid til Kiøbenhavn samme Aar den 18 May, og blev, efter han med vedtagne Ceremonier var deponeret, den 20 May indskrevet i dette Kongel. Universitets Registricul. Den 1 Augusti reyste han til Kjøbenhavn, og fortovede der indtil den 22de Dag i samme Maaned, at befæle samme Academies Leylighed, og gøre de hæderlige og høylærde Mand Professorenes det sammesteds. proficere. Siden er han strax kommen tilbage igien, og med saa stor Flid tracteret sine Studia Philosophicæ Philosophicæ, at han samme Aar den 7 Nov. er med Børømmelse creeret Philosophiæ Baccalaureus, og haver saa den 28 Oct. Aar 1582. disputeret publice i Pædagogio.

Aar 1583, ved Vintse Dags Tid, er han formedelst her grasserende. Det forreyst. htem til sine

sine Forældre, og samme Aar bleven kaldet, for sin hederlig Lærdom og Skikkeligheds Skyld, til Corrector udi Viborg Skole, i hvilken han ogsaa tilforn havde været Discipel, til hvilken Bestilling han er bleven indsat den 6te Augusti.

Den 25 Apr. Aar 1584, er han kaldet af den Erlig og Velbr. Mand, nu Sal. med Gud Niels Raas til Taarupgaard, Kongel. Mærjens. Cansler samme Tiid, til at skulde have draget udi Tydskland til Erlig og Velbr. unge Mand Friderik Munk. Men eftersom saadant ikke gik for sig, i det at haderlig og høylærde Mand M. Anders Krag forreyste med fornævnte Friderik Munk og hans Broder, ind udi Frankrige, da kom han igien til Viborg den 23 Jun, og begav sig i sin forrige Tjeneste den 26 Jun., indtil han den 16 Julii er bleven kaldet ved fornævnte Hr. Canslers Skrivelse, at være den Erlig og Velbr. unge Janters, nu Sal. med Gud, Friderich Rosenkrantes Skolemester, og forreyste ud af Landet med hannem.

Paa denne Reise begave de dem samtlige den 25 Augusti, og forreyste til Rostok, hvor de lagde dennem i Logementet til den haderlige og høylærde Mand, nu Sal. med Gud D. Lucas Bachmeisterum, hvor de forbleve til den

30 May 1586. Samme Tiid forrenste de her
 hjem i Landet igien, og fortovede her til den 11
 Novembr., paa hvilken Tiid de laien begave sig
 herfra, og toge deres Rejse til Wittenberg,
 hvor de ogsaa ankomme den 4 Decembr. samme
 Aar, opholte sig der til den 22 Februar. 1589.
 Imidlertid, nemlig 1588. promoverede vores
 nu Sl. Biskop sammesteds, til Magister Philo-
 sophiæ, og var iblant otte og tredive den for-
 ste og overste. Hvad Tiid den Sal. Mand
 havde da anvendt, baade tilforn til Rostok,
 saa ogsaa siden nu til Wittenberg, paa sin unge
 Junker, det vidne de Boger, som han imid-
 lertid haver hannem forelæst, af hvilke en Deel
 ere ogsaa paa Trykken udgangne, som Scholia
 in Arithmetica Gemmæ Frisii, og initia
 Geometrica, men den største Deel findes end-
 nu udi hans Liberi, baade med hans egen og
 hans Velbyrdige Discipels Haand udfkrevene,
 saa at hans Velbr. Discipel havde da saa vidt
 forfremmet sig udi sine Sprog, Boglige Konster
 og Philosophie, at han med Berømmelse ogsaa
 kunde promoveret til Magister Philosophiæ,
 om hans Stand og Stat det havde taalet og
 tilstedt.

Den 14 Martii samme Aar, komme de igien
 her ind i deres Fæderneland til Boller, og fik
 saa denne Sal. Mand, efter som det var da in-
 den Tvivl paa, han jo for sin Skikkeligheds og
 Læse

Værdoms Skyld skulle blive sit Fæderneland til Nytte, Gavn og Ære, Konael. Majesta. Scispendium, og blev hannem tallet den 8 Aprilis halvandet hundrede Specie Daler for halvt andet Aar, og siden for to Aar, to hundrede Specie Daler. Den 29 Julii forreyste den El. Mand atter ud af Landet med samme sin Velbr. Discipel, og komme de til Frankfure den 7de Septembr. og siden derfra til Padua den 12 Octobris.

Aar 1590. den 15 April komme de til Rom, og den 27 May til Sicilien, og vare siden den 3 Junii i største Fare for Tyrkiske Coerovere, paa Rejsen fra Sicilien til Malcham, fra hvilke Gud dog naadeligen og underhaen befriede dem, saa at de komme uskadede til Malcham den 15 Dag i samme Maaned, og derfra tilbage igien til Padua den 26 Augusti. Imidlertid lærde den El. Mand, samt og hans Velbr. Discipel ferdig det Italienske Sprog, hvilket han endogsaa til sin Døds Dag var mægtig, saa han kunde tale det med hvem til hannem kom, som derudi forfaren. Men hans Velbr. Discipel derforuden forfremmede sig synderligen i sine Riddertlige Exercitier, saa at ingen kunde gjøre hannem noget for derudi, der han omfiden kom ind i sit Fæderneland igien.

Den

Den 2 Apr. 1591. droge de fra Venedien, og toge deres Kaas igien ind udi Tydskland igiennem Lombardien, Graabunten, Svitszerland, Savoyen, Genuesers Gebet, Burgundien og Elfas, indtil de omsider komme tilbage til Frankfurt den 20 Septembris, derfra her hjem udi deres Fæderneland igien den 18 Oct. samme Aar. Og eftersom den Vrlig og Velbr. Mand Niels Kaas, da Kongelig Majests. Cansler, som altid havde været denne Sal. Mands hynderlige Forderer, fornam, at han ikke allene havde været meget flittig og troe i sin Tjeneste, saa at der var megen og stor Forshaabning om den Velbr. Mand Friderik Rosenkrantz, med hvilken han da paa syv Aars Tid havde været Udenlands, baade i Italien og Tydskland, men han ogsaa selver havde sonderlig forfremmet sig, og var en smuk lærd og skikkelig ung Mand, da for saadan hans troe Tjeneste og Skikkeligheds Skyld, kaldede Hans Majest. hannem den 28 Nov. til Professionem Logicam cum adjuncta Lectione Theologica, til hvilken Profession med Stipendiis tillige, han ogsaa strax immediate blev antagen, og gjorde sin Fed i Consistorio den 4 Dec., men begyndte sine offentlige Lectiones derpaa den 16 Dag i samme Maaned, og var Decanus Facultatis Philosophicæ imellem 1594 og 1595. udi hvilket sit Decanat han holdt tvende Promotiones, een sytten Baccalaureorum den 23 Martii, og den

den anden ni Magistrorum den 20 Maji, og
 ellers samme Profession med daglig Læsen, de
 fire Dage om Ugen i Logica, men de to Dage
 Onsdagen og Lørdagen i Theologien, og aar-
 lige Disputager med stor Gliid og Berømmelse
 forestod udi sex Aar, til den 2 Apr. 1597. paa
 hvilken Tiid han af Kongel. Majest. ved Trilig
 og Velbr. Mand, nu Sal. med Gud Christu-
 an Friis til Borreby, den Tiid Kongel. Mar-
 tins Cansler, blev kaldet at være Theologiae
 Professor i det Kongl. Universitet, hvilken Pro-
 fession han ogsaa strax begyndte den 28de Dag i
 samme Maaned, og disputerede siden den 1ste
 Junii for den høieste Tres Grad i Theologien,
 under hæderlig og høylærde Mand D. Jørgen
 Dybvad, den Tiid Facultatis Theologicae Sen-
 nior og Decanus, som ogsaa promoverede ham
 nem til Doctor Theologiae den 23 Dag i sam-
 me Maaned, her for Alteret i Vor Frue Kir-
 ke, hvilken var den samme Dag, paa hvilken
 han for 25 Aar siden tilforn var sat til Skole.

Imidlertid der Gud havde nu sat denne Sal.
 Mand i en hæderlig Stand og Stat, begav
 han sig i Egestab med Trilig, Dydig og Guds-
 frygtig Qvinde Barbara Anders Datter, hæ-
 derlig og høylærde Mand's Sal. D. Anders
 Lauritzens, tilforn Professor Theologiae i det
 te Kongel. Universitet, hans Datter, men her

derlig, velbiise og velfornemme Mand **Hans Laurigøns** Canikes udi **Roskilde Capitel** Es-
terleverske, og stod deres **Fæstens**. **Di** udi **Ros-**
kild den 14 Apr. 1594, men **Brøllups** Høj-
tid her i **Kiøbenhavn** den 14 Jul. samme **Åar**.
Disse hæderlige, gudfrygtige og fromme **Egtes-**
Folk, levede tilsammen udi et meget kjerlig, dog
kort **Egteskab**, i det at **Gud** allermægtigste heden
taidede denne **Sal. Mand** allerkjæreste **Hustrue**,
den 29 Octobr. 1601. udi **Roskild** af den græ-
serende **Vest**, efterat hans kjære **Fader** tilforn ved
Doden var afgangen den 21 Sept. **Åar** 1600,
og de da havde levet tilsammen syv **Åar** og tre
Maanedet, hvorudover saadan dobbelt **Sorg**
blev den **Sal. Mand** desjorte, og synderligen
at **Skilsmisse** saa snart skulle skee i begge deres be-
ste **Åar** og **Ålder**.

Dette deres korte **Egteskab** velsignede dog **Gud**
med een **Søn** og tre **Døttre**, af hvilke de tvende
de **Døttre**, nemlig den ældste **Dotter**, som var
eytegift med hæderlige og høylærde **Mand M.**
Christen Glob, forstum **Sogne**, **Præst** udi
Risge, og **Probst** i **Ramsøe Herret**, med den
yngste ved **Navn Karen**, ere allerede hensovede
i **Herren**, men de tvende mellemste **D. Hans**
Resen **Professor P. S. S. Theologiae** udi
denne **Kongelige Academie**, og ærlig og gudfryg-
tig

fig Qvinde Anna Sal. D. Niels Paastens
førgeligen igiennleve.

Efterat den Sal. Mand var blev'n Theologus, da blev hannem be'ralet af vores allernaadigste Herre og Konge, at h'm skulle igiennemsee vores Danske Bibel, og den corrigere efter Originalen, den Ebræiske Tert udi det gamle, men Græske udi det nye Testamente. Paa hvilket Arbejde han ogsaa strax begyndte, og lod trokke det Nye Testamente for sig selv i et lidet Format, her udi Kiøbenhavn Aar 1605, efterat det tilforn af de Herrer Professorer her udi Universitetet var igiennemlæst og approberet.

Men siden blev samme Arbejde forhindret der med, at der Hans Kongel. Majest. forenste ind udi England Aar 1606, tog han den Sal. Mand med sig paa samme Rejse, som Theologus, men der den Salig Mand kom tilbage igien af Rejsen, foer han fort i samme sit foretagne Arbejde, saa den gandske Bibel blev forfærdiget paa Trøkken 1607, paa hvilket Arbejd den Sal. Mand haver anvendt, et at see af Exemplaret, som samme Bibel er trokket efter, hvilket findes indlaat paa Kongel. Majest. Bibliothek her udi Universitetet, hvilket Bibliothek den Sal. Mand ogsaa haver ordineret udi sine Skabe, som det endnu findes. Dog lod den Sal. Mand ikke det derved blive, men har det

der siden paa nye fra Begyndelsen til Enden igiennem
 nemmeet samme Bibel, og corrigeret hvis endnu
 kunde være forseet, hvilken saaledes ligger ferdig
 til Trykken, om Gud og Høye Dyrighed det
 saa befaler, hvilket ogsaa kunde skee med den
 studerende Ungdoms og andre Guds Ords Læres-
 res synderlig Nytte og Gavn.

Aar 1614. blev den Sal. Mand angiven til
 Døve, som den der skulde forsegte og forsvære
 nogle Nestorianiske og andre Bildfarelser (*),
 hvorudover han blev stævnet ved Kongel. Ma-
 jests. Stevning til Kolding, hvor han ogsaa
 med sin Vederspart mødte udi Retten den 21. Fe-
 bruarii for Kongelig Majestet, nogle af Dani-
 markes Riges Raad, Rectore udi det Kongel.
 Universitet, og Bisperne udi Danmark, undtaa-
 gen D. Peder Winstrup, da Bisp over Siæl-
 lands Stue, som var svag og skrøbelig, og M.
 Peder Hegelund Biskop udi Ribe, hvilken udi
 samme Dage ved Døden afgik, og saaledes af
 Guds

(*) Hans Angivere var Mag. Ole Coccius, Sognes-
 Præst ved Nicolai Kirke i Kjøbenhavn, en Mand,
 som var meere hidsig end forstændig, meere dristig
 end lærd; Om denne Sag fandt esterskes Hr. Ni-
 kolaj Pontoppidans Kirkehistorie Tom. 3. pag.
 612, u. Hr. Gerhard Treskovs udlig udkomme-
 ne Danske Jubel Lærere fra pag. 43. til 57.
 og Hr. Joergii Siellandske Clerike fra pag. 140
 til pag. 146.

Guds Aands Hielp og Bistand strax for Retten forsvarede sig redeligen og frimodeligen imod saadan Klaffer, at han blev absoolveret publica sententia for saadan Mistanke, og hans Bederpart forviist af Kongel. Majests. Lande og Riges under sit Livs Forbrødselse. Og blev den Sal. Mand da paalagt, at han imod saadan Ansigende skulle giøre sin Apologie, hvilken han ogsaa strax forterdigede, og blev trykt her udi Byen, baade paa Latin og Dansk samme Aar, efterat den tithorn var censureret i Consistorio af de Herrer Professorer udi det Kongel. Universitet, og Danmarks Riges Biskoper, som vare for saadan Aarsags Skyld hid forskrevne og for samlede.

Paal de Tider var ikke ringe Fare udi vort Fæderneland, at den reene Lærdom skulle bleve forhindret, og vrang Lære igien indtrænat sig, som derpaa af mange blev flittig nok arbejdet, da stod denne Sal. Mand efter Jojada Exempel for Guds Huus og Ord, og med nogle saadere Bistand, som Gud selv gav, afbergede saadan Ulykke.

Aaret derefter nemlig 1615. den 29 April blev han kaldet af Kongel. Majest. at være der hos Superintendent over Sielands Stift, efter han da havde været Theologiæ Professor her udi Universitetet i atten Aar, og det

efter den meget hæderlige og høylærde Mand D. Peder Winstrup, hvilken om Aaret tilforn paa St. Hans Baptista Dag var hensovet i Herren, og gjorde han sin Eed for Hans Kongel. Majest. paa Frideriksborg, men blev ordineret her udi Kiøbenhavn i vor Frue Kirke den 21 Martii, som var Dominica Exaudi, af hæderlige og høylærde Mand M. Povel Mortensen, samme Tiid Biskop over Skaane Stift, nu Sal. med Gud.

Samme Aar gav den Sal. Mand sig anden gang i Egteskab, efterat han havde da levet eenslig i femten samfulde Aar, med Ærlig, Dydig og gudsfrygtig Qvinde Anna, den hæderlige og velfornemine Mand's Elicæ Eisenberg, Høyløblig Zhukommelse Kong Friderik den Andens Tordike Sanktelies Forvaltere, og Prælat udi Roestilde, hans Dotter, men da hans nu benævnte Sal. Formands Estrelverske, og blev deres Hæstensoll den 24 Oct. holdet her udi Byen, men deres Bryllups Høvtid den 12 Nov. hvilken nu høybedroved, efter tre og tyve Aars ungesær, ærlig og meget kierlig Egteskab igien lever.

Imidlertid haver denne St. Mand båret først alleene Theologus udi atten Aar, og siden derhos ogsaa Biskop udi tre og tyve Aar, fire Maaneder og tre Dage; Han haver her udi

Augustus 1753.

K

Unio

Univerſitetet holdt den ſtuderende Ungdom til Gudsſtrygt, Skikkelighed og Tærbelighed i Liv og Lebnen, med Flittighed i deres Studering, for hvilken han ogſaa forklarede neſten det Nye Teſtamente, og den ſtorſte Part af St. Pauli Epiftler, ſaa vel ſom ogſaa Johannes, Petri, Jacobi og Judæ, tvende gange, forſt vidtloſtig, og ſiden kort pro apparatus Evangelico, efter den Ordning, ſom de formeenes at ſkulle være ſkrevne udi, og derforuden ogſaa forklaret den lille Lutheri Catechiſmum, meſten Deel af Luthero ſelv, hvis Skrifter den Sal. Mand med allerſtorſte Flid havde igiennemlæſt, ſaavel ſom ogſaa andres den Chriſten Kirkes Fædres og Lærerens, baade Grædſke og Latine.

End haver han efter Kongel. Majeſts. Naadigſte og alborligſte Befalning, ſkrevet imod Johannem Diſcatorem Herbornenſem, der har understod ſig at ſkrive mod St. D. Niels Hemmingſøn, forſum Theologiae P. P. her udi Univerſitetet, hans Bog de Gratia Univerſali, hvilket Skrift er endogſaa udgaaen paa Prent, efter det var offentligt her udi Univerſitetet diſputeret, og det udi adſkillige Diſputationer, meſtendeel brugt i Doctor-Promotioner.

Herforuden haver han ogſaa ſammenskrevet adſkillige gode Boger, ſaavel for Skolerne, af hvilke en heel Hob endnu bruges derudi, *ikke uden*

uden Ungdommens store Nytte og Gavn, saa vel som ogsaa for Kirkerne og Meenigheden, hvilkte paa en anden Tiid og Sted beqvemmeligere end her, kand optegnes, med andre den Salig Mand's Skrifter baade trykte og utrykte.

Den Sal. Mand havde synderlig Lyst til Musiquen, baade Vocal og Instrumental, men synderlig til aandelige Psalmer, hvorudover han ogsaa selv en stor Deel haver digtet, og ellers den gandske M. Hans Thomsøns Psalme-Bog igiennem corrigeret, hvor der enten i Meeningen eller Rimene kunde været feylet.

Rektoratet ved Academiet haver han med stor Tiid og Berømmelse betient fire gange, men der det nu sidste gaang nemlig 1635, skulle kommet til hannem igjen, lod han sig med sin høye Alder og store besværlige Besvilling uundskyldes, derhos takkende Professorerne for deres Tros og Beviisning.

Efter denne Sal. Mand er bleven Bisp, og derhos Decanus Facultatis Theologiae, haver han promoveret tolv Doctores Theologiae, somme Professorer her udi Universitetet, og somme Bisper i Danmark og Norge, af hvilke tre ikkun nu leve, de andre ere i Herren hensovede; Han har ordineret lige saa mange Bisper, sex til Norge, tre til Danmark, to til Island, een til

Gulland, men ordineret og indviet til det hellige Prædike-Embedet tre hundrede, sex og halvfemtesindstyve Præster, og sat Provsten over alt Stiftet, i somme Herreder to, saa det ikke nu findes een af de Provster, hans Salig Formand haver sat, efterat den Hæd. Dannesmand Hr. Peder i Ringsted for kort Tid siden ved Døden afgik, hvilken var den sidste af dennem, hvorfor den Sal. Mand ogsaa sagde, der fornevnte Hr. Peders dødelige Afsaag blev hannem tilkiendegivet, at han maatte nu labe sig til at følge med, det vilde nu gielde hannem.

Hvad stor Flid og Vinskelighed den Salig Mand haver anvendt udi sit høye og besværlige Bispelige Kald og Embede, til sin Døds-Dag, endogsaa udi sin Svaghed og Alder, baade anlangende Skolerne her udi Stiftet aartlig at visitere, de dygtigste Skolemestere og Hørere der til at skikke, som han vidste der vare at bekomme, og Bøger med andet der udi at forordne; saa ogsaa anlangende Kirkerne iligemaade (som han kunde komme af Sted hver tre Aar over alt) at visitere, at holde Præsterne til at leve skikkeligen, og lære klarligen og eenfoldeligen, og for alting at føre alle Texterne til Catechismum og Børne-Lærdommen, og den ellers altid med Degnen flitteligen at drive for Ungdommen, det er for alle bitterligt, og erkiendes billigen for en meget stor Belgierning, vor Herre ved den Salig Mand

Mand haver beviist sin Kirke i vort Fædernes land.

Børne-Lærdommen, som er den søde usvigelige Melk, der maa alt spises for den haarde Mad, haver denne Sal. Mand drevet saa stitteligen og frugtbarligen, at alle christelige Hjerter derfor alvorligen takke Gud allermægtigste, og hannem som Guds synderlige udvalde Redskab dertil, og ønske hierteligen med den Sal. Mand, at denne Herrens Sierning og dette hellige Arbejde, maa jo holdes ved lige i sin fulde Svang og Lob, indtil den Herre Kristus, som udi Børne-Lærdommen eenfoldeligen læres og bekiendes, selv vil komme og kiendes ved sine sande Bekiendere, for sin himmelske Fader, sine hellige Engle, og alle Guds udvalde Børn, paa den yderste Dag.

God Omfarg, den Sal. Mand haver havt for de Fattige, baade ellers over Landet, og udi de andre Hospitater, saa ogsaa udi dette ny Hospital uden for Staden, Pest-Huset, Børne-Huset, og ellers de Fattige her udi Staden, det vidner den gode Orden, som nu næsten paa alle Steder der med holdes, og synderligen her udi Bøen ic. til hvilken at holde ved lige, den Sal. Mand ikke en ringe Ting med Raad og Daad tillige haver hiulpet. Og eftersom Gud velsignede denne Sal. Mand end ogsaa med timelig Guds og Formue, efter hans

Lenlighed, da forglemte han ikke at give Gud sin
 Tiende deraf, i det han til Fattiges Ophold og
 Forfremmelse, haver paa adskillige Steder med
 sin kiere Hustrues gode Billie og Samtykke for-
 æret fem tusinde erkende Rirdaler, med god
 Anordning og Fundas paa hver tusinde i lat.
 Thi først haver han givet et tusinde Daler in
 Specie til den adelige fri Skole *Herlufsholm*,
 (foruden tvende smukke Monumenta i Kirken
 sammesteds, om den Steds Velbr. nu Salige
 Stiftere, Hr. *Herluff Trolle* og *Krue Bir-
 gitte Gise*) for hvilke tusinde Dalers aarlige
 Rente skulle underholdes tvende fattige Børn
 i samme Skole; Og derforuden sat hos samme
 Skole et tusinde Specie Daler, af hvilke For-
 standeren til *Inspectorum Facultatis Theologicae*
 her udi Universitetet aarligen skal erlegge til Ninge
 Dag Rente, nemlig halvtredsindsryve Dal-
 ler in Specie, hvilke den Sal. Mand haver lagt
 til sin Formands D. *Peder Winstrups* *Sti-
 pendium*, som var tredsindsryve Daler af tus-
 sende Daler in Specie Hovedstoel, til en *Stu-
 dent* Udenlands at holde, saa at det er nu et
Stipendium Winstrupio Resenianum,
 hvilket, hvo som nyder, haver aarligen et hund-
 drede Daler in Specie, at hielpe sig og frem-
 sette sine Studia med. Herforuden haver han
 givet et tusinde Daler til det nye Hospital her-
 uden for *Kjøbenhavn*, til tvende Senge at
 Rente at holde, paa hvilke iligemaade aarligen
 skal

skal underholdes tvende af de ældste, fattigste, og elendigste Stakler her udi Byen findes Land. End haver han givet et tusinde Daler in Specie til Brød, dagligen, for Renten om Aaret, at udbyttes til fattige Skole-Børn her udi vor Frue Skole, og derforuden andre et tusinde Daler in Specie, at gibe Børnene iligemaade for Renten af dennem, tvende gange om Aaret Emør i vor Frue Skole, nemlig til Johannes Baptista Dag Midtsommer, og Johannes Evangelista Dag om Vinteren, foruden to hundrede Daler in Specie han haver foræret til Hølstebro Skole, iligemaade til en evig Hovedstoel, hvilken var den første Skole han udi sin Ungdom blev forsendt til, af hvilken Renten nemlig tolv Daler in Specie, skulle aarligen til Skole-Børn sammesteds Bøger, Papiir, Høser og Skoe efter Lejlighed udbyttes. Samt tre hundrede Specie Daler, som skulle efter hans Salig Afsked udbyttes, hundrede til den studerende Ungdom paa Universitetet, hundrede til Skole-Børn her udi vor Frue Skole, hundrede til fattige Husarme her i Byen, foruden megen og rund extraordinaire Almisse, den Sal. Mand idelligen haver udgivet, stundum i Penge, stundum i Gatalie, nu til vores Danske studerende Ungdom her paa Academiet, og udi fremmede Lande; nu til mange fattige af Jylland udi forleden Beyde; nu til fattige nødtørftige af Tydskland,

156 D. Hans Kesen.

en Deel her udi Staden dem selv givet, en Deel til Wittenberg, Rostok og andre Steder forsendt; og over alt til denne Byes Husarme og andre Fattige, hvilke han ofte i deres Trang og Bedrøvelse haver husvalet. Hvilket fortæller ikke den Sal. Mand til nogen forføngelig Roeb; hvortil han alle sine Dage havde stor Afkye; men til en hæderlig og tilbørlig Efterfagn, at han endog saa iblant andre sine Troes og Christendoms Bevissninger, haver udi Medlidenshed med de Rødtørstige, og med sine Almisser ladet alle Guds Børn et herligt Exempel at efterfølge.

Hvad den Sal. Mands gudfrugtige Levnet, og christelig Omgængelse er anlangende, da er det hver vitteligt, hvor inderlig han elskede Gud, vorede hans Ord, og de hellige Sacramenter, og hvor ivrig han var for Guds Navns Ære, saa han i all hans Bestilling til intet andet henseaae, end at Guds Navn derved kunde æres, og han selv have en god Samvittighed, intet agtende enten Gunst eller Gave, hvor med han ogsaa overbent all Klafferie og Eftersettelse, hvor med mange lagde sig efter hemmeligen og offentlig, hannem at beføre og forderve.

Synderligen var han meget nidkier, for den sande, sunde og reene Lutheriske Lærdom, fra hvilken, som den der med Guds Ord egentlig kom overens, han ingenlunde vilde vige, men

ønskede og gjorde sin store Flid dertil, med andre Guds hellige Redskab, at den saaledes maatte blive ved i disse Nordiske Lande til Verdens Ende. Til hvilken Ende han ogsaa haver forberbet af hans Kongel. Majest., at her i Rigerne, baade paa Academierne og i Kirkerne aarliggen skulle holdes Jubel = Fest paa Allehelgens Dag, siden den første som blev holden 1617, til at ihukomme aarliggen, hvis for hundrede Aar forhen var passeret, synderlig i Religionens Sag, og takke Gud inderligen derfor, til hvilken Brug han ogsaa haver ladet udgaae Lutherum triumphantem, i hvilken han saadant korteligen haver beskrevet fra Aar 1517. til 1545. Han elskede Dybd og Fromhed, men hadede Lyder og Laster hos hvem de ogsaa fandtes, og synderlig Løgn og Salskhed, saa at naar han fandt den hos nogle, troede han dennem ikke letteligen meere; Han levede maadeligen og tarveligen, og kunde ikke lide Overflødighed eller Overdaadighed; Han var flinlig i sin Studering indtil sin sidste Ende, saa at han endogsaa nogen kort Tid for sin Sættige Afreise fra denne Verden, sammentrækkede Bededags Prædikener, som hannem var befalet at skulle forfærdiges og bruges med det første i disse Lande og Riger. Og paa sin soete Seng dicterede han sin Famulo tvende korte Betænkninger, den eene om den rette Catholiske Apostoliske Kirkes egentlige Foundation og Beskikkelse; men den anden om Christo, som er den Christne

ne Kirkes eeneste Hoved, hvilket Hoved Jesum Christum han ogsaa holdt fast ved, som en levendes Lem under det, og forlod sig alleens paa hans tilregnede Verbskuld og Retfærdighed og ingenlunde paa sine egne ufuldkomne gode Gjerninger; indtil hans Salig Ende.

Til hvilken at vi ogsaa endeligen skulde Friede, da er enhver noksom bitterligt, at den Salig Mand langfommelig Tiid, haver meget været plaget med den usidelige og smertefulde Artritt de eller Ledevæe, baade i Hænder, Fødder, og andre Lemmer, til hvilken slog sig gemeentlig Steen og Koldesygge, saa den Sal. Mand mange Eider baade her hiemme, og ellers paa Landet i sin Visitaz, synderligen engang i Wordingborg, og engang siden i Nestved, blev saa haardt angreben der med, at han ikke selv havde troet sig til Livet. Dog haver Gud i samme svære Sygdomme imod hans og andres Forhaabning, synderligen opholdt hannem, og givet hannem efter en god Taalmodighed, Legets meers Karffhed og Førlighed igien, uden fordi Gud endda meere godt ved hannem vilde forrette og fremme, men Ondt forstyrre og hindre.

Men for nogle Uger siden der han den 10 Augusti havde ordineret den hæderlige og høvliarde Mand M. Jacob Matthisen, Kongelig Medicin

Majest. Hof-Prædikant, udi vor Frise Kirke, hvilken hød. Mand er ogsaa den sidste som den Sal. Mand indviede til det hellige Prædike-Embedet, er han heftig blevet angreben igien med sin gamle Sygdom i Hænder og Fødder, Skuldre og andre Lemmer, efterat han dog den gandske Sommer tilforn fra og til haver været meget svag, til hvilken ogsaa slog sig den hidtise og nu græsserende Koldesuge, hvilken fortog hannem ogsaa den forrige Smerte. Men eftersom Legemet var tilforn gandske udmattet af Møde, Arbejde og Svaghed, da tog den Sygdom udi den tredje eller fjerde Paroxysmo gandske Overhaand over hannem, hvilket ogsaa der han fornam, at Legemets ringe Kræfter, som endda vare for Haanden, svekkedes, gav han sig aldeles paa saadanne Tanker, som til en sand Beredelse mod Døden best tiene. Da jeg den 10 Sept. besøgte hannem, takkede han Gud hierteligen for hans store oversflodige Naades Belgierninger, til Siæl og Liv, i utallige Maade sig beviiste, bekiendte sig dennem alle uværdig at have været, sig dennem ikke altid retteligen og vel at have brugt, klagede over sin Forsømmelse udi sit Kalds og Embedes Forrettelse, endogsaa udi Stykkevis; men derhos imod alt dette, og andet meere, som Sambittigheden af forrige Synder, Forseelser og Svagheder, stillede hannem da for Opne og Sinde, trostede han sig med Apostelens Et. Pøvels Ord: Saa er der dog ingen

gen Fordømmelse udi dennem, som ere udi Christo Jesu, de som ikke vandte efter Riødet, men efter Anden, bad ofte derhos, Gud forlad mig alle mine Synder af Naade for Jesu Christi Skyld; lagde end dertil: Vil Gud endnu spare mig, da skal jeg med Guds Hielp giøre mit Embedt med større Flid og Ivrighed.

Da jeg spurde hannem, om han, som havde alle sine Synders Forladelse af Guds Naade, ved Jesu Christi tilregnede Fortieneste og Retferdigbed, meente sig at kunde bestaae i Guds Dom med nogle sine hellige Tanker, Bønner, Flid og Arbejde, svarede han, det er ureent altsammen, det Gud gjør i os er helligt og godt, saa vidt det er af Gud; men det gaar igiennem et ureent Kar, og bliver forureenet. Han sagde ydermeere; Dievelens listige Antøb, som St. Povel omtaler til de Epheser i det 6 Capitel ere ikke alle bekjendte, vi kunde ikke noksom tage vare paa dennem, naar vi giøre noget godt til Guds Ære, før vi afvide og det agte, haver Dievelen besmittet det, ofte med en skiden Hoffart, og i mange andre Naade.

Saadan Tale havde den Gal. Mand med mig, den 10 og 12 Sept. klagede alt paa den menneskelige Skrobellighed han kiendte udi sig, og prisede Guds Kiærligheds og Barmhiertigheds Rigdom, udi Jesu Christo sig beteed. Ebens
laar

laae han mestendeelen stille og taledede ikke meget, uden Tvivl udi samme sine høye og hellige Taler, udi sine Synders alvorlige Bekiendelse og Afbedelse udi Guds ubegribelige Barmhiertigheds inderlige Betragtelse, udi sin Frelseres Jesu Christi hiertelige og glædelige Beskuelse, efter Guds Ord, udi den sande levende Troe, hvilken sin Frelser han da snart ventede at see med Sielens oplyste Dyrke udi Herlighed.

Natten imellem den 13 og 14 Sept. noget efter Midnat, begierede den Salig Mand sine Klæder, sagde: jeg maa reyse, jeg kand ikke længer fortove; var uden Tvivl et Forbidende, at han skulle nu faae snart reyse fra dette Elende til Himmelen, hvor han længe havde havt sit rette Sted, Borger-Ret og Omgængelse.

Om Fredagen den 14 Sept. ved 2 Slet Eftermiddag begierede han at meddeele Christi hellige Legem og Blod, og efterat han da ikke meget god talet, lod han det blive ved forrige Bekiendelse, alleeneste at han svarede ja til hvis jeg spurde hannem ad, end og der jeg spurde om han ved det hellige Sacramentes Brug, vilde ogsaa endelig bekiende sig til den Lærdom, han udi Guds Meenighed med levende Røst og Skrifter havde prediket, og udi den af Guds Naade trooselig hensove, svarede han ogsaa ja dertil, hvorefter

paa han er bleven deelagtig udi den hellige Absolution, og udi det høybærdige Sacramente.

Siden haver den Sal. Mand ligget gandske stille hen, og intet vilde svare til hvis man enten udi en eller anden Maade hannem foreholdt, uden alleeneste der hans kære Son D. Hans Resen fornam, at Døden trængde til hannem, og han da taledes til hannem i denne Meening, at han ingenlunde tvivlede paa, at hans hierte allerførreste Fader jo visseligen sølte den værdige hellig Aands kraftige Bistand og Trost udi sit Hierte, som gav hans Aand Bidnesbyrd, at han var et Guds Barn, der var renset af alle sine Synder, ved den Herres Jesu Christi Blod, hvilken er den Eenbaarne Son, som Gud haver af Elskelighed og Kierlighed til Verden givet, at alle de som tro paa hannem ikke skulle fortabes, men have det evige Liv: Da svarede han lydeligen dertil: ja ja; og laae siden stille hen ligesom udi en Søvn, og drog sin Aand letteligen, indtil han imellem ti og elleve samme Nat, sodeligen hensov i Herren, efter han havde levet her i Verden syv og halvfierdsindstyve Aar, syv Maanedes og to Uger, som er den Sal. Mand's gandske og høye Alder, hvilken saare faa paa denne Tid naae, synderlig udi saa høy og vanskelig Besiddelse.

09

Efter som den Salig Mand storligen elskede den meget hæderlig og høylærde Mand D. Petrum Paladium, som var den første Evangeliste Biskop her i Stiftet, af hvis Skrifter han ogsaa adskillige, baade paa Dansk og Latin har ladet igien trykke, og iblant dennem i dette Aar ogsaa tvende, nemlig et om Voenitente og Retferdiggiørelse, og det andet om de ny Eversmere udi sin Tiid, og den Sal. Mand havde nok som ladet forstaae udi sit levende Liv og Velmagt, at han begierede, saa fremt han her i Byen ved Døden afgik, at ville begraves hos den Sal. Mand, hvis Sal. Legeme er nedsat her i Kirken et Aar førend denne Sal. Mand blev fød, da haver hans høvedrøvede Hustru, med hans fiere, iligemaade høvedrøvede Søn, saadan hans Billie at efterkomme, ladet hannem nedfette til den Sal. Mands Been, i hans Grav, hvor de samtligen forvente den Herres Jesu Christi Tilkommelse paa Dømmedag, til en ærefuld Opstandelse, og siden skulle skinne udi Guds Rige, som Stjerner paa Firmamentet, efter som de have været de, der have underviist mange til Salighed.

Saa haver da Herren, ved den hæderlige nu Sal. Mand, giordt vel mod sin Meenighed, udi dette Stift, ja udi dette gandske Rige; Gud haver æret hans tro Tjeneste med en høy Alderdom, efter den Tiid vi nu leve udi; Hans Sal. Legeme

me er af os til Jorden hæderligen bested, og ned-
sat iblant Landens Høvdingers Grave, med
hans christelige Aemindelse skal leve hos os og Ef-
terkommerne, og være velsignet; han skal med
Tojada og med alle Herrens rettsindige tro Eie-
nere, æres af Gud selv, udi den store det gandske
mennefskelige Kions Forsamling, siden udi
Fre og Glæde blive med Gud, og alle hans Ude-
valde i all Evighed.

Bag denne Resens Klages-Tale findes 1.) et
Latinsk og Tydsk Vers gjort hannem til Fre af
Zacharias Lundius, og 2.) et Dansk som
land synges, af Oluf Rasmusen Barløss.

111111

Israels Striid og Herrens Hieip
i en Ligprediken

af
den 1ste Samuels Bogs 7 Capitel,

offver
Erlig og Velbyrdig Mand,

Sal. Siler Blfeld

til Brup,

Kongel. Majests. Befalnings-Mand offver
Bouling- & Closter.

Der hans Liigs sorgelige Begængelse skeede udi
en adelig og meget folkelig Forsamling i St.

Nicolai Kirke i Kiøbenhavn den

23 Julii 1644.

Fremfat og forklaret

af
Jacob Mathisøn

Hoffprædikan.

Prentet i Kiøbenhavn af Melchiore Margan
Aar 1644.

Augustus 1753.

2

Den

Denne Klage-Tale er imod Sædbane og opofret nogen af den Aldodes paa rørende Benner: Hvorefter man af Fortælsen her alleene vil anføre nogle af Authorens Ord saaledes:

Det er ikke at tvivle paa, at jo enhver og alle iblandt os, som lever i disse besværlige og vankelige, ja ret farlige Tider, og har forsøgt, hvad Forskiel der er paa Fred og Kæde, paa Sorg og Glæde, har jo billigen Aarsag til Morgen og Aften, Dag og Nat, at ønske og begiere det som den Konge og Prophete David har ønsket og begieret udi sin Psalme den 85de v. 9. Altho maatte jeg høre, at Gud vor Herre taledes, og sagde Fred til sit Folk ic. hvilket Sprog findes kort tilforn anført. Jeg troer ikke at noget menneske er til at finde i disse Tider, saa fremt han ellers har et menneskeligt Hjerter, som jo dette begerer og ønsker.

Den blodige Krig, i hvilken vi sidde til begge Ornene, vore Fienders argelystige Raad og store

Ondskab, vore Landers og Stæders Fordervelse,
 og fast uovervindelige Skade, den Trængsel,
 Æng og Klage, som høres i alle Hjørner, den
 Dold, Uæret, Udsuelse, Armod og Landflyg-
 tighed, som vi maa høre fra andre, og vi maa
 see paa andre, skulle de ikke give os Aarsag til,
 at vi med hverandre, Høve og Lave, Gamle og
 Unge, Store og Smaa, skulle sukke og sige, øns-
 ke og begiere: Ach! maatte jeg høre, at Gud
 vor Herre talede og sagde Fred til sit Folk ic.
 Vi floge os til Sovn og til Sikkerhed, og kio-
 delig Tryghed; Der det gik os vel, have vi ikke
 betænkt, hvad som horte til vores Fred, ey hel-
 ler kiendt den Tiid i hvilken vi med Raade og
 Misfundhed vare hiemsøgte: Raadens Tiid ha-
 ve vi forsømt, Gud og hans Ord have vi for-
 glemmt. Det Moses raabte til os: O at de va-
 re viise, og kunde fornemme saadant, og forstode,
 hvad dem herefter skulde vederfares; Det hialp
 intet, all Formaning, Advarsel, Trusel og
 Paamindelse var spildt og forgieves, hvor ofte
 har man prædiket, at den Salighed, som hos
 os fandtes, og befindes endnu, betyder os intet
 godt, hvor ofte er det ikke sagt, at hvor Synd
 og Ondskab gaaer i Svang, der bliver Straf-
 sen ikke borte, men det hialp intet. Jeg vil sæt-
 te eder selv til Dommere, har ikke Herren givet
 os Storm til Lon. Seer hvorledes Stormen
 har slaget til Jorden ikke een af de ringeste Land-
 sens Byere, jeg meener denne Velbyrdige nu

Sal. Herre, hvis Liig vi i denne sørgelig Besørgelse med Bømodighed seer for Dyne, en Mand af høy Forstand, en Mand af stor Forsærenhed, ja en Mand, som dette Rige i mange Maader havde været tjenlig og fast umistelig; dersom det saa havde behaget Livets og Dødens Herre.

Denne Sal. Herre Eiler Ulfeld til Utrup er fød paa Nyborg Slot Aar 1613 den 30 Dec. af disse Erlige og Belbyrdige Forældre: Hans Fader var Erlig og Belbyrdig Mand Jacob Ulfeld til Eggestov, Danmarks Rigs Raad og Længler, samt Befalingsmand paa Nyborg Slot. Hans Moder Erlig og Belbyrdig Frue Birgitte Brochenhuus til Utrup. Hans Faders Fader var E. og B. Mand Jacob Ulfeld til Ulfeldsholm, Danmarks Rigs Raad og Befalingsmand paa Dalum Slot. Hans Faders Moder var Frue Anne Flemming til Bafvelse. Hans Faders Farfader var E. og B. Mand Knud Ulfeld til Korbølle. Hans Faders Farmoder var Frue Anna Hardenberg af Svedholm. Hans Farfaders Farfader var E. og B. Mand Eibe Ulfeld til Korbølle. Hans Farfaders Farmoder var Frue Kirstine Bostrup af Sverring. Hans Farfaders Morfader var E. og B. Mand Erich Hardenberg til Svedholm. Hans Farfaders Mormoder var Frue

Anna Rønnow af Gaarevoldr. Hans Faders Morsfader var E. og B. Mand Jacob Flemming til Bafvølse. Hans Faders Mormoder var Frue Maren Juel til Ulstrup. Hans Farmoders Farsfader var E. og Velbr. Mand Herman Flemming til Bafvølse. Hans Farmoders Farmoder var Frue Kirstine Thott af Nesebyeholm. Hans Farmoders Morsfader var E. og B. Mand Mogens Juel til Pallesbierg. Hans Farmoders Mormoder var Frue Dorette Krabbe til Busstrup. Hans Morsfader var E. og B. Mand Laurig Brochenhuus til Brangstrup, Befalingsmand paa Nyborg Slot. Hans Mormoder var Frue Karen Skram til Urup. Hans Moders Farsfader var Eelig og Velbyrdig Mand Franz Brochenhuus til Brangstrup, Danmarks Riges Raad og Marsk, og Befalingsmand paa Nyborg Slot. Hans Moders Farmoder var Frue Anna Thinhuus til Eggeskou. Hans Morsfaders Farsfader var E. og B. Mand Michel Brochenhuus til Brangstrup, Befalingsmand paa Nyborg Slot. Hans Morsfaders Farmoder var Frue Karen Lytte til Damobor. Hans Morsfaders Morsfader var E. og B. Mand Laurig Thinhuus til Juulestov. Hans Morsfaders Mormoder var Frue Hildeborg Bilde af Swanholm. Hans Mormoders Fader var E. og B. Mand Hr. Peder Skram til U

rup, Danmarkes Riges Raad, Admiral, og Befalningsmand paa Helsingborg Slot. Hans Mormoders Moder var Frue Elsebet Krabbe til Schedat. Hans Mormoders Fars fader var E. og B. Mand Christian Skram til Urup. Hans Mormoders Farmoder var Frue Anna Reventlau til Sæboe. Hans Mormoders Morfader var E. og B. Mand Hr. Cygge Krabbe til Bustrup, Danmarkes Riges Raad og Marsk, samt Befalningsmand paa Alborghuus. Hans Mormoders Mormoder var Frue Anne Rosenkrantz af Bjørnholm.

Efterat han af sine Høyadelige Forældre var under privat Information oplært hjemme i Gudsfrugt, Videnskaber og saadanne Egenskaber, som sigt et Adels Barn kand anstaae, er han Aar 1625 i sit Alders ellefte Aar af sin kiere Fader bleven forskicket til det Kongel. Academie Sorø, at han der baade udi Høylige Konstes saavel som andre adelige Øvelser kunde videre forfremmes, hvori han og efter sin gode Natur, berømmelig tiltog, i alt det, som unge Adels Personer vel sommer, og stray udi samme sine unge Aar tragtet efter den rette Frugt af sine Studieringer at erlange, at han i sin Tiid kunde retteligen tiene Gud sin Skabere, sin Herre og Konge og sit kiere Fæderneland.

Da

Paa det han dertil kunde blive des dygtigere og beqvemmere, haver han Aar 1634. udi Mars forreyst her af Riget, at han udi fremmede Lande, adskillige Sprog og Tungemaal kunde lære, saavel som andre lovlige Videnskaber; Han indrettede denne sin Reyse igiennem Stift Bremen, Oldenborg og Frisland indtil Amsterdam i Holland, og efterat han der udi Landet havde besøgt Fyrstens Hof, og de fornemste Stæder, er han gaaet til Skibs fra Rotterdam til Calais i Frankrige, hvor han har fortsat Reysen lige til Paris.

Der denne Sal. Mand havde fortovet der nogen Stund for at underrette sig om Hoffets Beskaffenhed og Nationens Sindelav, fik han større Lust til Italien, og tog saa sin Reyse paa Lyon, Avignon, Orange og Marseille, hvorfra han begav sig til Skibs til Genua udi Italien, hvor han noget over et Aar har opholdt sig, for at lære baade Sproget, Landsens Bøtletter og Indbyggernes Sindelav.

Aar 1635 udi Sept. drog han fra Genua til Skibs paa Livorno, derfra igiennem Pisa og Florenz til Siena, hvor han for videre Omsø og større Fuldkommenhed udi det Italienske Sprog nogen Tiid forblev. Reyste saa derfra i Decembr. til Rom, hvor han og blev den gang henved ti Ugers Tiid.

Aar 1636 den 15 Febr. begav han sig derfra med andre flere Danske til **Neapolis**, og kom igien tilbage til **Rom** anden gang den 6 Martii. Den 1ste Apr. begav han sig atter derfra til **Siena**, og siden igiennem **Florenz**, **Bononien** og **Ferrara** til **Padua**, hvor han opholdt sig nogen Tiid, reyste saa til **Venetien**, og var der ved syv Maaneders Tiid.

Aar 1637. fik han Lyst til at besee **Tydskland**, begav sig saa paa Reysen den 4 Apr. fra **Venetien** til **Wien**, og forblev der i Keiserens Hof nogle Maaneder, siden begav han sig derfra til **Prag** udi **Bohmen**, hvorfra han tog sin Hiem Reyse igiennem **Lant-Meyssen**, og kom her hiem til **Danmark** 1637 i Octobr., efterat han udi fire Aar havde opholdt sig Udenlands, samt der i Algt taget og lært, hvad der kunde være nyttigt for sig og Fædernelandet.

Strax derefter kom han i Kongl. Majest. Tjeneste for en Hof-Junker, men der han havde været noget længere i Tjeneste end et Aar, begærede han underdanigst Forlov af Hans Kongelig Majest. anden gang at gjøre en Reyse udi fremmede Lande, at han saaledes udi adskillige Nationers Politier og Skikke kunde blive des bedre forfaren, og i sin Tiid være des ferdigere til Fædernelandets Tjeneste.

E/

Efterat han havde faaet sin Herres Forlob, begav han sig udi November Maaned Aar 1638. anden gang her ud af Riget, og reyste til Lands paa Holland, forblev saa til Haag til sidst i Febr. 1639.

Derfra tog han lige paa England, hvor han forblev nogle Ugers Tiid, at befæe det Kongel. Hof og Sædbane, og siden begav sig fra Gravesenna til Elbs, lige paa Sebastian udi Spanien, derfra igiennem Bourgois, lige paa Madrid, hvor han sig den gang paa et halv Aars Tiid stille opholdt; Derpaa tog han sig fore at befæe de fornemteste og merkvaerdigste Stæder og Ting udi gandske Spanien, saasom Escorial, Senovia, Valladolid, Salamanca, Complurum, Toledo, Cordova, Sevilla, St. Lucar, Cadix, Malaga, Granada, Valencia, Murcia, hviler sit Forsæt han paa fire Maaneders Tiid efterkom, og derpaa igjen begav sig til Madrid, hvor han atter paa tre Maaneders Tiid forblev. Opmædet af denne hans Reyse var ey alleene at befæe og erkondige sig om det Nødvendigste der i Landet, men endog at forhverve sig saadan en Correspondence med disse Stæder, at han siden altid havde en sikker Kundskab om hvad merkvaerdigt der blev foretaget eller forefaldt til sin Konges Efterretning; Han erhvervede sig ogsaa saadan Høuyagtelse, at ey alleene hans Navn, men

men endog den Danske Nation bliver med Ære
ihukommet hos de Fremmede.

Aar 1640. sidst i April begav han sig paa
Hiem-Reysen fra Madrid til Bilbao i Bis-
kayen, derfra begav han sig paa Pleymour til
Engeland, og derfra til Holland og siden
Land-Beys lige Bøyn til Kiøbenhavn, hvor
han ankom først i Junii Maaned.

Da Hans Majest. kort Tiid efter han var
hiemkommen var bleven til Stunds at forestille
Æ. og Velbr. Mand Hannibal Sehested til
Noraggetgaard, Danmarks Riges Raad,
Ettadholder udi Norge, og Befalingsmand
paa Aggershuus i en overordeutlig Gesandt-
skab til Spanien, da efter som denne Salig
Mands store Gorfarenhed udi de Lande var vel
bekiendt, er han tilligemed didhen bleven forfæ-
kt, der at skulle residere efter Hannibal Se-
hesteds Hiem-Reyse; De ere saa tilhobe gaaen
til Sephs fra Helsingør den 4 Aug. og komne
den 24de lykkeligen til Corunna i Gallicien,
reyste saa lige derfra til Lands til Madrid, hvor
de den 15 Nov. blebe annammede.

Efter som Hannibal Sehested den 8 Mai
1641. igien begav sig paa Hiem-Reysen, da er
den Sal. Mand, efter sin medgivene Ordre for
blevet der paa tre Aars Tiid, og forestaact sin
De

Bestilling der i Landet med allerførste Gliid. Hans Naadigste Herres berømmelige Dmtale, haver han imidlertid meget vel holdt ved lige, hans Underfaatteres Baade og Gavn haver han altid søgt, og deres Sag, saasnart de vare ankomne, til Beste fordret og fremmet, som saa mange, som af Danmarks Indbyggere imidlertid haver været paa de Stæder, noksom selv skal bære Vidne om.

I Aaret 1643. er den Sal. Mand af Hans Kongel. Majest. bleven hjemfordret, hvorfor han den 3 Aug. samme Aar begav sig fra Madrid til Saragoza, der af Kongel. Majest. udi Spanien at tage sin Afskæed, og der han med første Naades Beviisninger af Hans Majest. i Spanien var forlovet, er han igien den 10 Sept. kommen til Madrid for at tage Afskæed med de andre Potentaters Ambassadeurer, samt fyrster og Stands-Personer, med hvilke han var bekendt, og haver hos dem alle efterladt sig største Ynde og Berømmelse.

Strax efter den 8 Oct. foretog han sin Hiem-Reyse til Lands, igiennem Frankerige og Holland, og derfra lige til Danmark, hvor han blev modtagen af Hans Majest. med største Naades Beviisning, og forlenet for sin tro Tjeneste med Børling Closter i Jylland.

Kort

Kort efter hans Ankomst fik han i Sinde efter Guds Forsyn at begive sig i Ægteskab, og til den Ende tiltalte Ærlig og Velbyrdig Mand Hr. Christian Thomæson til Scougaard, Ridder og Kongl. Majest. Cansler, Danmarks Riges Raad og Befalningsmand over Sct. Knuds Kloster, og hans kiere Frue, Ærlig og Velbyrdig Frue Mette Rosenkrantz, om deres kiere Dotter Ærlig og Velbyrdig Jomfrue Anne Schestved, som og af velbemeldte hendes kiere Forældre er bleven hannem tilfagt.

Strax derefter er det ufornodende Indsættelse af de Svenske her udi Riget, hvorover han begav sig efter Hans Majest. over til Syen med otte Heste, hannem der at opvarte, og er siden udi Hans Majest. Følge stedse forblevet.

Der hans Majest. gik med Floden til Soes, er han blevet befalet at følge Hans Majestet til Dybartning udi Vester-Søen, og saaledes været med i den haarde Træfning, som forefaldt udi Listerdyb under Jylland, imellem Hans Kongel. Majests. Skibs-Flode og de Svenske Hollænder Skibe, men er derfra løkkelig og vel med Seer tillige med Hans Majest. hjemkommen.

Anlangende hans hastige og ufornodentlige, dog meget berømmelige Afseede fra Verden, da blev

blev han paa nye befalet at følge og opvarte Hans Majest. udi Øster-Søen, der at tage imod sine og Rigenes Fiender, hvilket han og med lige Tapperhed haver efterkommet. Han afsejlede tilligemed Hans Majest. den 29 Junii fra Kiøbenhavn, og tredie Dagen derefter antreffet den Svenske Flode paa Colberheyde som er imellem Laaland og Femeren, hvor der forefaldt en meget skarp Trefning, som varede fra Klokken to om Eftermiddagen til om Aftenen Klokken var ti. Paa det allersidste da der af Fienderne blev skudt paa Hans Majests. eget Skib, er denne Gal. Mand blevet troffet med et Canon-Skud, hvoraf han strax i sin Aller-naadigste Konges Naahyn faldt om og døde, og saaledes med Ære og Berømmelse, som en tro Patriot og brav Herre haver ladet sit Liv for sit Fæderneland. Hans gandske Alder haver været tredive Aar og sex Maaneder.

Denne berømmelige Mand var saavel elsket af sin Konge for sine troe Tjenester og ypperlige Sindets Gaver, som ogsaa baade i Liv og i Død høit berømmet af alle, saavel af sine Overmænd, Liigemænd som Undermænd for sin Venlighed og Beskedentlighed imod alle, Kedelighed i sit Forretagende og Anbefalede, saa han derved har efterladt sig et berømmeligt Eftermæle, ey alleens blant sine egne Landsmænd, men endog blant andre uden for Hans Majests. Riger og Lande.

Au

Author skriver ellers om de Eiders Tilstand saaledes: Philisterne ere over os: Vore Naboer ere bleone vore Fiender og have stillet Garn for os paa alle Sider, de trænge os til Lands og Bands: De ere af Edoms Børns Art, over hvilke David klager, at de i Israels Ulykke have raadt, gjoret bort, gjoret bort indtil Grund.

Maar alting er frist, er Freden best; I Freds Tider ligner Jael Landet ved en Urtegaard, som staaer skion og deylig, men i Feide-Tiid ved en Orken; i Freds Tiid formecres det ringe, men i Feyde-Tiid forringes det meget; i Freds Tiid ligger og spiller de unge Børn paa Gaderne, i Feyde Tiid ere Stadens Gader øde, at der er Fæe eller Folk derudi, i Freds Tider høres Brudens og Brudgommens Kost, i Feide-Tiid horer man hvorledes Svøberne smække og Hjulene knarke, og Hestene danne og Vognene rulle. Krig og Feyde er saadan en Ting, at den ikke ubillig i Guds Lands eget Sprog haver sit Navn af Uden, fordi den øder og fortærer hvad som baade er løst og fast udi Lande og Stæder, Folket ødes, Kvæget dødes, Kornet og Landsens Frugt fortæres usnyttelig, hver Mand forarmes, Handel og Vandel forhindres, Huse og Stæder afbruydes og ødelegges, alting er skamferet og løst ilde ud. David taler om sine Naboer mod Væsten og Norden, at de våre saa falske og stemme,

at de søgte Aarsag til Krig og U-roe i hvor de kunde; Vi have og en David i vores Tid, som har Aarsag at klage det samme. Hvo har meere arbejdet paa Fred og Roelighed end vores Konge? hvo har lagt meere Bind paa at dempe og nedlegge all Misforstand, Had, Brede, Partie, Evedragt, all U-roe, Baaben og Vertie end vores Konge, ikke desmindre have de, som lode sig forlyde, at det var dem om Fred at giøre, faldet os i Landet, og som rette Freds-Furster ere optendt en Jid, som ikke saa ledt staaer til at slukke.

Det er endnu i hver Mands Minde, hvorledes det tilfod i Landene for en femten Aar siden, der de Keyserlige huserede i Jylland og Holsten; og regierede som de vilde; Der ingen vidste Naad, sag vidste Gud Naad; der ingen kunde hielpe, og ingen vilde hielpe, see da hialp den levende Gud, uddred vore Fiender, og igien førde os den yndelige Fred mod manges Forhaabning og Tænke. Men hvorledes forholdt vi os i saadan Tilfælde? Intet saae man da mindre Ondskab og Synd, end tilforn; Intet hørte man at hendren den flemme Drukkenstab, eller den skændige Lagsaagighed, eller den umættelige Gierrighed; eller den undersfundige Financkerie og Besvigelse, eller den uandelig Sværen og Banden, eller den politiske falske og foigefulde Omgængelse blant Folk tog noget af, som enhver havde vant sig til, saa fort han fort. Den

Denne Berømmelse fører denne Gal. Velbr. Mand med sig i sin Grav, at han haver været med at jage Philisterne indtil Bethkar, og endog han derover maatte sette Livet til, og faldt i Striden, er han dog falden med Roes og Eres; thi han faldt i sin Konges og Herres Vaasyn og Nærværelse, han faldt hos sin Konges Side, han faldt for sit Fæderneland, hvilket hos alle Folk haver været høyt agtet, og givet et udsædligt Navn; Ja vi see hvorledes Gud haver villet, at de, som have holdt sig vel og mandelig i Krigen, skulle miste sin Roes og Berømmelse.

Bag denne Klage-Tale findes en Latinsk Gravskrift, samt et Epigramma forfattet af Peder Nicolai Mehrner.

D

De troende Guds Børns Kamp og Krone,

Fremfat af

St. Povels andet Sendis-Breffe til Tis
mortheum fjerde Capittel v. 7. 8.,

Der

Erlig og Velbyrdig Mand og
Streng Herre,

Hendrich Kamel

til Beckeskouff,

Dannemarckis Rigis Raad og Kongl.
Majestis. Befalings-Mand over
Møens Land,

Hans Adelige Eigs sørgelig Bønnaelse blev den
31 Oct. 1653. udi St. Nicolai Kirke i Kjø-
benhavn, med christelige Ceremonier holdet, udi
Kongel. Majests. Naadigste Nærværelse,
og udi Dannemarckis Rigis Raads fornem-
me Adels, samt Geistligis og Verdsliges,
Folkelig Forsamling.

Og samme Tiid forklaret

Hans Ennevoldsen Brockmand,
af
Sonne, Præst Samnehaads.

Trykt i Kjøbenhavn af Peder Høft, Aar 1654.

Augustus 1753.

M

Idens

denne Liig-Prædiken, som er tilegnet
 Fru Margrette Steel, den af-
 gangne Hr. Hendrich Kamels ef-
 terladte Fru, meldes om den Sæl-
 verres Liv og Levnet saaledes :

Hr. Hendrich Kamel var fød paa sin
 Fæderne Gaard, Beckeskouff Eloster, der
 man fik Aar efter Christi Fødsel 1601 den 28
 Apr. af Gudfrøgtige, Ærlige og Velbr. Foral-
 dre; Hans Fader var Hr. Hendrich Kamel
 til Vustervidz, Danmarks Riges Raad og
 Lydsk Cankler, Kongel. Majests. Befalnings-
 mand over Aarhus Lehu, som var Hertug
 Johan Friderichs af Pommerens Cankler.
 Han blev for sin syndertlige Lærdoms og Skikke-
 ligheds Skyld, af Eal. og Hoyloblig Jhndoms-
 melse Kong Friderich den Anden, med storre
 Gliid her ind i Riget forskreven, til at være
 Eal. og Hoyloblig Kong Christian den Fjer-
 des Hof-Mester, hvilken Bestilling han og des-
 sammeligen i nogle Aar forrettede. Hans Mo-
 der

Hr. Hendrich Kamel. 183

der var Frue Else Brabe til Ousbyegaard. Hans Farfader var E. og B. Gerde Kamel til Vustervidg. Hans Farmoder var Frue Margarethe Massow. Hans Farfaders Fader E. og B. Povel Kamel til Vustervidg. Hans Farfaders Moder Frue Sophie Below. Hans Farmoders Fader E. og B. Thomas Massow af Dobeleng. Hans Farmoderes Moder Frue Udelheit Kleyfles. Hans Farfaders Farfader E. og B. Hendrich Kamel til Vustervidg. Hans Farfaders Farmoder Frue Anna Glasenap. Hans Farmoderes Farfader E. og B. Rudiget Massow af Dobeleng og Sedelig. Hans Farmoderes Farmoder var Frue Margaretha von der Osten, som var E. og Velbr. Maud og Strenge Ridders Hr. Dimins von der Osten, Datter af Plato. Hans Morfader var E. og B. Mand Hendrich Brabe til Vedskoufle. Danmarks Riges Raad og Kongel. Majests. Befalningsmand paa Borringholm Hans Mormoder var Frue Lene Tott. Hans Morfaders Fader Hr. Jens Brabe til Vedskoufle. Hans Morfaders Moder Frue Anna Bilde. Hans Morfaders Farfader Hr. Axel Brabe til Krogholm. Hans Morfaders Farmoder Frue Anna Brok. Hans Morfaders Morfader Hr. Eske Bilde til Svanholm, Danmarks Riges Hofmeier. Hans Morfaders Mormoder Frue Sophia Krummedige. Hans Mor

moders Fader Erlig og Velbr. Mand **Tagt
Tott Orrefson** til Eriksholm. Hans Mor-
moders Moder Frue **Else Ulfstand**. Hans
Mormoders Farsfader **E. og B. Mand Orro
Andersøn Tott** til Eriksholm. Hans Mor-
moders Farmoder Frue **Katen Taggis Døt-
ter**. Hans Mormoders Morfader **Hr. Holger
Ulfstand** til Hiekebierrig. Hans Mormoders
Mormoder Frue **Helle Hack**.

Disse forbenævnte hans Forældre, saa snart
denne Søn dem var skienket, søgte de ikke alle-
venne strax ved Daaben at indlemme ham i den
Christen Meenighed, men har og siden holdt ham
nem til Gudsfrøgt, og opdraget hannem til an-
dre adelige Dyder, som han siden i sin Fremvæ-
ret og Livs Fremdragelse viiste, i det der intet fand-
tes hos denne Gal. Mand, uden **Fre, Død,
Fromhed, og oprigtig Kærlighed imod Gud og
sin Næste.**

Endskøndt Gud bortkaldede hans Hr. Fader
fra ham, der han ifkun var ti Aar gammel, saa
haver dog hans Moder anvendt hendes stør-
ste Flid paa, at denne hendes unge Søn, vel
maatte opdrages, hvorfor hun altid holdte læs-
te Skolemestere til hannem; Der han var elle-
ve Aar gammel, udsendte hun hannem til **Skole
paa udi Pommeren**, at han der skulle gaae i
Skole, efter som samme Skole paa de Tider som
derligen florerede, og blev hannem tilforordnet som

Hr. Hendrick Kammel. 185

som privat Præceptor, en fornemme og lærd *Medicinae Licenciat* ved Navn *Johannes Kajens*. Paa forbenyttede Stæd forblev han udi tre Aar, og forfremmedes meget, baade i gode Eæder og Videnskaber, saa hans bedrøvede Moder havde første Glæde derved.

Aar 1615. blev han med sin Broder, nu *Sal. Povel Kammel*, af den *Durchlauchtige* og *Høybaarne Fyrste Høylovlig Bugislaus*, Hertzug til *Sæccin* og *Pommeren*, naadigst forskreven, at opbarte til samme hans *Fyrstelig Raades Bilager*, som da blev holden til *Rusgenwald*.

Aar 1616. sendte hans Moder ham til *Gribowald*, hvor han sig paa et Aars Tid opholdt, udi *Doctor Matthiæ Stephani Wolgastis* Raads og Professors Huus, var og sammesteds af fornemme Mænd, og synderligen af meenige offentlige Lærere meget elsket og agtet.

Aar 1617. reyste han med sin *Privato Præceptore*, som den Tid var *Marrinus Perseus*, en fornemme *Candidatus Juris*, til det meget berømte *Universitet Jena*, hvor han af den høyst berømte *Juris Consulto Doct. Arumæo*, *Fyrstelia Saxis* *Weimarsk Raad* og *Professor Publ.*, lod sig undervise in *Jure Publico*, og søvede sig i *Declamaker* og *Disputaker*.

186 Hr. Hendrick Kamel.

Derfra begav han sig Aar 1618. til det vidt berømte Fyrstelige Academie Tybingen, hvor h'm udi samme Fyrstelige Collegio, gjorde sig synderligen bekiendt med mange fornemme Forskellige, Grevelige og andre Herre Stands Personer, som paa de Tider der levede, efterform ikke Boglige Konster og Eprog, men endog Ridder Exercitier der synderligen florerede.

Men efterform hans Frue Moder besandt sig svag, lod hun hannem med hans Broder indfordre her i Riget, og efter han havde været her i Landet et Aars Tid, kaldede Gud samme hans Frue Moder.

Aar 1620 reyste han ud til Pommeren der at besøge sin Broder Povel Kamel; Og efterform han ikke tilforn havde besøgt Dantzig, reyste han derhen, hvor hannem blev beviist stor Tre for sin faders Skyld, som der, saavel som paa andre Stæder, udi mange og adskillige Legations Forretninger havde gjort sig bekiendt og beromt. Siden reyste han ind i Danmark igien om Foraaret.

Aar 1621. drog han af Post og Begierlighed til at forsøge sig, ind ad Holsteen, hvor han til Zuusem aik til Skibs, og seilede til Amsterdam. I Leiden opholdt han sig en Tid lang, saavel som udi Haag, og efter han havde

de taget i Øvesyn det mærkbærdigste udi Holland, samt gjort en Rejse igiennem **Provingerne**, og fornemmeligen beseet den berømte Beleyring for **Bergen op Zoom**, drog han om Foraaret is giennem **Brabandt** til **Frankrige**, og opholdt sig først nogle Maaneder til **Blois** for at lære Sproget, eftersom det der tales meget got. Saa snart han nogentunde var bleven Sproget mægtig, reyste han til **Paris**, og der beslittede sig paa at lære det, som han i Fremtiden kunde tie ne sit Fæderneland med. Han omgiffedes der med fornemme og lærde Mænd, paa det han baade kunde have god Omgængelse, saa og nogen Underretning om deres Stat og Politie. Der han nu saaledes en lang Tiid havde opholdt sig til **Paris**, gjorde han en Rejse igiennem **Frankrige**, og der besaae de fornemmeste Provinser, **Byer** og **Stæder**, og kom saa tilbage til **Paris** igjen.

Men eftersom **Frlig**, **Velbr.** og **Streng** Herre **Fr. Christian Thomesøn** til **Strougaard**, **Ridder**, **Kongel. Majest. Cansler**, **Danmarks Riges Raad**, og **Befalingsmand** over **St. Knuds Kloster** udi **Odense**, den Tiid var bleven udsendt som **Ambassadeur** til **Kongen af Frankrige**, og han sin **Ambassade** endnu videre i **Spanien** havde at forrette, gav **Fr. Hendrich Kamel** sig udi hans **Opvartning**, fuldtes og med hannem ind udi **Spanien**,

188 Hr. Hendrich Kamel.

og efterat han der havde opholdt sig et Mars
Tiid, tog han sin Reysse igiennem Catalonien,
og besaae der Hovedstaden Barcelona, samt an-
dre Stæder, og ankom siden til Genua i Ita-
lien, hvorfra han drog til Bolonien, Florentz,
og Rom; Men eftersom han havde i Sinde,
at see sig videre om i Italien, reysede han med
andre sine fornemme Vandemænd og Cammerat-
ter til Neapolis, hvor han blev syg af Borne-
Kopper, som var Aarsag til at han der maatte
længere tøve, end han havde i Sinde.

Åar 1625. drog han tilbage igien ober Rom
og Florentz til Padua og Venedig, paa hvil-
ke Stæder han forblev noaen Tiid. Siden drog
han igiennem Tyrol og Ingbruck, ind i Tydtsk
Land, og der besaae Mynecken, Augsburg,
Nyrrenberg og Strazburg &c. og derfra igi-
ennem Lothringen til Paris; Men strax deraf
paa begav han sig til Diepen, hvorfra han til
Skibs gik til Rotterdam, siden igiennem Am-
sterdam. Fra dette sidste Stæd seylede han hert
ind i Sundet, og ankom der Åar 1625.

Der han nu saaledes havde igiennemreyst ad-
skillige Lande, og der lært og seet meget got, som
han i Fremtiden kunde tiene Gud og sit Faders-
neland med, begav han sig her ind i Riget, dog
udi den Meening, at han strax vilde reyse ud igi-
en, for end meere at forsøge sig, men eftersom
han

han havde paataget sig sin Søsters Børgemaal, nødtes han til at blive her i Landet, dets Aarsag lod han sig anholde udi Cangelier, hvor han siden blev forordnet at følge og opvarte den Sl. og Søylowlige Prinz for en Secretair.

Men som han tilforn havde ladet tiltale Frilig og Velbr. Frue Sophie Brahe, Salig Fr. Jørgen Lungis til Odden, om hendes Døttter den Frilig og Velbr. Jomfrue Birgitte Lunge, og hun med hannem efter sine Forældres Billie og Samtykke var forlovet, da efter at de paa ottende Aar vare hinanden udi saadan Erolowesses Løster med Klærlighed forbunden, blev deres Bryllup hæderligen holdet og bekostet udi Aalborg den 12 Aug. Aar 1627. Samme Egtefæb, som med all yndig og kielig Omgængelse blev ved lige holdet, varede ikkun en stakket Tiid, thi Aar og Dag derefter tog hun Afseer fra dette timelige, efterat hun var bleven forlost med en Døttter, som var Frilig og Velbr. nu Sal. Jomfrue Birgitte Kamel.

Der Hendrich Kamel saae sig saaledes skildt ved sin hovekkede Frue, levede han stille paa en to Aars Tiid, indtil han atter fik i Ende, at forandre den hedrovede Eenlighed med et behagelig Egtefæb, hvorfor han lod ombede Fr. og Velbr. Mand Fr. Otte Skeel til Kamelmose, Ridder, og Danmarks Riges Raad, samt

190 Hr. Hendrich Kamel.

samt Kongl. Majest. Befalningsmand paa Aalbørrig Slot, tilligemed hans Frue E. og B. Birgitte Lindenov, saavel som hendes fiere Mormoder den Velbr. Frue, Margrete Korfentrang til Sunslund, om deres fiere Døttre Jomfrue Margrete Skeel, som efterat hannem af sine Forældre var lovet, blev hviddeligen viet til hanuem udi Aalbørrig den 21 Sept. Aar. 1631.

De haver levet tillsammans udi 20 og tyve samfælde Aar, et meget lysfalg og Eierligt Egetskab, som blev prydet med otte Børn, fire Sønner og lige saa mange Døttre, af hvilke 20 Sønner neml. Hendrich Kamel og Orthe Kamel, samt Jomfrue Birgitte Sophie Kamel, allerede for Faderen ere hensøvede. De andre som endnu ere ved Live, ere Felig og Velbr. Frue Lise Kamel, Hr. Christian Barnetous til Vedstøfle, E. og B. Ove Kamel, og Velbr. Hans Kamel, samt Fr. Anna Kamel.

Aar 1633 der Hr. Hendrich Kamel, for sine egne Erinder at forrette, var udroest til Lante Holsteen, blev han af Høyløblig Thuekommelse Konning Christian den Fierde, maadigst forskreven til Glykstad, og der han sig des indstillede, maatte han paatage sig Landsdommers Bestilling i Skaane, samt strax efter at han

han havde der sammesteds gjort sin Fed, forsøvede sig her ind i Riget igien. Denne Bestilling forestod han berømmeligen og med en roelig Samvittighed paa tre Aars Tid, og kand man med all Sandhed sige om hannem, at han som en gudfrygtig og retferdig Dommere, havde altid den Allerhøieste for Dyne; Han randsagede grandgiveligen de Sager, som han skulle domme om, og grundeligen overvejede alle Omstændigheder, han skaffede enhver, Riig eller Fattig, uden Persons Anseelse, Lov og Ret, som og lod sig tydelig kiende af det, at mestendeels alle hans Domme af Kongen og Rigens Raad til Herresdag bleve kiendte ved Magt at stande.

Der kand derfor ey med Sandhed siges af nogen, at han nogen Tid enten forvildede eller forspildede Retten. Mer han var udi alle hans Ord og Gierninger en oprigtig, trofast og sandhede Mand, som elskede Ret og Retfærdighed og hadede all Uret.

Som Mr. Hendrich Kamel imidlertid fandt stor Vanskelighed, Møye og Besværing, i denne Bestilling, var han af den Sal. Herre Høfvelsøbslig Ihukommelse, paa det allerunderdanigste beagierendes, at han derfra maatte komme, hvilket han og efter lang Anmodning erholdt.

Aar

192 Hr. Hendrich Kamel.

Aar 1637. begav han sig til sin Gaard **Be-
kehouff**, og søgte der at leve for sig selv udi **Ri-
sighed**. Men eftersom hans synderlige **Etikkelig-
hed** nu var bleven bekiendt, og man vel vidste,
at han var saadan en Mand, der kunde betiene
høyere Bestillingen, blev han anmodet Aar 1640
at være **Hof-Mester** paa det Kongelige og **Adel-
lige Academie Sorøe**; Hertil lod han sig god-
villigen bevæge, betænkendes det, som han var
Gud og sit klare Fæderneland skyldig, uanset
han dog vel vidste, hvad **Banskelighed** samme
Bestilling var undergiben.

Den Tid han var paa dette forbenævnte Sted
som **Hof-Mester**, udrettede han meget godt,
som baade kunde være Ungdommen til **Nut-
saabel** som **Academiet** til stor **Fordeel** og **Berøm-
melse**; Han havde flittig indseende med **Ungdom-
men**, at de baade udi **Boglige Konster**, saabel
som andre adelige **Øvelser** kunde **forfremmes**;
han holdt dennem udi tilbørlig **Disciplin**, søgte
deres **Forbedring** ikke alleeneste med flittig **Øv-
syn**, men endog ved idelig og alvorlig **Formå-
ning**, han forhvervede hos **Hans Kongel. Mæ-
jest. Kong Christian den Fierde** nu **St. Høy-
løblich** **Ihukommelse**, adskillige **Privilegier** for
Soers Academie, sig selv til en **evig Afmindel-
se** og **Stædet** til største **Berømmelse**.

Det

Der han paa niende Aar med stor Umage havde forestaaet denne Bestilling, og begyndte at finde adskillige Anstød og Svagheder, kiededes han længere at være ved samme, og dets Aarsag lagde sig af dermed, meenendes at ville leve sin øvrige Tiid for sig selv udi Rolighed.

Men eftersom Gud havde begavet hannem med høj Forstand og syndetlige Egenskaber, hvilke han ved daglig Øvelse og Forsærenhed udi forskellige Bestillinger havde forhvervet sig, blev han af Hans Kongel. Majest. vores nu Allernaadigste Herre og Konge Aar 1649. forordnet til at være Rigens Raad, og forlenet i Aaret 1650, først med Herregvad Kloster, og siden Aar 1652, med Næsens Land; Udi denne hans Bestilling, ønskede han intet høyere end med Naad og Daad at tiene sit Fæderneland, og søge for alting Guds Naabs Ære og sit Fædernelands Belfært.

Hvad ellers hans Liv og Lebnen anlanges, da haver det altid været ustraffeligt. Han elskede Gud og hans Huus, og lod Gud til Ære, opbuage og fornøe Kirken paa hans Fædrene Gaard, samt prydede den med jærtilig Altare og Prædikestoel. Han var en flittig Kirke-Gængere samt Ordets Læsere, og elskede Ordets Tienere, hvis Gavn og Beste han af yderste Formue forfremmede.

Zmod

194 Hr. Hendrich Kamel.

Imod sin Næste var han oprigtig og tjenstvøllig, omgikkes alle venligen og vel, der fandtes og ingen Falskhed eller Forstillelse hos hannem; Hvad hans Mund talede, det meente hans Hjerter, og naar han sagde et Ord, da kunde man slaae sin Lid dertil; Han foragtede ingen, vidste mod alle at forholde sig tilbørligen.

Imod sin kiereste Frue Margrete Skeel, lod han see Fornuft, Kierlighed og Fromhed, hvorfors hun nu er sat i des bedrøveligere Tilstand og største Sorg over hans Død, som til drog sig saaledes:

Der Hr. Hendrich Kamel var reyst ober til Fyen, fornam han vel nogen Begyndelse til Svaghed, uanset han ikke synderligen agtede det, thi der han var kommen til Elmelundegaard, befandt han sig nogle Dage ret vel tilpas, og som han erindrede, at det var to og syv Aar siden han kom udi Egteskab med hans Frue, sagde han hende det, takkende Gud for et meget lykfsaligt Egteskab og for gode lydige Børn, samt anden Guds Belsignelse.

Den 28 Sept. som var om Onsdagen imellem elleve og tolv, blev han hart syg, og fornam Begyndelse til en Feber, og som han var meget Alsmægtig, kunde han ikke St. Michelsdag, Dagen derefter gaac til Kirke, men bad at hans Frue vilde læse for hannem, som og skee.

Siden laae han stille et par Dage derefter ;
 men som hans Frue fornåm at Geberen indfandt
 sig, blev der sendt Bud efter den hæderlig og høys-
 lærde Mand **Georgius Kruck**, offentlige Læ-
 rere paa det Kongel. og Adelige Academie So-
 røe. Imidlertid der var Bud efter forbenævnte
 Doctor forblev han med største Faalmodighed
 ndi stor Afsmægtighed, dog beklagede, at han ey
 kunde fuldbyrde sit Forsæt, at gaae til Alters
 næstkommende Søndag, men maatte sætte det
 op til om Onsdagen. Om Mandagen kom
 Doctoren til ham, som, (efterat den Gl. Her-
 re om Onsdagen med sin Frue havde commu-
 niceret) meddeelte ham adskillige Lægedomme
 samme Dag, som han paa Sielens Begue
 var cureret med den Himmelske Lægedom. Men
 som hans Frue fornåm ham at være meget syg,
 gif hun om Torsdagen til ham og talde ad-
 skilligt gudeligt med hannem, hvilket han med
 Andagt anhorte; Herpaa lyste han Betsignels-
 se over sig selv og befalede hende og Børn i
 Guds Vold, samt ønskede at Gud vilde beva-
 re hans kære Fæderneland. Og som hans
 høvedrobede Frue ikke, for Graads Skyld,
 kunde længere tale med hannem, bad hun Hr.
 Hans Jørgensen Guds Ords Tienere til Er-
 melunde Kirke, at han og de andre got Folk,
 som være tilstæde, vilde gjøre Bon for hannem;
 til

196 Hr. Hendrich Kamel.

at Gud vilde lindre hans smerte, som og skedd
den 6 Oct. da han hensov paa Ermelunds
Gaard paa Nøen.

Hans gandske Alder strakte sig til to og halv
eredfjindstyve Aar og fire Maaneder.

Bag Klage-Talen findes adskillige *Sorger*
Digter, der har følgende til Forfattere: nemlig:
1.) Professor *Laurenberg* har ved et *Latin-*
Bers i det Kongelige og Adelige *Sorger Acad-*
mies Navn, viist deres Bedrøvelse over *Acad-*
miers forrige Hof-Mester; 2.) samme *Author*
har forfattet et andet paa *Latin*, da *Lig-Talen*
over denne *Sal. Herre* skulde trykkes; 3.) er
giort af *V. Bering*; 4.) og 5.) af *Constan-*
tin Cramer; 6.) samme *Author* har giort et
andet paa *Lydsk*. Herudi tillegges den *Afdøde*
en *Titel* som er meldt i *Lig-Talen*, neml. at han
var *General-Kriigs-Commissarius* i *Skaw-*
ne; 7.) et paa *Grædsk*, *Latin* og *Lydsk* er for-
fattet af *Johanne Hieronymi J. Knopf*;
som i samme tillegges den *Afdøde* forrige *Tital* af
General-Kriigs-Commissario, er forbonen
Knopf, melder at *Hr. Kamel* skulde være født
Aar 1600, da det dog forhen i *Lig-Talen* er indført
at han var født *1601*; det 8de og sidste har *Caspaz*
Balthaz. Chonechen giort, et andet paa *Lat-*
tin, og et paa *Dansk*, ere *Horde-Klage* til den
dødes Frue Margrete Steel.

Ar

Ardentissimum locis æternæ Desiderium,
Præsentissimum causis modernæ
Refrigerium.

Erængsel efter Guds Vensteb og Naade,
Er bedste Trost i Erængsel og Naade.

Det udvises klarlig

af
den 73 Davids Psalme v. 23. 24. 25. 26.
som blev fremlagt, og begiæret at forklaves
i Ligg. Sermon,

Den Ligg

Erllig og Velbyrdig Frue,

Frue **Anna Brabe**

til Loberød, K.

Sendes Salige Ligg og Legeme, i en fornemme,
opperlige, adelige Freqvent og meget Solkrige
Guds hellige Børns herlige Forsamling, saa her
deftigen med Jordefærd til Lunde Domkirke,
blev henledsfaget, den 19 August. Anno
Ebristi 1635.

Prædiker af

Matth Jenson Medelfar D.

S. 2.

Jeg haver Herren alid for Gynne; thi han er hos
min høyre Haand; Derfor bliver jeg vel ved. Der-
fore glæder mit Hierte sig, og min Ere fryder sig,
og mit Risd skal ligge tryggelige;
Psal. 16. v. 8. 9.

Prentet i Rippenbaffin af Melchior Marzhan

Augustus 1753.

M

For

S forfatteren har indrettet det Tilgængelige
 Skrift, som er trykt forved denne
 Klages Tale, til Frue Anna Brahes
 samtlige Syster-Børn, Svogere og
 Arvinger, som have været Erlig og Velbyrdige
 1) Hendrich Kamel til Beckeskouf, Land-
 dommer i Skaane, Kongl. Majests. Befalnings-
 mand over Froske Herret og Helgene Kirke-
 Lehn, med hans Huus-Frue Margrete Sch-
 2) E. og B. Thønne Friis til Hesselager,
 Kongel. Majests. Befalningsmand paa Scer-
 holm, samt hans Frue Velbr. Frue Leene
 Bernetov. 3) E. og B. Henning Valcken-
 dorff til Glorup, Kongel. Majests. Befal-
 ningsmand over Oecense Gaard, tilligemed
 hans Huus-Ver Frue Anne Bernetov. 4)
 E. og B. Malte Juel til Giesinggaard,
 Kongel. Majests. Befalningsmand over Chris-
 stianstads Lehn, og hans Husfrue Erlig og
 Velbr. Frue Anna Kamel. 5) E. og B.
 Jomfrue Leene Kamel til Ougbygaard. 6)
 E. og B. Jomfrue Mette Bernetov til

Ællinge. 7) Erlig og B. Zomfrue Sophia
Kamel til Eystrup.

Efterat Forfatteren udi Fortalen har forklaret disse Ord: Frygt Gud, gjør hvad Ret er, forlad dig ikke paa Menneskene, melder han bidtøstlig angaaendelsen Sal. Frues Levnet og Afgang, hvortil det meest mærkbærdige er dette.

Aar 1576. den 19 Febr. Søndagen om Aften
vevderne i Viingaaarden, ved 12 Slet, er El-
frue Anna Brabe fød paa sin Fæderne Gaard
Vidstøffle Gaard udi Staane; Hun havde
til Fader Hr. Henrich Brabe til Vidstøffle,
Danmarks Riges Raad, og Befalningsmand
paa Boringholm, som var gift med Frue An-
ne Torr. Hendes Farsfader var E. og Velbr.
Jens Brabe til Vidstøffle. Hendes Farsfa-
der E. og B. Jens Brabe til Vidstøffle.
Hendes Farmoder Frue Anne Bilde til Løbes-
rød. Hendes Faders Farsfader E. og B. Hr.
Arel Brabe til Krogholm, Ridder. Hens-
des Faders Farmoder Frue Anne Broch til
Hammer. Hendes Faders Morfader E. og
B. Hr. Effe Bilde til Swanholm, Ridder.
Danmarks Riges Raad, Hofmester. Hendes
Faders Mormoder Frue Sophie Krumedige.
Hendes Farsfaders Farsfader E. og B. Hr. Arel
Brabe til Tostrup udi Staane, Ridder.
Hendes Farsfaders Farmoder Frue Marine

Lunge Hr. Thyge Lunges Dotter. Hendes
 Farmoders Farsfader E. og B. Hr. Peder
 Bilde til Swanholm, Ridder. Hendes Far-
 moders Farmoder Frue Anne Gyldenstiern,
 Knud Hendrichsøns Dotter. Hendes Fars-
 faders Morfader E. og B. Hr. Lars Brock
 til Kstrup, Ridder. Hendes Farsfaders Mor-
 moder Frue Else Larmands, Hr. Peder
 Larmands Dotter af Hammer. Hendes
 Farmoders Morfader E. og B. Hr. Hendrich
 Krumedige til Valen, Ridder. Hendes Far-
 moders Mormoder Frue Anna Rud, Hr. Jø-
 gen Ruds Dotter til Vedbygaard. Hendes
 Moders Fader E. og B. Thage Thott Or-
 terson til Erichsholm, Ridder, Danmarks
 Riges Raad. Hendes Moders Moder E. og
 B. Frue Else Ulstand. Hendes Morfaders
 Fader E. og B. Otte Andersøn til Næs.
 Hendes Morfaders Moder E. og B. Frue Ka-
 rine Thages Dotter til Næs. Hendes Mor-
 moders Fader E. og B. Hr. Holger Ulstand
 til Skabersjøe, Ridder og Danmarks Riges
 Raad. Hendes Mormoders Moder Frue
 le Hackes til Hicheberg. Hendes Morfaders
 Farsfader E. og B. Hr. Anders Scjffsøn
 til Næs, Ridder. Hendes Morfaders Faders
 moder E. og B. Frue Anne Rosenspar, Hr.
 Jacob Torbensøns Dotter til Skabersjøe.
 Hendes Moders Morfaders Fader E. og B.
 Hr. Gregers Jbsøn til Skabersjøe, Ridder.

Hendes Moders Morfaders Moder Frue Else Bilde, Hr. Torben Bildes Dotter til Ege-
de. Hendes Morfaders Morfader E. og B.
Hr. Thage Hendrichsøn til Brømme, Rid-
der. Hendes Morfaders Mormoder E. og B.
Frue Karene Thornekrantz Hr. Christen
Michelsøns Dotter til Rye. Hendes Mormo-
ders Morfader E. og B. Niels Sack til Si-
cheberg. Hendes Mormoders Mormoder Frue
Tale Brostrop, Hans Brostrups Dotter til
Tommerup.

Af disse Adelige Forældre havde den Sal.
Frue sin Udspring, hvilke vare iblant de ypperste
og siebeste af den Ridderlige Stand her i Riget;
men efterføm den afdøde Frue vel betænkte, at
der var ey nok at være kommen alleene af Ade-
lig Byrd og Stamme, uden man med adelige
Dyder beviser at man træder i Forfædrenes be-
kommelige Godspor, saa forte hun saaledes sin
adelige Stand, at hun og af sine egne Adelige
Døder herommes, baade i sin Jomfrue-
Stand, Egte-
Stand og Enke-
Stand.

I hendes Jomfrue-
Stand, blev hun af sine
Forældre i Tugt og Formaning til Herren opdra-
get indtil hendes Alders syvende Aar, da hendes
Sal. Fader Henrich Brahe naadigst blev
forlehnnet med Boringholm, der at være Kon-
sel. Majest. Befalningsmand og Lands-
Herre;
Men

Men eftersom hun da var saa meget ung at føre
 over Vandet, begierede hendes Moders Sviger
 Frue Tale Tot til Urop, at hun maatte over-
 lades hende til videre Fremdragelse nogen Stund.
 Og forblev hun saa hos hende to Aar, inedens
 hendes Sal. Forældre vare paa Boringholm.

Der de to Aar vare forløbne, hiemsøgte Gud
 hendes Sal. Fader med stor Svaghed, saa han
 ikke tænkte hans Leve- Tiid at være ret lange,
 hvorfors han begierede, at ville see og tale med
 denne sin unge Dotter, før han forlod Verden.
 Saadan hans velmeente Begiering blev og ef-
 terkommet, saa hun forblev hos hannem indtil
 han ved Døden afgang.

Efter hendes Faders Død, holdt hendes Moder
 hende hjemme hos sig selv, hvor hun udi Døds-
 og en Adels Jomfrue sømmelige Øvelser og Vi-
 denfæber saaledes tog til, at hun for sin Dydig-
 hed og Eugtighed i Omgængelse var alle bebaget
 sig; Gud velsignede hende og med en forstandig
 from, fornem og Velbyrdig Husbond og Egtes-
 felle, nemlig F. og V. Mand Steen Malters
 søn til Holmgaard, da Hans Kongl. Majest.
 Befalningsmand paa Kronborg Slot, siden
 paa Bahuus Lehn, og derefter paa Warbiørg
 Slot, hvilken Aar 1604 blev Danmarks Ri-
 ges Raad, og Aar 1606 Rigens Marsk, og

Befalningsmand over Vestervig Kloster udi
Jylland, og Grosse Herred udi Skaane.

Samme forbenævnte F. og B. Mand Steens
Matresen lod bede om Jomfrue Anna Brabe
Aar 1589, der og blev hannem tilfagt Aaret
derefter.

Aar 1592. den 8 Oct. fiorten Dage efter
Michaels blev deres Bryllups Hoytid holdet og
bekostet paa denne Sal. Frues Fæderne Gaard
Vidkøffle Gaard i Skaane, i hendes Alders
fyrtende Aar; Og endog hun i sine unge Aar
indtød sig i Egestab med den Husbonde, som
noget nær havde hendes Aar og Alder dobbelt,
saa vidste hun dog at føye sig saaledes efter ham
udi de nitzen Aar de vare tilfammen udi Eges-
tab, at deres indvortes Omgængelse var baade
unskelig og behagelig, hvilket Land sees af de be-
værgelige Ord han udi sin Skilsmisse fremsfordte
angaaende den afdøde Frues store Omsorg og
Hierteforg for hannem, hvilket vidtlostig findes
indført udi den Sal. Herres prentede Elig-Præ-
diken holden af min Formand, hæderlig og høv-
lærd Mand Mag. Povel Mortensen, Super-
intendent over Skaane Stift, i Lunde Dom-
kirke den 1 Oct. Aar 1611,

Den Sal. Frue har ellers ogsaa med egen
Haand i hendes Testament, hos hendes Elig-
Præ

Prædikens Text disse Ord opskreven: Naar 1611 den 22 Aug. kaldede Gud min Sal. Husbonde fra mig, Gud give ham den evige Roe og Gleder, og unde mig snarlig at finde hannem der; Dette kand klarlig bevise hvor eenig de maa have levet sammen her.

I sin Enkestand, lod den Sal. Frue Anna Brabe, steds baade i Medgang og Modgang see en andægtig og alvorslig Gudsfrugt, i det hun ikke allene søgte flittig til Kirken, for at høre Ordet, og bruge det hellige Sacramente, men end og hiemme hos sig selv paa sine Gaarde lod prædike for sig baade om Søndagene, og undertiden om Sognedagene, naar hendes Helbred eller Beyerlig forhindrede hende at komme i Kirke; Ja hun læste selv flittig baade i Bibelen og andre lærde Mænds gudelige Skrifter, samt holdt sit Huusfolk til Gudsfrugt, hvilke hun Morgen og Aften lod opfalde paa Fruerstuens for at gøre re Bon. Og som hun var en Elskere af Ordet, saa var hun og en Elskere af de Ordets Præster, hvilke med Gud forrettede deres Embede, og lod sine egne Præster, for deres Lærdoms Reifindighed, og Levnets Skikkelighed, hvis Indkomme hun ev formindskede men formæretede, og tilbød sine Tienere at tiende rætfærdigen baade til Kirken og Kongen; Og selv gav den Sal. Frue en vis Deputat og Genandt til sine Præster. Dette foru

foruden lagde den Sl. Frue et tusinde gode enckens
de Daler in Specie til Gaardstang Prædikestoel,
hvis aarlige Rente tredsindseyve Daler in Spe-
cie aarligen skal erlægges til Trinitatis Søndag,
og følge nu værende og efterkommende Præster
til Gaardstang og Hulumbye Sogne Kirker,
for en Uge Prædiken, som skulde holdes i Gaard-
stange hver Uge (Høsten og Vaaren undtagen)
naar ikke om Ugen anden ordinaire Tjeneste blis-
ker holden.

Og saasom velbemeldte Frue Anna Brahe
aldrig havde lyst til sluttig at forbygge og forbedre,
som og jirligen staffere sine Herre-Cader Løbe-
vød og Hviderup, saa forglemt hun ikke hel-
ler at bygge paa Herrens Huus, hvorpaa Gaard-
stang Kirke, som er Sogne Kirke til Hvide-
rup, kand tiene til Exempel, til hvilken Kirke
hun ikke alleene lod føre Bygnings Materialia,
og kort for sin Død, gjorde Tingning med Byg-
mesteren, som skulde opreise Taarne-Spiret,
og betække det med Skiefer, men endog tilforn
ladet Prædikestoelen og Alter-Tablen med kostbar
Snedker- og Maler-Verk jirligen beprøde, samt
giver dertil Alter-Klæde og Messe-Klæder, og ders-
foruden jiret Kirken med det kunstige og kostbare
Monument, som der findes, hun har og derfor
ikke mindet begiare Kirkens Tiende sig at tilfaste,
eller nogen anden Kirkens Indkomst sig at tilhand-
le, at det skulde hende ikke eftersiges, meget min-
dre

dre befindes, at hun havde det for en ringe *Slik* og Kirken derover var bleven forfalden, thi hun vidste vel, at saadanne Penge legges i en braaden Pung.

En adelig Godhed og Oprigtighed viiste den afdøde Frue Brahe mod sine Systers Børn, fire Sønner og sex Døttre, som baade vare Moder- og Faderløse, ja fast alle umyndige, hvilke hun lod opdrage udi adelige Dyder og *De* velfer; Og leverede dennem deres Arvegods, *fi* den de ere fremdragne, under Hænderne, ikke for ringet men forbedret. Den samme Godhed og Omhu lod hun endog i sin høye Svaghed *blev* de for sin Sal. Systers Børn. Børn, *Frilig* og Velbr. Sal. Hans *Bernekov* til *Vidste* le hans Børn, hvilke hun med Skolemester og andre Tilsyns-Personer lod paa sin egen *Betost* ning fremdrage paa sin Gaard, nu de vare baade Fader- og Moderløse, og desforuden afflaate store og runde Foræringer til dennem efter hendes Afgang. Hun lod sig desuden altid finde *tiens* vilig, enten det kunde være i den glædelig eller grædelig Tilstand, i Brylluppet eller Begravelser; Dog har hun i sin Enke-Stand haft mere Lust til Græde-Huset end til Gilde-Huset, *hvore* fore og Gud sønner hende nu efter hendes Død, i det at han haver opvakt saa mange gudfrugtige Hjerter blant Adels-Personer, at gjøre den *Sal* Frues Legeme, den sidste *Arves* Tjeneste i *Dage* som

som steden i en Begravelse tilforn, her i Landet, er stedd imedens jeg ubærdig paa Femten Aars Tid haver betient dette Stæd.

I sin Omgængelse var den Sal. Frue mod sine Jevnlige tjenstvillig, mod Handlende redelig, vidste og stedse i sit Huus en fornuftig Flittighed og Dærlighed, samt holdt sine Folk til Gavn og Sierning, des Aarsag hun var af Gud velsignet ikke alleene med en rund Ophold i sin Livs Tid, men endog lod efter sig det, som hende efter hendes Belbr. Sal. Forældre og Husbonde arveligen haver været tilfalden, hvilket hun i sin Enkes Sæde meget havde forøget.

Hun var godbillig mod sine Folk, hvilke hun ikke alleene rundelig gav deres Løn uden Knur i rette Tid, men endogsaa hjalp til Brød, hvilket end videre eragtes, i det hun, udi ongefær fire og tyve Aar, i hvilke hun var Enke, havde bekostet tre og tyve Par Folkes Bryllupsper.

Den Salige Frue vidste og af et ret herroist Hierte at forsvære sine Bønder, fra Bøld og Overlast imod enhver uden Persons Anseelse, som vilde understøtte sig dennem at forurette, men derimod og med en ret nidkær Strengthed efter Guds og herdiske Love at adrydde Synd og Skam, og Rätten at handhæve over dennem, som

som i deres Ondskab vare forhærde, saa hun ikke lod Blod- Venge komme i Pungen, for de Sager, som burde at straffes paa Livet, hvilket vel mueligt ikke altid af enhver blev saa billigen udtydte eller optagen, som det ellers tilbørligen efter Lov og Ret af den Sal. Frue var giordt, ^{is} anseet man burde i saa Maade vel betænke, at den som i saa mange Aar havde været baade i Husbonde og Hustrues Sted, og havde saadan en stor Huusholdning at forestaae, maatte og til undertiden med Mands-Hierte at gjøre en fremmet Gierning, det er, at gjøre det man nødvendig vilde, og lade Straffen følge, som fortient var. Det gik hende nær til Hierte, naar det skulle gaae nogen paa Livet, hvilket hun med klagelige Ord over Menneskens Daarlighed ofte tilforn degav.

En overmaade stor Kundhed og Godhed viste hun de Fattige, hvilke hun ikke alleene laante Huus, men endog gav dem et Hospital, hvilket hun af Grund havde ladet opmuure til dem ved Gaardstang Præstegaard. Til bemeldte Hospitals og de Fattiges Orhold, Sognepastors Ugetieneste i Gaardstang for de Syge og Sunde, derudi beregnet, haver den Sl. Frue, efter Fundamentens Indhold, som findes udi Lumde Stiftets Landliste deputeret halv syvende Tusinde Daler in Specie, af hvis Hente de aartigen skulle med all Rødtørftighed forførges, med

med hvilke Penge en hder Superintendent vder Skaaene Stift skulle have flittig Indseende, at alting efter Fundahen maatte blive efterkommet; Ja hun var gavmild med Almisse til de fattige, thi der kom undertiden Jule-Aften 400 a 500 Personer til hende, hvilke hun meddeelte baade Dii og Raad. Desforuden hjalp hun og mange Syge og Skrøbelige af sit Huus-Apotehek, meest de der ikke havde Raad til at koste paa Lægedom og Medicamenter.

Frue Brahe omgiffedes ellers længe med Dødsens Tanker, haver og ofte derom været paamindt med Evaghed og Skrøbelighed, haver og i saa Maade ligesom faaet Barsel for at flytte, hvorover hun og des flittigere haver betænkt og berred sig til sit Endeligt, som endog deraf var at eragte, at hun i nogle Aar haver ført med sig udi sit Feris-Strin sine Linnede Zorde-Klæder, hvilke hun uden all hofferdig Verdens Pral dertil havde ladet berede. Hun forde og altid hos sig sin Herkomst og Lebnets Fortegnelse, saa og sin Liig-Prædikens Text, hvad enten hun var til Bryllup eller Barsel. Og som hun var allerede mæt og træt af dette Liv, bad hun Gud, at hun maatte være vel bered, og hendes Døds Stund maatte være god og kort, i hvilket Ønske hun og blev bønhørt, thi Mandagen den 27 Jul. Aar 1635. Det hendes fiere Syster-Søn, Hr. Henrich Kamel til Beckeskouff x. Landsdoms

dommet i Skaane, og Kongel. Majest. Befalningsmand over Grosse-Herret og Helgene Kirke Lehn, tilligemed sin Huus. Fru Margrete Skiel, havde besøgt hende, og taget Afsted med hende paa Løberød, blev hun upasselig og maatte gaae til Sengs, hvilken Sygdom saafom den tiltog, blev der strax efter hendes Begiering sendt Bud efter Sogne-Præsten til Hviderup, efterdi den Dannemand Sogne-Præsten til Løberød var reyst en tre Mile Bøvs ud, samme Præst, hæderlig og vellærde Hr. Peder Sommer Steensøn, Sogne-Præst til Hviderups Kirke og Gaardstang, samt Provst i Grosse Herred, begav sig og strax til hende, og forblev hos hende indtil den 28 Jul. da hun blev meddeelt Sacramentet.

Imidlertid skillede hendes Jomfruer Bud efter Hr. Doct. Nicolai Goff, Canik til Lundes Domkirke, og vel-bestilte Medieus her udi Skaane, hvilken og det fineste han kunde, kom, men ey torde gibe hende andet end noget styrkende Ind.

Til sidst laae hun hen i Stilhed ligesom hun havde vildet indslummet, og hensov i det samme paa forjætebne Dag, foruden all Væromodighed i sin Alders ni og halvtredsfindstyvende Aar.

Da hun sagde Verden sit forønskete Farvel, vare tilstede den Sal. Frues Søsters Døttre, Velbr.

Fr. Anna Brahe. 211

Velbr. Zomsfrue Mette Bernekov til Ellins
ge, Iaa og Velbr. Margrete Sandberg,
Doct. Koff, og Hr. Peder Steensen, samt
andre got Folk.

For Augusti Maaned

findes uddragen:

- 1.) Liggprædiken holden over Hr. Ebbe Ulfeldt, Rigs-Raad og Ober-Jägermester i Sverrig, af Johan Winsløw, trykt in 4to Aar 1689, iligemaade
- 2.) Liggprædiken over samnes Gemahlinde, Frue Hedevig, Gravinde til Slesvigs-Holsteen, som er under et trykt med den forestaaende.
- 3.) Liggprædiken over Otto Skiel, holden af Biskop Casper Eras. Brockmand, trykt in 4to Aar 1646.
- 4.) Liggprædiken over Hans Povelsen Røsen, Biskop over Siellands Stift, af Niels Poulsen, trykt in 4to Aar 1639.
- 5.) Liggprædiken over Eiler Ulfeld til Urop, holden af Jacob Mathiesøn, trykt in 4to Aar 1644.
- 6.) Liggprædiken over Hr. Hendrik Kamel, Danmarks Riges Raad, holden af Hans Envoldson Brockmand, trykt in 4to Aar 1654.
- 7.) Liggprædiken over Frue Anna Brabe, holden af Mag. Jensen Medelfar, trykt in 4to Aar 1635.

Danmarks Riges Store-Canzlers
Peder
Greve af
Briffenfeld
kort sammendragene
Livs og Skiebnes
Fortællelse.

 anmarkes Store Cansler Peder
 Grebe af Griffensfeld er fød den
 24 Aug. Aar 1637. Hans Fader
 var Johann Schumacher,
 Wiinhandler og Stads-
 Capitain i Kiøbenhavn. Hans
 Moder var af en anseelig Familie i det Lynes-
 borgiske, og heede Maria Mogsfeld.

Disse hans Forældre besørgede med all Om-
 høgghed hans gode Opdragelse, fra Børns-
 Been af. Da han i sit Alders fjerde Aar blev
 engang baaret i Skolen, fortælles, en gammel
 Kvinde meget nysg undervejs skal have bestuet
 hans Hænders Lineamenter, og sagde: Ja min
 Søn du har et Guld, Vble i din Haand,
 men see vel til, at du ikke lader det falde
 fra dig (*).

Da

(*) Holbergs Danmarks Historie Tom. 3. pag. 641.

Da han noget ober Aar havde været i Dansk Skole, blev han formedelst sit ypperlige Næmme baade til at fatte og lære, sat i Kiøbens havns Latinske Skole. Der aflagde han Prøve paa sin Færdighed i Latinen udi sin Alders niende Aar: Thi 1646 den 10 Nov. blev holdt en Theologisk Doctor-Promotion, hvor han ikke alleene efter brugelig Stil opregnede Positionerne af Disputaken, men endog forklarede samme jirligen paa godt Latin, til Alles Fornyelse.

Ved St. Hans Dags Tid 1650 blev han forsendt fra Skolen til Academiet, i sit Alders trettede Aar. Samme Aar holdt han en offentlig Disputat de Nervis, paa den øverste Høresael under Professor Thomas Bartholin; Kort derefter disputerede han og under Professor Ole Worm og Müller, og dermed erhvervede Cancellers Sebesteds Yndest, som den Tid var Patron for Academiet.

Aar 1651. tog han Examen Philosophicum, og fik Laudabilem. Herpaa lagde han sig efter Theologien og de Orientaliske Sprog; Han lagde sig og noget efter Læge-Konsten og Matematik.

3 Januario 1653. tog han Arctestaz, og fik ligeledes Laudabilem. Faa Uger derefter præ-
di-

dikede han for **Dimis**, i **Trinitatis Kirke**, og var, da han nu havde endt sit **Academiske Løb**, færtten Aar gammel. I dette samme Aar døde hans Fader, **Johan Schumacher** i en saa maadelig Tilstand, at hans Moder maatte gaae fra Arv og Gield.

Schumacher kom derefter i **Biskop Brocks** mands Huus, hvilket aabnede for ham Vejen til hans paafølgende Fortremmelse: Som **Sal. Kong Frederich** den Tredie spiste engang hos **Bispen**, hvor **Schumacher** da tillige med flere andre gjorde Opvartning, og ved den Lejlighed gjorde sine Sager vel frem for de andre, lagde Kongen Merke dertil, og spurgte **Bispen**: om han var hans Son? **Bispen** sagde ney, men dog er han mig lige saa kær formedelst hans store Sindets Gaver.

Formedelst **Bispens** Recommendation, blev **Schumacher** tillagt af Kongen et **Stipendium** paa tre hundrede Rdlr. aarlig at reyse med, udi tre a fire Aar.

Schumacher, som af **Bispen** havde faaet en og anden nyttig Formaning, begav sig paa den udenlandske Reyse 1653. i Aug. Maaned, tillige med **Thomas Finche**, som siden blev offentlig Lærer paa **Kjøbenhavns** høye Skole. I de fem paa siatte Aar han var Udenlands, besøgte

ſøgte han de fornemmeſte Univerſiteter Koſtok, Leipzig, Leiden, og tilſidſt Oxfort i England, hvor han formedelſt ſit klygtige Hoved var yndet af alle, og var af de Lærde ſaa høyt anſeet, at hans Billede er bleven opſat iblant de lærdeſte Wænds Skilderier paa Bogſalen i Oxfort.

I England ſkal en af de offentlige Lærere i Stjerne- Kiger- Konſten have ſtillet ham hans Trarivitet, og da forud ſpaaet ham, at han vel ſhulle bringe det meget høyt i Berden, men ved en ringe Ting blive nedſtyrtet fra all ſin Ere og Værdighed.

Fra England drog han til Paris i Frankrig, hvor han gjorde ſig bekiendt til Hove, og indlagde ſig Yndeſt; Derfra fortsatte han ſin Rejſe over Rom til Venedig, men fra Venedig igiennem Tydſkland hjem til Sædernelandet; Undervejs ſkal han have erkyndiget ſig noye om Stats Sager ved de fleefte Hoffet han paſſerede forbi.

Medens han var Udenlands, førte han flittig Brev-Verling med ſin beſynderlige gode Ven, Profeſſor Rasmus Winding i Kiøbenhavn, og brugte Schumacher denne Opſkrift til beſmedte Winding, Cato Scipioni, Winding derimod igjen til Schumacher, Scipio Cætoni, hvilket var ſaaledes forud aftalt imellem dem.

Da han var hjemkommen, fandt han alletings forandret; Enevolds Regjeringen var indført, Brochman var død, og fast all Loyalitet var ham betagen, at faae Majesteten i Tale. Derover erhvervede han sig en Secretair Plads hos Vice-Canzler Holger Wind, hvor han aarlig skulde nyde to hundrede Rdlr. i Løn med videre. I denne Condition bandede han sig Beven til all sin opnaaede Værdighed og Lykke i Berden, og det saaledes: Da han denne Forretning en to Aars Tiid havde forestaaet, fik hans Herre, Vice-Canzleren, Befaling at forfatte et Project, som af Kongen selv skulde eftersees, førend det maatte reenskrives; Da Vice-Canzleren nu, som medelst sin Uvasselighed, ey selv kunde bringe samme Project til Kongen, bliver det forseglet, og givet Schumacher for at bringe det til Høve. Schumacher tager sine beste Klæder paa, gaaer op til Slottet, men i Steden for, efter sin Herres Ordre, at levere det til en Vage, begierer han selv Forhør hos Kongen. Efterat han var bleven indladt, leverede han strax det forseglede Brev fra sig, gik derpaa uden for Gæstgæst-Døren, ventende paa Svar. Saasnart Kongen havde læst Papiiret igiennem, kastede Hans Majestet det hen paa Bordet, og, fuld af Misnøje over Concepten, spadserer frem og tilbage paa Gulvet, uden at tale noget Ord, det te merkede Schumacher, dristede sig derpaa at træde ind og tale disse Ord: „Allernaadigste Konge“

„Ge!

ge! Jeg er den Person, som Deres Majestet
 kastede sin store Naade paa, da jeg for nogle Aar
 siden var i Biskop Brochmands Huus, og
 uværdig blev tillagt, saavel af Eders Majests.
 som af Universitetets Cassa, Penge til at reyse
 med, og haver jeg opholdet mig saavel ved A-
 cademier, som Hoffer, for at øve mig i Vi-
 denskaber og Stats-Sager, og at gjøre mig
 beqvem til Kongens og Landets Tieneste., Es-
 terat dette var sagt, erindrede Kongen sin strax
 hans Person, og gjorde ham adskillige Spør-
 maal, som han alle med Færdighed besvarede.
 Til sidst bad Schumacher allerunderdanigst,
 at Hans Majest. ville værdige ham med Com-
 munication af Brevets Indhold, saasom han,
 som han sagde, muelig kunde blive saa lykkelig
 at treffe Hans Majests. Tanker. Kongen svar-
 rede Ja, og sendte ham Brevet. Da Schu-
 macher havde erfaret, at dets Indhold var om
 Frankrig, udbad han sig en halv Time til sin
 Concept. Kongen svarede: Ja, end en heel
 Time. Schumacher opfatte Projecten i en
 Hast, og leverede Hans Majest. den, hvilken
 Kongen med Forundring læste, og sagde: Det
 er ret min Søn, saaledes vil Vi have det
 (*). Saasnart Schumacher havde aflagt den-
 ne Prove paa sin Duelighed hos Kongen, blev
 han

D 5

(*) Saaledes fortæller Hr. Baron Holberg det i hans
 Danmarks Historie Tom. 3. pag. 644.

han strax Secretair i det Danske Cancellie, og nogen Tiid derefter baade Kongl. Archivarius og Bibliothecarius.

Kongen plejede tit at gaae alleene op paa Bibliotheket, og der at forslaae Tiden. Naar nu Schumacher vidste, at Kongen havde noget vigtigt at pønsse paa, lagde han de udbaldeste Boger, som handlede om saadanne Materier opslagte paa de Pulpeter, hvor Kongen plejede at staae; Dette blev til sidst af Kongen i Algt taget, og hjalp uden Tvivl meget til Schumachers Forfremmelse.

Aar 1665 blev han indsat i Stat-Rammet Collegio, og viiste da ved en given Lejlighed nye Prøve paa sin Duelighed. Thi da den Keyserlige Gesandt havde holdt sin Audience, Tale paa Latin, som igien staaende Fods skulde besvares i samme Sprog, forrettede Schumacher det til Kongens særdeles Fornøvelse, og til sin egen største Roes, hvorover han kort Tiid derefter i Aaret 1667. blev forfremmet til Kongens Geheim-Cabinet's Secretair.

I denne Betiening raadførte Hans Majest. sig med ham i mange Tilfælde; I Besynderlighed haver Sal. Kong Friderich den Tredie betient sig af Schumacher, da den nye Konge-Lov skulde forfattes 1665, hvilken, i Hens
fætte

seende til sin Fuldstændighed og Grundighed, saa og det Danske Sprogs Ræthed og Zirlighed, noksom vidner om Schumachers Duellighed. Samme Konge-Lov blev først giort offentlig bekendt under Sal. Kong Friderich den Fierde i Aaret 1709. den 4de Sept. Originalen til denne Konge-Lov, som med Schumachers egen Haand er skreven paa Pergament in Folio, bliver stedse indtil denne Dag brugt ved Kongernes Salving.

Aar 1668. blev Schumacher virkelig Cancellie-Raad, som var den sidste Forfremmelse under Sal. Kong Friderich den Tredie. Denne Sal. Herre vilde ey ophøye Schumacher formeget; thi han havde udstuderet hans Sind, og merkede, at han i middelmaadig Stand best kunde conservere sig selv, og tiene sin Konge, derfor skal han paa sit Yderste have recommenderet Schumacher til sin Søn Kong Christian den Femte, med disse Ord: At han skulde betiene sig af Schumacher, som den, der kunde bruges til alle Ting, men dog ders hos see vel til, at han ey ophøiede ham til alt for stor Ære og Værdighed, saa som han i samme ey vidste at stikke sig.

Da Kong Friderich den Tredie var død, leverede Schumacher Konge-Loven, som af Sal. Kongen selv var underskreven, og forseglet, til

til Hans Søn, Kong Christian den Femte, udi en privat Audience den 24 Febr. 1670; Han udbad sig da i Særdeelsleshed den nye Konges Gnist, som erklærede sig sær naadig imod ham, og derhos formanede ham til Troskab, Slittighed og Oprigtighed.

Kong Christian confirmerer strax efter sin Regierings Tiltrædelse, Schumachers Bestalling som Ober- og Geheime-Errats- og Cammer-Secretair, beskikker ham til Afføret i Hønestet, og faa Dage derefter til sin virkelig Geheime-Raad, hvilket foraarstagede ham manges Misundelse.

Han gjorde herpaa samme Aar et meget riigt, og anseeligt Giftermaal med Præsident Hans Nansens Dotter, Catharina Nansen, et meget deyligt og fornuftigt Fruentimmer, som da først var femten Aar gammel. Hun vidste vel at fikle sig efter hans Sind, og var derfor særdeels elsket af ham, saa at han fast ey ville lade sig troste, da hun kort derefter døde udi sin forste Barsels-Seng.

Aar 1671. den 7 Junii var Schumacher med ved Kong Christian den Femtes Saltings-Act i Friderichsborg Slots-Kirke; Han bar den Tiid Guld-Budiken, hvori den Postelige Salvellsens Olie var, tilligemed Konge-Loven,

den, som med hans egen Haand var skreven, indbunden i Gyldenstykke, af Sal. Kong Friderich den Tredie egenhändig underskreven, samt med det Kongel. Segl af puurt Guld hos hæftet, som var giemt i et Sols-Fouteral, hvilstet han alt lagde fra sig paa Alteret, førend Kongen kom i Kirken. Efterat Salvingen var forbi, reyste Kongen tilbage til Kiøbenhavn; Schumacher fulgte med, og søgte med en utrættet Flid ved alle Leyligheder at fastsætte sig saaledes i Kongens Naade, at hverken den Indskrænkelse i Sal. Kong Friderich den Tredies Recommendation til sin Son Kong Christian den Femte, (som før er meldt) ikke heller hans Eftertræbers Misundelse, kunde gjøre ham nogen Hinder.

Som Kongen raadforte sig med ham i alle vigtige Sager, og meget vel kunde lide ham, blev han kort derpaa ophøjet i Adels-Standen, tiuige med hans Broder Albert Schumacher, der i Steden for Schumacher blev kaldet Gyldensparre, ligesom han selv fik da det Navn Griffenfeld. Hans Broder var og den gang allerede blevet Schourbynacht ved Kongens Flode, meest for Griffenfelds Skyld.

I denne Værdighed var det nu, at Griffenfeld formaade Hans Majest. til at fornye den, saa got som forglemte, og i to hundrede Aar

ey brugte gamle Dannebrogge Ridder-Orden. Dette Griffensfelds Raad efterfulgte og Kong Christian den Femte, og Dagen, efterat Hans Majestet var bleven forløst med Kron-Prins Friderich, som var den 12 Oct. 1671. beærede Hans Majest. nitzen Personer med denne Orden paa Rosenborg Slot i Kiøbenhavn, is blant hvilke Griffensfeld var den tiende i Tallet.

Nu havde Griffensfeld faaet alting efter Ønske, Kongen kunde særdeeles liide ham, og ders for beviiste ham en synderlig Naade efter den anden; men det hører meget til at skikke sig i en alts for stor Medgang. Det som hialp meget til Griffensfelds Undergang, var at han i denne Tiid lagde sig ud med Stadtholderen Ulrich Friderich Gyldenløve, havde han stræbt nu i de gode Dage at gjøre sig flere Venner blant de Store og Adelen, eller i det mindste ey giort dem adskillig smaa Fortræd, torde han have høvt godt deraf, da hans Lykkes Soel siden begyndte at dale.

Alting tegnede sig endnu godt for ham, dog var Aaret 1672. et bedrøveligt Aar for ham, derdi han i samme mistede sin dydige Frue i hendes første Barsels-Tiend den 1 May som var den fryrende Dag, efterat hun var forløst med en deylig Dotter, der i Naaben blev kaldet Chær Lotte Amalia. Hun var sexten Aar da hun dør

døde, og havde været gift med Griffenfeld et Aar, sex Maaneder og sexten Dage.

Aar 1673. bestigede Griffenfeld det høieste Frens Trin, da han ey alleene fik Ridders Drønen af Elephanten, men endog blev store Cansler i afgangne Hr. Peder Keetzes Sted, hvilket alt kand sees af hans Gravelige Diploma, som blev ham samme Aar meddeelt udi November Maaned, og det i hans Alders sex og tredivte Aar (*).

Da Griffenfeld var bleven Greve og Store. Cansler som sagt er, forrettede han Kongens og Rigets Sager med en utrolig Færdighed, lagde sig fornemmelig efter Stats-Sager, og til den Ende førte en stor og geheime Brevs Beyling ved alle Hoffer. Ved saadan Leylighed blev Griffenfeld længe forud bekendtgiort et Gesandtskab, som udi en vis Affaire var bestemt fra det Keyserlige Hof til Danmark, hvorved Griffenfeld sagde til Kongen: Det kom ham for, at en Gesandt snart skulde komme fra Keyseren, for at handle om den og den Ting; Kongen spurgte, hvoraf han vidste det. Griffenfeld svarede, at han giettede det af Tidernes Omstændighed, bad derhos at Kongen vilde tegne

(*) See hans af mig i Aaret 1745. udgivne omstændelige Levnets-Beskrivelse Tom. I. pag. 69 til 82.

ne det hos sig selv, og Gesandten, naar han kom, maatte faae det Svar, som Griffensfeld foreslog. Lang Tid derefter kom og Gesandten udi samme Trinde, som Griffensfeld havde talt om, og fik af Kongen samme Svar, som forhen af Griffensfeld var foreslaget. Gesandten undrede sig hønlige herover og sagde til Herrerne, som stode hos ham: Jeg har ofte været udstikker af min Herre til adskillige Hoffet, men jeg har aldrig fundet en saa fornuftig Herre, som Kongen af Danmark; der uden at samle sit Conseil, eller at betænke sig, har kunnet expedere saa høyt og vigtig en Ting.

Som Griffensfeld var en meget duelig Mand, ja uden Striid een af de største Stats Ministre Danmark nogen Tid har haft, saa havde han og derhos sine Fejl; blant samme var hans Penges og Ver. Gierrighed de, som tilsidst foraarstode ham hans dybe Fald. Saasnart han var bleven Cansler, beskyldes han at have solgt hans de geistlige og verdslige Einbeder, for dermed at vedligeholde sin store Pragt og Stats. Belmeener nogle, at Griffensfeld havde under Haanden et Slags Tilladelse af Hans Majest. til at tage smaa Douceurer for verdslige Betieninger; men som Griffensfeld var en myndig Mand, tog han sig en heel Haandsbreed Frihed, hvor en Fingerbreed kun var ham tilladt.

Har

Aar 1674. afskild forrige Cansler Peder Keeg
 ved Døden, og da blev Griffensfeld, foruden
 hans mange andre høye Embeder, ogsaa ud-
 valgt til Patron for Kiøbenhavns høye Sko-
 le. Saadan Tre var han deels værd som en
 lærd Mand, deels laade det og egentlig til hans
 Cansler-Embede, efter Kong Christian den
 Tredies Stiftelse. Som Griffensfelds Føds-
 els Dag falde just ind paa den samme Dind,
 blev hannem i heele Academiets Navn præsentet
 ved en jurlig Inaugurations Oration, som Da-
 gen derefter i Griffensfelds Nærværelse, blev
 holdet paa den øverste Hørs-Saal. Af samme
 Inaugurations Tale kand man erfare, hvor
 høyt Griffensfeld blev anset for sin Lærdom og
 Vindskab paa de Tider.

Hibindril havde Lykken søyet Griffensfeld i
 hvad han vægede paa: Han var Kongens anden
 Raad; Hans Betænkende blev efterfulgt i alle
 Ting: Baa de Indlændiske og Udlændiske smigres
 de for ham, naar de skulde have noget vigtigt
 udrettet. Han var den fornemteste Mand i Ri-
 get; Hos de Lærde var han i særdecles Høyag-
 telse; Hvem han talte for hos Kongen, blev strax
 hjulpen: Kort alle Ting gik ham efter Omme;
 Men just dette var den Gift, som siden dræbte
 ham, herover blev han meget høfmodig og op-
 blæst, saa han foragtede dem, som snart vare
 meere, end han, og holdt ingen saa god, som
 sig

September 1753.

sig selv. Ved sig Dødsførel forte han de Fornem-
meste i Harnisk mod sig, og i sær paadrog han
sig Generalernes og heele Militair-Statens Fiend-
skab og Efterstræbelse, i det han altid var dem
mod, og forhindrede deres Anslag.

Hans eget høye Mod, og hans Fienders Ef-
terstræbelse var altsaa det, som forvoldte og befar-
drede hans beklagelige Fald. Anledningen til
samme gav den **Pommerst-Svenske** Krig, som
varede i fem Aar, fra 1675. til den 3 Septbr.
1679. I denne Krig var Griffenfeld selv med
i det første Feldt-Tog, men blev forskaaet for
det andet og tredie. Udi den **Defensiv-Allianz**,
som tilførn 1672. blev sluttet imellem Keyseren,
Kongen af Danmark, **Chur-Brandenburg**,
Brunsvig, **Lyneborg** og **Hessen-Cassel**, var
Griffenfeld den, som paa Danmarkes Begre-
forneemmelig førte Pennen. Siden fik **Grif-**
fenfeld adskillige anseelige store Summer af den
Franske Minister, for at overtale Hans Majest.
til Neutralitet. **Griffenfeld**, som under Haan-
den søgte at forhindre Krigen, omendskiont for-
gieves, blev mistænkt for, at spille under Dette
med det Franske og Svenske Hof; men dette
skeede dog alleene af private Hensigter; thi **Grif-**
fenfeld sluttede, at, i Fald det kom til Krig,
Generals-Personerne, med hvilke han havde læst
sig ud, ville da ved alle Lejligheder paa det hæd-
lige

ligste sværte ham hos Majesteten, hvilket kunde ikke andet, end bringe ham til Fald.

Derefter blev Griffensfeld udi Krensborg tilbudet det heele Amt Steinhorst cum omni superioritate territoriali, at han deraf kunde oprette sig et Tydsk Brevskab, om han paa beste Maade vilde foreslaae for Hans Majest. et Masseliste med Oldenburg og Delmenhorstes Assistance til Hertugen af Holsteen-Gottorp, imod at Danmark fik det Amt Tønder igjen. Dette Tilbud skal Griffensfeld have taget imod, og foreslaget Hans Majest. Byttet, som Land sees af General-Fiscalens siden mod Griffensfeld indgivne Indlæg, omendskiont Griffensfeld vil have sig frifunden i sin Besvaring derpaa. Han fik og ved samme Tid en Assignation fra de Hamborger paa 10,000 Rb. indlagt i et Brev, hvori de bade ham, at formaae Hans Majest. til, ey at foretage noget mod samme Stad, hvilket de høylig frygtede Kongen havde i Sinde, saasom Armeen var saa nær, og de kiendte sig skyldig til at have forrient det. Dette blev med haste Farver asmalet for Kongen af de andre Ministre, og i sær af Generals-Personerne, som Griffensfeld ved sin Overmod havde gjort sig til Fiender.

Lykken gjorde tilfidsstj dennes eller store Minister saa samlende, at han endog glemte iblant den

sin Konge skyldige Erbodlghed, og nogle ganske tiltog sig større Driftighed, end en Underfaat burde; Han beordrede i Kongens Narværelse en alleene ofte det, som Kongen først burde have sølvbetret paa, men endog, i Hald Kongen bestoede lede noget, modsigde Griffenfeld det med en selvtagen Myndighed, beviiste og i sin Tale mod Kongen liden Respect; Havde Kongen beordret noget, som ey var efter Griffenfelds Hoved, forlangede han, at Kongen skulde igientalde sin Ordre; Vilde Kongen hielpe nogen, og de ey stode Griffenfeld an, eller de havde ofret til ham i Forveien, torde han vel vegte sig ved at udføre dige deres Bestalling: Militair-Personer æstimerede han ey det ringeste, hvorudover Kongen omsider begyndte at kædes ved saadan alt for overmodige Opførsel, og derfor skrev ham det bekiendte Advarsels-Brev til, som bestaaer af sexten Puncter, og tilfulde udviise alt det foran ommeldte. Brevet er af følgende Indhold:

Jeg har sandelig paa engang med disse ^{efter} følgende Puncter vildet hermed lade ^{Eder} vide mine inderste Tanker, og hvad mig ^{miss} falder hos Eder.

- 1.) Jeg vil have mine Generaler og Officerer mainteneret, og at de til ingen anden end til mig selv skal være attacherede, eller af nogen dependere uden af mig selv.
- 2.) Jeg

- 2.) Jeg vil at enhver hvad Charge han og er udi, skal bestille sit Embede, og ikke een dirigere dennem allesammen, hvilket ingenlunde nogen uden mig selv anstaaer og vedkommer.
- 3.) Tager Eder ikke meere Authoritet og Respect til udi det, som Eder vedkommer, end raisonabelt kand være, og giorer mig ikke i alle Ting det, som dog endelig skal være, alt for umueligt.
- 4.) Tager Eder vare, at J ikke i min Nærverelse beordrer noget, som jeg først burde resolve, og naar jeg siger noget, da hjælper mig i mine Tanker, men bringer mig ikke først paa et Sentiment, og siden paa en anden Meening igien.
- 5.) Jeg kand ikke vel fordrage alt for vidtløftige Raisonnements og Veltalenhed. Naar J vil sige mig noget, eller Jeg spørger Eder om noget, saa siger mig ifkun Eders Sentiment kortelig, thi store Raisonnements ere imod min Humeur, og at høre Contradictioner eller Relationer kand jeg ikke omgaaes med.
- 6.) Tager Eder vare for Flatterier, thi alt hvad daade den eene og den anden gior Eder, er ikke saa meget for Eders Skyld, som der

234   **Neder Griffensfeld.**

res egen Interesse, eller smaa Intriguers
 Skyld, i hvem det være maae, Høye el-
 ler Lave.

7.) Jeg faaer at holde ober, at ingen tager usom-
 melig Skienk eller Gave, og er det maaffee
 Eder nok bekiendt, at jeg i Begyndelsen ik-
 ke kunde taale det, og at jeg forbød det,
 dog ikkun mundtlig.

8.) Jeg vil og at de Breve, som kommer fra een
 eller anden, strax vorder mig tiisendt; At vør-
 re den sidste at viide alting, lader ikke vel.

9.) og 10.) Jeg gjør og vel, at Jeg ikke altid res-
 commenderer dem, som Eder tilhører, el-
 ler af Eder dependerer. Overiller mig ikke,
 men jeg maa have Tid at resolvere mig,
 og kommer ikke igien, naar engang er resola-
 veret.

11.) og 12.) Jeg har tidt nok sagt, man skulde
 i Tide søge flere gode Officerer til Lands
 og Vands. Nu falder alting kostbar,
 men da attenderede det ingen.

13.) Jeg seer ikke hvortil alle de bas Raisonne-
 ments, og de saa ofte om een Materie gior-
 rende Repetitioner sonderlig tiener til, dem
 jeg lettelig fand resolvere, uden til at giorre
 Soit

Folk for meget viis, eller og til at spilde
Tiden, som dog er kostbar.

14.) Af alle Omstændigheder fornemmes nok,
at man intet æstimerer Militaire Affaires,
og søger ifkun alle Midler og Bøye at giøre
sig mig keed deraf. Men dette faaer jeg
dog at sige, at det gaaer dem intet an, for
jeg vil være, hvor min Armee er, og hvor
meest er af Consideration at bestille, og
derfor ikke vil separere Armeen.

15.) J vil endelig giøre alting og viide alting,
saa det synes jeg at have Navnet, og J
all Direction og Reputation, efterfom de
meere søger Jer end mig, for de som J vil
vel, hielper jeg, og de, som jeg vil vel,
tænker J ikke paa, eller erindrer mig en
gang derom.

16.) Disse Puncter habet jeg villet lade Eder vi-
de, efterfom det ellers i Længden vilde falde mig
alt for kedsommeligt, det længere at taale. Jeg
habet det derfor skriftlig opsat, saasom jeg nok
veed min Natur, at jeg ikke mundtlig kunde sige
Eder dette uden Iver eller Emportement, saa vil-
de jeg ey heller tale med Eder om dette Dont.
J Ketter Eder vel selv efter dette; Ellers er E-
der selv nok bevidst, at jeg bær all den Omhu for
Eders-Ubantage, som Eder tienslig være kand; Jeg

236 Peder Griffensfeld.

Jeg haver gjort det hidindtil, jeg vil ogsaa ^{bedre} se Eder det fremdeeles, og forbliver jeg ^{Eder} naadig som tilforn, giorer I ikkun i Guds Naad vores Affakes, Jeg vil giøre Eders igien.

Kensborg den 21 Aug. 1675.

CHRISTIAN R.

Da Griffensfeld havde faaet dette Brev blev han vel lidt bestyrtet, efterdi han deraf saae at hans Credit hos Kongen begyndte at falde, men han lod sig dog ey meget deraf anfegte, al leeneste han paa det ydmugste skriftlig besvarede samme, og udbad sig Hans Majestets Naade, saa og i sær forespurgte sig om den 7 Post, hvort Kongen giver ham en subtil Advarsel angaaende usømmelig Skienk og Gave, om Hans Majest. dermed meente de af Hamborgerne bekomme 10000 Rdlr.

Efterat dette var forelobet, forkynder Kongen offentlig Krig imod Sverrig, rykker derpaa med sin Leyr ind i Pommern, bloqverer Wismar, hvor Griffensfeld og fulgte Hans Majestet, med det hos sig havende Cancellie.

Her fortælles Griffensfeld skal atter have ladet see en nye Prove paa sit alti for høye Mod. Kongen skikkede en Dag Bud efter ham, at han skulde komme til Hans Majest.; Griffensfeld lod ^{svare} r:

te: At han var upasselig, og medicinerede, men laae det meget Magt paa, ville han dog komme; Kongen, som var en munter Herre, sætter sig til Hest, og rider selv hen til Griffensfelds Telt, hvor han finder Griffensfeld ey alleene frisk, men endog i alle sine Klæder, fornoyende sig med nogle gode Venner.

Da det nu varede med Wismars Beleyring indtil midt i December, bleve, formedelst daglig indfaldende ont Veyrligt med Sne, Regn og Kuld, mauge af Soldaterne syge, Griffensfeld selv blev og syg, og maatte gaae til Sengs. Herudover raadede Generalerne Kongen at op- høre Beleyringen, eller og opsætte den til Fors- aaret; Men Kongen drog selv hen i Griffensfelds Telt, for at raadføre ham herudi. Griffensfeld raadede Kongen af all Magt at fortsætte Beleyringen, bad og tillige Hans Majest. at anstille sig, ligesom han ville commandere en General-Storm. Dette fandt Bifald hos Kongen, men da Generalerne mærkte det, lode de Griffensfeld vide, at han gjorde best, om han holdte sig fra Kriigs-Sager, som vare over hans Begreb, og blev ved sin Pen: Griffensfeld svarede: Han meente at udvirke lige saa meget med sin Pen, som de ved deres Raarder. I samme Terminus havde Griffensfeld kort tilførn svaret Hertugen af Plæen, som kaldte Griffensfeld en Blet-Potentat:

D 5

Det

238 Peder Griffensfeld.

Det skulde fortryde mig, svarede han, om jeg ey med denne min Pen, skulde udrette ligesaameget, som I med Eders 18000 Mand. Dette stemmer og overeens med hans sædvanlige Symbolum: La pluma dirige el hierro, qve hade acertar. i. e. Pennen styrer Kaarden med hvilken vi stride.

Imidlertid Griffensfeld laae sig, besøgte Kongen ham ofte i hans Telt, og blev han fast i alle Ting spurgt til Raads; Kongen blev hos ham heele Timer, ja Hans Majest. stoppede selv engang med sit eget Lomme-Tørklæde et lidt Hul til i Teltet, hvorigiennem Hans Majest. fornåm, at der blæste lidt Vind ind paa Griffensfeld; Det var all den Raade og Lykke Griffensfeld, der ey var kommen af nogen høy Bortenten kunde vente, eller ønske sig af en Souverain Potentat.

Wismar, som Griffensfeld havde raadet Kongen at holde belejret, overgav sig med Accord til Hans Majest. efter 5 Timers udstandne Storm den 13 Decembr. Den 16 Ejsd. om Aftenen holdte Kongen med Dronningen og Prinds Georg aaben Taffel paa Raad. Suen sammesteds, hvor Kongen samme gang skal have begiært et Glas Viin, og, da det var bleven ham bragt, skal han have sagt: Griffensfelds Skaal; dann sonder ihm wåren Wir nicht hier!

hier! hvilket var en særdeles stor Ære for Cansleren.

Selv samme Dag communicerede Griffensfeld Eron-Prins Friderich Staden Wismars Erobring, ved en Skrivelse, hvori han og gratulerer Prinzen til Nytt-Aar.

Da Staden Wismar var indtaget, reyste Kongen med Dronningen, og Prinds Georg til Kjøbenhavn, hvor de tillige med Griffensfeld ankom den 13 Decembr. og endte han saaledes sin baade første og sidste Campagne.

Med et par Ord vil man endnu melde om Marsagen til Griffensfelds Titul, hvorfor han skrev sig Herre til Brætingsborg og Wisborg. Da Kong Christian den Femte strax efter sin Regjerings Tiltrædelse havde gjort Griffensfeld til Greve, forleenede han Griffensfeld med den vægtige store *De Samsø*, paa hvilken De i forrige Tider har været ere befastede Slotte, Brætingsborg, Wisborg og Hiortholm kaldte; af disse 3de førte Griffensfeld de 2de førstes Navn i sin Titul efter Kongelig Befaling, paa det sammes Ihukommelse ikke skulde skrives i Glem-Bogen. Ommeldte *Samsø-De* er meget smukt beskrevet paa Vers af den lærde Peter Resen (*), og tilegnet Griffensfeld, som

(*) See brave Danste Mands Eftermale 1ste Deel pag. 622.

som Dens den gang værende Evere. Siden efter Griffensfelds Fald, blev baade Samsø og alt det Gods han havde i Norge, ham for tagen, og confisqueret.

Da Griffensfeld var kommen tilbage til Kjøbenhavn, foranstaltede han alting paa det prægtigste hvad der kunde give ham nogen udbortes Anseelse. Han havde en meget smuk Bogn, stærk bebremmet Liberie, og kjørte stedse med fire Tienere bag paa Bognen, og to Vager foran, naar han drog til Hove. I Nicolai Kirke lod han sin Stool stadselig oppudsse, og sit prægtige Grevelige Vaaben fæste derpaa. Ved samme Lejlighed, siges der, at en gammel Borger, som gik forbi Kirken, da han hørte den stærke Ban-ken, gik han ind, og saae hvad det var, hvor paa han udbrød med disse Ord, da han vilde gaane bort: Børn slaaer dem kun intet saa fast, thi de blive dog intet ret længe siddende. Hertil kand legges denne Begivenhed, at, da Griffensfeld stod en Dag og saae paa Vand-Springet i sin Gaard, var en tam Hjort, som han havde, lobet ind af en aaben Dør, og kommet op paa det øverste Loft, hvor den i Griffensfelds Vaasyn sprang ud igiennem Eugen, og styrtede Halsen af sig tæt for ved Griffensfelds Fodder; Man vil sige at han skal have lagt Mærke hertil, og anseet det som et ulykkeligt Tegn.

Man

Mange have villet finde det lastværdig hos Griffensfeld at han tilsidst foragtede sine gamle gode Venner. Han havde iblant andet givet Professor Winding Nøglen til sin Bag-Vort, at han uanmeldet kunde gaae ind til ham. Dette Venstak blev til sidst saa forkølnet, at Griffensfeld lod en Smed forandre Laasen paa Bag-Vorten, saa at Windings Nøgle ikke meere kunde lukke op. Da nu Winding en Aften merkede at Laasen var forandret tillige med Venstaket, gik han noget slut tilbage, og, da han kom hjem til sin Kone, sagde han: Cancellieren see sig dog vel for, at ham ey forrestaaer et Fald, da han nu saa gandske foragter sine gamle gode Venner.

Ligemaade skeede det med Magister Wiborg, som havde været Griffensfelds Lærere. Denne gamle Mand havde hidindtil aarlig, efter Drede, maalt besøge Griffensfeld, og da sidde overst til Taffels hos ham; Men herudi skeede og nu en Forandring kort for Griffensfelds Fald, saa at samme Magister Wiborg ey meere kom til Taffels med ham selv, men blev spiset for sig selv, hvorover han og har spaaet, at det ey vilde vare længe med Griffensfeld.

Om Foraaret derpaa foreslog Enke-Dronningens for Griffensfeld et anseeligt Hiftermaal med Prinsessen af Holsteen-Sønderborg, Lovisa Charlotta; Herudi begik Griffensfeld den For-

Forseelse at tage Forsømmelse, ubitterlig af høvd
 Aarsag; mueligt hans forbudne Kiærlighed til
 Stadtholder Bielkes Frue, var den gang Skuld
 deri; Han udviiste meere Hjertes Tilbovelighed
 til Prinsessen af Tarance, en indfød Franzøis,
 som paa de Tider var til Hobe hos Dronningen,
 hvorimod Hertugen af Pløen, som var den for
 ste ommeldte Prinsesses Paarørende, satte sig
 af all Magt, bragte det og tilsidst saavidt,
 at det af Enke-Dronningen foreslagne Giftermaal
 syntes at have sin Rigtighed; thi Prinsessen var
 alt paa Veyen til Kjøbenhavn; Men da hun
 i Corsøer fortaam, at Bladet i det samme
 de vendt sig for hendes forventede Brudgom,
 vendte hun strax tilbage igien.

Man tør ey saa meget forundre sig over dette
 foreslagene Giftermaal, naar man betænker dens
 ne ellers store Mands saavel personelle Fortien
 ster, som og den Algt og Anseelse han stod udi
 ved de fleeste Europæiske Hoffer. Ved det Fran
 ske Hof skal Kongen have sagt i de samme Tider
 til den Danske Gesandt Mejercron, (Griffen
 feldts Fætter) efter Mejercron's eget Ud
 nesbyrd, lydeligen disse Ord i alles Paaborst:
 Je ne scaurois m'empêcher de Vous remer
 cer l'estime infinie que j'ai pour les merites
 du Chancelier de la Couronne de Danne
 marc! il à sans doute un des plus grands Mi
 nistres du Monde: i. e. Jeg kand ikke und
 slaae

slaae mig for at tilkiendegive Eder den uendelige store Prais, jeg sætter paa de Meestertiter, Cangleren af Danmark besidder, han er sandelig een af de største Ministre, der er til i Verden; og derpaa sagte til ham selv: Je le scai, qve Mr. le Comte de Griffensfeldt sert fidelement son Maitre, & qv'il me sert, je lui servirai aussi; je vous prie de le lui temoigner i. e. Jeg veed det Græve Griffensfeldt tiener sin Konge særdeles tro og oprigtig, saa og at han beviser sig tjenstagtig imod mig, jeg vil igien tiene ham, det beder jeg, I vil forsikke ham. Siden den 23 Martii havde Mejertron en særdeles Audience, og da skal Kongen, efter Mejertrons egenhændig Beretning, atter have sagt til ham: Je suis aussi bien obligé à son Ministre, Vous scavez ce qve je vous ay dit tout haut dans vôtre Audience publique sur son chapitre, c'est mon veritable sentiment, & je vous prie de lui temoigner, qve je sera bien aise de lui pouvoir rendre service: i. e. Jeg er hans Minister forbunden. De veed selv, hvad jeg sagde høyr til dennem ved deres offentlige Forhør, angaaende denne Materie, det er virkelig min alvorlige Meening, og jeg beder, de ville forsikke hannem, at det skal være mig tiert „ om jeg igien kand tiene hannem.

Griff

Griffenfeld var desuden i stor Anseelse ved andre Hoffet, i sær ved det Hannoverste og Brandenburgiske; thi han var af Kongen i Preussen en alleeneste forteenet med den store De Wollin, men skulde ogsaa have haft det heele Land Rygen, dersom hans pludselige Fald en var kommet imellem, som forvoldte at han og mistede Den Wollin igien. Af Keiseren blev han erklæret for Rigs-Greve: Da Dronning Charlotta Amalia har i sine egenhændige Breve til Griffenfeld, for at soye hans overmaade Ergierrighed, underskrevet sig hans Navn.

Men at komme til denne bekiendte Mand's Fald, da har just saadan hans Anseelse hos Keiseren mede, Kongens og Enke-Dronningens Naade; som han var saa høyt opskreven udi, og Liden til hans egne store Midler været det, som med andet har styrket ham. Han kunde en begribe sin utrolige Lykke, men blev saa opløst deraf, at han fast en meere kiendte sig selv. Andre Ministre, naar de vilde til Slottet, stode de af uden for, og gik til Fods ind; men Griffenfeld lod sin Vogn kjøre lige ind i Slots Gaarden til Trappen, hvor han først steg af, og mødte ham nogle af de andre Ministre eller Generals-Personer, som af Hoflighed stode med Sværdet i Haanden, eller under Armen mens de

taledede med ham, satte Griffenfeld uden Undseelse sin egen paa.

Til sidst begyndte hans utaalelige Hovmod at gjøre Kongen ked af hans Umgængelse, samt fortrydelig over hans alt for store selv tiltagene Myndighed; Samme satte de samtlige Ministre i fuld Børgelse, til at puste ad de Unaades Smiler, som glimrede hos Kongen imod Griffenfeld, paa det de kunde faae en Mand af Bøven, der alleene vilde have Kongens Hierte, og neppe tillade andre at tale med Hans Majestæt i Centrum. Hertil kom nu og de Holsteenske Sagers Afgielse, og endeel mistænkte Brevs Opbringelse, skrevne Griffenfeld, de Franske og Svenske Ministre, Terlon og Liencron, imellem. Griffenfeld havde handlet uforsigtig derudi, at han havde indladt sig i alt for nøye Forstaaelse og Brev-Beyling med dem, samt under sit eget Segl befordrede deres Breve til den Franske Gesandt Feuquieres i Sverrig, hvilket var ingenlunde anstændig for ham, som Rigets Cansler, just paa den Tid Sverrig var Danmarks Fiende.

Det paa-ankes for det (2.) hos Griffenfeld, at han af all Magt med hemmelige Kunst-Brev, har søgt at forhindre, eller i det mindste at forhale Strigen imod Sverrig, paa det hverken Generalerne skulde faae Lyglighed at sette ont for ham

September 1753.

D

ham

246 Peder Griffensfeld.

ham hos Kongen, ey heller Sverrig lide noget som
 derlig Tab, hvilket Griffensfeld baade skriftlig
 og mundtlig skal have lovet Terlon. (3.) Blev
 ve mange Klager indgivne over Griffensfelds
 Sierrighed, at han tog Penge baade for Verden-
 lige og Geistlige Embeder, hvorover Kongen
 høylig blev fortornet, og udgav den Forordning
 om Skient og Gave, dateret Kjøbenhavn den
 20 Martii 1676. (4.) Kom man efter, at den
 Franske Minister vidste heele Sammenhængen
 hvorledes man vilde gaae til Verks i det forer-
 staaende Feldt-Tog, og mange andre Hemmel-
 ligheder, som alle i Geheim-Conseil vare bestu-
 tede, og af Griffensfeld eene kunde faaes at vin-
 de. (5.) havde Griffensfeld tilbage holdt man-
 ge Breve, og ey redelig aabenbaret Kongen alle
 Ting, paa det han Krigen kunde forhindre, el-
 ler dog forsinke; Men herudi forekom ham den
 Brandenburgiske Envoye Brandt, som alle-
 vegne ved sine Spedere udforskede Griffen-
 felds Anslag, indtil han til sidst opbragte nogle
 af hans Breve, som han strax leverede til Kon-
 gen, deriblant var og det siden i Aeterne saa
 tidt ommeldte, hvori Griffensfeld forsikker Ter-
 lon, at de Franske og Svenske Sager skulde
 de være gandske sikke i hans Hænder.

Da Kongen havde faaet disse Breve og siem-
 nemlæst dem den 10 Martii om Aftenen sidst,
 lod han i Stilhed kalde til sig General-Lieute-
 nant

nant Arensdorf, Grev Ahlefeldt, Bierman, og en Deel andre høye Herrer, hvor da Brevene paa nye bleve efterseete. Som de forsamlode Herrer af dennem ville slutte, at han maatte spille under Dække med det Franske og Svenske Hof, eragtede de at være raadeligst, at sætte Griffensfeld fast, og derved forebygge baade hans og Fiendens Anslag. Dette fandt Bisfold hos Kongen, som endnu samme Nat lod Canklerens Svoger Borgemester Fog, der var Medvidere i alle Griffensfelds Anslag, fængsle i det blaa Taarn, Cankleren uafvidende: Om Morgenen tilig kom Griffensfeld efter Sædvanne, med nogle hos sig havende Brevskaber til Kongen, men da han var kommen just nedt for Siots-Trappen, mødte General Arensdorf ham, og spurgte hvor hans Excellence agtede sig hen? Griffensfeld svarede ham ganske kort: Til Kongen. Men Arensdorf stillede strax sin blotte Kaarde tvært imod ham, og derhos gav at forstaae, det han efter Kongel. Ordre skulde forsøge sig til Bibliotheket; Griffensfeld svarede meget bestyrtet: Hvis det er hans Majestæts Ordre, saa maa jeg adlyde! Derpaa blev han af Arensdorf ledet igiennem Longangsen op til Bibliotheket, og, saasnart han der var modtaget af Hr. Rosenkrantz, gik Arensdorf strax hen, og berettede Kongen, at Griffensfeld efter Ordre, uden nogen Opsigt, var bragt i Forvaring.

Her blev nu strax raadslaget, hvad man videre skulde fange an med Griffenfeld, som indtilertid maatte sidde heele Dagen paa Bibliotheket, fuld af Mistroest og Bankelmodighed; han skal da blant andre merkelige Samtaler med Rosenkrantz, have saet: Dette Bibliothek var det første Trin og Middel til min Guds høyselse, det er og den første Scuff til min Fornedrelse.

Endnu blev samme Dag Griffenfelds ^{Kunsts} besat, hans Skrifter og Gods forseglet, hans fornemteste Betiente fængslede, og om Aftenen blev han selv af Rosenkrantz gelejdet bag ud fra Slottet, hen til Canalen, samt med en Chaloupe bragt under Christianshavns Broe, hen til Castellet, og der efter Kongelig Ordre overleveret af Rosenkrantz til Commandanten. Der berettes, at Griffenfeld, da han skulde træde i Chaloupen neden for Slottet, skal efter et dybt Sul have sagt: Ach Jesu! hvort kommer jeg hidtil?

Derefter udkom en offentlig Kongelig Befaling, dateret Kjøbenhavn den 21 Marr. 1676. i Kraft af hvilken alle de, som vidste noget at sige om Griffenfelds Gods og Breve, deslige som de, som havde nogen Fordring hos ham, skulde under sammes Forliis møde inden fire Uger paa det Kongel. Skat-Kammer. Jm

Imedens alt dette blev forhandlet, begierte Griffenfeld adskillige gange, udi sit Fængsel paa Castellet, Pen og Blet, som ikke alleeneste efter Kongel. Ordre blev ham negtet, men endog hans Kaarde og det blaa Ridder-Baand blev ham fratagen den 26 Martii, han blev og selv nøyere forbaret, saasom Kongen havde befaleet, at der skulde holdes Forhør over ham. Til den Ende blev hans Huus igien Dagen derefter aabnet, og alle hans Penge ført op paa Cancelliet, som efter nogles Meening beløb sig til atten Tønder Guld.

Mange forestille vel Hans Majest. at det var unødigt, ordentlig at gaae i Rette mod Griffenfeld, som var tagen paa serisk Gierning, saa at der gik Syn for Sagen; men Kongen ville dog ikke anderledes forfare med ham, end efter Lands Lov og Ret; Derover blev da sat en Kongelig Commission, hvorudi disse tolv efterfølgende vare udnævnte til Dommere: 1.) Ofve Juel, 2.) Christen Steel, 3.) Corfig Trolle, 4.) Kyles Holt, 5.) Arensdorf, 6.) Thomas Sinte, 7.) Conrad Hesse, 8.) Peter Resen, 9.) Rasmus Winding, 10.) S. Mattheus, 11.) Peder Lassen, 12.) Ticus Bylke.

Denne imod Griffenfeld forordnede Ret, blev holdt i Commendantens Huus paa Castellet, og fik General Fiscal Christen Pedersen Ordre, paa Embedes Vegne, at undersøge

Sagen, tillige med den Eydſke Advocat **Mauricius**, ſom var en Licentiatuſ Juris fra **Speytingen** i **Saxen**.

Denne Licentiat **Mauricius** tillige med **General Fiſcalen** gjorde **Begyndelſen** med at forhøret **Bidnerne** i **Sagen**, ſom nu var anlagt mod **Griffenfeld**; De fremkaldte til den Ende for **Retten** **Borgemeſter Fog**, **Griffenfelds Svoger**, og hans **Secretair Henrich Lund**, hans **Haandſkriver Rasmus Knudſen**, ſamt hans fornemmeſte **Betiente** og **Tienere**, hvilke alle bleve tagne i **Eed**, og derpaa efter nye **Forbøt** maatte aflegge deres **Bidneſbyrd**. **Imidlertid** forlangede **Griffenfeld**, enten ſelv perſonlig at komme, eller og ſkriftlig at melde ſig hos **Kongen**, hvilket blev ham nægtet, en heller fik han **Pen** og **Bleſ**, førend i niende Uge efter ſit **Fængſel**, hvorover han og ſiden, ſkont forgieves, beſværger ſig.

Saaſnart **Bidnerne** vare afhørte, opſatte **Licentiaten** **Beſkyldningerne** og ſin derefter gjorde **Trettesættelſe** mod **Griffenfeld** paa **Endſk**, den han overleverede til **General-Fiſcalen**, ſom efter at det var overſat paa **Danſk**, indgav ſamme i **Retten** den 3 **May** 1676. I dette **Indlæg** beſkylder han **Griffenfeld** for mangfoldige grove **Miſhandlinger**.

1.) At

1.) At han har taget Penge for Præste-Kald, saasom for Vice-Superintendentens Bestilling paa Island 500 Rdlr. hvoraf Jørg fik 100 Rdlr.; For Estvold Præste-Kald 500 Rdlr.: For et Præste-Kald i Syen 600 Rdlr. r.

2.) At han for verdslige Embeder til Rettens Forkrænkelse har taget Penge, Gænk og Gave af Ind- og Udlændiske, neml. af Kielman en Ring paa 2000 Rixdaler. Af Hamborgerne 1000 Rdlr. r.

3.) Bestyldes han før at have handlet imod sin Troskabs og Embedes Eed i efterfølgende Poster: a) Har han ey holdt de ham betroede Hemmeligheder geheime, men dennem i sine Almanakker antegnet, b) har han ey forebragt alle indgivne Ansøgninger, c) har han ey trolig efterkommet hvad Kongen baade skriftlig og mundtlig har befaleet hannem, d) har han ey havt stiftlig Opsyn med Cancelliet, men betroet sine Tjenere mange, i sær Kammer-Sager at forfærdige hiemme i sit Huus, e) har han tilbage holdt mange Potentaters Breve, f) har han i nogle Bestallinger ladet et aabet Rum til Navnet, og saaledes faaet samme underskrevne, men siden sat et andet Navn ind imod Kongens Billie; g) har han været hinderlig i Stat-Kammeres Indkomme.

4.) Tillægges Griffensfeld Forbrudelse imod Kongens egen Høye Person, d. e. Forraderie, med utilladelig Brev, Berling med samtlig høyt Allieredes Fiender.

Efter disse gjorde Beskyldninger mod Griffensfeld, følger til sidst General-Fiscalens Trettes sættelse mod hannem, som gaaer derpaa ud, at den Grævelige Stand med all Ære og Værdighed skulde Griffensfeld strafes, hans Grevskab med alt hans Gods og Formue gaae til Kongen, hans Vaaben og Hielm af Bøddelen sønderbrydes, han selv levende af Heste sønder rives i adskillige Parter, eller og efter Halsbugse at legges paa Steyle.

Saa snart dette forfærdelige Indlæg for Kisten var oplæst, blev en ligelydende Gienpart deraf af Griffensfeld meddelt, og otte Dages Tiid hannem forundt til samme at besvare. Imidlertid bleve i Kiøbenhavn fældede adskillige Domme over den fangene Cankler, baade med og mod, skiont de fleeste formedelst hans usidelige Ære og Penge-Sierrighed vare eenige om at skyde med begge Hænder efter Bognen, som hændede. Der kom og samme Tiid et Rygte ud, at Griffensfeld skulde have havt i Sinde at ombringe Kong Christian den Femte, eller og forraade ham til de Svenske for ti Tønder Guld, der skulde være ham lovet derfor, hvilket fandtes

sees af Jacob Worms Skrift til Griffensfeld, kaldet Post-scriptum Tragicum, eller Prophetiæ Complementum.

Det er i sær mærkværdig, at Griffensfelds gamle Moder var ikke vel til Mode i hans Dødsstand, men græd og klagede sig, naar nogen fortalte hende om hendes Søns Fortremmelse fra en høy til en anden høyere Værdighed. Derimod stilledes hun sig temmelig taalmodig i hans Fald, og ved adskillige Knæ-Fald for Kongen og Dronningen allene bad, at hans Baaben i Kirkerne, og andre offentlige Steder, maatte blive ubestæmmede.

Da de otte Dage vare forløbne, som Griffensfeld vare forundte til at besvare Generals Sivilcalens Indlæg, indfandt han sig rigtig for Retten den 11 May med sit Forsvar.

I dette Forsvar søger Griffensfeld i Almindelighed at afvelte fra sig de fleeste ham tillagde Beskyldninger; Dernest gaaer han fornemmelig løs paa hans Hoved-Fiende, Licentiaten Mauritius, fordi han engang offentlig i Retten skal have sagt, at Griffensfeld havde ladet salde disse Ord til nogle af sine gode Venner: Det er godt at være i et Land, hvor man kand blive først Græve, saa Syrste, og omsider Konge: Jeg længes efter Kongens Død;

Thi saa vilde jeg være Ober-Formynderer: hvilket, da Griffenfeld siden paastod, at Licentiaten skulle beviise, har samme svaret ham paa Tydsk: Underdessen være es doch von jemanden gesage worden: Deraf tog Griffenfeld Anledning til at sige, at det var Licentiatens Sprog: Imidlertid hænger det dog en Klit paa, uagtet det ey saa nye er beviist.

Hvad Griffenfelds Besvarelse paa General-Fiscalens Indlæg angaaer, da har en anden Autor derom udladt sig saaledes: (*)

„Griffenfeld svarer først til de indlændiske,
 „og siden til de udlændiske Beskyldninger; Fra
 „de første redder han sig ikke vel ud, saasom
 „han tilstaaer, at en og anden Solicitant gav
 „ham Forøring, men siger, det enten var til
 „Taknemmelighed for beviiste Tieneste, eller sø-
 „ger at henføre det til Cancellie-Sportler, hvilke
 „Undskyldninger dog ey kunde holde Stik, eftersom
 „di man i saa Maade kunde sætte Farve paa all
 „Corruption, ey heller retfærdiggjør han sig der-
 „med, at han imodtog Gaver, eller lod Soli-
 „citanten lægge dem bag ved sit Speyl, ikke i
 „Forsæt, at beholde, men for siden ved Beply-
 „hed at stikke dem tilbage igien, hvilket aldeles ik-
 „ke kunde præsumeres at være nogens Forsæt;
 „Thi

(*) Holbergs Danmarks Historie Tom. 3. pag. 667.

»Ehi at erponere sig ved at modtage nogens Ga-
 »ber, uden Intention at beholde dem, er en
 »Daarlighed, som ingen kunde faae i sit Hoved
 »at være bedreven af en Mand, af Griffenfelds
 »Skarpsindighed. 2.) Den Beskyldning om
 »Griffenfelds Ansøgning at faae Titul af Lord
 »i Engelland, meener han at falde affig selv,
 »saasom det var u-rimeligt, at han, som var
 »Rigs-Græve, og beskyldes for at arbejde paa at
 »blive en Kejserslig Riigs-Præste, skulde bekymre
 »sig om at obtinere Titul af Engelsk Lord,
 »som var saa meget ringere: Hvad som havde
 »givet Anledning dertil, var, at han udi Aar
 »1672 havde skrevet til Zenshov, som her tilfor-
 »re havde været Envoye, at han vilde lade
 »ham viide, hvad for Privilegier Græver, Fri-
 »Herrer, og dislige Titularer i Engelland hav-
 »de, og siger han, at man paa samme Fundament
 »kunde have beskyldt ham for at ville have været
 »Grand d'Espagne, fordi han for nogle Aar
 »siden havde skrevet til Spanien, for at viide,
 »hvoreledes det hang sammen med de rette Span-
 »ske Grandes, iligemaade at være Cardinal,
 »efterdi han engang af Canonico Luft havde for-
 »langt at viide noget om denne Materie, saa at
 »man heraf seer, at han tracterer denne Beskyld-
 »ning for latterlig, hvor vel at man kand sige,
 »at den Post hos en suspect Person kunde være
 »noget betænkelig, efterdi han udi Engelland
 »ikke alleene havde forespurgt sig om Grævers og
 »Fri-

„Fries-Herrers Privilegier, men endogsaa om
 „Fyrstendommer og Marquisater, at hvo det købte,
 „te, omendiskiondt han var fremmet, possiderede
 „stray samme Oualitet, eller om han derpaa et
 „a parte Patent skulde have. 3.) Den Corre-
 „spoudence, som Griffensfeld beskyldes for udi
 „Krigen at have haft med Svenske og Franske
 „Ministres, negter han ikke, men siger, at det
 „hos ham ikke bør regnes meere criminel, end hos
 „andre udi Riget, der paa samme Tiid fik et og
 „andet Brev fra samme Ministres, og svarede
 „høflig derpaa; Den haardeste Knude for ham
 „at løse er den Expressjon, som fandtes i et af
 „hans Breve til Terlon, nemlig Sverrigs og
 „Frankrigs hemmelige Sager skal være skjult
 „for nok i min Haand; Dette, siger han, var alle
 „lene skreven, for at giøre samme Ministre trohiev-
 „tunge, og meener derudi at have opført sig som en
 „habile Stats-Mand, hvilket man kand lade
 „staae ved sit Værd; men dog maa tilstaaes det-
 „te, at hvo der udi Krigs-Tider exprimerer sig
 „saaledes udi Breve til fiendtlige Ministre, kand
 „ikke andet end underkaste sig Mistanke, med-
 „mindre han kand beviise sig af sin Konge at være
 „re Autoriseret til at underholde saadan fortrolig
 „Correspondence. Det er ogsaa noget vanskeligt
 „ligt at troe, at en saa habil Stats-Mand,
 „som Terlon var, skulde, uden at være forfalsket
 „sket om den Person han corresponderede med,
 „betroe Nogets hemmelige Sager udi dens Hand-
 „der.

der. Griffenfeld paastaar dog bestandig, at denne Correspondence, som i Processen henføres til Crimen læsæ Majestatis, sigtede alleene til at dysse Frankrig og Sverrig i Søvn, og allegerer, for at bekræfte saadant, ikke alene Sagens Udfald, men endogsaa et fra Frankrig og Sverrig interciperet Brev, hvorudi de Franke skrive, at Rigs-Cansleren i Danmark, havde som en habil Minister duiperet dem, og dysset dem i Søvn med den Uddresse, saa at hverken Sverrig eller de selv kunde besværge sig med føye over nogen anden, uden dem selv.

Et sidst slutter Griffenfeld dette sit Forsvar med disse bevægelige Ord for Retten: „Lader den Her, som jeg med saa stor Berømmelse har ført for mit Fæderneland, bevæge eder til at tage eder min retfærdige Sag an, og at stille min Herres og Konges Brede. Jeg indfyner til min Allernaadigste Konges medfødtte Naade og Mildhed. Jeg er som Leer i Hans Haand; Han skal gøre af mig hvad han vil; Jeg underkaster mig gandske Hans Vilde; Representerer min Allernaadigste Konge, at Han dog ikke vil forkaste og sønderbrode sine egne Hærs Gierning; Hvi vil Han udrydde den Plante, som Hans Sal. Hr. Fader har plantet, Han selv bandet, og Gud givet Borten, og nu af Bagvaskelses fuule og giftige Vinde vil
„svies

„svies og visne , om Han ikke selv en naadig
 „Straale derpaa kaste og skinne lade vil ? Gud
 „bevæge Kongens Hjerte til en mild Retfærdig
 „hed , og retfærdig Mildhed.

Saa snart dette Forsvar var af Griffenfeld i Retten indleveret , og der oplæst , gav Licentiaten strax at forstaae , at samme skriftlig skulde blive beboaret til næste Mandag. Derpaa blev dette Griffenfelds Forsvar opsendt til Slottet , hvorfra det , efterat det var bleven Kongen forelæst , strax blev skicket tilbage til Retten ved Resident Lindenov og Assessor Wolf , som betydede Dommerne Kongens Alvorlighed i den Post med Almanakkerne , hvorover Hans Majestet høvst var fortørnet , efterdi Griffenfeld ey alleene derudi havde formastelig og ubluelig skrevet om Kongens egen høye Person , men nu ogsaa i Steden for at undskylde sig og bede om Naade , ligesom puffede og trodsede i sin *Exception* eller Forsvar.

Dagen dernæst kom Griffenfeld frem for Retten , hvor Dommerne gabe ham sligt tilkiønde , og tillige overtødede ham om Urigtigheden af det , han havde foregivet , at ingen havde faaet disse ommeldte Almanakker at see , efterdi han havde ladet sin Tjenere skrive i samme , hvorover de saae sig nødte til , om ikke for andet , saa dog alleene for den Forbrydelse imod Kongens egen

gen Høve Person, at fratiende ham Livet. Da blev Griffenfeld ilde til Mode, og begyndte nu ey at paastaae Retten men Naade, bad og Dommerne heel bevægelig, at de vilde søge at formilde Kongens Bredde, og forestille alle Ting paa beste Naade, efterdi han tilstod herudi at have senlet, og vidste paa ingen Naade at redde eller undskyde sig, undtagen at Naade maatte gaae for Retten, som kand sees af hans Duplique, eller andet Forsvar imod General-Fiscalens andet Indlæg.

Siden derefter fremkom for Retten General-Fiscalen, og indgav den 17 May sit andet Indlæg imod Griffenfeld, hvorom Hr. Baron-Holbergs Betænkende er denne: „Dette Skrift er uden Tvivl conceiperet af Licentiaten allene, saasom det er alt for høyravende til at kunde være skrevet med en Dansk Advocates Pen. Derudi findes intet, uden hvad som i første Indlæg er indført; Thi Tillæggene, som dertil ere giorte, bestaae iudi vidiløstige Citationer af gamle Jurister og Kirke-Fædre, saa at det synes hellere at være en Dissertation for Licentiat- eller Doctor-Graden, end et Indlæg at fremføres i en Ret, og kand ieg ikke sige, enten det er et Dansk Indlæg broderet med Latin, eller et Latinsk broderet med Dansk, thi begge Sprogene regierte lige stærk deri. Mauritius var da hid forfærdet som en habil Jurist, og meest beqvem til at udføre „saa

„saa vigtigen Sag; jeg for min Person dispute
 „rer ham ey den Qualite af en lærd Jurist, Kiøndt
 „jeg holder for, at mangen Dansk Under-Rets
 „Procurator kunde have heri acqvideret sig lige
 „saa vel, og med saa simple Ord og Argumens-
 „ter, som passede sig til Materien, fornøyet
 „Dommerne langt mere.

Dette Indlæg kunde altsaa ingen synderlig
 Skade giort Griffensfeld, dersom han ret
 skaffen havde kundet forsvare sig imod det første,
 eller ey meere mundtlig havde seet sig overbevist
 i Retten, end her syndig skeet er i dette Indlæg.

Herimod indgav nu Griffensfeld sit andet
 og sidste Forsvar i Retten, dateret den 19 Maas,
 hvorudi han i Stedet for, som tilforn, at drive
 Spot med Licentiaten Maurerium, skriver baa-
 de ydmyg og sagtmodig. Den fornemteste In-
 hold heraf er denne, at Griffensfeld, i hans
 af menneskelig Skrøbelighed begangne Forseelse
 med Almanakkerne, samt et Udcast til een ham
 anbettoet hemmelig Sag, beder om intet andet
 end Raade, ligesom Hans Kongel. Majest. vil-
 de at Gud ham igien i sine Menneskelighed
 naadig være skulde; Dernæst søger Griffensfeld
 aldeles at gjøre sig reen for den ham tilgode
 Forræderies Bestydning.

Den

Den Franske Minister Terlons Breve og Ord paa et og andet Sted har ellers den gang fornemmelig givet Anledning til at troe, det han havde en nøye Forstaaelse med Griffensfeld, eftersom han engang, da han af et Glas Vin var blevet vel til Mode, offentlig i et heel Selskab roste sig heraf, og lod disse betænkkelige Ord falde: At hans Herte anvendte utroelige Summer paa visse Folk, som han alle vegne havde i sin Sold, men at han og troede, at de nok paa sine Tider igien skulde gøre Gavn for samme, og at det stod til ham, at tage Riger fra Kongen af Danmark, og derimod igien give samme til Sverrig. Af den Aarsag lod og Kongen af Preussen, som den gang var i Forbund med Danmark, Hans Majestet om slikt adbare, paa det Kongen skulde tage sig i agt for de Franskes Gjenhed, og tillige for Griffensfeld.

Man forte Griffensfeld samme Tiid til Gemyt, at, førend han faldt, var Terlon ikke at faae fra Kjøbenhavn, derimod saasnart han var falden, var Terlon og strax reyst bort. Desuden forekastede General - Fiscalen ham mundelig den Forsikring, han ved Keigens Besøndelse havde givet baade den Svenske og Franske Minister, nemlig, at, uagtet det vel mod hans Villie var kommen til en aabenbare Krig mellem Danmark og Sverrig, skulde han

September 1753.

dog nok søge saaledes at føre den i Langdrag, at **Sverrig** ey nogen synderlig Skade skulde kunde tilregne sig.

Ligemaade blev Griffenfeld forekast den store Fortrolighed, og iidelige Omgang, han havde haft med Terlon, hvorimod han vel i sit sidste Forsvar havde undskyldt sig saaledes: At han ey kunde viise ham Doren, ey heller saae han, hvorledes man kunde regne ham det til nogen Fortrolighed, efterdi det skede kun paa de Dage, han almindelig talte med alle; men sligt var kun en maadelig Undskyldning; Thi 1) var Griffenfeld virkelig fortrolig med Terlon, som uden Tvivl af Griffenfeld havde faaet beele Sammenhængen at vide, hvorledes man vilde gaae til Verks i det forestaaende Feldt-Tog: 2) Om han aldrig havde haft hemmelig Forstaaelse med Terlon, burde han dog som Rigets Cansler, i slige Kriigs-Tider, have søgt at undgaae all Mistanke derom.

Efterat alt dette saaledes var overbevist, og General-Fiscalen paa nye mundtlig havde talt mod dette Griffenfelds sidste Forsvar, blev Sagen efter General-Fiscalens Paastand optaget til Doms, og Griffenfeld afskæddiget fra Retten; Han gjorde ved denne Lejlighed, førend han gik ud, en liden Tale til de samtlige Dommere, hvori han paa det beværgeligste bad dem at

at overtale Kongen til Naade, at Liv og Ære maatte ham blive skienket, og tillige forestillede dem, at de hertil saa meget des meere maatte lade sig bevæge over hans haarde Stiebne, samt elendige Tilstand, eftersom han formedelt sine alt for mægtige Uvenners Esterstræbelse var getaaden derudi.

Saa snart Retten var ophævet, blev alt hvad forhandlet var, Hans Majestet berettet, saa og at Sagen til Doms var optagen; Men efterdi Griffensfeld ey noksom kunde giøre sig reen for de ham beskyldte Ting, saae Dommerne sig nødsie til efter General Fiscalens Trettesættelse, at domme Griffensfeld fra hans grevelige Ærestand, og Livet, hvis Hans Majestet ey selv af egen medlidende Naade, samt i Betragtning af hans forrige Fortienester, ville skienke ham samme. Efterat det nu var besluttet, saa at Dømmen den 20 May offentlig i Retten skulde affsiges, vare der mange, som imidlertid gjorde Forbønner for Griffensfeld, ja endog Hendes Majestet Dronningen selv; men Kongen var herudi uovervindelig, og i særdeleshed for Almanakkerens Skuld høyst fortorneret paa Griffensfeld, beføel derfor Retten at have sin Gænge, og med alle Ting efter Loven at forholdes.

Forend Dømmen blev affagt, gif et par Dage forud tvende af de forordnede Commissariet,

Geheime-Raad Scheel og Professor Winding, personlig op til Kongen, og bade begge for Griffenfelds Liv, forestillende Hans Majestet derhos underdanigst, det dennem syntes, at Griffenfeld en noksom i alle Voster var bleven overbevist at være dødskyldig, udbad sig derfor, i fald han en med Livet blev benaadet, da aller-naadigst at maatte vorde forskaaede for at underskrive hans besluttede Blods-Dom, den de en syntes med god Sambittighed at kunde underskrive, hvilket Hans Majestet da og bevilgede dem, og derhos overlod Sagens-enderlige Afgiørelse til de øvrige ti forordnede Dommere, som Dagen derpaa efter nøye og lang Overvejelse eenige underskrev, og forkyndte følgende Dom.

Bekjende vi, som af Hans Kongel. Majestet till Danmark og Norge ic. ic. vores Allernaadigste Konge og Herre bevilkede Dommere, for Det, at Grebe Griffenfeld, i det over ham nem holdte Forhør, deels selv bekjendte haver, deels af hans egne Breve, og andre usælbare Beskaffenheder er overbevist, at han af en uimættelig stor Penge-Gierrighed, Stoltbed og en skrekkelig Tre-forgietten Ambition, med Sidsættelse af all Høy-Kongel. Naade, og hans egen dyre Eed haver begaaet mange høist-uværdige og afskøelige Excesser og Crimina, såsom Concussion, Simonie, Meeneed, og Fortæderie, samt over sig draget den Straf, som Cri.

Crimen læse Majestatis tam Divina quam Humana, med all Ret fortienet, i det han

1.

Imod sine endelige Reverser og høye Canklers Embede, ey alleene for Justitiz-Bestallinger og den hellige Justitizes Administration haver taget store Pengesummer og Gaver, men endog mange, som enten ikke kunde, eller ikke vilde fordrage hans Concussioner, deres Befordring med Retten og Justitigen i mange Maader forkrenket, og ofte gandske og aldeeles nægtet og aflaget.

2.

At han directe imod sin Pligt de hannem af Hans Kongel. Majestet anfortroede hemmelige Affairer ikke haver holdt forborgen, men den højstfarlige og skadelige Permutation og Alienation af auseelige Hans Majest. tilhørende Provincer, paa det han derved sin egen particulaire store Røtte kunde finde, ibrigen og med Alvorlighed paadreven; Adskillige Hans Majestets høieste Interesse angaaende, fremmede Potentaters Breve, Kongel. Ordres, og Undersaatternes Supplicationer i mange Maader understøttet, og uforsvarligen dermed omgaaet.

3.

Christlige Beneficia og Bestillinger, Stole og Præste-Embeder, Personernes Dygtighed

usaget, haver han til de Mestbydende, og undertiden gandske ulærde Personer, ja endog til saadanne, som in Actis er bleven demonstreret, det for Trolddom offentligen haver været berøgtede, af idel Penge-Gierrighed med Billie og Vidskab per Simoniam bortfolgt; Og om han end skiondt om dette, som oven meldet, saavel som om mange andre, imod hans dyre Eed begangene Crimina, ofte af hans Kongel. Majestet, ja endog ved Begyndelsen af Campagnen til Kænøborg skriftlig var bleven erindret, saa har han dog usaget saadan af Hans Kongel. Majestet Allernaadigst gjorde Eriudring med fri Forsæt derimod handlet, og fornæstelig udi det selvsamme fremdeles forefaret.

4.

Imod Hans Kongel. Majests. Billie og Vidskab haver han fiendtlige til og fra de Svenske gaaende Breve under sin Couvert svigagtelig været fordret, og med Hans Kongel. Majests. hemmelige og aabenbare Fiender havt og holdet en utilbørlig og høystfarlig Correspondence, som alt siigt in Actis videløstigere findes anført, og hannem med Vidnesbyrd, og hans egne Breve er bleven overbevist.

Og som fornævnte Grebe Griffenfeld for saadanne sine grove Misgjerninger, udi denne hannem af idel Kongelig Naade bevilligede, og

og nu til Ende bragte Process, ikke haver kundet befrie eller purgere sig: Saa vorder dermed Greve Griffensfeld for saadanne og andre store formastelige Misgierninger, med Liv, Ere og Gods, udi Hans Kongelig Majeestets U-naade, og derpaa følgende Straf condemneret, saaledes at han nu strax og fremveeles skal fra sin Grevelige Stand, samt all anden Dignitet, Ere og Værdighed, alt hvilket han sig selv har gjort uværdig til, være degraderet, og affar, hans Grevelige Navn og Ihusommelse gandske udsløttet, hans Vaaben, Hielm og Skjold til intet gjort, og strax af Boddelen sønderbrydes, hans Grevedomme og Gods, og all anden Formue være confisqueret, og han selv fornævnte Greve Griffensfeld, nu Peder Schumacher for sin Person til Starpretereten at overleveres, som hannem paa et tilforordnet Sted hvorved skal afbugge, og fra Livet til Døden skal henrette, og saadant ham Schumacher til væddørlig Straf, men andre til et afskyeligt og estertænkeligt Exempel. Publiceret udi Casselet for Kiøbenhavn den 26 May 1676. Ofvø Juel. Corfis Trolle. Eyles Holt. Arensdorf. Thomas Finke. Conrad Hess. Peter Resen. S. Matthesius. Peder Lassen. Titus Bylke. (L. Sigillorum.)

Da ovenstaaende Dom ey blev underskrevet af Geheime-Raad Scheel og Professor Winding

ding, af forhen anførte Aarsag, skal Griffenfeld have undret sig meget derover, efterdi Scheel for den Tid var en af Griffenfelds Misundere og Forfølgere; Han skal derover have ladet sige de disse Ord: Min Skiebne er dog forunderlig! De jeg ventede at være mine Fiender, ere blevne mine Venner, og de jeg formodede at være mine Venner, ere vordne mine Fiender; thi en Deel af de andre Commissarier vare ved Griffenfelds Befordring forfremmede, og derfor, efter hans Meening, lønede ham ifkun slet.

Imedens denne Dom for Retten blev oplæst, samt udi Griffenfelds Paahør forkyndet, stod han gandske frimodig og hørte til. Da det var forbi, udbad han sig Dommens Formildelse af Kongen i dette Stykke, at hans Paabener maatte blive ubeskæmmede, og hans Legeime efter udførelsen Straf begravet i det Capel, som han ved hellig Geistes Kirke havde ladet bygge, dei Dommerne forsikrede ham at ville andrage for Kongen. Derpaa blev han igien bragt ind i sit Fængsel, hvor han efter Kongelig Ordre blev tilkiendegivet, det han sig til Døden skulde bereede, saasom den over ham sædende Doms Førelse var berømmet til næste 11 Junii.

Dette Budskab imodtog Griffenfeld med et uforsædet Afsyn, udbedendes sig atter Kongens Naar-

Naade, det forrige angaaende Baabnerne, og at et par Præster maatte vorde ham tilsendt; Det sidste blev ham bevilget, og fik han efter Begiering Sogne-Præsten til Nicolai Kirke Mester Michael Hentriksen, tilligemed den Tydske Præst Hr. Isaas Fleister, med hvilke han da begyndte at tale ret gudelig og berede sig til den ham forestaaende Død og Evighed.

Nogle Dage herefter begyndte han at vilde betfærdiggjøre sig for Præsterne, og sagde, at han uskyldig skulde lade sit Liv, hvori hans mange og store Ubenners Avind var skold, søgte og at overtale Præsterne til at anholde om Naade for hannem hos Kongen; men da de svarede, sligt var dem forbudet, og han skulde slaae Verden af sit Sind, og alleene henvende sine Tanker til den forestaaende Evighed, gav han sig til Freds, og sagde: „Han vilde befale Gud sin Sag, samt døe, som en god ærlig Danst Mand og tro Kongens Tjener, der nok vilde tilstaae at have fortient Døden mange gange, men dog ingenlunde nu for noget Forræderies Skyld imod Fæderland eller Konge, „ begyndte saa derpaa ret gudelig at læse og siunge med dennem. Jo nærmere det nu lakkede ad Tiiden med ham, jo meere frimodig sagde han sig at blive, men beklagede sig dog, at han ey kunde bede saa ivrig og inderlig til Gud, som han ønskede, eftersom det stedse stod ham for Hovedet, at han døde uskyldig

skyldig, hvori hans mægtige Fiender vare Nars
 sag, hvorfor han og onskede Guds skarpe Hævn
 over dem, skiondt Præsterne formanede ham ey
 at gjøre det, men stille Gud allting hiem, og
 befale ham sin Sag, hvorover Griffensfeld da
 nogenlunde gav sig til Freds, og begyndte sig en
 Samtale, som best stilledes sig til hans da væren-
 de Tilstand.

Den tiende Junii, som var Dagen før han
 skulde rettes, blev han efter Forlangende deel-
 agtiggiort i Alterens Sacramente, hvorpaa han
 heele Eftermiddagen og Natten blev ved at læse
 og siunge med de hobbærende Præster.

Samme Dag blev ellers hans Vaabener ned-
 tagene af alle Kirker, tilligemed de overstaaende
 Kroner, og bragte ud i Castellet; Samme Dags
 Aften blev og et sort Klæde did udført, men om
 Morgenen derefter kom hans Liig-Kiste, som u-
 dentil var betrokken med sort Bay, men inden i
 var hviidt Cattun, forsynet med fire sorte Haand-
 greb.

Natten imellem den tiende og ellefte Junii,
 som han om Morgenen skulde rettes, faldt
 Spejl-Glasset ud af Rammen ned paa Bordet,
 men blev gandske heel optaget, og henlagt paa
 Engen, hvilket Griffensfeld strax ansaae som
 et Forvarsel om hans Tre-lose Livs Frelse, hvore-
 med

med han, efter egne Ord, ikke synderlig var tilfreds, men ønskede heller at døe, end stedse leve i Skiendsel.

Om Morgen, før han skulde rettes, blev han af sin eene Tienere, som ham den gang var bleven forundt, gandske hviid paaklæd, en ny Peruque sat paa hans Hoved oven over hans lange Haar, og blev derpaa efter foregaaende Bøn medveelt Herrens Betsignelse af Mester Michael.

Da Klokker slog ni, kom Bagten at geleide ham ud til Retter-Pladsen, med hvilke han gik usorfærdet ud af sit Fængsel, midt imellem de tvende ommeldte Præster, der trøstede ham af Guds Ord, imedens han selv læste i en Evdsk Bønne-Bog.

Da han kom til Retterstedet, som var den store vide Plads lige over for Kirke-Døren i Casstaller, der var belagt med sort Klæde, truede han usorfærdet paa samme, lagde sine Hænder sammen, og saaledes med samme oprakt bad Gud i Himmelen om sine Synders Forladelse, kaldte ham til Bidne om sin Ustyrdighed, at han overten mod Kongen eller Fædernelandet nogen Tind havde havt Fortæderie i Sinde, hvorpaa han nu ville opgive sin Aand, og samme Gud besale. Derefter tog han sin Peruque af, bandt selv sit Haar op med en sort Silke-Ridse, som han

han tog af sin Trope. Imidlertid tog Bodelen hans Skjold og Baaben, som laae paa Pladsen, sønderbrød dem for hans Dyne, og derhos tillige raabte gandske høyt: Dette skeer ikke omsonst, men efter forriente Løn; hvortil Schumacher uforfærdet svarede: Kongen har givet mig dem, han har ogsaa Magt at tage dem fra mig igien. Men da Bodelen derpaa brækkede hans Kaarde, gav han alleene et dybt Suk, og vendte sig lidet om paa Siden, ligesom han ey vilde see det. Herpaa faldt han paa sine Knæ, og med opløstede Dyne til Himmelen bad Gud om sine Synders naadige Forladelse, sagde derpaa til Skarpretteren: At han kun uden Frygt skulde forrette sit Embede, saasom han vilde holde sin Hals stiv nok; Da Skarpretteren spurgte, om han ey vilde have bunden for sine Dyne? svarede han gandske kort: Nej. Da han derefter havde fuldendt sin Bøn, udstrakte han sin Hals gandske stiv, og gav et Tegn med Haanden, at Skarpretteren skulde hugge til. Men i det samme Skarpretteren havde uddraget Sverdet for at hugge til, raabte General-Adjutant Schæb gandske høyt: Holdt inde! Hans Majestæt har af Naade skienket ham Livet! hvortil Schumacher, der intet vissere ventede end Døden, i største Forvirring famlendes svarede: O Herre Jesu! Gud forlade edet! derpaa trykte han sig op paa sine Fødder, og efterdi han var

var ferdig at tumle omkuld, toge begge Præsters
 ne ham under Armen, og ledsagede ham hen i
 hans forrige Fængsel igien, hvor en Feldiskier
 strax aabnede ham en Aare, paadet Blodet der
 ved kunde komme i sin forrige rigtige Bevægelse.
 Det første Griffensfeld derefter talte, vare disse
 efterfølgende Ord: Den Kiære Gud var mig
 naadigere, end at han vilde, jeg skulle døe i
 den Tilstand jeg var udi; thi jeg maa til-
 staae, mit Hjerter var alt for hovmodig
 og opblæst til, at jeg skulde have kunnet
 bereede mig til værdeligt at døe, og anseer
 jeg dette endnu for een af de største Vel-
 gierninger, vor Herre har beviiset mig,
 at han ey i den Tilstand borttog mig.

I dette sit Fængsel udi Friderichshavns
 Castel blev han siddende i fire Aar, hvor han
 nød en god Pleje, ventelig for Dronningens
 Forbøns Skyld. Foruden en og andens For-
 bøns hos Kongen, skrev han selv imidlertid, uden
 Pen og Bled, et særdeles ydmyg og bevægelig Brev
 til Kron-Prindsen, hvori han udbad sig hans
 Gode Forbøn hos Hans Hr. Fader Kongen,
 hvilket dog blev siden unaadig optaget; dette skee
 de paa følgende Maade: Schumacher sparede
 et par Aftener forud saa meget Lys, som til hans For-
 søt nødvendig kunde eragtes, tog derpaa et Ark teen Pa-
 pier, og oversmurtte gandske tolv med Tælg, holdte det
 saa over det brændende Lys, at det kunde løbe gandske

ste jævnt ud over Papiiret; Efterat Tælgene nu var udjævnet, og tillige størket over alt Papiiret, holste han det atter over et brændende Lys, dog ey saa nær, at Luen kunde røre derved, deraf blev det gandske fort, formedelst den opstigende Røg og Damp; dette omtalte tælgede Ark Papiir lagde han gandske jævnt oven paa et andet Ark reent Papiir, og ridsede saa med en stor Knappenaal oven paa den tørre side, hvad han vilde have staaende paa det underste, derefter løstede han det tælgede Papiir af, og kunde man da gandske tydelig læse paa underlagde Ark, hvad han havde skrevet; denne Skrive-Maade er siden bleven kaldet Griffensfelds Blet.

Omfrider besluttede Kongen i Aaret 1680, deels formedelst de mange Forbønner der skædede for ham, deels formedelst andre ubekiendte Aarsager, at lade Schumacher, som nu ey mere blev kaldet Griffensfeld, forsende til Munkholmene tæt uden for Trundhjem i Norge; Da der just mod Foraaret samme Tiid en ny Commendant dithen skulde opstilles, fik samme Ordre, at han skulde tage Schumacher med paa samme Skib.

Den 16 May Aar 1680. kom hans Broder, Etats-Raad Gyldensparre, og forkyndte ham Kongens Ordre, at han ey længere skulde sidde i Castellet, men med det seglsærdig liggende

de Skib bortføres til Munchholmen; Han tog derpaa sin Broder Schumacher med sig i Boggen, og under en liden Bagt gelejdede ham til Soldboden, hvor han efter en uinkværdig Afskæd med sin Broder, blev i en Chaloupe bragt hen paa Skibet til Commendant Schulz, for, under hans Opsigt, at føres bort til det bestemte Sted. Saa snart han var kommen om Borde, lettede man Anker og gik til Seyls, imidlertid gik Schumacher bag op paa Skandfen, og blev staaende, saa længe han kunde syne Byen. Undervejs blev han vel yderlig syg, deels af Græmmelse, deels af Søn, men fornedelst sin gode Pleje og Opvarning, blev han til pas igjen, og ankom efter fire Ugers Seylads til Munkholm, hvor han strax blev indsat i et Kammer med sterke Jern-Stænger for Vinduerne.

Her begyndte den arme Schumacher at slaa sit Sind til Roelighed, og alleene at fornøje sig i sine Studeringer, i gudelige Betragtninger, Bibelen og andre opbyggelige Skrifters Læring, og, efterdi Pen og Blet var ham formeent, lod han Commendanten bede om en Steen-Table, paa hvilken han med Griffel skrev mange eftertænkelige Regler og dødsfindige Lærdomme: Saa høfmodig og opbløst han var tilforn, saa ydmyg blev han nu; Han talte sædelig og ydmyg med alle, som efter Commendantens Tillsættelse kom ind til ham, formanede dem til Ydmyg

moghed, og bad dem speyle sig i sit Exempel. Iblant andet havde han beholdt en Demants Ring tilbage paa Fingeren, med den udskar han allehaande Indfald paa lutter Orientaliske Sprog i Vindue-Glasset, og, efterdi man meente, at der var noget under, tildeels og var nysgierig for at vide det, fik Biskop Krog i Trundhiem Kongel. Ordre at eftersee hvad han havde skrevet, som og stilledes Efterretning derom need til Hoffet. Desuden har han berient sig deels af en spids Preen, deels af fint Kull, til at overmale det heele Kammer, saa at fast ikke en Plet er frie, hvorpaa der jo er skrevet noget, og findes deriblant en smuk Forklaring over Pl. 23. paa Latinske Vers, saa og en Beskrivelse over den Munkholm, foruden mange andre Ting (*).

Commendanten ville vel undertiden, efter hans Benneris Begiering, givet ham Tilladelse at spadsero lidt ud; men han vilde aldrig tage det imod, men svarede altid: Min Konge har befaleet, jeg skal blive her i mit Kammer, det vil jeg ogsaa giøre, og videre har jeg ingen Tilladelse. Ved det han saaledes blev steds i sit Kammer, skal hans Goed-Trin være slidt gandske dybt ned i Gulvet, ligesom og et
 Fun

(*) Disse Vers maa søges i hans udsørligere Lovnets Beskrivelse trykt in 4to 1745.

tundt Hul skal være slidt i Bordet af hans Albue, hvorpaa han idelig pleyede at styrte sig.

Der skal fiorten a femten Aar efterat han var kommet der op, en usædvanlig stor Comet have ladet sig see over Byen nogle Nætter i Råd, og, da man omstændeligen betegnede Griffensfeld Cometsens Skikkelse, Størelse og Anseende, samt paa hvad Himmels Kant den lod sig tilsyne, skal han efter en kort Overbevelse have sagt til dem, Hvorledes de vel skulle tage sig vare for en stor paakommende Jlds Vaade: Kort derefter blev og den største Part af Byen lagt i Aske ved en uslykkelig Ildbrand.

Da nu hans Majestet Kong Christian den femte kort for hans Død var kommen til Trunns hjem, gjorde han sig vel Forhaabning om sin Frihed, som nok og var Kongens Tanker, men det blev forekommet af hans Uvenner paa en listig Maade. Imidlertid vare tre af Hoffets Betiente, uden Griffensfelds Vidende og Billie komne ind til ham af Nyglerighed, hvilket han fortrød paa, efterdi han dog ey syntes at ville unde sine Uvenner den Glæde, at see hans elendige Tilstand, spurgte dem derfor meget alvorlig, hvorfor de vare komne derind? om det var for at lære Visdom? da kunde de lære den her, eller om det var for at see ham i sin fornedrede Tilstand?

September 1753.

stand? da kunde de vide, sligt var hannem nu ey beleyligt, derfor de maatte behage at forføye sig ud, tog derpaa med det samme i Døren, og lukte den op, og, i det de gik ud, sagde: **Adieu Messieurs**, men lod sin Hue sidde paa.

Næsten ligesaadan gik det samme gang **Stats** holder **Gyldenløve**; Han var og nysgierig for at see ham, hvorledes han nu efter saa langvarig et Fængsel havde forandret sig, han lod det derfor make saaledes, at en skulde gaae ind til ham, og, i det han gik ind, skulde han holde Døren saa vidt aaben, at den forbigaaende **Stattholder** kunde see ham; til den Ende gik en hen til **Griffenfelds** Kammer, og pillede paa Døren; men **Griffenfeld** mærkede strax U-raad, blev derfor siddende, og lod som han ey horte det; da den anden nu atter bankede paa, revste han sig op, og sagde; den som er udenfor er mægtigere end jeg, maae derfor selv lukke op, jeg har ingen Nøgel! hvorpaa den anden bad ham være saa god at lukke op, det var en god **Ben**: der paa trinte **Griffenfeld** bag Døren, og lukte samme gandske høyt op til Bæggen, hvorover den forbigaaende **Stattholder** ey fik ham som han vilde at see, efterdi han med List skulde sig bag Døren, men **Griffenfeld** kunde igiennem **Sprekken** paa Døren vel see hannem; Der over siges ham siden høylig at have ærgret sig.

Da

Da Kongen var reyst fra Trundhiem til Kiøbenhavn igien, og Griffensfeld eller Schumacher fornam, at der ey var bleven tænkt paa hans forventede Frihed, tog han sig det saa nær, at han blev overmaade syg, og maatte gaae til Sengs; desuden havde han og i nogle Aar været sterck plaget af Steen. Da Commendanten berettede hans Svaghed for Kongen, og Baron Krag, som havde Griffensfelds eneste Dotter til egte, kom ind med Forbønner for ham, blev det udbirket, at Kongen benaadede ham for hans høye Alders og store Svagheds Skyld; Der blev altsaa 1698. Ordre tilstillet Commendanten paa Munkholm, at sætte den fangne Schumacher paa fri Fod, og lade ham føre til Trundhiem, for der i sin Svaghed at blive desto bedre plejet.

Efter tre og tyve Aars Fængsel erlangede Schumacher saaledes sin forrige Frihed. Han kom just Mikels Aften 1698. til Trundhiem, hvor han under et stor Tillob af Folk blev ført i Generals Sold-Forvalter Treskovs Huus, som var ham nem noget paavorende. Dvæt saadan sin erholdte Frihed fornøpede han sig vel en heel Deel, og ønskede nu allene at komme ned til sin Sviger-Søn Baron Krag, paa Steensballe-gaard i Jylland, for der i Rolighed at ende sine Dage hos ham og hans eneste Daatter; men Gud havde besluttet det anderledes, saa at hans Ønske i den Sald ey blev opfyldt; Hans Steen-Syddom

tiltog alt mere og mere, saa at han til sidst maatte
te saa godt som stedse ligge til Sengs.

Imidlertid hendte det sig, at Griffenfeld en
Morgen trinte for et stort Speyl for at binde sin
Halsklud om, og da gab Speylet først et stort Knib,
derpaa rebnede det fra det øverste til det nederste,
hvilket han ansaae som et Forvarsel paa sit til-
stundende Endeligt. Samme fulgte strax derpaa,
den 11 Martii 1699., da denne store af Lykken for-
underlig ophøvede og fornærede Mand hensob,
efterat han havde levet her i Verden Tre og
Tresinstyve Aar. Derpaa blev hans Legeme
reent astoet, paaflød, og henlagt paa et Bord;
hvor det, efter hans egen derom i Live giorte Be-
giering, blev opskåret af Stads-Chirurgus
Frauen i Trunhiem, og blev da udi hans
Blære funden en stor kantet Steen, som vegede
syv Lod tillige med en Deel andre smaa Steene,
som bleve lagde i en spiritus, og nedsendt til Kio-
benhavn, hvor de endnu forbares paa det Konge-
gelig Kunst-Kammer. Derpaa blev hans Legeme
nedlagt i en, paa hans Daatters, Baro-
nesse Krags Omkostning forfærdiget, prægtig
Lig-Kiste, som inden i med Tin-Plader var be-
lagt, og samme hans Lig-Kiste siden ved Stibbe-
Leylighed nedsendt til Steensballe-Gaard,
hvorfra den blev bensat i et hvelved Begravelse
under Choret i Wærs Kirke, hvor og hans
Sal. Truss Kiste nu var bleven nedsat. *Ellers
fina*

findes der paa denne Griffensfelds eller Schumachers Liig-Kiste en dobbelt Plade, hver med sin egen Grav-Skrift. Paa den yderste forfølvede Plade er dette at læse: Her under hviler forstum Konning Christiani Qvinti u-lykkelige Rigens Cansler, som efter tre og tyve Aars Fængsel, paa Munkholm, døde paa fri Fod udi Trunhiem Anno 1699. den 11 Martii, udi hans Alders tre og trettifstyvende Aar, sex Maaneder, atten Dage. Men neden under paa denne Plade staer Verte, og naar man da ved en forborgen Klemmes Hielp løfter den øverste Plade af, finder man derunder en prægtig stor udgraveret Guld-Plade, hvorpaa ey alleene hans Grevelige Baasben er udstukket, med begge Ridder-Ordener, af Elephanten og Dannebroege, men endog denne følgende Grav-Skrift.

Her under hviler den Høy- og Velbaarede Herre, Hr. Peder Griffensfeld, Græve til Samsøe, Bratingsborg og Visborg, Ridder af Elephanten og Dannebroege, Konning Christiani Qvinti Rigens Cansler, Geheime-Raad og Over-Secretair, samt Præsident udi alle Hans Kongelige Majestis Collegier; fød udi Kiøbenhavn Aar 1635. den 24 Augusti. Der han havde paa Lykkens Hiul fra det Nedrige indtil det Høyeste Trappe-Trin omsvevet fem

og fyrgetyve Aar, syv Maaneder, blev hannem usformodentlig ved onde Menneskers Forebringende hans Allernaadigste Herres og Konnings Naade berøvet Aar 1676. den 11 Martii. Da han først sad fire Aar i Castellet for Kiøbenhavn, blev saa siden til Trunhiem ført, og der paa Munkholm fængslet, tilsammen XXIII. Aar. Der Hans Kongel. Majest. erfarede, at denne Hans fange foruden hans Verdens Modgang, endog af Gud med haarde Sygdomme var beladet, af Steen og deslige, ynkedes den milde Konges Bietre over hannem, saa at til Commendanten blev Ordre stikket, han fangen skulde paa frie Fod sætte, hannem til Trunhiem lade føre, og Omsorg drag; han vel kunde worde forsleget, og restitueret, siden lade ham være paa Anfordring, hans Sviger-Søn, Baron Friedrich Krag til Steenballe, Gaard ic. 26. som hans eeneste Datter til egne havde, følgsagtig, blev da ogsaa paa fri Fod sat Michels Aften Aar 1698. Men som hans Svaghed med Alderen tiltog, kunde han ey Trunhiem qvittere; men henfor det salig og christelig udi Herren den 11 Martii Aar 1699. Udi hans Ulders tre og tredve finderyvende Aar, sex Maaneder og tolv Dage, efter stor udstanden Pine og Smer

te af Steen, som efter hans Død blev fra ham tagen, af et stort Høns-Egs Størrelse, vejede syv Lod, foruden adskillige andre smaae. Denne Salige Herres Liv og Død maa være Enhver, som dette læser en Erindring, at deraf sees først Verdens Ubestandighed og Menneskens Strøbelighed, siden Menneskens Ondskab, den eene mod den anden, og derefter en Naadig Konges Mildhed.

Dette er denne store Mands Skiebne og sidste Endeligt. Man maa billig bejamre hans Baneheld. Havde hans Ende været Begyndelsen lig, havde han været et Under, en Zirat, ja en Prydsel for Danmark uden lige. At han ey var af adelig Stand eller høy Byrd, gjorde meget til, at han fik mange Ubenner paa Halsen, fordi Lykkeløsen satte ham jevnstides med nogle, og høyt over mange. Han var et vittigt Hoved, havde megen Læsning, smukke Studia, og en besynderlig Færdighed strax at anbringe sine store Naturs og Forstandens Gaver. Men see! Han var et Menneske, derfor stolede han meget derpaa. Lykken søjede ham, derfor blev han modig, Kongen yndede ham og brugte ham meget, derfor diiste han alle trængte til ham. Man seer altsaa Penge, Guds og Tre giver Mod; Mod forholder Overmod; men Overmod er ingen god. Dette hans Overmod bliver altsaa, naar man

og fyrgetyve Aar, syv Maanedet, blev hannem usformodentlig ved onde Menneskers Forebringende hans Allernaadigste Herres og Konnings Naade berøvet Aar 1676. den 11 Martii. Da han først sad fire Aar i Castellet for Kjøbenhavn, blev saa siden til Trunhiem ført, og der paa Munkholm fængslet, tilsammen XXIII. Aar. Der Hans Kongel. Majest. erfarede, at denne Hans fange foruden hans Verdens Modgang, endog af Gud med haarde Sygdomme var beladet, af Steen og deilige, ynkedes den milde Konges Gierre over hannem, saa at til Commendanten blev Ordre stikket, han fangen skulde paa frie Fod sætte, hannem til Trunhiem lade føre, og Omsorg drage, han vel kunde worde forsleget, og restituert, siden lade ham være paa Anførdring, hans Swiger-Søn, Baron Friderich Krag til Steenballe, Gaard 2c. 2c. som hans eeneste Datter til egne havde, følgagtig, blev da ogsaa paa fri Fod sat Michels Aften Aar 1698. Men som hans Svaghed med Alderen tiltog, kunde han ey Trunhiem quittede; men hensev der salig og christelig udi Herren den 11 Martii Aar 1699. Udi hans Alders tre og tredifindstyvende Aar, sex Maanedet og tolv Dage, efter stor udstanden Pine og Smerte

te af Steen, som efter hans Død blev fra ham tagen, af et stort Høns-Eggs Størrelse, vejede syv Lod, foruden adskillige andre smaae. Denne Salige Herres Liv og Død maa være Enhver, som dette læser en Erindring, at deraf sees først Vædens Ubestandighed og Menneskens Strøbelighed, siden Menneskens Ondskab, den eene mod den anden, og derefter en Naadig Konges Mildhed.

Dette er denne store Mands Skiebne og sidste Endeligt. Man maa billig bejamre hans Baneheld. Havde hans Ende været Begyndelsen lig, havde han været et Under, en Zirat, ja en Prodigium for Danmark uden lige. At han ey var af adelig Stand eller høy Byrd, gjorde meget til, at han fik mange Ubenner paa Halsen, fordi Lykkelønnen satte ham jevnside med nogle, og høyt over mange. Han var et vittigt Hoved, havde megen Læsning, smukke Studia, og en besynderlig Færdighed strax at anbringe sine store Natursens og Forstandens Gaver. Men see! Han var et Menneske, derfor stolede han meget derpaa. Lykken foyede ham, derfor blev han modig, Kongen yndede ham og brugte ham meget, derfor viiste han alle trængte til ham. Man seer altsaa Penge, Guds og Fre giver Mod; Mod forholder Overmod; men Overmod er ingen god. Dette hans Overmod bliver altsaa, naar man

noye undersøger alle Ting, vel den rette og sande Aarsag til all hans Ulykke. Af denne onde Rod spirede de mange fæle Stud frem, som Bøddelen selv tilsidst skulde kappe. Naar den store Højde et Menneske kommer først i, gjør ham ør i Hovedet, kand han let komme til at rave, har ver han da ingen Venner, der vll hielpe ham til Rette, eller styrke den skrentende Fod, bringes han desto lettere til Fald. Saaledes gif det demne uheldige Mand.

Felix quæm faciunt aliena Pericula cautum.

300

Poenitentijs Schole

aff

den VI. Kong Davids Psalme,

offver

Erlig, Velbyrdig oc Salig Mandes

Henrich Syckis

til Offvergaard x.

Som var Danmarks Riges Raad oc Kon-

gel. Maj. troe Mand ofver Ordingborgs Len,

hans Liig, der det bleff hederligen nedset i

Ordingborgs Kirke den 11 Julii

Aar 1611.

Begyndt oc viist nogenlunde

ved

H. P. R.

De nu Prentet i Bispinghaffn hos Henrich Waldker

Aar 1612.

 orfatteren haver tilegnet denne sin Klage - Tale til den afdøde Rigs- Raads Efterleverke, Frue Karine Banner, samt deres Børn Erlig og Velbyrdig Jørgen Lykke, Franz Lykke, Christian Lykke og Jomfrue Anna Lykke til Offvergaard. Hans Liv og Levnet anføres således :

Den Erlig og Velbyrdig Mand Henrich Lykke er barnfødt her i Danmarks Rige paa Mariagter Kloster i Jylland, der man strev Mar 1555, udi Novembr. Maaned, atten Aar efter at Munketiet var her baade i Kirker og Kløstere afskaffet, som man bør takke Gud for, og ansee for den høyeste Glat os nogen Sinds i disse Riger er vederfaet.

Hans Fader var E. og B. Hr. Jørgen Lykke til Offvergaard, Ridder, som strev i sine unge Aar baade i Italien, til Nicea udi Provinsen, for Pave Clement den Syvende af Rom, og ellers i Frankrige, hvor han var

var Kongel. Majest. af Danmarks Legat hos Franciscum i. r. ligesom Carolus Danzeus var her i Steden igien, lod paakiende, at Pabens Lærdom var ham en Vederstyggelighed, hvilket han alt da havde fornummet, siden Lutherus havde saa reedeligen udmønsteret Paven med sine Skolesuxer og hellige Skatke r.

Hans Moder var Frue Beate Brahe af Hageløse i Staaene. Hans Farsfader var Erlig og Velbr. Hr. Peder Lykke Ridder til Damstrup, og hans Farmoder Frue Christine Høgs, Hr. Eskild Høgs Datter. Hans Farsfaders Fader var F. og B. Hans Lykke til Hessel, og Farsfaders Moder Frue Eline, Hr. Jens Matthsons Datter til Wisborg. Hans Morfader var F. og B. Hr. Otto Brahe, Ridder, til Hageløse, og hans Mormoder Frue Johanne Sparre, Hr. Henrich Sparres Datter til Klogerup.

At tale noget videre om de Lykker, da' giber deres Vaaben vel tilkiende hvad for en Slægt det er; thi de Ure-Horn, som naae oven paa Hielmen bemerke de mandige og modige Gierninger, med Ufortrødenhed, ved hvilke disse F. og B. Folk ere komne i saadan Agt og Ypperlighed. Lykkens Hiul, hvortaf de have deres ærlige Tilnavn, med sin blodige Farve, haver og diist og vendt sig for deennem: hine blaa Feldrun-
der

der huul Himmel i Krig og Fare til Lands og Vands, saa de altid have holdt sig ærligen og vel i Krig og Fred, hvilket med det røde og hvide i Fældet ydermeere synes at være afmalet; At de og paa det sidste have faaet hin grønne Viinqvist, til Guds Bessignesses Bidnesbyrd, hvormed han dennem haver formeeret og beprøvet det, derom Land tales beqvemmeligere et andet Sted.

Der nu Ærlig og Belbyrdig Henrich Lykke var kommen noget til Alder, og kunde skionne, hvad det var at lære, blev han holden til Skole, først hjemme hos sine Belbyrdige Forældre, under en ung Persons Tilsyn, som siden blev den hæderlige og vellærde Mand Hr. Christen udi Aalborg. Siden kom han til Hærloffholm Skole, og var nogen Tiid iligemaade hos en ung Mand, som siden blev forfremmet, og vidt berømt for sin synderlige Skikkelighed til Ungdommen at oplære M. Hans Michelson, hvorfor han og derefter er bleven vor Allernaadigste Herres og Konges Kong Christian den Fierdes Tugte-Mester i Hans unge Aar, med stor Lov og Ære.

Derneft kom denne unge Junker udi Hovbaarne Dronnings Dorothees Hoff, og blev der undervist ydermere, ligesom Hovbaarne Fyrste og Herte, Hr. Magnus Hendes Drages

stets Søn, som siden kom til Liffland. Og, som han nu var atten Aar gammel, og havde vel forfremmet sig her hjemme, blev han forstikket Udenlands for det Tyske Sprogs Skyld, samt videre Forfremmelse i Sæder og Lærdom, og det med sin Skolemester, som nu der til var antagen, og blev siden den hæderlig og høylærde Mand **M. Niels Villandson**, Sogne-Præst og Caniche udi Aarhus, og var saa hannem en from og lydlig Discipel til Wittenberg og Leipzig, hen ved fire Aars Tid, fra det Aar 1573. Han lærde saaledes ikke aleneste Tysk at tale, men ogsaa Latine at forstaae, hvilket han havde stor Gavn af til adskillige Bestillinger han siden blev brugt udi.

Der han nu var saa vidt over sine tyve Aar, havde og saaledes beseet og forføgt sig, blev han hjemkaldet af sine gode Forældre, og kom saa til Hobe igien, og tjente den Høyløblige Herre og Konge, Kong **Friderich den Anden** for en Hof-Junker udi fire Aar, saa at Hans Kongelig Majestet maatte saare vel lide ham med all Gunst og Naade, og alle andre havde synderlig Lyst til hans venlige og redelige Omgængelse i alle Maader.

Aar 1581., da han var sex og tyve Aar gammel, blev han tilskyndet af sine Velbyrdige Forældre betimmeligent at tænke paa det hellige

Eg.

Egteskab, hvorfors han med Bon og Paakaldelse og deres Billie lod bede om Ærlig og Belbyrdig Jomfrue Karrine Bannere, Ærlig og Belbyrdig Frans Banners og Frue Anne Oris Dotter til Rokedal, siden holdt de Bryllup udi Gudsfrugt og levede saa saare ærligen og Ærligen sammen henved tredive Aar.

Men ligesom det gif hin gode Abraham og Isack og mange Guds Børn fleere, varede det med dennem udi ni Aar forend deres Egteskab blev dennem velsignet med Livs-Frugt, saa de fromme B. Folk havde desimidlertid allehaande i Sindet med deres Gods, forventendes dog selv, at Gud ville vende alting endnu til sit Navns Ære, og dennem med deres B. Slægt til Glæde og Gode, hvorfors Gud kom dem ogsaa i Hu i rette Tid at Bünqvisten blev velsignet, saa de derefter bekomme af hans Naade og Forsyn fire ædle og deplige Børn, som ere E. og B. Jørgen Lykke, Frans Lykke, Christian Lykke og Jomfrue Anna Lykke, hvilke den Gl. Mand samt deres Velbr. Moder have heyligen besluttet sig paa at lade opdrage i all Gudsfrugt, for at vise sig taknemmelige mod den store Gud, der saa naadigen havde opfyldt deres største Attraag.

Den Gl. Mand haver vel haft stor Omhu for sine fiere Sønner, at sende dem vidt omkring i fremmede Lande, men dog bekommet synderlig Grost,

Troft, i det de ere komne hjem til ham igien, saa han haver seet dem med stor Glæde, førend han sagde deunem og denne Verden god Nat.

Des imidlertid er denne Sal. Mand bleven brugt udi Hans Kongel. Majests. vigtigste Bestillinger, baade Uden- og Inden-Lands, saa han er betænkt og forlent derover med Rigens Løn, og saaledes haver havt her Orthingborg at forestaae som Kongel. Majests. troe Mand udi nitten Aar, undtagen et Aar, han havde iligemaade Kallse i Jylland; Han haver anstillet og skikket sig i saadan Befaling, at han haver forskaffet hver Lov og Ret, og bevist sig synderlig from imod alle til en loblig Afmindelse og Eftersagn.

For fiorten Aar siden, der den store Herredag stod i Kiøbenhavn næst for vor Allernaadigste Herre og Konges Koning, hvis Krone og Regimente den allmægtigste Gud naadeligen velsigne, og synderlig at alting i denne farlige Krig maa udrettes og vel endes. I samme Herredag blev den B. Sal. Mandes Forstand og Skikkelighed med synderlig Troe og Fromhed, som han altid havde bevist sit Fæderne. Rige og Kongel. Majest. iblant andre udvaldt og betroet til at være en af Rigens Raad, haver og siden holdet sig i den ypperlige Stat og Tre, med Raad og Daad, med Høy og Lav, som en retsindig viis og forstandig Mand vel anstaaer og betømmelig er.

Den

Den K. og B. Mand er ogsaa brugt Legationens Biis paa Kongelig Majest. Vegne hos fremmede Potentater, Herrer og Førster, og syn- derlig hos den Stormægtigste Konge i Polen ic. og Churførsten af Brandenburg ic. hvor han haver saa forrettet sine Verff og Bestillinger, at det haver været Kongel. Majest. med synderlig Gunst og Naade vel behageligt.

Som han var i den tilforne omtalte Polniske Legation, haver han fornummet nogen Meen i sin venstre Side, mellem Mildten og Hjertet med Sværmodighed undertiden, saa det syntes at ville blive en Hypochondriiske Syge i Slagsiden under Diaphragmate og Mellem-Gulvet, som det kaldes, men han stod derimod med Raad og Hielp saa meget mueligt var. Dette Onde røg alt mere og mere til, saa han tilsidst maatte holde Sengen; Imidlertid besøgte hannem hans Kiære Søster Krlig og Velbørdig Frue Kirckli ne Lykke, item Frue Klare Sparte, Frue Hel- le Marsvin og Jomfrue Sophie Krabe, det alle noksom fornumme hans store Taalmodighed.

Han døde meget stille og hensøv med disse Ord i Munden: Saa elskte Gud Verden, at han gav . . . hvorover og mange af hans Hæus- folk og andre, som vare tilstæde smædede at faae et Endeligt, som maatte være hans lig.

Han døde i sit Alders sex og halvtrefsinde- vønde Aar, som var i hans ottende Elimacratio.

Den u-løkkelige
Kan Sykkes
Fald,
Skiebne, og Henrettelses
Historie
i Aaret 1661.
Samlet af trykte og haandskrevne Papirer.
ved
C. P. K.

September 1753.

£

3 An.

 Anledning jeg har etindret de Lyk-
 kers Familie, vil jeg og her, paa et
 samlet Sted, anføre et og andet bidt
 indtil tildeels utrykt om en af disse
 Lykker, som Lykken ilde haver leget
 Bøld med. Samme er den navnkundige Kay
 Lykke, en Søn af Franz Lykke til Ørers-
 gaard, der atter var en Søn af den gamle
 Niigs-Raad Jørgen Lykke (*).

Naturen og Lykken havde med samlede Kræfter
 stræbt at vise i ham et Lykkens Barn.

Hans
Ans

(*) Niigs-Raad Jørgen Lykke havde omtrent ved det
 Aar 1566 ladet nedrive en Kirke, som stod i Soin-
 gelberg, og var Anneret til Westerbølle. Af
 den nedbrudte Kirkes Tømmer og Steen havde
 han bygget sin Gaard Bunderup, nu Lerchen-
 feld. Præsten til Westerbølle, hvis Kirke der
 var nedbrudt, straffede dette nogle gange haarde-
 ligen fra Prædikestolen, men Jørgen Lykke lod
 ham derfor paaagibe, samt halsbugge tet uden for
 den nedre Kirke. See Pontoppidans Kirke-
 Historie Tom. 3: pag. 430.

Ansigt med øvrige Legemets Skabning var deylig og meget vel dannet; Af Byrd var han ansæelig, thi de Lykkers Slægt bleve den Tiid meget agtede; dertil kommer endnu, at han var overmaade bemidlet. Han blev i sin Tiid holdt for at være den rigeste Herremand der fandtes her i Landet, thi han eiede femten smukke Herre-Sønder (*); Der var og derfor den Tiid ey en Piase til, som jo ønskede at giøre sin Lykke ved ham, deels i Betragtning af hans store Midler, og deels for hans egen velkøbte Person's Skyld. Man haver det endog som et Ordsprog fra hans Tiid optegnet:

Enhver skion Jomfrue hun ønsker sig,
Gud give Kay Lykke vilde have mig.

Men som han selv var et deyligt Mandfolk, saa var det og hans Hoved-Lyde, at han alt for vel kunde lide deylige Fruentimmer. Saadan hans Tommesløse Begierlighed blev hans Ulykke; Da han i Frue Ollegaard Gyldenstierne havde faaet en dydig Egte-Bele, kunde han ey lade sig nøye med hende, men gif bestandig uden om. Hun leed altsaa allehaande med ham i sin Egestand, og kunde af Erfarenhed sige: Det er ey alt Guld som glimrer.

E 2

E 16

(*) See Hr. Bisshop Pontoppidans Kirchen, Historie des Reichs Dänemark 4 Theil 1 Band pag. 475.

Tilfældt gik hans Raadhed saavidt, at han vilde besnære en vis aift Aldels-Fruer, men lod Hornene recut af sig ved samme Leylighed. Da han ey mundtlig kunde overtale hende, tog han sin Tilflugt til Pennen, og brugte iblant andet denne formastelige Overtalelse til hende; Hun skulde dog ikke nægte en saadan Mand, som han var, det, som endog den Høyeste af hendes Slægt ic. ic. ey vilde nægte ham. Da dette rasende Brev kom til Hove, kunde det ey andet end blive ham høyst u-naadig optagen. Kong Friderich den Tredie anordnede derfor en Commission, til at undersøge denne hæslige Sag. Commissarierne vare Græv Rangov og Kente-Mester Gabel.

Da Kay Lykke mærkede hvilket Torden-Beyr der trakte sig sammen over hans Hoved, skrev han et meget ødmyg Brev til Commissarierne dateret den 28 Julii 1661. hvori han ey alleene tilstaaer at have beganget Forbrudelse imod den Høyeste Majestet, men beder dem tillige ved deres forinaaende Forbøn at stille Kongens retferdige Brede. Samme Brev skal siden vordt anført. Da Lykke mærkede, dette ey vilde frugte stort, undvigede han hemmeligen, hvorpaa Hans Majest. lod Sagen indstævne for høyeste Ret i Septembr. Maaned, hvor der faldt Dom over ham, at hans Gods skulde confisceres, men han selv undgielde for sin Misgjerning med 21

Libet, og saafremt man ey kunde faae ham sat levende, da skulle Executionen see paa hans Billede.

Som denne heele Sag haade er betydelig, og de i samme forekommende Documenter endnu ingen Tiid tilforne ere bleven trykte, vil jeg her meddeele dem, saaledes som jeg haver fundet dem i nogle haandskrevne Papiirer (*).

Nar 1661. den 2 September holdtes Ret over Kay Lykke paa Kiøbenhavn's Slot fra Klokken halv gaaen ti om Formiddagen til halv gaaen otte om Aftener saaledes som følger:

General-Fiscalen, Mr. Søren Kornerop, gik paa Kongens Begne i Rette mod Kay Lykke, og, efter en liden Sermon, fremlagde Stevningen, lydende saaledes:

Vi Friderich den tredie af Guds Naade Konge til Danmark og Norge x. x. Vide maa Du Kay Lykke, at eftersom Du, uden Tvivl, Dig erindrer vel, hvorledes Du, efter Bekjendelse, mod Os haver committeret Crimen Læse Majestatis, og Vi til Guds ere samme

E 3

gro

(*). Disse Efterretninger haver Hr. Justits-Raad Hinrichsen behaget at meddeele mig af sin smalle Samling af Haandskrevne Sager.

grove ubetænkte Forseelse for den højeste Ret, andre til Afsky og Exempel, at lade paakjende, hvortil Vi har berømmet den 2 September forstkommende; Thi stevne Vi dig bemelte Kay Lykke, udi egen Person til samme Tid at møde her udi Borens Residentz-Stad Kjøbenhavn, og da at lide og undgielde paa Vre og Gods, hvis Retten medfører: Enten Du nu tilstede kommer, eller en, saa skal dog endelig Dom derudi vordre affagt. Givet paa vort Slot Kjøbenhavn den 24 Augusti 1661.

Feiderich.

Kay Lykkes egen Bekjendelse lyder Ord for Ord saaledes:

Hans Høy-Grevelige Excellence,

og Høytærede Hr. Rente-Mester!

Efter som jeg underkrevne af allerstorste Uforsigtighed imod Hans Kongelig Majest. min aller-naadigste Herre og Konge, saavel som imod det gandske Kongelige Huus mig, desverre! udi høyeste Maader udi Drukkenskab groveligen har været forført, og formedelst begangne Læse Majestatis Crimen og Usandsfærdighed, mit Liv, Vre og all Formue forbrudt: Da indflyer jeg hermed til Eders Høy-Grevelige Excellence, og til min høytærede Hr. Rente-Mester, og beder paa det allerydmiggeligste og tjenstvilligste, at de vil de

de vel giøre, og hos Hans Kongelig Majest. dette saaledes allerunderdanigst søge at formilde, paa det min grove Forsælse ikke maatte examineres, meget mindre jester mine Meriter straffes, men langt meere jeg for saadan Livs og Æres Straf Allernaadigst forskaanes. Min Formue anlangende, da kaster jeg den hermed allerunderdanigst og gierne til Hans Kongelig Majestets Fødder, allerunderdanigst forhaabendes, Hans Kongelig Majestet derudi ey heller efter min Fortieneste, men Høy Kongelig Naade og Barmhertighed, derudi saaledes forfarer, paa det jeg mit Livs Underholdning kunde beholde, og ikke med min fattige Hustrue i allerstorste Armod og Elendighed skulle geraade. Saadan Høy Kongelig, og af mig ufortiente Benaading, vil den allerhøyeste Gud Hans Kongelig Majest. igien belønne.

Havn. den 28 Juli 1661.

Hans Høy. Grevelig Excellences
og Hr. Rente-Mesters
tjenstvilligste og ydmygste Tjener

NB. Hvert Ord var skreven med Kay Lykke's egen Haand.

Kay Lykke.

General. Fiscalens skriftlige Indlæg lyder saaledes:

Efter som Kay Lykke til Rantzovholm i Dag er indstævnet for den høyeste Ret, at lide og undgælde paa Liv, Ære og Gods, efter sin grove og uforskammede lognagtige Forseelses Bestaaffenhed, som han skriflig bekiendt og tilstanden har været; Da begieret jeg paa Hans Kongel. Majestets. Min Allernaadigste Herres og Konges, og det gandske Kongel. Huses Begne, at ndt nærværende høyeste Ret, efterfølgende Poster bliver anseet.

1.) At Kay Lykke selv haver bekiendt og vedstaaet, at han haver committeret Crimen Læse Majestatis, det er, imod Hans Kongel. Majestet og det gandske Kongel. Huus begangen en Gjerning, saa lognagtig og uforskammet, at han sin Ære, Liv og Gods dermed forbrudt haver; efter sin egen Bekiendelse og Formelding, som i Rette legges.

2.) At samme bekiendte og overbeviiste Gjerning er af Kay Lykke selv saa stor og uforsomlig eragtet, at han med sin Undvigelse og Bortømmelse har taget Sagen med sig, og dømt sig uværdig til all Naade, og dermed noksom confirmeret, baade sin skriflige Bekiendelse, og sin Gjernings Uforsammenhed. Horsfore jeg begier, at endelig Dom bliver affaat efter vplæste Stevnings Formeldelse, og Lykkes egen noksom betænkte Bekiendelse og Vedstandelse.

a.) Paa

a.) Paa Kay Lykkes Tre, med hans Navns og Trens offentlige Udlæstelse, adelige Baabens Brydelse, og Billedes Udslætning, hvor det sees og findes, efterdi han har forgiet sin Herres og Konges Høye Kongelige Respect og Veneration, som han sin Herre og Konge og gandske Kongelige Høus er skyldig, og gjort sig selv uværdig til all den Tre, som han og hans Brødre med det Kongel. Høuses Høye Kongel. Naade hidindtil Dags haver været ophøyet og conserveret.

b.) Paa Kay Lykkes Liv, og det saaledes, at viventi den høyre Haand afbugges, hvilken han i denne vederstyggelige Gierning misbrugt haver, hvilken han og uværdig og meenedisk opført haver, og beteanet den hellige Trefoldighed og sin Siel og Liv med, der han afslagde sin corperlige Fed paa den Troskab og Veneration, som han sin Herre og Konge og gandske Kongel. Høus er pligtig, hvilken han dog ikke alene stammelig har forbigaaet, men endog vederstyggelig propbaneret; Og at Kay Lykke siden med offentlig Halsbuggelse hannem hans Liv fratages, og hans Hoved paa en Stotte opsettes, og der under den afbugne Haand affigures, andre til Exempel og Afstøje.

c.) Paa Kay Lykkes Gods saaledes, at alle hans Evendomme, Mobilier og Bøesfab, som hannem af hans Forsædre, under det Kongel.

Huses Protection, ere efterladte og tilhørende,
den Kongelige Hise tildømmes. Heryaa begie-
res en endelig specificeret Døm og Kiendelse.

Dat. Hafniae d. 2 Sept. 1661.

Hans Kongel. Majest. til Danmark og Norge
bestalter General- Fiscal.

Søren Kornerup.

Heryaa oplæstes for Retten Frue **Bllegaard**
Gyldenskiernes (thi der mødte ellers ingen paa
Kay Lykkes Begne) skriftlig Svar og Indlæg,
med hendes egen Haand skrevet, og underskrevet,
saaledes:

Allernaadigste Konge og Herre

Efter som jeg fattige og forladte Qvinde haver
erfaret af Kongel. Majestets, min Allernaadigste
Heres, Stævning paa det allerunderdanigste, at
min Husbonde hos Hans Kongel. Majestet skul-
de være kommen i Unaade, derfor indstævnet
for Eders Kongelige Majestet for høveste Ret,
at møde udi Rette nu til i Dag, at svare til
hvad Sag Eders Majestet hannem vilde beskol-
de; Saa giver jeg Hans Kongel. Majeste paa
det allerunderdanigste at vide, at jeg fattige for-
ladte Qvinde udi hans Forseelse er gandske us-
kyldig, og mig i alle Maade ubevidst, forend
hitt

han er bleven angiven, og for mig berettet, at Eders Majest. af medføde Naade og Mildhed ved Brev Rangov og Rente-Mester Gabel haver ladet accordere paa en Sum Penge, som han haver udgivet sit Brev paa, efter høsføvede Copie, og de Brevet til dennem havde annammet den 1 Aug.; hvorføre min allerunderdanigste Bøn og Begiering er til Eders Kongel. Majestet, han af Naade det dermed vilde lade forblive, og af sin Kongel. Mildhed vilde værdiges til at være mig, og mine umyndige Børn, en naadig Herre, som er aldeles uskyldig derudi, hvis min Mand kand være angiven for, og at hans Kongel. Majest. ikke i Unaade vilde optage min Husbondes Bortreise, eftersom det ikke er skeet af andre Narfager, end til at være om de Penge, som han haver udlobet, og hans Creditorer idelig baade med Maning og Stevning tribulerede, og han for mig berettede, ikke at være befalet at blive her tilstæde. Forseer mig til paa det allerunderdanigste, Eders Kongelige Majestet for Guds Skyld, og for sin egen medføde Kongelige Mildheds Skyld, lader være Naade for Retten, og være mig fattige høysbedrøvede Qvinde, og mine smaa Børn, en Naadig Herre og Konning; Og saadan min Underdanigste Høieste Naades Begiering maatte udi Naade optages og bønhøres; Ønskende Eders Kongel. Majestet og det gandske Kongel. Huus et lykksaligt og fredsommeligt Regimente, og udi Guds

Guds den almagtigstes Besskiemmelse evindelig
befalet. Hafn. den 2 Sept. 1661.

Eders Kongel. Majests.

allerunderdanigste og ydmygste

Øllegaard Gyldenstiern.

Derpaa produceredes en Contract, som Fru
Øllegaard Gyldenstiern i sit Indleg beraabte
sig paa, i en Copie, skreven Ord fra Ord, som
lyder, med Kay Lykkes egen Haand; dog blev
samme en lydeligen, men inden lukte Dørre læst
for Retten.

Kiendes jeg underkrevne og hermed
vitterlig gior, skyldig at være til den Stor-
mægtigste, min Allernaadigste Herre og Kon-
ning, efter denne min Obligation N N.; hvil-
ken Summa jeg herved belover ved min adelige
Vere, Troe og Love, og med Incitacions
Indlager Høystbemelte Hans Kongel. Majest.
udi efterfølgende Terminer underdanigst, og uden
all Manqverment her udi Kiøbenhavn til Hans
Majests. eget Kammer rigtig at erlegge og betale,
nemlig inden næste fiorten Dage 10,000 Rdlr.,
udi September Maaned 10,000 Rdlr., udi Oc-
tober 30,000 Rdlr., til den 1 May, 1662,
20,000 Rdlr., og til den næstfølgende Martii
30,000 Rdlr., og paa det Allerhøystbemelte
Hans

Hans Kongelig Majest. paa samme Penge og Terminer desbedre Land være forsikret, da Pantseñer jeg hermed til Hans Kongel. Majest. efter dette Brevs tro Indhold, mine Herre-Gaarde, Giffensfeld for 30,000 Rdlr., med all dertil liggende Gods og Bønder, som til ingen anden, uden til Hr. Rigens Drostes S. Jochim L. Berstorfs Arvinger er pantsat, og det ifkun for 16,000 Rixdaler; Vessigeste Rangorholm, som er gandske fri, med alle der under liggende smaa Herre-Gaarde undertagende Rødtield, som er pantsat til Velbr. Frue Anna Margretha S. Jørgen Schultis for 7000 Rdlr., saavel som dertil hørende Bønder, Alger, Skov og anden Herlighed for 70,000 Rdlr, indtil ovenbemeldte Sum og Terminer fuldkommeligent er betalt og efterkommet, og denne min Obligation indfriet: Men dersom saa skee, at i foreskrevne Terminer skulle findes Forsømmelighed, som dog ikke skal skee, da Hans Kongel. Majest., eller den Obligationen inde haver, at have Ret over mine tvende Herre-Gaarde, med mine underliggende smaa Herre-Gaarde, Bønder, Agre, Skove og all anden Herlighed, Selv at annamme dem, at selge, forpagte, eller udi anden Maade sig saa nyttige at gjøre, indtil den første Termin med den sidste, og den sidste med den første, fuldkommeligent med all Bekostning er betalt, og Hans Kongel. Majest. for den ovenskrevne Summa fuldkommeligent Contenteret og for

fornøjet, saa meget, til den Summes Fuldgjørelse behøves. til Bitterlighed under min egen Haand og Seigl

Dette Kay Lykkes u-rigtige, galne, maculerede, udaterede, u-underskrevne og uforseglede, rebne og halve satte Forslag (eller hvad man vil kalde det) blev udi Retten ey anseet uden for (som det og i Sandhed er) Skarn.

Dervaa indlagde General Fiscalen for Retten det rette Hoved-Brev, som var Kay Lyches U-lykke, hvilket ikke offentlig, men hemmelig, inden lukte Døre blev læst, og var forseglet i efterfølgende sidste Forsæt; som først blev oplæst, efter at Almuen igien, efter halv ottende Timers Udeblivelse, var indfaldet, strax for Dommen gik; Indlegget lyder Ord for Ord saaledes:

Efter som maaskee Hans Kongelige Majest. høybetroede Ministret og Raad, som den høyeste Ret i Dag betiener, kunde gjøre betænksomme, efter den oplæste Stevning, Kay Lyches Bekjendelse, og mit udi Rette lagde Forsæt, at domme ham fra hans Xre, Liv og Gods, med mindre udi Retten bliver seet og læst det grove og uforfammede Brev, hvoraf nærværende Accusation er reist og forarsaget; Da haver jeg af allerunderdanigst Veneration og Respect til
Hans

Hans Kongel. Majest. min Allernaadigste Herre og Konge, samt gandske Høy Kongel. Huus, undseet mig samme Brev at producere offentlig, særdeles Kay Lyche selv udi sin ydmuygste og noksom betenkte Skrivelse til Hans Høy Grevelig Excellence Hr. Overste:Statholder, og Rens-te-Mester Gabel haver begieret, at hans grobe Forsøelser ikke maatte examineres, meget mindre udi Retten formaliter indlegges og frembises: Mens efterdi maaskee, af nogle faa udi høieste Ret kunde gjøres Betænkende, at affige endelig Dom, med mindre samme uforkammede Brev fremviist vorder, da stilles det hermed forseglet udi Hans Høy Grevel. Excellences Haand, med Begiering, Hans Høy Grevel. Excellence med de andre Hans Kongel. Majests. høy betroede Ministris og Raad privatim det skulde conferere, og efter dets Beskaffenhed, og min Trettesettelse, befordre Sagen til saadan endelig Dom, som denne vederstyggelige Gierning kand agtes gemas at være. Havn. den 2 September

Hans Kongel. Majests. Generat-Fiscal.

Søren Kornerup.

Derpaa opstod Jørgen Seested til Refs, Kongel. Majests. Riges Raad og, Lands Dommer i Sædland, og tydelig oplæste denne Dom.

Domus

Dommen.

Efterdi med Kay Lykkes egen Haand og Signete nu her bevises, at han bekiender sig at have beganget Crimen Læse Majestatis, og der med forbrudt Liv, Ære og Gods; de Documenter ogsaa, som i denne Sag, saavel offentlig, som inden lukte Dørre, i Ketten ere indlagde, som ere med Kay Lykkes egen Haand skrevne og beseglede, noksom hans grove Misgierninger tilkiende giver; han og med sin Undvigelse, saadant ydermeere bekræfter, og ingen her nu, efter Stebningen i Dette moder, videre end Frue Ullegaard Gyldenstierns skriftlig Indlæg, hvorudi hun hendes Uskyldighed contesterer, og begierer Naade for hendes Hønsbond, beraabende sig paa en Contract, som derom med hannem skulde være oprettet, hvilken ikke befindes at være Contract: Da vider ingen af os med Dette Kay Lykke at kunde befrie, at han sig jo saaledes haver forfeet, og commiteret Crimen Læse Majestatis saaledes, at han bør derfor, efter Fiscalens Indlæg, at degraderes fra all adelig Ære og Dignitet, og hans Baaben at brødes af Bødelen, og kastes ud af Vinduct, alle andre, som samme Baaben føre, uden all Præjudice, Eftertales og Skade; Og derforuden Kay Lykke at straffes paa Livet, naar han betreffes kand, hans høire Haand, med den han haver skrevet dette for-

fornøbnte, og adskillige gange svoret Hans Kongel. Majest., og det gandske Kongel. Arve-Huus, ham først levendes afhugges, og siden Hovedet med Haanden paa en Stage at settes, andre til en Afkye; og alt hans eget Gods og Formue at være falden til den Kongelige Fiscum, dog hans Husstrues egen Hoved-Lod, hans ret bitterlige Gield, gjort for den 28 Julii 1661 (efterfom han paa den Dag skriftlig bekiendte og vedgik sig Crimen Laesæ Majestatis at have beganget) først af fælles Midler at betales. Og imidlertid han ey i Person antreffes fand, da Executionen in Effigie offentlig at skee og forrettes. Conclusum for den høieste Diet den 2 September Anno 1661.

Dr. Christian Rangov. Otto Krag.
 Otto Skade. Jørgen Seested. Henning
 Paavist. Hans Manden. Henricus
 Krenstius. Willem Lange. Peder Lassen.
 Dr. Rasmus Winding. Jens Lassen.
 Hans Schach. Henrich Rangov.
 Axel Urop. Jørgen Bielke. Theodorus
 Lente. Gabel S. M.

Den 4 Sept. Kl. et Dvarteer til et skeede Executionen paa Grønne Gemak paa Kay Lykkes Tre i mange 100 Adels og Wædels Nærværelse og Paasyn, saaledes : (*)

U

Se

(*) J. Holbergs Danmarks Historie Tom. 3. pag. 544. anføres den 14 Sept.

September 1751.

Herolden, som var iført Rigens Vaabens Røf, tog Kay Lykkes Vaaben, som var malet med smukke fordeelte Farver paa en firkanter Exa-Table, i Haanden og sagde: Eftersom Dommen er affagt for den høveste Ret, at Kay Lykke skal degraderes fra hans adelige Ære og Dignitet, saa skal Kay Lykke hermed, for sin affkyelige Misgierning, ved dette offentlig fra hans Ære og adelige Stand og Stands Emignens, Prærogativer, Privilegier, Benaadninger, Charge og all Respect være degraderet: Derpaa sagde han til Bødelen, som og var hængt paa Gemakket, til Kay Lykkes Navns yderste Udfættelse:

„Annam dette hans adelige Vaaben, kast det mod Jorden, og træd derpaa, bryd det udi stykker, og kast det ud af Vinduet, og nedstøt det til Jorden til evig Vanære for Kay Lykkes adelige og menneskelige Ære, for alles Dyrke; Dog alle andre, som samme Vaaben kunde se, te, uden Præjudice, Eftertale og Skade.

Der Herolden havde udtalt disse Ord, ledte han Skarpretteren Kay Lykkes Vaaben; og gjorde Skarpretteren strax derpaa sit Embede aldeles, som ham var befalet, svyttede og ad Vaabenet, siden han havde kast det ud af Vinduet.

Samv

Samme Dag udgik Kongel. Befaling til Henning Daaviste, Jørgen Bielke, Ove Schade, Villem Lange, Christen Steensen og Jens Lassen, at de inden sex Ugers Forløb, skulde sammenkalde alle Kay Lykkes Creditorer, kiende paa deres Fordringer, og gjøre enhver, som har rigtig og retmessig Fordring, Gyldest og Udlag.

Der udgik ligeledes Kongel. Befaling til Fogden paa Giffensfeld, at han skulde lade udtærste Rug til Sæd, see til Gaardens Jord bliver saad, og oppebære Land-Gilden i Lide, og forrestaae Gaarden, som han agter at forsvare.

Den 5 Sept. Fede Executionen om Middags Tiide paa Kay Lykkes Corpus in Effigie paa denne Maade:

Paa Slottet var gjort et Billede paa hans Størhed og Lignelse, med bleegt Ansigt, og sortebrun Peruque, som Kongen havde ladet give fire Rdl. for, og iført en fin Cammerdugs Skjorte, sorte ny Kaffes Klæder, saadanne som Kay Lykke selv plejede at gaae udi, nemlig en a la Mode vid Kiortel, vide Buxer, med Silkes Baand runden om, Canoner, Skjorterne udtagne for Hænderne, store Haand-Klapper, et stort Klæde bunden om Halsen, med Favert, nye hvide Glo paa Fødderne, Rind-hvide Hand-

sker paa Hænderne. Dette Billede blev af Kæ-
 ter-Knegten udbaaret af det blaa-Saarn, og sat
 fast paa en Sluffe paa Knæene: Paa Brøstet
 paa Billedet var fæstet et Arf Papiir, hvorpaa
 med store Bogstaver var skrevet: Cay Lykke
 er dømt af den høyeste Ret fra sit Liv saale-
 des propter Crimen Læsæ Majestatis. For
 Sluffen var spændt en hvid Hest, som en af Kæ-
 ter-Knegtene reed paa, og slæbde saa Billedet
 paa Sluffen efter sig til Ketter-Pladsen paa
 Slots-Pladsen: Ketter-Stedet var omsat med
 400 Muskveterer og Piquenerer og 200 Ryttere.
 (Høveden var der inde). Det forjie Billedet
 var kommen ind udi Kredsen, vendtes Ansigtet
 (Hovedet var borte) mod den Sted, som Kongens
 Dronningeu, de Kongel. Børn, to unge For-
 ster af Weimar, og Kongens Raad og høyeste
 Ministret stode paa Slottet i Vinduerne: strax
 derpaa tog Kæter-Knegten det af Sluffen, sat-
 te det i Sandet paa Knæene, løste Cammer-
 dugs-Kluden af hans Hals, og bandt det for
 Øynene, og stak det lange Haar op under Klud-
 den; Der gik saa en Kæter-Knegt til, og satte
 en Blok, ongefæhr en Alen høy, for Billedet,
 som nu var ombendt med Ansigtet igien for alt
 Folket: Derpaa lagde en Bodel-Svend den
 høyre Haand af Billedet paa Blokken, hvilken
 Boddelen afbug, og kastede den paa Jorden:
 Strax greb Bodel-Svenden Hoved-Haaret, og
 holdt det medens Boddelen med Sverdet afbug
 det

det i tvernde Hug, og lagde det imellem Beenene paa Billedet: Saa gik Rakker-Knegten til, og tog det afhugne Billede, lagde det paa Sluffen med Hovedet, og Haanden imellem Beenene, som var vendt imod Hesten, bandt Legemet med Reeb fast til Sluffen, og slæbte det saa op over Slots-Broen, langs ud med Stranden, gienem Højbroestrædet, Amager-Torv, Vimmelskafet, Klædeboerne til Gammel-Torv, hvor Dodelen tog den Pæl, som slæbte efter Sluffen, naglede Hovedet derpaa fast, og under Hovedet Haanden; Keyste Pælen op, satte den fast i Jorden, med Ansigtet vendt mod Raad-Huset, hvor det bevaredes af otte Muskveterer med antændte Lunter, og stod enhver frit for at gaae hen og bese det.

Legemet laae nogle Dage udi Skarpretterens Hus, og blev vist for Penge; men blev siden begravet under Galgen (*). Desuden blev opreust en Støtte, paa hvilken var sadt en Latinisk Opkrift, som dog meere spotter end opløser Kay Lykkes Falds og Skiebnes Historie. Samme er tilforne trykt, og gaaes derfor her forbi (**).

Den bedrøvede Frue Ollegaard Gyldenstjerne, som intet vidste at sige om det ulykkelige

U 3

lige

(*) Holbergs Danmarks Riges Historie Tom. 3. pag. 544.

(**) Denne Latiniske Inscription findes i Hr. Pontoppidans Kirke-Histories 4 Deel pag. 476. 478.

lige Elffovs-Brev, bleve alle hendes i Kay Lykkes Boe indbragte Midler udbetalte, bestaaende i 20,000 Rdlr. men for Resten alting indbragt i Kongens Kasse. Hvad hun meldte i sit Indlæg, om den Mening hendes Mand leed af sine Creditorer, er enten et Vaaskud af hende, til at smilke Mandens Bortreise med, eller og hans Sager maa tilsidst ey have staaet paa saa rigt og runde Fodder, som i Forstningen. Da Kong Christian den Femte var kommen til Regieringen. skienkede han den ulykkelige og landflugtige Lykke i Aaret 1679. sin Frihed igien, saa han samme Aar igien kom ind i Riget; Han lod vede siden i all Stilhed hos sin Frue paa Bisstrup i Jylland, til han omsider i Aaret 1697 bad Verden sit sidste Farvel.

Det er ellers merkeligt, hvorledes Loffen har fiscaliseret over de 2de Fiscaler Søren Kornerup og Licentiaten Maurizius. Den sidste er bekendt, blev tiltalt for de samme Misgierninger, som han havde tiltalt Griffensfeld for. Han døde derpaa som en Fange paa Bornholm, hvor Utoy og Madiker fortærede ham ved levende Live. General-Fiscalens Søren Kornerups Historie er denne. Han var først Rector ved en af de smaa Kiøbstæd-Skoler i Sieland, men som han fød i et stort Raab for hans befunderlige Kyndighed i Lov og Rettegangss Sager, blev han, da nu just i Aalede

ning af Kay Lykkes Sag det for Enebolds-Regieringen ubekjendte General-Fiscal-Bestilling skulde indføres, antagen at forestaae dette Embede. Hans Prøve lykkedes ham paa fortalte Maade rigtig, men ved at gjøre Kay Lykke ulykkelig, plumpede han selv i Ulykken over begge Ornene: Saadant gif til paa følgende Maade:

Da alt Kay Lykkes Gods var bleven til dømt Kongens Fisco, drog vores nye General-Fiscal over til Fyen til Rantzovholm nu Brahe, Trolleborg for der at belegge alle Ting med Arrest. Dette skeede ogsaa med et Par smukke unge Hopper, som Fogden foregav at høre sig til, men ey hans forrige Herre, der ey endnu havde betalt ham samme, hvorfors han tog dem bort, og ey kierte sig efter Arresten, eftersom han trostede sig til at bevise, at Hopperne vare hans. Fiscalen Kornerup lægger imidlertid Sag an imod Fogden for den brudte Arrest, bringer det og rigtig vidhen, at Fogden ey allene bliver dømt til Galgen, men og virkelig hængt. Da Fogden var saaledes henrettet, bleve denne uskuldig affivedes Benner opeggede af de mange Fiender den nye strenge General-Fiscal trak sig paa Halsen, at de ey alleene begyndte at actionere ham igien, men endog at anklage ham paa Libet. Han tog sin Tilflugt til Kongen, som og i Begyndelsen beskattede ham lidet, i Betragtning en General-Fiscals Embede, i sær Forst

ningen, nødvendig maatte være megen Misundelse og Rid udsat, men da den Afstivedes Bønder gjorde ret Alvor af Sagen, nødtes Kongen, som ey gierne vilde forholde nogen sin Ret, helst i Begyndelsen af Enevolds-Regjeringen, at lade Retten nyde sit ubehindrede Lob imod **Kornerup**. Sagen kom næste Aar for høyeste Ret. Der blev den hængte Foget, skiont da alt for sig selv kiendt uskyldig, **Kornerup** derimod skoldig til at ende sit Liv i Galgen. Denne Dom for mildede Kongen saaledes, at **Kornerup** blev benaadet paa Livet, men derimod skalkiendt sin Tre, hvorved det forblev (*). Med Fogden var det gaaet ligesom med **Kornerup**; Han havde kiøbt Hopperne som Plage af en fattig Bondes Mand, men da han ey betalte dem, tager Bonden dem med Magt af Marken, hvor de gif paa Græs. Fogden legaer derfor Liv-Sag an imod Bonden. faaer hændet Dom over ham, og laader ham henge. Nu blev Fogden i sin hængt for de samme Hoppers Skyld, og Bonden alt saa tilstrekkelig hevnet, skiont det først skedd efter hans Død.

(*) See Hr. Biskop Pontoppidans Danske Kirke Historie Tom. 4. pag. 479.

Trost og Raad

1. Naar Gud i Korsens Tid tøffuer met Hielpen oc bønhøret icke stray.
2. Imod Fortuiffelse, som fødis aff vor store Wuærdigheds, oc suare Synders Betenckelse.

aff
den 130 Psalme
saaregiffuen
vdi

Erlig, Velbyrdig og Saltg Frue,
Christine Rosenkrantz,

Erlig oc Velbyrdig

Niels Skram

til Werup x.

fiere Husfrues Begræffelse.

ved

Niels Lauritsøn A. N. S. B.

Printet i Bispenhafn hos Henrich Waldkirck
Aar 1600.

Foran for denne Klage-Tale findes, ligesom i de fleste gamle Liig-Prædikener, heft de in Duodecimo, brugeligst er, dens adelige Baaben i en Ervstol udskaaen, som Klage-Talen handler om. Her findes Hr. Niels Strams, den afdøde Krucs Husbondes, saa og de Rosenkrangers Baaben, som hun var avlet af.

For ved denne Klage-Tale findes ellers tvende Fortællinger, hvoraf Doctor Peder Jensen Winstrup, som har befordret den til Ervsten, har skrevet den første: Deri skriver han saaledes: Eders Velbr. kiere Niels Stram haver forleden forsendt denne Liig-Prædiken til mig, at jeg den ved Prenten skulle lade udgaae, paa hederlige og høylærde Mands Mester Niels Laurigens, Superintendentes i Wiborg Stifts Regne, og med en liden Præfats formeere, hvilket jeg efter Eders Velbrydigheds skriftlige Begiering giort haver, og nu tilsender Eder samme Bog, intet tvivlendes, at I jo skulle finde og

sole stor Hjertens Trøst deraf mod den store Sorg, som I fik af den sorgelige Hændelse og u-lykkelige Fald, for Menneskens Dyrke at ansee, Eders allertiereste, Velbyrdige, fromme og gudfrøgtige Husfrue, Frue Christine Rosenkrantz paakom, efter Herrens Villie og vise Raad, som underligen handler med sine Helgene. Befalendes Eder, og Eders elskelige unge Velbr. Frue, Frue Agatha Søfeldt, Eders tiere Dotter Jomfrue Elsebe Skram med gandske Huus og Hof den naadige Gud. Skrevet i Kiøbenhavn den 4 Julii 1600.

Uf den anden Fortale, der er skreven ligesom den første, som et Tilagnelse-Ekrist til Hr. Niels Skram til Urop, Kongelig Befalningsmand paa Bygholms Slot, sees alleene, at sammes Forfatter Biskop Nicolaus Arander i Wiiborg har holdet denne Liig-Prædiken udi Løndrup Kirke den 4 Sept. 1597. men at den først 3 Aar derefter ved Doctor Winstrup, er besordret til Prenten, sees af det Foresktaaende.

Angaaende Frue Rosenkrantz's Lebnet, findes dette anført: Det er en kostelig og herlig Ting, at være fød udi den Christne Kirke, af fine, Erlige og Gudfrøgtige Forældre, naar man ikke selv vaanslægt, og gaaer af Egten. Vel- og Velbyrdig Frue Christine Rosenkrantz havde den Lykke at være fød udi Guds Meenighed

hed af **Erlige, Christne og Adelige Forældre**, som vare **Hr. Sreyge Rosenkrantz til Gundersløf**, og **Frue Maren Knoff til Gyllebo**, hvilte bleve begavede med hende paa **Gyllebo Kyndes messe-Dag Aar 1564**. Hendes Farsfader var **Hr. Eylet Rosenkrantz af Høfftingsholm**. Hendes Farmoder var **Frue Christine Gyldensfiern Sal. Peder Gyldensfiernes Dotter af Thim**, hendes Faders Farsfader var **Hr. Tygge Nielsen af Høfftingsholm**. Hendes Farsfaders Moder var **Frue Berreche Kennow, Sal. Hr. Marqvort Kennows Dotter af Hvidkiold**. Hendes Morfader var **Erlig og Velb. Mand Lavrig Knoff til Gyllebo**. Hendes Mormoder **Frue Sidsel Walkendorff Sal. Hentich Walkendorffs Dotter til Glorup**. Hendes Morfaders Fader var **Erlig og Velb. Solmer Knoff til Vadsted**. Hendes Mormoders Moder **Frue Anne Ore, Peder Ores Dotter af Nielstorp**.

Saa snart hun blev syv Aar gammel, og kunde lære noget, besluttede hendes Forældre at sende hende til hendes nu salige Farsøster, **Frue Birgitte Rosenkrantz til Nebbe**, i hvis Huus hun blev udi tre Aar, og er imidlertid under Skolemeisters Opsigt optugted til **Lærdom, Gudfrygtighed, Blufærdighed og andre Dyder og Sæder**, som **Erlige Jomfruer og hvide Møer** sømmer og vel anstaaer. Siden blev hun

hun i hendes Sl. Moders Huus til samme Døder fremdraget og oplært, indtil hun var atten Aar gammel, og er kommen i Mand's Bære, som skeede ved Egteskab med Hr. Niels Skram af Verup; Deres Bryllup blev holdet i Hertogens Fastelavns Søndag Aar 1582, saa at de levede tilsammen saa meget paa sextende Aar, som nu siden Fastelavn, og indtil den Tiid, Gud kaldede hende. Samme Egteskab Velsignede Gud med et Barn, som er Ærlig og Velb. Jomfrue Elsebe Skram.

I samme Egteskab foreholdt hun sig mod sin Husbonde og andre, efter den Regul, som Særæden unge Tobias Hustrues Forældre lærte hende, som er, at hun haver elsket sin Husbonde, og været ham underdanig, fligtig, regiæret sine Gunde og Huus, saa og holdt sig selv tugtelig. Hun var ey hengiven til udbortes Pragt og Pral, mindre satte hun sit Snaab og Haab til den ubiisige Rigdom, men henstillede sit gandske Levnet i Kierlighed, Taalmodighed, Venlighed, Kydskehed og Sagtmodighed mod sin fattige Næste, hvilket haver skaffet hende Yndest og et got Navn blant alle.

Som Gud imidlertid havde hende Kier, hæfede han og med hende, dog maatte hun udstaae megen Korsk og Gienvordighed, ved en uslykkelig Sendelse, der tildrog sig saaledes: Den

Den tredie Dag Junii kom Erlig og Velbr. Mand Niels Skram til Viborg med denne sin Sal. Hustrue, Frue Christine Rosenkrantz; men ved to Slet om Estermiddagen fik hun usforvarendes et gandske uslykkeligt og sorgeligt Fald igiennem Løstet og ned paa Jorden, hvilket forarsagede den ubodelige Skade, paa hendes Benstre Been, som siden tillukte hendes Dyne, og var Aarsag til hendes Død.

Strax efter denne uslykkelige Hændelse, holdt hun det for det beste at lade sig betiene med Sacramentet, dets Aarsag hun og strax lod kalde til sig hæderlige Mand Mester Peder Steen, som betiente hende.

Derefter skillede hun Bud til Doctores og Barstkere, under hvis Hænder og Cuur hun haver ligget udi fyv Uger.

Imidlertid besøgte en stor Hob af Adelen her i Landet hende, med andre godt Folk; Hun habet med stor Taalmodighed baaret sit Kors og svare Sprekke og Pine, til hvilken at lindre, hun læste i Bibelen og andre hellige Bøger, og om Søndagene lod holde Prædiken for sig paa Stuen ved nogle af Præsterne udi Viborg, af hvilke hun blev trosted om Hielp af hendes Nød og en god Udgang paa all hendes Gienvordighed. Samme skede den 23 Jul. om Aftenen ved 6 Slet, da

da hun begierede af hendes Mand, at han vilde tage de fremmede og Docteren ned til Bords med sig. Men strax efter at de vare gaaet ned fra hende, kom der Bud efter hendes Mand, Hr. Niels Skram, som skyndte sig op til hende, dog havde hun lagt Maalet, førend han kunde komme op paa Stuen, og rørte sig intet meere, men hensov sagtelig, efterat hun havde levet tre og tredive Aar og nogle Maaneder.

For

For September Maaned

findes uddragen:

- 1) Forrae Danmarks Riges Cansler Peder Græve af Griffenfelts Levnet og Skiebne, som et Udtoeg af hans større Levnets Beskrivelse, trykt in 4to 1745.
- 2) Liigprædiken over Henrich Lykke til Overgaard, Danmarks Riges Raad, holden af H. P. K. trykt in 12mo, Kjøbenhavn 1612.
- 3) Den usøffelige Kay Lykkes Levnet og Skiebne, samlet af trykte og Haandskrevne Papirer ved C. P. K.
- 4) Liigprædiken over Frue Christine Rosenkrantz, Niels Strams til Urop, holden af Biskop Arctander, trykt in 12. Kjøbenhavn 1600.

SSraw

berømmelige
(ter ma *It*/

X)ete§ Setmet, Sremgang og
@fie6ne/
ufcbwgrt

ûf î)e ober 3>m uDfiœfce
SiK^tttbitcncct og ^rograinttiata.

Sot October ^«»eð 1753.

*ØbcnbM«11754. ttpftKM Wöort Setofrain».

Guds Børns Kaarse-Skole

aabnet og beskuet udi

En retfindig og taalmodig Kaarse-Discipels
haarde, men dog Christelige Skolegang.

udaf

Hebr. Cap. XII. v. 6.

Der samme hellige Guds Ord

udi

Den Belædle og Velbyrdige, Hønlærde
og meget berømmelige Mand,
nu salig hos Gud,

Doctor Oluf Borchis,

Kongel. Majest. Høybetroede Cancellie-Raads,
Affessoris udi Høyeste-Ret, og Collegio Consistoriali,
samt Medicinæ og Philologiæ Professoris Regii paa det Kongel. Riis-
benhavns Universitet,

Hans Høderlige og sørgelige Kiigbegiængelse udi vor Frue
Kirke i Riisbenhavn bleve den 30te Octob. 1690. for en
meget holdkerig og høvanjeelig Guds Børns For-
samling fremsillede og eenfoldigen forhandlede

Johan Adolph Borneman,
Sogne-Præst til samme Kirke.

Trykt hos Kongel. Majest. og Universitets Bogtrykker
Johan Philip Bockenhoffer. 1696.

Robst Borneman haver tilegnet denne sin Klage-Prædiken over den afgangne store Mand til hans Søster Anna Borch, Raadmand Christen Vestesøns Efterleveriske, samt til hendes Horn og Svogre; Hvad der tiener til at oplyse hans Liv og Levnet fremsætter Provsten i Følgende:

Anlangende Belædle og Belbyrdige nu Sal. Mands Doct. Oluf Borkes, fordem Hans Kongel. Majests. Cancellie-Raad, og Uffesør for udi Høveste Ret, samt Collegio Consistoriali, og Medicinæ og Philologiæ Professoris her paa det Kongel. Universitet, hans Levnets Ind- og Udgang af Verden, da er han fød Aar 1626. paa en Langfredag udi Bork i Jylland i Ribes Stift af en hæderlig og velfornemme Oprindelse. Hans Fader var Hæderlig og Belæ

lærde Mand Hr. Oluf Clausen Bork, Sognes
Præst til Sønder og Nørre Bork Sogner
udi forbemeldte Riber Stift. Hans Moder
den Gud- og Dydselskende Matrone Margas-
teche Laurig-Dotter.

Som den gode Natur der udi de første Aar
noksom tegnede, hvad den vovende Alder siden
skulle udvise, stedse inclinerede til Dyd og Stud-
deringer, har han tillige med Aarene gjort lykkel-
sig Fremgang i Vogen og all Erbarhed, saavel
under privat Information, som siden udi de pu-
bliske Skoler, hvor han ikke alleene har svaret
til Alles Tanke og Forhaabning om sig, men
endog samme langt overgaaet. Efterat han havde
lagt den Fundament og Grundvold, som i
Skolerne udkræves, er han derfra dimitteret her
til Academiet, da Nicolans Pauli Scans-
dorph var Rector Academiæ, for nu selv
de høiere Studia videre at angribe.

Til dette sit Forsæt des lykkeligere at fuldbrin-
ge, har han særdeles recommenderet sig til de
Vedlede og vidtberømte Mænd, Doctor Ole
Worm, Thomas Bartholin, og Simon
Pauli, Kongel. Professores her paa Staden,
deres gode Raad og Direction udi sine foretagens
de Studeringer fornemmelig at bruge. Imids-
lertid ndviste han allebegne saa stor Flid og Vin-
skibeligbed, at han med Billighed kunde vinde Roes
hos

hos alle. Han fandt særdeles, efter adskillige gjorde berømmelige Prøver, nogle Maaneder efter Kiøbenhavns Beleyring, den Naade hos Hans Kongel. Majest. Høynoblig Thukommelse, Rona Friderich den Tredie, at han iblant Professorernes Tal allernaadigst er bleven antagen, og derhos af Hans Majest. tilladt, sig nogle Aar Udenlands hos Fremmede at exercere. Herpaa forlod han strax sit Fæderneland, og satte sin Rejse fornemmelig til de Stæder, hvor de lærdeste og berømmeligste Mænd vare at finde, hvilke han i saa stor Mængde har gjort sig bekiendt og familier, at fast ingen paa de Tidde for Studeringer var bekiendt, som han jo var elsket og æstimeret hos.

Til Hamborg, hvor han først ankom, nød han en kort Tid de lærde og navnkundige Mænds Schuppi, Cassii, Kierstenii daglige Umgængelse. Til Leiden i Holland opholdte han sig to fulde Aar, for at høre og conferere med de vidberømte Sylvio, van Horne, van Linden, Gronovio, og andre. Til Amsterdams converserede han med Burrho, Blasio, Barbettio. Siden blev han til London i England bekiendt hos Kenelmum Digbaryum, Robertum Boyle, Charleron, Mosselerum, Polemanum. Til Oxfort hos Willisium, Wallisium, Edmund Dichinson, Kob. Snarrochium. Til Paris forblev han

tyve

tvende Aar, synderlig elsket og afholden af Mr. Haberto Mommord, Kongel. Ober-Secretær, Mr. Gobelino, Præsident udi Parlem. mentet til Paris, og andre høysfornemme, iblant hvilke Bourdelocius, Chevenotius, Auborius, Patinus, Justellus, Boucadius, Marcellus, de l'Oberie, Borellus. Til Angiers promoverede han, og blev creeret Doctor Medicinæ. Til Lyon lod han sig forlyste nogen Tiid med de lærde og fornemme Mænds de l'Umoniere, Bertelli Busenasii, Scolæi Humanitet og Dmgiengelse. Til Grenoble insinuerede han sig hos Mr. Boesium, Salvagnium, Desancurrium. Til Avignon hos Baron Neufville. Til Nismes hos Gviranium. Til Montpellier hos Mr. de Beauhostes. Til Tureno hos Marggreve de Pianezza, Premier-Minister hos Fyrsten i Savoyen og Piemont. Til Meyland hos Mansfredum, Septalium, Tersagi. Til Bologne confererede han med Baptista Ricciolio. Til Florenz med Laur. Magalotta, Francisco Rhedi, Carolo Dari. Til Neapoli med Thoma Cornelio Consentino. Til Rom lod han sig opholde sex Maaneder af sær Lyst til det berømmelige Vaticaniske Bibliotheqve, og de gamle Manuscripta, han der fandt for sig, saa og de fornemme Mænds Leonis Allari, Abbatis Gradi, Falconerii, Mich. Aug. Recei, Caroli Puteani,

Fr. Corvini, Arhan. Kirckeri, Laur. Schyrbii Omgiengelse.

Han nød undertiden den Ære at indlades i Discours med Dronning Christine, og Cardinal Palavicino. Til Padova besøgte han Ferrarium, Du. de Marchettis, Petrus cium, Zabarellam, Offredum. Til Ven nedien Ludovicum de Comitibus, Tacchenium, Bustronum. Til Strasborg, begge Sebizios, Bezam og Boeclerum. Som han nu sex Aars Tiid hos Fremmede med største Berømmelse havde verleret, vilde han ikke længere undrage sit eget Fæderneland sin Tjeneste; Han begav sig derfor paa Rejsen hid igien, og ankom loffeligg her til Kjøbenhavn Aar 1666 imod Enden af Aaret.

Efter denne sin Hiemkomst, har han indtrædet udi den ham, af Kongel. Majest. tilforne allernaadigst anbefalede Profession paa Academiet, hvilken han ved at læse, og disputere offentlig, med største Berømmelse forestod, aldrig ladende nogen Flid eller Videnskab, som kunde tiene til Ungdommens Nytte, og de almeeene boglige Konstes Forfremmelse og Oplysning, som og adskilligg den Sal. Mand's Skrifter noksom udvise, af hvilke endeel udi Lyst ere udgibne, og andre med stor Længsel af de Studerende forvæntes.

tes, foruden en stor Deel Disputationes og Orationes publice her paa Academiet holdne.

Han har imidlertid tvende gange været Rector Academiae, og Decanus Facultatis Philosophicæ udi tolv Aar; I værende Tid har han, efter holdne Examina creeret 1726 Studenter, 162 Magistere, 542 Baccalaureos, og dertil nogle Doctores Medicinæ; Foruden disse Academiske Forretninger, har han ey mindre beviist sig omhyggelig at tiene det almene Best, og saavel i Byen, som paa Slottet, øvet Lægekunsten, siden han af høytoblig Zhukommelse Kong Fridrich den tredje blandt andre Hans Kongel. Majestets Liv Medicos er andtagen. For hans højpriselige Meriter og allerunderdigneste Troskab, har det og behaget Hans Kongel. Majest. at ophøye denne Sal. Mand til største Værdighed, og derfor naadigst først beskikket ham Aar 1686 til at være Assessor udi høyeste Ret, og siden Aar 1689 til Cancellie Raad.

Hvad sig hans Forhold i denne Verden anlanger: da er den i Fæderne Landet, saa og udi mange andre, saavel andgrænsende, som vidt fraliggende Stæder, saa berømmelig, og vel bekiendt, at det ey gøres fornøden vidtloftigen derom at melde. Vi som her har nydt den Fre af hans daglige Omgængelse, kunde med all Sandhed bevidne, at han var en sand Guds Dykker.

re, foruden Skromt og Hyllerie, hvilket han i Gjerningen altid har beviist, med et gudeligt Levnets Fremdragelse, med Sacramenternes rette Brug, Ordets flittige Hørelse, og Almisses Udsættelse til de fattige; Han har og beviist hans Naadige Konge og Herre, Landsens Regentere og Fader, all underdanig og skyldig Lydighed, saavel udi det, som han efter sin Eed var pligtig at beobagte, som og med underdanigst Betiening ved hvis hans Profession vedkom. Saa ofte hannem blev allernaadigst anbefalet, Deres Majest. og det Kongel. Huus at opvarte, forrettede han det underdanigst med all Flid og Bindslibelighed, hvorfor han og af Deres Majest. med sær Naades og Gæres Tegn, Tiid efter anden, er bleven værdiget og benaadiget. Han har ver sig altid i sine anbettede høye Bestillinger saaledes skicket og forholdet, at han selv havde en god og ubesmittet Samvittighed, og at alle og enhver kand bære det Vidne om hannem, at han gjorde sit Embede uden Forsømmelse, og med største Nidkierhed, saaledes som enhver brav og høyt erfaren Mand anstod.

At han udi hans eget Huus, som udi mange Aar haver været en ret Dyds og Erbarheds Skole for den studerende Ungdom, levede saaledes, som han vilde at de linge efter hans Exempel skulde leve, et bekiendt, nemlig gudsvogtig, skikkelig, ædrue, og indtil den aller sidste hans Livs

Levs Tiid udi Studeringer og andre lovlige Øvelser idelig og flittig.

Imod Fattige og Nødlidende var han meget rund og gavmild, hvilket vi ey allene have fornummet af gode Summer, som han aartligen til disse Tider til de Fattiges Underholdning haver fra sig leveret: men endog daglig for Dyon kunde see de Almisser, han udgav til Fattige, som hans Huus idelig besøgte, og aldrig trostløse bortvistes.

Sin Zebnchristen og Næste, saa længe Gud gav hannem Helbreden, haver han Nat og Dag beegnet med all Tjenstkærdighed, saa ofte hans Hielp udi deres Svagheder og Skrøbeligheder behøvedes, ja utallige foruden Belønning, endog siden han selv med Sygdom blev angreben, da han ikke negtede nogen sine Naad, som derom ansøgte. Herover savner nu Guds Huus, de Fattiges Huus, hans eget Huus og hver Mand's Huus en ret Christen, en Hielper, en Fader, en Forfremmere.

Den Sal. Mand haver ellers udi hans Omgjælfelse med hope Personer, saavel som med sine Zebnlige, samt Elegt og Benner, ja alle, saaledes skiftet sig imod enhver, saa ingen var, som jo gierne ønskede hans Omgjælfelse; Samme var altid prydet med skikkelige, lærde og meget

get behagelige Discourser, som hans store Flid og lange Erfarenhed, ved idelig Studering og Meyser i fremmede Land forhvervet, hannem overflodig forstrakte. Med saa Ord at sige: Hans gandske Liv og Levnet haver været saaledes anstillet, at han baade hos Høye og Løve, Fattige og Rige, hos alle og enhver haver efterladt sig et ærligt og oprigtigt Navn og Rygte, og hos sig selv en god og rolig Samvittighed. Endeligen som den Sal. Mand udi sin gandske Livs Tid haver anvendt stor Flid derpaa, at han kunde tiene sin Gud, den studerende Ungdom, og det gemeene Beste, saa haver han og været betimelig derpaa betænkt, hvorledes han endog efter sin Død kunde gavne det gemeene Beste, den studerende Ungdom og de Fattige; Han haver derfor af de Midler, som Gud hans Arbejde og Vinskelighed rigelig med havde velsignet, før kort Tid siden ladet forfærdige den kostbare Bygning, som udi Cannikestrædet her i Byen er beliggende, og skal efter hans sidste Villie kaldes Collegium Medicum, saa som han ingenlunde vilde, at det skulde kaldes efter hans eget Navn. Det er saaledes indrettet, at sexrent skikkelige og lærde Personer, som her ved dette Kongel. Universitet flittigen studere vilde, der kand have deres fornøden og imagelige Bærelser; Han haver derforuden beprydet samme Collegium med sit eget Bibliothek, som han dertil haver foræret, bestaaende af adskillige kostelige tryk

trykte Bøger og rare Manuscripter, samt med en vel indrettet Have, Auditorio, og andre kostbare Prydelser. Ja endog til samme sexten Personers aarlige Nodvendighed, Bygningens og Bibliothekets Bedligholdelse, Capitalens Fremdyrt, samt til det gemeene Nytte, en Capital paa 24700 Rdlr. foræret, saa og til syge sengeliggendes Studenterne uden for Collegium 500 Rdlr. Til fattige Skolebørn udi Kiber Skole 600 Rdlr, og til Huusarme her i Byen 500 Rdlr. som efter hans Død af hans redeste Midler, efter Fundagens Indhold, som udi det Kongel. Universitets Giemme for Aar og Dag siden er nedlagt, forud skal tages, og Renten deraf aarlig paa visse Tider til de Bedkommende uddeles, og haver han med denne sin Gavnildhed, det han udi levende Live høyt protesterede, søgt Guds Ære alleene, og ikke sin egen, det gemeene Beste og ikke sine egne Benneris Nytte og Befordring. Saasom han all Directionen over denne anseelige Gave og sin Fundages Fuldbyrkelse, sig og sine aldeles intet forbeholden, altsene haver betroet det Kongel. Universitet her udi Kiøbenhavn, det med at handle, som de for Gud og den Christen Øvrighed vil ansvare, og være bekiendt.

Anlangende hans legemlig Svaghed og Sygdom, saa og derpaa følgende meget christelige og salige Endeligt, da havde han i sine unge Aar havt en
heel

heel tønd Helbred, og ofte været angreben med adskillige Sygdomme og Tilfælde, og i sær besværgede han sig, ved anværende Midler, for en skadelig Svindsor, saasom hans Forsældre og Nestpaarørende af samme Svaghed haver været anrædede og hendøde. Hvorfor han samme Tilfald med alle tienlige Midler lykkeligen forrekommet. Udi hans mandelige Aar haver Gud givet ham temmelig god Helbred, endog han ikke sparede sig selv, hverken Nat eller Dag, for at opvarte sit Embede, og det Kald, Gud havde sat hannem udi; Han haver ogsaa hver anden eller tredie Aar maattet udstaaet en Hals-Syge, som tit og ofte ikke var uden Fare, indtil han omsider for to Aar siden først fornåm Anstod af Streen, som dog hver Dag tiltog, saa at han omsider ikke mere kunde tiene andre: men formædelsst Smerte og hans Gangs Besværlighed, som dette svagelige Accident med sig forte, nødtes til at blive hjemme udi sit Huus, uden saa tit Svagheden vilde tillade hannem at komme udi Guds Huus, som altid skede med største Besværlighed.

Endeligen, for sex Uger siden, tog det Ondde saaledes overhaand, at Vinen Nat og Dag var uslidelig, og ingen Haab mere til nogen Forandring, uden ved de yderste Midler, som Gud, Naturen og Konsten har givet Menneskene udi saadan Tilfælde; Dog hvor stor og pinagtig
 Lea

Legemets Sygdom var, saa tænkte han dog og alligevel først og fremmest paa sin den ædelste Deel, som var Sielen, og derfor den 10 Septemb. sidst forleden lod til sig kalde mig uærdig hans Siæle-Sørgere, som efter foregaaende guddelig, og meget andægtige Confession, forsikrede hannem ved Afløsningen hans Synders naadige Forladelse, og til ydermere Forvisning om Guds Naade meddeelte hannem, efter hans Siæles inderlige Attraae og Begiering, Jesu hans Frelseres velsignede og hellige Legeme og Blod i det højbærdige Nadverens Sacramente, hvilket den Sal. Mand med største Andagt og en Himmel-henrykt Siel annammede, takkende Gud derefter af Hjertet inderlig og sigende: Nu veed jeg at min Frelser lever, den korsfæste Jesus Christus, som lidde for mig, saavel som for alle Syndere, saa mange og utallige Smerter i sin Korsfæstelse, han vil og styrke og staae mig bi i mine haarde Smerter og Lidelser, og føre mig omstøder ud fra mine Lidelser ind til Herlighed i Himlen.

Nogle Dage derefter, som var Tiirsdagen d. 30 Sept. lod han sætte udi Bæk det, som han tilførne efter egen Betænkning, ved sund Fornuft og Raadsføring af de erfarneste og fortroeligste af sine Venner, havde besluttet, og imellem elleve og tolv Slet om Middagen forsøgte at lade stætte Steenen, som forarsagede hannem den uall-

Des

delige Piine, ud af sit Legeme. Han brugte dertil Hans Kongel. Høyheds, udi saadanne og andre Tilfælde høyt erfarne Chirurgen, Monfr. Buchwaldt, som udi den Belærde, Høylærde og vidberømte Mand's Doctor Hendrich Møynikens, Hans Kongel. Majests. Liv-Medicini, saavel som hans kiere Svoger, den Edle og Høylærde Mand Doctor Marcus Herzforss, Kongel. Majests. Hof-Medici, og adskillige velerfarne Chirurgorum Overværelse, forrettede, hvad hannem vedkom, med allerstørste Dexteritet og Forsigtighed; hvilket ey alleene de Høstkaaende, men endog den Sal. Mand der efter, for sine Paarørende og andre fortroeliggste Venner, haver bestandeligen forklaret og tilstaaet; Men som Steenen i sig selv var af meere Støerlighed, end at der kunde aabnes Bev for den at udkomme, saa og af større Haardhed, end at den kunde ved de beste dertil brugte Instrumenter fuldkommelig brydes, blev all mennefskelig Hielp forgiebes.

Alt dette som den Salig Mand vel tilført havde overvejet, og vidste hvor stor Besværighed saadan Eur medførte, saa lod han sig dog see, baade saa længe Operationen skeede, meget taalmodig og bestandig, saa og derefter, som erret Christen, vel fornøyet, i det at han var sit Kors taalmodig, og takkede Gud, for i saa mange Aar beviiste Begjæringer. Saae intet om

om andet, end det, som hans Siel angik, nemlig Christi Fortieneste og den Glæde, som han efter dette Liv i Evigheden fasteligen forventede, hvorom han ofte saa vel af andre sine høi elskelige og betroede Venner, som og af mig i mine jevnlige Besøgelse blev forsikket, men meest af sin egen gode Samvittighed.

Det eneste, som han, førend hans Død, vilde, at Verden skulde vide, var dette, at han ønskede sin Allernaadigste Herre og Konge, med det gandske Kongel. Huus, et lykfsaligt og evigvarende Regimente. Det Kongel. Universitet, som han udi nogle og tyve Aar berømmelig havde betient, all Flor og Velstand, takkende derhos sin fiære Syster Anne Borch, samt hendes fiære Husbonde, Edle Hr. Raad-Mand Christen Vestesøn, samt alle sine Systre og Brødre-Børn, saavel som alle sine Svogere, som ey alene udi hans Velmagt havde beviist ham all tilbørlig Kiærlighed og Ære, mens og udi denne hans Svaghed ladet sig finde ufortræden Nat og Dag, hannem med deres egen Huus Forsømmelse at opbarte, og all den Mangelighed at forsikke, som hans da skrøbelige Tilstand udkrævede, og nogen, i hvo det end og var, sig kunde ønske; hvorfor han dem tusinde gange velsignede.

D

En

October 1753.

Endeligen efter tretten Dages pinlige Fortøb efter Operationen, er han udi hans Alders fire og trefinstyvende Aar, sex Maaneder, een Uge og fire Dage, udi Herren hensøbet, Mand dagen den 13 Oct. Aar 1690. ved syv Slet om Morgenen, udi hans høytbedrøvede Kiære Svøsters, Svogers, Brødre og Systre Børn, samt andre Svogres og Venners Nærvarelse.

Legemet er i Dag udi Graven, som han forrom Tiid siden for sig, sine Vaarørende og de, som herefter udi Collegio Medicos ved Døden afgaae, sig af vor Frue Kirke tilkiøbt og betalt haver, hæderligen nedsat. Sjælen er hos Gud; hans Ihukommelse og Tros Minde svæber i all Verden meget berømmeligt, baade indens og uden-Lands.

Af det under da værende Rectoris Holger Jacobsen Navn udstæde academiske Program, ma kand endnu dette legges til; Dr. Oluf Bork havde i sin Ungdom gaaet først i Colinding og siden i Ribes Skole, fra hvilken sidste han kom paa den høye Skole, forsynet med Mester Johan Meiers berømmelige Skudemaal, hvilken brave Mand, der selv var en lykkelig latin Poet, gav ham de herligste Fundamenter saa vel i det Latiniske Sprog, som og i sær i sammes Skaldre-Kunst. Da han havde anvendt nogle Aar ved Universitetet, lærte man i ham at fiens

Kiende den største Philologum, der paa de Eider
 levede; Den Purhed og Reenhed man fandt i
 hans Latinſke Vers overgik alle Ting. Herpaa
 blev han af Meſter Jørgen Eilerſen Rector i
 Kiøbenhavns Skole indſat ſom ſiette Lecties
 Hørere i ſamme Skole. Ved den Lejlighed blev
 han kiendt af den ſtore Biſkop Casper Brok
 mand, ſom igien talte got for ham til Cangles
 ten Chriſten Thomeſen, der magte det ſaales
 des, at han uventet af Kong Friderich den
 Tredie fik et Kanikedom i Lund, ſom Kongen
 gav ham, for deſto meere at opmuntre dette un
 ge Menneſke. Da han i fire Aar havde været
 Hørere i Kiøbenhavns Skole, blev han af Hr.
 Jørgen Roſenkrantz kaldet til Rector for Her
 luſholms Skole, men han afbad den Raade,
 meeſt fordi han anſaae det tilbudne Embede ſom
 en Hinder for ſine Mediciniſke Studeringer, han
 nu og tilmed begyndte at ſaae alt ſtørre og ſtørre
 Attraae til at ſee ſig om Udenlands. Han hav
 de guldigere Narſager paa den Tiid at forlade
 Byen, end ſom blive i den, eſtersom den grum
 me Peſt inden nogle ſaa Maaneder ødelagde no
 gle tuſinde Menneſker (*). Men juſt ved den
 Lejlighed fik han fornemmelig Juſtigt udi hvad

Y 2

et

(*) Det var over 9000 Menneſker der bleve bortrevne
 i de ſaa Maaneder, ſiger Møller i Borchens Lev
 net, anført i hans Cimbria Litterata Tom. 3.
 pag. 57.

et Apoteker fand formaae imod denne skadelige Syge. Da Pesten var over, blev han endnu et Aar ved Skole-Væsenet. Men som han her paa laavede sig til en Udenlands-Reyse, kom atter det imellem, at den Kongel. Premier-Minister Hr. Joachim Getstorph forlangede ham til Hofmester hos sine Sønner. Som han ansaae dette for en Levlighed, der kunde siden fremme hans Belfærd, han og vidste, at han i denne overmaade lærde Herres Huus kunde have all ønskelig Levlighed at fortsætte sine egne Studeringer, tog han imod Tilbudet, og forblev heele fem Aar i denne lærde Herres Huus, som vilde have ham til at reyse med sine Sønner Udenlands. Men som hans Reyse alt laae ham paa Sinde, vilde han ey bide saa længe; Da Beleyringen var til Ende, fik han Kongel. Bestalling som offentlig Lærere paa vores høye Skole udi Philosophien, Poesien, Chymien og Botaniquen; Tiltraade herpaa sin Udenlands Reyse om Mortens Dags Tidt 1660. I Holland hvar han foer frem studsede de største Mænd over hans lofselige Hukommelse, store Skarpsindighed, veltalende Tunge og Poetiske Sprog (*).

Ime

(*) Det hedder om ham noget efter: Latialem Sermone ad tantum extulit Culmen, ut assurgere ulterius. vix adeo sit humanæ industriæ: *om hans Videnskab i Chymien: Divam Chymiam ita studio-*

Imedens han saaledes allevegne saae sig om, befom han det ligesaa uventede, som bedrøvelige Budskab, at hans forrige Herre, den lærde Gerstorph var død. Hans Venner bade ham med det samme, at han ville antage sig de unge Herter af Gerstorph, som nu kom tilkønsende. Dette gjorde han, og forsømte ingen Ting, som kunde tiene til deres Gavn. Herpaa reyste han med dennem igiennem Flandern og Brabant lige til London, hvor han gjorde dennem bekendt med Dronningens Moders Cansler, og de største Mænd i England. Da han med sine trende unge Herremænd havde besøgt alt hvad der er synsværdig paa denne rige De, gik han med dennem over til Paris, som den rette Hof-Skole for unge Adelsmænd; Men her skildtes han fra disse sine Danske Adels-Personer, eftersom de bleve indkaldede til Fædernelandet af deres Formyndere, men selv blev han nu saa meget desto ivrigere ved at efterforske Naturens Hemmeligheder, som hans Sind ved deres Portretse blev skildt og lettet fra megen fremmet Sorg.

I Rom havde han adskillige Samtaler med den Svenske Dronning Christina, angaaende

D 3

de

---

diöse excoluit, ut si ulli mortalium ad interiores Naturæ recessus penetrare licuisset, certe beatorum nostrorum ea contigit felicitas.

de forborgenste Ting i Chymien, deres Sandhed, og derom foretagne Forsøg, med hvilke denne store Værdoms Beninde den Tid moroede sig. En vidtløftig Opregnelse af hans mangfoldige ypperlige Skrifter findes her, som med Glæde forbigaaes.

Der findes bag hans Liig-Prædiken mange Vers af adskillige store Mænd, som et Latinsk af Jacobus. 2) Jens Søstrensens Bergensdal, Præst til Munchebierbye og Brumme, har ordentlig udført Borkes Levnet paa Vers. 3) Et Dansk af Worm. 4) Et andet af Ole Worm. 5) Et dito af Lassen. 6) Et Latinsk af Gerhard Bonsac. 7) Dito af Joh. Trellund. De andre ere ubekjendte Personer.

Denne Liig-Prædiken er ellers prydet med trende Kobberstøkker, det første er Dr. Oluf Borkes Portrait, stukken af Scharen in Folio. Professor Winding har sadt et Latinsk Vers derunder. Det andet er en Afbildning paa den umaadelige store Steen som var ablet i Blæren paa denne store Mand, og der tillige forvordte hans Død. Der ere iligemaade aftegnede endeel andre smaae, som ogsaa fandtes hos ham. Disse Steene bleve for Ildbranden samtlig gjennopte i en Guld-Eske paa det af ham stiftede Collegio, og maatte een Inspector efter den anden opsøge

betlevere de samme til sine Eftermænds nye Be-
 varing. Paa Effen havde een ved Navn Steo
 phanus Dubravius skrevet denne Strophe.

Calculus hic situs est illustri Corpore lectus
 Quo sine BORRICHIVS nil nisi gemma fuit,
 Frangere cum Lachrymis Charitum tentavit Apollo.
 Comminuit gemmam, Calx tamen iste prior.
 Non sic Jaspideum corrodes, calculi nomen
 Quod super Astra micans, Calculus albus habet.

Den lærde Worm har under Kobber-Plas-
 den, hvorpaa Steenen er afbildet, skrevet dette:

Her staaer jeg som et Gluc-Spil
 Forborgen var jeg føre,
 Fra Mar til Mar jeg vorte til,
 Og jeg blev altid store,
 Omfider pined jeg min Mand,
 Tog Edle Bork af Live,
 En Steen blodgiere Hjertet fandt,
 Naar man skal sigt beskrive,
 Den Edle Bork, all Lærdoms Ven,
 Med Jangre man paa pægte,
 Nu paa mig Musæ pæger hen,
 Som før med hannem leegte;
 Men stee dig ævig Spot og Skam,
 Du Kæmms Morderiade,
 Som klæde dig i Diefvæls Ham
 Et uslt Krop at vinde,

Dog! Tak dig! ved din Morder: Haand,
 Som hannem tog af Dage,
 Du gjorde det hans Siæl og Mand,
 En skulde Byrden drage,
 Hans Navn og Mæle evig staaer,
 Og Steene skulde tale,
 Om Anden end af Legem gaer,
 Og Krop er lagt i Dvale.

Den lærde Professor Müller i Glensborg har indrøkket en meget vidtløftig Artikel om Dr. Ole Bork i hans anseelige *Verk*, kaldet *Cimbria Litterata* (*). Det meest mærkværdige, som ev allerede her er anført, bestaaer derudi: Han siger:

Dr. Bork lod sig tilligemed sin Broder Claus Bork, der siden blev Præst, kalde Bork efter Stedet, de vare fødte paa (**). I de fem Aar han var Hoffmester hos de unge Gerstorffer, foreskød han deres Hr. Faders Chymiske Laboratorium; Da Kjöbens havn i Aaringerne 1658 og 1659 var belejret, drog han med de andre kække Studenter til Bolds, og holdt sig brav. Hans Bestilling som Professor var underskrevet den 12 Juli 1660.

(*) See Müllers *Cimbria Litterata* Tom. 3. fra pag. 56. til 72.

(**) I *Tschers gelehrtes Lexicon* pag. 1260. gjør man ham til en *Holsteener*.

I Engelland besaae han paa den **Salisbury** skte Slette det Forundringsværdige Monument om de Danske, der bestaaer af umaadelige høye og tykke Stene, 28 Fod høi og derover, der ere satte sammen, som en rund Kirke. Da han var kommen hjem, forestod han Kong **Fridrich** den **Tredies** Laboratorium; De Danske Studentere holdte han fornemmelig til at kiende bort eget Lands Uret, og sammes Nytte, eller Virkning i Læge-Konsten. Han creerede tretten **Doctores Medicinæ**. Han var **Academiæ** **Bibliothecarius** fra 1681 til 1690, men **Rector Magnificus** var han i Aaringene 1675 og 1681. Det Bibliotek, han efterlod til Collegiet, bestod af 3000 Nummer trykte Bøger, og 150 Haandfrevne dito, hvoraf en Deel af de betydeligste fandtes opregnet hos **Müller** Pag. 59. Forend han døde, befalede han selv, at den overmaade store Steen, som forvoldte hans Død, skulde giemmes i en Eske paa **Naturalie-Kammeret**, men samme er tillige med Biblioteket, og alle **Naturalierne**, forbrent i den store **Gidsbaade**, som i Aaret 1728 lagde dette **Collegium** med den største Part af **Byen** i **Afke**.

Den vidtbelæste **Müller** giver os en heel For-tegnelse paa mangfoldige, saavel inden- som uden-landske **Skribentere**, der med **Verømmelse** have ihukkommet **Ole Borkes** Navn; deriblant findes

des end og hans største Modstandere **Contingius**, som Bork førde en lærd Feide med de **Ortu et Progressu Chemiz**; I samme Krig stod **Contingius** meget fra de grove Batterier. Den lærde Borkes Skrifter ere alt for mange til at kunde her indrykkes, men de findes ikke maade udførligen antegnede hos **Müller**; blandt dem maae erindres, det han selv haver beskrevet sit Levnet, som nogle gange er blevet forøget og af ham indført til Aaret 1689(*). Det var at ønske at nogen blandt de mange brave og lærde Personer, der endten endnu ligge, eller have ligget paa det af Bork stiftede **Collegio**, vilde, deres Belgiorere til Ære, give os en udførlig Levnets Beskrivelse, over denne store, og om **Academiet** velfortiente Mand. Paa **Musealier** til samme havet god Forraad.

Hos min gode Ven, Hr. **Jensenius**, **Secretair** i det Kongl. **Collegio Medico**, mindes jeg at have seet, i den Tid han laae paa det **Borkens Collegio**, Dr. **Ole Borkes** Bryst-Billede udbuggen i hvid Italiensk Marmor. Han fortalte mig, at

(*) Samme fand findes i hans *Cogitationibus de variis Ling. Lat. Aetatibus*, trykt til Coeten 1693. in 4to, Tilgemaade af **Kostgaard** forbedret i hans *Deliciis Poetarum Danorum* den 2den Deel fra p. 371 til 387., saa og i **Borkes** egen *Conspicua Scriptorum Chemicorum*, trykt til **Kjøbenhavn** 1697.

at være kommen dertil saaledes, at han stod i sit Vindue, og saae hvorledes Steen-Vilkerne brolagde Gaden uden for dette Collegio. Han blev da en Steen vaer, som laae i Gaden, og saae meget hvid ud, lad være mangen sfigers Gud havde trent paa den i mange Aar. Da han havde bedet Broleggerne at tage den op af Grunden, saae han strax at det var den store Borkes Billede, hvilket ventelig tilforu, for Branden, havde sat over Porten, men i Brandens Tid var falden ned blandt det andet Gens, og havde alt siden den Tid maatt ligget nedtraad i Gaden; det var i temmelig god Stand endda, undtagen Næsen, som var noget beskadt get. Hans Agt var den Tid igien at see det braagt i behørig Stand, samt opsadt paa sit gamle Sted over Indgangen til Collegio.

Eftersom Bork var en fattig Student, da han først kom hid paa denne høye Skole, og hans Fader var lige saa riig, haver mange giordt sig Betænkning over, hvor han havde faact de utrolige store Midler fra, at han kunde efterlade sine Venner en halv Tønde Guld, eller 50,000 Rdlr. og desuden skienke 26,300 Rdlr. bort til de Studerende, foruden Collegiet med tilhørende Høve, Laboratorio Chymico, Biblioteket og Naturhistorie-Kammeret. Nogle have foregivet, skiont latterligen, at han ikke alleene kunde giøre Guld, men endog besad den berygtede Lapidem
Phis

Philosophorum (*). Andre derimod fortælle meere sandsynligen, at han paa sin udenlandste Rejse i Italien forhverbede samme saaledes: En Prinsesse af det Mediceiske Huus var beladt med en ond fierde-Dags Feber. Da ingen kunde stille hende ved samme, paatog vores Bork sig at helbrede hende, og var tillige saa lykkelig, at han skaffede Prinsessen sin Helbred. Hun fattede herover en meget stor Godhed for ham, ja nogle vil sige, samme skulde have gaaet saa vidt, at hun havde tilbudet sig, at vilde egte ham, saafremt han vilde resolvere sig til at blive Catholik. Men som han var for vel opløst i sin Christendom, til at skulde for en skiden Bindings Skyld handle imod sin Samvittighed, aflag han Tilbudet. Da man fornåm, at han blev usryggelig i sit Forsæt, beskienkede den Mediceiske Familie, og i sær Prinsessen hannem meget rigelig. Dette skal være Grunden til Borkes store Midler; Naar man nu legger dette til, at han en vilde, det af ham stiftede Collegium skulde enten kaldes efter hans Navn, ikke heller det Medicinske, men det Mediceiske, synes sigt at styrke denne Fortællelse meget, da man ellers en lettelig vidste at give nogen anden Naarlag deraf til, uden en taknemmelig Ihukommelse hos Sætsereen.

At

(*) Vid. Joh. Lud. Hannemannum in Ovo Hermerico-Paracelsico seu Tr. de Auro p. 225.

At Ole Bork dode ugift er bekiendt, men at han dog engang havde i Sinde at forandre sig, er maaske ey saa lige for alle bitterlig. Der siges han fattede Godhed for et ungt Fruentimmer i en vis geistlig Mands Huus, men som han allerede den Tiid var temmelig vel til Alders, har ventelig hans gamle lærde Krop ey saa meget staaet den unge Jomfrue an, som hans mange blanke Dalere. I det mindste synes Udvaldet at give saadant tilkiende: Da han allerede havde givet hende sin Festens Gave, og en Aften vilde gaae fra hende, bliver han var i et stort Speyl, som hang i den Saal, han maatte gaae igiennem, at hans tilkommende Brud, som fulgte ham til Dørs, af en Slags Raadhed, eller Daanighed over hans aldrende Person, gik og hinde bag efter ham. Det er tilforn glemt at erindre, at han var noget halt paa den ene Fod, skiont mig ubekiendt, om han saa var af Fødselen, eller havde faaet det ved noget Tilfaelde. Han fattede imidlertid det, han havde seet i Speylet, til Eftertanke, og som han ey deraf kunde svaare sig meget godt i Fremtiden, skrev han den gode Jomfrue en liden Epistel, og lod hende vide, det han saaledes havde forandret sine Tanker, at han ey alleene ey vilde have hende, men og slet ingen efter hende. Herpaa var det han siden gjorde den skionne Eristelse, hvorom man nok kand sige: der kommer dog ingen Skade til Lund, der jo nogen har godt deraf.

Ans

Angaaende Gal. Borkes Fader, der var en Præst, er mig af en troværdig Mand følgende Omstændighed fortalt: En vis Herremand, det om jeg mindes ret, heede Paavist, og tillige boede paa den Herregaard Skrumager i Ribes Stift, havde fattet et dødeligt Had til Hr. Bork, fordi han havde straffet hans frække Skiorlevnet og Gølderie. For at faae Ram til Præsten, undertiøber han en Kielling, der skulde see til, naar hun gik til Guds Bord, at hun kunde komme til at drikke to gange af Kalken. Dette skeede ogsaa, i det mindste gav Kiellingen det saaledes an for Herremanden. Som det for den Kongel. Enevolds Regiering gik meget streng, og iblant høyst uretferdigt til blant de smaa Mæstres Konger, lod Herremanden paa denne falske Ungigibelse formeere Præsten en Process, satte ham ogsaa en allene fra Kaldet, men jagede ham og tilmed fra Huus og Gaard. Da Hr. Bork i den Elendighed en vidste nogen, som han kunde tage sin Tilflugt til, besluttede han at drage over til sin Broder, som den Tiid enten var Degen eller Klokker i Roskilde. Herremandens Had gik saa vidt, at da Præsten gik af Gaarden, og havde taget sin anden Søn ved Haanden, og han hidse Hundene paa Præsten, hvorover det berettes, at Præsten skal have vendt sig om, og i Zorighed brugt det Sprog: Herren skal udrydde af dit Huus, indtil den som pisser paa Beggen.

En

En Son af denne Paavist kom siden til Kiøbenhavn, efterfom han havde faaet et vist saavelgigt Tilfælde, det ingen kunde hielpe ham for. Tilfids raader man ham, at lade kalde D. Ole Bork til sig, der vist nok helbredede ham, om nogen ellers kunde. Det skeede, og Bork forordnede ham en Drif, den han skulde bruge, til han igien anden Dagen kom til ham; Men da han til bestemte Tid atter indfandt sig, forundrede han sig ikke lidet, at han finder det forordnede Medicament staaende urørt i den Syges Binsdue. Han maatte spørge hvor det kom sig? da skiftede den anden reent ud, at han ey havde tørd tage det, efterfom han vel mindtes hvad Fortrød hans Fader havde giordt Doctorens Fader, og nu var bange Grisen skulde undgieldes hvad Soen havde brudt (*). Men D. Bork forsikrede ham, at han langt fra ey var af et saaledigt og hevnagtigt Gemyt, raadede ham kun uden all Frygt at betro sig ham, skaffede ham og, næst Gud, sin forrige Helbred igien.

Den om Fædernelandets Historie saa vel forfiente Sr. General-Major de Thurah har i sin Hafnia hodierna indrykket en kort, men smuk Beskrivelse over det af Bork stiftede Collegio, som endda indeholder nogle Ting, der ey endnu her ere erindrede, hans egne Ord vil jeg derfor her ogsaa indrykke.

Det

(*) Saaledes skal Ordene være fuldne.

Den anden particuliere Stiftelse ved Academi-
 et er Borkes Collegium Medicum. Dette
 Collegium har den store Medicus og Professor
 D. Olaus Borrichius, ved sit Testament af
 29 Julii 1689 stiftet. Det blev indviet den 29
 Maj 1691, i de fornemste Ministrers og alle
 Professorernes Overværelse. Her haver sexten
 Danske og Norske Studenter deres frie Bærel-
 ser, af hvilke ti skal studere Theologien, een
 Mathesin, tre Philologien, og de øvrige
 Medicinen og Chymien, til hvis Tjeneste
 Stifteren indrettede et Laboratorium ved Colle-
 gio, og gav dertil alle sine Chymiske Instrumen-
 ter; Og efterdi Fundator selv i sine unge Aar hav-
 de gaaet i Riber Skole, har han af Taknem-
 melighed forordnet, at iblant disse sexten Alum-
 nis altid skal være tvende Ripenses. Alumni
 ligge her i fem Aar, og nyde nu aarlig Stipen-
 dium enhver tredsindstyve Rdr. Enhver skal
 aarlig engang publice disputere. Den ældste
 iblant dem er gemeenlig Collegii Inspector, og
 nyder aarlig noget mere end de øvrige. Colle-
 gii Ephorus er nu efter Etats-Raad Grams
 Død, forbemeldte Hr. Baron Holberg; som
 er den fjerde Ephorus efter Collegii Stiftelse
 (*). Ved Collegio er en finul liden Lyst-Have.
 Paa

(*) Efter Hr. Baronens Død er den lærde Hr. Justits-
 Raad Ancherfen bleven Ephorus, for Etats-Raad
 Gram var Conferents-Raad Caspar Bartholin, og
 for ham Etats-Raad Paul Winding.

Paa Auditorio sees man Fundatoris Skilderi, og i et Skab et stort Crucifix af støbt Sølv, af ham hertil skienket. Naar Skabet oplukkes, falder følgende Inscription i Dynene.

Condix me, pateris pro me, Scelus omne remittis,
Protegis, his Meritis, quis satis aptus amor?

For Gdebranden, som lagde dette Collegium i Afse, saaes paa Auditorio de berømteste Professors Brust-Billedet i Gyps, som levede da det blev stiftet.

Her var og et skønt Bibliothek, som bestod af 3 til 4000 Voluminibus, foruden 150 rare og kostbare Manuscripter, af Fundatore, og af andre berømmelige Mænd dertil forærede (*). Næst ved Bibliotheket var og et anseeligt Kunst-Kammer, hvor mangfoldige rare og selsomme Ting forvaredes; iblant andet mærkværdigt, saae man her den store Steen, som Aar 1690. forarsagede Stifterens Død, forvaret i en Sølv Efke,

3

Efke,

(*) Baron Holberg i sin Danmark og Norges Stat, siger pag. 195. Collegii Bibliothek bestod af 3150 Volumina, hvortil hvert Aar kom et Auctuarium. Derforuden fandtes der 150 rare Manuscripta givne af D. Thomas Bartholin, Etats-Raad Poul Winding, M. Job. Brunsmann og andre.

October 1753.

Eske, paa hvis Laag en Inscription var at læse af Biskop Ringo forfattet (*).

For Ildbranden saaes uden paa Bygningen følgende Inscription:

BORRICHII Domus hæc quamvis Medicea vocatur,

In multo nescit Marmore fama mori.

P. Wind.

Efter Ildbranden 1728. er dette Collegium gjærlig igien opbygget, og har man atter gjort en god Begyndelse med at samle et nyt Bibliothek, som aarlig formæretes.

Collegii Baaben og Sigillum er et Hieroglyphicum, forestillende en Drage, som breder sine Vinger ud imod Solens Straaler, ligesom han vilde snappe dem op.

En Stifterens Tre og Afmindelse vil jeg her indrykke saabel Fundagen for det af ham stiftede

(*) Den lodet saaledes:

Her er den Morder. Steen, der skal med Dødens
Bort,

Og jeg til Graven vor udsdelige Bort,

Den lærde Verden fik derved et Hjerte. Men,
Gaf Læser! gaf, og græd! om du en selv er
Steen.

de Collegio, som ellers hans Testamente ansaaende hans øvrige Midler, der skulde deele blandt hans Slægt og Venner.

Fundat
for
Collegium Medicum.

Jeg Oluf Bork Kongel. Majest. Cancellie-Raad, Assessor i Høiveste Ret, og Professor paa det Kongelige Kjøbenhavns Universitet, betragtendes den allernaadigste Guds store og mange Bølgjæringer imod mig, skænker og giver af et gudeligt Forsæt, med fri Villie og velberaad Hu, Gud allene til Ære, mit Fæderneland til Tjeneste, det Kongel. Universitet i Kjøbenhavn, og den derpaa studerend Ungdom, til Gavn og Nytte, af de Midler, som den grundgode Gud min Glid og Arbejd hid til Dags med velsignet haver, dette Efterfølgende, som Efterfølgende efter min Død have at nyde.

I.

I Jesu velsignede Navn forærer jeg til sexten fattige, gudfrøgtige og lærde Studiosos den grundmurede Residens, i Store Cannikestrædet beliggende, hvortil jeg Grunden efter Hans Majest. allernaadigste Tilladelse af Rector og Professoribus for to Tusinde Rixdaler mig tilforhandlet haver, og siden derpaa af egne Mid-

Midler ladet bygge saaledes, som den nu foreskives, med Gaard, Have, serik Spring-Band i Gaarden, item næst hos opbygte liden Baaning, Jordfri Grund, og alt andet Tilhørende, hvilken Residens, med tilliggende Baaning, her efter skal hede *Collegium Medicum*, saasom jeg, af sær Betænkende, ey vil, at det efter mit Navn skal kaldes; Og som denne Bygning saaledes er indrettet, at derudi findes otte bedste Kammere, saa skal i hver af disse otte Lovgementer tvende *Studiøsi* have deres Værelse, og udi denliden Baaning næst hos, en skikkelig fattig Mand, som jeg nu selv til Stedets Opbarring forordner, og efter min Dod af *Do. Professoribus Consistorialibus* og *Collegii Ephoro* kand bestikkes, nyder sin Boelig saaledes han den Opbarring og Tjeneste i *Collegio*, som han tilforordnes, forsvarligen foretter. Den eene Kielder under *Collegio* skal bruges til *Alumnorum* Brændeved; den anden til anden Uformonestum, saa vel og Løstet efter *Ephori* godbestiende, dog til *Collegii* Beste.

2.

Dernæst forætt jeg i samme Jesu Navn til fornævnte sexten *Studiøso*, sexten *Tusinde* Rdlr., hvilken *Summa* skal udstaae, og udsættes hos visse Folk paa Rente, imod god og nøjsom agtig Forsikkring, saaledes, som *Børner-Pædage* efter Loven udsættes bor til *sex pro Cento annis* gett,

gen, saafremt Eiderne ey skulle forarsage, at man maatte noyes med fem pro Cento, dog Capitalen ey til nogen af Professoribus at udlaa- nes. Dog skal den fulde Rente saavidt den sig beløber, aarligen uddeeles til forskrevne sexten Studiosos udi tvende Terminer, nemlig ungefær til den ellevte Junii og den ellevte December, saaledes at enhver bekommer lige meget, dog at den Studiosus, som skal have Inspection med de andres Skikkelighed og Flittighed, og skal have sit Børelse i det neste Kammer ved Porten paa den høyre Haand, naar man gaaer ind i Residensen, nyder en tredie Deel meere end nogen af de andre. Og formoder derhos tienstyk- vigst, de berømmelige Hr. Collegæ, lade disse Alumnos om de det meriterer, desforuden nyde Kosten i *Communitate Regia*, naar deres Sted efter Sædvane derinde land falde, paadet de dette Stipendium til gode Bogers Indkøb og anden Nødvendighed desføre land bruge.

3.

Nos forærer jeg dem iligemaade fem Tusind de Rior., som stedse skal staae til Fremvezt, at Capitalen hver tiende Aar med Fremverten land formeeres, som in *Fundatione Collegii Walkendorffiani* anordnet er, og skal ellers i dette *Collegio Medicæ* med all Ting forholdes, saasom in *Collegio Walkendorffiano*, saavidt i den

denne min **Foundation** ey anderledes forordnet befindes.

4.

Til dette **Collegii Medicei** og hosliggende liden Baanings Bedligeholdelse, legerer jeg derforuden et **Tusinde Rdl.**, som paa ovenskrevne Maade skal staae paa Rente, og Renten deraf til Husenes nødvendige Reparation, og nyttigt tarvelig Embillering anvendes. Men, saa meget som af Renten fra ovenskrevne Reparation overskyder aarligen, skal i et **Skrin**, som alleender staaer paa **Consistorio** med to Laase for, en for **Rector**, og en for **Ephoro Stipendii**, tillige med Obligationerne, og andre Breve, dette **Stipendium** vedkommende, nedsettes og forbares, indtil Summerne blive **hundrede** eller i det høieste **to hundrede Rdl.**, og da paa ovenskrevne Maade til Fremvert udsættes paa Rente, som dog altsammen, naar fornøden gøres, skal anvendes til Bygningaens, Gaardens og Havens Reparation og Bedligeholdelse, men skulle det hende sig, formedelst et eller andet u-lykkelig Tilfald, det Gud naadelig afvende! at der kunde komme saa stor Brøstfældighed paa dette **Collegii Medicei** Bygning, at dette **et Tusinde Rixdaalers Rente**, og deres Fremvert til Reparation ey skulle kunde forslaae, da maa dertil tages hvis fornøden fandt gøres af Renten paa de **fem Tusind**

finde Rdt., som ellers altid skal staae til Frem-
 vort, Capitalerne dog i alle Maader u-rorte.

5.

Fremdeles legeres tilffamme Collegium all mit
 Bibliothek, baade af trykte Bøger og Manus-
 scripter, efter den Catalogum, som jeg selv der-
 paa forfattet haver, item det Solv-Crucifix med
 et beqvem Fouteral, som staaer i min Stue, og
 efter min Død skal sættes i Auditorio Colle-
 gii, og hver Søndag og hellig Dag aaben hold-
 des, til Morgen- og Aften-Bøn, hvortil Nø-
 gelen bliver hos Inspectoren, saa længe Epho-
 rus seer at det er tienligt. Inspector maa og
 en oplukke for Crucifixet ved nogen anden end e-
 gen Person. Did indgibes og alle mine Vasa
 Chymica, Instrumenter og Materialier,
 som i tvende smaa dertil forfærdigede Logementer
 skal indsettes, og Stederne beqvemmes til Ope-
 rationes Chymicas, efterfom min Billie er, at
 iblant Alumnos een sig det Studium noget al-
 vorlig antager, een Studium Botanico-Medi-
 cum, een Mathematicum, og trende Philoso-
 gicum, for at gjøre sig beqvemme til at betiene
 Rectoratus, og andre Bestillinger i Skolerne.
 Og disse sex bor, foruden deres Exercitia Colle-
 gii ordinaria engang hvert Aar i det ringeste, ud-
 vise nogen Specimen diligentiae til den af Di-
 professoribus, som samme Studium profiterer.

De andre ti Alumni blive ved Studium Theologicum, dog ingen af alle at forbydes, at de i andre lovlige Studiis efter egen Inclination sig ogsaa maa exercere.

6.

Og paa det mit lidet Bibliothek, som det indgives, kand aarligen med nye og tienlige Bøger forøges, da legeres dertil fem hundrede Rdt. Renten deraf ved Ephorum, som nu først bliver Hr. Justits-Affessor Paulus Windigius efter eget gode Lorte, til samme Brug at anvendes, og over samme Bøger en rigtig Catalogus at holdes, og maa ingen Bøger enten af de trykte eller Manuscripter uden Collegium udlaaues, men, hvo dem bruge vil, læse i dem paa Bibliotheket, hvor de ere satte, og vel med dem omanæes, særdeles skal Collegii Inspector, under Ephori Direction, have god Indseende, at Manuscripta ikke blive mutilerede, maculerede, eller i andre Maader forværrede, hvorfor de en have enhver promiscue Adgang til dem at forunde, og skal fordi Ephorus allene have Nøgelen til Manuscripta.

7.

Til dette Beneficium indskrives ingen som jo allerede er Studiosus, og Danus eller Norvegus fød, derforuden og haver holdt sig vel i Examine Philosophico, hvorfore mine højskærede Collegæ

leger vilde af Examini Philosophici Protocolli slutte og udvælge, hvo til samme Stipendium best fortienet at admitteres; Men er det halvandet Aar, eller meere efter Examen, at deres Sted derinde kand falde, da bør de igien af Ephoro paa Examini Philosophici Maade, overhøres, førend de maa admitteres, thi have de siden forberret sig, da gjøre de sig selv dermed til dette Beneficium uværdige. I dette Collegio maa Alumni forblive og nyde Stipendia, saastemt de ey imidlertid til nogen Bestilling beforders, i fem Aar, og ey længere, formedelst hvad, og hvis Recommendation eller og Dispensation, det kunde begieres, saa fremt de sig skikkelig og tilbørlig forholde, men hvis de det ikke gjøre, da bør den uskikkelige, efter første og anden Paamindelse af Ephoro, dog med Dn. Consistorialium Vile og Videnskab, uden all Undskyldning strax udelukkes. Rector Magnificus med Dn. Professoribus Consistorialibus udvelger de vægtigste Personer til dette Collegium af dem, som Ephorus Stipendii denneim vel betænktpreæsenterer.

8.

Det tilføedes og, at der altid maa være tvende de Alumni in Collegio, som have deponeret fra Ribet Stole, saastemt de nogenledes dertil dygtige befindes, og om de end ey i Førstningen vare saa fuldkomne udi Lærdom, som de andre, maa det

det dem dog forundes, saafremt de for Guds frygt og Skikkelighed ere berømmelige.

9.

Alumni maa ey have den Frihed at reyse til og længe af Byen, og ey over tre eller fire Uger udi alt om Aaret, uden nogen usorbignelig Nødbendighed kunde indfalde. Og imidlertid, at nogen borte er, hvad Aarsag der og til findes, nyder han intet af Beneficio, men hans Contingent for den Tiid han udebliver hannem aftrækkes, og til anden Stedens Nytte efter Ephori Betænkning anvendes.

10.

Med Exercitiis disputatoriis, Declamationibus og Precibus solennibus, paa hvilke og Ephorus undertiden vilde lade sig finde, samt Stipendii Uddeeling og Professorum Consultorialium Visitatione in Collegio til ovenstevne Terminer forholdes det, som med Alumni in Collegio Walkendorffiano; dog at Ephorus haver Indseende dermed, at de med Alid udsærdige deres Exercitia, og intet valde protritum eller af anden laant og sammenslukt fremfore; Ønskede og vel, at det Ephoro maatte behage selv at give dem et Thema til Declamationerne, som kunde stærke deres Judicium sadsom; Quid opportune dicere potuerit Eva a ser-

serpente jam decepta? Quid Sophonista misso
 sibi a Masinissa veneno? Quid Hannibal amisso
 in Alpibus oculo? Quid Filius prodigus
 in gratiam patris receptus?

II.

Udi Collegii Have maa ingen komme, uden
 Inspector er selv hos, og ev heller flere tillige,
 end Inspector for got befinder. Og maa E-
 phorus og Inspector alleene have hver en
 Nøgle dertil. Collegii Gaar og Fortog til Ga-
 den samt Portgangen, holdes reene af Betien-
 ten, som behoer den liden Vaaning, og skal
 han overalt seye engang om Ugen i det ringeste,
 og paa Gaden, naar fornøden gøres, item hol-
 de Gulbene reene; Han skal og iligemaade have
 Indseende med Vandet, som springer af Posten,
 saavel som det, som kommer af Kenderne, at
 det haver sit fræie Løb om Vinteren, saavel som
 om Sommeren, iligemaade have god Ovsigt
 med Tagene, Kenderne, og Bygningen overalt,
 og, om nogen Brøstfældighed paakommer, gi-
 ve Ephoro det betimelig tilkiende, til hvilken
 Ende hannem Nøglen til det øverste Loft og an-
 den Tag-Vindue betroes; Saa skal han og
 Morgen og Aften oplukke og ilukke Collegii
 Vindue-Stræder, paa den Tiid som Ephorus
 det ordinerer, for hvilken Umage, saavel som
 hans Husrues, som Sengene paa Kammerne
 paa en beqvem Tiid skal rede, saa og Gulbene
 og

og Trapper i det ringeste to gange om Ugen feve,
 item Binduerne overtalt 2de gange om Aaret toe,
 og Haven engang hver Maaned om Sommeren
 luge og reengjøre, han med hende nyder den hos
 bygget Baaning til fri Bærelse, foruden nogen
 Betaling, som og for hannem af Collegii Byg-
 nings Penge skal holdes vedlige, og derforuden
 til hver Termin, som Distributionen skeer til
 Alumnos, nyde af hver Person en halv Rix-
 daler. Herforuden legerer jeg og til hans Løn
 to hundrede Rixdaler, hvoraf han Aarlig Rente
 maae nyde. Det skal og være hans Hustru
 tilladt, at toe og reeholde Alumnorum Lin-
 Klæder for den Priis, som deres lige her i Sta-
 den paa billigste Maade kand betinge, og maae
 hun dertil bruge den Skorsteen, i det lidet Huus,
 hvor Indgangen er i Haven, dog at hun Mad-
 sen altid reen og roddelig holder, saavidt mueligt;
 hvis anden Tjeneste af denne Betiente, eller
 hans Hustrue, kunde begiæres, enten med T-
 rende at forrette eller andet, det betaler en
 hver, som de derom kand fornes.

Til Dn. Professores Consistoriales leger-
 res for deres Omhu at sette Collegii Vidier vel
 og betænkelig ud paa Rente, saa og for at høre
 Collegii Regnskab aarlig St. Olaf-Dag, eller
 Dagen derefter in Consistorio, item for at ha-
 ve ood Opsigt, at alting gaaer med Alumnis
 skikkelig og vel til, eet tusinde Rixdaler, hvor-
 af

af Renten aarligen til *Consistoriales* æqualiter skal uddeles, og skal derforuden sinaa Renterne af de til Fremveft destinerede fem tusinde Rdlr. indtil hver tiende Aar, paa den Maade, som med *Legati Walkendorffiani* Fremvefter forholderes. Og skal *Ephorus hujus Stipendii*, som altid bliver een af *Consistorialibus*, nyde sin Contingent af begge disse Poster lige ved de andre; og derforuden legerer jeg til hannem fem hundrede Rxdl., hvoraf han aarligen alene nyder Renten, dog i Aaringer, som alle *Collegii* Midler er staaende udsatte for sex pro Cento om det er mueligt, eller i det ringeste fem pro Cento, nyde hverken *Dn. Consistoriales*, eller *Ephorus*, noget af dette *Legato*, i Henseende at det kunde synes dem samtlig ikke nok for Capitalerne at have vigileret; dog maa *Ephorus* i sig Fald nyde de tredive Rxdaler, men intet af Renternes *minutiis*.

13.

Secretarius Academicæ vilde strax efter min Død med tvende af *Dn. Consistorialibus*, navnlig Hr. *Justits-Raad Willum Worm* og Hr. *Justits-Assessor Paul Winding* gaae i *Sterboen*, og udi mine Arvingers Overværelse, saa mange da her i Byen tilstede ere, den forfølge, og siden naar Tiid er, at Boen efter Lovden skal aabnes, udvælge efter *Magnifici Rectoris* og *Dn. Consistorialium* Bøuelende af

af de beste og sikkerste Obligationer saa mange, som kand bære til den Capital, som til dette mit *Legatum* deputeret er, de forfaldne Renters Summa til Datum deri beregnet. Hvilke Obligationer kand siden aarligen, naar andre *Legatorum* Obligationer paa *Consistorio* efter Sædvane igiennemsees, forandres, efter Tidernes Bestaaffenhed, og saavel i Agt tages, at ingen af Capitalerne for nogen Forsømmelses Skyld blive ubisse; Og saasom Hans Kongelig Majest. allernaadigst haver givet mig Tilladelse over mine Midler frit at disponere, og i saa Maade dette mit Testamente og sidste Billie angaaende dette *Collegii Medicei* Foundation med deraf dependerende confirmeret, og derforuden den af mig opbygte Residence, og Grund frie gjort, lige ved andre Academiets, Skolers og Kirkers Residencer, saa ombedes *Magnificus Academiae Rector* og samtlige Professores *Consistoriales*, som nu ere, eller herefter kommandes vorder, derover at vilde holde og tilsee, at dette velmeente *Beneficium*, hvis *Leges* og *Statuta*, saavidt *Alumnorum* *Disciplin* angaaer, efter Tidernes Bestaaffenhed, noget nærmere kand estertænkes, og af dennem forbedres, saaledes maa anvendes, nydes, og af dennem i Agt tages, som de for Guds Retfærdighed og høye Dygtighed i sin Tid agte at forsvare; At dette saaledes er min sidste Billie, dette *Collegii Medicei* Foundation angaaende, bekræfter jeg med
min

min egen Haand og sedvanlig undertrykt Signe-
te: Og venligen ombedes Hr. Justits-Raad
Willum Worm og Hr. Justits-Assessor Paul
Winding, som jeg hermed nævner til *Exe-*
cutores af dette mit Testamente efter min Dod
at skal være, dette med mig til Bitterlighed at un-
derskrive og forsegle. Kjøbenhavn den 29
Julii Aar 1689.

W. Worm. P. Winding. Oluf Bork.
(L. S.) (L. S.) (L. S.)

Doctor Oluf Borkes Testamente

angaaende hans paarørende Slægt og Venner.

Saa som Hans Kongel. Majest. haver aller-
naadigst tilsted mig Testament at giøre, efter
min Billie og Inclination; Saa haver jeg af
de mig af den naadige Gud bestierede Midler,
til samme hans allerhelligste og barmhertigste
Ravns Ere.

1.

Forøret den største Deel til sexten fattige
lærde, og skikkelige Studentere, efter derom op-
rettede Foundation.

2.

Af Kisten udtages saa meget, som til min
Begravelse fornøden er, og begieret at begraves
hæ

høderlig, dog tarvelig efter min Stand, i den Grav i vor Frue Kirke, som jeg selv dertil Kiøbt og betalt haver; Min Begiering er og, at Hr. Justits-Assessor Povel Winding, efter sin egen gjorde gode Forslag, vilde noget nær ved Begravelse-Steden, lade mig oprette et lidet Epitaphium med ungefær denne Inscription: Olao Borrichio, Professori Regio, Consiliario in Collegio Cancellariæ, & in Supremo Justitiæ Tribunali, quondam Assessori, æternum beneficium, hvortil af efterladte Midler skal telles hannem fem hundrede Rdlr.

3.

Derefter forærer jeg til mine Søstre, Brodre, og Søstre-Børn ti Tusinde Rdlr., og det paa efterskrevne Maner. Min Søster Maren Bork, nyder deraf to Tusinde Rdlr. om hun mig overlever, men døer hun for mig, da nyder hendes fire Børn lige meget deraf, nemlig hver fem hundrede Rdlr.. Jens Lund og Oluf Lund nyder hver fem hundrede Rdlr., dog maa de en bekomme Capitalet førend de ere tre og tredive Aar gamle, men lader de sig saa længe noye med aartlig Rente af samme Capital naar den falder. Baren Claus Dotter Bork, nyder fem hundrede Rdlr., Margarethe Claus Dotter fem hundrede Rdlr. Oluf Clausen Bork fem hundrede Rdlr. til hvilken Proportion i Udbyttelsen, jeg

jeg haver mine sære Aarsager, her for bidtøstige at antegne. Min Søster Anna Olufs Datter Bork nyder og beholder deraf, for hendes ugifte Børns og dyre Tærings Skyld her udi Kjøbenhavn, tre tusinde Rdlr., Maren Claus Datter Bork, Doctor Hertfurtes, to tusinde Rdlr., Doctor Hertfurtes Søn, Oluf Bork Bødder, tre hundrede Rdlr., hvilke skal staae paa Rente, og vore til han bliver sitte myndige Aar. Margaretha Vestes Søn, kaldet Ole Bork i Otterse, nyder iligemaade tre hundrede Rdlr. paa forrige Maasheet.

4

Og som endda ett god Rest bliver tilovers, da forærer jeg deraf Hr. Justitz Raad Willum Wormis Datter Zomfrue Susanne Malena Worm til en kiertig Amindelse sex hundrede Rdlr., nok til tvende stikkelige og lærde Personer af Ribes Skole, paa St. Magister Longomontani Maneere sex hundrede Rdlr., hvorpaa af de Renten i to Aar i Skolen, og eet Aar paa Accademiet maa nyde, hvorpaa vil forføres diges een Sundag, som bliver altid in Consistorio, og Pengene af Consistorio telles, og gives Domino Episcopo Ripensi, og Rectori Scolæ Ripensis een fidemert Copie af, og de dispenserer Renten i Skolen, men Rector Magistrus med Dominis Consistorialibus paa Accademiet. Item foræres til Sengeliggendes

Aa

fy

October 1753.

fyge Studentere, extra Collegium Medicum, fem hundrede Rdlr., Renten deraf at nyde, hvorpaa af Dn. Consistorialibus vil forfærdiges et Instrument. Endelig foræres til HuusArme her i Bøen af geistlig og verdslig Stand, fem hundrede Rdlr., Renten deraf iligemaade at nyde, hvorpaa og vil forfærdiges et Instrument; og kand alle disse Legata indsluttes i en Sondag, og dependere i alle Ting af Consistorio, uden det Legatum paa de ti tusinde Rdlr. og det til Jomfrue Susanna Malena Worm, hvilke begge af Sterboen strax ekstraheres, tilligemed det, som paa min Begravelse og Epitaphio andbendes. De andre Legata leveres alle strax efter min Begravelse til Magnif. Acad. Rectorum, og Dn. Consistoriales, og af demnem forfattes i et Instrument, og christeligen dispenseret.

5.

Probstens Hr. Magister Johann Adolph Borneman gives for min Begravelse, Prædication, som skeer om Dagen, et halvt hundrede Rdlr. in Specie. og ønske jeg at den Text maatte over mig forklares Hebr. 12. Den Gud elsker, revler han, ja han hudstænger hver den Son, som han annammer. Forstandersken i mit Huus, Mademoiselle Leuch Rogge gives efter min Død, foruden en Sorge-Klædning, et hundrede Rdlr. Mine Tjeneste Folk, ges

des hber en Sørge-Klædning, og et heelt Aars Løn. Næste Dag efter min Begravelse, ville mine Arvinger lade udtelle til fattige Huus-arme her i Byen et hundrede Rdlr.

6.

Jvis derefter Land overblive, være sig Meubler, Penge, Guld, Sølv, Juveler, Gieldes Breve, den Konge-Liende ved Odense ic. ic. Annus gratiz & refusionis af Academiet, Rescancer hos Bønderne, skal alleene tilhøre min gode Søster Anna Bork, dog at Maren, D. Herfurtes, nyder deraf til Descretion et Tusind Rdlr. tillige med min egen Giet-Kande og Giet-Bekken; Catharina West de tvende bedste Par Sølv Lyse-Stager, som jeg eyede.

I min Grav, maa mine næste Paarørende og komme, om de det begieret, og ellers de Alumni af Collegio Mediceo, som ved Deden afgaae maatte, den Stund de i dette Collegio studere, indtil Steden bliver fuld; Og er denne saa i Jesu Navn min sidste Villie og Testament, hvilken de gode Herrer, Hr. Justits-Raad W. Worm og Hr. Justits-Assessor P. Winding ville tillige med Sr. Christen Westesen, mit Søoger, hielpe til rigtig Execution, som de det for Guds Dyne i sin Tiid vil forsvare, det jeg og til dennem mig uroggeligen forskler. Kjøbenhavn den 4 Oct. 1689.

Oluf Bork.

(L. S.)

A 2

Til

Til Bitterlighed efter Begiering.

W. Worm. P. Wind. C. Westesen.
(L. S.) (L. S.) (L. S.)

Til Hr. Justits Raad Worm og til Hr. Justits Assessor P. Winding, skal af Sterboen erlægges til hver et hundrede Rdlr. med tjenstvillig Begiering, at de vil have Omsorg, at begge Testamenterne bliver vel overleveret, og min Søster Anna Bork bliver hjulpen til at node in Anno Gratia & Refusionis den ordinaire Deputat. Kjøbenhavn den 14 Jan. 1690.

Oluf Bork.

Post. Script.

1.

Oluf Lund skal intet nyde for sin store Ulydighed imod mig, men de fem hundrede Rdlr. hannem var deputeret skal høre til Collegium baars de at holde Post. Baudet og Haven ved lige, saa og til Lys in Auditorio og Lampen; Bliver noget aarlig tilovers, tilhører det de Fattige.

2.

I Steden for Leuch Rogge skal staae Sophie Johanne Buchhardt.

Oluf Bork.
(L. S.)

Guds

Guds Husegne , og de Helliges
Medborgere,
bestreene

af den XV Davids Psalme vers 1. 2.
Hvilke Ord udi

Den Erlig og Velbyrdig Mand,
nu Sal. hos Gud,

Christopher Alfeld
til Allesløff,

Saavelsom
unge Sal. Daatters,

Erlig og Velbyrdig Jomfrue,

M. Anne Helene Alfeld,

Deres Adelige Liigs sørgelige og christelige Be-
siængelse, bleve udi St. Nicolai Kirke i Kjø-

benhavn, 1670. den 9 Februar. udi en

fornemme, adelige og Folkelig

Forsamling

Fremjatte og forklarede

af

Michael Henrichsøn;

Sogne-Præst sammesteds.

Præmied i Kjøbenhavn, af Christian Wering Acad.

Bogt. Aar 1670.

Sjoane Præsten til St. Nicolai Kirke, Hr. Michael Hentrichsen har tilskrevet den afgangne Hr. Christopher Ulfelds Frue, Frue Sophia Amalia Krag denne Liig-Tale. I Fortællingen giver han tilkiende, at han for saa Aar siden, havde sammenskrevet en Liig-Prædiken, over den af Riget vel fortiente Mand, hendes Fader Hr. Oerthe Krag til Volberig, Kongel. Majest. til Danmark, Riges Raad, fordum Befalingemand paa Nyeborg. Forfatteren havde havt den Lykke at vie hende og denne Sal. Hr. Christopher Ulfeld tilfammen; Han havde derfor baade tænkt og ønsket mange Aars Soelstin, for disse mørke Skyer; Men see! Døden berøvede ikke allene den Velbr. Frue Sophia Amalia Krag hendes Mand, men og hendes eeneste Datter; Saa hun i Steden for at holde Kirkegang efter en Datter, maa tillige holde Liig-Begjængelse efter en Husbonde og Datter.

Som

Wibeke Podebust til Østergaard. Hans Moders Farsfader var Hr. Christoffer Ulfeld til Svenstrup, Ridder, Danmarks Riges Raad og Befalingsmand paa Helsingbørrig Slot. Hans Farmoder var Frue Maren Urup til Urup. Hans Faders Farsfader var E. og B. Mand Knud Ulfeld til Svenstrup, som var E. og B. Mand Ebbe Ulfeld til Svenstrup, Kongel. Majests. Befalingsmand paa Lykke og over Blegind, og Frue Lene Ulfeld af Skabersløse deres Son. Hans Faders Farmoder var Frue Beate Hvidfeld til Møllersøed, som var høyløblig Ihukommelse Dronning Anne Cathrine Hofmesterinde til Hove, og var E. og B. Mand Christoffer Hvidfeld til Bieresgaard, Danmarks Riges Raad og Kongel. Majests. Befalingsmand paa Gulland, og Frue Øllegaard Trolle af Lilløe deres Dotter. Hans Faders Morsfader var E. og B. Mand, Ove Urup til Ofvoisholm, som var E. og B. Mand Ove Urup til Urup, og Frue Maren Schougaard deres Son. Hans Faders Mormoder var Frue Kirsten Raas, som var Erlig og B. Mand Børn Raas til Bierholm, Danmarks Riges Raad og Kongel. Majests. Befalingsmand paa Malmøehuus, og Frue Christenze Kochfeld af Bradskou deres Dotter. Hans Morsfader var E. og B. Mand Claus Podebust til Krapperup. Hans Mormoder var

var Frue Sophia Uldstand til Barsebæk. Hans Moders Farfader var **E. og B. Mand** Mauritz Podebust til Ristrupgaard, som var **Erlig og B. Mand** Claus Podebust af Vosborig, og Frue Anne Krogenus af Boller deres Son. Hans Moders Farmoder var Frue Malene Seested, som var **E. og B. Mand** Claus Seested af Spandergaard, og Frue Liseberth Juul af Østrup deres Dotter. Hans Moders Morfader var **E. og B. Mand** Niels Trudsen Uldstand af Barsebæk, som var **E. og B. Mand** Hr. Trude Uldstand af Torup, og Frue Else Bilde af Egede deres Son. Hans Moders Mormoder var Frue Magrethe Skafve, som var **Erlig og B. Mand** Herlof Skafve af Eskildstrup og Frue Anne Bræbe af Løstrup deres Dotter.

Denne deres unge Son lode de strax opoffre til Gud i Daaben; Og paa det han strax af Børns Børn, ey alleene til Gudsfrugt, men og til andre hans adelige Stand sammelige Videnskaber flittigen maatte opdrages, haver de opfostræt hannem hiemme under deres egen Ovsigt, inden Aar 1644, der Gud først kaldede hans Sal. Moder Frue Vivike Podebust, saa han alt i sin fleinlige Alder, maatte være den Verdens Skifte undergiben, som almindelig medfølger dem, som i Ungdommen miste deres Forældre,

dre, og det til Aaret 1646, der hans Hr. Far
der efter høvedelige Slægt og Bennis Raad,
atter begav sig udi Egetskab, med den E. og
Velbr. Frue Edle Rosentrang til Lortrup
hvilken med saa stor Kierlighed og Omhyggeligh
hed tog sig hannem og hans Opfødsel an, som
hun havde været hans egen kiødelige Moder.
Samme hans Forældre haver stedse siden forord
net til hannem skikkelige og dygtige Privat-Pre
ceptores, og foruden deres skitlige Information
hos sig selv paa Landstrone Slot, tilholdt
hannem at frequentere den publiqe Skole, der
neden udi Byen, hvor han, formedelst sit søn
derlige gode Nemme, som han var af Gud begar
vet med, og Skolemesternes skitlige og omhyg
gelige Underviisning, langt overgik dem, som
vare i samme Skole baade i Lectie og af lige Aar
med ham.

Aar 1657. der hans El. Fader, som var Ge
neral over det Skaanske Landfolk, ved den med
vore Naboer opkomne sidste Fende efter adskilli
ge andre imod Rigens Fiender riddersige førte Act
tioner, endelig paa det sidste ved et Skud faldt
endte sit Levnets Lob for sin Fiende, blev Cai.
Hr. Christopher Ulfeld efter sine høvedelige
Bennis Raad skicket til det Kongel. Academie
Sorøe, hvor han fortsatte sine Studeringer
med største Flid, indtil han Aar 1660, med sin
tilforordnede Hofmester Mfr. Dorfler derfra blev
skilt

Risikket i fremmede Lande, og gjorde samme Aar en vidtloftig Rejse omkring **Lüneborrig**, **Brunsvig** og **Saxen**, til de fornemste Forskellige Hoffer sammesteds; Han opholdt sig en Tiid lang paa de berømte Academier **Helmsted** og **Leipzig**, indtil Aar 1661 da han begav sig fra **Dresden** ind i **Böhmen**; Efterat han havde besøgt **Prag** og andre fornemme Steder der i Riget, forsøede han sig ind ad **Øster-Rige**, hvor han opholdt sig nogen Stund ved det Kæserlige Hof til **Vien**; Siden besøgte han **Augsburg**, **Regensborg**, med flere fornemme Stæder i det **Romerke Rige**, for at erfare deres Anordninger, og hvad paa hver Stæde var mærkværdig at see og vide. Derefter forblev han i **Heidelberg**, der videre at fortsætte sine ridderlige Exercitier og Studeringer, samt hvis han efter sin høyeste Attraae, og sine Forældres samt Forsædres Godsfor at følge, i Fremtiden kunde tiene sin Konge og Fæderneland med.

Aar 1662 drog **Sl. Christopher Ulfeld** fra forenevnte Bye til det **Caselsche Hoff**, og vidberømte **Academie Giesen**, hvorfra han, efter nogen Tiids Forløb, reiste igiennem **Brunsvig** og **Lüneborg**, atter ind i sit Fæderneland, og efterat han der en kort Tiid havde opholdt sig, resolverede han Aar 1663, igjen at forsøge sig i fremmede Lande; han tog igiennem **Bremen** ind ad **Holland**, hvor han besøgte paa

384   **Christophør Ulfeld.**

Reyssen de navnkundigste Byer, og imidlertid o^o de sig i boglige Konster og Sprog, paa de for-
nemmeste Academier, Leiden, Francker,
Utrecht, Grüningen, men allermeest opholdt
han sig ved Hoffet til Sag.

Samme Aar i Augusti Maaned begav han
sig ind ad Brabant og Flandern, og forsva^r
te siden i Octobr. Maaned sin Reyse fra Brab^{ant}
sel til Frankrige, hvor han iligemaade foretog
sig en vidløstlig Reyse til de fornemmeste Stæ^{der}
der der i Riget, for at perfectioneres i sine Exerc^{it}
tier. I samme Rige forblev han til Orleans,
Blojes, Angiers, dog allermeest for Hoffets
Eskold til Paris, indtil 1665, da han efter si^{ne}
ne Benners Raad og Begiering atter forsojede
sig hjem til sit Fæderneland igen.

Aar 1665 er han efter Bennernes Raad, og
allermeest af den Erlig og Velb. Zomfrue So^{phie}
phia Amaliae Kraggs egne medfødte adelige
Qualiteter beveget, at tiltale Erlig og Velbr.
Mand Otthe Krag til Voldberg, Hans
Kongel. Majests. til Danmark og Norges høv^{de}
betroede Riges Raad, og Erl. og Velb. Fru
Anna Rosenkrands til Skioldemose, om
samme deres tierte Datter, som og hannem blev
tilsagt af hendes Forældre; Men eftersom blev
meldte hendes Sl. Fader alleneste levede en fort
End derefter, lod han samme sit foregaaende
Lof

Lofte ved sin sidste Villie stadfæste for denne nu
 El. Hr. Christophers Ulfeld, med største Lyk-
 ke og Betsignelses Dufte, og med høyeste Con-
 sultation om den Forsikring han havde, at det
 som allerede saaledes af Gud var beskicket, skul-
 de fremdeles ved et kærtligt og glædeligt Egtes-
 kabs lykkes og fuldendes, Gud til Tre og dem
 selv til Fornøvelse.

Åar 1667 den 12 May gjorde Hert. og Velb.
 Fru Anne Rosenkrantz, El. Hr. Orre
 Arags til Voldberig, deres Bryllup her paa
 Compagniet i Kjøbenhavn, udi Høyadelige
 og anseelige Folkes Forsamling, og haver de
 levet tilsammen i Egteskab to Åar og orre Maas-
 neder, hvilket Egteskab, som det varede ifkun
 kort Tiid, saa har dog deres indbyrdes daglige
 Omgængelse været des yndeligere og kærtligere.

Udi dette deres korte Egteskab blæbe de velsig-
 nebe med tvende Døttre, nemk. Jomfrue Vi-
 vicke Sophie Ulfeld, som Aaret tilforn for
 hendes El. Faders Død, blev bortkaldet, og
 Jomfrue Anna Helene Ulfeld, som nu med
 sin Fader bliver stedt til Jorden.

Åar 1669 haver den El. Christophers Ul-
 feld, af Affection til sit kære Fæderneland, og
 Hans Kongl. Majest. vores Allernaadigste Herre
 at tiene, efter kærtlig Ansøgning hos den Svens-
 ske

De Regiering erholdet, at den Eed, han derved tilforn havde givet, blev relaxeret, hvorpaa han hos vores Allernaadigste Herre og Konge aflagde sin Eed igien her, som den der intet høiere begjærede, end at han med saa underdanig Gliid og Trostaa sin Herre og Konge, samt sit kiære Fæderneland maatte tiene, som hans Forfædre for hannem havde gjort, ligeledes og hans Gl. Hr. Fader, der saadan sin Oprigtighed og Kierlighed mod Fædernelandet, med sit Livs og Blods Fortliis haver bevist, udi hvilke sine Høvedelige Forfædres Godspor at træde, han stedse beslittede sig.

Han havde i alle sine Forretninger Gud for Øyne, elskede af Hjertet Ret og Retfærdighed, hadede all Falskhed, Hykleri og Svelgerie, elskede og tiente sine Venner med et redeligt Gæstmyt. Han beslittede sig og stedse paa, at være sin kiære Frues Moder, Frue Anne Rosens Franz Gl. Hr. Orre Krags til Voldberig, i hendes bedrøvelige Enke-Stand, til Ære, Trost og Tieneste med Raad og Daad, som en lydlig Sviger-Søn. Han var og imod alle Høye og Lave, i all sin Omgiængelse en raisonnable, civil og discret Cavallier: saa at Æren fulgte den Afdøde i sin Grav.

Belangende hans Sygdom; da haver han en rum Tid befunden sig svag af Hypochondriis, hvorefter

hvoftil han stedse brugte de fornemste Medicorum deres Raad, saavel Inden-Lands som Uden-Lands, fornemmelig hans Excell. Burhi (*), som hannem med allerstørste Flid og Ven-skab, saa tit han begierede det, glerne betiente. Dellig tre Kongers Dag befandt han sig noget verre end tilforn af Hoved-Verk, dets Nar-sag han Løverdagen den 8 Januarii maatte begive sig til Sengs formedelst Sygdommens merkelige Forøgelse, hvorudover hans Frue, saavelsom hendes Moder, Frue Anne Rosenkrantz, som hannem med all Moderlig Omhuie tiende, ble-ve inderlig bedrøvede, og sendte Bud efter hans tiere Svoger Hr. Niels Juel til Sæbygaard &c.: og hans Søster, Frue Margareta Ulfeld, hvilke alle stedse Nat og Dag bleve hos hannem. Men der man om Mandagen den 10 Januarii mere-ede, at hans Sygdom loed sig ansee til Smaa-kopper, og deres Sorg formedelst hans Svag-hed forøgedes, stod han op af Sengen, og gik ind til sin Frue, for at besøge og trøste hende, efo

(*) Denne Joseph Franciscus Burbas eller Borri var en berømt Alchymist fra Mayland, en Guld-Mager eller Kjeltring. Han stod i stor Anseelse hos Kong Friderich den Tredie, og maatte Dr. Dork, som ey den Tid troede at han var en Vind-Blæste, efter Kongel. Ordre laborere med ham. Hans Historie kand læses i Jochers Belehrtes Lesi-ens Tom. 1. pag. 1259, men endnu afslørligere i Holbergs Danmarks Historie Tom. 3. p. 688 & 691.

efterføm hun, formedelst den hende for faa Dage tilførn i hendes Barfæl-Nød tilfaldne Afmægtighed, ikke havde naact de Kræfter, at hun kunde gaae ind til ham. Men fom han strax maatte igien begibe sig til Sengs, blev sendt Bud og begiært af Hans Excell. Burhi, at han vilde med gode Raad hielpe ham, som og strax lod sig finde villig, og med største Omhyggelighed brugte alle imod samme Sygdom tiendige Medicamenter, forblev og selv hos ham den heele Nat. Da Afmægtigheden tiltog, mærkede den Gl. Mand selv at Døden var nær, hvorefter udover han lod Præsten, Hr. Michael Hentrichsøn, Sogne-Præst til Nicolai Menighed udi Kiøbenhavn, hente, som og kom og trostede ham, men efterdi han fire Uger tilførn alligemed sin Frue var bleven deelagtig i Christi Legems og Blods Samfund, blev Sacramentet ham ey meddeelt. Siden laae han gandske stille, og efterdi han havde fast Tro til Guds Barmhiertighed, bekymrede han sig intet i Henseende til det Timelige om sig selv, men alene for sin gode Frue og lidet Barn. Han hentes fød den 12 Januarii 1670 om Middagen Klokketiden imellem 11 og 12, efterat han havde levet sex og tyve Aar, otte Maaneder, to Uger og fire Dage, i hans kiære Frue Moders, Anna Rosenkrantzis, Gl. Hr. Orthe Kraggs til Voldbjerg, hans Svogers, Hr. Niels Juels til Sæbygaard, Kongel. Majest.

miral, samt hans Eyster, Frue Margrethe Ulfeld, saavelsom udi Hans Excell. Burchi og Præstens, Hr. Michael Hentrichsøns Bortværelse.

Belangendes

Jomfrue Anne Helene Ulfeld,

som efter Guds Forlyst ikkun levede en kort Tiid, efter at hun fik Verdens Lys at see, og nu med sin Sal. Fader E. og B. Christopher Ulfeld blev. stedt til Hvile, Hun er fød her i Rigens havn den 29 Decembr. Aar 1669 sidstforleden; Og som hendes Fæderne Extraction forhen allerde er opregnet, saa melder Forfatteren, om hendes Moderne Herkomst følgende:

Hendes Moder er den E. og B. Frue Sophia Amalia Krag til Voldberig. Hvis Fader var Hr. Otte Krag til Voldberig, Kongel. Majest. til Danmark Riges Raad, fordam Befalingsmand paa Nyborig. Hendes Mormoder Frue Anna Rosenkrands til Skioldeboje. Hendes Farsfaders Fader var Hr. Niels Krag til Trudholm, Danmarkes Riges Raad og Befalingsmand paa Haverballegaard, som var en Son af Hr. Mogens Krag til Aggerkrog, og Frue Sophia Juul af Aaberig. Hendes Morfaders Moder var Frue

October 1753.

Bb

Jyt

390 Jfr. Anne Helene Ulfeld.

Jytte Høeg til Kaas. Hendes Mormoders Fader var E. og B. Mand Holger Rosenkrands til Glimminge, Kongel. Befalingsmand paa Borringholm, som var Axel Rosenkrands til Glimminge og Frue Mette Grubbe til Høystad deres Son. Hendes Mormoders Moder var Frue Lehne Gyldenstjerne til Biersgaard, som var Niogens Gyldenstjern til Biersgaard og Frue Hille Ulfeld deres Datter.

Dette unge Barn var fra første Fodsels Tid besværet med Hoste og Klod; Da man mærkede at hendes Sal. Fr. Faders Sygdom bestod i Smaa-Kopper, blev hun efter sin Faders og Moders Begiering, af Frygt for forbenævnte Sygdom sendt til hendes Fæster, E. og B. Frue Edel Ulfeld, som og havde stor Omforg for hende. Men som Barnets Sygdom tog til, lod forbenævnte Frue Edel Ulfeld Barnets næste Slegt og Bennet det vide, i hvilkes Nærverrelse hun ogsaa dode. Hun levede i alt paa fjerde Uge fra hendes Fodsels at regne, og overlevede hendes Fader alleene paa fjerde Uge.

De

De Helliges Levnet og Død,

af

Asaphs Psalme

som er blant Kong Davids den 73.

over

Erlig, Velbyrdig og Viltberømte

Salig Mands

Solger Rosenkræbes,

til Rosenholm,

Sordum Danmarks Riges Raad, hans Liig,

der det blev hæderligen nedsat i vor Frue Kirke i

Kjøbenhavn, udi mange Velbyrdiges,

samt Geistliges og Verdsliges Nærvæ

relse, 19 Nov. 1642.

Regenalunde udvrist

ved

Oluff Jenssøn Wind,

Sogne-Prest til vor Frue Kirke, og Probst sammesteds.

Printet i Kjøbenhavn aff Peter Saake Aar MDCXLIII.

Forhandles af Jørgen Holtz, Boghandler.

392 Hr. Holger Rosenkrantz.

Drovt Wind til Frue Kirke i Ribe
 benhavn undskulder i sit Eilegnelse
 se Skrift til Frue Sophie Brage
 den Ophold, der skeede, med den af ham forfattede
 Litigprædikens Trykning over hendes Sal. Hermed
 med den Svaghed, som havde været ham på
 lagt, og tillige havde holdt ham fra, selv at kunde
 forrette sit Embede i Kirken. Han erindrede, at
 hannem ere udi to og Tyve Aar bevisste mange
 Benskabs Prover af den Sal Holger Rosen-
 kantz, beder hans efterladte Enke-Frue vil lære
 fort derudi, og anfører derpaa den Afdodes Bebo-
 nets Løb saaledes:

Hr. Holger Rosenkrantz, foridum Dan-
 markes Riges Raad, er født paa Kalløe Slot
 i Jylland Aar efter Ebristi Fødsel 1574 den
 14 Decemb., da Klofken var eet Qvarter til
 ni om Formiddagen. Hans Fader var Rets-
 og Velb. Mand Jørgen Rosenkrantz til Ros-
 senholm, Danmarkes Riges Raad, og udi
 vor allernaadigste Herres og Konges unge Aar
 Regieringen tilbetroet, Befalings-Mand paa
 Kal

Hr. Holger Rosenkrantz. 393

Kalløe Slot. Hans Moder var Frue Doros-
 thea Lange til Skabygaard. Hans Fars-
 fader var K. og Velb. Mand og Streng
 Ridder, Hr. Otte Rosenkrantz til Boller,
 Danmarks Riges Raad og Befalings-Mand
 paa Dronningborg Slot. Hans Farmoder
 var Frue Margrete Gands af Poelits. Hans
 Farsfaders Fader var K. og Velbr. Mand og
 Streng Ridder Hr. Holger Rosenkrantz til
 Boller, som var K. og B. Mand og Streng
 Ridder, Hr. Erik Ottesen Rosenkrantz til
 Børnholm, Danmarks Riges Marsk og
 Raad, og Frue Sophie Gyldenstjerne deres
 Son. Hans Farsfaders Moder var Frue Mar-
 garete Flemming, som var K. og B. Mand
 og Streng Ridder, Hr. Boe Flemming til
 Brunlag, Norges Riges Cansler, og Frue
 Sigred Erlands Datter deres Datter. Hans
 Farmoders Fader var K. og Velbr. Mand og
 Streng Ridder Hr. Jesper Gands, Fri-
 herre af Poelits, som var K. og B. Mand
 Jochim Gands, Friherre af Poelits Son.
 Hans Farmoders Moder var Frue Anne Maal-
 san, som var K. og Velbr. Mand og Streng
 Ridder, Hr. Jørgen Maalsan til Komertov
 og Frue Cathrine Hanne deres Datter. Hans
 Morfader var K. og B. Mand Gunde Lan-
 ge til Bredning, Befalingsmand paa Svens-
 ktrup. Hans Mormoder var Frue Cathrine
 Breide af Vargaard. Hans Morfaders Far-
 der

394 Hr. Holger Rosenkrantz.

der var **E.** og **Besbr.** Mand **Hans Lange** til **Kiergaard**, som var **E.** og **Besbr.** Mand og **Streng** Ridder, **Hr. Niels Lange** til **Kiergaard**, og **Frue Anne Rosenkrantz** deres **Søn**. Hans **Morfaders Moder** var **Frue Marren Spend**, som var **E.** og **B.** Mand **Christen Spend** til **Windstrup**, og **Frue Edel Saltensee** deres **Dotter**. Hans **Mormoders Fader** var **E.** og **B.** Mand **Jacob Breide** til **Vargaard**, og **Frue Karen Blomme** deres **Søn**. Hans **Mormoders Moder** var **Frue Thale Emmichs Dotter**, som var **E.** og **B.** Mand **Mouritz Emmichsøn**, og **Frue Dorthee paa Wisch** deres **Dotter**.

Han forblev i hans **Kiere Forældres Hus**, under deres og hans **tilforordnede Skolemesters Inspection** og **Optugtelse**, til **Mar 1 1686**. Siden blev han til **Aarhuus Skole**, der videre sig at **forfremme**, forskiftet, hvor han de **sire Aars Tid** han sig der **ungefehr** opholdt, sin **store Lærevillighed**, og af **Gud** og **Naturen** begavede **Færdighed** saaledes beviste, at han sin **Alters Forhaabning**, og end de som **ældre** vare, deres **Profect** fast overgik. Derefter forreyste han ud af **Landet** **Mar 1 1690** efter sine **Kiere Forældres Andordning**, først til **Rostok**, og siden til **Virrenberg**, sine **Studia** at **continuere**; Han gav udi **publique** og **private Disputationer** og **Exercitiales**, saavel i **philosophiske**, som i **juridiske** og **theo-**
10

logiske, sin Flittighed og høye Gaver ofte tilkiende, at man i de Dage af hans Stand og Alder faa, som hans Lige kunde være, vidste at siige af.

Da han paa fem Aars Tiid havde været paa bemeldte Academier i Tydskland, blev han befalet efter som hans fiere Faders Alder og Skrøbelighed begyndte at tiltage, sig i sit Føderland Hiem at begive, kom og derpaa hiem. Aar 1596 sagde han Tieneste i hans Kongelig Majestets Cancelli, hvor han paa et Aars Tiid forblev, og var desmidlertid med Statholder, Hr. Brede Rangov og Christen Holt udi Hans Kongel. Majest. Trinde til Øsel forskiftet.

Herpaa fik han i sinde at bede om Uel. og Velb. Mand Urel Brahe til Elwid, Danmarks Riges Raad, og Befalingsmand paa Selsingborg Slot, hans Dotter Jomfrue Sophie Brahe, som hannem og blev tilfagt i Kiøbenhavn den 1 Augusti Aar 1597, og gjorde han derefter deres Bryllup i Malmø Aar 1598, den Søndag efter St. Lauris Dag, som indfaldt den 13 Augusti. Udi samme deres christelige og tierlige Egteskab haver Gud velsignet dem denuem med sex Sønner og syv Døtre, hvoraf vor Herre i deres Ungdom haver bortkaldet det Velb. Jørgen Rosenkrantz, Velb. Ørre

396 Hr. Holger Rosenkrantz:

Rosenkrantz, Jomfrue Ide Rosenkrantz, tvende Jomfruer, som hede Ide og Margrethe Rosenkrantz, og Velb. Otte Rosenkrantz, som udi sit otte og tyvende Aar døde til Rensborg. Endnu lever Velb. Gunde Rosenkrantz til Boserup, Landsdommer udi Skaane, og Kongel. Majests. Befalingsmand over Helgene Kirke og Froske Herret; Velbr. Jørgen Rosenkrantz til Kielgaard, Velbr. Erik Rosenkrantz til Rosenholm, Befalingsmand paa Halstød Kloster; Frue Mette Rosenkrantz; Hr. Christian Thomesens til Scufgaard; Frue Beate Rosenkrantz; Henrich Cortes til Boltinggaard; Jomfrue Dorthe Rosenkrantz og Jomfrue Sophie Rosenkrantz. Gud haver desuden undt kammern den Naade og Betsignelse, at han haver lever og leet tredive og sex, af sine Børn og Børnebørn.

Etter efter han var kommen udi Egetskab og til sit eget Hiem, begyndte han sine Studia igien for Alvor at foretage. Endog han udi alle Facultatibus havde synderlig Forfarenhed og Kundskab, som alle fornemme Mænd han var bekjendt med, baade skriftlig og mundtlig noksom hævderet hannem Vidnesbyrd om: Saa var dog hans fornemste Iver og Attraae, at eftergranske den Lærdom om Gud og hans Ord, saavel som af Guds hellige og seliggjørende Ord at udtænde og udgranske det rette og beste Livs viseste Kundskab og

og Egenskab. Han var og med Guds synderlige Hielp og Forarbejdelse derudi: saavidt oplyst, og benaadet, at han Inden og Uden Lands med største Forundring, blant de Lærdeste derfor var bekiendt og berømmet. Saa han og derover af mange fornemme Mænd udi vigtige og dybe Sager tit er bleven brugt og consuleret, som mange endnu Levendes Land bære Vidne om, hvorledes han baade udi *Colding*, der *M. Oluf Rok* did var citeret, og ellers ved andre Lejligheder, om sit fornuftige og christelige Betænkende haver været, ikke uden Frugt, besøgt og aumodet, hvilket endog mange imellem hannem og lærde Mænd forberlede Breve vel uddiise.

Udi det *Ebreiske*, *Græske* og *Latinske* Sprog havde han den Erfarenhed, at endog de fornemmeste og Lærdeste i samme Sprog maatte bekiende, meget af ham at være agtet og observeret, som saa eller ingen for ham havde havt Naade eller Forstand til at betænke. Og eftersom den *Sal. Mands* Hiertens Meening var, at den retskaffene og *Sal. Guds* Kiendelse og Kundskab ikke ud en blot og bar Videnskab bestaaer, men at den skal leves af Troen, og det udaf Hiertet vides, udi christelig Liv og Levnets Fremdragelser at skulle kiendes og udbiises, Saa er Gud i Himmelen best bekiendt, og siden alle i dette Kongerige usforborget, hvorledes den *Sal. Mands* mest sit Idret og Husholdning haver været anstillet;

hvorledes Aften og Morgen med gudelig og anden dagtig Øvelse, Bonner og Psalmer fielden er bleven forfornyet: hvorledes han og tit og ofte, ikke alleene som en Fader, sine egne Børn selv haver lært og underviist, men endogsaa en Huusfader for alle sine Tienere og gandske Familie haver haft saadan Omsorg, at han endog selv haver talt for dem og lært dem, hvorledes Gud Faders Himmeliske Husholdning, endogsaa udi denne hans jordiske Husholdning, og udi enhver troe Christens Hierte kunde forrettes og forfettes. Han haver herover af mange fornemme Adels Personer her i Riget været anmodet, at deres Børn under hans Inspection og udi hans Familie maatte opdrages og informeres: hvortil den Gl. Mand, som ingen Umage eller Omkostning spare, naar han Gud og sin Næste kunde tiene, velbillig sig har beqvemet, saa der omtrent fem og tyve Adels Personer ere i hans Huus opdragne, hvoraf en stor Deel paa denne Tiid lever, og saadan Begierning, endnu paa denne Dag med Berømmelse ihukommer.

Der hans fiere Svoger E. og B. nu Sal. Zentich Gise var ved Døden afgangen, tog han sammes fiere Sønder til sig i sit Huus, og lod dennem der opdrage indtil de naaede den Alder, at de Udenlands bleve forskikkede, da deres fiere Moder Frue Birgiche Brabe ogsaa var død, tog han hendes sex Døtre iligemaade til sig,

fig, og beholdte dennem der, indtil tvende af dem, neml. Jomfrue Ellene Gise og Jomfrue Ide Gise kom udi Egteskab, som da deres andre Sydkende til sig begjærede, uden Jomfrue Mette Gise, som altid til og fra haver været i hans Huus, som alle saadan Belgierning aldrig forglemme. Foruden disse ere endnu mange andre fornemme Ingenia, baade Danske og Tydske, som iligemaade i hans Huus baver høit baade Lærdom og Underholdning, saasom Dr. Niels Paaste, Biskop udi Bergen, Dr. Hans Wandel, Biskop udi Wiborg, Dr. Jacob Mathisen, nu Kongl. Hoff-Prædicator, M. Wichmand Hasebarr, Biskop i Wiborg, Dr. Zentrich Ernst, Professor i Sorø, M. Christen Longberg, Professor i Kiøbenhavn, M. Knud Beste, og foruden Professor i Kiøbenhavn, Friderich Andersøn, Professor i Kiøbenhavn, Magister Svend Pedersen, Professor ved Gymnasium i Odense, M. Jacob Hasebarr, Sogne-Præst i Kiøbenhavn, M. Jens Lauritsøn Soane-Præst udi Odense, Hr. Lauritz Jacobson, Propst paa Langeland, Hans Mule og mange andre flere, som ey giøres nødig at opregne; Tallet af Tydske og Danske vilde næsten blive et halvhundrede, hvilke alle af den Sal. Mandes gudsfrygtige Undervisning, og christelige Omgængelse, altid have befunden sig forbedrede og fremmede; Ey heller haver der været nogen, som

i tins

400 Hr. Holger Rosenkrantz.

i ringeste Maade nogen forargelig Lærdom i hans Huus haver hørt, eller fornummet, men enhver maa langt mere bekiende, at have befunden det saadan Underviisning, som paa saa andre Stæder var at hente, og de deres gaudske Lives Tid have at glæde sig over.

Den Sl. Mand haver altid til all Kiærligste Bildfarelse haft største Bederskyggelighed, hvad heller det haver været Papiistiske, Calviniske, Arminianiske, Whotnianiske, eller med hvad Navn det nævnes kand, og aldrig bekiendt sig til sig den, end den usørfalskede Augsburgiske Confession, i hvad og en Part lærde for nogen kort Tid siden, hannem for Meninger, som han aldrig var gestændig, haver usørføldt og brangellig villet tilskrive og tillegge, hvilket og af den Sl. Mand's efterladte og fuldsærdigede Skrifter noksom kand demonstreres og bevises (*). Den Cal. Mand haver desforuden altid søgt Uepligbed, med alle fornemme lærde at tale og conferere: Og som han vel haver sørfølydt, at være i deres Tal, som andre gierne undervise, saa er

(*) Hr. Holger Rosenkrantz's Skrifter bestaae foræentlig i hans 1) Speculum Ducum, 2) Placiterium Danicum cum Explicatione orationis Dominicae & Benedictionis Aharonis, 3) Dissert. de legatis & Fidei-juribus. Udi de 3 første Parter af Danske Bibliothek findes adskillige af hans Breve, saavel som andre lærde Mand's til ham. Tilgemaade kand om hannem eftersees Nøllers Historie og det Danske Magazin.

og ikke at tvivle, at han jo og findes iblant de Guds Børn, som Daniel omtaler, der skal skine som Stierne evindeligen.

Imod Skolerne og den studerende Ungdom, haver han og sin Christen Kierlighed rundeligen beteed: Til Studerende at reyse Udenlands for, haver han foræret en Capital paa 2500 Rdlr., hvoraf Renten dertil bør anvendes; Til Gymnasium i Odensee 1000 Rixdaler; Til Skolebørn udi Aarhus 1000 Rdlr; Til en Skolelæmester, som hans Tieners Ungdom skulle undervise, haver han stiftet en af sine Bønder-Gaarde med all sin Herlighed at skulle forblive; Til Hielp til en liden Kirke paa Rulden at opbygges 250 Rdlr.: Hans Sogne-Præster haver han rundeligen betænkt, i det han til hvert Kald ved hans tvende Hoved-Gaarde, haver lagt en Bønder-Gaard med all sin Herlighed, i Steden for den Tiende de af hans Sæde-Gaards Avling havde at forvente.

Og efter som den Sal. Mand for sin høje Forstand, store Gudstrugtighed og Lærdom over det heele Kongerige var vel bekendt; Saa haver Hans Kongel. Majest. vores allernaadigste Herre beviist hannem den store Naade, at han Aar 1617. den 1 Febr. naadigst haver forordnet hannem at være Danmarks Riges Raad, og hannem først med Dalum Kloster, og siden med
St.

402 Hr. Holger Rosenkrantz.

St. Hans Kloster i Odensee naadigst forlehnet.

Imidlertid den Sal. Mand saaledes haver været i Hans Kongel. Majests. og Rigets Tieneste, haver han udi adskillige Legationer været brugt. I Sverrige var han til den Stormægtigste og Hønbearne Herres Høyloblig Ihukommelse, Kong Gustavi Bielager; saavel som siden paa Grendserne Aar 1619, da begge Rigeres Raad og Commissarier der vare forsamlede: I Landte Holfstein tvende gange, i vigtige og besværlige Sager, dette Kongerige og Hertugdømmet anlangende: Til Bremen med Hollandske Gesandtere at tractere; Foruden mange andre besværlige Commissioner her i Riget.

Udi alt dette haver han med saa stor Fornuftighed anstillet og forholdet sig, at baade Hans Kongel. Majest. sig det udi all Raade haver ladet befalde, og vores kiere Fæderneland havet deraf havt Ære, Gavn og Tieneste. Men eftersom den Sal. Mandes største Lyft og Tilbøvelighed altid havde været, at maatte fra all verdens Omhyggelighed og Usroe være forkaanet, at han alleene kunde tage vare paa hvad som angaar Guds sande Kundskab, og den beste Saligheds Forstand; Saa haver han hos Hans Kongel. Majest. vores allernaadigste Herte, paa det uindverdantigste ladet anholde, at han fra Rigeres Raads

Hr. Holger Rosenkrantz. 403

Raads Bestilling maatte i Kongel. Raade entlediges og dimitteres, hvilket hannem og af Kongel. Majest. Aar 1627, naadigst er bleven samtykt og bevilget.

Hvorledes han sig ellers imod alle og enhver, som en ærlig, oprigtig, trofast, venhuld Mand haver forholdet, ynksom, mild og meget belevet, og den, som man vel maa sige, der hverken var Ødig eller Galskt udi, det Land den store Ynde, han hos hver og en havde, og det berømmelige Efternavn, han derfor haver efterladt, best være Sidne om.

Hvorledes hans Christelige og Kierlige Omgien-
selse med sin Kiere og nu billig bedrøvede Hustru
haver været, kand ikke nok udsiges, saa intet
om Kierlig Omsorg, og tvende Hierters bestandig
ge Forbindelse, meere kunde ynstes eller beskri-
ves, end her var at finde, paa det femte og
fyrretyvende Aar.

Hans Folk og Tienere havde han altid baade
Lyff og Lykke til at forfremme, som endnu en
Aar deraf igien lever, saadant daglig finder og
erkjender.

De Gattige havde han altid største Begierlig-
hed til baade at hielpe til rette, og derforuden
sin Christelige Kierlighed at bevise: Hvorfor hatt
til Hausarme ved Walløe, Renten af 1500
DM

404 Hr. Holger Rosenkrantz.

Daler, at skulle aarlig uddeles, haver forordnet; Ved hans Gaard Rosenholm stiftet et Hospital, hvor Renten af 1000 Rdlr. til Fattiges Underholdning skulle anvendes; Saa og givet 1000 Rdlr. til Hospitalet i Svendborg (*) og 300 Rdlr. til fattige Huusarme: Derforuden alle, som hannem om Hjelp have besøgt, enten Eydike eller Danske, rundeligen og vel hjulpet og betænkt.

Hans Sygdom og Gal. Endeligt antagendes, da blev han først ilde til Vas den 20 Oct. paa Reysen imellem Kiøge og Kiøbenhavn, der han efter Hans Fyrstel. Naade Prinsens Befaling, var til Ginde at begive sig til Nyer Kjøbing, og Hans Fyrstel. Høyhed der til den Bryllups-Høytid opvarte, som det var betænnet, hvor han da med en heftig Opløstning og Colica blev besværet, og befandt sig deraf saa svag, at han blev forarsaget sig strax om anden Dagen, dog ikke uden Smerte, med sin fjerde Hustrue og Dotter, Jomfrue Sophie Rosenkrantz til Kiøbenhavn igien at begive, hvor den hæderlige og høylærde Mand Doctor Fabricius, Kongel. Majest. Hof-Medicus, til hannem strax blev kaldet. Og eftersom Facultas vitalis om Livet, og Pulsen ellers altid god og nesten utvillagtig Forhaabning daglig udvirkte, brugte han med største Gliid alt hvort imod den

(*) Det skal uden Lovel kun være 100 Rdlr.

Hr. Holger Rosenkrantz. 405

Mattighed og hvis anden Tilfald, som hos ham fandres, kunde tiene, og lod paa sin Gliid og Omsorg intet mangle. Siden laae han saaledes hen indtil den niende Dag, med fast ringe Forsandring enten til Livet eller Døden, og desimids leetid stedse Nat og Dag, hiertelig paakaldte Gud i Himmelen, og bad han vilde hielpe hannem, og forbarme sig over hannem for Christi Stod.

Den 27 Oct. kom hans kiere Sønner Velbr. Gunde Rosenkrantz, og B. Orthe Thor, saa vel som hans kiere Datter Frue Mette Rosenkrantz og Frue Pernille Rosenkrantz, samt Somfrue Dorthe Rosenkrantz til hannem, og imod all deres Forhaabning befandt deres gode Fader fast svagere end de vel havde formodet, dog han endda ingen dødelig Tegn sig havde laet formerke.

Den 28 Oct. lod han Præsten til sig kalde, neml. Provsten M. Oluf Wind, som da efter gudelig Beredelse meddeelte hannem det hellige Alterens Sacramente. Siden laae han stille hen. Begyndte saa at kalde paa sin Søn Hr. Christian Thomesen og mig, sigendes: „Det vil jeg, skal være aabenbare og siges, at jeg ikke ved, jeg haver nogen Uven i Verden, uden een Mand, din jeg dog længe siden af mit Hierte, sa, af mit Hierte haver tilgivet, og bedet
Ec „Gud

October 1754

406 Hr. Holger Rosenkrantz.

„Gud i Himmelen for hannem, at han vilde han
„nem forlade og gibe hannem et bedre Sind.“
Siden kaldede han sin Kiere og bedrøvede Hustru
frem, og gav hende atter igien det Bidne, at
hun aldrig havde gjort hannem imod, tog hende
udi sine Arme, ynkede Guds høje Belsignelse os
ber hende, og bad hende det kiertligste, dog en
keltigste gode Nat nogen kunde høre. Derefter
kaldede han hver af sine Børn og Svogere frem,
og talede til sin Søn Hr. Christian Thome-
sen, ynkkende, „at det var saa aabnbare for
„Menneskene, som det er for Gud, hvordan en
„Søn han havde været hannem, og saade, han
„skulde nu være Fader,“: saaledes saade han til
dem alle, saabelsom til alle Hr. Christian Tho-
mesens Børn, de mindste med de største, og
Zomsfrue Mette Gise, som samme Aften var
ankommen, og over enhver ynkkede særdeles
Guds faderlige og kraftige Belsignelse, med man-
ge flere Ord, som fast ingen for Hjertens Bes-
kyrning kunde beholde; Takkede og Gud for gode
og lydige Børn, som han hannem havde belsig-
net med, og bad Guds Belsignelse over dem for
Børn de havde været ham.

Han havde ellers stor Attraae til at vilde væ-
ret af Sengen, og som han blev ombedet at vil-
de holde sig deri, efterdi han fast ingen Lemmer
kunde røre, svarede han: det var jo ligesaa godt
at doe paa en Stuel som i Sengen. Derefter
som

som Døden da jo mere og mere begyndte at bruge sin Magt, sagde han med indelig Kædet: Stulle det end vare fra Morgenslund, og indtil Aftens Ende, ic. Laae saa lidet hen igjen, og bad saa alle, som hos vare, at de vilde bede et Gud i Himmelen, han vilde formilde hans Smerte, og ikke tøve for længe; hvilket da det og af alle hosværende var skeet, saade han lydelig: Veni Jesu! kom o! Jesu, og kom i Naade og Barmhertighed. Strax dette var skeet, kunde man ikke mere fornemme hannem drage sin Aande, hvorfors hans kiere Hustru og Børn med stor Barmodighed ginge fra Sengen; saa raakte jeg endda i hans Øre: Herre Jesu anse min Aand! og kunde jeg endda høre hannem svare, Ja.

At den Stund han saa laae og saakmodelig gen forberiede det sidste Aanded:æt, og selv ikke sine Lemmer kunde røre, begiærte han af de hosværende, at de begge hans Hænder og Arme vilde opløste, og naar de lode dennem synke, bad han paa ny: de vilde dog holde hans Arme op, og saaledes med udstrakte Arme mod Himmelen, sagtmodig uden nogen Smerte eller Devagelse, altid talendes og suckende, opgav han jodelig sin Aand, da Klokker var ringefehr ved et Mellem Fredag og Løverdag om Natten den 28 Octobr., efterat han havde levet her i Bergen i 77 og tre sinde Aar, ti Maaneder og

E c 2

fiore

408 Hr. Solger Rosenkrantz.

fiorten Dage; udi hans fiere Hustrues og
 Børns, Hr. Christian Thomesens, Gunde
 Rosenkranges, Otthe Thottes, Fru Mette,
 og Pernille Rosenkranges, Jfr. Dorthe
 og Sophie Rosenkranges, Jomfrue
 Mette Gises, Jomfrue Maren Belous,
 Jomfrue Anne Margrethe Moltke, og alle
 Hr. Christian Thomesens Børne, Doctoris
 Fabricii og Provst Winds Narværelse.

Der haver adskillige forfattet Latinske *Sæd*
 ge Digte over denne lærde Herre, hvoraf de der
 ere trykte bag ved Klagetalen ere forfattede, det
 1) af Axel Urne, det 2) af Willichio Westbo,
 det 3) af Biskop Peder Winstrup, det 4) af
 Professor Claus Plum, det 5) af Professor
 Ernst paa Sorø, det 6) af Dr. Fabricius,
 det 7) af Professor Ole Worm, det 8) af
 Professor Johannes Laurenberg paa Sorø,
 det 9) af Professor Jørgen Krüger, det
 10) af Professor Thomas Bang, det 11) af
 Professor Christen Sørensen Longomontanus,
 det 12) af Professor Johannes Christopherson,
 det 13) af Professor Stephanus,
 det 14) af Ole Worm, det 15) af Petrus
 Spømand, det 16) af Johan Ravn, det
 17) af Albert Mejer, det 18) af Jørgen
 From, det 19) af Erik Pontoppidan, det
 20) af Vitus Bering, alle Professorer; det
 21) af Jacob Rane, det 22) af Jørgen
 Wig.

Wigleben. Endnu findes en af Biskop Vinstrup i Staane, holdet den 18 April 1643 Latinsk Synodal eller Landemods Prædiken, der er den tiende i Tallet af de af ham ved den Lærlighed holdte Prædikener, som forestille en Ligtale over Hr. Holger Rosenkrantz. Bispfen haver ladet sette paa Titul. Bladet, at den er sine Chartis habita, som skal nok være det beste ved den; Det af ham forferdigede Epigramma er trykt dobbelt i denne Liig-Prædiken. Romus faaet den sidste Strophe. I denne Lande-Mode Prædiken viser Bispfen ellers sin Ferdighed i det Latinske Sprog; Han bliver i sit staaende ved Hr. Holger Rosenkrantzes Giftermaal med Fruen Brabe; viser hvad Lyflærlighed det er for dydige Forældre at see en talrig Afkom; Det forøger og befæster ey alleene den indvortes Kærlighed imellem Egte-Folk, men gjør denuem endog trygge for udvortes Efterstræbelse. Rid og Efterstræbelse drister sig ey lettelig til en Mands Huus der har mange Born, helst af Everd Linien, thi de hevrer siden hvad Uret Forældrene skeer. Han tilskriver ellers Hr. Holger Rosenkrantzes tro Forbonner til Himlen, at det er gaaet saa vel til i Fædernelandet, som det er; Han berømmes at have været den kændigste Herre saavel i det Latinske som Græske Sprog i sin Tiid. Hans vidtløftige Næmme og umaadelige Hukommelse tillod ham at huse alle Rigers Kroniker og Historier. Vel eyes

410 Hr. Holger Rosenkrantz.

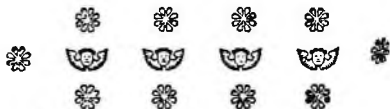
de han selv store Bøger, Sale og kostelige Bøger
Samlinger, men var dog ey at ligne med ham
selv, som de fleste fandt god Etiet at ansee som
et levende Bibliothecque. Eistidst priser Bispen
hans tarvelige Levemaade, hans Godgjorenhed
mod sin Zevn-Chriften, Kundhed mod de Sattis
ge og ydmage, samt uopblaste Væsen mod alle

Mogte

Rogle Efterretninger
Om
Mester Kiel Stub,
Bordum
Provst over Øvre Kommeriige, Ous-
dalen og Solløet, og Sogne-Præst til
Ullensager i Aggershuus
Stift ic.
Hans Levnet og Descendenter,
Samlede og sammenskrevne af een af
Familien.

 enne mærkbærdige Mand er fød i
 Worberg i Halland, da en Danff
 Provinz ved Begyndelsen af det 17
 Seculo, af velformuende enten Magistrats eller
 Borger-Folk, hvilke gabe ham først hjemme en
 god Opdragelse, og efter Alders Maade lode ham
 ved habile Præceptores vel oplære i boglige Kun-
 ster, siden forsendte de ham til Universitetet i
 Kiøbenhavn, hvor han under da værende lær-
 de Mand fortsatte sine Studia, særdeles lær-
 te Mathematikke, som han besynderlig excolere-
 de, sustinerede sine Examina, og blev stedt til
 Magister-Graden.

Efterat han saaledes havde givet skionne Pro-
 ver paa sine Studeringer, fik han Lust til at bes-
 søge fremmede Academier, baade i Tydskland
 og Holland; Derefter reyste han til Paris i
 Frankerige, hvor han blev kiendt af den da væ-
 rende Premier-Minister Cardinal Richelieu,
 som formedelst hans Mathematikke Videnskab
 og store Kundskab i Befæstnings Kunsten, brag-
 te ham til at applicere sig til rem militærem, da
 han

han i kort Tiid avancerede til Capitain; men efter nogle Aar forlod han Frankerige, og reyste hjem igien, forsynet med en praiselig Dimission og Afskedd derfra.

Siden veed ieg ikke hvad han har præsteret i forommeldte Metier, uden dette, atuden Skandse Valdfisken ved Wismar, siges der at han har været Mester for at anlegge. Derefter har han begyndt at fatte andre Tanker, forlod sine militaire Griller, nedlagde sin Capitains Caracteer, slog sig gandske til Studium Theologicum, og ved idelig Øvelse i Prædikestolen blev ugtet værdig at kaldes til Stifts-Propst og Sogne-Præst i den nye opbygte Stad Christiania.

Her fand jeg ikke forbigaae en artig Hendelse, som indfaldt, medens han var Præst i Christiania: En af hans gamle Cammerader kom reysende did, og Dagen efter hans Ankomst, som var en Søndag, gik han i Kirken; der han da strax igien kiendte sin gamle Ven, der kom op paa Prædikestolen at prædike, raabte han overlodt af Forundring: *Kilian! wer Teuffel hat dich auf den Cangel geführt?*

Efter nogle Aar fik han mere Behag til Landet, og at forlade Christiania, dertil forandledes Af Magistratens Ehicaner, som var ham imod i de Anstalter, han vilde giøre i Kirke-Sa-

E c 5

ger,

ger, blev derefter kaldet til Sogne-Præst til Ullensager, og tillige Provst over Øvre Rommerige, Gudalen og Sollær.

Imidlertid var han meget yndet og afholden af Hr. Hannibal Sehested, da værende Stads-holder i Norge, der brugte ham som sit Raad formedelst hans Erfarenhed i Stats- og Krigs-Sager, han erholdt ved ham Caracteer af Cammer-Raad, som de Svendiske siden spottede med, kaldende ham Generalens Camerade. Den gode Herre bæredc og denne sit Favorit og Mignon ofte med sit Besøg paa Ullensager, og det ofte uden nogen Folge, som engang, da han uforsigtig gik igiennem Gaardens Porten, hvor to store Hunde stode en paa hver side, hvilke nær havde forrasket, rebet og bidt ham, hvis ikke Folk: en hast havde kommet at redde.

Da den sidste Krig i Christiani Qvarti Tid begyndtes ved den Svendiske General Tørstensøns uformodentlige Indfald i Holsteen 1643, og Norge derpaa Aaret derefter blev angrebet af de Svendiske, da af Mangel paa gode høje Officerer maatte Mag. Kiel Stub deran, og blev overtalt af sin store Belyndere Stattholderen formedelst den trængende Nød at gjøre Krigs-Tjeneste, hvortil hans Bestalling, efter Originalen udcopieret, saaledes lyder:

„Den

»Den Stormægtigste Hovbaarne Fyrste og
 »Herre, Hr. Christian den Fierde, Dan-
 »markes, Norges, Venders og Gothers
 »Konge &c. &c.

»Jeg Hannibal Sehested til Nørager-
 »gaard, Danmarks Riges Raad, Stats-
 »holder udi Norge, General over Armeen
 »hjemstedts, og Hovedsmand paa Aggers-
 »huus Slot og Lehn.

»Støre alle bitterlig, at eftersom Velbyrdig
 »Gunder Lange paa Kongel. Majests. naadige
 »hste Behag og hans Kongel. Majests. Begne er
 »antagen og bestilt af mig til Land-Obrister i
 »Aggershuus Lehn, og nærværende Mag.
 »Kiel Stub, som jeg for den usformodentlige
 »Krigs første Anfang, og indtil denne Tidd,
 »udi adskillige Occasioner inden saavel som for
 »Grændserne underdanigst og troeligst har ladet
 »bruce, saa at hannem derover dette Rigets
 »Land-Grændser og Passet, saavidt Aggers-
 »huus sig strækker, best bekiendt moune være,
 »derudover som Velbr. Gunner Langes Abs-
 »sitiens forordnes, og denne Magt gives at ha-
 »ste en fuldkommen Direction og Inspection med
 »Land-Vagterne paa alle Rigets Passet, saa
 »vidt Aggershuus Grændser mod Sverrig
 »hødkommer fra Tronhiems Lehn til Bahus-
 »lehn. Og skulle Kongel. Majests. Fogder med
 des

„deres anbettede Almue dennem sig bereedbilligt
 „og horiae lade finde, til at omdrive og efterkomme
 „me hvis af Velbr. Gunner Lange og Mag.
 „Kiel Stub til Grændsernes og Landets For-
 „varing, det være sig med Forbyggen, Forbyg-
 „gen, Bagternes Formeereelse efter Tidens Be-
 „skaffenhed, eller hvad andet anført og anord-
 „net vorder. Og Officererne i lige Maade med
 „deres underhavende Vagt, som deres forord-
 „nede Land-Obrister og Directeurer, en fuld-
 „kommen Lydighed beviise skulle, som enhver ef-
 „ter Kriigs-Artiklerne ville ansvar og staae til
 „rette for. Hvorefter alle og enhver, som dette
 „vedkommer, sig skulle have at rette, og intet
 „trodsfæligent derimod handle, saa kær dennem
 „hans Majests. Raade og deres egen Bessærdt
 „monne være. Til Vidnesbyrd under min egen
 „Haand og Signet, givet paa Aggershuus
 „Slot den 19 Sept. 1644.

Hannibal Schested.

Om bemeldte Mester Kiel Stub skriver
 Joh. Cold i Consil. & Jud. Episc. licit. pag.
 106. saaledes:

Mag. Kiel Stub Sogne-Præst til Ullens-
 ager, og Provst over Øvre-Kømmerrige,
 Gudalen og Solløer, var tilligemed Land-O-
 berst. Land-Vassernes Inspecteur fra Bahuus
 til Tronhiem, Høyeste Ingenieur-Officier i
 1704

Norge, og Directeur over de Oplandske Bergværker. Hvorvidt dette sidste har strækket sig, ved jeg ikke at give nogen Bestæed om; Det er tvøveligt, som Titelen lyder, at hans Autoritet har haft nogen influence derudi, som en forfæren Mand i Metalurgien; Men at han med all Flid og underdanigst Nidkierhed har forrettet det ham betroede Kriigs-Embede, er meere bekiendt deraf, at Sienden ey alleeneste ikke med nogen Fordeel kunde angribe Norge, men endog at de Norske med Succes gjorde Indfald i Sverrig (*), dertil har

(*) Om Mag. Kiel Stubs gode Anstalter, og Conduite meides i Kong Christian den Siendes Historie pag. 1259. under det Aar 1644. skiont under et u-rigtigt Fornavn, da Autor kalder ham Colbiørn. Det tones at han confunderes med hans Svigersøn, som fornemmelig er bleven merkværdig ved hans høye Alder og stridbare Søner. See og Trejarsøvs Jubel-Lætere pag. 330. Slanges berømmelige Vidnesbyrd er dette: Ellers laud af de lykkelige Partier, som skeede fra de Norske Grændser Sydensfielth ind paa de Svenske, en stor Deel tilskrives en Norsk Præst ved Navn Hr. Colbiørn Stub, hvilken ved sine kloge og fornuftige Anslage, samt ved den Credit han havde hos Bønderne, vidste at indrette sliige Ting bedre, end de fleste Kriigs-Hovds-mænd, som Kongen havde der i Landet; Stats-goldbreen maatte og tilstaae det samme, og give ham lig et Vidnesbyrd hos Kongen. Hans Majestet havde og ved sin Nærværelse i Norge lærdt at kende denne Præst, bemundigede ham endog saa til saadanne, endskiont sig med hans Embede lidet rimende

har hans gode Anstalter - meget contribueret, i hvorvel han havde Aarsage at vogte sin Person, som de Svendske i Eerdeleeshed efterstræbte og lurede paa, og udspreddede allevegne deres Trudsel derom, saa det troeligt havde gaaet ham ilde, om de havde faaet ham fat.

Han sparede ikke heller sin Formue til Fædernelandets Tjeneste, men frivillig gav en anseelig Krigs-Styr, i det han paa egen Bekostning udhyrede tolv velbevæbnede Ryttere i Fædens. Hans Opholds Stæd var sædvanligst ved Wingers Fæstning, dog recognoscerede han jævnlig heele Grændserne, altid klædt i sorte Klæder; Men da Krigen endtes, var og hans Pung tom, og af en velbeholden blev han en fattig Mand, ved de store Udgifter som hans Krigs-Forsætning udfordrede. Til noget Vederlag derfor, blev ham vel allernaadigst forundt et par Konge-Tiender; Men som baade Kongen og han selv døde nogle faae Aar derefter (*), blev den Beraadning

de Forretninger, med en skriftlig Bestalling, efter som det paagiedte Fædernelandets Forsvar, mod en ubillig og overvoldig Fiende. Derefter anfægte han Bønderne tidt og ofte, og var ligesom et Gierde for, at de Svendske ingensteds kunde sætte Foden paa den Randt, hvor somheldsi han commanderede til at giøre Indfald i Norge.

(*) At Maz. Kiel Stub levede og var nærværende ved Kong Friderich den Tredies Huldning i Christiania 1648, sees af Wolffs Norges Beskrivelse pag. 143.

ning igjen indtrøffen, og hans Børn nøde ingen Frugter deraf.

Angaaende hans Giftermaal og Børn, da var han to gange gift, først med Biskop Glostrup's Dotter i Christiania, Catharina, med hende avlede han trende Sønner, hvoraf de tvende vare merkverdige; Den 6al. Mand havde en priiselig Omsorg for deres Opdragelse, hvortil han forsynede dem med brave Informatioribus, som det og lykkedes saa vel, at Disciplerene overgik Mesterne.

Den ældste Son Niels Stub, gjorde saadan en Fremgang i sine Studeringer, at han blev beqvem til at antage de største Mand's Børn i Rigerne under sin Opsigt og Lære, at følge dem Udenlands; Det var uden Tvivl Cancellers Bielkes Sønner. En anden gang fulgte han ligeledes unge Herre- Stands Personer, da var den navnkundige Stumacher, siden Griffenfeldt kaldet, i samme Ebite, med hvilken Niels Stub holdte saa fortrolig Venstskab, at naar de skiltes ad ved Academierne, elter de store Stæder, skrev de hinanden ofte til i Latinste Vers, hvoraf jeg har seet mange, som han selv viiste mig og da han engang mere lode en Quantitets Fejl i Griffenfeldts Vers, sagde han: „Seer du dog at Mesteren selv fandt feile.“

Det

Det er vist, at denne Niels Stub var i sin Tid agtet for en af de lærdeste Mænd i Norge, især excellerede han i Philologien. Han besad ey allene de lærdes Sprog, men endog de fleeste Europæiske, i det mindste de meest poleret de Nationers; besvnderligen var han en exerceret Poet, hvortil han havde fortreffelige *Naturalia*, og deraf gjorde sig selv den største Forsnyelse.

Han har vist mig Mængde af Anagrammata, Epitaphia, Epigrammata i tykke Manuscripter, over alle slags Folk i Verden, over alle Professioner, over alle Dyrer og Laster. &c. en Bog in Quarto tykkere end to Høndereds Bred, hvor han fremsetter dem paa de adskillige Sprogge han besad, end og i det Hollandske, hvilket han holdt af, saalovm han agtede det ikke ubequem til vel at udtrykke sin Mening dermed.

Da han kom hjem fra sine Rejser, blev han vel foreslaget af sine Patroner, til Envove ved det Berlinske Hof, men Griffensfeld, som nu var opstegen til sine høye Betjeninger, hindrede det; han fiendte ham neppe igien, da de dog forhen havde været saa fortrolige med hinanden. Jeg har hørt ham med Fortrydelse at klage deraf over saaledes: „Da jeg kom til ham, merkede jeg nok, at en ond Aand havde betaget hannem, thi

„thi han kiendte mig ikke., Men han blev
Præsident i Christiania, og Assistentens
Raad ved Ober-Hof-Retten, og noget deraf
før, da et riigt Partie forefaldt paa Frides
richshall med Oberstlieutenant Peder Vilens
Enke, flyttede han did ned.

Han var særdeles yndet af Hans Høye Ex-
cellence U. S. Gyldenløve, da værende Stats-
holder og Generallieutenant i Norge, som for
hans ziirlige Breve i det Franke Sprog, paa-
lagde ham at skrive et til ham hver Post-Dag i
bemelte Sprog; Engang han læste et deraf
med Posten, rakte han det til en nærværende
fornemme Mand, med disse Ord: Voila un
Lettre bien couchée. Han agtede sine Stud-
ia høiere end sit store Brug og Gods, og end-
elig testamenterede alle sine Midler til sin Euf-
ster-Søn og Fuldmægtig Peder Colbjørnsen,
og døde i Arendal i en Alder af 85 Aar, just da
Peder Colbjørnsens Bryllup sammesteds hold-
tes.

Den anden Mag. Kiel Stubs Søn var
Mathias Stub, havde ogsaa tvende gange
været udenlands, sidste gang havde han vel min-
dre at reise paa, end hvad den berømte Bas-
ton Holberg fortæller om sig in Epist ad
Vir. perillust.; thi da han kom til Rom, blev
Pungen tom, og Brev-Brevene bleve ude, saa
D D hvis

October 1753.

hvis den bekiendte Dronning Christina ikke havde affiseret, havde det gaaet slet med ham (*).

Bed Hiemkomsten blev han, formedelst sin Lærdom og Dugtighed i mange Sprogge og Videnskaber, antaget til Prins Christians Informator, hvilken Post han med Fre slap fra, uagtet den bekiendte Båndskelighed, der var med en Prins, af den Munterhed og forrige Nemme, at have under Information. Han blev derpaa forfremmet til Justits Secretaire ved Ober-Hof-Retten i Christiania, blev gift med en Præste-Dotter fra Toren, og avlede med hende en Søn, navnlig Christian Stub, som blev General Føld-Forvalter i Bergen. Forældrene døde begge i eet Aar, nemlig 1696. Sønnen er ogsaa for nogle Aar siden død (**).
Mag.

- (*) Det siges at Matthias Stub skal i Rom af Kongen have gaaet paa Penge til Dyphold, vare bleven nødsaget til at lade sig enrøllere blant Pavenes Militie; og at Dronning Christine, da hun blev erkjendigt om hans Person og Fæderueland, uvist ved hvilken Lejlighed, maaskee han er kommen til at staae Skildvagt ved hendes Palats, haade forhvervede ham sin Afsked, og tillige gav ham nogle Rense-Penge.
- (**) Christian Stub var og bekiendt for en lærd Mand, har udgivet nogle Dyp. de lege & Legislat. Dan. (Pontoppid. Ann. Tom. IV. p. 49.) var nogen Leds Stift. Ammanns au Geheim. Raad von Ostens Føldmægtig i Bergen, ved hvis Recommendation han blev General Føld-Forvalter sammesteds, men levede ikke mange Aar, døde ugift.

Mag. Kiel Stubs anden Hustru var Mag. Laurig Sverdrup, Provst og Pastor til Vang paa Hedemarken, hans Datter, Marsten Sverdrup, med hende avlede han en Søn og to Døttre. Sønnen hede Michael Stub, blev Præst paa Nordrehoug paa Ringeringe, døde ung 1683.

Den ældste Datter, kaldet Catharina, fik Hr. Colbisen paa Sørtum til Egte, avlede tilfammen fem Sønner og tre Døttre, hvoraf de tre Sønner ere Navnkundige, især Peder Colbjørnsøn, som allene arbejdede sin Morbroders Niels Stubs store Midler, og tilligemed sin Broder Hans, gjorde i sidste Krig ved Fridesrichshall Kongen og Landet anseelige Tjenester, hvorover de begge bleve benaadede med Militair-Characterer. Peder er død Oberstlieutenant, Hans lever endnu, og af vor ikeige Monark er benaaded med Oberstes Character. Den yngste af Mag. Kiel Stubs Døttre Gunille havde Hr. Hans Lauritzen, Sogne-Præst til Spydeberg, til egte; De vare Forældre til mange Børn, nemlig nitten, hvoraf da Faderen døde 1695, en og trediefindstyve Aar gammel, vare endnu ti i Live, otte Døttre og to Sønner, Moderen levede til 1717; En af deres Døttre, Ingeborg, kom til Qværnæs Skole paa Nordmøet, med hendes Mand Hr. Amund Barhov, deres ældste Datter Anne

Carharine Barhov var gift med Doct. *Eiler Zagerup*, forrige Biskop i Tronhiems Stift; de fleeste af de andre bleve gifte Sondenfiolds; nogle med Sogne-Præster der, som nu ere dode.

Den ældste Søn nemlig Hr. Kiel Hansen Stub, fulgte Sal. Lector Thomas von Wierken som første Missionair til Jinnmarken, en from og troe Guds Mand, han døde noget efter at han havde fuldendet sin Mission, og var kaldet til Vice-Pastoratet Schiærstad under Bødsen.

Den yngre Søn Michael Hansøn Stub var Ekibs-Præst fra 1715 til 20. 1719 var han Præst paa Tordenskiolds Ekib ved Marsstrands Erobring, og blev beordret af bemædte Tordenskiold at forrette Tienesten i Byens Kirke hver Sondag og Fredag, efter som den der værende Provst og Sogne-Præst var borte ved en sin Kirke paa en høsliggende Ø, da Marsstrand blev blokeret, og kunde ikke komme tilbage, førend Stillstanden blev proclameret; Blev siden Sogne-Præst til Stadsbøygden i Tronhiems Stift, hvor han endnu lever og er tillige Provst over stor Jofens Provstie, gift 20 gange 1. med Susanna Ortes Datter Schæder. 2. med Anna Benedicta Høeding; i første Egteskab avlet en Datter.

Mag.

Mag. Kiel Stubs Skilderie staaer paa det Kongel. Kunst-Kammer.

Hans Signete af Staal, meget lidet, hvor i staaer en Fugl paa en Stub, og der omkring hans Navn med fulde Bogstaver: **Chilian J.** (eller L.) **Stubæus**, eyer een af Familien.

Saa vidt Efterretningerne.

Genealogisk Tabel over nogle af Mester Kiel Stubs Descendenter, efter en og anden Efterretning:

I. **Kield Stub** fød i Warberg i Halland, Sogne-Præst til Ullensagger, og Provst over Bøve-Kommerige, Land-Oberst 1644. levede 1648, gift først med Biskop Glostrups Datter **Catharina**, anden gang med **Maren Laurids-Datter Sverdrup**; Hans Børn vare:

- 1.) **Niels Stub** fød 1638, Assistent-Raad, boede paa **Friderichshald**, en meget lærd Mand; Døde 1723, fem og firestundsryve Aar gammel, gift med en Enke, ingen Børn.
- 2.) **Matthias Stub**, Justits-Secretair i Dets-Hof-Retten; Døde 1696, gift med
 . . . . . og med hende avlede en
 . . . . . Son

Søn Christian Stub, General, Soldat-Forvalter i Bergen.

- 3.) En Søn, som døde ung.
- 4.) Michael Stub, Præst til Vorderhous; Døde 1683.
- 5.) Catharina Stub gift med Colbjørn Torstesen, Sogne-Præst til Sørum.
- 6.) Gunille Stub, døde omtrent 1717, var gift med Hans Lauritsen, Sogne-Præst til Spydeberg; Døde 1695, havde til sammen nitten Børn, som siden omtales.

M. B. De Børn, som ovenmeldte Catharina Stub havde med Hr. Colbjørn Torstesen, ere følgende:

- 1.) Hans Colbjørnsen, Oberst af Charact. lever paa Friderichshald 1754, gift toende gange, i første Egteskab avleden Søn Ernst Colbjørnsen, Charact. Capitain, boende paa Friderichshald, og en Datter Johanne, ugift og lever endnu, i andet Egteskab avlet en Søn Knud Stang Colbjørnsen, Lieutenant ved de Norske ge-
vorbene Regimentter.
- 2.) Peder Colbjørnsen, Charact. Obrist-Lieutenant, gift, men døde uden Børn.

3.) Kiel

- 3.) **Kield Colbjørnsen**, Proprietair paa Sørum, gift og avlede fire Sønner og to Døtre, hvilke sidste ere døde.
- 4.) **Niels Stub Colbjørnsen**, Soldat i lille Fosen, gift med Anne Hedevig Præge, avlede med hende sex Børn, hvoraf tvende Sønner, den ældste Andreas, Kiøbmand i Friderichshald, Den yngste Friderich Colbjørnsen, Candidatus Theologiæ, end nu leve, tillige med en Datter Catharina Marie gift i Friderichshald.
- 5.) **Karen Krabbe Colbjørnsdatter**, gift tvende gange, første gang med Mads Wærn Kiøbmand; Af det Egteskab ingen Børn nu levende; Anden gang med Carsten Tænk, Kiøbmand i Friderichshald, som og er død, af dette Egteskab tvende Døtre, Anne Catharine gift med Agent Eric Ancher i Friderichshald, og Maren Marie, gift med General-Adjutant og Major Ove Brochenhusen; og een Søn Niels Tænk, Negotiant i Friderichshald.
- 6.) **Marie Colbjørnsdatter**, gift med Thomas Blikenschiold, deres eene Datter gift med Conferens-Raad og Berg-Hauptmand Schøller; Den anden med Casseret Mosa.

- 7.) Kirstine Colbjørnsdatter, gift med Peter Wærn Skibmand i Friderichshald, har fire Døttre, hvoraf den ældste er gift med Tolder Bisgaard i Laurvigen, den anden med Byefoged Riis i Friderichshald, tvende ugifte; og tre Sønner, som ere ved Negotien.

Af forommedte Gunille Stub, som var i Egteskab med Hr. Hans Laurigen, hendes nitten Børn, merkes følgende:

- 1.) Ingeborg Hansdatter, døde 1748, var gift med Amund Barhov, Sogne-Præst til Overnes.
- 2.) Kield Stub, Missionair, og Præst til Stiærstad i Nordland, døde uden Børn.
- 3.) Michael Stub fød 1683, Sogne-Præst til Stadsbøigden, samt Provst; lever 1754, tvende gange gift, har en Datter.
- 4.) En Datter, gift med . . . , deres Søn Hans Brinkmann Sogne-Præst til Holt-Aalen.
- 5.) En Datter gift med en Præst til Uremark, begge døde.
- 6.) En Datter gift i Christiania, hvis Søn er Studiosus Juris . . . Stub.
- 7.) En

- 7.) En Datter var gift paa Nordmøer med
 ' ' ' Kongelv. Deres Son Eiler
 Zagerup, Sogne-Præst til Høiland i
 Christianssand Stift.
- 8.) Anne Stub, ugift, lever 1754.

Ovenstaaende Ingeborg Hansdatter, som
 har gift med Hr. Amund Barhov, var Mo-
 der til følgende Børn:

- 1.) Anne Catharine Barhov, døde 1736
 eller 1737 kort efter Barsel med det attende
 Barn; holdt Bryllup i Kjøbenhavn med
 Eiler Zagerup, da værende Præst i Kal-
 lundborg, siden Biskop i Trundhiem,
 døde 1743, af deres Søner druknede to
 i Carregat paa Nedreisen til Helsingør,
 en Son Antb. Ulrich, Capellan til Al-
 stahoug, druknede i en Etb sammesteds,
 endnu 1754 leve tre Søner og fire Døtre.
- 2.) Gunille Maria, døde 1740, var gift
 med Peder Lund, Capellan til Trøn-
 hiems Domkirke en kort Tid, uden Børn.
- 3.) Ellen Barhov, gift først med Oberst-
 Lieutenant Schomberg, anden gang med
 Cancellie-Raad Holst til Møldegaard,
 uden Børn.

- 4.) Lars Barthov, Sogne-Præst til Øst-Landel, gift med Kirsten Ziort, har Børn.
- 5.) Hans Barthov, en velberøyst og meget lærd Student, døde i Kjøbenhavn den 17 May 1754.

Saavidt de mig meddeelte Efterretninger.

Da jeg just eger et original Brev, skrevet med Griffenfelds egen Haand til Stubæus i den Tid de tilhaabe opholdte sig Udenlands, vil jeg her paa et saa beqvemt Sted indrykke samme lydende efter Originalen saaledes: (*)

Monsieur!

Jeg havde billig før skulde svaret ham paa hans høflige Skrivelse; mens een og anden Forfald, som mig i Amsterdam paakom, forhindrede mig at jeg ikke der fra Stæden kunde skrive ham til, i hvor gierne jeg havde villet. Vedder derfor gierne Monsieur ville excusere denne min Forseelse, baade hos sig selv, saa ogsaa hos Mr. Steensøn, som jeg i Sandhed og gierne da med et Ord eller to vilde opvartet, havde ik-

(*) Dette rare Brev er mig i Maret 1748 bleven foræret af en norsk Satchet navnlig Mr. Holm fra Christiania, der siden, som mig er sagt, af hans Mand skal være kaldet til Præst et Steds her i Sjelands Stift.

te et og andet, som jeg sagde, det forhindret. Jeg skal nu see hvad Tid der bliver over for mig naar jeg har sluttet dette Brev, saa skal jeg skrive Mr. Screenson og Mr. Høeg et lidet Brev til i deres indlagt, med Begiering det ved eder, Monsieur, dennem, nest venlig og tjenstvillig Taksigelse for sidste Presbeviisning maatte behøndiges.

Sed, quod tibi transmissio reddam pro carmine donum, quo luculentum tuum mei amorem facundè testatus es? Tale tuum carmen nobis facunde Poeta Qvale sapor fessis in g. q. p. h. d. a. f. f. 2. 2.

At te nos fragili donabimus hacce cicuta, quæ irruentis pelagi (nam hodie Vlislingam venio undis, jactatus & alto, ita quidem ut ratio accepti hodie (prandii aut jentaculi) exacte mihi reddenda fuerit Neptuno, bono quidem Deo, sed avaro nimis, nam & pridianas mihi relinquivas abstulit &c.) undis madefacta, nunc nescio quid subrauci streperique sonat. Incipiam tamen:

Qvale per herbosos decurrunt flumina campos.
 Cum per gramineam lympha susurrat humum,
 Luteolisque immixta rigat, vaccinia calchis,
 Cum vos, ô Violæ, teque, hyacinthe, lavat;
 Tam

Tam leni & svavi currunt tua carmina fluxu,
 Qveis nostrum qvereris nunc abeuntis iter
 Desine meqve tuis obtundere teqve qverelis,
 Tesserajam jaëta est, fata Deusqve vocant,
 Meqve cito extremos hortantur adire Britannos,
 Noster at interea non minuetur amor.
 Proqve tuo rursus nostrum tibi spondeo
 amorem
 Et fido semper fidus amicus ero.

Ohe jam satis est, ohe libelli. Som jeg seer, er
 her nu ingen Tiid meere for mig at skrive; thi
 Pigen kalder til Bords, og mine Camerader fore
 trekker i Morgen tiilig. Beder derfor nu mundt-
 ligæn paa mine Begne paa det ventligste og tiens-
 billigste at hilse Messieurs Høeg og Sceens-
 søn med mange 1000 gode Ratter. Vi skal
 drikke eders og deres Skaal i Alsten, med Guds
 Hielp, in fide sincera & charitate vera. ^{Sever}
 vel, Gud befalet, og hilser min Hospita og Mon-
 sieur Blastus venligen. Adieu.

datum tot ROVAN in VLISSINGEN

Anno 1657. 24de Augusti.

P. SCHUMACHERUS.

Opkriften:

A Monsieur.

Monsieur N. STUBEUS

presentem

a

LEYDEN.

Man

Man seer af Brevet at det er skrevet i en Hast
dog er det muntert. Det lader sig til, som Grise-
sensfeld den Tiid skulde have været saa meget
fortrolig med Seubeo, men vel at de have væ-
ret Kiendinger, eller gode Venner, som Lands-
mand der mødtes i et fremmet Land.

For

For October Maaned

findes uddragen:

- 1) Liigprædiken over D. Oluf Bork, holden af Joh. Adolph Borneman, Sognepræst til vor Frue Kirke, trykt in Folio 1696.
- 2) Liigprædiken over Hr. Christopher Ulfeld til Allesløf, samt hans Dotter Sognefrue Anna Helene Ulfeld, holden af Michael Henrichsøn, Sognepræst til St. Nicolai Kirke, trykt 1670.
- 3) Liigprædiken over Hr. Holger Rosenkrantz til Rosenholm, holden af Provst Oluf Jensen Wind, Sognepræst til vor Frue Kirke, trykt in 4to 1643.
- 4) Nogle Efterretninger om Mester Kiel Stub, Provst over Kømmerrige, Oudalen og Solløse, samt Sognepræst til Allesløseager i Aggershuus Stift, hans Levnet og Descendenter, samlede af en af Familien 1753.

5Br<we
\$tatii>ê og £Werê
SSetommelige
ift er mœlez

£>cie3 £etonet/ gttmgang 03
©fiēbne /

0, af be ober 3>m ufçffobe
WPwtbifcner og programmâtes
5« VïOVembcr Weiane0 1753.

%i^c,,b4

IVn' 1754. troFf pan Çfn

SSefoftnin^

Herr
Nidrik Christian
Syldenløves

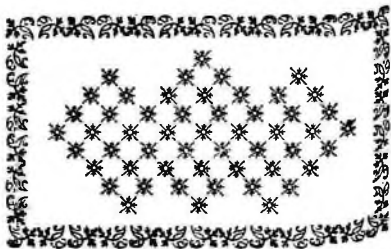
Konge
Christian den Fierdes
Søn,

General-Lieutenant, og Befalingsmand
over Skanderborg,

Levnet og Bedrifter,

samllet af Haandskrevne og trykte Papirer.

Man finder alt for idelig Narfag,
at igientage den almindelige Klage
over Mangel paa tilstrækkelige
Efterretninger, naar man vil
skrive noget om berømmelige Folk,
som have været i, og gjort sig for-
tient af Søderne-Landet. Denne Klage finder
Stød ved enhver forekommende Dansk
Slægt. Saa lidet kand en høy Fyrd, som
dierde Mandoms Bedrifter altid redde en stor
Mands Minde fra Forglemmelse og Undergang.

At tie om alle andre, vil vi vende os til de
mange og store Gyldenløver; hvad ved vi
om dem? Saare lidet! Alle Ting foreener
sia i dem, som man skulde troe, der kunde tiene
til at gjøre deres Eftermæle blant Danske Mænd
alud grønne. De ere avlede af de Dyrer og

og største i Landet. De, som de drage Stammen fra, have alle været lykkelige Regenter, og Fyrster, der alle Eder have været sammelige elskede af alle deres tro Underfaatter. Disse Konges Børns egne personlige Fortienester have gierne allestider været saaledes beskafne, det man havde Anrsag at vente, at deres tappere Gierninger, foreenede med Kiærlighed og Trofskab mod Danmark, havde tegnet deres Navn i et evigt Minde. Men intet! jo meere der støder sammen, som gjør deres Navn ævig Zhukommelse værd, jo usagsommere have Forsædrene været i at optegne hvad der burde bevares til Efter-Slægten.

Den Gyldenløve, hvis Eftermæle jeg har taget mig for her at opreise af sit Stov, er et aabendbare Exempel derpaa. Han fortiente saaselsom nogen anden, at være bekiendt for Efterkommene. Ikke desmindre findes hverken Liig-Prædiken, Parentation eller Programma udstødt over ham, saavidt mig er bekiendt, som kunde give nogen samlet Oplysning om hans Levnet; man har meest at forundre sig herover, efter som han døde paa en Tiid, da Liig-Taler, var i høieste Priis og Brug. Edernes Omstandighed i Belevningen kand nogenledes undskyldes dette: Men intet har undret mig meere, end at denne Gyldenløve med en dyb Stiltienhed forbigaaes i Slanges prægtige Verk, som indeholder Fædrens, Kong Christian den Fierdes Historie.

440 Hr. Uldrik Christian

En Grav-Stift, som for Ildbranden haver været i vor Frue Kirke i Kiøbenhavn, maa det være for tiene til vor Benvisere, og ansees som Grundvolden for disse vore Efterretninger. (*)

Aar 1630 den 7 April blev den gamle Kong Christian den Fjerde glædet med denne hans sidste Son, som paa det Kongel. Lyst-Huus Ibsstrup, nu kaldet Jægersborg, kom til Verden. (a)

Det

(a) See Hylbergs Dannemarks Historie Tom. II. pag. 889. Høyer Dannemarks Geschichte paa Gyldenloversnes Tabelle, saavel som Grav-Skriften.

(*) Denne Grav-Skrift findes udi Resenii Inscriptiones & Monumenta Hafniensia, pag. 72 & 73. Iaa og i Hr. Biskop Pontoppidans Marmora Danica Tom. I. p. 54 saaledes:

Her under hviler Hønsable og Velbørdig, nu Sværlig Ulrich Christian Gyldenløve til Uldrikholm, Stormægtige og Høpbaarne Fyrstes Kong Frederics 3., Danmarks, Norges, Benders og Gothers Konges General-Lieutenant over Militien, Oberst til Hest og Fods, og Befalings-Mand over Skanderborgh, som er fød paa det Kongel. Huus Ibsstrup Anno 1630 den 7 Aprilis, og bortkaldet Guld hannem udi Kiøbenhavns Besyring Anno 1658 den 11 December, det han havde levet udi denne Verden 28 Aar, 8 Maaneder og 11 Dage. Guld give hannem med alle tro Christne en ærefuld Opjænderse.

Exequiis Uldarici Christiani Gyldenløw.

Elogium

Non est, quod mirere Viator, Funus hoc educi iam serius, quod vellemus nunquam. Aliud enim quæritur hoc

Det er vist at Vibeke Kruse, en Cammer-
Somfrue hos Frue Kirstine Munk, var hans
E e 4 Mo

hoc mærentium agmen ipse duxisset, Tot ante Le-
gionum inclutus ac fortissimus Imperator

Uldaricus Christianus Gyldenløw.

Nobile Magni Danorum Regis *Christiani Quarti* ger-
men, Friderici amor, Patriæ Desiderium, Castro-
rum Delicium ac Metus, Hostium Terror, Urbis Tu-
tela, & si vis, semel omnia Heroum gloria immor-
talis. Vix enim adolescentem induere vacavit, cum
fecit de Patre fidem; Cujus ille dignum Exemplar
ætatis suæ momenta singula illustribus curis occupa-
vit; Virtutumque laudabili incremento vix politis
sub Magno Hispaniæ Rege militiæ tirociniis, non
Præiis, sed meritis supremos militaris gloriæ titulos
adeptus, documentum dedit, non titulis vitos, sed
viris titulos crescere, spretisque meritorum cuna-
bulis, omnia honorum pretia anteivit, non unde, sed qualis esset,
Et ne nomini credas defuisse omen, fide aurum for-
titudine leonem vincit, fama melior, metu major,
consilio et manu præfens, non imperare quam
facere promptior, exemplo suo docuit rectius
feri quam nasci Heroes; Factus Condæo militaris
imperii Comes, Belgica, Gallicaque lauru Svecicis
Trophæis prælucit. Stant ad Rætelicam, stant ad
Moussonium, Vinobergam, Dunkerkam, Gravelingam
& tota Flandria æterna invicti Herois monumenta. Et
memorabiles ad Lauholmiam, Engelholmiamque
pugniæ mori vetant. At nunquam rectius Heroem
explicuit, quam cum in subiectas urbi insidias graf-
satus, quasi alteram ante Trojam Hector Danicus,
optima ab Hoste Sveco spolia referret, non civica
modo corona iugnis, sed & Regia & tota Danica.
Lon-

Moder (b). Ommeldte Vibeke havde den Lybke at følge hendes Frue i Kongens Kierlighed, saa snart hun kom i Unaade, eller maaske at indtage Kongens Hierte, inden Kirstine Munkes Fald blev bekiendt.

Paa hvad Maade den unge Gyldenløve, der fik det Navn Uldrik Christian, frembragte sine første Aar, er ubekiendt (c). dog har man ingen Marsag at tvivle paa, at han jo har faaet en Opflugtelse, der var med hans høje Stand overeensstemmende. Den bekiendte Omhyggelighed, denne Konge viste imod alle sine

---

Longa jam per Hostium strages mortis experientia, licet annis immaturus, vita deficitur. Notoque, quod triginta annis calcasset, itinore eo contentis, ubi nunquam morieturus, unum hoc dolens, quod sicca morte vincendus esset, qui toties heroicam provocasset, & cruentæ sepius timorem fecisset; Cæli jam certus, nihil timuit nisi Deum, quem conciliatum jam sibi ac propitium futuris cæli deliciis plenus toto pectore excepit. Sic scilicet, ne exitialis anni finis cladibus initio cederet, hac tanti Herois Strage nobilitatus exiit. De anno ne curiose quæras; meminervis eum fuisse quem tacere velimus, obliviscemur nunquam.

- (b) See Holberg Danmarks Historie, Tom. 2. p. 889.
 (c) Jett. Mfl. som angaaer toende berømmelige Mænds hvide huldne Jubel-Prædikener, anføres vel Brochmans Parentation over Gyldenløve, men da den om det Sicilianske Elerisse Hr. Zwergius ifte opregner den iblant Brochmands Skrifter, har jeg Marsag at tvivle paa, at den nogenstunde har været til.

sine Børn i at lade dem anføre til Gudsfrugt og Videnskaber, kand ikke have glemt denne sin fjerde Søn (*); Kriigs-Videnskaber haver sluttelig været hans Hoved-Lyst; Men hvad andre Ting han har beflittet sig paa, hvad Keyser han har giort i fremmede Lande, som alle de Kongelige Børn paa de Tider ikke forsømte, er os ubekjendt.

I det ommældte Document træffer vi ham først i Spansk Tjeneste, dog uden at faae at vide, hvad Aar han er kommen der, paa hvad Maade han kom i Spansk Tjeneste. hvad Trappe-Trin han har gaaet frem paa, inden han kom til det, som Grav-Skriftet kalder supremos militaris gloriæ titulos, hvilket ventelig dog ikke betyder meere end Obrist, siden han først blev General-Major i Dansk Tjeneste. Rimelig kand man slutte, at han har i Begyndelsen tjent som Volonteur, og er siden saabel for sin Caprets Skyld, som for sin høje Stand bleven antagen i virkelig Tjeneste, og svinget sig til Ære og Digniteten som Obrist at forestaae et Regiment.

Han har formodentlig ikke biet længere end til han blev 16 eller 17 Aar gammel, inden han tog Afsked fra sin Hr. Fader, og forlod Danmarks Mark (d). Det var ikke usædvanlig, at for

E e s

nem

(*) Hans Hofmester M. Jens Dolmer var i Fortræd fordi han havde forsømt ham. See Danske Magasin, Tom. 1. p. 155.

(d) Vix Adolescentem induere vacavit.

nemme Herrer, saavel paa den Tiid som siden, i deres gandske unge Aar begave sig paa Udenlandske Reiser. En anden Gyldenløve, nemlig Kong Christian den Femtes Søn, var i sit 9de Aar allerede i Holland (e). Hoffets Forsætning var den Tiid saaledes beskaffen, at det hverken har kundet være behagelig, eller nyttig, for vor unge Gyldenløve, at blive der. Den Misundelse og Efterstræbelse, der herskede iblandt Kongens naturlige Børn var Aarsage nok til at kunde befordre hans Vortreffe. Disse Børn havde Kongen avlet med adskillige Personer, saa det var umuelig, at de kunde foreenes indbyrdes. De første vilde ikke tage de middelste for Folde, og de Middelste var en yderlig Foragt imod de sidste (f).

I de sidstes Tall var vores Gyldenløve, Fru Kirstine Munks Børn vare de talrigeste og mægtigste.

De største Mænd i Riget havde den Lykke at have af dem til ægte. De vare ophoyede til Grever og Grevinder af Slesvig Holsten. Men end ikke disse kunde foreenes indbyrdes. Corfit Ulfeldt og Hannibal Sehested, der begge havde den Tre at være Kongens Svigersønner, vare største Misundelse imod hver andre.

(e) See bræve Danske Mænds Eftermæle i. Part. p. 143.
 (f) See Holbergs Danmarks Historie, Tom. 2. p. 886.

andre. De vare begge i den Anseelse, at de næsten deelte Hoffet og Adelen imellem sig. Disse Børns Myndighed blev tilsidst saa stor, at den gamle Konge selv neppe var i Stand til at dæmpe deres Magt (g).

Man fandt let slutte, at vor unge Gyldenløve har maattet bukke under, naar man betragter, at hans Moder Vibeke havde været i Tjeneste hos deres Moder, Fru Kirstine Munk, havde maaskee og befordret hendes Gæld, ved at gjøre hende mistænkt hos Kongen for en af de allerensyndeligste Poster, nemlig Utrofskab. I det mindste kunde det være Aarsag uof til Had imod Gyldenløve, at hans Moder havde faaet Fru Kirstine Munks Plads i Kongens Kierlighed. Ved Vibekes Død saa man hvor stor deres Had var imod hende. Hun døde af Befymring, strax efter Kongen, hverpaa Ulfeld lod hendes Legeme haanligen kaste paa en Karre, samt begrave paa de Fattiges Kirkegaard (h). Havde Ulfelds Grumhed kundet naae hendes Søn Gyldenløve, er det troeligt, at han ikke var bleven sparet. Men han var allerede ude af Landet, som sagt er, i Spanis Tjeneste.

Da

(g) See Holberg paa foranførte Sted.

(h) See Hoffers Dänische Geschichte p. 403.

446 Hr. Uldrich Christian

Da baade hans egen Lyst og andre Omstændigheder skyndte ham til at gaae i fremmede Potentaters Tjeneste, ligesom de andre Kongelige Børn, Prins Uldrich, Grev Valdemar, med flere forhen havde gjort, fandt man læt finde Aarsagen, hvorfor han udbalate den Spanske Tjeneste fremfor nogen anden. Der var en besynderlig god Forstaaelse imellem det Danske og Spanske Hof paa den Tid. Kong Christian havde gjort sig forbunden af Spanierne ved at opbygge Øresunds Føld for Hollænderne, foruden andre Ting, som bevidner deres Vennskab. En anden Gyldenløve, nemlig Grev Christian Uldrich, havde været i Spansk Tjeneste, hvori han ynkelig blev dræbt af Hollænderne ved Neustad, da han var i Begreb med at hverve en del Folk. Dette afskrækkede dog ikke Gyldenløve fra at forsøge sin Lykke i Krigen. Den Krig som da blev ført i de Spanske Nederlande imod Kongen af Frankrige var en beqvem Krigsskole for ham til at øve sit stridbare Sind, og disse Prøver saavel paa sit liekle Mod, som paa den Fornøvelse og Behag han havde i Fejde og Drøg. Ingen Sted kunde være stikket bedre dertil.

Den Spanske Armee blev anført af saadanne Generaler, som neppe har haft deres Ligning; Prindsen af Conde og Marschal Turenne, som begge forlode Frankrige, og gik over til Spanierne

ene, vare saadanne Personer, hvis Kriigs Besdrifter aldrig uddoe. De mange Beloyringer og Erobringet af nesten uovervindelige Stæder vare i Stand til at skaffe den unge Kriigs-Heldt en usædvanlig Kundighed i alt hvad der horer til Kriigs Sager.

Man kand ikke fastsætte hvad Aar vores Gyldenløve er gaaet i Spansk Tjeneste. I Gravskriftet meldes først, at han har haft Deel i de Sejrvindinger, som de Spanske erholdte ved Rechel i Champagne. Vi kand tro, at det ikke var det første Sted, hvor han vistes, at han svarede til sit Navn. Udi General-Lieutenant Niels Rosenkranzes Levnet kand findes, at samme først haver været Volontair under hans Regimente, og er siden af ham bleven gjort til Cornet over hans eget Liv-Compagnie. Tilfølgende er gemaadt at han har været med at indtage Avize, la Chapelle, Charelai, (i) hvortil kand sluttes, at vores Gyldenløve allerede i Aaret 1650 maa have haft et Regiment Nyttet til at besale.

I Aug. Maaned skeede det, at den store Felt-Marschal Turenne, der med Don Sersphans di Gamara hadde en 3die Deel af den Spanske Armee under deres Anførsel, indtog adskillige andre Stæder i Champagne, iblandt hvilke

(i) See Danske Eftermale, 2. Part pag. 386.

hvilke og Kethel var, som ikke uden stor Modstand overgave sig (k).

Endnu havde vores Gyldenløve ikke fundet det synderlig Lejlighed at give Prover paa sin Færdighed og Tapperhed, men det varede ikkumfort Tid inden der gaves ham Anledning at gjøre sig bekendt, og det saaledes: **Turen** blev beordret med et Antal af det Lydske og Lothringiske Cavallerie, 5000 Mand stærk, at skulle trænge ind i Frankerige. Iblant disse Tropper var Gyldenløve med sit Regiment. Samme Aften de brøde op fra Leiren traf de ved en **Bye**, **Fismes** kaldet, 5 Franſke Regimentter til Hest og Fods under General-Major **Hoquins** Anførel. De komme strax i en haard Frefning, som endtes med de Franſkes Flugt; efter en Forluis af nogle hundrede dode og fangne, samt 5 Standarder. Nogle gjør de Franſkes Tab ſaa ſtor, at de ſkulle have miſtet 80 høye Officere, 400 af Aldel 12 Standarder og nogle Faner med all deres Bagage. At Gyldenløve har hiulpet reedeliggen i at tilſegte de Spanſke denne Sejer, kand ſees deraf; det man finder Oberſte Gyldenløve udtrykkelig nævnes iblandt de Officere, der havde ſtorſte Deel i denne Sejer, (1) ſom næſten ſkal have ødelagt alle de Franſkes Regimentter. 3

(k) See Theat. Europ. Tom. VI. p. 1094.

(1) See Theat. Europeum paa foranførte Sted.

I September Maaned 1650 laavede de Spanſke ſig til at begynde Beleyringen imod Mousan. Stedets Vanſkelighed, det ſlette Vær, og Vandets Overſkyllen gjorde denne Beleyring heel beſværlig, dog overvandt de alt dette, og Oberſte Gyldenløve havde den Fornøiſe med de andre at trække ind i Byen den 6 November (m).

Han var ſaaledes altid i fuld Bevægelse, og det hidindtil ſtedſe med lykkelig Udgang, dog forandredes det ſidſte Kort derefter i nogen Maade. De Franſke indtoge Rethel igien, og da de Spanſke vilde undſætte den, kom Turenne atter i et blodigt Slag med den Franſke Armee. Her var Lykken imod, ſaa de Spanſke maatte vinde, og efterlode ſig 4000 Mand med et ſtor Antall af de ſtorſte Officerer døde og fangne; høres Gyldenløve var ſaa lykkelig, hvor lidet han end ſparedede ſig, at han undgik begge Deele, men det af ham anførte Regimente havde lidt beſto meere.

Vi finde ham ſiden ikke nævnes, førend ved Vinorbergs Beleyring i September Maaned Mar 1651, da Greven af Surenſaldaigne havde Commando ved Beleyringen. Denne Stad var temmelig faſt. Den havde en ſtor Befætning, og de Beleyrende maatte ſkyde Bresque, ſamt

(m) *Est* Theat. Europ. Tom. VI. p. 1094.

samt forsøge en General Storm, forinden de Franke vilde beqvemme sig til at overgive Staden. I denne Storm lod vores Gyldenløve sit kække Mod meget see, var og for sammes Skyld meget af holden blant de Spanke (n).

Da dette Mars Feldtog med en omskiftende Lykke var til Ende bragt, har det rimelig været, at Gyldenløve er reyst til Holsteen, for at hverve Folk paa Spaniens vegne (o). Disse Hvervinger, som fornemmelig skulle skee i Holsteen, bragte den da ved det Danske Hof nærende Franke Ambassadeurs Chanuz i Hæder imod ham. Chanuz foreholdt Hertugen af Holsteen i et Brev, at den Nynførste Tractat ikke tillod nogen at anstille Hvervinger i Sydskand imod Frankrig. Samme Ambassadeur formaaede ogsaa Regjeringen i Frankrig til, at anholde hos Kong Fridrik, at disse Hvervinger maatte formeenes, siden Gyldenløve havde paastaet, at det skeede med Kongens Samtykke (p).

Det havde været en anseelig Hielp for den Spanke Armeé, om Gyldenløve havde faaet sit

(n) See Ther. Europ. Tom. VI. pag. 1094.

(o) See Holbergs Danmarks Historie, Tom. 2. p. 89.

(p) Chanuzs Ord i et Brev, dat. Hamburg d. 6 April 1652 ere disse: Qui (Gyldenlöw) nuper professus esse lecturum tria millia Peditum, & aliquot turmas, & a Dania reversus iactavit, hujus delectus facultatem sibi a serenissimo Danicæ Rege concessam.

sit Forsæt bragt til Fuldkommenhed; thi man seer, at det var hans Agt at bringe 3000 Mand Godfolk, og nogle Eskvadrons til Hest, paa Benene, men han fik lidet udrettet, dog uden hans Skyld. De Spanske forsømte at sende ham de behøvende Penge, og Kongen, som stedse havde Mistanke til hans Herts Faders naturlige Børn, vilde ikke være ham behjelpelig (9), saa han derover med uforrettet Sag forlod Holsteen igien, og begav sig ud til Armeen.

Hvad der imidlertid er skeet ved Armeen, kand en her finde Sted, da jeg kun agter at følge den Danske Hæid. I For-Aaret 1652 tog Christ Gyldenløve med sit Regimente Deel i Grevelingens Beleiring. Ertz-Hertug Leopold Vilhelm var samme Tiid ved den Spanske Arme. Forstaden Groenstad, la Basse Ville kaldet, kostede dem baade Møge og Folk, men da de begyndte at minere Byen, overgik den med Accord i May-Maaned. Dyrkirken var endnu nesten vanskeligere at indtage, men i September saae de sig ogsaa Mestre deraf.

Da dette var forettet, blev Prinsen af Conde Generalissimus over den Spanske Arme. Oberste Gyldenløve havde den Ære at geleide denne tappere Prins ved Rethels Indtagelse i November Maaned; Han fulgte ham

Ri

og

(9) See Holbergs Danmarks Historie, Tom. 3. p. 89, November 1753.

og stedse paa Siden det næst følgende Aar 1653
saabel ved Erobringen af Rocroy, som de an-
dre Franske Fæstninger, dem vi for Kortheds
Skyld ey her alle vil opregne.

Det aller vigtigste og tillige uslykkeligste Tog
de Spaniske gjorde var Aar 1654, da de trængte
de ind i Kiernen af Frankerige paa 2 Mile nær
Paris, men bleve siden ved Arras ikke alleene
nødte til at ophæve Beleyringen, men ogsaa at
tage Flugten med meget stor Fortuils (r).

Efter som Obrist Gyldenløves Regiment
var med, har han ventelig selv haft Deel i den
Skiebne, som var den heele Spaniske Armee selv
les, dog har jeg ey kundet finde noget om han
nem i Særdeleshed antegnet. Hvor længe Gyldenløve
efter disse Bedrifter, der havde sat ham
i Agt og Anseelse hos Fremmede, blev ude,
inden han kom til sit Fæderne Land, hvor der
storre Anseelse biede efter ham, hvor han og sit
Zyghed at segte, ikke saa meget for selv at ind-
legge Fre, som for at skaffe sit Fæderne Land
Fred, veed man ikke. Aar 1656 findes man
Obrist Baron Skjontkirk havde faaet det Re-
giment, som Gyldenløve havde haft i Spanisk
Tjeneste (s). saa han folgelig er gaaet til Dan-
mark enten samme Aar, eller næst forrige Aar 1655.
Det

(r) See Theat. Europ. Tom. VI. p. 587.

(s) See Danske Mænds Eftermale I part. p. 387.

Det er ubekjendt, om han er bleven tilbuden Tieneste af Kongen, eller han af egen Drift er kommen tilbage igien. Det er mueligt, at Kongen, som nu ikke havde Aarsag at frygte saa meget for de Kongelige Børn, har anseet hans andensteds udviste Tapperhed med billig Estertanke, og taget ham i sin Tieneste, hvor saadan tapper Herre kunde gjøre sit Fæderne-Land Gavn, ligesom han i fremmed Tieneste havde gjort det Fre.

Da det ingensteds er antegnet, naar han med Skanderborg Slot blev forlehnet, er det ventelig liget er skeed strax, saasnart han kom her ind i Landet; I saadan Tanke styrkes jeg, naar jeg finder, at han i Aaret 1657 var i den Anseelse, at han blev antaget at bivaane den store Riisdag, som i Februarii Maaned blev holdent i Odense, hvor det blev overlagt om Krigen imod Sverrig skulde foretages eller ey (t). Puffendorff giver ham fornemmelig Skylden for at Kongen besluttede Krigen. Nogle Riigs-Raadere vare af samme Tanke, men ingen skyndte Kongen saa meget dertil som Gyldenløve (u). Ventelig har den Løst, han fandt ved Orlog, ligesaa meget drevet ham dertil, som Overbevelse af de Aarsager, Dannemark kunde have til at brempe de Svenskes Mod, og hevne sig paa dette Rige. Puffendorff har troet det første, fore

S f 2

(t) See Holbergs Danmarks Historie, 3 Deel p. 39.
 (u) Puffendorffs Historia Caroli Gustavi, Lib. IV. p. 321.

454 Hr. Uldrik Christian

forestiller ham og derfor, som en Herre af et vildt og vroligt Sindelag (x).

Krigen blev besluttet; Gyldenløve, som den 28 Februarii havde faaet Patent som General-Major (y), blev bestillet at gaae til Skaane, hvor han skulde have øverste Commando nest Riigs-Raad Axel Urop, som den 23 Januarii samme Aar var forordnet til General-Gouverneur over Skaane og Blesking, samt General over den Skaanske Armee (z).

Det første Gyldenløve, som General-Major tog sig fore, var, at mynstre de Rottære, som Præsterne skulde give til Krigen. Strax derpaa begav han sig til Skaane. Der i Landet mynstrede han iligemaade Landsfolk, og laaned alting til paa det beste. Imidlertid har Hans Majestet fundet for godt strax at udnævne ham til General-Lieutenant, og det ventelig havde for at viise ham en særdeles Kongel. Naade, som og for at unde ham en Anseelse i Armeen, der

(x) See Puffendorf paa foranstørte Sted.

(y) Hans Bestalling er en kommen mig til Hænde, men Baron Holberg, som har haft en Sienspart af den, melder disse Ord at have staaet i samme: og bærer da nest Urop den øverste Commando at føre: See Holbergs Danmarks Historie, Tom. 3. p. 89.

(z) See brave Danske Mænds Eftermæle I Part. p. 413.

der kunde noget saa nær svare til Hr. Axel Urops, heldst da han nu fik den største Deel af den Skaanske Armee som General at anføre, Axel Urop derimod fik meere at syse med Landets indvortes Bestyrelse, dog saaledes, at han som Generalissimus ogsaa havde sin Deel i Troppernes Anførsel (a).

Saa snart at Gyldenløve var kommen til Staane, forsommede han ikke at gjøre Fienden, all muelig Afbræk; 3 adskillige Skiermpiler svækkede han de Svenskes Magt serdeles, skildte dem og ved en god Hoben Folk. Den Danske Krigs-Hær havde hverken saa øvede Folk, eller saa god Underholdning, som de Svenskes, men Axel Urop og Gyldenløves floge og tappere Anførsel gav dem den meeste Tiid Sever. Pøge disse tielke Generaler foreenede den Tiid deres Kræfter til deres Konges Tieneste. Urop som den fornemmeste, havde vel den øverste Commando, men Gyldenløve har udført det meeste, som blev foretaget imod Fienden, hvorefter og Baron Solberg tilskriver ham det alleeene, uden at nævne Urop (b).

Det første der af Betydenhed blev gjort af Gyldenløve var, at han nødte den Svenske
 Sf 3 Feldt

(a) Theat. Europ. Tom. VII. p. 1079, saa og brave Danske Mænds Eftermale i Wart. p. 388.

(b) See Solbergs Danmarks Historie Tom. 3. p. 247.

Feldt, Marschall Grev Steenbuck at forlade Skane, hvor han søgte at tage Qvarteer. Han maatte sætte sig under Stykkerne af Halmsted, efter at han var skildt ved en stor hob Folk af de Danske, som idelig fulgte ham i Hælene. Ved Engelsholm havde de Svenske vel sat det Eyer, men de maatte forlade ogsaa den. Ved Loholm havde de ikke bedre Skiebne, hvorfor de maatte søge Beskyttelse under Halmsted. Straf derpaa blev Loholm ordentlig belejret af de Danske, som Gyldenløve førte an.

Da de Svenske saae, at det gik hardt til, søgte de at samle de Tropper, der havde gaaet Indfald i Norge, med den øvrige Krigshær, for at overfalde de Danske med foreenede Kræfter. Dette gav Anledning til det Slag ved Genevadsbroe blev holdet i Augusti Maaned, hvor Gyldenløve commanderede paa den venstre Fløi. Man finder hos Puffendorff et smukt Raaber over denne Bataille, som udses, hvorledes begge Armeerne vare opstille imod hin andre (c). Slaget var skarp, og varede til den mørke Nat, men blev dog tilsidst lykkelig for de Danske, saa de beholdte Marken.

Man saae med dette Slag endnu ingen Ende paa Krigen; thi Gyldenløve maatte efter den Tid endda lenge blive ved at udmatte sig den

(c) Raaber Stykket findes hos Puffendorff s. 337.

den, som meest skeede ved Skermysgeler. En Hoved-Seyer var endnu tilbage for ham, ikke langt fra det forrige Sted, som foresaldt den 2 Octob. da Kong Friderich selv i egen høye Person var tilstede, og var Vidne til Gyldenløves gode Indretning og Tapperhed. Her bleve de Svenske atter slagne, og mistede over 1000 Mand, saa og nogle Feldt-Stykker.

General Gyldenløve slog nu sin Leyer ved Smedstrup, tædt ved Halmsted udi Halsland, i Forsæt at støde til den Norske Armee, som stod under General Jøer Krabbe, for med samlede Kræfter at foretage noget af Vigtighed inde i Sverrig (d), men dette blev hindret ved de Svenskes alt for store Fremgang i Jylland. Hans Majest. Kong Friderich, som endnu var i Skæne, saae, at han maatte bruge sin største Magt der, hvor Faren var størst, han forlod derfor samme Land, og begav sig til Sielland igien, for der des bedre at kunde være betænkt paa at standse Fiendens Magt.

De Svenske havde alt da oversømmet hele Jylland, og man stod i Fare for Fyen; Deres Leyer havde de slaget ved Friderichsodde, som de først indslurtede, men toge den siden ind med stormende Haand den 24 October. October maatte General Gyldenløve forlade

K f 4

Skag

(d) Eric Holbergs Daumarks Hist. Tom. 3. p. 247.

Skaane Land, og begibe sig til Syen, for at vandre de Svenskes Landgang paa samme Sted, da giere dem, om mueligt var, nogen Afbræk i Jylland.

Den vigtige Fæstning Friderichsoddes Indtagelse, hvori Riacts Marsk Anders Billede med en god Besætning laae, gavnde de Svenske den Tiid meere, end om de havde vundet et stort Feldt-Elag; thi foruden den store Haab Fangst, Stykker og andet Bytte, som der faldt udi deres Hænder, bleve de ogsaa ved hardtad Mestere over hele Holsteen, kunde lætte Jylland under Contribution, og bekomme fri Communication imellem Nord og Øst i Spen, ved det lille Belt.

Kongen af Sverrig var den Tiid i Eydholm land, da Friderichsodde blev erobret. En fremmed Skribent bevidner, at han ev var derlig tilfreds med denne Sejer, eftersom han gierte selv vilde have deelt den derved indlaopne Ære med Amiral Wrangel. Imidlertid fandt Kongen sin Regning ved at see Fæstningen i sine Hænder; Han kom (e) i egen Person tilbage, og satte det tilforne uhorste Forsæt med sin hele Armee at marchere over Syen, for saaledes at bemægtige sig Syens Land.

Gene

General Gyldenløve havde samme Tiid oberste Commando paa Den, men som han var falden i en hidsig Sygdom, der holdte ham i Sengen, kunde han ey selv være paa Færde, maatte derfor overlade Landets Forsvar til Oberste Jonaas Hadersleben; Denne Herre gjorde sine Sager maadelig nok. Maaskee Krigen havde faaet en anden Anseelse, om Gyldenløves Hæder havde tilladt ham selv at commandere, men alting befordrede de Svenskes Fremgang, saaselfsom Landets Indtagelse, der kortteligen gik til paa følgende Maade:

Da Kong Carl Gustav havde beløvet sig paa alting for at gaae over det lille Belt, som skiller Jylland og Fyen fra hinanden, og han af adskillige Speidere, som han hver Nat udsendte, havde fornummet, at Kulden havde saaledes lagt den ellers stridige Strøm til, at Isen var sterk nok at gaae over, undtagen paa et Sted, hvor der var en lang Strimmel aaben 5 Fod udi Bredden, befalede han sin Armee at rykke til Strandter og Sparrer forud, for at gjøre en Broe over det Sted, som var aabent, og derpaa gik denne forunderlige March over Isen for sig udi Januarii Maaned 1658 (f).

K f 5

Kot-

(1) Det var over denne Kong Carls forunderlige March over Isen, tilligemed den over det store Belt, Dronni-

Rytterne førte deres Heste ved Tømmerne, og marcherede langt fra hinanden; man i-agttog det samme med Stykkerne, for ey at besværges af Isen formeget, indtil den heele Svenske Armee var kommen over det Sted, som formedelst Strømmens Fart var det svageste. Saa snart det sjarligste var overpundet, satte Kongen sig paa sin Hest, og stille selv sin Krigshær udi Slagtordning for at anfælde de Danske, der stode ved Syens Strandbredde, og bemødede sig, skjønt forsigtig, at bryde Isen, og forbyde Fienden at komme paa Syen.

Efter en kort gjort Modstand af Oberste **Jonas Zadersleben**, blev han og alle hans Underhavende ey allene omringet og gjort til Krigs-Fanger, men Fiendens hele Armee satte Fodderne paa Landet. Her spillede samme stor Mester. Kongen tog Bøyen lige til Ødensen, hvor Gyldenløve laae ved Sengen.

Man kand læt forestille sig, hvor det maatte have gaaet denne modige General nær til Hiert,

ningen af Sverrig afsigte Nar forlangede de Lærde skulde iudarbejde Vers, og tillige satte en Belønning af en Guld Medallie paa 30 Ducaters vægt paa det bedste. See Kjøbenhavnns lærde Tidender for Aaret 1753 p. 269. Iblant de ved denne Kynlighed indkomne og udarbejdede Stykker, fandt et af Hr. Etats-Raad **Lurdorff** forferdiget, den største Bifald, højsættelse og den derpaa satte Præmie hannem blev tilbøieligt og sendt hid over til Danmark.

te, at han skulde see en af de beste Danske Der indtaget, en Armee af 5200 Mand, som stode under ham, fangen, sig selv med endeel høye Officerer, og nogle af Rigens Raader i Sjendens Vold.

Den Franske Gesandt Terlon, der fulgte bestandig med Kongen af Sverrig, forsiktrer, at det smertede Gyldenløve meget, at hans Egdøm havde hindret ham fra at giøre Kongen og Landet nogen Tieneste, og kalder ham en brav og adelmødig Herre (g). Udi al Vanheld var dette dog en Lykke, at Kongen af Sverrig ey bemærkede sig hans Person, ey heller nogen af de 5 Rigs-Raader, men tillod dem at maatte reyse til Kiøbenhavn.

Den Raade ham herudi blev viist, var ikke nok til at dempe den Gremmelse, han havde ober at erfare, at de Svenske indtog næsten uden Modstand et Sted efter det andet, nærmede sig til Kiøbenhavn, og siden udpressede den for dem fordeelagtige, men Danmark meget fornermelige Kjøstidske Fred.

Da Gyldenløves Helbred igien indfandt sig, havde han i Forstningen ey synderlig andet at bestille, uden at mynstre Gølkene, og søge at bringe

(2) See Terlons Historiske Mærkværdigheder, Tom. 1. pag. 101.

bringe dem i Orden igien. Men de Svenskes uventede Anfald, og den haarde Beleiring for **Kjøbenhavn**, hvorved baade Staden og helt Riget truedes med Undergang, blev ham en **ny** **Summelyads**. I Augusti Maaned samme Aar var det Beleiringen begyndtes, men den begyndtes ikke saa snart, at jo **Gyldenløve** begyndte at giøre tappet Modværge, og ved idelige **Udfald** ey alleene foruroligede **Beleirerne**, men gjorde dem og særdeles stor **Skade** (h).

Den 23 Augusti gjorde han det bekjendte store Udfald med alt Rytteriet, som han egentlig anførte, og 700 Fodfolk, som vare samlede af Studentere, Handverks-Folk og nogle Soldater; Dem anførte General-Lieutenant **Skar**, da værende Commendant i Staden. Disse Folk ansaldte de gamle Svenske Soldater med saadan Tapperhed, at Fienden ey alleene i en kort Tid blev gandske slagen ud af sine Forskandsninger, men og alle deres Graver og Redouter bleve erobrede, nedslagene og sløifede (i). Det bevidnes om **Gyldenløve**, at han forstod ligesaa forsigtig at føre sine Folk ind i Byen igien, som han tappet

(h) Baile i sin *Christliches Wörterbuch*, Tom. 4 pag. 474 siger: Gyldenløve hat in dem durch die Schweden belagerten Copenhagen Wunderdinge gethan. Figur saadan Verømmelse haver han i Möllers *Hypomnemata* ad Albert. Barthol. p. 149, hvor han kaldes **Patrix Hector**.

(i) Puffendorff *Res gestæ Caroli Gust.* Lib. V. p. 479.

ansførte dem i Udfaldet, hvorfore der og ikke blev over 20 Mand dræbte af de Danske, endskjønt de havde nedlagt nogle 100 Svenske (k).

Alle saavel fremmede som iydenslandtske Stridsbentere bevidne, at Gyldenløve den Tiid gjorde sit yderste til at forsvare Staden. Hans Nidkierhed gik saa vidt, at han endog mistænkes for at have tilskyndet Kongen, selv at lade sig finde i Spidsen for sine Borgere og Soldater, hvor det gik haardest til, for at sætte desto meere Mod i dem. Hensigten kunde vel hermed være god, men for Kongens høye Person, ja hele Landet farlig. Derover finder man en Striid samme Tiid at være opkommen imellem ham og Kiigs-Raadens Axel Urop. Denne forsigtige gamle Herre formanede Kongen til at tage sin høye Person i Agt, og ikke følge deres Betænkninger, som raade ham til at vove sig yderlig. General-Lieutenant Gyldenløve tog dette an, som noget, der sigtede til ham, angreb derfor i Kongens eget Paabor, som en ung, og hidsig Herre, den sindige Kiigs-Raad med haarde Ord, ja fordrede ham til Tvekamp.

Eftersom Axel Urop ligeledes var en commanderende Generals-Person, kunde det i da være en anden, end forarsagende megen Bevægelse, at to saa høye Officerer skulde

(k) Viti Beringii Obsidio Hatnicensis pag. 28.

skulde komme i Tvistighed. Raadet fandt det fore tiensligt, at gjøre en Forestilling derom til Kongen, som syntes at tage den liekle Gyldensløves Partie; Denne Forestilling giver det beste Lys i Sagen, jeg vil og derfor her Dd til andet indrøkke den (1).

Stormægtigste, Holbaarne Første!

Allernaadigste Herre og Konning!

Si forarsages i største Underdanighed Ederes Kongel. Majestet at tilkiendegive, hvorledes vi meget ugierne haver fornummet nogen Misforstand og Tvistighed at være kommen imellem vores Medbroder Herr Axel Urop Riachs-Raad, og General-Lieutenant Uldrik Christian Gyldensløve, og det i denne Kriigs-Tiid, da man meest burde at besitte sig paa Eendragtighed, til med saadant sig haver begivet udi Ederes Kongel. Majest. egen Nærværende, der allerunderdanigst Respect udi høyeste Maader burde at tages i Agt. Men allermeest forarsages vi allerunderdanigst herom hos Ederes Kongl. Maj. at erindre, at saadant Tvistighed, som den foregives, er begyndt for medelst Ederes Kongel. Majests. egen Interesse, i det bemeldte Hr. Axel Urop efter Beretning af en god Intention efter sin Eed og Pligt, som en Riigs Raad skal have haft tilbørlig Omsorg for Ederes Kongel. Majests. Person, og dens Sikkerhed, den at maatte beskiærmes fra Stæde paa det

(1) See Holbergs Danmarks Historie, Tom. 3. s. 326.

det Sted, som ikke var uden Fare for Fienden, og derfor derom skal have advaret, hvilket af bemeldte General-Lieutenant skal være ilde optaget, hvorfore Hr. Axel Urop skal være med Ord angreben, og siden til Duell provoceret. Hvorfore vi paa det underdanigste ere begjærendes, Eders Kongel. Majest. vilde sig denne Action saaledes antage, som dets Vigtighed udkræver, saa at, dersom det sig saaledes forholder, Eders Majest. vil derover holde, at bemeldte Herr Axel Urop, som en Rigsens Raad maa forblive i den Consideration, som hans Stand og Bestilling, af Eders Kongel. Majest. ham betroed, udkræver, hvorved Senatus og i sin Værdighed conferberes, som den hidindtil været haver, og bør at være, efter forrige Eders lovlig Brug og Sædvane, og, saasom i Eders Kongel. Majests Herr Faders høfloslig Thukommelse, hans Reglering practiseret er i alle Tilfald. Skulle imod Forhaabning tilgædes een eller flere uden billig Ursag at examnere eller ilde optages, hvis af en eller anden i Raadet i beste Meening til Eders Kongel. Majestet og Rigsens Beste erindres om, vilde det falde besværligt saadan Bestilling med Ære efter Skuldighed at betiene. Vi forbliver Eders Kongel. Majest. underdanigst Troe Raad.

Jochum Giersdorff. Orthe Kragh.
 Christian Steel. Jørgen Seefeldt.
 Peder Reeg. Mogens Høeg.
 Oluf Parsberg. Gunde Rosentrands.
 Frederich Reeg. hvor

Hvorvidt deres Evisstighed gik, og paa hvad Maade den blev bilagt er ubist; ventelig har Hans Majest. Kongen lag: sig derimellem, og foreenet den. General Urop maatte imidlertid taale, at Almuen i Kjøbenhavn med bedre Døne ansaae Gyldenløves Driftighed, end hans Agtsomhed, den de ansaae som en Lunkenhed imod Fienden, og derfor, skiondt usor skylde, maatte børe ilde iblant dem.

Den utrettelige Munterhed og Tapperhed Gyldenløve besad, erhvervede ham en almindelig Kierlighed samt Tillid hos Borgerkabet og Soldatesquen; hvorfors de og alletider vare vilige ja fast begierlige at staae under hans Anførsel.

I September Maaned blev der udfærdiget et Patent for ham, og flere høye Officerer at de skulde drage til Tyskland for der at høre Folk (m), men som jeg finder Gyldenløve kom til at reyse, har Kongen ventelig anseet hans Nærværelse for nødvendigere, og derfor igjensat det hans Kæpse-Ordre.

Man finder han har commanderet de fleste Udfald, som tidt skeede. Deriblant ommalet Puffendorff og Terlon i sær tvende, der skeede ude paa Amager. De Svenske havde gjort uventet Landgang paa samme De, og efter en kort

fort Modstand fattet Post. At fordrive dennem tog Gyldenløve og General Ahlefeldt sig fore. De plantede til den Ende nogle Fædtsdykker mod nogle Træer nær ved Drags, og satte sig i god Orden, men der vare alt den Tid kommen saa mange i Land fra de Svenske Skibe, at Gyldenløve saae sig langt overlegen, hvorfore baade han og General Ahlefeldt holdte det for det Tienligste igien at trekke sig ind i Fæstningen, efterat de i Forveien havde ladet sætte Tid paa Sundbye, paa det de Svenske ey skulde logere sig ind i samme Landsbye.

I samme Dage ankom den Hollandske Flotte, for at udsætte Kiøbenhavn. Slikt kunde ey andet end meget forurolige Kong Carl, som det laae meget Magt paa at afberge, det Staden ingen Tilførsel endten af Fetsalie eller Folk maatte bekomme. I det af ham holdte Krigs-Raad blev besluttet, man skulde ødelegge hele Umager Land, og derpaa forlade det. Prinzen af Sulzbach fik Ordre at sette det besluttede i Verk. Derpaa blev Tid sat paa de fleeste Stæder, og medens det brændte patrullerede Kong Carl selv fra sin Lejer indtil Kiøbenhavns Volde. Da Prinzen skulde marchere til Hollender Byen, sendte Kong Carl givet ham en fangen Dausk Major med sig, navnlig Vandervej, som skulde vise Vej for dem der gik med Mord-Faklene, men

November 1753.

men Majoren forstod Sagen uret, og da han saae sit Hold, reed han fra Fienden ind til Fæstningen, hvor han imod Dagningen blev indfaldt.

Paa hans Udsigende, og General-Lieutenant Schaks Borgen for ham, at han var en ærlig Mand, besluttede Kong Friderik i egen Person at gjøre et stort Udfald. Gyldenløve blev befølet at anføre den Kongel. Liv-Garde og 250 Ryttere, men General Johan Ahlefeldt endeel lett bevæbnede Folk, samt nogle Dragoner med 4 smaae Feldt-Stykker. Fodfolket blev sat i Hinderhold. Da de Svenske hieldem baer, satte de sig i Orden ved Hollender Byen, og bestod deres Magt sammesteds af 200 Ryttere og 100 Fodgængere. Dem greb Gyldenløve strax an med saadan Hurtighed, at han i en Hast adspalttede deres Orden, og drev dem paa Flugten. De fleste maatte da undgaa med Livet. Kongen af Sverrig selv geraadede udi største Fare, og havde nær faldet udi de Dødes Hænder, tilligemed Prinsen af Sulzbach og Admiral Wrangel, dersom en Bagmeister ved Navn Lejonhielm ved en særdeles Kærlighed havde vendet de Danske imod sig, og derved givet Kong Carl Leplighed til at undsige udi en Echaluppe. Han blev selv derover fangen, og den største Deel af hans Folk nedslagne. Dette var en den eneste Fare Kong Carl var i ved denne Leplighed; thi Major Vandervec, som havde raadet til Udfaldet, reed heele Tiden med opspændt

Bistol i Haanden, og ledte efter Kongen, som han af Person noye kiendte, men ved Lejons Hielps Hielp blev Kongens Person reddet, da han slap ud til sine Skibe.

Gyldenløvs kom saaledes med Triumph til Staden, og havde den Fornøjelse, at Kong Frederich atter var et opensynligt Vidne til hans uforrødne Gliid og Mod. I Kirkerne blev de holdte offentlige Taksigelser, alle vare fornøjede, og i sær berømmedes Gyldenløves Bravhed. Men dette var og den sidste Tjeneste han gjorde sit Fæderneland.

De mange Uordentligheder, Strabaker, Mattedag og hvad dermed fulgte, forvoldte ham atter en hæftig Sygdom, der blev hans Helfot. Det gik ey allene Kongen, men endog alle de Beleirede saare nær til Hierte, at denne brave Hærs paa en ubeleilig Tiid skulde komme noget til. Kongen sendte ham sine egne Læger, og lod foranstalte alleting for ham, hvad der kunde tiene til hans Helbredelse, men for Døden var der ingen Uret boren. Da Præsterne kom til ham, vilde han slet intet høre dem; han havde al sin Tiid levet som Soldat, det var ham derfor meget usandsenemt at høre tale om Sjælens Beste nu da Stadens fornemmelig laae ham paa Hierte. I vores Kirke-Historie kand han derfor ey blive skildret med alt for høje Farver (n).

§ 2

Om

(n) See Biskop Pontoppidans Kirke-Historie Tom. 4 pag. 625.

Om hans Endeligt finder man dette *Meer* værdige antegnet. Da man merkede Sygdommen tog oberhaand, saa det lakkede mod Ufsten med hans Liv, begyndte de Kongel. Hof-Præster i sin at sørge for hans Siel, ligesom Kongen selv søgte meget for hans Legems Helbred; den Syge talte en om andet end at stikke, skyde og stude ihjel, og hverken kunde eller vilde høre tale om at gaae ud af Verden eller berede sig dertil, som dog nu var den høyeste Tiid. En Helgen var han nok rimeligen aldrig været, men Sygdommens Hidsighed kand have været meget stor udi hans Udferd, som var denne: Han tog Præsterne ud fra sig; og har vel desuden en beegnet dem paa det beste. Da *Mester Jens Justesen* Præst til Trinitatis Kirke erfarede dette, gik han ogsaa til ham, men da *Gyldenløve* tog lige saa ilde imod ham, som mod de andre, vendte denne gamle Præst Bladet om, talte ham paa sit Embedes vegne inoget myndig til, kaldte ham en Helvedes-Brand, og viiste ham hvorledes Helvede stod ham aaben, hvorpaa han forloed ham. Da den syge General saae sig traaret paa en saa gevorben Foed, slog han i sig selv, og sendte Bud efter den gamle Præst. *Samme* fromme Mand havde derpaa den Glæde at høre den Syge tale meget gudstrogig, at underkaste sig Guds naadige Villie, og at see ham, som en bodferdig Synder annamme Sacramentet af hans Hænder. (o).

(o) See Pontoppidan paa foranstøtt Sted.

General-Lieutenant Gyldenløve endte her paa sit unge men tappere Liv den 11 Dec. 1658, i hans Alders 29 Aar, hvilket han ey fik Tid at fryde. Hans Død blev beklaget af alle. Kongen som vidste, hvad han havde tabt i denne General, tog sig det meget nær. Borgerfabet i **Kjøbenhavn**, tilligemed Soldatesquen hvis Kierlighed og Tillid han gandske havde vundet, sørgede meget, ja begraved det Tab, de derved leed. Alle, som have optegnet noget af de Tidens Historie, ere cenige derudi, at han var en ædelmodig og tappet Herre, at han meente det Kongen og sit **Fæderland** oprigtig, og tjente dem troelig til sin Ende (p).

Nær havde jeg forglemt at General Gyldenløve ogsaa finder Sted blant Danske **Autorum** Tal. Den af ham holdte offentlige Tale om **Videnskabernes** Rpperlighed har jeg vel selv ey haft i Hænder, men den anføres af den lærde Rector **Müller** udi hans **Bibliotheca Septentrionis Eruditi**, under Titul: **O-ratio de Præstantia Litterarum Hafniæ**, in 4to (q).

Udi den Samling af berømmelige Danstes latinske Vers, som Hr. Conferens-Raad **Rosb-gaard**, paa sin Udenlands Reise lod trykke til **Leiden** under Titul: **Deliciæ Poëtarum Danorum**,

G g 3

(q) Terlon Pars 1. pag 129. Theat. Eur. Tom. IV. p. 849.
 (r) Mulleri Bibliotheca Septentrionis p. 149.

472 Hr. Uldr. Christ. Gyldenløve.

rum. findes et af den lærde Ole Borch, under
der Titul: Amagria Vindicta, hvori han med
megen Berømmelse erindrer denne kække Herreds
Tapperhed og Mod (s). Samme Borch har
desuden skrevet et andet, som et Greminde ved
Gyldenløves Gravsted (t).

(s) Rostgaard Delicia Poetarum Tom. 2. pag. 591. 592.
(t) Ibid. pag. 444, 445, 446.

Jacobs Himmel-Stige,
Hvorpaa Helgene giøre visse Trin
(Gen. 28, v. 12. Hebr. 12, v. 13.)

Ved Engle-Liv, og en uskyldig Vandring,
medens de ere i Verden, til Engle-Liighed og den
Himmelste Forklaring, naar de gaaer ud af Ver-
den, udi Patriarchens Enochs Exempel
Fremstillet af Mose i Bog 5 Cap. 24 v.

Hvilke Ord udi

Den Belædle og Belærverdige,
Nu hos Gud salige Mand

Jacob Birkerød;

Assessor udi Consistorial-Collegio, Theol. Prof.
udi Odense Gymnasto,

Hans Hæderlige og Sørgelige

Liig-Begængelse,

Udi St. Anuds Kirke sammesteds den 3 Jul. Aar
1688, for en fornemme Folkelig Forsamling,
bleve eenfaldeligen forhandlede

Uf

Thomas Kingo, D.

Biskop udi Syen.

Rigshøvsbøger trykt hos Job. Jacob Bornheims

Den berømmelige Auctor Biskop Ringo har dediceret denne Lita-Prædiken til den afgangne Hr. Jacob Birkerods Enke Sille Thomas Daatter Riisbrich, samt til hendes Børn 1) den Dydædle Matrone Sille gitte Birkerod. 2) Hr. Mag. Jens Birkerod, S. S. Theol. og Ebr. Lingv. Professor i det Kongel. Universitet i Kiøbenhavn, og Assessor i Consistorial Collegio. 3) Mag. Thomas Sørensen Birkerod, Mathes. Professor i det Kongel. Gymnasio udi Odense, og Conrector udi Odense Skole. 4) Christian Birkerod.

Professor Jacob Birkerod, er fød Aar 1624 den 30 Sept. ved 3 Elet om Eftermiddagen udi Varberg i Halland, hvor hans Sl. Moder var opreist for at besøge sin Broder, der var Sogne-Præst sammestæds; han kom til Fader Hr. Jens Hermandsøn, Sogne-Præst til Birkerød Menighed udi Sjælland. Moderen var den Hæderlige Matrone Maren Jacobs Daatter; Disse hans gudfrægtige Forældre bære flittig Omsorg for ham, og lode ham i sine unge Aar underviise ved adskillige Mestere indtil Aar 1635 udi hans Alders 11te Aar, da de sendte ham tilligemed hans ældste Broder Sl. Doct. Jens Birkerod til den adelige

ge og fri Skole Herlufsholm, hvor han forblev paa 7 Aars Tiid under adskillige fornemme Eblemesteres Information, saasom Mag. Jacob Pedersøn, siden Provst og Præst udi Hyllested i Sielland, Mag. Johan Barster, siden Doct. Theol. og Biskop over Viborg Stift, samt Mag. Niels Aagaard, siden Professor paa Sorøe. Efter at han der var bleven grundet i adskillige Døglige Konster, blev han Aar 1642 i Nov. dimitteret til det Kongel. Academie i Kiøbenhavn, hvor han strax efter foregaaende Examen blev den 4 Dec. indskreven som Student, da Doct. Oluff Worm var Rector, og Mag. Jacob Fincke Decanus. Han forblev siden paa Academiet udi 3 Aar, og bekom imidlertid Baccalauri Graden af da værende Decano Mag. Thomas Bang; herpaa fortsatte han sine Studeringer ved Academiske Exercitier, og publ. og privat Collegia, som han under adskillige fornemme Mænd holdte, i sær Velbemeldte Mag. Thomas Bang, offentlig Lærer i det Hebraiske Sprog.

Aar 1646 i Junii Maaned blev han, af den Høvorddige Doctor Jesper Brochman, Biskop over Siellands Stift, forordnet til at være 6te Lectie Hører udi Kiøbenhavns Skole, hvilket Embede han med Klud næsten udi 3 Aar forested, indtil han fik i Sinde at besøge fremmede Stæder og Universiteter, og derfor Aar

1648 den 1 May frafagde sig sit SkolesEmbede, og med sine Forældres Samtykke begav sig af Danmark, først til Embden, derfra til Grønningen, Levarde, Francker og andre Stæder i Ost- og Vest-Frisland, kom saa til Amsterdam, hvor han forblev for at bruge den berømmelige Vosst Omgiængelse og Raaderelse. Siden opholdt han sig til Leiden udi 6 Maaneder, hvor da vare de fornemste og lærdeste Mænd paa de Eider, saasom Salmasius, Heinsius, Schriverius og Burhornius, med hvilke alle han omgiktedes, i sit med Profess. Orient. Jacob Solio.

Næste Aar derefter blev han hjemkaldet ved sine Forældres Skrivelse; hvorudover han, efter at han havde besøgt adskillige Stæder der i Nederlandene, begav sig fra Rotterdam til Giffelsheim til Kiøbenhavn, hvor han Aar 1649 i April Maaned ankom, og strax efter sin Hiemkomst blev inviteret til at tage Magister-Graden, da han og den 8 May derefter, blev creeret til Magister Philos. af Mag. Jacob Jincæ Philosoph. Decano.

Da han nu atter stod færdig at reyse af Hovedlandet anden gang, blev han af den Høvedle og Velbaarne nu St. Hr. Erich Juul til Lundsbeck, Befalingsmand paa Nalborghuus, Dannemarks Riges Raad, og Landdoms

dommer i Jylland, kaldet til at forestaae hans
 Sønners Velbaarne Jens Juul og Melchior
 Juul, deres Studeringer paa det Kongel. A-
 delige Academie Sorøe, hvilket han og med
 største Flid paa halvandet Aars Tiid forrettede,
 og imidlertid holdt offentlig Collegium Orato-
 rium indtil Aar 1651. da han blev betroet, at
 begive sig til fremmede Stæder med Velb. Hr.
 Jens Juul, nu Ridder og Friherre, Kongel.
 Majest. Geheime-Stats- og Cancellie-Raad, og
 Præsident i Commerce-Collegio.

Da de herover havde forladt Sorøe, og
 taget Afsked udi Aalborg, reyste de igiennem
 Holsten og Hamborg til Lyneborg, Bruns-
 wig, Helmstads og Vittenbergs Academier ic.
 Siden opholdt de dennem til Leipzig, og i sær-
 ded det Dresenske Hof, hvor de vare overvæ-
 rende da Prinsessen af Danmark Magdale-
 na Sibilla, havde Bilager med Hertug Gri-
 derich af Sæxen Altenborg.

Derefter droge de lige til Hoved-Staden
 Prag i Bøhmen, hvor de lang Tiid opholdt
 sig; siden toge de Vegen, til den Kejserske Res-
 idens-Stad Wien i Østerrig, hvorfra de atter
 fortsatte deres Rejse til Regensborg udi Bay-
 een, hvar da Keiser Ferdinandus 3tus, til-
 ligemed Kongen af Bøhmen og Ungaren Fer-
 dinandus 4tus, og meesten alle det Romerske
 Ri

478   **Jacob Birkerod.**

Riges Churførster, Førster, Herrer og Stæder, samt mange udlændige Gesandter vare forsamlede paa Riigsdagen. For at see denne store Forsamling, forbleve de der et ganske fierding Aar, opholdendes sig imidlertid hos Hans Excellence Grev Christian Rangoer, der da var Kongel. Majest. Gesandt paa Riigsdagen.

Aar 1653 droge de fra Regensborg ind i Italien. De forsøvede sig lige til Venedig og Padua, hvor de af og til forbleve udi 7 Maaneder, derfra reyste de (efterat de havde besøgt meesten alle de fornemteste Stæder i Italien) til Rom, hvor de ankomme Aar 1654; der de havde tøvet der nogen Tiid, droge de ind i Kongeriget Neapolis, hvorfra de, efter nogen Ophold i Byen Napoli, vendte tilbage til Rom igjen, og der brugte deres Recommendationer og Adresser hos Cardinal Barberinum, og hans Bibliothecarium Leonum Allatum, samt hos Lucam Holstenium.

Fra Rom reyste de igiennem adskillige Stæder til Florenz, og derpaa til Genua, i hvilken berømmelige By, de opholdte sig nogen Tid; derefter fortsatte de Reysen igiennem Savoyen ind i Frankrige, hvor de besøgte mange foldige Stæder, i sær Paris; derfra droge de ind i Svizzerland, og siden derfra til Worms, Frankr.

Frankfurt, Mayntz og Cölen, ind i de hollandske Provincier, hvor Jacob Birkerod atter igien besøgte alle de Stæder, som han i sin første Rejse havde seet.

Endsidst drog de fra Holland til Lands hjem igien, og ankomme til Aalborg Aar 1655, efter at de havde paa denne Rejse anvendt 4 Aar og 6 M. Jacob Birkerod havde forstandet og velbemeldte Hr. Jens Juul i halvsiette Aar. Han bekom til all Fornøvelse Afskæd fra Hans Excellences Forældre, i den Meening at han atter vilde begive sig paa fremmede Stæder, men han blev i samme Dage den 25 Juli Aar 1655, af Hans Kongel. Majestet ved Hans Excellence Hr. Christian Thomassøn Sehested, Cansler, kaldet til at være Professor Philos. og Matheseos paa det Kongel. Gymnasio udi Odensee, til hvilket Embede at antage, han i samme Aar begav sig til Odense i October Maaned, holdte og den 8 i samme Maaned sin Orationem Inauguralem; dette Embede forestod han paa 8tende Aar med all Vinstribelighed.

Imidlertid loed han Aar 1656, anholde hos den Røde og Høynagibare, nu Cl. Thomas Brodersøn Riisbrich, fordum oberste Borgemeester i Odense, og Dannemarks Riges Skriver (u), samt hans Hustrue Birgitte Oer

(u) I det af da værende Rector ved Universitetet D. Johan Pandel udstæede Programma, kaldes han Kongens Ju-
-rig. Secretair.

tes Daatter Seeblad, om deres Kiære Datter den Edle Møe Sille Thomas Daatters Riisbrich, hvilken hannem baade blev tillagt og derefter given ved deres Bryllup, som blev holdt paa Odense Raadhuus samme Aar 1656 den 21 Sept. som var den 16 Søndag efter Trinitatis.

Aar 1662 den 1 Dec. blev den St. Mand af Hans Kongel. Majest. kaldet til at succedere den afgangne Erværdige, hæderlige og Høfvelde St. Mag. Jørgen Jørgensen i Theologiske Profession, hvortil han Aar 1663 den 25 Febr. blev ordineret i St. Knuds Kirke, af den Velædte og Høfvelde nu St. Doctor Laurids Jacobsen, da Biskop over Syens Stift. Han holdte derefter den 2 Martii sin Orationem inauguralem udi Odense Gymnasio.

Aar 1675, blev Professor Jacob Birkerød indbudet efter Kongel. Befaling at tage Doctor-Graden. Han forfærdede sig derfor til Kiøbenhavn, og blev tilligemed 10 Bachelors og Theologis efter tvende Dages foregaaende Disputation, med stor Solennitet, creeret til Theologiske Doctor udi vor Frue Kirke i Kiøbenhavn den 10 Junii i samme Aar, af den Velædte og Høfvelde Doctor Georgio Diglebio S. S. Theol. Prof. Prim. og Fac. Theol. pro Decano.

Aar

Aar 1682 behagede det Hans Kongel. Mæ-
 jest. at forordne ham til at være Assessor udi Cons-
 istorial-Collegio i Kiøbenhavn.

Udi hans Ægteskab har den Almægtigste en
 heller forglemmt at velsigne ham; men ladet ham
 see 7 Børn, 5 Sønner og 2 Døtre, af dem-
 nem har han alt funden 3 for sig udi Guds Ri-
 ge, en Son ved Navn Thomas, og en Daate-
 ter Abigael Maria, som i deres unge Aar dø-
 de, og Jacob Birkerod, hvilken efterat han
 havde absoveret sine Studia paa Akademiet, og
 siden ved 3 Aar udenlands Rejser, besøet de for-
 næmteste Stæder i Holland, Tydskland, En-
 geland og Frankrige, og sin Tiid i adskillige
 jirelige Øelser havde andlagt, blev han noget
 fra Paris, forleden Aar (neml, 1687) ved en hæ-
 sig Død bortkaldet, hvilken Sorg var en
 ringe Aarsag til hans gode Faders Sygdom og
 Svaghed.

Iblandt de, som overlevede deres Fader,
 er hans Dydædle Datter Birgitte Birkerod,
 St. Borgemeester Villum Jensen Rosenvins
 ses Enke, af hvilket Ægteskab han ved 2de af
 hendes Børn, saac sig at være Morfader. Li-
 geledes hans Eldste Son den Edel og Højlær-
 de Mand Mag. Jens Birkerod S. S. Theol.
 Extraord. og Lingv. Hebr. Ordin. Professor og
 Assessor udi Consistorial Collegio. Ligeledes er
 berlee

verlevede Mag. Thomas Broderus Birkerod,
 Corrector Schol. udi Odense, og Designat
 Profess. udi Gymnasio, sin gode Fader; samt
 Christian Broderus Birkerod.

Hvad hans øvrige Levnets Forhold angaar,
 da er det bekendt, at han altid har elsket Gud-
 frygt, Retsindighed, Ærlighed og Oprigtighed,
 han udviste i Gierningen, det som han led
 re sit daalige Mundheld, at svare hver Mand
 lige og Ret. Han forrettede med Retsind-
 de hannem anbettede Embeder saaledes, at mange
 foldige har indtil deres Død, baade takket og
 æret ham, som en retsindig Fader, og en Gud-
 frygtig Lærer.

Med hvad Troeskab han har forestaaet de
 studerende Personers sig anbettede Midler, det
 var hans Samvittighed ham i sit Yderste Bid-
 nesbyrd til, da han, til de fattige Læreres
 Fortkomst at befordre, tidt havde tilskudt en
 ringe Deel af sit eget. Hans Gæmildhed mod
 de Fattige, hans trosterige Hielp mod Enker og
 Forladte, hans Mildhed mod sin Hustru, hans
 Omforg for sine Børn, hans Godhed mod sine
 Tjenere, og hans Oprigtighed mod sine Ven-
 ner og Svogter, kiendte den Allerhøveste, og
 blev taknemmelig erkjendt af mange som beklaget
 hans Død.

Da

Han var udi mange Aar plaget med Steen, som dog ved tienslige Midler ikke tog nogen stærk Overhaand; Desuden havde han og været incommoderet med Brystskade, hvilken Evaghed fort for hans Dod mindte ham, dertil slog sig en svar Hidsighed, hvori alle tienslige Raad bleve ham meddeelte af hans Svoger, den Betædte og Høyforsarne Doct. Christopher Baltow, til Straugdegaard, Assessor udi Kongel. Majestets Cancellie-Collegio, men den Almægtigste hjalp med hannem fra denne Berden, og saae ikke til Lægernes Giid, og alles Ønske, thi hans Kræfter formindskedes daglig, endskiont hans Troe formeeredes, dets Aarsag lod han kalde til sig den Erværdige og Høy lærde Mag. Ludvig Scoud, af hvilken ham blev meddeelt Sacramentet, udi hans Hustrues, Børns, saavel som bemeldte hans Svogers Hr. Assessor Baltows, og den Høy lærde Mag. Elia Naurs Rector udi Odense Skole, samt andre fornemme Venners Nærværelse.

Derefter takkede han sin Hustru for al Klærlighed i deres Egetskab, som havde været næsten udi 32 Aar: Siden bad han at bilse sin fraværende Søn Mag. Jens Birkerod, og ønskede ham haade timelig og ævig Belsignelse. Der næst tog han Afskæed med sin Daatter, og endelig talte han til sin yngste Søn, og bad ham at adlyde sin Moder, elske Ærlighed, stræbe at træde

November 1753.

H

udi

udi sin Faders Fodspor, og frøgte Guld, som alle seene skulle sørge for ham. Han tog dernest Anseelse med de andre omkringstaaende, Bets. Mesteffor Balglov, hans Liære Daatter og andre Venner. Derefter bad han al Verden god Nat, og lagde sig til Rølighed, i hvilken han blev overliggende den Aften og gandske Nat, dog med sin fulde Fornuft, saa han undertiden med Ord, undertiden med Haanden gav tilkiende til den Bellærde Mand Hr. Mads Pedersøn Rostock, Medicinere til St. Knuds Meenighed, som den gandske Nat var hos ham, at han forstod og gav Ugt paa, hvad de sagde; saa at hans Hierte var allerede saa hos Guld, at han hverken følede Verdens Bekymring eller Legemets Smerte, indtil han om Morgenen den 13 Juni 1688 imellem 6 og 7 sagteligen hensov, efter at han havde levet i denne Verden et Christeligt og exemplar Levet udi 63 Aar 8 Maaneder og 12 Dage.

Bag efter Liigprædikenen ere indførte adskillige Vers, 1) et Dansk, og et lidet latinsk Vers samt et latinsk Gravskrift, er forfattet af en af den Afdødes Venner, hvis Navn ikke nævnes. 2) E. L. Laur har skrevet et langt Dansk Vers, samt 11 smaa Epigrammata. 3) Dansk Vers, forfattet af M. K. 4) et Dansk Vers af den afdøde Hr. Birkerods Brodersøn Eric Pedersøn Birkerod, Det 5) Vers har den Afdødes yngste Son B. Birkerod, paa Dansk

sammenkrevet. Det 6) er gjort af den Cl. Hr. Birkerods Daatter, *Son Jens Rosenvinge*. Ligeledes er det 7de) Vers forfattet af *O. Luff Bygø* paa Dansk.

Strax efter Versene, er trokt den Liitale som blev holden over hannem udi *Odense Gymnasio*, af *Georgio Hannæo*, der var Doct. Philos. og Medic. samt Ethic. og Eloquent. Prof. i det Kongel. Gymnasio udi *Odense*, saa og Assessor udi det berømmelige *Collegio Natur. curiosorum*.

Endelig findes anført et Programma, som blev udstædt af *Academiets Rector* udi *Kjøbenhavn* Doct. *Johannes Vandel*, S. S. Th. Profess. Reg. og Assessor udi *Consistorio*.

Altidsidst er trokt et Vers som paa Latin er forfattet af *Jac. Winsløv* paa *Borchens Collegio* 1692, og overlevered til forbenævnte Doct. *Georgium Hannæum*; Af samme *Jacob Winsløv* opregnes sammesteds de lærde og berømmelige Mænd som bleve føde, saasom de der døde samme Aar, som den *Sal. Hr. Jacob Birkerod*, af hvilke jeg aleneeste vil anføre de Danske. De der bleve føde i Aaret 1624, i hvilket Aar den *Sal. Hr. Birkerod* og blev frembragt til Verden, vare:

1) Den 1; *Zan. Hr. Vilhelm Lange*, Kongl. Majest. Cancellies-Raad, Assessor udi *Hove-Rets-Ræt*, og *Consistorio*, samt Profess. *Math. Super.* ved *Kjøbenhavns Academie*.

H b 2

2) Den

- 2) Den 26 Jan. Hr. Johan Wandel, Theol. Doct. og Profess., Biskop over Siællands Stift, samt Facult. Theol. Decanus.
- 3) Den 26 Sept. Hr. Erich Grøve, S. S. Theol. Doct. og Biskop over Aarhus Stift.
- 4) Den 27 Sept. Hr. Johannes Olavius, Præst udi Randers i Jylland, en berømt melig Poet.

De som døde Aar 1688, da Birkerod forlod Verden, vare efterfølgende:

- 1) Den 25 Jan. Hr. Matthias Jacobsen, Med. Doctor, der først var Professor udi det Grædste Sprog, siden i Geographien ved det Kiøbenhavnste Universitet.
- 2) Den 1 Jun. Hr. Peder Resen, Kongelige Majest. til Danmark ic. Etats-og Justitz-Raad, Jur. U. D. og Professor her ved Academiets.
- 3) Den 23 Aug. Hr. Johan Sørensen Lech, Theol. Doct. og Kongel. Majest. Confessionarius og Hof-Præst, samt Assessor udi Consiistorio.
- 4) Den 25 Oct. Hr. Christoffer Schletter, Theol. Doct. og Prof. ved Kiøbenhavnste Academie, men siden Biskop over Trundhiems Stift.

Herr

Herr

Henrich Rankov

Kongel. Dansk Stadtholder udi
Hertugdømmet Holstein,

Fort samlede

Levnets Fortællelse.

Saa hvad Randt man anseer Hr. Henrich Rangov, enten i Henseende til hans Herkomst, eller i Henseende til hans Lærdom og Videnskabernes Befordring, eller til hans Mod og Tapthed, eller til hans Klogskab og Stats-Erfarenhed eller til hans Trostid, og Tjenester for sine Konger og sit Fæderneland, eller til hans store Velstand, adelmødige Opførelse og herlige Afkom, da kand man med Sandhed sige om hannem, at han haver været een af de største og lykkeligste Mænd, som nogen Tid har levet under det Danske Scepter, og nogen Tid kand ventes at komme, ja en Mand hvis Tilværelse aldrig kand uddøe. Alle Munde ere fulde af Henrich Rangovs Berømmelser, og alle Skrifter ere opfyldte af denne store Mand's Dyder og Fortienester (a).

Han blev født til Verden paa Slottet Seeburg udi Stormarn den 11 Martii 1526 (b). Som han al sin Tid var stor Elskere af Siicner-Kigierie, Mathematiquen og Natur-Læren, vare der og mange, der anstillede Betragtninger og

(a) Er det Danske Magazin Ord, Tom. 1. p. 194.
 (b) See Angels Holsteinsche Adel Krønike, p. 158.

Hr. Henrich Rangov. 489

der hans Fødsels-Time, alt det gode ham blev spaaet traf rigtig ind, men hvad ham blev forud sagt om en hastig Døds-Maade, traf ey ind, undtagen man derfor vil antage den Livs-Fare han i Aaret 1592 var udi, da 7 Kjøbere lurede paa ham, hvis Hænder han dog lykkelig undgik (c).

Hans-Fader var den bekiendte store Danske Feldt-Herre, Hr. Johan Rangov, de 3de Kongers, Friderick den 1stes, Christian den 3dies og Friderick den 2dens højbetroede Raad og Stattholder i Hertugdømmene Schlesvig-Zolfsteen, og Amtmand paa Steinburg, som døde 1565; i hans Alders 73 Aar. Hans Moder var Fru Anne Walsforph, som døde den 29 Dec. 1582, og var den sidste af de Walsforphers Slægt (d).

Efterat de til ham antagene Læremestere havde underviist ham hjemme i hans Hr. Faders Huus til han var 12 Aar gammel, blev han i Aaret 1538 sendt til Academiet i Wittenberg, hvis da værende Rector Philippus Melancthon indskrev ham som Student i Universitetets Matricul. Han blev der paa Stødet lagt ind i

H b 4 Doctor

(c) Alle deres Navne som stillede hans Nativitet, see hos Møller i hans Cimbria Litterata Tom. 3. p. 567.
 (d) De af Hr. Henrich Rangov over hans Forældre oprettede prægtige Monumenter udi Iseboe og Segeberg Kirker beskrives i Lindenberg in Hypothypob. Rangoviana.

490 Hr. Henrich Rangov.

Doctor Morten Luthers Huus, og skiffte
daalig ved denne store Læremesters Bord; Ved
sammes daalige Omgængelse, opbyggelige Unders-
visning og lærde Samtaler forfremmedes han
meget; som hans aabne Hierte og sær muntre
Hoved bragte ham Anseelse blandt de Lærde, saa
gjorde hans vennehulde og kjerlige Omgang ham
meget yndet blant sine jevnlige.

Udi Vittenberg forblev han nogle Aar,
og kunde ikke andet for den Lyst og Leylighed han
havde, end bringe sig megen Lærdom i allehaane
de Videnskaber tilveje. Da han havde taget
Afsked fra Academiet, blev han af Hertug A-
dolphi i Holsteen, som var Kong Christian den
3dies Broder, beæret med Titul af hans Raad;
i denne Værdighed fulgte han 1548 med hans
Naade til Bryffel, til Kæyser Carl den Sem-
tes Hof, hvor han med sin Hertug opholdt sig
i en Tiid af 7 Aar.

Imidlertid havde han Vennskab med de fornem-
meste store Folk ved Kæyserens Hof, saavel Tode-
ske som Fransmænd, Italiener og Spaniske.
Ved den Leilighed tilbragte han sig stor Kund-
skab og Erfarenhed, saavel i Stats som Krigs-
Handteringer, som han og tilligemed Hertug A-
dolph var Kæyseren behjuelig i at hværve Folk.

Kort før den Smalcaldiske Krig blev han
af høylevlig Ihukommelse, Kong Christian den
Tees

Tredie hiemkaldet, og først sat udi det Holstenske Land-Raad (e). Siden blev han omtrent 1556 beskicket, og det mod sin Villie, en alleene til Amtmand udi Segeberg, men endog som Stadtholder udi Hertugdømmene Slesvig, Holsteen, at være sin Hr. Fader i hans levende Live tilføyet, og efter hans Død hannem i disse vigtige Betieninger at efterfølge. Disse høne Værdigheder forestod Hr. Hentrich Rangov med stor Berømmelse, og til Fornøvelse for baade Ober- og Undermænd i fulde 44 Aar, lige til hans Døds-Dag, og det under de tre høystrolige Konger i Danmark, Christian den Tredie, Friderich den Anden og Christian den Fierde. Blant disse Konger var han i sær elsket og betroet af Kong Friderich den Anden, som udviiste mange Gres- og Raades-Tegn imod hannem; Samme Konge tog ham og i de fleste Ting af Vigtighed til Raads, som den hvis Forstand og Oprigtighed Hans Majestet havde en besynderlig Fortrolighed til (f).

Han fulgte ommeldte lykkelige Konge i Aaret 1559 paa det store Dytmariske Tog, og blev da brøgt en alleene som Krigs-Commissarius, men endog til at bilegge Tvinger, som imellem

H h s

Kon

(e) Schiller skriver: In arcanum Ducatus Holstariæ adscriptum Consilium. See Ej. Cimbrica Litterata Tom. 3 pag. 568.

(f) See Angelns Holsternische Chronik Lib. 1. p. 160.

Kongen og Hertugerne af Holsteen vare opkomne, og endeligen til at deele det erobrede Land imellem Hovbemedte Herrer. Samme Dyrmarsiske Krigs-Historie haver Stadtholderen selv paa Latin beskrevet under det opdigtede Navn af *Cilicius Cimber* (g).

Jeg vil ey her tale om de mangfoldige Gesandskaber han haver været brugt udi, deels for at stifte Fred og Eenighed, som paa det Scermske Møde, og deels at forestille sin Konges Værson ved Bryllupper og Børne-Daab hos regierende Fyrster. Han havde den Raade selv at være buden som Fadder ved Kong *Friderich den Andens* første fødte Prindses-Daab, som siden blev den store *Dannemarks* Konge *Christian den Fjerde*, hvor han til Fadder-Gave har givet et stort Sølv-Kar forgyldt (h).

Aar 1580 haver han paa den i Historien merkelige Herredag til *Odense*, da Hertugerne af *Holsteen* toge Hertugdømmet *Slesvig* og *Ferromern* til Læbn af Kong *Friderich den 2den*, besklædet Hans Majest. Stæd, som Hertug af *Holsteen*, saa og paa Kongens vegne tillige med

(g) Denne Dymarsiske Teydes Beskrivelse, som alt her er lagt nogle Aar hos mig paa Dansk oversat, skal med det første bive given under Pressen.

(h) Det Hæfte som var stiftet paa Bunden laub læst i det Danske Magazin, Tom. 1. p. 194.

med de andre Hertuger annammet Løhnet af Hans Majest. selv (i). Ved denne Lejlighed fik han første Gang Elephant-Ordens Kiæden, hvilken som er merkeligt, blev ogsaa siden anden Gang givet ham af Kong Christian den Fjerde. Hans Raaderstykker, hvoraf der findes adskillige, saavel som hans Skue-Penge vise hans Villiede baade med og uden denne Danke Ridder-Orden.

Den Holsteenske Land Gerichts-Ordnung var han af Kongen Fridrich den Anden anbefalet at indrette og samle at de Saxeiske Love, og de andre almindelige. Saavel Kongen, som de andre Holsteenske Hertuger Johannes den ældre og Hertug Adolph havde tilføjet ham adskillige andre lovkundige Mænd, som vare Rasmus Kirsteen, Sigfred Rangov, Jeronimus Delgaard, Bendix Ahlesfeld og Adam Trantsiger, hvilke sammensatte den saaledes, som den siden med Stændernes Samtykke, blev lovet til Preuten.

3 Maret 1554 formeredes denne ligesaa rige som lærde Herres store Indkomster meget ved et fordeeleligt Giftermaal, som han efter nogen Tiverts med Graverne af Goya indgik med en Brunsvigsk adelig Jomfrue, Christina von Halle, som var den overmaade rige Brunsvigsk

(i) See Resenii Kong Fridrich den 2dens Krønike, hvor denne Løhn Lagelse beskrives omstændeligi.

494 Hr. Henrich Rangov.

ste Herremands **Frang von Zalles**, Herre til **Rinteln** og **Drakenburg**, eneste Datter. Med de Gaarde og reede Penge, hun tilbragte ham, blev han en Eyere tilsidst af 21 Slotte og Herresæder (k). Med hende avlede han i 41 Aars Fierlige Egteskab 7 Sønner og 5 Døttre, der alle, undtagen de der døde unge, bleve store og mægtige Mænd, ligesom Døttrene ogsaa blev giftede med de anseeligste Huse i Riget. Angelnsom haver skrevet den Holsteenske Adels-Kronike, opregner en allene disse Børns Navne, men giver ogsaa en Beskrivelse over Hr. **Henrich Rangovs** mange Herresæder, samt deres perspektiviske Aftegninger (l).

Den ældste blandt Sønerne var **Frang Rangov** fød den 28 Aug. 1555 til **Segeberg**, hans Fader lod ham i Ungdommen studere til **Løven** tilligemed Prinsen af **Uranien**s **Søn Philip Vilhelm**, med hvilken han ogsaa blev tanaet til **Antorff**, af de **Spanste**: **Herruaen** af **Alba** satte ham siden paa frie Fod, og sendte ham tilbage til **Løven**, med Ordre, det han der skulde nyde frie Underholdning paa Hoffets Regning, indtil hans Fader **Stadtholderen** lod ham afhente. Først blev han **Lehns-Mand** paa **Cott**

(k) **Lindeberg** anfører kun 19, men belæres af **Möller** at have glæmt 2 nemlig **Schöneweide** og **Arlewat**
 (l) See **Angelns** **Holsteimisch Chronika** Tom. I. p. 180; findes ligeledes i det **Danske Magazin** 1. Deels. 18 Hæfte.

Hr. Henrich Rangov. 495

Corsør (m), men kom siden til Silkeborg i Holland. Han blev gift med Fru Anne Kosencranz, Stadtholder Eric Kosencranzes Datter i Norge. Med hende avlede han 4 Børn endnu medens Faderen levede.

Den anden. Son Breide Rangov blev fød næste Aar efter den 13 Oct. 1556 til Segeberg. Efter som han opholdte sig til Hove i Paris, den Tiid Kongen af Frankerige anrettede det store Blodbad paa sin Søsters Bryllup med Kongen af Navarra, kom han ved samme Leysighed i stor Livs Fare. Han blev ophøyet til Danmarkes Riges Raad, og fik Langeland i Forleahning. Han blev af Kong Friderich den Anden forsendt som Dansk Gesandt til Kong Henrich den Tredie i Frankrige. Han fik den anselig Sophia, og blev derved sin Broders Svoger. Med hende, som satte sit Liv til i Barselseng avlede han 2 Sønner og 2 Døttre.

Den Tredie Son Friderich Rangov, blev fød næste Aar igien 1557 den 31 Oct. I hans Ungdom blev han opdraget ved Churførst August af Saxe Hof. Efter at han var bleven Erke-Degn og Domherre ved det Slesvigske Capittel, besluttede han at forsøge sin Lykke i Krigen. Han gjorde 5 Feldtog, i Tyskland, Lief

(m) Angeln falder det Cassow urettelig.

496 **Hr. Henrich Rangov.**

Liesland, Nederlandene og Frankrige. I Lief-
land var han 1584, da Landet paa nye maade
te hvide det Danske Sæter. Hollænderne
de ham at hverve sig en Gennise Ryttere, der
gjorde han og, men som de forsømte at sende
ham Penge, forløb igien mange af Folkene.
Herover ærgede han sig saa stærk, at han gik fra
Forstanden, dog blev siden igien ved flittig Ar-
reladen bragt til rette. Herpaa gik han anden
gang i fransk Tjeneste; Kong Henrich den 3de
gav ham et Compagnie Ryttere; men da han
ee-egang var paa Jagt blev han oppasset af
Stie-Mænd, hvoraf den ene var Soldat, og
den anden en Køl. Først skød de ham med
en Kugle, og da han faldt, stak de et Glavind
i ham. En anden Adelsmand navnlig Anders
von Pleffen besørgede hans Liigbegængelse.

Den Fjerde Son Gerhard Rangov blev
født til Segeberg 1558 den 16 Oct. Han blev
opdraget i Nederlandene hos Prinsessinnen af
Arenberg. Her lærte han at tale alle Euro-
pæiske Sprog, som siden kom ham meget til Gavn
ved hans vidtløftige Udenlands Rejser. Han
drog igiennem Tyskland til Constantinopel,
hvorfra han gik til Jerusalem og giennem hans
brede hele Palestinam, kom siden igiennem Por-
tugal, Spanien og Frankrige tilbage til Dan-
mark. Herpaa blev han antaget til Dom-Her-
re i Bremen og Lybek, blev Kongelig Ber-
reimer

Hr. Henrich Rangov. 497

Reise-Raad og Lehn-Mand paa Cronborg Slot. Han blev siden sin Hr. Faders foruems-
meste Arving, ligesom han og blev Stadtholder
efter ham, og hans Afsom efter ham igien. Hans
Søn var Thale Tott, som bragte Christian
Rangov til Verden, der siden af Kæiseren blev
ophævet til grævelig Verdighed.

Den femte Søn Theodorus Rangov,
født den 24 May 1561 døde som et 11 Aars
Barn til Lybet.

Den Siette var Caj Rangov født den 9
Aug. 1562. Med ham hændte følgende merke-
lige: Han blev af Kong Friderich den Anden for-
sendt til Hertugen af Parma med adskillige Eres-
brevs-Breve betreffende Fredshandlingen imellem
Kongen af Spanien og Dronningen af En-
geland. Da han med vel forrettet Værende is-
sien vilde reyse hjem, blev han 3 Mile fra Brüs-
sel anfalden af 22 Hollandste Ryttere, som to-
de ham fangen, og røvede alt hans hos sig hø-
rende Lov. Da de siden aabnede Hertugen af
Parma Breve, som de fandte i hans Reyses-Skrin,
sag de ham igien ud af Fængselet, hvorpaa han
kom til Danmark. For at hæve den Hans
Majest. i hans Person tilføiede Banere, lod
Kong Friderich siden anholde 600 Hollandste
Skibe i Sundet, og det saa længe, indtil for
somme Sags Skyld var bleven betalt 30000
Rdir.

498 Hr. Henrich Rangov.

Rdtr., hvoraf Hans Majest. forærede Hr. Caj Rangov 10,000 Rdtr. for hans havte Foræret.

Den syvende Johannes Rangov døde af Pesten til Heidelberg hvor han laae og blev derede.

Blant hans 5 Døtre bleve de 4 nemlig 1) Magdalena. 2) Catharina, 3) Ellersgaard, og 4) Margretha gifte med 4 Ablersfelder, den 4de i Ordenen, som var Elisabeth fik Hr. Caj von Rangov. Hver af Døtrene fik foruden en prægtig Udstyr i rede Venge 25000 Rdtr. til Medgift.

Havde GUD velsignet ham med mange Børn, havde han og forøget hans timelige Gods saa meget, at den for sin store Rikdom navnkundige Tydske Herremand Joachim von Schulenburg engang svarede Churforsjt August i Saxon, som spurde om han havde nogen sin lige i Rikdom og Mængde af Herre-slottene i Rikdom, Navnkundighed og Mængde af Slotte og Herre-Gaarde, men endog i Hensæende til Bøger og Børn, nemlig Henrich Rangov, Kongens af Danmarks Statholder i sine Herrerigdomme.

Hans

Hans Bogsal var en af de anseeligste i de
 Eider, besvnderlig for den Mængde af Haands-
 skrevne Sager, som fandtes i den. Man fins
 der tusinde Berømmelser over denne rare Mand,
 fordi hans Billie allestider svarede til hans store
 Enne. Han ruede hverken over sin Guld- eller
 Sølv-Skat, som en Drage over Guld- og
 Sølv. Hans Huus stod alle Lærde aaben, dem
 han især var en Ven og Befordrer af. Selv
 har han ladet mangfoldige Skrifter komme for
 Lyset, hvis Dypskrifter, efter deres Mængde, saavel
 end findes hos den vidt belærte Rector Møller,
 som hvad af ham er forglemt, omhyggeligen an-
 tegnet i det Danske Magazin. Fandtes no-
 gen, som vilde betjene sig af hans Boger: For-
 raad, stod denne Skat dem ey allene altid aas-
 ben, men han tillod endog villigen, ved offentlig
 Tryk at almindelig giøre sine rareste Manuscrip-
 ter. Han tillod det ey allene, men har og mange
 Bøger forjtraat, eller skienket hvad deres Prentning
 kunde koste. Naar denne Maade er Adamus
 Bremensis, Arnoldus Lubecensis, Alber-
 tus Scadensis, med flere af vores ældste og
 første Historie-Skrivere, kommen for Lyset.

Han talte og skrev selv det Latinske Sprog
 meget jireligen, han elskede sit Fædreland og
 dets Historie overmaade; Han elskede sine Kon-
 ger, som sine Fædre, og deres Godhed for ham

November 1752.

I i

170

500 Hr. Henrich Rangov.

svarede altid til hans Troskab. Han oprettede ^{Mindes} ~~Mindes~~ og ~~Erre~~-Støtter, byggede Hospitaler, samt pyntede Kirker og Slotte. Alfare Beve forbrødrede han, satte adskillige Brønne og Vandprings i Stand, og gjorde mange herlige Indretninger til det almindelige Beste. Han var med saa ^{Meget} ~~Meget~~ i Betragtning af sin Byrd, Rigdom og Lærdom Omhøe for sine Benner, og Troskab mod sine Konger, samt udsødelige Fortienester mod ^{sin} ~~sin~~ ^{der} ~~der~~ neland, et Mønster af en stor og lykkelig Mand.

De sidste Aar, han levede i Verden, brugte han mesten hen i Rolighed med Læring og Dodens idelige Betragtninger. Hans Endeligt kunde derfor ey være andet, end godt og omfælgeligt. Hans Bærende her i Verden endtes ^{den} ~~den~~ ¹⁵ ~~15~~ ⁹⁹ ~~99~~ Aars Dagen den 1 Jan. 1599, i hans Alders 73 Aar.

21

Lifande Tmynd

Evo vel

Guds Heima-Manna í hans Nedarríke
her aa Jordune, sem og eirnen

Samborgara heitra Heilögu í hans Dirdar-
Ríike aa Himnum,

Augliift og fører Siöoner leidd í einfaldr

Líif = Predikun

Ut af Psalme Davids 15. v. 1. og 2.

Þegar framliden Lifameþess

Beleda, Haa-Þruverduga og-Haalærda

H E R R U

Sal. Magist. **D O N S**

Þ r n a s o n a r,

Sorðum Sperintendentis yfer Skalhólts

Stipte, Þlessadrar Minningar,

Þar med soomasamlegre Líifligd lagdur til

Eðdarsta legstadar innan Skalhólts-Dóm-Kirkju

þann 18 Febr. Áno 1743.

¶

Sr. Þigfusa Erlendsþyne,

Doomþykunnar Þreste að Skalhólte, nu Þelo-
eruerðigum Þrofaste í Árnesþ-Pungi.

Þrikt aa Hoolam í Hialltadal, af Halldore Erlens-
þyne, 1748.

* * *

* * *

Af den forestaaende Jølandſke Titel sees, at denne Ligg-Prædiken er holden paa Skoleholt i Jøland, over samme Bispes Domes lærde Biskop Joen Arnesen. Forfatteren Provst Vigfus Erlendsſon haver tilegnet den efterladte Biſpinde, Fru Gudrun Einers Datter dette ſit Klage-Skrift ved et ſmukt indrettet Tilegnelse-Skrift. Provsten fortæller ſaa Biskops Levnet ſaaledes:

Biskop Joen Arnesen er født til Verden den 1665 af Erværdige og Hæderlige Forældre. Hans Fader var Hæderlig og Bellerde Provst, Hr. Arni Loptſon; hans Farfader var Loptſer Arnesen; hans Farfaders Fader Arne Lopten; hans Farfaders Farfader var Hr. Lopter Pedersen Præst. Hans Moder var Hæderlig og Gudtrygtig Matrone Alfheider Sigmunds Datter; hans Moderfader heed Sigmund Gilleſen; hans Moders Farfader Gille Jensen; hans Moders Faders Farfader var Præsten, Hr. Jen Oluffen. Den Salige Herres Fader Moder var Thorun Biarne Datter, hendes Farfar der Provst Biorn Jonſon, den uløſtalige Biskop paa Holum Joen Arnesens Son. Hans Moder Moder var den gudtrygtige Gudrun Povels Datter, hvis Farfader var Oern Svartzgen, ſom var Son til en, heed Nafte, fra

fra hvem, den i Island bekiendte, Narfes Slægt nedstammer,

Bemældte Sal. Hr. Biskops Forældre lode ham strax ved den Hellige Daab indpode i det sande Livets Træ Christum, og efterlode ikke noget, som jo kunde føre den Salige Mand til Guds Kundskab og Kiendelse; De opammede hannem i christelige Dyder, og lode ham faae Smag paa de smukke Videnskaber hiemme hos sig selv, forend han blev stillet til Skalhollens Domkirkes Skole, hvor han i nogle Aar forblev under Rector ved Skolen, men siden Præst til Zitaardal, Hr. Oluf Joenson. Her gjorde han imidlertid saadan lykkelig Fremgang saavel i de smukke som nyttige Videnskaber, at han erholdt sin vel forviente Afsteed fra Skolen, begav sig siden hiem til sine Forældre, hvor han nogen Tiid dyrkede sine Studia, reyste derpaa til Kiøbenhavn's Academie, og opholdte sig der i 2 Aar; han tog med Berømmelse sin Attestaaf, og kom til Fædernelandet igien Aaret i 1692.

Som han ved sin Lærdom og exemplariske Forhold vandt gode Mænds Bevaagenhed, blev det ikke længe, forend han blev af da værende Biskop over Høle-Stift, Sal. Hr. Eiler Thorstensen, kaldet at være Conrector ved Skolen sammesteds; Her opførte han sig med saadan Flittighed og ugemeen Narvaagenhed, at han blev kaldet til det ledige Rectorat sam-

mesteds Aar 1695. I samme Embede tjente han med allerstørste Vindskibelighed, og blev saaledes for sin Lærdom og ret exemplariske Levni af alle retsfindige, og især af bemeldte Biskop: faa høyt elsket, at han belønnede hans Arbejde med sin egen kæreste Dotter, nu den Guldmands høy-bedrovede Enke-Fru Gudrun Arnes Datter, hvilken han i høye Vaarørens og Benners Nærvarrelse fik til Ægte den 7 Sept. 1703, paa Keynestade-Kloster.

GUD velsignede dem i deres Ægteskab med et eeneste Barn, ved Navn Arne Joensøn, hvilken de ikke allene ved christelig Opdragelse førte til Herren, men lode ham og studere baade inden og udenlands, og opholdte hannen ved Kjøbenhavns Academie i 4 Aar, hvor han erholdt den beste Character i Examine Philosophico.

Da nu bemeldte St. Herre havde betjent samme Rector-Embede i 12 Aar, blev han kaldet at være Præst til Stad i Steingrims Fiord, og blev til samme Kald viet Aar 1707 af da værende Biskop paa Skalholt, Mag. Joen Widalin, som ligeledes beskikkede hannen Aar ret derefter til Provst over Scrande-Syssel. I begge disse Embeder forholdt han sig gudfrygtig, aarvaagen og meget retsfindig, saa hans Berømmelse, endskjønt han var paa et eenlig

Sted indskrænket, dog blev udspreedt, ikke alleene her i Landet, men kom endog til **Kjøbenhavn**, hvorpaa man har mærkelige Prover, da han efterat hans Hørværdighed, **Mag. Joen Therkildsen Widalin**, Biskop over **Skalhølske Stift**, Aar 1720 ved Døden afgik, blev han 1721 nedkaldet til **Kjøbenhavn**, med Ordre fra det høyløvlige Cancellie, at vores **Sl. Hr. Kongs Allernaadigste Bille**, at vores **Sl. Hr. Biskop** skulde reise til **Kjøbenhavn**, og der til det ledige Biskops Embede ordineres, hvilken **Høy-Kongel. Befaling** han allerunderdanigst efterkom, da han reyste samme Aar til **Dannebærg**, for at imodtage det sig anbefalede Embede; Han blev indviet paa **Marie Bebudelses Dag** Aar 1722, af da værende hans Hørværdighed **Hr. Doct. Christian Worm**, Biskop over **Siøllands Stift**, i Hans Majest. og der Høye Kongelige Herstabs Allernaadigste Hørværelse, blev og om Aftenen vedtaget at spille ved det Kongelige Taffel.

Næste Foraar derefter reiste han hid til **Lands** det igien, og kom til **Bispe-Stolen** her i **Skalhølske**, hvilken han alletider forestoed med stor Forsigtighed, samt Nidkærlighed for at fremme **Guds** Ære, og andres Salighed, saa han haver indviet til det **Geistlige Embede** 93. Og saasom jeg (siger Forfatteren) ingenlunde kand gaae forbi de **Døder** vores **Sl. Biskop** var af **Guld** be-

gabet med, saa kand jeg med god Sambittighed oprigtigen bevidne, at Gudsfrugtighed, ^{Andet} ~~Andet~~ Trostkaab og Oprigtighed havde sættet ^{sin} ~~sin~~ Boliger hos ham: Han førte sit Embede med behørig Myndighed, og i en god Orden: Han straffede Last og Udyd meget fornuftig og retfærdig: Han var aarvaagen i at forette ^{sin} ~~sin~~ Embede ved aarligen at visiterer, samt examinere og undervise Menighederne: Han var gudsfrygtig uden Skromt: I sin Omgængelse var han fredelig, moderat og sindig: I hans Gienbor^{de} heder var han taalmodig, og tog imod dem ^{med} ~~med~~ mandig, og i en sønlig Tilliid paa sin ^{Gud:} ~~Gud:~~ I sin Huusholdning levede han tarvelig og forstandig: den alleroprigtigste i Handel og ^{Handel} ~~Handel~~ del: Hans Lofter vare saa gyldige ^{som de} ~~som de~~ kraftigste Obligationer: Han var stadig og trofast imod sine Venner, redbon at laane ^{de} ~~de~~ trængende, og meget rund mod dem, ^{som en} ~~som en~~ ten vare ^{ikke} ~~ikke~~ Lemmer, eller han forud ^{saa:} ~~saa:~~ ville blive i ^{Tillid} ~~Tillid~~ Kirken og Staten til ^{Dotter:} ~~Dotter:~~ Han gav over 600 Rdlr. til de af Landets ^{Born:} ~~Born:~~ som reyste paa Studerinaer, har og ^{tilligemed} ~~tilligemed~~ hans Frue foræret endeel Gaarde til fattige ^{Prester,} ~~Prester,~~ hvoraf de skulle have Livs Ophold; Og, dersom den Allerhøieste havde sparet hannem ^{levet} ~~levet ger, hadde Publicum bedre kommet i ^{Erstatning} ~~Erstatning~~ om hans store Gavnildhed, som blev stede ^{gennem} ~~gennem~~ leidet af en gudelig Omhed til sit Fæderland ^{og} ~~og~~~~

og Boglige Kunster, samt klogeste Anslag, saa at hans Gæmildhed kunde i Eftertiden have rettet til dem, som meest havde fortienet den.

Han var den allerflittigste Mand, og studerede jevnlig; I Besynderlighed var han uopdrægtelig i Theologien, Mathesi og Sprogene, hvoraf han først Publicum, og især hans Fæderneland havde at takke den Gl. Herre for endeel skionne Udarbejdelser. Det første Skrift, han gav i Tryk den 24de Mar 1707, var et *Islandsk Calendarium* indrettet efter den ny Stil, hvilken salig og højsælselig Thukommelse Kong Fridrich den Fjerde besøgt at skulle, saavel her i Landet, som andensteds i sine Riger, indføres. Dernæst loed han udgaae sin herlige Forklaring over Lutheri Catechismus, som med en besynderlig Nytte har været i en Snees Aar været brugt mesten over det hele Land; den er nogle Gange oplagt og deudtrykt, saavel til alle Geistlige, som Huussædrene i Skalhøls Stift.

Saa som denne Gl. Herre havde alletider Ungdommens Underviisning for Dyne, og det saavel i deres Christendom, som Boglige Kunster, saa har han og oversat paa Islandsk den meget nyttige Skole-Bog, kaldet *Nucleus Latinitatis*, hvilken han (*) tilligemed andre af ham selv indrettede *Præceptis Grammaticis* (**) paa sin

I i s

(*) 1738. Havniz.
(**) ed. Havn. 1734. 1735.

sin egen Bekostning haver til Prenten befordret, og en Hoben deraf uden Betalning uddeelt til de Fattige: Han foretog sig med lykkelig Fortgang af Støvet igien at opreysse den forældede *Salens* der-Kunst, og lod en *Dactilium* komme for Lyset i Kiøbenhavn Aar 1739 med *Træ-Sniitet*.

Paa det man ikke med nogen Gode kunde sige, han havde drevet Tiden bort med Astronomiske og Mathematiske Speculationer, saa har han ikke allene overseet Theologiske Bøger, oversatte paa det Islandiske Sprog, nemlig Doct. Johan Arndes sande Christendom (*) og Kostochs Postil over Evangelierne, men haver og for sine egne Penge ladet samme trykke, ja end og udgivet en Psalme-Bog: Det vilde blive for vidtløftig at anføre hans øvrige Juridiske, Juridiske og Philologiske Skrifter, som ligge efter hannem haandskrevet, og bare vilde ne om, at ingen Ting laae ham meere paa Hiertet, end, næst Guds Væres Udbredelse, at sige og udfinde Sandhed.

Nu følger med saa Ord at mælde om den Si. Herres Udgang af denne Verden. *Societ*
den Vinter var han noget svag af sig, *desuag*
tet forrettede han dog næstafvigte Sommer sin
Visitation i Skæteskells Herret, og *and*
som hans Embedes Forretninger udfordrede: *Men*
Sone

(*) Impr. ni fallor. Havn, 1731. 8.

Søndags Aften, den næste efter Kyndelmisse, tog Sogdommen Overhaand med ham, saa han, efter nogle Dages Svaghed, omskiftede Tiden med Hvigheden, Natten imellem den 7 og 8 Febr. Aar 1743, i hans Belæde, nu Høybedrovede Enke-Frues og andre Benners Overbærelse, da han havde levet i denne Verden 78 Aar, i Egteskab 40, i sit Biskopelige Embede 21; men i Provsts Præst og Skole-Embeder 30 Aar (*).

Bog ved Tertens Forklaring blive søvede 3de Latiniske Vers, det første af Conrector Bjarne Jonsen, det andet af Skolen, og det tredje af Rector Liner Jonsen, som vare ved Skolen sammesteds, da denne Liig-Prædiken Aar 1748 blev trykket: Derefter følger et Liig-Vers paa Islandsk, hvortil ere aparte søvede 4 Stropha, forfattet af E. L. S. 3: Hr. Egil Elldianson, da Degn paa Widse-Kloster, nu Sogne-Præst til Udskaalet i Aialarnes Syssel, som haver tilligemed Rector Joensen velbemeldte St. Biskop at talke for sin Opdragelse.

Biskop Arnesens efterladte Skrifter, som ikke i ovenanførte Liig-Tale er ommældt, ere isø blant andet:

1) Ho

(*) Daar hertil legges 21 Aar han var Bisp, bliver det 51, som forvoilder, han finder Etet blant den lærde Hr. Træskovs Danske Jubelkædere, som maatte efterices pag. 117.

- 1) *Horologium Islandicum*, ederet i **Kjøbenhavn** 1740 in 12.
- 2) En temmelig fuldstændig **Islandsk Ordbog** med hosføjet **Latinsk Oversættelse**.
- 3) *Epitaphia* over hans **Swiger-Forældre**, **Skop Liner Thorstenson** og **Frue Ingeborg Liners Datter**.
- 4) Adskillige *Disertationes* baade *Philologicae*, *Juridicae* og *Eronologicae*, iblant hvilke er:
  - 5) En vidtløftig *Tractat* om **Tiender**; **Imod** samme haver **Paul Vidalin**, **Laugmand** over **Jolund**, skrevet, og det i temmelige **haard** de **Ord** samme **Steder**, men er af **Disputat** atter **besvaret**.
- 6) *Nol* om de gamle **Kirkeløber** i **Jolund**, som kaldes **Christen-Kettir**, nemlig hvad det **Land** gielde i de **Ring**, som ikke ere ved **noere** **Løve** hidindtil **forandrede**; herimod haver **Professor Arnas Magneus** skrevet nogle **And** **beendninger**, som atter findes af **Wissen** **besvarede**:
- 7) Om **Strand-Rettighed**, hvori han **foerer** at **bestride** adskillige **Lobkyndiges Meeninger** i **denne Post**.
- 8) Om

- 8) Om hellige Dages Brud og Bøder.
- 9) De Pronunciatione Lingvæ Latinæ.
- 10) En Afhandling, hvor længe Fruentimere kand lave til Barsel, som egentlig dog er en biographisk Forklaring over Mester Brynjulf Svendsens Tractat: De Gestatione Partus in Utero, hvilken Tractat han har dediceret til den verdslige Øvrighed, som i Kettergangs Sager havde forfaret noget umildt is mod de Islandske Fruentimmer.
- 11) En Tractat, hvori Bispen søger at bevise, at Folk i forrige Tider have været større end de ere nu. Herimod har Laugmand Widalin ogsaa gjort sine Indsigelser, dem Bispen atter har stræbt at fuldkæfte.

Jeg har af anførte Skrifter, der næsten alle ere skreven paa Islandsk, haft den største Deel, skreven med Bispens egen Haand, i mine Hænder; Jeg har forefunden dem hos Mr. Salsden Rinersen, som haver haft den Godhed at meddeele mig denne Efterretning; hvorom han har, frem for nogen anden, kundet give sikkerst Oplysning, eftersom hans Fader Hr. Riner Salsdansen, Provst i Skafrefels Eysel og Præst til Kirke-Bay-Closter, fik dem i Eye efter Bispens. Deres Tituler har hans Fader indført i sit

sit *Calendarium Ecclesiasticum Islandicum*, som
 ogsaa findes hos Mr. *Halfdan Linersen*, og
 tillige haandskrevet haver haft til Laans.
 Arnesens latinske Gravskrift er at finde i
Trethovs Danske Jubel-Læser.

De

De Retfærdiges og Guds troe = bundne
Børns salige Hiemsfærd, naar deres Legemer i
Egne-Kammeret længe hjemme hensejles, og Sielen i
Guds Haand rolig hienne forvares, indtil de paa den
store Afskaffelses Dag skulle igienjæbles og tilhaabe i
Himmel, Hiemet, i de lystige Værelser hos
Guds høire Haand indtages,

udi en christelig Liig-Prædiken
af Ef. 56 Cap. v. 13.

Der den Verlige og Velbyrdige
Marcus Rothsteen,
til Sundsgaard,

Hans salig Liig i en fornemme ypperlig adelig Frest
ovens, og meget Folkerig, Guds hellige Børns herli-
ge Forsamling, blev hæderligen og christeligen til sit Hvi-
le-Sted og Røe-Kammer udi Kiørteminde
Kirke bestædiget den 16 Febr. 1671,

efter Begjæring, ved Guds Høll. Aands Bistand
fremjat og forklaret af

Niels H. Bang,
Superintendent over Svens Stift.

Printet i Kiøbenhavn hos Daniel Eichhorn 1627.

Biskop Niels Bang haver tilegnet denne Præken til den Afdødes Frue, Karen Juul, samt hendes Børn; Hendes Mand's Levnet fremsætter han saaledes:

Den Erlige og Velbyrdige Mand **Marcus Rothsteen** til **Lundsgaard**, er fød paa sin Fæderne-Gaard **Sorbylund** i **Vestsjælland**, Aar 1619 den 2 Dec. af følgende **Urværdige** og **Velbyrdige** Forældre:

Hans Fader var **Erl. og Velb. Mand, Palle Rothsteen** til **Lundsgaard**, hans Moder **Frue Ingeborg Steel** af **Jungergaard**. Hans Farsfader var **Erl. og Velb. Mand Marcus Jensen Rothsteen** til **Lengsholm**, hans Farsmoder **Frue Agatha von Meelen** af **Lundsgaard**. Hans Farsfaders Fader var **Erl. og Velb. Mand Jens Marcusen Rodsteen** til **Lengsholm**, hans Farsfaders Moder **Frue Elisabeth Bilde** af **Kiersgaard**. Hans Farsfaders Farsfader var **Erl. og Velb. Mand, Niels Jensen Rodsteen** den ældre til **Lengsholm**, som var **Erl. og Velb. Mand Jens Rodsteen** til **Lengsholm**, og **Frue Ide Juul** af **Abjerg** var deres **Søn**. Hans Farsfaders Farsmoder var **Frue**

Erl. og Velb. Frue, Frue Sophia Vagensønner af Hiermesløvgaard, som var Erl. og Velb. Mand, Niels Vagensønner til Hiermesløvgaard, og Frue Johanne Søg af Laugholm, deres Dotter. Hendes Farsfaders Morfader var Erl. og Velb. Mand og strenge Ridder, Hr. Anud Bilde til Kiersgaard, Danmarks Riges Raad, og Kongl. Majests. Befalingsmand paa Gladsaxe, som var Erl. og Velb. Mand, Peder Bilde til Euanholm, Danmarks Riges Raad, og Frue Anne Gyldenstjern til Sfferens, deres Son. Hans Farsfaders Mormoder var Frue Birgitte Rønnow af Hvidkilde, som var Erl. og Velb. Mand og strenge Ridder, Hr. Marcus Rønnow til Hvidkilde, Danmarks Riges Raad, og Frue Mette Harebenbjerg af Hvedholm, deres Dotter. Hans Farmoders Fader var Erl. og Velb. Mand, Palle von Meelen til Lundsgaard, hans Farmoders Moder Frue Anne Knob af Golleboe. Hans Farmoders Farsfader var Erl. og Velb. Mand Hans von Meelen til Lundsgaard, Kongelig Majestæts Befalingsmand paa Nyborg Slot, som kom hid ind i Riget med hoylovlig Ihusomme Nar 1478, og var samme Hans von Meelen hans Forældre den Velb. Hr. Hendrich von Meelen, Friherre til Biasak i Lante Dyring, og Frue Margretha von Leben, deres Son.

November 1753.

R I

516 **Marcus Rothsteen.**

Søn. Hans Farmoders Farmoder var Frue Ellen Ulfeld af Hvering, som var Erl. og Velb. Mand, Palle Andersen Ulfeld af Hvering, Danmarks Riges Raad, og Frue Rigise Godow af Skjoring og Leffende deres Datter. Hans Farmoders Morfader var Erl. og Velb. Mand Lauritz Knob til Golleboe, Kongel. Majests. Befalingsmand over Nalholm og Giedsør-Lehn, som var Erl. og Velb. Lauritz Knob den ældre til Golleboe, og Frue Tale Orenstiern til Bestadgaard i Sønder-Halland, deres Søn. Hans Farmoders Mormoder var Frue Sidsel Walchendorf af Glorup, som var Erl. og Velb. Mand Henning Walchendorf til Glorup og Frue Anne Ore af Nielstrup i Laaland, deres Datter. Hans Morfader var Erlig og Velb. Mand, Albrecht Steel til Jungergaard, hans Mormoder Frue Anne Kaas af Starupgaard. Hans Morfaders Fader var Erlig og Velb. Mand, Herman Steel til Jungergaard, Landsdommer i Jylland. Hans Morfaders Moder var Frue Kirsten Rod af Vedboegaard. Hans Morfaders Farsfader var Erl. og Velb. Mand Anders Steel til Hegnet, som var Erl. og Velb. Mand, Christen Steel til Hegnet, og Frue Margarethe Dann, deres Søn. Hans Morfaders Farmoder var Erl. og Velb. Frue, Frue Karen Flemming af Faareveld, som var Erl. og Velb. Mand og strenge Ridder, Hr. Jacob Flemming til Faareveld, og Frue

Else Biørn af Steenalt, deres Dotter. Hans Morfaders Morfader var Erl. og Velb. Mand, Knud Rud af Bedbøegaard, som var Erl. og Velb. Mand og strenge Ridder, Hr. Corfitz Rud til Bedbøegaard, og Frue Birgitte Rosenkrantz af Høringholm, deres Son. Hans Morfaders Mormoder var Frue Dorthe Bølle af Drop, som var Erl. og Velb. Mand, Jacob Bølle til Drop, og Frue Mette Daar af Ransløp, deres Dotter. Hans Mormoders Fader var Erl. og Velb. Mand, Biørn Kaas til Staropgaard, Danmarks Riges Raad, og Kongel. Majests. Befalingsmand paa Helsingborg Slot. Hans Mormoders Moder, Frue Christenke Kochfeld af Bersholm. Hans Mormoders Farfader var Erl. og Velb. Mand Niels Kaas til Staropgaard, og Frue Edel Saltensest af Toropgaard, deres Son. Hans Mormoders Farmoder var Frue Anne Biørn af Steenalt, som var Erl. og Velb. Mand, Biørn Andersen af Steenalt, og Frue Anne Friis af Oden, deres Dotter. Hans Mormoders Morfader var Erl. og Velb. Mand, Niels Kochfeld til Brabkøw, som var Erlig og Velb. Mand, Jens Kochfeld til Brabkøw og Frue Christenke Lunge af Oden, deres Son. Hans Mormoders Mormoder var Frue Anne Høg af Esker, som var Erl. og Velb. Mand og strenge Ridder, Hr. Niels Høg til

518 **Marcus Rothsteen.**

Effier, og Frue Karen Gise af Engelsted, deres Datter.

Hans Forældre holdte egne Læremestere til ham hjemme, indtil han var 11 Aar gammel; derpaa blev han Aar 1630 sendt til *Seclusus* holms Skole, hvor han gjorde megen Fremgang i Boglige Konster i de 6 Aar, han var der. Aar 1637 kom han til *Sorse*-Skole, men blev strax forlobet af Skolen til det der værende Kongelige Adelige Academie, hvor han, med en priselig Fremgang udi sine Studeringer, forblev 2 Aars Tiid. Han blev underviist af de der paa Stedet værende allerberømmeligste Professorer, hvorom hans efterladte haandskrevne Papire Land bære et berømmeligt Bidue.

Aar 1639 lode hans Kiære Forældre hiemtalde denne deres vel oplærde Son, eftersom de ansaae det for got, at han da skulde begiive sig paa sine Keyser ud af Landet. Han begyndte dennem ogsaa selsamme Aar, og drog efter sin Faders merkellige Instrux og Billie den 6 Maanedstid til *Helsingør*, hvorfra han med den Hollandske Flode seglede til *Holland*, og ankom haa til *Amsterdam* den 2 Junii. Der i Landet forblev han et Aar, og besøgte imidlertid en alle de fornemteste Academier, som *Utrecht*, *Leiden* og andre, men holdte og især flittig Omgang med de lærdeste Mænd der paa Stædet. Han

Han lagde saa sterkt Vind paa Krigs-Videnskaber, Befæstnings-Konsten, Fyrverkerie og andet saadant, at han blev anset for den, som hers udi frem for andre havde bragt det meget vidt. Ved noye at besee de mange skionne Fæstninger i Holland og Brabandt, forøgede han sin Kundskab meget.

Aar 1640, den 10 Julii, begav han sig til **Bril**, hvorfra han seglede til **Engelland**, og ankom til **London** den 1 Augusti. Der i Landet besøgte han de 2de berømmelige **Academi**er, **Oxford** og **Cambrig**, og vedblev imidlertid sitting sine Studeringer, som han og især lagde sig efter andre Videnskaber, og tillige i-agttog Landenes indvortes Regiering og Politie.

Den 11 Dec. reyste han derfra til **Frankrige**, kom saa til **Deipen** og **Roan**, og derefra til **Paris** den 10 Jan. 1641; Her begyndte han strax at øve sig udi **Riden**, **Fegten**, og andre adelige Øvelser, lagde sig og efter **Befæstnings-Konsten** og adskillige **Sprog**.

Den 7 May reyste han fra **Paris** til **Orléans**, **Blois**, **Saumur**, og andre Stæder der i **Riget**; I værende Tiid lagde han Vind paa **Sprogene** og **Jord-Beskrivelsen**. 3 Decembers Maaned kom han atter til **Paris**, hvor han levede nogle Maaneders Tiid, reyste siden heelt

Frankrige igiennem, hvormed en Tiid af 3 Aar bortgik, thi han opholdte sig noget paa hvert Sted, for desto nøjere at iagttage alle de Merkværdigheder, som der findes i Hobetal.

Efter 4 Aars Forblivende i fremmede Lande, fik han i Augusti Maaned 1643, sine Kiære Forældres Befaling at komme hjem. Han lydede samme Strax, og begav sig over Calais til Fisisingen, hvorfra han siden gik over Land igiennem Rotterdam, Amsterdam og Oldenburg, til han den 8 Nov. kom til sin Gaard; Herfra begav han sig efter faa Dages Forløb til Brandbjerg, for at besøge sine Kiære Forældre, men fandt sin Fader meget svag og fengelig, som kun havde faa Tider ulevet tilbage. Her paa Gaarden forblev han, indtil Gud havde kaldet hans Gl. Fader, og Begravelsen var overstanden.

Efter den Tiid reyste han til Kiøbenhavn, hvor han strax i Cancelliet blev antagen. Men eftersom vore Radoers Krigshære snart derefter uformodentlig overfaldt og angreb Nisgerne, og den samtlige Adel da blev opbudet, efterkom han og sin Skyldighed til sit Fæderneland at tæne. Han indfandt sig til bestemte Tiid med Heste og Folk, og tog selv Tieneste under Hert. Velb. og Strenges Ridder Hr. Ebbe Ulfeldts hans Regiment, som stod i Skaane, hvor han blev

Cornet under Liv-Compagniet, som fortes af Capitain-Lieutenant Moltke. Udi dette hans betroede Embede teede han sig fiel og mandhaftig; han lod og sin underdanigste Trofasthed see imod sin Konge og Herre udi all Krigens Tid, indtil saa længe Regimentet blev afstakket.

Aar 1646 tog han venlig Afsked fra Cancelliet, og afstakke tillige fra Krigs-Tjenesten, som derefter til sin Gaard **Lundsgaard**, at antage sig den møysommelige og besværlige Huusholdning, hvilken han vel betragtede ikke rettelig og udi Eentlighed uden en af GUD bestilled Medhjelp at kunde forestaae. Han anholdt derfor i Aaret 1646 om Ertl. og Velb. Zomfrue **Wibke Friis**, af hendes klare Moster, Frue **Elisabeth Podebust**, i hvis Hus hun da var, den eneste hendes Broder og Morbroder Ertl. og Velb. Mand, **Niels Friis** til Hesselager, og **Hendrich Podebust** til Risorup, som den 16 Martii blev hannem tilfagt paa **Skauboe**, hvorefter deres Bryllup stod i **Odense** den 11 Oct.

Efterform den Ertl. og Velb. Mand noksom baade udi Krigen, saa og ved een og andre forefaldende Lejligheder havde givet Prover paa sin Tapperhed, saa blev hannem udi forrige Krig Aar 1659 betroet en Oberst-Lieutenants-Plads til Hest, og blev hannem tillige strax givet et fri Compagnie. Ved samme stod han under hans

Høye Excellences, Hans Kongelig Majestæt
Feldt-Herres Hans Stacks Commando, ind
til at alting var kommen i Rolighed, og det
tillige behagede Hans Majestæt efter et Aars
Forløb samme Compagnie at afstikke og
lov give.

Aar 1666 behagde det GUD at gjøre Skil-
misse imellem hannem og hans Kiære Hustru,
Frue **Dirike Friis**, efterat de i største Kiærlig-
hed havde levet sammen udi 20 Aar, ringere 5
Maaneder. Efter hendes dødelige Afgang lod
han 3 Aar hen udi sin Eenlighed, til han efter
sine Venners Raad og Tilskyndelse i Aaret 1669
den 9 Jan. lod tiltale **Erl. og Velb. Frue Elis-
sabeth Juel**, Sl. afoangne **Ofve Juels** til
Brusgaard, om hendes Kiære Datter, **Erl. og
Velb. Jomfrue Karen Juel**, som hannem den
20 Jan. blev tilfagt, hvorpaa deres Bryllup stod
den 21 Aprilis i samme Aar. De levede tilsam-
men et Kiærligt Egteskab 1 Aar 8 Maaneder og 10
Dage. I værende Tiid velsignede GUD dem med
med tvende Børn, en Søn og en Datter.
Sønnen Erl. og Velb. Palle Rothsteen, som
sin Fader sørgeligen efterlevede, **Dotteren, Jomfrue
Maria Catharina Rothsteen**, blev fød i den
8de Maaned efter sin gode Sl. Faders Død, og
blev igien af GUD henkaldet, der hun var 9 Aar
get gammel.

I sit Levnet udviste han alt, hvad der ansees og fandtes af et dydigt Menneske, og en sand Christen, hans Glas randt ud den 10 Dec. 1670 i Overværelse af hans egen højbedrovede Huis-*Frue*, *Frue Anna Urops*, *Jens Løgs til Rørbeek*, hans *Systers* *Somfrue Sidsel Rothstens*, *Somfrue Selvig Dyres*, *Trilig og Veb. Greger Frises*, som han havde opdraget i sit Huis, *Doct. Christopher Balrous*, og *Præstens Hr. Cornelii Oluffsons* til *Kynkebye* og *Keffninge Sogner*, efterat han havde levet her i Verden 51 Aar og 8 Dage.

Adskillige Danske Adels-Mænds *Sorge-Digter* ere trykte bag denne *Klage-Tale*, hvors blandt den første Kiuler sit Navn under de Ord: Den som venter All Mønsommelig Quides Ende Daglig, og er uden all Tvivl en *Dyre*; tvende andre *Latinske* og *Danske* ere forfærdiget af *Palsie Dyre*; Ligeledes et *Latinsk* og *Dansk* af *Unders Friis*; Endnu et *Latinsk* og *Dansk* af *Jørgen Friis*, der alle 3 kaldte ham deres *Mors broder*.

Til *Bisshop Bang*, som denne *Klage-Tales* *Forfattere*, ere ogsaa 3de *Æres-Bers* indførte, som *underskrives* af *G. B. Taulov*, et andet af *Georg Hannæo* eller *Jørn Hansen*, *Conrector* ved *Odense-Skole*, det 3die af *Jens*
 K l 5 Per

524 **Marcus Kothsteen.**

**Pedersen, Præst til Dalum og Sanderum
Menigheder i Syens Stift.**

Den Danske Admiral,
V e n s H u n t s
Livs og Levnets Beskrivelse.

Til største Deelen

af

Hans egenhændige Dage-Bøger, og Ud-
tøgen af andre troværdige Documenter
uddragen.

Jens Munks (*) Fader Rich Nielsen Munk, Søes-Capitain udi Kong Frederich den Andens Tieneste, var født udi Halland, paa en Gaard kaldet *Hidene*, og havde til Egte Anna Bartholomet Datter, fød i Colding, død 1623 og begravet i *Svalle-Kirke*, en Mil fra *Frederichs-Stad*.

(*) Denne Danske Adels-Mands Levnet er laant af hans egenhændige Efterretning, som er trykt om hans Rejsse ved Nord-Polen under den Titul: *Navigatio Septentrionalis*, det er Relation eller Beskrivelse om Sørejse og Rejse paa denne Nordvestlige Passage, som nu kaldes *Nova Dania* igiennem *Fretum Christiani* at opsoge, hvilken Rejse den Stormægtigste Herre og Konge, Kong Christian den Fierde udi det Aar 1619 Allernaadigst berammeth, og til dets Experiens affordret haver Hans Majest. Skibs-Capitain Jens Munk og hans medhavendes Folk, som overalt vare 64 Personer, med tvende Hans Majest. Skibe, *Wendighorn* og *Lamprenen*, samme Søejde efter udgjorden naadigste Instruction, udi underdanigst Behørlighed saa meget mueligt vare kunde, er tenteret, men Captein efter høy Vericel ubstanden med Jagten, og tredie til Norge fremkommen; Med Bemeldning om alle Circumstantier, Rusier og Tilfald, der der ved og den Rejses Lejlighed anrørendes af forresten Jens Munk paa Hen, og Hjem-ferden med Blid observeret, og paa Hørbemeldte Kongelig Majest. naadig Behag udi *Troff* publiceret 1624.

Denne Capitain **Erich Nielsen** blev brugt i adskillige vigtige Rigens Forretninger, og forestod adskillige Tog lykkeligen. Jolant and det var han 1565 af Hr. **Erich Rosenkrantz**, medens samme Herre agtede sig til **Steenvigsholm**, anfortroed som Høvidsmand, at commandere den øvrige Rest af Folket. Aar 1568 havde **Sl.** og høyløblig Thukommelse, Kong **Frisrich den Anden** anbefalet ham at reyse til **Sverrig** med de Svenske Gesandter, for at ankomme, efter den vedtagne Forcening, de tilstaaene Skibe, Skvt og Munition, og samme til **Dannemark** overføre. Over deslige og andre Riigel beviiste tro Tjenester er han den 11 August 1580 bleven adlet, som efterfølgende Copie, af det iblant Familien, endnu forvarede adelige Patent udviser, der er af følgende allernaadigste Indhold:

Vi **Friderich den Anden**, med Guds Naade, ic. giøre bitterligt, at efterdi os Elskelige **Erich Munk** i sidst forleden langvarig Sygde, som var paa nogle Aar mellem **Dannemark** og **Sverrig**, saavel og siden samme Feide fik Ende, har tient os, og trolig og flittig ladet sig bruge haade til Lands og Bands mod vores og Rigens Fiender, naar behov giores, og i samme hans Tjeneste derudi stiftet og forholdt, som en ærlig Mand bør, sommer og vel anstaaer. Da paa det samme hans Tjeneste ikke skal blive ube-

ubelønnet, men saavel maa komme hans Efterkommere og Ægte-Livs-Arvinger, som ham selv til Ære, Gavn, Beste og Velfærd; Og eftersom di vor Handfæstning, som den vor elskelige Danmarks Riges Raad og Adel udi vor Konges Kroning givet haver, formelder os at; maa gibe den ufri Mand adelig Frihed, som er det værd, og udi Marken det ærligen forhvervet haver, og samme **Erich Munk** haver sig saa stikket og forholdt imod vore og Rigens Fiender, at han saadan Benaadning af os med Ære fortient haver, da have Vi af vor synderlig Gunst og Naade ogsaa for slige hans fornævnte trovillige Tjenester, han Os og hans Hæderne-Rige hertil giort og beviist haver, og herefter troligen giøre og bevise skal og maa, undt og givet, og nu med dette vor aabne Brev under og giber fornævnte **Erik Munk**, hans ægte Born og rette Afkomme fri Frelse, og saadan adelig Frihed, som andre Riddere og Svenue i vort Rige Danmarks med Skjold og Hielm, som er 3 røde Haner med en guld Sporre udi et blaa Feld, de tvende Haner oven ved Sporen, og den tredie under Skjolden, og til Hielm. Tøffe 2de Vædsel-Horn, hvert halv rød og halv gult med en rød Hane derimellem, eftersom det her i vort aabne Brev malet stander; Thi forbyde vi alle og enhver, som fornævnte **Erik Munk** eller hans rette Livs-Arvinger og Afkomme forrekommenes vorder, herimod til evig Tid, eftersom forrestrevet staaer, at hindre, eller i nogen Maade

Maade Forsfang at giøre, under vor Hyldest og
Maade. Actum Brenderød den 11 Aug. 1580.
Under vor Signet
Friderich.

Men for ey at røre videre om Capitain
Jens Munks Forfædre, saa skal det være nok,
at have gotgiort, at hand, som i sin Tiid har væ-
ret bragt udi adskillige magtpaaliggende Forret-
ninger, haver været sødt af stikkelige og ærlige
Folk, som efter deres Eone have ladet sig denne
deres Søns Opdragelse, saavidt mueligt, være
angelegen.

Selv er hand født til Berden 1579 den
3die Junii i Norge, udi Keneslehn paa Bars-
by, og saa viidt sluttes Land, haver han heel ung
maat savned sin Fader; Thi 1586 kom han med
sin Moder til Friderichstad, og efter 2 Aars
Stole-Gang er han forsendt til sin Gaster i Aals-
borg, Anne Munk, da gift med Borgemester
Friderich Christensen, hvor han forblev 3
Aars Tiid, indtil han 1591 kom igien til Nor-
ge, og derfra gif over til Engelland, med en
Kriser, Jacob Gerbranzzen, med hvilken han
inden foer til Pore a pore, og for at lære det
Portugisiske Sprog, der indtingede sig hos en
Kiebsmand, Duarte Dues, hvor han og forblev
et Aar omkring.

Aar 1592 er han som Cajut-Vægter fa-
ren over Søen til Brasilien efter bemeldte Pore
tugi

tugifist Kjøbmands Raad, for at opholde sig hos hans der værende Broder Megel Duez; men som samme Duez var hiemseylet til Europa, forblev han hos Skipper Albert Jansen von Ringhusen, og seylde med ham videre fort; De vare 13 Seylere i Følge, nemlig Admiral Jan von Bossen fra Embden, Vice-Amiral Kolland von Fleszingen, Allert Jansen Skoutbynacht, endnu var et Skib fra Nederlandene i samme Flode, Resten vare Ploetugiser. Disse 23 Seylere bleve antastede af nogle Franske Fribyttere, hvis Admiral var den Franske Græve og Vice-Amiral Ribold af Rochelle, og havde de i Sinde at bemestre sig de roros les Santos.

Dette Slag blev Jan von Bossens Skib skudt i Grund, og kun 5 Persouer ireste, Vice-Amiral Kollands Skib tigen, og Allert Jansens Skib skudt i Stænk og opbrændt, og drev Jens Munks tilligemed 6 andre Mænd af samme Skib, paa Luger og andet i Søen, indtil Slaget var overstaaet; da de Franske toge dem op, og satte dem tvært i Landet for at blive de vilde Brasilianer til Deel.

Imidlertid var Jens Munks Bilsaar meget slette, saa han maatte udstaae meget ondt. Omfider kom han i slet Ellstand til Baja de roros les Santos, hvor han af Roden maatte giøre

gjøre en Dvd, og indtinge sig hos en Stomager, som han lærte hos udi 11 Maaneder, indtil den Portugisfke Kiøbmand **Megel Duez**, for hvis Skyld han var seylet til Brasilien, kom fra Portugal tilbage, da han strax tog ham til sig, hvor han og forblev paa 4de Aar.

Aar 1598 var paa Reeden af denne Bye ankomne 2 Hollandske Skibe, som ikke havde forsonet sig med Kongen af Spaniens Villadelse til at handle der i Landet, hvorudover og var besluttet, at samme Skibe skulde gøres til Priis; Strand-Bredden blev til den Ende besat ud paa Ratten med Soldatere, at Hollænderne ey skulde faae Nys deraf, og skulde endeel deraf indfihes paa de i Havnen liggende 7 store og smaa Skibe, hvormed Spanierne om Morgenen agtede at angribe Hollænderne, men Portugisfens **Megel Duez** ærlige Omsorg for Hollænderne var saa stor, at han dem om deres forstaaende Wytte ved **Jens Munk** lod advare, som til den Ende maatte svømme dem om Borden; Han kunde derover ey meere komme i Land, men maatte med Hollænderne (af hvilke saa mange, som vare i Land, bleve anholdne) søge Søen, men neppe havde de kappet deres Anker, og var te gangne under Segl, førend de saae de 7 spanske Skibe komme for at indhente dem, men Hollænderne fegtede og forsvarede sig saavel,

8 i
November 1752.

vel, at Spanierne, da de saae sig ey noget at kunde udrette, droge tilbage igien, hvorefter Jens Munk med disse Skibe kom til Amsterdam, og blev for sin tro beviiste Tjeneste af Reederne vel oplødt og bestienket, som giern vilde beholde ham i deres Tjeneste, men da han det ey vilde indgaae, forhialp de ham til Bispenhavn, hvor han ved sin Ankomst blev antagen til Skibs-Skriver, og gjorde 4re Rejser til Spanien.

Åar 1601 kom han i Hr. Henrich Rasmels Tjeneste, i hvilken han som Kjøbmand paa 4re Åars Tiid gjorde for den Sl. 9 Rejser til Narven, 4re til Danzig og Pommeren, 1 til Amsterdam og 3 til Spanien.

Åar 1605 begyndte han at fare til Sees for sin egen Regning. Åar 1607 var han een Rejse til Rochelle, og da han 8te Dage for Suul kom hjem til Bispenhavn, begyndte Vinteren med saadan Strengbed 4re Dage efter, at hans indehavende Ladning blev øget over 3fen, og laae samme Jis til Vaaske Decembr.

Åar 1608 den 3die May er han sejlet herfra til Husevig udi Jøland, hvor han laad Skibet fuld af Svovel-Sten, og bragte det til Kiøbenhavn.

May

Næste Aar den 21 May gik den Sl. Mand i Compagnie af Jens Hvid, hvæ med sit Skib, for at foretage en Rejse paa Nova Zembla. Den 14de Januarii ankom han ved Eyland Kisalgoja, og ankrede han for ved Landet, hvor han fandt en liden Riveer for i Gabet, halv 4de Alen laveste Bunde; Paa den venstre Side stode 4re, og paa den Østre Side 1 Kaars, hvoraf Land sluttes, at af Rufferne der drives noget Handel, dog fandt den Sl. Mand en Spor efter Gull eller Handel, han torde ikke vove sig op i Riberen; thi Skibet laae paa en aaben Strand, og det var tykt Bejrligt. Det Eeneste de fornumme til, var Sporet af 3 eller 4re Bjorne og 1 Ref, og laae der mange Kog-Been af Rosiner, Dyr. Landet i sig selv var heel bar Jord, og ingen Grode derpaa. Som Vin den samme Aften løb til Nordvest, maatte Skibet udi Søen igien; Men som dem Klokk. 10 kom meget Jis i Nøde, maatte de vende Bestelig over, saa at de den 25 kom under Kalgojen igien, og satte de paa 13 Favne for den Østre Ende af Landet, som faldt meest S. O. E. S. ben, og en halv Mill fra Landet var overalt 6 til 7 Favne reen Sand-Grund.

Den 26 saae de atter meget Jis, og ankrede de paa 8 Favne en Fierding Bøvs fra Landet. Fosskene foere der i Land, for at besee Levedigheden paa dette Sted, og blev Solens Højs

de i Sydvæst befunden paa 69 Grad *Variation* 2 *Streg*; Om Aftenen kom Folkene igjen, og havde ey fundet Folk, bragte og ey andet end 3 Svane-Unger med sig; dette var paa Søndre Enden af Landet, det var laugt, og paa den Synderste Ende var en stor Bugt, som strekte sig Nord ind. Siden forfaldt de udi Isen, saa Skibet, der med Udredning havde 2000 Rdr., aldeles undergik, og Folket maatte retirere sig udi deres Skibs-Baad, indtil de endelig ankom til en Rusfisk Lodie, et Slags Fartoy, som haver 14 Roer-Karle og en Sejlsmand, dog var dette Fartoy ey saa stort, at det kunde føre dem alle med deres Getalie; thi maatte de forhøye Baaden, med en Gang omkring, og havde de fra det Sted, Skibet blev fast i Isen, til Archangel 124 Mile. Saaledes hændte de deres Tid til den 17 Juli, da de gik under Sejl, men Isen mødte dem saa stærk og tyk, at de maatte holde sig bag Braget, for at have Beskiærmelse mod Soen. Imidlertid plukkede Russerne deres Giæs, for de havde mange af, de saltede dem hele ned i Dyrehoveder, som de siden agtede at sælge i Kolmodgraa.

Den 18 avancerede de 14 Mile til en li den Bihavn, hvor der laae 5 Lodier, som agtede sig til *Nova Zembla*, der dræbte de een hvid Biørn, hvis Huud var fra Hovedet og til Rumpen 14 Elle lang, og fandtes i den 3 Lis pund smeltet Isst.

Den 19 saae de megen Drib-Fis, men i Havnen var det saa varmt, at nogle af Skibe-Koltene gavede sig i Vandet, for at bade sig. Den 21 kom den Sl. Mand til Jens Hvid, som laae udi Randmos, og seylede saa derpaa til Archangel, hvor de ankom den 1 Aug. hvor fra den Sl. Mand reyste den 18 Aug., og kom hjem til Kjøbenhavn den 26 Sept.

Bed Undledning at tale om Archangel, hvor den Sl. Mand for de Gøse-Farende opregner følgende Underretning om Indløbet paa Rejden til Archangel.

Den der vil løbe til Podisenske eller Rejden af Archangel, han maa holde den hvide Sand-Done, ongefærlig 2 Fod Besten St. Nicolai Kirke-Taarn, og sætte saa need paa 7 Favne. Dernæst naar han løber ind igiennem Grundene, skal han bringe St. Nicolai Taarn Spunden fra sig midt over Skoven, siden den staar der en stor Bakke ved Stranden, den skal man holde lige overeens med Spidsen af St. Nicolai Taarn, og løbe saa Spunden til Besten, indtil man kommer tet til det Bestes Land, og følge det indtil man kommer til en hvid Sandhøe, som Soldaterne holde Vagt, siden maa han stikke S. D. til D. over til den Østres Bøld lige paa Skoven, og følge den saa meest, hvor Landet er bradtest.

Aar 1610 blev den Sl. Mand atter udsendt til at besøge Nova Zembla, men han kunde ey udrette noget for den megen Eis, der kom der vendes, og fordi Folkene ey havde forsynet sig med Klæder imod Kulden; thi maatte han isigt med Skibet til Kiøbenhavn, og der lade Skibet med sig.

Aar 1611 den 2den May blev den Sl. Mand antagen udi sin Konges, Kong Christian den 4des Ee-Tjeneste som Capitain og blev forsendt til Elsborg, for at siene under Admiral Jørgen Daae, som hans Lieutenant, til hvilken han og ankom den 10de Maj og forblev der til 12 Dage for Zuul, da Skibene der en for Vinteren og Isen kunde ligge, men maatte løbe derfra, da de af Vinden blev trengte ind for Calundborg, hvor de maatte se overvintre. Denne Escadre bestoed af følgende Skibe: Heeringnæs, commanderet af Admiralen Jørgen Daa, Crocodillen af Mads Brage, Stjernen af Frans Brokenhuus, Turtelduen af Peder Jacobsen, den Jorlorne Søn af Johan Petersen, Røde Lovven af Anders Volck, den Sorte Hund af Peter Holst, hvilket Skib siden blev fort af den Sl. Mand, og Nachrellen af Steen Sørensen; Imidlertid var forinden med denne Escadre følgende foretagen ved Elsborg.

Den

Den 23 Maj kom de Svenske Skibe ud af Havnen, nemlig: Hector, Blaa Ormen, Krabben, Jonas, Lamprenen, Franciska en Ild-Skude og en anden stor Skude, hvorpaa var lagt dobbelte Slinger. Denne Skude var lagt saa fordeelagtig imellem Holmene, at den, uden at være lagt blot for nogen Fare, kunde fange de Danske Skibe; Som og Strømsmen faldt hart ud paa samme Tiid af Fiorden, saa forte Fienden den sig saa vel til Nytte, at, da en Deel af de Danske Skibe for tilig havde lettet Anker, kunde ikkuns 2 af dem komme til at træffe med Fienden, og da Kulingen om Eftermiddagen kom af Søen, vilde de Svenske ikke holde Strik, men begabe sig ind under Fæstningen igien.

Den 28 Maj tog den Gl. Mand 1 Svensk Skib, kommen fra Holland, hvoraf Folket retirerede sig i Land.

Den 12 Julii, paa hvilken Dag det hagede hver Hagel-Korn som en Bald-Rod stor, brændte de Danske Gorttenborg reent af i Grund; Thi Soldaterne, som laae i Bahus, havde kuns forhen brændt den eene Ende deraf.

Den 2den Julii blev afbrændt 7 eller 8te Gaarde paa Hisingen, imidlertid begyndte de Svenske at aftaale deres Flode, og seylede Seletonen og Crocodilen hjem til Danmark.

Den 27 Novemb. om Natten lod Admiral Jørgen Daae forordne, at saa mange Baade for Haanden vare, skulde med Folk bemandede. Den Sl. Mand blev beordret, at anfore den første Baad, Jon Pedersen den anden, og Anders Volek 3d. Baaden. Baadene vare 9 i Tallet, og Anslaget at overraske de Svenske Skibe, som laae under Slottet, men de laae alle i deres fulde Rustning. Admiral-Skibet Hector med 28 Stykker, og de andre der efter. Den Sl. Mand tilligemed Jens Pedersen bemestrede sig Admiral-Skibet, men som det vare Bomme uden for, og Binden Besjen, saa at Skibet ey kunde udbringes, blev 3d. Baad den lagt for Bugen deraf, og 3d. sat i Skibet; de Danske forbleve paa Skibet, indtil Luen stod saa klar, at de Svenske paa Fæstningen kjendte dem; thi maatte de forlade Skibet, efter at de havde mist 18 Mand, og saasnart de vare dragne derfra, kom de Svenske udaf Fæstningen, og fik 3den slukt. Imidlertid voldte dog denne Expedition, at deres forehaste Udsatd blev til intet, og Skibene aftaklede, saa de intet meere det Aar kunde foretage. De Danske bragte til Tegn af denne Entreprise 3 Flage med sig, de 2 af Hector, og den 3die af den Blaa Oern, som bleve ophængte i vor Frue Kirke i Kiøbenhavn.

Aar 1612 den 2 Febr. er Capitain Munk forsendt til Calundborg, for at lade Kølshale, og

og gløse til rette de 5 der liggende Skibe, Herringsnæs, Turtelduen, Hunden, Vægren og Røde Løven.

Den 12 Marti fik han Befaling at commandere Herringsnæs, og at fore de 5 Skibe som Admiral til Elsborg, hvor han dem leverede under Jørgen Daacs Commando, som 2 Dage forhen med Raphael og Leoparden der var ankommen.

Den 4 Maj kom hans Kongel. Majest. med Victor og et stort Tall Krigs-Folk paa Rejden for Elsborg, og fik Capitain Munk samme Nat Ordre, at legge sig ind for Elsborg det nærmeste mueligt var; thi lagde han sig under Kierling-Bierget, og nærmede sig efterhaanden Landet saa nær, at han med Stykkerne kunde slanchere paa Landet, imedens Krigsfolkene bleve satte i Land.

Den 5te Maj om Natten blev alt det Danske Krigs-Folk sat i Land for Elsborg ved Kierlingsbierget, og Capitain Munk beordret at komme i Land med 200 Matroser, forsynede med Haffet og Spader, med hvilke han forblev i Land til den 7 ud paa Natten; imidlertid gjorde de Francheerne færdige, hvorved 14 af hans Mandskab bleve skudte.

Den 7 Maj om Matten var han med Admiralten for at bielpc Nachrellen med en Jagt omkring Elsborgs Slot, hvilken skulde tage vare paa dem, der enten med Probiand eller Folk vilde giore oven fra Slottet nogen Undsætning.

Den 8de og 9de var han atter commanderet i Land med 100 Matroser, for at føre Batterierne tet op under Slottet; Han mistede den Dag endeel Folk. Hans Kongel. Majest. var selv nærværende ved dette Arbejde, saa de dermed ey lidet opmuntredes. Særdeles da hans Majestæt ey alleene lod dem skienke en Almehjælp, men endog 1 Tonde Koststøcker, og paa hvilken hans Majest. selv med sin Punners borte rede Hul.

Den 10de beordrede Hans Majest. Munk at være med og see til, at Stykkerne kom vel i Land, hvilke og inden for Bygningen i en stet Dig hart ved Slottet, bleve bragte udi Land.

Den 11 blev 4 Quart Cartauer bragte op paa Batteriet.

Den 12 om Aftenen kom endnu 2 Canoner paa Batteriet, og blev dermed om Matten strax skudt 6 Skud. Imidlertid gjorde de, under det Capitain Munks Anførelse staaende Matroser

trofer, heele Matten over Miner paa 2 Steder under Slottet, og kom de den Nat vel 3 Alen over Muren med 4 Mand's Forlis.

Den 13 blev Capitain Munk med Elisbet Zeeringsnæsen commanderet til Marsstrand, for derfra at convojere Proviant-Skibene.

Den 22 Maj løbe de første Gang Storm, efterat det Østre Taarn var næsten needskudt. De Svenske satte, under værende Storm, Ild i Ober-Deelen af Taarnet, saa at alt hvis Tømmer-Værk var i Taarnet brændte, Klokkerne og Støtterne faldt need, saa mange, som en bare forsmeltede; De, som løbe Storm, kom meesten alle til Skade, da Taarnet faldt og brændte.

Den 23 slog de Svenske Chamade, og blev dem deserter tilladt med deres fulde Over- og Under-Bevæbr at udgaae, de bleve alle ledsagede til Guldborg, dog blev en Bosse-Skutter indhættet, som havde deserteret ved Kalmar, han blev raddrækket og steglet paa Bildingen.

Den 24 drog Kongen med Hof-Fanen ind paa Elsborg.

Den 25 giortes Begyndelsen med at optage de needsiunkne Skibe.

Den

Den 3die Junii blev Capitain **Munk** af Kongen sat til Commandeur over Jagterne, Proviants og Ammunitions-Skibene. Selv førte han en liden Galley, hvormed han gik op af Elven forbi **Bahuus** og gammel **Mose** til **Berrestrømme**, udi Meening, der med videre at gaac op i **Denneren**, hvortil og var god Lejlighed, men som de Engelske Soldater faldt i stærk Svaghed, og **Munk** ey kunde faae Skuder og Baade nok til at føre dem til **Marsstrand**, saa at mange laae omkring ham og døde, faldt den Sl. Mand selv i en haard Egenom, saa at han ey længere kunde være Viden om sin brave Konges lykkelige og Seer-salige Actioner; thi blev han forlovet at drage hjem, hvor han siden laae syg 18 Uger. Imidlertid har den høysalige Konge saa stor Naade for demne sin tro Tienere, at han selv for ham lod berede allehaande Medicamenter, hvilken **Munk** den Sl. Mand og tilskriver sin Helbredelse. Om Vinteren derefter blev Freden sluttet, og ey mere til **Soes** udrettet.

Åar 1613 den 4 Februarii er taffet i vor Frue-Kirke for Freden, og der ophængt 43 Svaner, 6 Standarter og 3 Skibs-Flag, som den Sl. Mand havde selv været med at tage for **Elsborg**.

Den 2den Martii blev den Sl. Mand sendt til **Borchholm** med 5 Skibe, for at hente dets fra

fra hvis der foresandtes, og forte han hjem med sig Hr. Christian Friis, siden Danmarks Riges Canzler, som 2den Vaarske-Dag, samme Aar leverede fra sig Fæstningen til de Svenske. Samme Aar den 16 April blev den Sl. Mand forordnet som Folt og Foureer at fare med det Danske Gesandt og Rigets Canzler, Jacob Uffelot, til Spanien. Marschalken paa denne Rejse var Palle Rosenkrantz, og Opvartere, Tønne Friis, Key Kangau, Friderich Kangau, Christopher Basse, Key Kangau den yngre, Oluf Pasberg, Peder Bille, Mogens Skinkel og Christian Thomæson.

Samme Dag seylede dette Gesandtskab med Skibene Victor og den Svendske Hector fra Kiøbenhavn, og kom den 6 Maj om Aftenen sidig til Couronna. Ved Ankomsten lod Gouverneuren strax sin Baad gaae dem i Møde, for at forhøre, hvo de vare, og saasnart han derom havde faaet Svar, lod han gibe Velkomstsalbe med Canonerne. Hans Son med en Deel af Adelen kom strax om Bord, for at bede Gesandterne være velkommen, og at ledsage dem i Land; Gouverneuren mødte Gesandterne paa Strand-Bredden, og saasnart de satte Foden paa Landet, lod han løse 6 Støkker, derefter bleve de ledsagede ind i Byen, og i hans eget Palais indlogerede og vel tracterede. Hof-Junckerne bleve lagde udi Byen hos de fornem-
me

meste Indbyggere, og stattingen medhandlede udi 19 Dage, til der kom Bud fra Hoffet. Derpaa opbrød Gesandterne den 24 Maj, og komme den 31 til Villa Franca, som var 38 Mile fra Couronna, paa hvilken Beg de blev ledsagede og friholden af Gouverneuren i Couronna, men i Villa Franca maatte de give Told af alle deres Klæder, som beløb sig til 1100 Styk von Acten.

Den 10 Junii blev Christen Thomassen sendt af Jacob Ulfelde til Madrit til at være for sig, og ankomme Gesandterne i Madrit den 14 Junii, da de bleve vel imodtagne samt loget rede, saa og med alting friholdue til den 3die Julii, da de droge derfra til Escorial.

Den 3 Julii erholdte Gesandterne udi Escorial deres Afskeds-Audience, og skildtes Gesandterne fra hinanden i Mill. Begs derfra, saasom Jacob Ulfelde agtede at reyse over Land igiennem Frankerige, og fulgte med hansen Tønne Friis og Christoffer Basse.

Den 11 ankomme de til St. Andreas, hvor de bleve vel tracterede, og forsynede med alle baande Forstikninger, indtil de den 16 Julii begave sig paa Hiem-Rejsen, og den 30 derefter landede ved Risbenhavn.

Mat

Aar 1614 den 16 Maj er den Gl. Mand
 offærdiget til at føre nogle Rusfiske Gesandte
 Norden omkring til Archangel med Skibet,
 kaldet *Heringsnæsen*; Den ene Gesandt hede
Jvan Michaloviz, den anden *Gabriel*, var
 Cancellier, deres medhavende Følge bestod af 35
 Personer. Med samme Skib fuldte ogsaa Can-
 cellies Herremand *Iver Vind*, og den Salsig
 Mands egen Broder *Niels Munk*, som havde
 Hans Kongel. Majest. Frende der at forre-
 te. Herforuden var paa Skibet *Morten Mor-
 tensen* fra *Helsingøer*, *Morten Jensens
 Sem*, og 10 eller 11 andre Personer, som i
 Rusland skulde forblive. Samme Rejse blev
 fuldendt den 23 Aug.; Imidlertid var Hans
 Kongel. Majest. med 3 Skibe: *Spes*, *Justi-
 tia*, og *Sector*, i *England*.

Aar 1615 den 10 Maj blev udsendt 2
 Skibe *Victor* og *Jupiter*, at besøge det Nors-
 ke Farvand. Det første Skib blev ført af
Jørgen Daae, og var den Gl. Mand hans
 Lieutenant; Det andet af *Claus Povelsen*, og
 stod under ham *Johan Sem*. Ved deres An-
 komst til *Auelbye* Havn i *Færøe* den 20 Maj
 blev dem berettet, at 2 Fribytere der nyligen
 havde været, det ene ført af *Thomas Tocker*,
 var bleven forulykket, det andet *Jan Mandos-
 ses* tilhørende, var nyligen bortsejlet, og havde
 sat sin *Cours* til *Nordlandene*. *Thomas To-
 cker*

Der havde bemestret sig et Engelsk Fisker-Skib. Dagen derefter blev adbaaret, at de fra Søe-Roveren Toket bortløbne Folk opholdte sig udi Vesper-Havn; Thi forsøede sig Jørgen Daaer derhen, og overraskede dem. Engellænderne gjorde Modværn paa disse Skibe. Treerne, som vare 11, retirerede sig paa Klippen, og undløbe til Torshavn, hvor de toge en Baad, og gave sig udi Søen. De øvrige Engellænder, som vare blevne tilbage i Skibet, 13 i Tallet, der efter deres egen Bekiendelse havde plundet Kirkerne og berøvet de Fattige, bleve ophængte der i Havnen, dog blev en Morian skienket Livet, som forrettede Bodelens Tieneste. Ni Personer bleve indtagne paa Victor, som af disse Engellænder vare tvungne til under dem at tiene. Derpaa seylede de ad Nordlandene, og komme den 12 Juni til Vardehuus.

Den 15 Aug. komme de for Kiølden, og da havde Mandoses været der 3 Timer tilforn, havende med sig et Skiberum fra Kiøbenhavn, som han havde taget, og udrustet med 8 Støcker. Den 20 Junii bleve de denne Fribytter været, men som Jupiter havde seylet begge sine Støcker over Bord, kunde dette Skib ey saa hastig følge efter. Da nu Victor opnaaede Mandoses, gav denne Fribytter ham et heelt Laug, og lod sin Jagt med dets Støcker antaste dem paa den anden Side, hvilken Trefning varede fra

fra og til i 28 Timer, siden Mandoses havde
 got Musqubeterie, og vidste vel at dreve og vende
 sit Skib; Victoris store Mærsejls blev
 derover saaledes tilredt, at de havde nok i 7 Dø-
 mers Tid, førend de kunde slippe det igien til re-
 te. Derefter holdte de endnu Lørninger med
 ham, saa han blev skudt gandske let. Han ka-
 stede da over Bord sionne Pakker Klæde, Sil-
 ke Stoffer og Sukkerkister, for at kunde stoppe
 de Leffen, men alt forgæves; Thi løb hans
 Jagt bort, da den saae ham i denne Nød.

Da nu Mandoses ey saae Redning at
 undkomme, holdt han plad for een Vind, og
 løb Skibet i Stranden paa den Samoyetiske
 Side, dog ramte han en liden Bihavn, saa
 Soen ey kunde gjøre ham Skade. Victor
 med Jupiter ginge da til Ankers uden for hats-
 nem paa 4 Favne; thi det var en heel flak Strand,
 som bevaandte da en halv Storm af Nordvest med
 Hagel og Sne. Den Nat og anden Dagen
 bleve de stille liggendes formedelst Storm. I
 midtertid lod Mandoses alle sine Flage til Bra-
 bade vaje.

Den 26 Junii lod Jørgen Daas gjøre
 Landgang med begge Skibs Baadene; selv gif-
 han om Bord paa Jupiter, og nærmede sig
 det med Landet, saavidt mueligt, ihvorvel det
 ikke

November 1753.

M m

ikke kunde flække; thi Vandet og Stranden var
 flak, dog slancherede han med Stokkerne, im-
 dens at Foltene gik i Land. Fienden havde da
 indtaget en høy Bakke, et Musqvets Skud fra
 Stranden, saa at Foltene, som havde gjort
 Land-Gang, maatte udstaae Ziden af hans
 Musqvetter, indtil de kom under Bakken. Da
 de kom derunder, maatte de igiennem en stor
 Enes-Droge op ad Bakken, som de gik igiennem,
 og drebe Fienden af Bakken, som imidlertid be-
 gav sig til Skibet, de andre slancherte derpaa
 af Bakken, hvor Fienden havde begyndt at op-
 kaste en Skandse, saa stærk ind i Mandosets
 Skib, at ingen kunde dekke sig paa Dues-
 bet, eller komme til Stokkerne. Som da Man-
 doses frygtede for, at, naar Vandet faldt, og
 Skibet stod tør, det da skulde vorde antastet med
 Ild, stak han en hvid Fane ud, og begierede
 Dvartet, hvorpaa hans Lieutenant Walt Brae
 kom i Land, og da Claus Paulson og den El-
 Mand ey vilde nøyes dermed, kom Mandoset
 selv, og begierede Naade og Forsikkring om Livet,
 men Jørgen Daas tilfagde ham, hans Lieu-
 tenant og Skipperen ikkuns Livs Friid, ind-
 til de komme til Risbenhavn; Hans Folt, som
 bestode af 72 Personer, bleve førte om Bord paa
 Victor, og om Matten bleve de 53 kastt om
 Borde, 2 og 2 med Ryggen sammenbundet;
 de 17 tilligemed en Styrmand vare tvungne til
 at følge med ham. Skibet blev derefter sat i
 Brand

Brand, og seylede Jørgen Daae derpaa igien til Vardehuus, hvor han ankom den 6te Julii.

Som han her fik at spørge, at nogle Biskayer laae i Gindmarcken og dreve Hvalsfiskerie, forføpede han sig didhen, og ved sin Ankomst i Temervigen den 17 Julii bemægtede sig en Biskayer paa 200 Læster, som indehavde 500 Drehooveder Tran, saa og den 19 udi Rielsvigen 2 Biskayer fra St. Sebastian med 600 Drehooveder Tran; De 2 blebe domte, til Priis i Bisbenhavn, og Byttet deeleet, halv umellein Kongen og dem, som havde gjort Byttet, den 3die bleb frigivet. Den 26 Aug. kom de hiem til Bisbenhavn, og 3 Dage derefter blev Mandoses og Brae hængte i Bippet udenfor Øster-Vort, men Skipperen neden under i Galgen.

Aar 1616 den 4 April seylede Capitain Munk med 3 af Hans Majests. Orlogs-Skibe, for at besøge de Nordlandste, Færøeste og Jølandste Farvande, men det var intet at udrette; thi seylede han hiem igien. Samme Aar reiste han i Novembri af Sundet til Amsterdarn, og siden til Lands igiennem Frankrige til Biskajen, og ankom Capitainen til St. Jan de Lis, for at handle med Biskajerne, om at indgaae en Contract, efter sin Instructis Indhold, men da han efter 8te Dages forgiærbeg Handling ey med dem kunde komme til Accord

ordt, begav han sig den 29 December paa Hiem-Reisen, og ankom til Bordeaux den 15 Januarii 1617, hvor han kom til Accord med 1 Biskajer, navnlig Jan Lonighem, som lovede at forskaffe ham 18 Biskajer, som vante til at fange og dræbe Hvaler, hvilke paa deres egen Bekostning skulle komme til Amsterdam; thi Greven af Gramance vilde erstatte dem at fare ud af Landet, med mindre man skulle give ham store Foræringer.

Da nu denne Contract var giort, fortsatte Capitainen den 23 Jan. sin Rejse til St. Martin, hvorfra han gik over til Engelland, og antom siden til Amsterdam den 16 Martii, hvor han forefandt de ham belovede 18 Biskajer; han gjorde derpaa alting klar for dem, og begav sig med dem paa Hiem-Reisen til Kiøbenhavn, hvor han antom den 17 April, og var saa den første, der hentedes Hvalfisken ind i Danmark; Han redede selv en stor Part i samme Gisserie, men som han af Kongen var laant til at befare Ostindien, maatte han forlade denne Handel, hvorudi han paa 3 Rejser havde tabt over 1000 Rdlr., waanset de gjorde en god Rejse det første Aar, som endnu havde været bedre, hvis Tønder og Gade, samt gode Bødkere havde været i Fortaab.

Aar 1618 den 20 Febr. blev Capitain Munk anbefalet, at lade sig og færdig gjøre de

treende Skibe: Christian, Kjøbenhavn, og Presund, som vare bestemte til Ost-Indien, men som han ey kunde komme til rette med de Vedkommende, og ham ey blev holdet, hvis var løbet, syntes ham, siden Hans Kongel. Majest. ittans havde laant ham til Compagniet, at han ey var pligtig til at tiene dem; Hans Majestæt var derpaa saa naadig, at fritage ham for saadan Rejse, og befoel ham, at oppasse sin gamle Tjeneste; imidlertid indskød han dog i dette nye Compagnie 300 Rdlr.

Aar 1619 den 9 Maj er den Sl. Mand, efter Hans Kongel. Majests. Anordning, med 2 Skibe: Eenhjørningen og Lamprenen, bestmandede med 64 Mand, udsejlet fra Kjøbenhavn, for at opsoge den Nord-Vestindiske Passage. Hvad sig paa samme Rejse har tildraget, findes trykt udi en lille Tractat for sig selv, og var Slutningen paa Rejsen denne, at han selv døde den 4 December 1620 er tilbage kommen, efterladende Skibet Eenhjørningen i 30 styk, og 61 Personer døde.

Samme Aar, in Febr., haver begge de Nordiske Konger, Kong Christian den Fierde og Kong Gustavus Adolphus holdt et venligt Møde i Palmsted; og koet detsfor er samme Bye gandske afbrændt.

Aar 1621 var han af Kongen forsendt til Holland, for at antage Golt paa Ost-Indien, og havde han med sig Hans Kongelig Majests. Pardons- og Benaadnings-Brev for alle dem, som af Danmark og Norge, eller af Hans Majests. Tieneste vare undvigte, saa at de, som ikke havde begaaet Blodskam eller Mandrab, sikker og fri kunde komme i Landet igien, uden derfor at tiltales.

Aar 1622 haver han været i Norge, og efter Kongel. Ordre udtaget Baads-Golt fra Livsterlehn lige til Bahuus; da han om Vaaften hjemkom, er han udcommeret med Skibet Nallebladet at convojere det Ostindiske Skib Væterhunden forbi de Canariske Eolander paa 23 og en halv Grad. Paa Hjem-Rejsen mødte ham Hans Majest. med Skibet Providentia og andre flere Skibe, da beføel Hans Majest. den El. Mand at følge Floden til Bergen, hvor han forblev til Herre-Dagen var omme, saa at han i Aug. hjemkom,

Aar 1623 er den El. Mand bleven Broder og Onkel af den El. og Hoyloblig Ihukommelte Kong Christian den Fierde stiftede Skotte-Lov.

Aar 1623 er han som Admiral for de 4te Skibe, Hector, Gabriel, Saxo, Hesten og Gribben udcommeret paa det Nordlandske Fart

Farband, at tage paa Russerne, som Aaret
tilføren havde fra det Danske Compagnie taget
noget Gods, som skulde til Pucfora, saa og
der paa Kusterne forholdet sig utilbørlig mod de
Danske, ja taget dobbelt Told, uagtet den Kust
af Lapland tilhørte Danmark.

Han krossede i dette Farband fra 5te Maj
indtil 26 Aug., bragte Kongen godt Bytte hjem,
og gjorde Lapperne ingen Forsang, men beviis-
te dem alt det Venfkab og Befordring han kunde.

Samme Aar om Palmesøndag brændte
Bergens Bye af med alle, undtagen Bryg-
gen; Ilden begyndte yderst ved Stranden, og
ophørte ikke førend ved den første Stue paa
Byggen.

Dette Aar er ellers ved Aggershuus og
Tonsberg fundet en Sølv-Miine saa riig,
at af 100 Lod Erh er afluttret 80 Lod reent
Sølv, som overgaaer Specie, Dalers Probe;
Løldboden, som før har været den gamle Sme-
die, er bleven anordnet til at være Mynten.

Aar 1624 er den 6. Mand udi Febr.
Maaned forsendt til Pommeren for Sommer-
mand at antage, med hvilke han og hjemkom 8
Dage for Paaste; Anden Gang blev han Pal-
me-Søndagen udsendt til Buzau, for at levere
Her

Hertug Ulldrich en Summa Penge, som og skeede den 23 Martii, dog sandt han den Sal. Herre meget svag, som han og ved Døden samme Dage afgik.

Den 27 Martii derefter blev han i Majo udcommanderet med 3 Skibe, Leoparden, Nassau og Gribben, for at besøge den Nordlandske Kust, og for at bemestre sig Tribortene og dem, som uden Hans Majests. Pas i de Farvaude sig opholdt.

Aar 1626 var han commanderet som Admiral med 6 Skibe paa Weser. Crommen, Admiral-Skibet Nallebladet førte han selv, Mauritz Pring havde Hesten som Vice-Admiral, Jochum Graboe Summeren, Peterge Juul Trøsten, Peder Kielsen Nassaus Lamprenen, som var det 6te Skib.

Og hermed endes hvis denne El. Mand, som virkelig i sin Tiid har været en stor Advanturier, og igiennemgaaet mange Fortredaligheder, haver om sit Liv og Lebnets-Laab egenhændig opstegnet, og haver han ey længe overløbet dette sidste Tog, da det er af hans Lustnes Broder optegnet, at den 3die Junii Aar 1628 er han saligen i Herren hensovet.

* * * * *

a U|
ü£äs y-# 1 =
®* '-XJ iil
..1 3^ 31
■r? 9X_ Qfi; W

Stäbe
«ûnfte **M** »s flwW
æerommclijt
«fttr**Mkz**
Sevnet, Stengang og
©fiebne/
ubördgct
of. âf be oter Sjem tibffobe
^witbifener 03 ^Jrogramittata.
©#t Ôecemb«t SWaanco 1753.

*^4

1754, (rpf(Wq yutfiotfSMp)ñim.

Historisk Beretning

Om

Friherren,

Nie Rosencrans,

til Egholm og Enggaard,

Ridder, Kongelig Majestæts Geheime-

Etas og Justits Raad

Udstændene Fortrædeligheder og

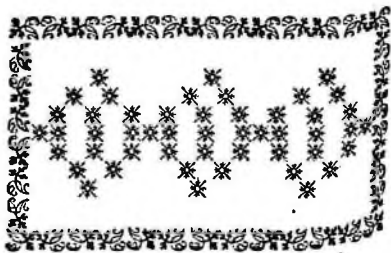
Proces,

For det af ham udgivne Skrift,

faldet

Apologia Nobilitatis Danicæ

G Original-Malerie, som er kommet i min Ede, har egenlig forvoldet nærværende historiske Betretning. Skildreriet forestiller den navnkundige Ridder og Geheime Raad, Friherre Ole Rosenkrantz staaende udi sin Læse-Stue i den Stilling, som han her sees stukken i Raaber. De Fortredeligheder denne lærde Herre (a) udstod for et af ham paa Prent udgivet Skrift, under Navn af Den Danske Adels Forsvarer Skrift, ere baade i den lærde Verden beelbekiendte, saa og desto mærkværdigere, som det Slags her til Landsielden ere foresaldene.

(a) Jeg har end fandt finde nogen, som har søgt ham Bidnesbyrd om god Lærdum, undragen Søpær i hans Dänemærkiske Geschichte pag. 587.

At meddele Friherrens ordentlige Levnets-
Beskrivelse, har Rummet en vildet tillade; Jeg
har derfor her hellere fra Roden af vildet opta-
ge denne Sag, og oplyse den med sine behørig-
e hidindtil utrykte Bilager, heldst da den dog er
den betydeligste udi denne Danske Adels-Mands
Levnet.

Friherre Ole Rosenkrantz havde til Fader
Erl. og Velb. Mand Holger Rosenkrantz til
Glimminge i Skaane, som vel maa skilles fra
den her foran i September-Maaneds Hæste-
omtalte Hr. Holger Rosenkrantz til Rosen-
holm, der var en sær lærd Herre. Friherrens
Fader var en simpel Herremand, men den her
omtalte Hr. Ole Rosenkrantz blev af Kong
Christian den Femte oploftet i den Friherlige
Stand i Aaret 1671.

Friherrens Fader havde en slem Sag med
Bispen i Lund D. Mads Jensen Meddel-
sætt, der siden paa en besynderlig Maade blev he-
ret paa hans Søn Friherren; Da just denne
Sag var en Hoved-Aarsag til, hvorfor Friher-
rens siden saa strengeligen blev tiltalt for sit For-
hærs-Ekstrif, vil jeg her med en Andens Ord
anføre denne tilforne ubekiendte Efterretning (b):

N n 3

301

(b) Summe findes i Hr. Treskors Danske Jubel-
Læret pag. 59.

„Følger Rosencrantz til Glimminge i
 „Staaene havde kaldet en Student til Præst i
 „den Tanke, at han skulde egte en af hans Frues
 „ger, hvilket ogsaa Studenten underhaanden skulde
 „have lovet, men da han var ordineret, saae
 „han sig at være bedre tiemt med Enken i Skole
 „det, og ægte hende. Patronen lod ham ders
 „føre tiltale, som den, der havde brudt Egtekabets
 „Løfte, men som der var blot Formodning, og
 „intet Beviis paa, at han havde givet noget Lofte
 „te fra sig, blev Præsten af Biskopen og hans
 „de Modet i Lund frikiendt.

„Overt dette at Rosencrantz ikke fik sin
 „Ham stillet paa Præsten, bestuttede han at
 „bevne sig paa Biskopen D. Mads Jensen
 „Middelfart. Han tog derpaa en Markeds
 „Dag i Lund tvende unge Herremænd med sig,
 „og gik ind til Biskopen, ligesom for at besøge
 „ham; Biskopen tog vel imod dem, og tracterede
 „de dem, skiondt de havde taget noget vel til sig,
 „førend de vare komne derhen.

„Da de havde været der noget, begjærede
 „Rosencrantz, at Musicanterne skulde bentes,
 „og spille for ham, men Biskopen undskjødte sig,
 „sigende, at saadan Lystighed var ham og hans
 „Hus ikke anstændig; men Rosencrantz gav
 „et Bink til sin Tjenere, at han skulde hente
 „Musicanterne; Da nu disse kom og spillede,
 „vile

»bilde Rosencrans haft Bispinden op at bande
 »se, men hun undskyldte sig med hendes Alder
 »og Skrøbelighed; hvorforse han: tog fat paa
 »Dotteren Inger Margrethe, begyndte at tan
 »se, og medhandle hende paa en grov Maade.
 »Biskopen blev derover ivrig, og taledes Rosens
 »crans haardt til. Imidlertid vendte De, tvens
 »de Herremænd sig til Døren, og gik ud; Der
 »paa overfaldt Rosencrans Biskopen, fastede
 »ham need paa Gulvet, og slog ham med knytte
 »de Næver i Ansigtet, saa at Blodet fusede ud
 »baade af Næse og Mund, og gik saa bort.

»Biskopen begav sig ligesaa blodig og ilde
 »tilted, som han var, strax over til Bisbens
 »havn, fik D. Hans Resen med sig, og gik
 »si lige samme Skikkelse op paa Slotet til Kong
 »Christian den Fierde, for hvilken han klagede
 »den Vold ham var skeet. Kongen befalede
 »herpaa den Sag strax at orddeles ved Retten,
 »da Holger Rosencrans til Herredagen blev
 »domt til en Mulct paa 1000 Rdlr. (c) Der
 »siges at Rosencrans, efterat Dommen var
 »falden, skal have sagt, at han endnu vilde gi
 »be 2000 Rdlr., om han maatte give den gam
 »le Skielm, saa kaldede han Biskoppen, engang
 »

M n 4

(c) Fr. Biskop Pontoppidan sætter 3000 Rdlr.,
 underretter os, at disse Venge-Bøde have været
 den første Grund til Frederichsborgs Skoles Indret
 telse. See Dänische Kirchen-Historie Tom. 3 pag. 120;

„endnu saa meget. Da saadant blev Kongen
 „forebragt, skaf han have sagt: Ja dersom jeg have
 „de-haft saa mange Svogre i Ketten, som Solo-
 „ger, saa havde min Præst D. Mads vel faaet
 „en anden Dom.

„Det gik siden under sig til med denne Solo-
 „ger Rosencranges Born; Især var den yng-
 „ste og beste af Bornene Ole Rosencrang
 „mærkværdig; Han var en lærd og studeret Her-
 „re, og blev af Kong Christian den Femte
 „baade gjort til Baron og Geheime-Raad; men
 „da han i Fortalen til sit Skrift, kaldet Apolo-
 „gia Nobilitatis Danicæ contra Joh. Buno-
 „nem, havde anført Christian den Tredies
 „Regimente, som det bedste Dynster for Regentet,
 „tildrog han sig derved megen Fortredellighed;
 „Thi forbemældte Biskop D. Mads Jens-
 „sens Son, Michael Wibe var just den
 „Gang Premier-Minister, og i stor Naade hos
 „Kong Christian den Femte; Han sit sat paa
 „dette Ole Rosencranges Skrift, uddrog deraf
 „over 40 Voster (d), som anstødelige imod
 „Souverainiteten, og udvirkede en Commissi-
 „on, hvorved Ole Rosencrang blev tiltalt af
 „Fiskalen, dømt fra alle sine Embeder, og at
 „have forbrudt sin Hoved-Lod, at han ikke maatte

(d) De af General-Fiskalen forelagde Evråmæle va-
 re eo merre end 29 i Tallet, som sees af det herts-
 ter trykte Bielager.

»le opholde sig i Kjøbenhavn, og at han skul-
 »de revocere sit Skrift, som derpaa strax blev
 »revoceeret. Og er dette mærkeligt, at da Ba-
 »ron Jens Juul, som var en af Commissarierne, ikke
 »vilde underskrive Dommen blev han derfor til-
 »stalt; men han svarede viiselig, at han ikke hav-
 »de seet nogen Lov eller Forordning for, at no-
 »gen kunde forvirke sin Hoved-Lod, uden han til-
 »lige forvirkede sit Liv; han meente derfor, saa
 »lange Ole Rosenkrantz ikke kunde dommes
 »fra Livet, saa kunde han heller ikke efter Lov og
 »Forordninger dommes til at have forbrudt sin
 »Hoved-Lod, med mindre at Kongen, som Lo-
 »vens Herre, selv derudi vilde decidere.

»Imidlertid døde Ole Rosenkrantz nog-
 »le saa Maaneder derefter af Sorg og Bekym-
 »ring, og han maatte af D. Mads Jensens
 »Søn, Michael Wibe, undgielde, hvad hans
 »Fader Holger Rosenkrantz havde forbrudt
 »mod Wibes Fader D. Mads Jensen.

Udi denne Beretning findes forteligen den
 bedste Histories Indhold. At forstaae samme
 desto bedre kand følgende legges til: En Profes-
 sor i Lyneborg, navnlig Johannes Buno,
 skrev et kort Udtog af den almindelige Historie
 (Universi Historiæ Idea) hvilken han formet
 delst et foresat Latinsk Tilegnelse-Skrift frembar
 til Kong Christian den Femte, som den Tidd
 N n 5 var

var Cronprins. I dette Tilegnelse-Skrift strakte Forfatteren at bevise, at den nyelig i Danmark skeede Forandring med Regjeringen ey var noget nyt, at det nemlig fra et Val-Rige var bleven gjort til et Enevolds-Arve-Rige. At bevise denne Sag, betiente ommeldte Buno sig af følgende Sex bindende Skiel.

1) At de nærmeste af det Kongelige Hants saavel bestandigen, som og u-omgængelig havde fulgt i Regjeringen, og det endog saaledes, at end ikke de engang havde kundet forbigaaes, som man enten ey havde anseet beqvemme nok til at føre Scepteret, eller som for andre Omstændigheder ey havde været de Danske synderlig taktselig.

2) Det 2det Beviis tages af Qvinder-Riendets Følge i Regjeringen.

3) Det 3die af de Umyndiges.

4) Det 4de af Arve-Rettighed, formeddelt hvilken Danmarks Rige nogle Gange havde været deelt blant de Kongelige Børn.

5) Det 5te at Riget ved en Konges sidste Villie er bleven givet bort.

6) Det 6te og sidste Beviis tages deraf, at Kongen haver haft Magt og Rettighed at vælge deres Følger.

Diffé

Disse saa korteligen anførte Beviser giensnemaar Forfatteren meget vidtløftig, lader sig og ingen Umage fortryde, at eftersee saavel vore gamle Danske Kroniker, som hvad Lovkyndige og andre Skribentere derom have fort til Papir, hvormed han styrker sine Saker.

At smigre Hoffet desto mere, havde Busno med adskillige ingenlunde vel betænkte Ord, foreskift den Løfte det var for Danmark, at Regeringen var nu allene betroet udi eens, nemlig Kongens Hænder, og at Adelsens Hæls, som han skriver, vare bleven boyede under Aaget, it. at Kong Sviderich den Tredie havde nu bekommet Lejlighed at straffe Adelen for deres megen Utrofskab, og havde derfor af Herrer gjort dem til Trælle.

Naar man betænker Tiderne, fattes lettelig, at saadant et Skrift var meget ufordøelig for den da levende Adels, og en grim Tidfel i deres Ager; Den burde sølgelig luges ud, om en veent forbrændes.

Det havde til den Tiid været en usfatterlig Herlighed for Adelen, men derhos og en uheldig Skade for de øvrige Stænder, at Adelen ved høyt opførte Haand-Festninger havde hidst at deele den øverste Magt og Landets Beskyttelse imellem sig og Kongen. Derved gjorde de

566 Hr. Ole Rosencrantz.

de sig berettigede til alle Fordelse og Herligheder, naar de andre Stænder saa godt som ene maatte bære Byrden. Nu derimod var Tiden kommen, at Fordelse og Byrder skulle deles lige blant Landets Indbyggere, og at der herefter en rove de saa meget sees efter Byrd og Afkom, samt hvad Forældrene havde duet til, som hvad Folk selv durde til.

Adelen havde mistet deres beste Klendie; derudi maa man tilstaae, de efter udbortes Ansæende vidste heel vel at finde sig, troligen fordi de selv indsaae, Fædernelandets Velsærd meget beroede derpaa, saa og fordi de en saae sig i Stand at afværge den forestaaende Forlis, men at slikt skulde dennem bebreides, var ligesaa ubilligt, som utaaleligt. Dette var den sammeste Plæt, og jo friskere Saaret var, jo mere maatte det smme dem, naar nogen stødte derpaa.

Friherren Ole Rosencrantz tog sig da for at stoppe Munden paa alle dem, som han forment at have skumlet over den Danske Adel; Blant disse ansaae han Buro for den, som var den fornemmeste Ophavs-Mand. Han skrev til den Ende et saa kaldet Forsvars-Skrift for den Danske Adel paa Latin, som under Optryk Apologia Nobilitatis Danicæ blev trykt til Lybet Aar 1681, 15 Ark stor in Quarto. For ved har han sat et Tilleggs-Skrift til Kong

Christian den Femte, der er saa vidtloftig, at det lylder 5 Ark.

I bemeldte Skrift er han meget bitter imod **Buno**, hvilken han ey næbner, uden med luter udsøgte Skieldes-Ord, og ellers medhandler ham paa en meget foragtelig og særdeles nærgaaende Maade. Han tager hans Ord for sig, dem han opløser, og afbeviser sammesteder med løblich god Grund. Dette havde vel og derfor ey blevet tagen Friherren saa ilde op, dersom man ey iblant fandt spore, at han, skiondt paa en heel fin Maade, giver en nogenlunde Misshag tilkiende med da værende Regiarings-Maade, og ved at rose Kong Christian den Treadies Regimente overmaade, ligesom vilde foreskrive Majestæten Reglet.

Dette Skrift blev da en Aarsag til Friherrens paafulgte Fortred, som ved nye Undersøgning vil nok findes især at grunde sig her paa: 1) Havde han Geheime-Kaad Wibe til Uben; Deres Fiendskab skal have reyst sig deraf; Rosencrantz agtede Wibe ringe, fordi han ey var af gammel Adel, og Wibe var Had til Friherren baade for dette, saa og for den ovenfortalte Streg, Friherrens Fader havde spilt hans Fader Biskop Mads Jensen. At hevne hans gammel Skade fandtes her et ypperligt Maaflub, man forestilte derfor 2) at den nye
 Re

568 Hr. Ole Rosenkrantz.

Regiærings Form var endnu saa spød, at det ingenlunde kunde taale noget Anfald, ihvor skult det end var; Man burde fortænke Friherren det meget, at han som en Kongel. Geheime-Raad vilde lade et saadant Skrift flyde ud i Verden, som Folk vilde ansee at indeholde Ting, der var til hans Konges Forringelse og Regiæringsens Nachdeel. En Commission blev derfor sat, som bestod af de 6 Kongel. Geheime-Raader, Hr. Holger Wind, Piler Holt, Friherre Jens Juel, Ove Juel, Erich Banner og Diderich Schult. General-Fiscalen fik Ordre paa sit Embedes Begjæret at tiltale Friherren, Bogen blev confisceret, og den i Commissionen affagde Dom trykt uddeelt iblant Folk saaledes, som det alt nærmere Land erfares af efterfølgende Documenter:

Efterat Friherren, Hr. Ole Rosenkrantz, selv egenhændig underdanigst havde indievet til Hans Majest. paa Kiøbenhavns Slot sin Apologia, revste han noget derefter, nemlig den 13 Oct. fra Kiøbenhavn til hans Gaard Egholm, hvorhen Ceremonie-Mester Geras Dorf sendte en Expreffe med følgende Mistive:

Høvedle og Velbaarne Hr.

Geheime-Raad!

Eders Excellence iader jeg herved tienslig vide, at Hans Majest. mig allernaadigst har anbefalet, Eders Excellence at anfige, at de fra

fra Hoffet skulle entholde, indtil de sig paa nogle
 le Puncter, som i den Bog, de seeneft har ladet
 udgaae, findes indførte, om hvilke de med det første
 af Hans Kongl. Majests. General-Procureur skulde
 de blive tiltalt, havde erklæret; Saasom jeg nu
 Dr. Geheime-Raad i hans Huus, hannem den
 ne Hans Kongel. Majests. Billie at anknyndige,
 fore for hans Bortreyse til Egholm, forgiaeves
 søgt haver, da haver jeg ikke vildet undlade E
 ders Excellence denne Hans Kongel. Majestæts
 mig allernaadigst anbefalede Commission ved
 dette erpresse Bud at lade notificere, protestere
 des, at det gjør mig hiertellig ondt, jeg Eders
 Excellence ey fiærkommere Tidende skal lade vide;
 at jeg stedse forbliver

Eders Excellences

Kiøbenhavn,
 d. 13 Oct. 1681.

tienstvilligste Tjener
 F. GERSDORF.

Efter foregaaende Skrivelse forføyede Hr.
 Ole Rosencrantz sig fra Egholm, og kom
 den 17 Oct. til Kiøbenhavn, hvor han forfat
 tede og til Hans Majest. lod overlevere efterskrev
 ne sin aærunderdanigste Supplique:

Allernaadigste Arve-Konge
 og Herre!

Efterat Eders Kongel. Majest. af Hov-Kon
 sel. Gunst og Raade Allernaadigst haver beviist
 mig Eders Kongel. Majests. allerunderdanigste
 og

og pligtkyldigste tro Tjener mange høye og store
 Belgierninger, hvorfor jeg Eders Majest. aldrig
 noksom kand fuldtakke, og imidlertid ingen Oc-
 casion er præsenteret, hvorved jeg i nogen virke-
 lig Tjeneste har kundet udvise, som jeg gjerne
 havde ønsket, Eders Kongel. Majest. min aller-
 underdanigste pligtkyldigste Taknemmelighed,
 saa har jeg dog ved den Apologie, som jeg mod
 adskillige udlændiske Authores, som med største
 Spot og Despect har angrebet vores Danske
 Nation, Eders Kongel. Majests. tro Undersaat-
 tere, og især Adels-Standen paa Fre, Navn og
 Røgte derved søgt Kevlighed at give Eders Kongel.
 Majest. et øyensynligt vis Tegns og Provs om
 min allerunderdanigste og høyplygtkyldigste Af-
 fection, at jeg har, efter Eders Kongel. Majests.
 høye Meriter og høyprikelige Regiæring, i sam-
 me Apologie med største Billighed og Sandfærdig-
 hed lignet Eders Kongel. Majest. ved den allerstør-
 meste og bedste Konge, som nogen Tid har re-
 giæret i Dannemark, nemlig Eders Kongelig
 Majests. Hr. Farsaders Fader Kong Christian
 den Tredie, som blev kaldet Kong Christian
 den Gode; Og saasom Eders Kongel. Majest.
 i lige Navn og lige Godhed, Fromhed og alle
 Høy-Kongel. Dyder og Qualiteter saaledes repræ-
 senterer Høybemeldte Kong Christian den For-
 de, og alle og enhver af os, Eders Kongelig
 Majests. tro Undersaatere, med største Billig-
 hed og Sandfærdighed maa kalde Eders Kongel.
 Ma

Majest. Kong Christian den Femte den Gode, og af Hiertet ønskede, at Gud, som lod den høyløblige Si. Herre Kong Christian den Tredie naat en høy Alder i sin Regiæring, vilde ogsaa naadelig begave Eders Kongel. Majest. med et langvarigt Liv og lyksaligt Regimente, til Eders Kongel. Majests. Liære tro Undersaatters store Glæde, og til disse Rigers Forsvar og Beskermelse; Da, paa det Eders Kongel. Majests. store Godhed og hønderommelige Regiering ligesaa vel hos andre Nationer, som den af alle og enhver hos os er bekiendt, og den inderlige Affection, som vi alle Eders Kongel. Majests. Undersaatter bær til Eders Kongel. Majest. ved den store Fromhed og høyløblig Regiæring, ved hvilken Eders Kongel. Majests. Arve-Lande og Riger, og vi alle Eders Kongel. Majests. tro Undersaatter regiæres og beskiermes, for alle andre Nationer kunde udsprede's, haver jeg ved denne Occasion søgt Middel til at lade paakjende mitt allerunderdanigste particulier store Affection og Taknemmelighed, for den mig af Eders Kongelig Majest. bevilste høye Gunst og Naade, i allerunderdanigste Tilforsigt, saadan Eders Kongel. Majests. høye Gunst og Naade mod mig dermed fremdeles at conservere og forsøge; Saa maa jeg dog ikke uden største Sorg og Bekymring foræmme, at en eller anden for Eders Kongelig Majest. haver androget, at samme Apologie

December 1753.

noget skulde indeholde, som Eders Kongel. Majestæt kunde mishage, at de derved kunde betage mig Eders Kongel. Majestæts sædvanlige Gunst og Naade, som jeg mig for saadan min saa vele meente Flid og Forsæt allerunderdanigst forbeholder, naar det for Eders Kongel. Majestæt. revideren bliver efterseet og expliceret; Da, som det er min allerunderdanigste høye Ønske og Begiering, at Eders Kongel. Majestæt. kunde komme i en ret og sandfærdig Kundskab og Erfaring om samme Apologie, saa ombeder jeg paa det allerunderdanigste, om det maatte behage Eders Kongel. Majestæt, at forordne nogle fornuftige lærde Mænd af vores Danske Nation, som kunde censurere og examinere mit Scriptum, og mig selv, til at gjøre Eders Kongel. Majestæt. udforselig og sandfærdig Relation derom, udi sandt Haab og visse Tilforsigt, at jeg allerunderdanigst og useilbar skal give og gjøre god og fuldkommen Fornøvelse for hvert Ord, Punct og Prikke, som derudi findes, og at jeg i saa Naade ikke ved offentlig Process og almindelig Lande-Raab og Røse, mig til største Despect, saa uforkyndt skulde forfølges for min gode Intention og Billie, at jeg til et underdanig Taknemmeligheds Tegn for de mig naadigst bevilgede Eders Kongel. Majestæts store Belgieringer har forfattet samme Scriptum, i hvilket jeg har kundgjort Eders Kongel. Majestæts mangfoldige høye Kongelige Dyder og høytolig Regiering for alle

Nationer i Verden, og derved fremdeles søgt at conservere og forøge Eders Kongel. Majests. Gunst og Naade mod mig, som jeg herved paa det allerunderdanigste formoder og begiærer; Saa contesterer jeg og herhos for Eders Kongel. Majest. i denne min høye og hæderlige Alderdom (da jeg snart ikke kand vide min Dods Dag eller Time) at jeg, saa sandt Gud skal være min Siæl naadig, ikke veed det ringeste i denne Apologie at have forfattet, hvormed jeg meente at kunde gjøre mig Hans Majests. sædvanlige høye Kongel. Gunst og Naade uværdig, saa beder og formoder jeg herved paa det allerunderdanigste, at Eders Kongel. Majest. bliver mig fremdeles en naadig og god Herre og Konge, saa som jeg og nu hermed af mit inderste Hjerte forsøker Eders Kongel. Majest. det samme, som vores Apologie vidtløftigere indeholder, et langt bairigt Liv og Levet, til at nyde og naae Høybedes Kong Christian den Tredies og Godes høye Aar og Alder, og et lykfsaligt Regimente.

Eders Kongel. Majests.

Kjøbenhavn.

d. 17 Dec. 1681.

allerunderdanigste og pligtfuldste
skuldigste tro Tienet

Ole Rosenkrantz.

Herpaa bleve efterfrevne Sporsmaale af
General-Procurator Peder Scavenio selv overtalede

574 Hr. Ole Rosencrantz.

leverte den 23 Oct. Da han dermed kom til Hr. Ole Rosencrantz, mødte han ham i hans Gade-Dør for Hellig Geistes Kirke i Nisbentshavn, hvorfra han fulgte ham op paa sit Kammer, og der overgav dem, forsikkrende derib, hvor ukiært det var ham i de Maader at fremkomme, og bad, han deri maatte være undskyldt, samt ikke derfor fortænkes.

Interrogatoria,

Som efter Hans Kongel. Majestæts
allernaadigste Befaling forestilles Hans
Excellence Hr. Baron Ole Rosencrantz
til hans allerunderdanigste Svar og
Erklæring.

- 1) Om Baron Ole Rosencrantz vedkiender det Scriptum sit at være, som i Aar er trykt in 4to, under hans Navn, og hvis Titul er Apologia Nobilitatis Danicæ?
- 2) Hvor det er trykt? af hvilken Bogtrykker? og hvorfor Stedet og Bogtrykkerens Navn er supprimeret?
- 3) Hvorfor Auctor ikke har ladet dette Scriptum censurere efter Kongel. Forordning, for end det til Trykken blev udleveret?
- 4) Om

- 4) Omendskiondt det var Hans Kongel. Majest. en imod, at Baron Rosenkrantz haver skrevet imod dennem, som kunde have divulgereet noget til Noblessens og Nationens Despect, saa kunde Hans Kongel. Majest. dog en vide, af hvad Aarsag han haver gjort saa mange Digressioner i sit Scripto om adskillige Materier, som Sagen intet vedkom; hvorfor Auctor vilde forkiare, hvad ham dertil haver beveget?
- 5) Hvem Auctor mener med de Ord, som staar i Titulen: Aliosque infensissimos nobilitatis Hostes; Eftersom det heele Skrift er dirigeret imod Irenæum og Bunonem?
- 6) Hvem de mange ere, som Fol. 3 indfoeres studiose af ham at have begiæret at skrive det, te Scriptum, og om han mener dermed den adelige Stand, som han siden setter?
- 7) Om han med nogen har confereret, og viist dette Scriptum, forend det blev trykt, og hvor han holdt Conference med dem?
- 8) Af hvad Aarsag Auctor ikke har givet Hans Kongel. Majest. Titul altid af Majestæte, som er i disse Tider brugeligt, og ikke Celsitudo eller Høghed?

- 9) Den Udskrift af Adelens Apologie imod den gemeene Mand, som han Fol. 6 sætter at være opsat efter Christ. Tertii Formaning, og endnu at skal findes, maa fremvises?
- 10) Hørdmed Autor vil bevise, at Christia-
nus Tertius holdt for billigt, at Adelen med
en retmæssig Frihed burde conservere deres
Nabn og Æstime ubeskåret?
- 11) Til hvad Ende Autor sætter, at Hans
Majest. høye Dyder vilde med Tiden tilvære,
saa længe Hans Kongel. Majest. træder i Chris-
tiani Tertii Fodspor, og bruger de fornøftige
Raad, som elsker Guld og Sandhed; Om
Auctor mener, at Hans Majest. ikke nu er
betient af saadanne?
- 12) Hvorfore Autor indfører det, at det bare
expresse Kiendtegn af Christ. Tertii Forskællig-
hed, at han godvilligen underkastede sig Lovens,
hørdmed han styrkede sin Krone, og aligemeen
Jurisdiction?
- 13) Til hvad Ende Autor saa vidtlesigen ind-
fører om Christ. Tertii Regiering, med at ud-
dele Privilegia og Benaadninger, udvælge til
geistlig og verdslig Øvrighed de Indlandske,
vel videndes, hvad Troubler de fremmede have
de forarsaget, hvilke i Begyndelsen vare vde-
my

møge nok, men siden, naar de vare komne til de høieste Bestillinger, undertrykte de Danske, og formerede deres Lykke med Landsens Glæde?

14) Hvem Autor mener Fol. 4 at vare Aarsag, at Sumptuariaz Leges ikke udkomme, for at hindre Folk, at deres Midler ikke unyttig consumeres, hvilket han erindrer i sin Tild at være sket?

15) Hvorfor Autor saa vidløftig i sit hele Skrift repræsenterer en ond Regiering, og hvis Fejder findes derhos; Særdels her mældes om Hyltere, som gemeenlig til Høve findes, og af hvilke Regentere blive forførte, allegorer derhos Neronis Exempel, som for Sandhed antog saadanne Folkes Angivende?

16) Til hvad Ende Autor setter, at Konger og Præster, som vil eftertænke det, bør at bruge Indfødde baade i Freds- og Krigs-Tider, og ikke Fremmede, hvilke beskrives i adskillige Maader at giøre ond Tjeneste, og kaldes Galeati Lepores, og hvem han meener dermed, eftersom han siger, at i vores Tid der findes langt flere Prover deraf, end tilforn?

17) At Autor roser Christ. Tertium, at han saa vel ordinerede alting ved sit Rente-Kammer,

mer, at Indtægter og Udgifter kunde faare hinanden, betroede dertil Rentemesteren af gammel Dyd og Troskab, og endelig forlindrede Skatterne og Løden, staaer ved sit Værd; men at han sætter, at Christ. 3tius ret judicerede, at utmaadelige store Skatter, som med Haardhed indsamles af Underfaarerne, tilføyer Regenterne mere Eftertale end Smerte, og foret over dem Guds stränge Vrede, synes mere at være her, saa vel som mange andre Steder i Bogen, *Auroris Iudicium*, og ikke Christ. 3tii.

18) Om han en holder det for Hans Kongel. Majest. og Nationens Despect, i et publice Skrift at indføre, at hvis forrige Konger havde ved deres Vaaben erobret til Danmark, og siden med ringe Umage af Sienden frataget?

19) Om han holder den Politie og Regierings Maade, som han siger, at Christ. 3tius havde indrettet i Danmark, at være den allerbeste Regierings Form?

20) Hvormed Auroe kand bevise, at de 3 Fæstninger, Fridericia, Cronborg og Maschou, bleve i forrige Tider af de Svendiske erobrede, formedelst der vare fremmede Officiere, som commanderede?

21) Om

21) Om han holder Corfiges Sag mørk, da den Høieste-Ret anderledes befandt den?

22) Hvorfor han mod Høieste-Rettes Dom kalder ham Ufheldt ic., roser ham pag. 38, og siger, at han var Probitate & Humanitate clarus, & omnes excelsi Ingenii Dotes in numerato habebat; Siden bruger de Ord: Præproperam ipsius Eversionem, ut impacta illi Crimina; hvilket synes, ligesom at Autor vilde statuere, at han var sleet Uret?

23) Hvad Betænkning Autor har haft, med saa vidtloftig at indføre Corfiges Brev til Adelen, helst hvis Corfig mælder derudi om den Sl. Konge, at han førte immoderat Rejsering, og saasom vilde holde alle for Trælle, og var forført af fordærvelige Raad ic., hvilket vel burde være udelukt, helst efterdi han sætter, at han for vidtloftigere Uarsager ikke vil divulgere samme Brev?

24) Om Autor har Corfiges Brev in Originali, da det fra sig at levere; Om han har itkun en Copie deraf, da spørges: Hvorfor han efter Chartreque vilde divulgere saa skammelig et Brev?

25) Om Autor fortrøder, hvis han propenso Studio & Observantia erga Regem gjort

580 Dr. Ole Rosenkrantz.

giort haver, eftersom han pag. 47 siden skriver: Ut hans intempestiva fide pectoris Constantia kostede ham nok?

26 Af hvad Marsag Autor saa meget bemøjer sig at bevise, at Regnum Daniz har været electivum, helst formædelst et og andet, som derhos indføres, quod foeminæ parere Imperio Danis indignum?

27) Hvorfor Autor har giort den Digression og vidtloftige Beskrivelse af adskillige Tyranners uheldelige Tilfald, og som han siden skriver, at det skal være Regentere en Lærdom, hvorledes de skal stikke sig; Synes vel at det mere er anseet til at censurere Kongens Actioner, og vise dem den rette Regierings-Maade, end for at refutere hans tvende Antagonister?

28) Tilgemaade fremføres adskillige Exempler af Historierne, hvorledes onde Regentere og Tyranner ere uheldigen omkomne af Verden, og deres Undersaatter taget Marsag af deres onde Regiering at rebellere?

29) Om Autor vil generaliter have forstået, at ingen klog Regenter bor forlade sig mere paa fremmede Folk end paa sine egne, eller som Undersaatterne irriteres over de Tyranners Herskab?

Hv

Derpaa vilde Hans Excellence Hr. Baron Ole Rosencrantz fremstille sit underdanigste Svar til Hans Kongelig Majestæts videre allernaadigste Resolution.

Kjøbenhavn, d. 22
Oct. 1681.

Peter Scavenius.

Derpaa fulgte Hans Excellences Friherrens Svar af Dato 2 Nov., overleveret i Kjøbenhavn til Cancellie-Raad Wille Lurdorf den 3 Nov., som ikke gierne vilde det antage, eller dermed have at bestille, for at overlevere til Hans Majestæt.

Allernaadigste Arve-Konge og Herre!

Efterat Eders Kongel. Majest. af Højs Kongel. Gunst og Naade allernaadigst har bebiist mig Eders Kongel. Majest. allerunderdanigste pligtsskyldigste Diener, mange høne og store Betgierninger, hvorsor jeg Eders Kongel. Majest. aldrig noksom kand fuldtakke, og imidlertid ingen Occasion sig præsenteret, hvorved jeg udi nogen virkelig Tieneste har kundet udvise, som jeg gierne havde onstet, Eders Kongel. Majest. min allerunderdanigste pligtsskyldigste Taknemmelighed, saa har jeg ved Apologie, som jeg nu har ladet udgaae mod adskillige udenlandske Au-

tores, som med største Spot og Despect har angrebet vores Danske Nation, Eders Kongel. Majest. tro Underfaatter, og særdeles Adelsstanden paa Tætte, Navn og Rygte, derved søgt Leelighed at gibe Eders Kongel. Majest. et opensynlig Kiendtegn og Prøve om min allerunderdanigste og høyplichtskoldiafte Affection, at jeg har efter Eders Kongel. Majests. høye Meriter, og høyprijslige Regiæring, i samme Apologie lignet Eders Kongel. Majest. ved den allerfrommeste og bedste Konge, som nogen Tiid har regiæret i Danmark, nemlig Eders Kongel. Majests. Sl. Farfaders Fader, Kong Christian den Tredie, som blev kaldet Kong Christian den Gode; Og saafom Eders Kongel. Majest. i lige Navn og lige Godhed og Fromhed og alle Høykongelige Dyder og Qualiteter saaledes repræsenterer høybemælte Kong Christian den Gode, og alle og enhver af os, Eders Kongel. Majests. tro Underfaatter med største Billighed og Sandfærdighed maa kalde Eders Kongel. Majest. Kong Christian den Femte og Gode, og af Hiertter ønske, at Guld, som lod den høyløblige Sl. Herre, Kong Christian den Tredie naae en hoo Alde i sin Regiæring, vilde ogsaa naade sig begaa de Eders Kongel. Majests. Kiære tro Underfaatter med samme store Glæde, til disse Nigers Forsvar og Beskiærmelse. Da paa det Eders Kongel. Majests. store Godhed og høypberømmelige Regiæring ligesaa vel hos andre Nationer, som den

den af alle og enhver hos os er bekendt, og den inderlige Affection, som vi alle Eders Kongelig Majest. tro Undersaatter bær til Eders Kongel. Majest. ved den store Fromhed og høyløblige Regjering, ved hvilken Eders Kongel. Majest. Arde-Lande og Riger, og vi alle Eders Kongel. Majest. tro Undersaatter regieres og beskiærmes, for alle andre Nationer kunde udsprede, haver jeg ved denne Occasion søgt Middel til at paafrænde min allerunderdanigste particulair store Affection og Taknemmelighed, for den bekiiste Eders Kongel. Majest. høje Gunst og Naade mod mig dermed fremdeles at conserve og forsøge; og jeg nu siden med største Hiertens Bæmodighed og Bekymring har fornummet, at mine Ubenner min Apologie meget vrangeligen for Eders Kongel. Majest. allerunderdanigst har forebragt, og mig derved søgt at betage den høje Gunst og Naade, som jeg mig derved af Eders Kongel. Majest. allerunderdanigst forventer; Saa betæller jeg Eders Kongel. Majest. paa det allerunderdanigste, for Eders Maj. sædvanlige høje Gunst og Naade, at jeg efter min forige allerunderdanigste Begjæring maa erklære mig paa nogle Poesier, som mig af General-Procureuren ere bleve optegnede, hvormed jeg og allerunderdanigst formoder, at give Eders Kongel. Majest. bedre Forsærenhed om hvis de mig saa vrangeligen har nåagt.

Interrogatoria, som forhen ere indførte, her
vises Læseren til, og svares dertil saaledes:

1, 2, 3.) Da er her paa min allerunderdanig-
ste Erklæring, at jeg til at spare Omkostning-
er baade paa Trykkerie og Papiret, som er
treddobbelst saa dyrt her, som til Lybeck, hvor
det er trykt af en Bogtrykker, ved Navn **M.
Schalkenz**, og er mig gandske imod (som
jeg og vil gjøre beviisligt) at han ikke har sat
sit, og Stædets Navn deri, efter som lættelig
kand etages, at da jeg mit Navn offentlig
i et Scripto vedgaaer, kunde det ikke være
mig til nogen Fordeel at udelukke Stedet, hvor
det er trykt, og at det ikke er censureret her,
veed jeg ikke nogen naadigst Kongel. Forord-
ning at være udgangen, til at censurere det
her, som paa andre Steder skal trykkes.

4) Formoder jeg underdanigst ingen Digres-
sioner i mit Scripto at have gjort, uden de,
som tilhører Materien, og det efter alle Vols-
tiske Skribenters Viis og Maneer, som als-
mindelig tillegger Moralia og Exempla, og i
all Methode er brugelig Modus tractandi ab
Exemplis, det samme og alle vores Skriben-
tere tilforu haver gjort.

5, 6.) Forstaaes ved alle dem, som tilforu og
endnu taler og ilde beskriver vores Danske Nar-
tion og Adel, Standen, Eders Kongel. Mær-
ker

jest. tro Undersaatter, udenlands, og man-
 ge derfor har begjæret det og endnu ønsket;
 Saa er det commune Votum, jeg siden sæt-
 ter, at den Danske Nations og Adels-Stans
 dens Ære, Navn og Rygte mod de Calum-
 nianters, som dem baade i deres Ord og
 Skrifter har angrebet, deres Bagvaskelse kun-
 de blive maintineret.

7) Om samme Apologie har jeg med ingen con-
 fereret, førend den blev trykt, paa det ingen
 skulle gjøre den kundbar, førend jeg selv nød
 den store Naade at offerere Eders Kongelig
 Majest. den selv, des større Gunst dermed at
 fortiene, for den store og høye Berømmelse,
 som jeg Eders Kongel. Majest. derudi aller-
 underdanigst og høyskyldigt tillagt haver.

8) Apologien udbiser her tværtimod, at jeg
 mangfoldige gange og altid har nævnet Hans
 Kongel. Majest. Regiam Majestatem, uden
 alene paa det ene Sted, hvor jeg nævner
 Hans Kongel. Majest. Celsissime Regum;
 Thi om jeg der havde sat Majestas Regum,
 havde det været corrupt og ond Latin, og jeg
 derfor faaet Spot af alle lærde Folk. Der-
 til bevises og af den Præfation, som Groc-
 us har gjort de Jure Belli & l'acis og der
 diceret selv til Hans Kongel. Majest. af Frankri-
 ge, hvor Hans Kongl. Majest. nævnes Eminen-
 tissi-

tissime Regum, endog den Titul af Majest. ligesaa vel der, som her, er brugelig, og denne Grotii store Forstand og Lærdom er fundbar i alle Verden; Dertil med er Celsitudo en Character, som altid og endnu tillige med Majestats tillegges Herrer og Konger apud Latinos.

9, 10.) Med denne Udskrift skal udi all Underdanighed efterkommes; Og at Christian den Tredie ikke havde givet dem Forlov til at forfatte deres Apologie, dersom han ikke holdt det for billigt, at de burde conserve deres Navn og Rygte, foruden at det i sig er Juris Naturæ Proprium.

11) Det er langt baade fra mine Tanker og mit Skrift, at Hans Kongel. Majest. is er betient af høifornuftige Raad; Thi Apologien udtrykkelig formelder det samme, og i sandhed i høieste Maader berømmet Hans Kongel. Majest. bruger i sit Geheimer Raad.

12) Saa som jeg allene kortelig og simplicitet af andre Historiographis har forfattet Christiani terti. høitløbige Ihukommelses Liv og Levener, saa har jeg herudi indført det samme, som jeg for ikke Historiens Skyld at følge kunde forbigaae, som andre vores Stribere,

tere, denne Post har skrevet om *Christiano Tertio*, og den dediceret til høyløblig *Jhu* Kommelse Kong *Friderico Tertio*, som er at lære hos *Johannem Svaningium in Opere posthumo Steph. Stephani Historiographi* i vore Tider; Hvilket jeg og derfor allene underdanigst tormoder, ikke kand regnes mig til nogen Forseelse i nogen Maade.

13) Herudi har jeg iligemaade forfulgt Historien; Og at der jo undertiden baade her og paa andre Steder, ubi Frankrige, Engelland og Skotland, fremmede Nationer ere indkomne, som har forarsaget meget ondt, naar de ere komne til høye Bestillinger, og tilforn været ydmyge og fromme, bevises baade med *Mester Diderich Slagheck*, som var ett *Westphaler* i *Christiani Secundi* Tid; Og *Meursii* Ord ere pag 36 disse: *Quemadmodum evenire sere solet, ut quos fortuna ex humili obscuroque loco eductos in excelso collocavit, vix consistere possunt, animoque efferantur, ut ruina graviore mox præcipites deturbentur. Ita ille insolens felicitate se efferre, cæteros autem eujuscunqve demum ordinis atqve loci aspernari, insuper nonnullis etiam insultare &c.*; Og med *David Ridg*, som var ett *Italiener*, it. *Borweld*, som tiende *Dronning*

December 1753.

P p

ning *Maria* af Skotland, hvilke vare fremmede, og af ringe Herkomst, men der de fik Magt og Myndighed, skyndede de til ondedaad, som Historien videre formælder; Saa og *Granvella* under *Philippo 2do.* Kongen af Spanien; Foruden mange andre forrige Elders Exempler er og bitterligt, i hvad trouble Tilstand vores Fæderneland var, særdeles før end *Christianus Tertius* kom til Regieringen, da de Lybske under deres Borgemeister *Marcus Meyer*, og andre Fremmede under *Græv Christopher* af *Didenborg* havde Riget inde, hvis strenge Comportement, til at undertrykke Nationen, Historien videre udviser.

14) Saa som ingen Herre og Potentat selv kand see og erfare, hvad Pragt og Overdaadighed der forefalder i particulaire Huse allevegne udi deres Lande, baade i overflodig Gjaestebud og Klædedragt, saa kand det ikke heller være andres Skyld, hvor saadant ikke remederes, end deres, som det seer og fornemmer, og ikke andrager eller giver tilkiende, hvilket jeg og har forklaret med disse Ord: *Illorum Culpa.*

15) Hvor formedelst jeg vidtløftigen i det heele *Scripto* repræsenterer en ond Regiering, ders til er min allerunderdanigste Erklæring, at det ingenlunde skal findes, at jeg i det heele *Scripto* to nogensteds det allerringeste taler om en ond Her

Regjering, men allene allerlidst i Apologien af andre Skribentere, som jeg der har indført, har gjort Forskiel paa onde og gode Regentere, og det efter den almindelige Regel: *Quod contraria juxta se posita magis illustant*; Eil at bevise det med, at høylovlig Iuhommelse Kong *Frideric den Tredie* ikke gjorde os til Trælle, som den *Calumniant* beretter i sit Skandskrift, men tværtimod, at han var en god Konge, og benaadede os med gode og store Privilegier og Friheder; Og det er en general Mening hos Skribentere, at det er en skadelig Ting hvor saadanne Folk findes hos Herrer og Forster, som for at søge deres egen privat Nytte, ofte lader ilde om andre og besører dem, da tit Dyrligheden ikke andet kand viide end det, som de siger; hvilket og er *Curtii* og *Taciti* Ord, it. *Lipsii* og andre politiske Skribenters Mening, hvilke jeg og har efterfulgt, saa jeg ikke har taget det af mig selv, men er en andens Ord, som siger det samme; *St. Nero* troede alt det hannem blev sagt, enten det var ondt eller godt, er *Taciti* Ord, og af ham udtaget allene som et Exempel. Jeg har ikke sagt, at Herrer og Forster bør at bruge deres Indsødde, men at de gjerne bruger; hvilket Hans Kongel. Majest. vores Allernaadigste Herre selv gjør med sine Nationale-Folk og Regimenterne her i Landet; Og

saasom enhver Armee er sammensat af adskil-
 lige Nationer, og jeg dog i vor Apologie
 ikke har indført enten en eller anden fremmes-
 de Folk, men allene generaliter melder om alle
 Nationer, og statuerer det samme, som alle
 andre Statister og in Republica forfarne
 Mænd for mig har gjort, at enhver Herre og
 Første Land langt mere forlade sig paa sit eget
 National-Folk, som segte for deres Konge,
 deres Fæderneland, samt for deres Hustruet
 Børn, Gods og Formue, end paa Fremmes-
 de, som allene segter for Penge; Og saasom
 iblant alle Nationer i Verden af den Militaires
 Orden findes mange brave behiortede Caval-
 liers og Soldater, saa kunde og ikke negtes,
 at iblant andre Nationer og findes andre ubehi-
 ortede, og saasom Calumnianten kalder vor
 Danske Nation *Cervos fugaces* (løbende Hjor-
 te) saa kand de og derfor have mig undskoldt,
 at jeg af de, som af den Militairiske Orden
 kunde findes ubehiortede af andre Nationer,
 tillegger dem det samme Prædicatum: *Galea-
 tos Lepores* (behielmede Hare) dog endøet
 god Cavallier og Soldat hermed umeent; og
 at jeg endelig har fulgt den samme Mening,
 som alle andre, der Historiske og Politiske
 Materier har tracteret, at man sig best kand
 forlade paa sine egne National-Folk, det som
 og er en Regel in omni politica, som bevi-
 ses af *Tacito, Livio, Machiavello, Lipsio,*

flo, og mange andre, som jeg og mig erby-
 der vidtloftigen at demonstrere og afbevise; jeg
 og ikke har statueret, at man ikke skal bruge
 fremmede Nationer til Militair-Tjeneste; thi
 saasom ingen Militair Herre til Krig at fore
 Land undvære fremmede Nationers Hielp, saa
 er dog raadeligt, at, saa fremt det skee Land,
 deres største Magt bestaaer i deres eget Natio-
 nal-Folk, og overgaaer andre fremmede ge-
 bornene Nationers Hielp, saasom Livius, en
 af de allerbeste Politices iblant de Romere,
 derom udtrykkeligen formelder med disse For-
 malier: Id cavendum semper Ducibus,
 Exemplaque pro Documentis habenda, ne
 ita exteris credant auxilium, ut non plus
 sui laboris suarumque proprie Virum in
 castris habeant, vid. Liv. Pag. 25. 33. hvor-
 om og videre er at læse hos Tac. Hist. 53 item
 Hist. 47. 63. item Annal. 3 145. Tac. Hist.
 21 23. item Curt. 1039. og at E. K. M. jo
 selv Allernaadigst maa være i samme Tanker,
 og meere eiſter sit eget National-Folk end an-
 dre, eragtes deraf allerunderdanigst, at E. K.
 M. har anrettet til Landenes Forsvar saa man-
 ge Danske Regimenter af Landsfolk, saa at jeg
 underdanigst troer vist, at her findes langt fle-
 re National-Folk i E. K. M. Tjeneste her i
 Danmark end af fremmede; er ogsaa heri
 foruden i almindelig Ord og Tale, hvorledes
 E. K. M. i høieste Maader skal have berom-
 met

met de gamle Danske Regimenter under **Sal. General-Lieutenant Rosenkrantz** frem for alle andre, og at **E. K. M.** eget **Lib-Regiment** meest bestaaer af Danske National-Folk.

- 17) Det er og en almindelig Regel hos alle Skribentere og Statister; mens jeg i allerdybestillenderdanighed protesterer hart derimod, at den, som Apologien har expliceret, ikke ret har udtolket disse Ord: *Immoderata Tributa acerbe a subditis conquisita*, er langt fra de ere ret udtolkede; Thi baade jeg og alle de, som tilforn derom for mig har skrevet, siger, at de Skatter, som ere tunge for Folk at bringe til bese, giver meere **Abind-Syge** end **Størte** i Landet; som bevises med **Buxhornio**, og den fornemme **Franske Skribent Cominæo Lib.** 10 hvoraf jeg det ogsaa haver taget, saa det derfor ikke er mit **Judicium**, men deres og alle andres: Saa **kand** og **Kong Christ.** den **Tredie** ikke andet have meent, end som han dermed i **Gierningen** beviiste, og derfor efter **Krigens Ende** forlindrede de store Skatter, hvilket og vores **Allernaadigste Herre** og **Konge** efter **Krigens Ende** ogsaa **Allernaadigst** haver gjort: jeg og ellers som en redelig og god **Ungder** saaat **udtrykkelig** formelder i mit **Scripto**, at **Skatter** endelig gøres fornøden af **Ungder** saatterne at gives, med disse klare Ord, som jeg **expresse** haver indført af **Tacito**: **Neque** **quies**

quies gentium sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis queunt haberi; hvoraf sees Land, at jeg selv iiraader og approberer alle Skatter til Landes og Rigers Conservation.

18) Jeg formoder allerunderdanigst, at det Land med Billighed ikke ilde optages, at jeg, saa som en Politicus og in Historicis verseret, holder for raadsom, det som og alle andre statuerer, og raader meere til Fred end Krig; Og hvad Glæde Krig os har paaført, naar vi derudi ere blebne indviklede, og at vi i fremfarne Kongers Tider hastig havde mistet det, som vi tilforn havde vundet; hvilket dog ikke Land være S. R. M. eller Nationen til Forkleinselse, langt mindre af mig saaledes forstanden, som selv er en god Dansk Patriot under min allernaadigste Herte og Konge, eftersom det samme er tilforn vederfaeret alle andre Nationer ved Lykkens Ubestandighed for enhver.

19) Det skal, som jeg allerunderdanigst formoder, ingenlunde befindes, at jeg har skrevet enten her eller nogensteds, at jeg holdte det for den beste Regierings Form, med hvilken Christ. Tercius regierede, eftersom jeg selv endeligen holder for, at det er den beste Regierings Form, med hvilken vi her nu regieres under vorres Allernaadigste Herte og Konge,

under hvilken høyløblig Regiering jeg ogsaa
 ønsker og agter (næst Guds Hielp) allerunder-
 danigst at leve og døe; og derfor i vor Apo-
 logie E. K. M. høyberømmelige og høysamm-
 tige Regiering i allerstorste Maade allerunder-
 danigst roser og berømmer, som Apologien
 udbiser, og de Ord som jeg har indført, neml.
remoto armorum strepitu, vox legum re-
verenter audita fuit, Religio floruit, Ma-
gistratui inferiori salva mansit auctoritas,
amœna surrexerunt studia, & singulorum
civium in immensum succrevit felicitas;
 Ere de selvsamme Ord, som Johannes Svan-
 ningius in *Stephanium* Ord fra Ord
 om Christ. Tercio har indført, som var E.
 K. M. Hr. Farsaders høyløblig Ihuftommelse
 Kong Christ. den Siendes fornemmelste
Historicus; hvoraf allernaadigst kand erfarede,
 at det er ikke mine Ord, men vorcs egne Stri-
 benteres,

- 20) Apologien indeholder pag. 35 disse Ord:
 at i all den Tiid blev ingen Fæstning med
 Magt erobret af Fienden, uden Fredericia,
 Cronborg og Naschou, hvorudi vare sæt-
 te til Commendanten ikke Danske, men frem-
 mede Officiere, og ikke med ringeste Ord har
 jeg skrevet, at de derfor blevne uideagne, at
 der laae fremmede Officiere og Commendan-
 ter derinde; saa at den, som dette har oppi-
 ceret, det ikke ret har udtolket. 21

21, 22) Det har mig ikke været bevidst; thi han laides endnu af alle, som baade taler og skriver om ham, Ulfeld, og den Plads, hvor hans Gaard stod, Ulfelds Plads, og Stortet Ulfelds Størte; Item i Stads Grundarten om Matriculen sættes udtrykkeligen Corfix Ulfelds Plads, og den, som har skrevet den Skandskrift, nævner ham Ulfeld; saa sig jeg og at svare med lige Navn, ellers kunde ingen forstaaet, hvem det var. Hans Sag holdes for mørk, ikke saavidt den Høyeste Ret befandt den, mens saavidt hverken den Høyeste Ret eller nogen i Landet kunde penetrere, hvem der var i Conspiration med ham. Saa forklarer jeg og mine egne Ord in Apologia, at vi os med hans Sag intet vilde besætte, men alleeneste taler derom, at Adelen bliver høyt fordagt i samme Forræderie, som han begik, og var saa forblommet, at der blev holdt Bøn i alle Kirkerne i Kiøbenhavn at Gud vilde aabenbare dem, som havde været i Forræderiet med ham, og ikke ere komne for Løst, mens endnu mange i denne Sag fordægtige: Item Posten optaget, og Brevene aabnede til at fornemme, hvem der havde været i Ledtog med ham i samme Forræderie: Vi og derfor maatte forfatte en Apologie, som offentlig gik i Tryk; Ellers at han jo var en forfaren Mand, som Scriptum formelder, og from baade imod sine egne daglige Betien-

tere, og andre fattige Folk, var alles Ord og Tale, og derfor meget elsket og afholden af Hans Kongel. Majestet selv, og ophøyet til flere Bestillinger; saa at jeg beskriver ham saadan, som han tilforn var, førend han angik betyede Forræderie og andet Galenskab, som mange Exempler udbiser allevegne i Verden, saa at saadant Forræderie ikke kand betage nogen, at de jo kand have været fromme og forsvarne, førend de havde begaaet saadan grov Forfølse: Men ingenlunde i Ewigghed approberet jeg de hans Forrædiske Actioner, som han siden tog sig til, mens langt meere siger pag. 38 at han blev dømt skuldig propter atrocis in Caput Regium Machinationes, har og tillagt ham pag. 38 og 39 flere Lyder end han blev dømt for, nemlig stor Stolthed og Overmod imod sin Herre og Konge, og raader andre til at see sig bedre for, og med tilbørlig underdanig Ære og Respect at anstille sig imod deres Overghed, og for alle Ting forlade sig paa Guds og en god Sambittighed, og see til, at de kand nyde deres Herres Gunst, som de tiener, som de pligtig og skyldig bør at gjøre: Disse ere mine egne Ord og Formalia pag. 29. Frem og at det Forræderie, som han gjorde, ikke kunde regnes vor gandske Aldelstand til Ondde: Hastelig og ufornødentlig blev hans Forræderie aabenbaret, og han derfor straffet, ders fore næbnet jeg præproperam Eversionem; Saa

Saa var han og beskyldt, og derfor sætter *impacta Crimina*; thi *impingere Crimen* er at beskylde eller give Sag.

23, 24) Hertil er mit allerunderdanigste Svar, at, til at bevise vores Troskab mod vores Allernaadigste Herre og Konge Høyløblig Jhusommelse, var det et af de visseste Argumenter mod Calumnianten den Beskrivelse, som han sendte til Commissarierne Sal. Peder Lange og Manderup Due, at de vilde undergive dem Kongen af Sverrig, at vi dog mod alle de Motiver, som han der indførte, bleve standhaftige under vores egen Herre og Konge til at gaae i Liv og Død med ham, og leve vores Lives Tid under hans høyløblige Regiering, hvilket jeg derfor ikke gandske har kunnet udelukke: Originalen deraf blev leveret af Commissarierne til H. K. M. selv, men Copie fandtes blandt mange baade Udel og Wadel paa de Tider.

25) Det veed Gud, jeg det ikke i ringeste Maade har fortrydt, som paa er kiendt; thi dersom jeg det havde gjort, kunde jeg endda siden begivet mig derover, og enten selv eller ved andre Betiente ladet svare dem, efter at jeg havde faaet mit Gods i Possession igien, som var hengivet til andre af Kongen i Sverrige; Mens jeg derfor med allerunderdanigste og pligte

pligtffuldigste Standhaftighed ikke vilde aflegge Eed til de Svenske, for at tiene min egen Herre og Konge, og forblive min Livs Ende under hans betømmelige Regiering, som uinderdanigst meenes at være intempestiva Constantia for den store Glæde og Fare, som jeg da var bestød udi, som videre forklares med mine egne Ord, pag. 46.

- 26) At Calumnianten saa høyt har angrebet alle Stænderne her i Riget, saasom vi Frinde have supprimeret den omskrebne forrige Arvefættighed, og vilde gjøre os suspect for H. R. M. ligesom vores Forsædte havde tilegnet sig den Rettighed af forrige Kongers Udvælgelse, og derhos kaldet de fornemmeste Rigens Mænd og Raad insolentes, som er et meget bespøtteligt Ord i det Latinske Sprog, og det som meere er, har derforuden søgt at denage H. R. M. Høyløslig Ihukommelse den store Ære og Reputation, at H. M. ved sine Høyløslige Kongelige Meriter og Qualiteter har forhvervet sig den høyløsligste Souverainitet, som hans Forsædte for ham ikke havde erlangt, og alt det øvrige i denne Post findes hos alle vores Skribentere, Ord fra Ord, hos Særo, Albert. Cranz, og Meursium, som siger: *Fæminæ insolito parere Imperio se indignum arbitrati &c. in Harald's 3tii Historia.*

27) 28)

27, 28) At *Scriptum* gjør den sædvanlige *Dis-
tinction* imellem gode og onde Regentere, er
derfore skeet, *quia contraria juxta se posita
magis illucescunt*, dermed des klarligere at
bevise at H. K. M. var en from, god og mild
Konge mod sine Undersaatter, og ikke gjorde os
til Trælle, som *Calumnianten* siger, hvorføre
jeg og i høieste Maader har betømmet den sal.
Herre, og har beviist hans store Dyd, From-
hed og Bevaagenhed imod os, med de mange
store skionne Privilegier, som H. M. af Høy-
Kongel. Mildhed forundte baade Adelen, og
de andre Stænder her i Riget, som er et vis
Tegn, at H. M. var en from og god Herre,
og ikke gjorde os til Trælle: At den, som *Ap-
pologien* haver verteret, bruger disse Ord,
at jeg skriver, det skal være Regentere en Lær-
dom, hvorledes de skal stille sig, ere *Meurs-
sii*, vores fornemmeste Skribenteres i *Christ.
Warri Eider*, hans egne Ord i hans Hi-
storie, som han har dediceret høyloblig *Jhu-
somme Kong Christ. den Gierde*, som jeg
dog ikke paa dette, men paa et andet Sted haver
indsført: *Omnibus illustre exemplum quam
incertæ res humanæ, nec potentiam, quam-
vis summam, unquam diuturnam esse, ni
virtute ac prudentia mæximæque modera-
tione animi temperetur, atque sic exercea-
tur, ut in se exercere quisquam velit*
Lib. 2. pag. 80. Hvoraf lettelig fand sluttes,
at

at hverken han eller jeg kand have skrevet det til nogen Præjudice: og ellers alt det, som her findes om denne Post, og Distinction om gode og onde Regentere, ere ikke først mine Ord, men alle de fornemteste Skribenters, som findes, og derom skrevet haver, hvoraf jeg det ogsaa haver taget, neml. af Lips. L. 6. *item Olao Magno Lib. 8. Cap. 22. item Mariana L. I. C. 5. & L. 3. c. 3. item Burbonio, item Machiavelli Disput. in Livium; item Charon de la Sageffe livre troisieme Chap. 2. pag. 491. 492,* som er holden for den berømmeligste Skribent i saadan politif Materie; *item af Erasmo Rotterodamo De Idea boni Principis,* foruden mange andre, som jeg underdanigst kunde allegere, om mit Bibliotheqve og Bøger havde her ved Haanden; Og er det samme som alle andre Auteurs det beskriver; Saa at alt hviis videre i vor Apologie er indbefattet, harvet jeg uddraget af alle andre lovlige Skribentere, og fornemmelig vores egne Danffe Monumenter; hvorudover jeg allerunderdanigst formoder, at jeg ingent Forseelse derudi haver begaaet, at jeg haver skrevet det samme, som saa mange fremmede Auteurs for mig skrevet haver, *H. K. M. Høylovlig Ibhømmelse og E. K. M. ved saadan Distinction til allerhøjest Berømmelse, som Apologien indeholdet*

pag. 105.

29)

29) Herom er vores Meursil Ord i Kong Hanses Historie: Gens quæque paulo erectioris animi eo plus est ingenio, ut imperiis suorum non gravate Morem gerat, externorum irritetur, & cum se Fide eorum dubitare ostendat, facile eam per Occasionem &c. pag. 59. Dog sætter jeg dette ikke generaliter, eller derudi haver nogen Betænkning, anden end som jeg mig underdanigst erklæret haver til den foregaaende 16de Post.

Endessa contesterer jeg og herhos for den allerhøieste GUD og E. K. M. i denne min høye og væderlige Alderdom, da jeg snart ikke kand vide min Døds Dag eller Time, at jeg (saa sandt GUD skal være min Siæl naadig!) med dette mit Scripto, og ved den store Berømmelse, som jeg derudi allerpligtfuldigst og underdanigst har allagt E. K. M., haver forventet E. K. M. sædvanlige høye Günst og Raade imod mig at conserrere og forsøge E. K. M. allernaadigst at emplygere mig i et eller andet, hvorved jeg kunde bevise E. K. M. ligesaa stor Trostfab og Tieneste, som jeg i denne vores adelige Apologie allerunderdanigst har betegnet E. K. M. min pligtfulde Affection, til at giøre E. K. M. høye Kongelige Dunder og berømmelige Regiering kundbar for alle Nationer i Verden, og beder af mit inderste Hierte, at den allerhøieste GUD vil opholde

602 **Hr. Ole Rosenkrantz**

holde **E. K. M.** under sin trygge **Beskræftigelse**
med et langt **Liv** og **Løbnet**, og en lykkelig **Næ-**
giering!

Eders Kongel. Majests.

Kjøbenhavn d. 2. Nov.
No. 1681.

allerunderdanigste og
pligtfuldigste tros
Tienet

Olaf Rosenkrantz.

Herpaa fulgte en **Skrivelse** til **Cansler Hr.**
Friderich von Ahlefeldt, saaledes ly-
dende:

Høyvelbaarne Hr. Gros-Cansler!

Eders Høygrevelig Excellence erindret jeg
herved paa det allertienstligste om min allerunder-
danigste **Begiering** til **H. K. M.**, at om **H. K.**
M. ikke allernaadigst vilde lade **Sagen** falde, da,
naar de tilforordnede **Kongelige Commissarier** mig
tillige med vor **adelige Apologie** og **Erklæring**
skulde **examinere** eller **paakiende**, at **H. K. M.** dog
vilde **bevise** mig den **store Naade**, at **General-Fi-**
scalen maatte **intet** have **dermed** at **bestille**, paa
det jeg kunde **undgaae** den **store Spot** og
Bantrygte, som ellers **dervaa** vilde **følge**, at jeg
ved **hannem** skulde **prostitueres** og **udraabes** over
det **heele Land**, i **Steden** for den **høye Gunst**
og **Naade**, som jeg mig af **H. K. M.** **Allerun-**
derdanigst havde **fordentet** for den **store Berøm-**
melse,

Hr. Ole Rosenkrantz. 603

messe, som jeg haver gjort H. K. M. for alle andre Nationer i Verden.

Eders Høngrevet. Excellences

København d. 14. Nov.
No. 1681.

allertienstviligste og
pligtfuldigste
Tjener

Olef Rosenkrantz.

Ordre

Alle Commissarierne, som vare Hr. Holger
Vind, Jens Juul, Ove Juul, Eys-
ler Holt, Erich Banner og Diderich
Schult, alle Geheime-Raadet:

Vi Christian den Femte etc. Vor sonderlig
Gunst tilførs: Efter som Botes Geheime-States
og Justis-Raad, Friherre Hr. Olf Rosen-
krantz til Egholm og Enggaard, Ridder, ha-
ver i Trykken ladet udgaae og i Bore Riger og
Lande distribueret et Latinsk Scriptum, kaldet A-
pologia Nobilitatis Danicæ contra Franciscum
Lorenzum, Johannem Bunonem, aliosque infen-
dissimos Nobilitatis hostes, ubi den Intention,
som han foregiver, at refutere noget, som be-
meldte Auctores for lang Tid siden skal have fre-
bet den Danske Nation og Adels-Standen til
Sorgagt, hvilket Vi Os, saavidt som det an-
gaar, Allernaadigst vel havde ladet besalde,
der

December 1753.

604 Hr. Ole Rosencranz.

derfor ikke adskillige Expressioner og andet derudi havde været indført, som en saaledes havde blevet tilladt derudi at indføres, og i saa Maader den gandske Verden kundbar at gøres, hvis det efter Vores Elskelige Hæder Hr. Faders Salig og Høyløblig Ihukommelse derom Allernaadigst udgangne Foreordninger af dato Kiøbenhavn den 6 May 1667 tilbørligen havde bleven revideret og censureret, for det i Trykken udgik. Da, som Vi derudover er bleven forarsaget allernaadigst at anbefale Vores General-Fiscal derpaa udi Vores Generals Procureurs Overvarelse at tale, er Vores allernaadigste Billie og Befaling, at I retter Eder Lovlighed efter, saa snart lovlig Etævnning af bemeldte Vores General-Fiscal tagen er, Sagen mod bemeldte Hr. Oluf Rosencranz for Eder udi Vores Danske Cancellie, dog inden I søgte Døre, at tage, og da paa hvis Eder enten af forskrevne General-Procureuren eller General-Fiscalen proponeret, eller i Rette sat vorder, endeligen og forsvarligen at domme, og Os siden selv Dømmen, forend den affagt vorder, under Ederes Hænder og Signeter alleruunderdanigst at tilstille. Det med icke, Hafnia den 12 Nov. 1681.

Christian R.

Den Kongelige Ordre til General-Fiscalen Jens Clausen, om at tale paa den Sag imellem Hans

Hans Kongel. Majest. og Hr. Oluf Rosenkrantz var denne.

Christian den Femte 2c. Vor Naade tilforn. Eftersom Geheime Raad Friherre Hr. Oluf Rosenkrantz haver i Trykken ladet udgaae, og i Bore Riger og Lande divulgeret et Scriptum, paa Latin, kaldet Apologia Nobilitatis Danica, &c. som Vi allernaadigst ville, at Du i Bores General-Procureurs Overbærelse skal paatale, og hvis Forseelse derudi af hannem kand være begangen, videre med Lob og Ret udføre: Da er Bores allernaadigste Billie og Befaling, at Du herom tilforn med bemeldte Bores General-Procureur confereret, som Dig all Information om Sagens Bestaenhed skal give, og hvortledes i samme Sag skal procederes, og haver Du hannem siden for de af Os allernaadigst tilforordnede Commissariet (hvis Navne Du af hvsfolgens de rigtige Gienpart af den dennem allernaadigst givne Befaling videre kand fornemme) med allerforderligste skee kand, til Sagens endelige Paakendelse, i Bores Danske Cancellie at indstævne, og Dom over hannem forhverve. Der efter Du 2c. Hafnia den 12 Nov. 1681.

Christian R.

Ordren til General-Procureuren Peter Scavenius at anderrette General-Justits-
len

606 Hr. Ole Rosenkrantz.

len, Jens Clausen udi den Sag angående
de Hr. Oluf Rosenkrantz, er af samme
dato og forfattet i den almindelige Stil.

De Kongel. Commissariers Stævning verimod,
hvoraf en Glenpart ved 2de Cancellies-Bud blev
leveret, og forkyndet den 21 Novembr. 1682
saaledes:

Vi underskrevne Hr. Holger Vind til
Hartsted-Gaard, Ridder, K. M. Vice-Camp-
ler, Hr. Jens Juul Friherre af Julinge,
Herre til Worgaard, Ridder, Hr. Ove Juul
til Willestrup Stiftbefalingsmand over Aars-
huus Stift, Ridder, Hr. Eyer Friherre af
Zold til Holchenhavn og Elkær, Ridder,
Hr. Erich Banner til Øregaard, Stiftbefa-
lingsmand over Uggershuus Stift, Ridder,
og Diderich Schulz til Jindstrupgaard og
Zellestrup; samtlige Hans Kongel. Majest.
Behøvs-Raadet ic. Giøre bitterligt, at have
bekommet H. K. M. Børes allernaadigste Kon-
ges og Herres naadigste Befaling at kiende og
domme i en Sag, som Høystbemeldte H. K. M.
General-Fiskal Imod Høvedle og Velbaarne
Friherre Hr. Oluf Rosenkrantz til Egholm
og Enggaard, Ridder, og K. M. Geheimers
Stats- og Justits-Raad, angående et Skrift
af Velbemeldte Hr. Oluf Rosenkrantz, kaldet
Apologia Nobilitatis Danicæ &c. skulde udføre; da

da haver Velbemedte General & Tiskalen for
 Os ladet berette, hvorledes han sig ober sam-
 me Skrift og dets Autor hønligen haver at be-
 sørge, i det Hr. Oluf Rosenkrantz ey alle-
 ne uden Revision og Censur tvertimod derom al-
 lernaadigst udgangne Forordning, samme Skrift
 haver ladet trokke, overalt divulgere, og til al-
 mindelige Boglader at forhandle overdraget, mens
 at han og derudi har gjort mange Digressioner,
 hvorudi endeel er aabenbaret, som af ham, som
 en Geheime-Raad og Hov-Kongel. Tjener, bur-
 de holdes hemmelig, særdeles hvorved Sal. og
 Hønløblig Tjukommelse Frider. Tertii og H.
 K. M. nu Dores allernaadigste Herres og Kon-
 ges Høyprikelige Navn og Hov-Kongel. Respect
 præiudiceres, item endeel fornemme Personer og
 besønderlig af de fremmede Nationer bestaammet,
 og tillagt Corfis, tilforn kaldet Ulfeld, den Be-
 rommelse, hannem som en condemneret og in Ef-
 figie justificeret Person ey sommede, og ellers
 paa adskillige Steder og i adskillige Maader et og
 andet indført, som strider mod H. K. M. Sou-
 veraine Regjering og egen allerunderdanigste af-
 lagde Sed, med andet meere, som General & Tis-
 kalen for os i Ketten ydermeere agter at demon-
 strere. Thi støvne Vi forbem. Hr. Oluf Rosen-
 krantz herom at møde for Os i Kette paa det Dans-
 ke Tauerne her for Kiøbenhavns Slot førstoms-
 tede Fredag Estermiddag, som er den 25 Nov.
 og da baade at medtage den paaberaabte Bewiis-
 ning

ning at Bogtrykkeren mod hans Billie haver udeladt sit og Stædets Navn, hvor dette hans Skrift er trykt, desligeste den Udskrift af Adelsens Apologie mod den gemeene Mand efter Christiani Tertii Formaning, saabelsom Corffie tilforn kaldet Ulfeld, hans Brev til Adelen, at de vilde undergive dem Kongen af Sverrig, til ligemed hvis andet, han til sin Befrielse eragter fornødent, at da herom Land gaaes, hvis Ret er; det til Vidnesbyrd under Bore Signeier og egne Hænder. Hafn. d. 17 Nov. 1681.

Hr. Oluf Rosenkrantz tilskrev derpaa Ober-Jægermesteren **Græv Reventlau** følgende Brev:

Hochwohlgebohrner

Hr. Ober-Jägermeister

Ihro Hoch-Gräfl. Excellence erindre ich hiemit alledienstwilligst seiner guten Zusagen Ihro Königl. Majest. meinewegen unterthänigst zu sollicitiren, das Ihro Königl. Maj. mir nicht wolle so ungnädig seyn, durch den General-Fiskal verfolgen zulassen, weil ich in meinem Gewissen versichert, und vor dem allerhöchsten Gott contestire, das ich in meinem Scripso nicht das allgeringste eingeführt, das Ihro Königl. Majest. zu wieder, sondern ohnfehlbar verhoffet, Ihro Königl. Majest. grosse Gunst und Gnade dadurch zu erlangen, daß ich Ihro Königl.

K. Majest. grosse Tugend und hochpreislliche
 Königl. Regierung für allen Nationen in der
 Welt habe kundigetban. Ich bitte dienstlichst,
 Ibro Hochgräfl. Excellence, als einer von meis-
 ten besten Freunden, wolten mir die grosse Af-
 fection erweisen, Ibro Königl. Majest. dieses und
 meine hiereingeschlossene unterthänigste Supplie-
 que favorablenient und allerunterthänigst zu insi-
 miren, welche Eure Hochgräfl. Excellence grosse
 Faveur und Freundschaft ich alle Tage meines
 Lebens zu demeriren suchen werde, und verbleib
 be Eure

Hochgräfl. Excellence

Copenhagen den 19
 Nov. 1681.

dienstwilliger

Olef Rosencrans.

Der Bønnes-Skrift til Hans Kongl. Majest. som
 fulgte med forestaaende Skrivelse var fol-
 gende:

Allernaadigste Arve-Konge og
 Herre!

Jeg fand ikke noksom beflage for Eders K.
 Majest. min store Ulykke at være kommen i Eders
 Kongel. Majests. Unnaade for det Skrift, som jeg
 dog til Eders Kongelige Majestæts storre Be-
 kommelse har frevet, mens meget vrangeligen
 for

for Eders Kongel. Maj. er expliceret, saa vilde Eders Kongel. Majest. selv naadigst eftertænke, at, om jeg noget deri havde skrevet, som i ringeste Maader kunde været Eders Kongel. Majest. imod, jeg da ikke i Steden for den høye Gunst og Naade, som jeg mig ved den store Berømmelse, jeg haver gjort over Eders K. M. havde fordristet mig til, baade at dedicere og levere E. K. M. selv Bogen allerunderdanigst i Hænde; Jeg beder derfor i allerdybeste Submission, at E. K. M. ikke vilde i denne høye og hæderlige Alderdom lade mig overgaae den store Despect, at jeg af Justits eller Procureuren skulde tiltales og prostitueres til gemeene Ryg og Rygte over det heele Land. E. K. M. vilde min høye Uskyldighed allernaadigst betragte, og ikke ved nogen Tiltale mig saa uskyldig lade forfølge for den høye Gunst og Naade, som jeg mig ved samme mit Skrift usædvanlig og allerunderdanigst havde forventet. Jeg og alle mine resterende Nar og Alder allerunderdanigst og høfligtsskyldigst i alle Occasioner vil anvende til Eders Kongel. Majest. og det Kongel. Guds troe og skyldigste Tjeneste, forsonskens des Eders Kongel. Majest. af mit inderste Hjerte et langvarigt Liv og Levnet, og et lykkelig Regimente!

Eders Kongel. Majests.

København den 19 Nov.

1691.

Allerunderdanigste og
pligtsskyldigste Tjener
Olef Rosenkrantz.
Hv

Hr. Ole Rosencranz. 611

Derpaa mødte Baron Oluf Rosencranz første gang for Commissionen paa Cancelliet for Kjøbenhavn Slot den 25 Nov. 1681, hvor da blev indleveret General-Fiskalens Indlæg af dato samme til Commissarierne, saa lydende:

Høj- og Velbaarne Herrer!
Kongel. Majest. Geheim-Raader.

Efter Hans K. Majest. min Allernaadigste Konges og Herres naadigste Befaling af 12 Nov. næstfølgte, haver jeg til i Dag for Eders Excellence ladet indstævne høystbemeldte H. K. M. Geheim-Etats- og Justis-Raad, Friherre Hr. Oluf Rosencranz til Eggholm og Enggaard, Ridder, for et Latinsk Skrift, kaldet Apologia Nobilitatis Danicæ contra Franciscum Irenæum, Johannem Bunonem, aliosque infensissimos Nobilitatis Hostes, som han under sin Navn haver ladet i Trykken udgaae, hvorudi jeg formener, at Hans Excellence sig høfligen haver forseet i adskillige vigtige Poster, baade imod den Lydiighed og underdanig Respekt, han efter sin Eed og Pligt burde at have haft for H. K. M. og Kongel. Majest. høfløselige Sal. Forsædres Højberømmelige Navn og Ættermæle, saa og imod H. K. M. Souveræine Regiering, og derhos med Haarde og Kam-

melige Ord angrebet fornemme høye Personer, som enten haver været eller endnu kunde være i H. K. M. Tjeneste. Ja han har understaaet sig at censurere store Herrer og Kongers Regieringer, og saasom foreskrevet alle Regentere en Maade, hvorledes de skulde forholde sig, om de ellers vellykkelig og sikker vilde regiere: og endelig divulgert det, som **Hans Excellence**, som en Geheimeraad og Høy Kongel. Tjener, burde have som en rejsindrig og formistig Politicus udeladt og holdt gedult, med andet meere, som af de af General-Procureuren opfatte Spørsmaaie er at see, og vidtløftigen skal i efterfølgende Puncter proponeres, og af hans egne Ord klarligen bemærkretes:

1) Paaftaaer jeg paa **Hans Kongel. Majest.** Vegne, at **Hr. Baron Oluf Rosenkrantz** sig høyligen haver forgrebet mod H. K. M., i det han samme sit Skrift haver ladet trokke paa et fremmet Sted, som han siger at være **Lysbro**, og dernest at han ikke haver ladet det her revidere af de dertil forordnede Personer; thi ved denne hans Ubetænksomhed har han ikke alleene givet Anledning, at det dermed meere er worden kundbar, end om det var bleven trokt her, hvor det strax ved en Kongel. Befaling kunde have været supprimeret. Saa har han og tilføvet Nationen den Spot, ligesom her var ingen, som kunde trokke saadan en Bog, ja gjort Kongel. Majest. **Min**

Undersaatter den Glæde, og formeent dem den Gødnist og Fortieneste, som de ved deres Arbejds kunde nydt, om at det her maatte være trykt: At han paastøder i sit Svar, at det er sædet for Omkostning at spare, saa kand jeg umueligt indbilde mig, at Hr. Baronen skulde være af saaliget Esterianke, at han for saa ringe en Penge at spare (efterdi det lidet eller intet kand strække, enten det her eller der havde været trykt, og vel mueligt meere har kostet der end her) skulde have gjort det; thi enhver veed jo vel, at Baronen er af Midler, at han ikke saadan en utidig Sparomhed havde havt behov, helst i en Sag, hvor han havde paataget sig at forsvare Adelsstandens gode Navn og Rygte, hvilke efter hans egne Ord, ikke agte Guds og Formue ved deres Ære, ja æstimerer deres Reputation høyere end deres Liv og Blod; fornemmelig og, at han derved vilde bevise sin Taknemmelighed mod H. K. M. for mange beviiste Benaadinger, og derhos at forøge imod sig H. K. M. Naade; hvorforsklarlig heraf kand sluttes, at han alleeneste har gjort det for at unddrage sig den Censur, som han meente sig at være fri for, naar det ikke her blev trykt; da han dog vel vidste, at saadanne Politiske og Historiske Bøger, som angaae store Herrer og Konger, og deslige Bedrifter, ingensteds maa trykkes eller tillades at indføres i noget Land eller Rige, førend de med Glib ere giennemseete og censurerede af den Herre, hvis Stat og Væsen det kunde an-

angaae. Thi har H. K. M. høysloblig Indkomme
 melse **Fridericus Terrius** saa alvorlig forbudt
 ved sin Forordning 1667 at Theologiske, Medicin-
 ske og andre deslige Bøger ikke maatte i Trykken
 udgaae, førend de vare censurerede; hvor meget
 meere skulde saadanne Bøger og vigtigere Materie
 af Importance revideres, ikke alleeneste af Pro-
 fessorerne, men endog af høiere Stands-Per-
 soner, som mange gange her er practiseret, og skeet
 med deslige Bøger. At han har sat sit Navn paa
 Bogen, er skeet af den Intention, at det
 skulde gelinge til **Baronens** Berømmelse, og for-
 di han dedicerede H. K. M. Bogen; men deraf
 følger det ikke, at det var imod hans Vilie, at
 Bogtrykkeren ikke har sat sit og **Stedets** Navn
 derhos, med mindre **Baronen** det efter Tilby-
 delse nospagtig kand bevise.

2) Formeener jeg, at Hr. **Baronen** bør
 bevise og Navngive, hvem saa indstændig havde
 begiært af ham, at han dette Skrift skulde op-
 sette og lade trykke, helst paa den Maade og med
 saa mange Digressioner, som dette Skrift er fuldt
 af; Thi omendskiont H. K. M. kunde have en
 allernaadigste Behag i, at mange ærlige og u-
 fældige Personer blandt Adelen bleve forførende
 imod onde Stribenteres Eftertale, saa kand en
 høiet upartisk og retsindig Dommer letteligen tæn-
 ke, at H. K. M. ikke andet kunde have end stør-
 ste Misbehag i saadan et Skrift, hvor saadanne
 Di

Digressioner findes, og høfligen var forarsa-
get at fortryde paa, at saadanne utilbørlige og
høyst præjudicertlige Materier skulde deri indføres
og divulgeres, og derfor ingenlunde kunde lade
det blive u-paataalt. Hvad den Apologie, som
Adelen imod den Gemeene Mand efter Christiani
Tertii Formaning skal have ladet udgaae, an-
gaar, da om Hr. Oluf Rosenkrantz herved
forstaaer den, som i Switfeldes Historie pag.
1460 in Fol. er indført, og er dateret i Leyren
for Kjøbenhavn Tirsdagen for Visitationis
Mariae 1536 kand han af samme Historie aldrig
bevise, at Christ. Tertius dertil haver forma-
aet langt mindre holdt det for billigt; thi samme
Adelens Apologie der er udgivet Aar og Dag,
for Christ. Tertius blev kronet, angaaer allees
ne den Misforstand, som da var imellem Adelen og
andre Stænder om Kong Christian den Anden
som forlod Danmark, hvis det og ikke er den,
da vilde Hr. Baronen fremlægge de paaberaab-
te Documenter. Det Baronen i sit Svar vil
extendere sin Apologie til den Danske Nations
Korsaar, saa sees det hverken af Skriftet eller
Titelen at det andre angaar end Adelen alleene,
som de fremmede Skribentere og alleene meenes
med deres Skrifter.

3) Iblant de mange og adskillige Digres-
sioner, som Baronen gjør i dette sit Skrift, er
deri ikke den ringeste, naar han taler om frem-
mede Konger, og ligner Vores allernaadigste
Dr

Herre og Konge ved dennem, roser endeel af dem for at formindste andres billige Berømmelse, og at vise dem, at de ilde regierer, om de ikke efterfølger deres Exempler; Her skriver Baronem, at **Christ. Tertius** var den allerfrommeste og beste Konge, som nogen Tid har regieret i Danmark, hvilket bedre og fornuftigere havde været sagt, om der havde staaet en af de beste Konger, for ikke at præjudicere de efterfølgende **Sal. og Høplobl. Konger**, som alle saavel som **Christianus Tertius** har regieret loblig, frommelig og retfærdig. Mens Aarsagen hvorfor **Christianus Tertius** af Baronem tages til Exempel for alle andre, ses klarligen af den heele Fortale, hvor hans Liv og Levnet kortelig beskrives, og endelig slutes af Hr. **Olef Rosencrans**, at det var den beste Regierings-Form og Maade; hvorudi det skulde bestaae, viser Hr. Baronem, fordi han gav den Adelige Stand den høveste Ære, og begavede dem med høje Privilegier og Benaadinger; item at han brugte sine indfødde baade i Krigs- og Stats-Sager; item han som en fornuftig Konge godvillig underkastede sig Lovene, og derhos arbejdede at underholde Eenighed blandt de andre Stænder, med andet meere, som han i den heele Fortale, og mange Steds i sit Skrift, af denne Materie fremsætter, hvorved Baronem legger en Grundvold til visse Maximer, han siden bruger, at, efter som **Christianus Tertius** var den al-

letteste Konge, og havde den beste Regierings
 Maade, saa skulde andre Konger efterfølge han
 nem, om de vilde regiere vel og sikker, og und
 sige Guds store Bredde, hvilket end og klarligen
 ses af hans Ord Fol. 62 hvor han sætter, at
 Christiani Tertii høye Dyder vil med Tiden for
 meeres hos Bores Allernaadigste nu regierendes
 Herre og Konge, saa længe H. K. M. træder i
 Christiani Tertii Fodspor, og bruger saadanne
 Raad; Thi siger han, Herrer og Konger af
 Mangel af sund Fornuft tidt og ofte forblindes,
 saa de behøver kloge Raad ic. Hr. Oluf Ro
 sencrans skaaner ikke heller Bores Kon
 ger, men tæxer dem pag. 69. at de gifte sig
 med Qvinder af fremmede Nationer og Gleg
 ter, et Kiende = Tegn af fast ubillig Regiering,
 og er hos u = retfærdige Regentere Trædoms
 Instrumenter ic. og derhos raader Herrer og
 Konger med Godhed at paamine deres Under
 saatter; Om nu Hr. Baronet, som siger
 selv at have skrevet som en Politicus, og i Histo
 rier berøret, har herudi handlet, som en fornuf
 tig og god Patriot, og om han med saadanne
 Discourser, som ere farlige, og vidt udseende,
 ic kunde give den allerfrommeste Konge højest
 anledning til at paatale saadant, ja høylig det
 at lade straffe, indstilles til alle retfindige Dome
 stæ, og til Ederes Excellencers høvforanstige
 og retteslige Paatiendelse.

618 Hr. Ole Rosenkrantz.

4) Fordrister Hr. Oluf Rosenkrantz sig til paa en sær Maade og at tale om Corfis, som tilforn kaldes Ulfeld, i det han kalder ham, over alt Ulfeld, da han dog vel veed, at en Raad, som er dømt fra Ære Liv og Guds, hvis Daaben af Bodelen er brudt, og han selv in Effigie justificeret, ikke bør saaledes at tituleres; Da, om alts dette kunde være Hr. Oluf Rosenkrantz, som af hans Svar synes, ubevidst, saa vidner dog den samme Støtte, som af hannem allegeres, at den er opsat Corfis til evig Spot, og Erøn og Skændsel. Ikke desmindre understaar han sig i sit Skrift at tillegge ham adskillige Døder, hvor af fremmede, i hvis Hænder dette Skrift komme, kunde fatte de Tanker, ligesom Corfis var steet Uret, helst efterdi saadant paa Dommen, og der paa følgende Execution, af en Geheimers Raad ved Trykken divulgeres. Ellers kand jeg ikke begribe, hvorfor Hr. Oluf Rosenkrantz tillegger Corfis denne Berømmelse, at ingen var hans lige udi Forstand og Erfarenhed, serdig i Raad og Daad, var from og høflig, og derfor Kongen altid angenem, med mindre han derved tager Harsag at vil undskyldes hans Forfelelse; Thi han sætter strax derhos, at Jara, og ikke hans forrædiffe Tanker og Bedrifter, bragte ham i den uheldige Tilstand: Item det var den gemeene Mands Tale, at hans obstinate Sind imod hans Konge bragte ham i den uheldige. Hr. Baronen siger vel, at Corfis sig

haarde Forehavende mod Kongen gjorde Adels-
 standens Vilkaar uhykkelig og mistænkelig; men
 saa saettes derhos saa løselig: Pronunceret skyldig
 at være; da, hvis han ikke vilde tale af Affecter,
 og ikke til Corfiges beste, burde sat: at han ef-
 ter Høyeste-Rettes Dom blev befunden skyldig,
 og derfor retmæssig dømt. At Hr. Baronem
 sværet til det 22de Spørmaal, og undskylder
 de Ord, At Corfiges Sag var mørk, fordi
 det blev lyst af Prædikestolene om den rette Sand-
 hed at saae at vide, saa kommer det ikke overeens
 med hans Ord, i det han siger: Corfiges Sag
 har megen Mørkhed; det er at sige endnu; thi
 ellers skulde han have skrevet; Den havde, nem-
 lig for Dommen, hvorføre og for Dommen blev
 bedet af Prædikestolene, men ikke efter. Mer-
 keligt er og dette, at Hr. Oluf Rosenkrantz
 sætter, at han med Forsæt vil gaae Corfiges
 Sag forbi, af Aarsag, fordi Vi, nemlig Adels-
 standen, hverken har ondt eller godt deraf, da
 han dog siden siger, at det gjorde Adelen stor
 Glæde. Mens havde Hr. Baronem ikke været
 meere paa Corfiges Side end paa Kongens,
 (til hvis Være han siger alt sit Skrift er indrettet)
 da havde han sagt: efterdi det er Kongens In-
 teresse, at hans forræderiske Bedrifter bliver aab-
 tenbaret; saa vil jeg melde om dem ic. Hvilket
 hande været bedre end at tale om hans Døder.
 Jeg beder og ikke, om det nogensteds er tilladeligt,

December 1753.

R i

af

af en Politico og forfaren Mand i Historien, at tillegge en criminelle Mand, som saaledes har anstillet sig mod sin Herre og Konge, og derfor er dømt, nogen Dyd, som han tilforn for sit Fald kunde have haft, efterdi de alle bør fornødt hans onde Gierninger til ævig Tiid at forglemmes, og aldrig meere at tænkes paa. Heraf er endnu i frisk Hukommelse, hvorledes denne Konge i Frankrige Aar 1664 lod for langt mindre Aarsage, at han med Berømmelse talte om Corfuz, relegere sin Historicum Soubriere af sine Riger og Lande, og forbød hans Bog at sælges som videre af hostrokte Dømt et at see, hvilket Hr. Oluf Rosenkrantz ikke kand være ubedømt: hvormegit meere er Hans Kongel. Majest. nød tvungen at lade deene Sag paatale, og alvorlig straffe, eftersom det er skrevet langt værre, og af en Geheime-Raad mod sin Eed og Vigt. Herforuden sees Hr. Oluf Rosenkrantzes onde Hierte imod det Kongel. Arve-Huus noksom det af, at han ey haver skammet sig at indføre denne Forrædere Corfuzes Brev i sit Skrift, hvortil den høfligste og dydefulde Konge beskived at have ført en immoderat Regiering, og at vide holde alle for sine Trælle, saavelsom at have været forført af fordervelige Raad: Hvilke Beskyldninger, saadanne som de i sig selv ere falske og løgnagtige, saadanne som han som en Hov-Kongel. Diener og Geheime-Raad hverken havt slige Ebartreker og Vasquiller i sin Eye, langt mindre ved sine offentlige Skrif-

der divulgere denne løgnagtige Beretning baade inden og uden Riget, eftersom ingen af Borgerstanden, og ere mueligt saae af Adelfstanden, hantnem gestændig, at have Copie af dette oprørske Brev, som han haver gjemt, og her indført til sin egen Fordærvelse. Og påaastaar jeg, at Hr. Oluf Rosenkrantz bør fremlægge Originalen, med mindre nogen vil være ham gestændig, at den Charakteer, som han deraf kand have, er obeteensstemmende med Originalen, eller og han bør at søges for den, der selv har opbrænt dette, den Sal. Konge til Bestemmelse.

5) At Hr. Oluf Rosenkrantz paa adskillige Steder i sit Skrift talder paa den Qvæstion om Fremmede, og holder for, at Indfødde borte Steds- og Feide- Eider bruges for Fremmede, og herved allegerer adskillige fremmede Historicos, kunde generaliter at forstaae, passere for en Politisk Discours; men at han gaar videre frem, og skammelig beskriver fremmede Nationer, og saasom dommer om Herrer og Konger, at de ikke forstaaer deres eget Gavn, om de ikke bruge deres egne Undersaatter, et høyligst strafværdig. Hr. Oluf Rosenkrantz vil vel forklare sine Ord, at han ifkun generaliter mælder om alle Nationer, saa kand jo klarlig sees af hans Ord, i det han taler om de gamle Danikes Død og Trostak; item allegerer om Grev Schwargenburg under Fol. 14. at han siger paa H. R. M. sin Bedre skulde befinde sig ved sine indfødde Undersaatter.

dersaatters Tieneste, end ved Fremmedes. At han jo fuldkommen er i den Meening, at de Fremmede ikke skulde bruges, udviser hans egne Ved Fol. d. I. at Herrer og Konger sætter det for et fast og u-ryggelig Fundament i deres Regiering, at saabel i Freds, som i Feide, Tider skal bruges Indenlandiske, som han siden pag. 68, 69, 103 videre bekræfter, og sætter udtrykkelig, at ingen klog Herre meere forlader sig paa fremmede end paa sine egne. Jeg vil for Vidtløstigheds Skyld ikke røre meget ved denne Materie; thi det ellers fuldkommen kand bevises, at de fornøftigste Regentere har brugt, og endnu bruger i deres Raad' og i Krigs- Væsenet Fremmede, og det med største Lykke og Fordeel, ja har største Raifon somme Tider at forlade sig meere paa Fremmede, end paa sine egne, saa de: ikke er ret eller billigt, saa generaliter at tale om denne Post. Men jeg vil kortelig tale om hvois **Hr. Oluf Rosenkrantz** de fremmede tillægger: Her kaldes de behielmede Hæter, fordi **Trencæus** kaldet de Danske løbende Hiorte. Saa findes saadant ikke i **Trencæi** Bog, saavidt i **Barronsens** Bog deraf er indført, mens allene alle at Hiorte bliver satte til at commendere Eder, saa **Hr. Rosenkrantz** har selv optæukt dette Ord løbende, for at kunde bruge den Titul til de Fremmede. At de ellers beskrives, at de ikkun ere for at fulde deres Pung, odelægge og forderve alting, undertrykke de Indenlandiske, og siden drage hjem

Kiem til deres eget igien: naar det gaar ilde til,
 løber de over til Fienden: Saa paastaar jeg at
 Hr. Rosenkrantz bør bevise saadant, saa og
 Nabnaive, hvøm han meener, at de Land tilhørs-
 igen blive straffede, efterfom han skriver, at der
 findes i vore Tider Exempler nok deraf. Det
 synes, at Hr. Oluf Rosenkrantz i Steden
 for at forsvare Adelstanden i denne Apologie, gjør
 dem ved denne sin Maxime større Spot og Skan-
 de end Gavn, efterfom han maae jo selv bekiende,
 at en stor Deel af den Danske Noblesse er
 udsprungen af gamle Forfædre, som i forrige Ti-
 der af de fremfarne Konger ere antagne og brugte
 i Krigs- og Stats-Sager med god Berømmelse,
 hvøraf mange Exempler findes i Vores Danske
 og fremmede Historier. Hr. Oluf Rosenkrantz
 skriver ikke ved generale Ord, mens gaar til Exem-
 pel, og nævner, at Fridericia, Cronborg og
 Maschou bleve i forrige Svenske Krig erobrede,
 formedelst det vare Fremmede inde, som com-
 manderede, saa er det jo alle, som have levet i
 forrige Krigs-Tider, vel bekiendt, at Hr. An-
 ders Bille da Rigets Marsk, var ved Armeen
 i Fridericia, da den af de Svenske blev occu-
 peret, og hvorledes med Cronborgs Overgivel-
 else tilgik, er meere end vel bevidst; saa Hr. O-
 luf Rosenkrantz en Land gotgiøre denne hans
 uvelige Beretning, mens meere med hans haarde
 Pen giver fremmede Skribentere Anledning igien
 at optippe det Saar, som Forglemmelsens Tid
 har

622 Hr. Ole Rosenkrantz.

havde tildekket. Her maatte vel og spørges, efter som Baronet sætter med liden Respect for H. K. M. og Hans Majestets høylodlige Forsøres Baaben, at hvis i forrige Tider blev vundet, med ringe Umage blev os frataget: Dømt Hr. Oluf Rosenkrantz vil tillæge Skylden i saadanne ulykkelige Krige, enten de Indvinders disse eller Fremmede; thi at skyde det hen til Lovens Ubestandighed, kand ikke befrie nogen, som kunde være skyldig, fra andre Folkes Dømmes og Censur.

6) Endelig bruger Hr. Oluf Rosenkrantz fornemmelig og overalt til sit Forbar, at hvis, som han har skrevet, er efter andre Sribemeres og Historiekrivers Maade, og hvis han har indført, er af deres Ord og efter de gemeene Maximer; saa kand ingenslunde det ham tilstaaes, at, om endskiont det saaledes befandtes, som han siger, han derfor maatte have Frihed at indføre i sin Bog, hvad ham lyste; thi det er langt anderledes, at skrive en Historie eller Politisk Tractat og foreskrive Politiske Regler, end at gøre en Apologie; det er ogsaa stor Forskiel paa Tidene, da andre, som han allegerer, skrev og nu han skriver. Det er og andet, at lærde Folc i Skolen og Universiteter kand disputere om saadanne Materier frem og tilbage (hvilket dog er bær for nogle Aar bleven hart anseet og straffet) for at underviske Ungdommen, end at en Separat-Raad maat

naar han vil forsvare Adelsstanden indmenger saa mange Politiske Discourser om gode og onde Regieringer, og derhos advarer Herrer og Konger, hvorledes de skal regiere, ja laster, naar noget forkommes, som burde i Tide ændres: hvad Udsag Toranner har faaet; hvorledes Undersaatene ved umaadelige Skatter og ond Regiering kand lettelig irriteres til Rebellion, og saadant med Exemppler beviiser; forsægter med største Iver, dog uden billig Høve eller lodlig Beviisning, at Danmark aldrig haver været et Arve-Rige; item at de Danske holdt det for en Spot at staae under en Qvindes Regiering, som strider imod Hans Majestæts Souveraine Regiering og egen underdanigst aflagde Eed, hvilket altsammen gandske intet vedkommer hans tvende Modstanderes Strifter, langt mindre stod ham, som en Sveime-Raad vel an at fremføre saadant, og dermed give all Verden tilkiende, at han ikke saa meget havde skrevet denne Bog for at forsvare den Danske Noblesse, som for at censurere, hvis han efter sine Tanker kunde holde for at være Uret i Regieringen: hvilket, som det strider imod enhver ærlig Underdans og tro Dieneres Eed og Pligt, saa kand ingen andet domme, end at Dr. Oluf Rosenkrantz med saadan ubetænkksom og farlig Strift jo høflig har forseet sig mod H. M. Souveraine Regiering, og derfor bør Straf forlient.

Af dette kand nu saa Fortelig, og ellers af Skriftet i sig selv vidløftigere sees, at Hr. Olof Rosenkrantz haver modtvillig overtraadt og foragtet Kongl. udgivne Love og Forordninger, ^{for} Kleinnet endeel forrige Høyloblige Kongers, og demne vores Mærnaadigste Konges høyprikelige ^{høypri} Naturlig indfort Exempler om forrige Regierings Formden Kongel. her vel bragte Souveraine Regiering til Præjudice, taler foragtelig om Herrers og ^{høypri} sters Raadgivere, og særdeles med bespottelige Ord indmenger de fremmede Nationer, ^{høypri} hvoraf han dog ey noget haver beviist, forestriver ^{høypri} Digresjoner om Skatters Indsamling, gjør uselige ^{høypri} Digresjoner om Fæstningers Erobring, indfører ^{høypri} Corfis og oprørke Brev, Hans Kongel. Majestæts meget høyprielige ^{høypri} Ihukommelses retsindige og høyprielige Regiering til Foragt; Taler om bemærkede Corsis hæderlig, og roser hans Døder, som dog for hans forrædiske Gierninger retfærdelig ^{høypri} demneret og justificeret, imod ald ^{høypri} Trekiærlighed til sin Konge og Fæderneland: Holdt og havde ^{høypri} danne forbudne Breve og Chartreper i sin ^{høypri} Gemeine, og dennem uforstammet den gemeene ^{høypri} Brev den aabenbarede, i sit Skrift gjør ^{høypri} farlige og vidløftige udsæende Digresjoner om Tyranners ^{høypri} usædvanlige Tilfælde, og at ond Regiering giver ^{høypri} Anledning til, at Underfaatterne rebellerer, med andet mere, ^{høypri} hans Skrift er fuld af; hvilket hannem som en ^{høypri} Gøibheim-Raad og Høy-Kongel. Tjener, der haver ^{høypri} svoret Kongen og det Høy-Kongel. Arve-Huus, med

med Liv og Blod at fordædige H. K. M. Souveraine Regiering og absolutum Dominium, en sømmede og burde: Sætter derfor paa Høyst bemeldte H. M. min allernaadigste Herres og Konges Begne i Rætte, at, saasom Hr. Oluf Rosencrantz med saadan sin utilbørlig Forhold haver forgiet sin allerunderdanigste Eed og Pligt, og selv derved gjort sig uværdig ald den Ære og Værdighed, som han i en eller anden Maade af sal. Høyløvlig Zhukommelse **Friderici Terti** og nu vores Allernaadigste Heere og Konge **Christian den Femte** er confeteret, bør andre til Exempel og Afstve, at degraderes fra sine Titler og Bestillinger, samt have sin Ære og Bøes Eod forbrødt, og dernest af H. Kongel. M. Riger og Lande forvises: Hans Bog, neml. *Apologia Nobilitatis Danicæ* ved offentlig Placet forbydes, og alle Exemplarier, hvor de findes, at indleveres. Derforuden formener jeg, at som Hr. Oluf Rosencrantz har høylig forstet sig imod de fremmede Nationer, og dennem paa Ære og Lempe angrebet, han og bør dennem, som nu findes i H. M. Tieneste, være sig Besiente ved Staten og Regieringen, som og i Krigen, som han ellers dennem haver meent, at giøre tilbørlig og fornøvelig Satisfaction, efter de gode og Velbaarne Herrers Skionnende og Kiandelse; og er paa Høystbemeldte H. K. M. min allernaadigste Konges Begne om alle disse Poster deres rets

Ort 3

mæst

626 Hr. Ole Rosencrans

mæstige og forsvartlige Dom uden Ophold be-
gierendes.

Kjøbenh. den 25 Nov.
1681.

Hans Kongel. Maj. befaller
General-Biskal

Jens Clausen.

Aar 1681 den 8 Dec. revste Hr. Oluf Ro-
sencrans fra Kjøbenhavn til Escholm.

1682 den 8 Jan. kom han derfra til Kjø-
benhavn; Den 13 Jan. herpaa Kl. 11 mødte at-
ter Hr. Oluf Rosencrans for Commissionen
paa Cancelliet.

Den 18 Jan. blev han igien tilsagt at mø-
de om Morgenen for Commissarierne, og derpaa
den 19 Kl. opet 10 mødte for Commissionen.

Hans Indlæg som han lod oplæse for Com-
missarierne var saaledes forfattet:

Højædle og Velbaarne

Herrer Geheim-Raader:

Eftersom der lader sig finde udenlands ad-
skillige Calumnianter, som Tiid efter anden fast
uden Afhadelse med største Spot og Despect
angriber vor Danske Nation, og i sær Adelsstan-
den paa vor gode ærlige Navn og Rygte, og er
hver ærlig og generøs Mand, af hvad Stand
og Condition han være land, intet heller ønsket,
end

end at maintainere sin Reputation og Ufkyldighed
 imod saa mange grove Lyder og Laster, som de
 Os til vor og til vores Forældres og Forsædres
 Eres og Renomees Forkleinselse saa uforskammet
 beskolder og beskriver; Da til at refutere og gien-
 vende saadanne Calumnianters grove Bagvaskelse
 hvormed de Os over al Verden i deres offens-
 lige Skrifter saa haardelig og haanlig prostitu-
 er, og, til at forekomme, at, de med saadan
 Calumnie og Bespottelse imod os ikke herefter
 ska dristig og uforskammet skulde continuere, jeg
 og tilforne var forsikkert, det ikke skulde mishage
 vores allernaadigste Herre og Konge, at Hans
 Kongel. Majestæts Kiære og tro Undersaatter med
 saadanne uforskammede Calumnianter forsvarede
 deres Ære, gode Navn og Rygte, eftersom det ikke
 kunde geraade H. K. M. Selv til nogen Reputation,
 om hans Undersaatter og Noblesse i hans Lande og
 Riger skulde befindes at være saadanne Conjoner
 og med de Lyder beladne, som ikke større til en hø-
 derlig Nations Befkiæmmelse kunde optænkes; Da,
 efterat jeg mig til vores Apologie mod den som
 at forfatte havde resolveret, og dertil behøvede
 en Prefation, vidste jeg den intet bedre at kun-
 de angaae, end at jeg i Henseende til de mange
 høje og store Belgierninger, som H. K. M., min
 allernaadigste Herre mig beviist haver, (hvorfor
 jeg H. K. M. aldrig noksom land fuldtakke, og imids
 tertiid ingen Occasion sig præsenteret, hvorved
 jeg i virkelig Tjeneste har kundet bevise det, som
 jeg

jeg gjerne havde ønsket) H. K. M. min allerunderd.
 og pligtfuldigste Taknemlighed endelig har søgt
 Leilighed ved denne Apologie at give H. K. M. et
 øyensynligt vist Tegn og Prøve af min allerunderd.
 danigste og pligtfuldigste Affection til at giøre
 Høystbemeldte H. K. M. høye Kongel. Døder og
 glørbærdige Qualiteter kundbar for alle Nationer i
 Verden, som Apologien det videlsøftig udviser:
 Quod sua Majestatis sit devotæ Pietatis, justitiæ,
 belliqve & pacis, omniumqve Regiarum
 virtutum fulgentissimus Splendor, nemlig at
 H. K. M. er en meget gudfrygtig, from, retfærdig
 og forstandig Herre, høybegabet med alle de
 Døder og Qualiteter, som horer til saadan en
 Stormægtig Potentat og Konge i deres høieste
 Flor og Glæds, og som i saadan hans høye og
 mægtige Souverainite anstiller sig med saadan
 en Moderation i alle sine Actioner, som neppes
 sig skal findes hos nogen Herre og Konge, som
 har saadan høy absolut Dominium, som H. K.
 M.; nævner ham ogsaa derhos Kong Christian
 den Femte og Gode, og at H. K. M. med saadan
 Sind og Hiertens Fromhed af Gud og
 Naturen er begabet, som Apologien videre for-
 melder; derefter beskriver jeg ham og af hans store
 Animosite, Videnskab og Erfarenhed i alle
 baade civile og Militaire Sciencer, og at H. K.
 M. selv om sin store Kongel. Generositet og her-
 roisse Tapperhed haver givet øyensynlig Prøve
 for den gandske Armade i den sidste Krig, da
 Hans

Hans Kongel. Majest. selv som en meget Martialisk Herre og Antesignanus førte Armeen imod vores Fiender, og ikke alleeneste som en tapser Anfører gav sig for i Spitzten imod Fienden, men endogsaa som den allerringeste Soldat paa det allerpderste med Kaarden i Haanden hovedede sit Kongel. Liv og Blod, som mit Scriptum det vidtløstigere udfører Fol. 3. H. K. M. til største Berømmelse for al Verden. Hvilket altsammen, saasom det i sig selv her for os er kundbar og bitterligt, saa haver jeg og saadan H. K. M. store Ære og Berømmelse for alle andre Nationer i mit offentlige Scripto ladet refertion, og langt videre til H. K. M. høje Reputation udspreddet, end nogen anden enten af H. K. M. egne Undersaatter, eller andre fremmede for mig nogen Tiid tilforn gjort haver; og derfor i Stærningen af Præfationen foronsker H. K. M. at den allerhøieste GUD vilde forunde H. K. M. længe at leve og regiere over os, med saa stor Prosperitet og lykkelig Fremgang i alle sine Trætter og Forehavender, som H. K. M. sig ikke selv højere kunde ønske og begiære, og at H. K. M. Navn og berømmelige Ibhukommelse maatte være til det Kongel. Husets og deres Generation samt Posteriteten til Berømmelig Afmindelse, Hans Majests. Exempel at efterfølge; Og endelig slutter jeg Præfationen med disse Ord: *Salve Rex Christiane fulgentissimum nostri hujus ætoli orbis Præsidium & Ornamentum*. Hvilket

være Christian den Femte disse Nordiske Ridders Ornament og højest Beskiermer; Hvorved jeg og allerunderdanigst havde formodet min allernaadigste Konges og Herres sædvanlige høje Kongelige Gunst og Naade imod mig fremdeles at conservere og forøge. Jeg og dermed contesterer for den allerhøjest Gud i Himmelen, at mit fulde Forsæt og Tanker ikke andet har været (det som og i Apologien af alle, som i saadanne Skrifter ere kyndige og erfarne, kand sees og mærkes) end at jeg det fuldkommtelig havde forfattet til H. K. M. høybetømmelige Ære og Reputation, og til vores Danske Nations Calumnianters grobe og uforstammede offentlige Bagvaskelser at refutere. Mens efterat jeg med allerstørste Beemodighed og Bekymring havde fornummet i Steden for den Høy Kongel. Gunst og Naade, som jeg mig derved allerunderdanigst havde forventet, formedelt (som jeg allerunderdanigst formoder, skal findes, at mine Ord ikke saaledes tet ere fortolkede, som jeg dem selv skrevet haver) samt mit Scriptum i U-naadeet bleven optaget, og at jeg derudover for Ederes Excellencer er indstævnet efter General-Siskalens Begiering at svare paa efterfølgende Postter:

1) At jeg mig skal have forgrebet imod H. K. M. naadigste Forordning, at jeg haver ladet trykke Apologien udenlands, og at Generals-Siskalens ikke, som han siger, kand indbude sig at

at jeg for saa ringe en Penge at spare, som det
meere kunde koste her end der, skulde lade det tryk-
te udenlands, da er det fuldkommen vist, at jeg
for Omkostninger at spare baade paa Papiret og
Trykkeriet, som er tredobbelt saa dyrt her som
der, lod den trykke i Lybeck: og kand han ikke giø-
re til Intet, at enhver jo sparer sine Midler, det
beste han kand; Saa vilde jeg og ikke gierne,
at saadant skulde udraabes her hos os, for jeg
kunde levere H. R: M. den selv i Hænde, des
sædvanlige Gunst dermed at fortiene; og at han beret-
ter, at Vollstiffe Bøger, som angaaer store Herrer
og Konger eller deres Bedrifter, ingensteds maa
trykkes eller indføres i noget Land og Rige, førend
de ere censurerede, da skal tværtimod befindes og
bevises, at mangfoldige, ja de fleste Bøger u-
denlands trykte, Herrer og Fyrster og deres Be-
drifter angaaende, baade her og i andre Riger
og Lande indføres, som ikke ere censurerede; og
saa vant andre, som jeg kunde nævne, vil jeg her
for Vidtsøftighed at forbigaae, melde disse: nem-
lig Orbem imperantem Hornii, som beskriver
alle Herrer og Kongers og alle Landes og Ri-
gers Stat og Regimente; Item Brachelii og
Thalidani Opera om det samme; it. Diarium Eu-
ropæum, Florum Germanicum og mangfoldige
andre baade Hornii og Buxhornii Bøger; I-
tem alle vores egne Skribenteres, neml. Pontas-
ii, Meursii Historia Danica, som alle ere
trykte udenlands, uden nogen Censur, enten her
eller

eller udenlands. Ikke heller findes vores Antagonistes Brunonis, som os saa uforfæmmet har calumnieret, hans Bog, som er indført her i Landet, nogensteds at være censureret: Belangende den Kongel. Forordning, som skal være indgaaet 1667 at Theologiske og Medicinske Bøger ikke maae i Trykken udgaae, førend de her i Rigeget være censurerede, da formelder Forordningen ikke om andre Bøger end de, som bliver trykte her i Hans Kongel. Majestets Riger og Lande, hvilket bevises med mange Bøger, baade Doctor Thom. Bartholins, Doct. Simon Pauli, Hieronymi Trachetæ Regenten, Staat, item adskillige Brunomanni Bøger, og mange andre flere, som siden den Tid paa adskillige Steder udenlands ere trykte, og hverken her eller der censurerede; mens at Bogtrykkeren ikke har sat sit Navn og Stedet derunder, var mig aldeles imod, som bevises med Bogtrykkerens, og en anden derhos, egne Skrivelser og Undskyldninger, som her fremvises.

2) At der so mange har begjært, at vores ærlige Navn og Rygte imod de Bagvaskere, som os Tid efter anden i deres Skrifter saa haardt lig angriber, maatte forsvares, skal vel ikke kunne nægtes. Vel kand jeg med Sandfærdighed nævne mange, som det af mig haver begjært, saa er dog at befrøgte, at endeel af dennem det ikke skulde tørde vedgaae, i Consideration af det, som mig

mig nu derøber vederfares; Dog er det ikke skeet
 i nogen Samqvem, men Tiid efter anden, naat
 saadanne slemme Skandstrifter faldt i Tale; Mens
 en paa hvad Maade jeg den skulle forfatte. Saa
 end og vel ingen bære Tvivl om, at alle og en
 hver af generaux Stand og Extraction jo gierne
 vilde have sit ærlige Navn og Rygte forsvaret, og
 skal ikke befindes, at jeg nogen Digressiones i
 mit Scripto haver gjort, uden de, som kommer
 overeens eller tilhører Materien, som Apologien
 indeholder, og tilførn af de fornemmeste Historis
 tis haver været skrevet, og for ald Verden divulgē
 tet, og det efter alle Politiske Skribenteres Bils
 og Maneer, som almindelig tillegger Moralia og
 Exempier, og i al Methode er brugelig Metho
 dus tractandi ab Exemplis. Det samme og
 alle vores fornemste Skribentere tilførn haver gjort
 og skrevet. Apologien er og en Politisk og Hi
 storisk Materie, angaaende Kong Christianum
 3tium, hvorudi jeg og med allerstørste pligtfuld
 digste underdanigst Respect H. K. M. store Roes
 og Berømmelse har indført, og intet divulgēret,
 som kunde tænkes H. K. M. min allernaadigste
 Konge og Herre at kunde være imod. Den A
 delige Apologie, som i Christiani Tertii Hi
 storie er indført, befindes baade af Skrifter og
 Traditionibus at være skeet ved hans egen Til
 staaelse og Tilladelse, hvilket og deraf kand slut
 tes og fornemmes, at H. K. M. den Gang selv var
 68

December 1753.

hos dem i Leyren, der den udgik, Apologien og alleeneft var forfattet imod hans Competitorem og dødelige Fiende Greven af Oldenbourg som Adelen i den samme alleeneft besværges over, - saa kunde han ikke heller holde for ubilligt det som han gierne saae og tilstædede, helst eftersom det og var Juris Naturæ, at forsvare sit ærlige Navn og Rygte, mens enten han den Sag var kronet eller ikke, var han dog, og i Apologien kaldes, deres Konge. Udskriften deraf som begiæres er ligelydendes med den trykte, og er begge *er scripta*; thi Authenticon maaske findes i blant Rigens Archiver; Hvor den høieste Stand i et Rige fortaages og bestømmes, Land og ved de andre Stænder, og Nationens Reputation ikke lidet svækkes og forminskes, at man nok tidt og ofte maaske høre foragtelig tales baade her og paa andre Stæder om de Danske; hvorefter og forstaaes den Danske Nation, som og neppe lig befindes at være fæet.

3) Jeg formener mig ikke i nogen Maade at have forfæet, at jeg har lignet H. K. Majest. vores Allernaadigste Herre og Konge ved den frommeste Konge, som Historien formælder at have regieret tilforne i Danmark, neml. Kong Christianum Tertium, og det af den Høieste at H. K. M. baade i Navnet og Fromhed som meest lignede, som min Apologie der videre formælder; mens langt meere søgt mig Hans Majest.

høje Gunst og Naade dermed at forhverve. *General-Procureuren*, og *Sifkalen* siger, at
 jeg skal have sadt Kong *Christianum Tertium*
 til et Exempel for alle andre Konger, befindes ev
 saaledes i mit Skrift, mens at jeg har liguet ham
 for hans Fromhed med vores nu regierende Allers-
 naadigste fromme Arve-Konge og Herre; Thi det
 er tvende uslige Ting, at ligne en ved en anden,
 og at sette en til Exempel for en anden. *Comparatio non potest extendi ultra suum Tertium.*
 Jeg og ikke heller med en god *Raison* kunde sæt-
 te Kong *Christianum Tertium* til et Exempel
 for vor nu regierende allernaadigste Herre og Kon-
 ge, eftersom *H. K. M.* selv befindes at være bes-
 oget med alle de Kongel. Døder og Qualiteter
 som fulgte *Christianum Tertium* i sin Tid,
 hvilket jeg og i min *Apologie* har indført og bes-
 kreven, og jeg derfor ikke heller har sat Kong
Christianum Tertium til et Exempel for vor
 allernaadigste Herre og Konge, som ved sine
 høje Kongel. Døder selv best kunde tiene alle an-
 dre Konger og Regentere til Exempel, *H. K. M.*
 budfor at efterfølge. *General-Procureuren*
 og *Sifkalen* beskolder mig, fordi jeg skal have
 med *Christianum Tertium* alt for meget, og
 dermed formindsket de andre Kongers *Reputation*,
 da haver vores *Historicus Stephanus Ste-*
phanus reest ham langt høvere, og over alle
 Konger, som nogen Tid har regieret i *Euro-*
 pa, med disse *Formater: Regum omnium.*

qui unquam in Europa floruerunt, sanctissimus, augustissimus, fortunatissimus v. Steph. i Christiani Tertii Historie pag. 113. nemlig: den helligste, høyeste og høysaligste Konge, som nogen Tiid havde regieret i Europa, da jeg dog ifflun har roest ham over alle forrige Konger i Danmark. Saa har jeg dog ikke des mindre med underdanig største Respekt og Veneration umgaaet de andre Kongers Roes og Berømmelse, med disse Ord: Cujus quavis virtutes & praeclaram imperii administrationem sollicite nec commerito deprædicare debeam, tamen nihil derogatum velim reliquorum laudatissimum & Danicæ Regum prænitentibus conspicuis & gloriosis gestis: At jeg herved intet formænt i ringeste Maade at vil have betaget nogen af alle de andre Høyløvlige Konger i Danmark deres høysforfkyldte Roes, Berømmelse og gløvedige Bedrifter, som sees af Præfationen. De lide heller befindes jeg nogensteds har skrevet: De lide regiere, som ikke efterfølge andre Kongers Exemppler: Ey heller var det den beste Regierings Form og Maade, med hvilken Christianus Tertius regierede: Ey heller som han der vilde regiere vel og sikker, og undflye Guds store Brede, eller gjort nogen Underskeed paa nogen Slags Regiering; hvilket altsammen skal bestimedes at være General-Procureurens egne Ord: cum itaque ad hanc sacratissimæ Politicæ

timigve regiminis formam & normam omnes
 Republicæ Danicæ partes redegislet, Saa er
 min Mening det, som Historien og om Chris-
 tianum formelder, efter at Riget udi al Poli-
 tie ved udbortes Krig havde en Tid lang været i
 største Forvirring, forligte han Stænderne med
 hinand, indstiftede gode Love og Forordnit-
 ger, afskaffede de Catholiske Bisper, og bragte
 Riget under den Lutheriske Religion, som ingen
 Konge før ham gjort havde, og derfor vel med
 rette maa siges paa de Tider at have bragt Riget
 og Regieringen i en meget god Form og Stil i
 gien. Jeg har dog ikke skrevet at det var den bes-
 ste Form og Maade, som han regierede med, og
 at der var ingen bedre, thi det og er enhver be-
 vidst, som i det Latinske Sprog er kundig, at
 man i alle Berømmelser, mesten sætter udi Sti-
 len Superlativum pro Positivo, som for Exem-
 pel: naar jeg vil sige det er en god Mand, bruu-
 ger Mand i Stilen meest Superlativum og sætter
 optimus vir det er den beste Mand, en god Ties-
 ter optimus servus, endog de ikke kand være de
 allerbeste, men mange bedre: item vir doctissi-
 mus, den lærdeste Mand, i Steden for en lærd
 Mand; Prudentissimus den forstandigste, i Ste-
 den for en forstandig Mand, endog der kand
 findes mange langt lærdere og forstandigere; mens
 alle saabant er den Latinske Stils Idioms og
 Rettighed. Saa paastaer han og herhos at jeg
 vil have holdt Christianum Tertium for den
 from-

frommeste Konge; fordi (som han siger) at han
 gav Adelen store Benaadinger og Privilegier, og
 hvilket aldrig har været enten mine Ord eller mi-
 ne Tanker, som Apologien sely udviser. Og
 heller har jeg nogensteds skreven (som han her
 saa vrangelig indfører) disse Ord: Efter som Kong
 Christiani Tertii var den allerbeste Regier-
 rings Maade, saa skulde andre Konger efterføl-
 ge ham, om de vilde regiere vel og sikker, og unde-
 r sine Guds store Bredde. Jeg haver vel sagt at
 vores allernaadigste Arve-Herre og Konge træder
 i Christiani Tertii Exempel i Hans Regiering,
 hvilke Ord og Connexion jeg aldrig har forfattet
 i mit Scripto, mens General-Procureur
 paa adskillige Steder baade taget fra og lagt til,
 saa at der fast ikke skal findes en eneste Linie i
 denne hans Connexion, som følger mit Scriptum
 Ord fra Ord, item paa mange Steder explicerer
 mine Ord anderledes, end de i Apologien ere
 forfattet; iblandt andet at jeg skal have skrevet,
 at Herret og Konger af Mangel af sund Fornuft
 ofte forblindes. Da ere mine Ord disse: Sicut
 omnis Prudentia humana anceps, lubrica
 & ambigua est, perpetuisque fulcris & sub-
 sidii eget, ita quoque Principum animi sa-
 nioris defectu iudicii non raro errorum caligi-
 ne involvantur, neml. saasom man inter Land
 forlade sig paa nogen Mennekelig Forstand og
 Forsigtighed i Verden, som saa ofte mislinget,
 og altid behøver Hjelp og Støtte, at og Herret og

og Forster er det samme undergiben, og tidt faar
 ter bild i deres Tanker; hvilket jo er almindeligt
 hos alle Mennesker, baade høye og lave i Verden,
 at man ofte faar ter bild i sine Tanker, og derfor
 tit behøver gode Raadgivere; thi i hvor skarps-
 sindig een og maade være, haver man dog i høye
 vigtige Sager Raadgivere fornøden, efter den
 almindelige Politiske Maxime: At det hører Her-
 ter og Regentere til at see med manges Øyne,
 og høre med manges Ørne, og tage Raad og
 Hjelp af mange, som Sævedra og andre det og
 mærkelig beskriver. Alt det som jeg har indført
 om *Christiano Tertio*, haver jeg uddraget af an-
 dres vores lovlige Skribentere, hvilket jeg og i
 mit Svar paa de mig af *General-Procurer*-
 ren forhen overleverede *Interrogatorius* udfors-
 ken og *Styffevis* har afbeviist.

Han siger ogsaa, at jeg ikke skaaner vore
 Konger, men taxerer dem, at de gifter sig med
 Qvinder af fremmede Nationer. Det skal aldrig
 befindes, at jeg nogen Herre og Konge i mit Skrift
 har taxeret, men til at forklare imod *Bunonis*
 Skrift Harsagen, hvorfor vores Fædre-og Eten-
 derne i Danmark ikke har villet antage Kon-
 ger af fremmede Nationer, er bevisliggjort med
 adskillige Argumenter, iblant hvilke findes dette,
 at de frygtede ved Herrers og Forsters Udvalgte
 af fremmede Nationer, og Indgang her i Ri-
 set og til Regieringen, at skulle komme fra deres
 gamle

gamle Skik og Sædvane, som Johannes Magnus det beskriver om Alberto Megapolinensi, saag Meursius og Pontanus ubi Svenonis Terræ Historie, saa at hverken de andre vores Historici, eller jeg (det GUD forbyde) nogen deri har taperet, hvorfors jeg og formoder alle disse Connexioner at være mig aldeles uoprettelig, mens at han bør at følge mit Scriptum, og Contextum Ord fra Ord, Linie fra Linie, og hverken tillegge eller fratage, som befundes han det har gjort, om han mit Scriptum vil bekynde, hvilket han aldrig med retteskal kunde gjøre, og naar han mit Scriptum Ord fra Ord forfølger, og det expliceret, formoder jeg ikke i ringeste Maader skal befundes, jeg mig saaledes har forleet, at jeg derfor skulde bekyndes langt mindre straffes.

Alle de som har skrevet om Corfig, og i Trolden ladet udgaae, kalder ham Ulfeld, og den Plads hvor hans Gaard stod kaldes Ulfelds Plads, og Støtten hvorpaa staat tegnet Corfig W. J. Ulfelds Støtte; item i Kiøbenhavn's Stads Grund-Tart og Matricul sættes under det hellige Corfig Ulfelds Plads, og der som han det skrevet den Glandskrift, nævner ham Ulfeld, saa vil jeg og at svare med lige Navn, røres kunde ingen forstaae, hvem det var.

Hans Sag holdes for mørk, ikke saavidt den Høyeste-Ret befandt den, men saavidt hørtes

Ven den Høieste-Ræt, eller nogen i Landet, kunde
 penetrere, hvem der var i Conspiration med han-
 nem; Saa forklarer mine Ord in Apologia,
 at vi os intet med hans Sag ville befatte, eller
 have med at bestille, mens alleene taler om, at
 Udelen blev høj-fordagt i samme Forraderie, som
 han begik, og var saa forblømmet i Nisben-
 havn, at der blev holdt Bøn i alle Kirkerne i
 Nisbenhavn, at Gud ville aabenbare dem,
 som havde været i Forraderiet med ham, og ikke
 endnu ere komne for Løst, Æm Posten opraget
 og Brevene aabnede, til at fornemne, hvem der
 havde været i Ledtog med ham i samme Forraderie,
 vi og derfor maatte forfatte vores Apologie,
 som offentlig gik i Tryk. Ellers at han jo var en
 forsvarer Mand (som Scriptum formælder) og
 from baade imod sine daglige Betientere, og andre
 fattige Folk, var alles Ord og Tale, og derfor
 meget elsket, og afholden af hans Kongel. Maj-
 selv, og ophøjet til store Bestillinger: Saa at
 jeg derfor har bestrebet ham saadan, som han
 var, førend han begik det Forraderie, uemlig:
 at han var en from og forsvarer Mand, og der-
 for meget elsket og afholden af H. K. M., som
 og for den Skuld idelig og altid havde aarlig og
 jilde havde ham for sig; men mange forsarne og
 fromme Folk befindes nok at have gjort Forraderie,
 og andet Galenskab, som mange Exempler
 udviser allevegne i Verden. Saa at mange
 høje Betientere, som siden har forset sig, og

blevne criminelle og exequerede, efter Executionen ere blevne roefte og berommende af deres forrige Døder, bevifes med de fornemmeste Skribenter i Verden, faafom og den vidtberømte Franfke Historicus **Comminæus** høyligen har berømt og roeft den store Conneftable **Saint Paul** i Frankrige, efter at han for fine Misgjerninger var bleven halsbuggen i **Ludovig den Ellevtes Tids** item **Thuanus** i fine Skrifter tillægger mange fornemme høye Personer, fom bleve criminelle og vare rettede, enhver deres Berømmelse efter Executionen. Særdeles ogsaa **le Duc de Guise**, fom **Henricus Tertius** lod aflive. Item **Arcon**, fom var **Marchal de France** hos **Ludovig**, efter at de alle vare justificerede. Item **de Pomris**, fom nyelig har ladet fin Bog udgaat til **Paris**, i høyeste Maader berømmer **le Duc de Mommerance**, fom hans Fader **Kong Ludovig den Trettede** lod rette. Saa har og **Marinborg**, fom er Kongens af Frankrige og en Confessionarius og en Jesuit, nyelig roeft **Lutherum** og **Philippum Melanconem**, fom han holder for Kiættete, Item mange andre Exempter, fom her kunde indføres om dem, fom ere rofte under Executionen. Endelig og i den Bog, fom for stakket siden udi **Kisbenham** i **Troffen** er udgaat til **Corfiges** store Berømmelse, og udfat baade paa **Latin** og **Dansk**. kaldet **Corfigs** Ulfelds listige Practiquer, roftes han og i mange Maader af sine store Døder og Døder

liteter med disse Ord: „Alt det som en Statist
 og Hofmand vel sømmer, var hos denne Mand
 over al Maade berømmelig; af Herkomst var
 han ypperlig og ædel, af Statur høj og ansees-
 lig, af Gemst Heroisk og mandig, af Myndig-
 hed og Magt stor hos alle, og den berømmelig-
 ste for sin Klogskab, hvorfore Christianus
 IV. ophøvede ham over alle andre i Ri-
 get, gjorde ham til Rigens Hofmester og Pre-
 mier Minister &c. Item ja endog hans Navn var
 tilforu alle Mand saa bekendt og angeneimt, som
 enhver er sit eget... Jeg og ikke har fornummet
 sigseds at være forbuden, at beskrive en Mand
 med de Qualiteter, som han har haft førend han
 begik saadant et Crimen, fornemmelig efter som
 saadant Forræderie ikke kand betage nogen, at
 de jo kunde have været fromme og forsarne Folk,
 førend de havde angaaet saadanne grove Forseel-
 ser; mens ingenlunde i al Evighed approberer jeg
 de hans forrædiske Actioner, som han siden slog
 sig til, mens langt meere siger pag. 38, at han
 blev dømt skyldig propter atroces in Caput
 Regium Machinationes, item quod acerbam
 & inspicatam illum præcipitem egerint fa-
 ta: vindicta divina conditionem, som er pag
 Dansk: at han blev dømt skyldig for slemme Præ-
 ciper, imod H. R. M., og derfor af Guds For-
 tærmelse fik et u-sykeligt Endeligt. Jeg har og
 tilagt ham pag. 38 og 39 flere Ord: end de han
 blev dømt for, nemlig stor Stoltbed og Over-
 mod

mod imod sin Herte og Konge, og raader andre, illigemaade høye og kloge Betientere til at see sig bedre for, og med tilbørlig underdanig Ære og Respect at anstille sig imod deres Øvrighed, og for alting at forlade sig paa GUD, og en god Samvittighed, og see til, at de kand nyde deres Herrens Gunst, som de tiener, som de pligtig og skyldig bør at giøre. Disse ere jo mine egne Ord og Formalia, pag. 39. Item og, at det Forræderie som han gjorde, ikke kunde regnes vore gandske adelige Stand til onde. Om derfor Kongen i Franckrige haver relegeret la Soubrie re for han haver roeft Corfige, eller for han sig hans Sag og Beskyldninger alt for nær hav^{de} antaget, og anderledes derom domt, end han burde, det gaar mig intet an; men bitterligt er det, at baade før og nu siden til Paris er udgaact i Trykken Bøger, hvori høyligen roses og berømmes de, som ere blevne eregberede for Criminel Sager, som bevises med forbemelte de Pontis. Thi efter den almindelige Regel af alle Stribere hedet det: Etiam virtus in hoste laudanda.

Belangende Copie af Corfiges Brev af 11 Aug. 1656, da haver jeg det af redelig Intention indført; thi saasom jeg formeen^{te}, at selvsamme, som jeg og dist troer, at alle andre fornuftige Mand dommer og formeen^{er}, at det ikke kand komme nogen Herte og Potentat udi ringeste Maade til Despect og Præjudice, at en Lands flyg^{te}

flogtig Person, som for sin Forseelse er undviget
 Lande og Riger, dennem ikke eftertaler, mens
 at det derimod var Høystbemeldte H. K. M. til
 langt større Ære og Reputation, at samme Brev
 blev indført, paa det enhver deraf kunde erfare,
 at hans Understaatter ved Hans Kongel. Majest.
 gode og milde Regiering elskede hannem saa høyt,
 og bar saadan allerunderdanigst største Kiærlig-
 hed og Affection til H. K. M. at alle de store Lof-
 ter uanset, som Corfig gjorde dem paa Hans
 Maje. Begne fra Sverrig, de dog ikke vilde for-
 lade deres gode Herte og Konge; saa at samme
 Skrivelse baade til H. K. M. glørværdige Respect,
 og til Bidnesbyrd om hans gode og milde
 Regiering, og Affection af hans kiære tro Under-
 staatter, og til det visseste Argument til at bevise
 sit Trofskab imod vor allernaadigste Herte og
 Konge, imod den store Utrofskab, som Calumnian-
 ten os saa grovelig har tillagt, er bleven indført,
 men jeg og fuldkommelig har beviist, at Corfig
 i samme sit Brev lognagtig havde beskyldt den
 sel. Konge, qvod esset immoderati imperii
 pag. 41. hvilket jeg imod hannem har refuteret,
 og til intet gjort i mit Scripto med disse Ord:
 nos moderati Regis regimine & clientela, im-
 perante Friderico Tertio, usus, neml. at høys-
 løblich Høystkommelse Kong Friderich, som en from
 og god Konge, regierede frommelig og vel over os.
 pag. 85. Jeg har og i høyses Maader berømmet
 H. K. M. for hans gode og milde Regiering, som
 mit

mit Skrift allebegne udbiser pag. 85. 105. 110 og 111, mens Originalen deraf at fremlegge, vil jeg ikke formode nogen retfærdig Dommer mig skal tilkiende, efter som Brevet mig ikke blev tilskrevet, men Commissarierne; og at derfor en udmuelig Ting ikke bør æskes. Samme Brev findes og i Trykken indført i *Algemein*, Tom. 8. pag. 926, som herhos fremvises, og troer jeg vist, at samme Brev Ord fra Ord skal være indført iblandt de Acter, som indfaldt i Krigs-Tiden; efter som i den Tydske Gloro er indført den Oration, som *Grav Slippenbach* gjorde samme Tid, og i samme Meeening, at de vilde give dem under Kongen af *Sverrig*, og falde fra *König*gen i *Danmark*. Og den *Svenske Ober-Krigs-Commissarius Vildsmand* holdt ligesaadan en Oration for alle Stenderne i *Kandern*, som lydende med *Corfuzes* Brev.

5) *General-Procureuren* beskjelder mig her, og fører i sine *Interrogatoriis*, og skal have skrevet, at Kongen og Fyrster bør at bruge deres indfødde i *Freds* og *Krigs-Tider*, og ikke fremmede, hvor han og, lige saavel som paa andre Steder, har forvent mine Ord, som ere disse: *quoniam bene sentiunt Reges & Principes hoc pro solido asserendi Regiminis fundamento ponunt*, hvilke mine Ord ikke ere, at de det bør at gjøre; Thi jeg laad ikke foreskrive nogen, hvad de bør gjøre, men at de holder det for en ret

tet Maxime, hvilket ogsaa H. K. M. vores Allers
 naadigste Konge selv gjør med sine National-Folk og
 Regimenterne her i Landet. Og saasom enhver
 Armee bestaaer af adskillige Nationer, og jeg dog
 ikke har indført enten et eller andet fremmet Folk,
 men generaliter formælder om alle Nationer, og
 statuerer det samme, som alle Statister og in re
 Politica forfarne Mænd for mig gjort haver, at
 enhver Herre og Kyrste langt meere kand forlade
 sig paa sit eget National-Folk, som fægter for
 deres egen Herre og Konge, for deres Fæderne-
 land, og for deres Hustruer og Børn, Gods og
 Formue, end paa fremmede gevorkene og udlæn-
 disse, som alleene fægter for Penge. Og som
 iblandt alle Nationer i Verden af den Militair-
 tiske Orden findes mange brave behierrtede Cava-
 liers og Soldater, saa kand og ikke nægtes,
 at iblant alle Nationer og findes andre ubehierr-
 tede. Og eftersom Calumnianten kalder vor
 Danske Nation cervos fugaces: forstrækkede
 og sngtige Hiorte, saa kand de og derfor billigen
 hane mig undskuldt, at jeg af de, som af den
 Militairiske Orden kunde befindes at være ubehierr-
 tede, af andre Nationer tilegnet det samme Præ-
 dicatum, galeatos Lepores behielmede Haret,
 dog enhver Cavalier og Soldat hermed aldeles
 unæent. Og at jeg endelig herudi har fulgt den
 samme Mening, som alle andre, der Historiske
 og politiske Materier har tracteret, at man sig
 best kand forlade paa sine egne National-Folk.
 det

der som og er en vis Regel in omni Politica, som bevises af Tacito, Livio, Machiavello Lipsio og mange andre, som mig og gierne er byder udførligen at demonstrere og bevise, jeg og ingenlunde har statueret, at man ikke skal bruge fremmede Nationer til Militairisk Tjeneste; thi saasom ingen Militairisk Herre, til Krig at føre, kand undvære fremmede Nationers Hielp og Assistance, saa er dog raadeligt, at deres største Magt bestaaer i deres National-Folk, og overgaar andre fremmede, og gebornene Nationers Hielp, saasom Livius, een af de allerbeste Politicis, derom udtrykkelig formelder. *Quorum* og videre er at læse hos Tacit. Histor. 3. 5. 3. item Hist. 2. 12. 13. item Curii 10. 3. 9. Og at vor allernaadigste Herre og Konge jo selv allernaadigst maae være i samme Tanker, og mere forlade sig paa sine National-Folk end andre, ses agtes deraf underdanigst, at Hans Kongel. Majest. har indrettet til Landenes Forsvar saa mange Danfke Regimenter af Landsfolk, at her findes langt flere National-Folk i Hans Kongel. Majest. Krigs-Tjeneste her i Danmark, end fremmede, og at H. K. M. eget Liv-Regiment mæst bestaaer af Danfke National-Folk.

Det skal og ikke befindes at jeg i ringeste Maader sigter eller bekylder i mit Skrift Græven af Schwarzenburg, eller nogen anden hollandsk Officer, eftersom vel bitterligt er, at naar

simenterne i et Feldtslag ikke vil fægte, eller ta-
 ger Flugten, neppelig nogen Officier dem siden
 Land tvinge til at fægte, eller bringe til Stand
 igien, mens allene de fremmede gemene Solda-
 ter, som vilde intet fægte, men ere færdige til at
 marinere, og siden droge hjem igien; Jeg har il-
 de, som han sætter, skrevet, at ingen klog Herte
 meere forlader sig paa fremmede end paa sine
 egne, men han dette lige saubelsom paa mange
 andre Steder i mit Scripto meget vrangelig har
 appliceret. At General-Fiskalen begierer at vide
 hvem det er jeg meener, som i vore Tider be-
 findes af fremmede Folk at fægte ilde, og løbe os
 over til Fienden, da er det, som mit Skrift og
 forklarer, fremmede georbene gemene Solda-
 ter, som tide intet vil fægte, men tager Flugten,
 naar Fienden er for Haanden, som jeg og sætter
 derhos, at være skeed i den Tudske Krig, og ikke
 hos os her, hvilket og Cluverus i hans Hi-
 storie udtrykkeligen formelder, og ellers bitterligt
 nok, og i frisk Hukommelse, at være skeed, da
 Kong Christianus Qvartus hoylovlig Jhu-
 kommelse, hans Armee blev slagen for Luchet,
 endog Kong Christian den Fierde selv reed om
 til dem, og begiærede, at de vilde fægte, mens
 vilde ikke, hvorhen jeg mig og refererer. Det skal
 og ikke befindes at jeg nogen Tid taler ilde om
 den hoyberømmelige Tudske Nation; thi min Al-
 ter og Forsærenhed, og den langvarige gode for-

December 1753.

fortrolige Omgjengelse, som jeg har havt i mine Dage, baade inden og udenlands, med mange brave og fornemme Folk af den Tyske Nation, har givet mig langt større Affection, Bidskab og Forstand, end at tale ilde om saadan en fornemme Nation, mens jeg tværtimod med allerstørste Berømmelse kalder den pag. 51. *Laudatissimam Germanorum gentem*, og at vi dem gierne lider og antager i vore Lande; Mens altsom næste er fortrydeligt, at endeel af dem, efter at de længe har været hos os her i Landene, og ere vel underholdte, reyses saa ud, og skriver grove Skandskrifter om os, saasom blant andet denne Buno selv siger og bekiender, at han en Tid lang har været her i Danmark, og paa Sorø Academie vel underholdet, og siden spottelig og forargelig skrevet om os, imod vor Hospitalitatis vel forskofte Belønning; see pag. 51, hvortil han os og dermed har givet høi Ansag med sin store Utaalommelighed imod vores Danske Nation.

Om de 3 Fæstningers Erobering, som han paa dette, ligesaavel som mange andre Stæder i mit Schripto, meget vrangelig har expliceret, da indeholder jo Apologien pag. 35 disse mine Ord: At i al den Krig blev ingen Fæstning med Noget erobret af Fienden, uden Fredericia, Cronborg og Maschou, hvorudi vare satte til Commandanter ikke Danske, men fremmede Officiers, og ikke med ringeste Død har jeg skrevet, at de

derfor bleve indtagne, at der laae fremmede Officerer og Commendanten derinde, som General-Procureuren mig brangelig tillegger. Sl. Rigens Marsk var ikke sat til Commendant i Frisland, mens alleeneste rejste over at mynstre Folket en Dag tilforn, og anden Dagen derefter vilde været over tilbage igien til Armeen, som laae i Byen, da den imidlertid blev overrumplet, og den Sl. Herte, som en tapper Soldat, satte sit Liv til for sin Herres, Konges og Landets Tieneeste. Jeg formoder og allerunderdanigst, at det ikke kand med Billighed ilde optages, at jeg, som en Politicus og in Historicis verseret, befunder, Fred i alle Tider at have været os tienligere end Krig, og at vi i fremfarne Kongers Tider hastig mistede det, som vi tilforn havde vundet, hvilket dog ikke kand være H. K. M. eller Nationen til Forlempelse, langt mindre af mig saaledes forstaaet, som selv er en god Dansk Patriot under min allernaadigste Herte og Konge, eftersom det samme er tilforn vedersfaaret alle Nationer ved Lydens Ubestandighed for enhver. Thi hvem som Tidernes Historier ere bekiendte, og veed de faaestes Periodos, som er overgaaen alle Nationer, Stater og Republikker, da skal befindes, ikke et eneste Land og Rige i den heele Verden, der is er bleven tvungen og overvunden af fremmede Folk, saa endeel aldrig meere er kommen til forrige Tilstand igien; Derfor kand man sig ikke forundre, langt mindre for haantligt trogte, at vi efter Guds

Forfyn og Lyffens Ubestandighed og Land have mist noget af det, som vi tilforn hafde erobret, og at vi og vore Forfædre i det Fald, lige med andre Nationer i Verden, har været den samme Skiebne undergiben. Mens at han begiæret at vide, hvem jeg vil tillegge Skylden til uluffelige Krigte, enten de Indlændiske eller Fremmede. Da befunder han det udførlig nok af mit Skrift pag. 12, 13, 14, 17, 18, 19, at være Guds Straff for alle Menneſker, ſom GUD hienføger med Krig og Orlog, ſom efter ſin Gudsommelige Kraft og Magt raader og regiæret alle Ting i Verden, ſaa det ikke ſtaaer til noget Menneſkes Magt eller Forſtand Krigens lykkelige eller ulykkelige Successer og Fremgang, Land derfor og ikke heller tillegge nogen anden, enten Fremmede eller vore egne, Skylden til det, ſom den almægtige GUD efter ſin Gudsommelige Villie har beſkiftet.

6) Her formelder han og, det Land mig ikke tilſtedes at ſkrive, ſom andre Hiſtoriske Skribentere; at efterfølge deres Skrifter, eller bruge deres Ord; Da har det lige ſaa god en Raifon, ſom han vilde ſige: Det kunde ikke tilſtedes, at en Theologus i ſit Skrift vilde imitere Bibelen og andre Theologiſke Skrifter, eller en Medicus Hippocratem eller Gallenum &c., og at jeg ikke maa bruge Hiſtoriske Skribentere efter min Lyſt, da ſkal det ikke beſindes, at jeg anderledes imie

terer eller bruger dem, end pro materiz necessitate, og det reedeligen bona fide. Han argumenterer og derhos, at det er langt anderledes at skrive en Historie, eller Politisk Tractat, i hvilke han tillader Politiske Regler, men ikke i en Apologie; da er jo Christiani Tertii Liv, og Levnet en Historisk Tractat, og Apologien et Irenæum og Bunonem en Politisk Materie med klare Exempler og Moralier af andre og vores egne fornemme Skribentere udtagen, til at afbevise, hvad dertil hører, og til vores Forsvar. Han siger og: Det er et andet, at lærde Goff i Skoler og Universiteter kand disputere om saadan Materia, for at undervise Ungdommen. Hvad General-Procureuren mener hermed, veed jeg ikke; men naar han det tydeligen forklarer, skal der paa følge Svar. At Scriptum gjør den sædvanlige Distinction imellem gode og onde Regiementer er derfor skeet: Quia contraria juxta se potius magis illucescunt, dermed des klarligere at bevise, at Hans Majestæt var en from, god og mild Konge imod sine Underfaatter, og ikke gjorde os til Trælle, som Calumnianten siger, hvorfors jeg i høveste Maader har berømmet den store Herre, og iblant mere beviist hans store Dydbromhed og Bevaagenhed imod os med de mange store Privilegier, som Hans Kongel. Majest. af Rom. Kongel. Mildhed forandte baade Adelen og de andre Stænder her i Riget, som var et vist tegn, at Hans Majest. var en from og god Herre,

re, og ikke gjorde os til Tralle. At General-
 Procureuren bruger disse Ord, at jeg skriver:
 Det skal være Regentere en Lærdom, hvorledes
 de skal stille sig, disse Ord: Hvorledes de skal
 stille sig, har han selv tillagt. Ellers er
 Meursii vores fornemme Skribenteres i Chri-
 stiani Qvarti Tiid hans egne Ord i hans Hu-
 storie, som han har dediceret høyløblig Buhof-
 melse Christiano Qvarto, hvilke jeg dog ikke
 paa dette Sted har allegeret og indfattet, men
 paa et andet Sted indført: Omnibus illius
 exemplum, quam incertæ res humanæ, nec
 potentiam quamvis summam, unquam sin-
 turnam esse, ni virtute & prudentia maxima-
 que moderatione animi temperetur atque sic
 exerceatur, ut in sese exerceri quisquam ve-
 lit. Lib. 3 pag. 80; hvoraf lettelig kand stuettes;
 at hverken han eller jeg kand have skrevet det no-
 geu til Præjudice, og ellers alt det, som her sig-
 des om denne Post og Distinction om gode og
 onde Regentere, ere ikke først mine egne Ord,
 men mange af de fornemteste Skribenteres, som
 findes, og derom tilforn haver skrevet, hvoraf jeg
 det haver taget, nemlig af Lipsio Lib. 6, it.
 Olao Magno Lib. 8 Cap. 32, it. Matiana
 Lib. 1 Cap. 5, it. Burhornio, it. Charon de
 la Sagesse livre troisieme Chap. 2 pag. 491
 & 492, som er holden for den berømmeligste
 Skribent i saadan Politisk Materie, it. ab O-
 rasimo Roterodamo de Idea boni Principis,
 og det allsammen H. K. Majests. Hr. Fader hov

løblich Zhukommelse *Friderico Terrio*, og nu
 vores regierende Konge og Herre ved samme Di-
 stinction til største Berømmelse, som *Apologi*
 en udbiser pag. 105. Han beskylder mig ogsaa
 i denne Post, at jeg skulde have skrevet, hvorles-
 ves *Undersaatterne* ved umaadelige Skatter og
 ond Regjering land lettelig irriteres til *Rebelli-*
on; hvilket han aldrig nogensteds i mit *Scripto*
ral befinde. Og at det skal stride imod Hans
 Kongel. Majests. *Souveraine* Regjering, det
 som *Meursius* og *Pontanus* har indført om
 Getha til at bevise, hun ikke var Dronning,
 med disse Ord: *Quod Fæminæ parere imperio*
Danis indignum &c. Da formeener jeg det il-
 le i ringeste Maader land præjudicere disse *Eider*,
 hvad i forrige skeet er, langt mindre mig i ringe-
 ste Maader at have forseet imod *Souverainite-*
ten; eller dermed at have overtraadt min *Eed*,
 det som han siger, at jeg haver meldet og aaben-
 baret om den qvindelige Regjering, efterat saa
 mange fornemme *Historici* i deres offentlige *Skris-*
ter for den hele Verden det tilforn har skrevet og
 aabenbaret, hvoraf jeg det og til et vigtigt *Ar-*
gument imod min *Antagonist* *Bunonem* har ci-
 teret, og dermed beviist, at hun ikke var Dron-
 ning, som han beretter, og det aldeles ingen i
 Verden, enten Hove eller Lave, enten i forrige
 eller nærværende *Eider*, til allerringeste *Præju-*
dice ansees, at hverken jeg eller de i ringeste Maa-
 der har improberet nogen qvindelig Regjering.

At jeg har maintineret, at Danmark ikke før har været et Arve-Rige, og det med vigtige Argumenter proberet og afbeviist, formeener jeg alderunderdanigst, mig dermed at have beviist, K. M. høyløblig Zhukommelse Kong Striberik den Tredie, som den, der ved sine høye Meriter først haver forhvervet Souverainiteten, og vores nu regierendes allernaadigste Herre og Konge, som med saadan stor Moderation og Mildhed nu regierer (saasom jeg det og i min Apologie Lit. E om Høybemældte Hans Kongel. Majest. haver skrevet) saa berømmeligt at administrere Regeringen til aller største Ære og Reputations, og mig derved langt snarere Naade end nogen Straf at have forient. Det skal ikke befinde, at jeg enten har censureret, eller divulgaret noget imod Souverainiteten, og min Eed og Pligt. Af dette mit sandfærdige Svar, og underdanigste Erklæring, saavel som Apologien i sig selv, kand klarligen sees og forståes, at jeg aldeles intet har gjort eller skrevet, som kand være imod nogen Kongelig udgiven Lov og Forordning, langt mindre skrevet noget, enten Exempelviis, eller med udtrykte Ord, som kand være vores høyløblig Kongelig Souveraine Regering til Præjudice i nogen Maade, men langt mere tilbørligen, med største Berømmelse talt og skrevet om forrige Kongers Navn og Regering, som bevises i Præfationen Fol. E, og i Apologien pag. 105, og fornemmelig om vor

tes allernaadigste Konges og Herres Souveraine
 lovlige Regiøring med største Priis og Berøms
 melse i Præfationen Lit. E. Om forrige Regiø
 rings Form haver jeg ingen Exempler indført den
 Kongel. velherbragte Regiøring til Præjudice,
 men at *Zerha* ikke var en Dronning, som *An
 tagonisten* melder, haver jeg af *Meursio*, *It.
 Pontano* og andre her tilforn afbeviist i den 6te
 Post. Og denne høyløblige Regiøring aldeles
 intet vedkommer det, som mange hundrede Aar
 tilforn passeret er. Den qvindelige Regiøring
 er heller, enten af de forrige lovlige Skribentere,
 eller mig, er bleven læderet, eller improberet i no
 gen Maade. At jeg skal tale foragtelig (som han
 siger) om Herrers og Fyrsters Raadgivere, det
 skal han og aldrig af mit Skrift bevise; men
 hvad *Johannes Magnus* tilforn om endeel af
 dem i *Swertige* haver skrevet, vedkommer
 mig ikke at forsvare. Og jeg tværtimod i høyeste
 Maader roser vor allernaadigste Herres og Kon
 ges Raad Cap. 2. Om fremmede Nationer ha
 ver jeg skrevet hæderlig og sandfærdig, uden alle
 neste fordi *Calumnianten* beskylder os Danske i
 Krigs Brug at vær: *Coujoner* og ubehiørtede,
 derom har jeg repliceret, at iblant alle Nationer
 findes mange saadanne, men ikke alle, saa at
 intet Land eller Folk i Verden land siges at vær
 ne fri, at der jo findes baade Behiørtede og Ube
 hiørtede iblant. Derfor, saasom *Calumnianten*
 kalder dem, som iblant vor Nation kunde befins

des at være ubehiortede Ziorte, nævner jeg dem som af andre Nationer ere af lige Qvaliteter Zarer, dog enhver god Soldat og Cavalier der ved aldeles umeent; Særdeeles haver jeg om den høystberømmelige Tydske Nation meget høderligen talt og skrevet, som bevises af Apologien pag. 51, hvor jeg giver dennem den berømmeligste Æres-Titul, som nogen Nation i den Land tillegges, og kalder dem *laudatissimam Germanorum Gentem*, men alleeneste bespøder dem, som imod os skriver saa foragtelige Skandale skrifter. Ingenlunde kand heller siges og befinde, at jeg gjør Regning om Skatters Indsamling, hvorimod jeg mig og erklæret i den 17 Post inter Interrogatoria. Skal og ey befindes, at jeg har skrevet: En ond Regjæring giver Anledning til, at Undersaatter rebellerer; mens saadant og andet meere mig uden all Bevlislighed tillagt. Hvad jeg om Fæstningers Erobring har skrevet, er Sandhed og enhver bevist, det som Apologien indeholder pag. 35, mens General-Procuræuren i denne Post, saavel som i mange andre, har verteret mine Ord vrangelig. Om Corrigend fig befindes intet at være skrevet usømmelig, langt mindre noget, som kand være H. R. M. høytloblig Ihukommelse til Præjudice, men langt meere til største Ære og Reputacion, saasom jeg det indforligere og klarligere har demonstreret, tilforn i denne min Erklærings 4de Post, Copien af Corrigend Brev ey heller skal befindes ved nogen

den Kongel. Mandat forbuden, ey heller fra sig at levere tilforn at være befalet. Tyrannens Eufus er ikke indført som nogen Digression af Schoo, men som en fornøden Declaration til Apologice Materiam dermed desmere at klargjøre og afbevise, baade H. K. M. høytloblig Ihukommelse, saavel som vores allernaadigste Arve-Herres lovlige, retfærdige og mildeste Regieringer, som sees af min Erklæring i den 6te Post, og af Apologien pag. 85 med andet meere, som mig uden Grund og billig Marsag tillegges. Endelig beder jeg, at General-Procureuren vilde fremvise nogen Locum i min Apologie, som deres Excellencer kand kiende at være mod min allernaadigste Herres og Konges Souveraine-Regiering. Formeener derfor, at Deres Excellencer mig fra General-Procureuren og Fiscalens haande Jrettesatteller i alle Maader frikiender, og beder paa det tjenstvilligste Eders Excellencer vilde have for mig den store Godhed, og for mig allerunderdanigst hos H. K. M., alles vores allernaadigste Herre og Konge anholde, at dersom jeg mod min Intention har været saa ulykkelig, at mishage H. K. M., det GUD kiender, jeg saa hønt, som noget versligt skee Land, all min Ederes Tind har søgt at vogte mig for, H. K. M. da af Hay-Kongel. Naade vilde ansee Intentionen, som aldrig har været andet, end i allerdybeste Pdmogbed H. K. M. at behage. Hvilket Deres Excellencer vel endogsaa baade af Apologien

660 Hr. Ole Rosenkrantz.

gien og af denne min Erklæring nok, som for
modes, skal kunde skionne. Jeg forbliver

Eders Excellencers

Kiøbenh. den 13 Jan.
1682.

tiensberedvilligste
Olof Rosenkrantz.

Herpaa fulgte **General-Procureurens** Ind-
læg, som nogle Dage derefter blev indleveret
til Commissarierne af følgende Indhold.

Høyrædle og Velbaarne Herrer!
Kongelige Commissarier.

Omendskiøndt ikke meget var fornøden at
replicere paa Hans Excellence Hr. Baron O-
lof Rosenkrantz' sidst indgivne Svar, eftersom
som det indeholder fast intet andet, end hvad paa
Interrogatoria var skrevet, saa forarsages jeg
dog, baade for at purgere mig, at jeg ikke, som
Hr. Olof Rosenkrantz, foregiver, har indført
noget, som ikke findes i Bogen, eller draugelig
udtolket hans Ord, saa og for at betage Eders
Excellencer de Tanker, de ellers kunde sætte
af hans Replikker, ved dette mit korte Indlæg
klarlig at demonstrere, at jeg har baade i Inter-
rogatoris, saa og i mine mundtlige Protestatio-
ner fulgt den rette og sande Mening af Hr. O-
lof

luf Rosencrantes Ord, Argumenter og Con-
 clusioner, og til den Ende her allegerer de Loca og
 Paginas, hvor saadant findes, som bestaaer i
 efterfølgende Poster.

Hr. Oluf Rosencrantz siger i den 3die
 Post, at han ikke har sat *Christianum Ter-*
tium til et Exempel for andre Konger, saa fins
 des jo Fol. 6., scilicet in ardua illa & laborio-
 sa imperatorii sui muneris statione præclarum
 exhibuit documentum, quam grande domi-
 nantibus incumbat recte agendi onus. Item
 Fol. 10., atqve ita pro suis quemque meritis
 gratiam regiam aut offensam ostendendo cla-
 rissima omnibus successoribus suo præbuit ex-
 emplo argumenta, quam sibi esset exercere
 iustitiam. Nuß siger Hr. Rosencrantz i sam-
 me Post, at han ikke har sat *Christianum Ter-*
tium til et Exempel for vor allernaadigste Herre
 og Konge, mens allene det ligner Hans Majestæt
 ved *Christiano Tercio*; Saa sees jo klarligen
 af Fortalen, hvor han sætter Fol. 6., at excel-
 læ tuæ virtutes incrementa sumpturæ sunt
 quousque (saa længe) *Christiani Tertii* vesti-
 gia teris; Det er jo et Exempel, som forestilles
 Hans Kongel. Majest. at efterfølge, og ikke en
 lignelse, mens og expresse anden Gang, at S.
 R. M. *Christiani Tertii* Exempel vilde efter-
 følge; Fol. 18. ut ita universa mentis tuæ mo-
 dumque habitu te *Christiani Tertii* Cognomi-
 ne

ne boni abavi tui imaginem exprimere, atque in magni illius Regis fortunam & exemplum certioribus auspiciis assurgere, omnes læti persentiant. Og strax derefter: Qvam quidem gloriosam & magnificam appellationem ad exemplam illius abavi tui in ultima transmittere secula. At **Stephanus** her allegeres, som mere har rost **Christianum Tertium** end **Hr. Rosenkrantz**, saa er den Roes mindre, efterdi den taler om de Konger for Kong **Christian den Tredie**, men **Hr. Rosenkrantz** skriver nu paa disse Tider i Fortalen af sit Svar paa Interrogatoria, at **Christianus Tertius** var den frommeste og beste Konge, som nogen Sinde har regieret i Danmark, som efter mine Tanker er at forstaae, til denne Tiid; **Hr. Rosenkrantz** siger og, at han ingensteds har skrevet, at de ilde regiere, som ikke efterfølge andre Kongers Exempler, som sees af disse Ord Fol. 13: *Qui bene sentiunt Reges & Principes, hoc pro solido afferendi regiminis fundamento ponunt &c. item pag. 103 prudentis Principis non est plus externis, quam suorum civium considerare auxiliis.* Om deraf ikke klarlig sluttes, at de Konger, som ikke gjør det, hverken ret forstaaet Regierings-Maaden, eller ere ikke kloge, men ilde regierer; og om det ikke er høyt nok at tale om til Eders Excellencis retmæssige Censur. At **Hr. Oluf Rosenkrantz** saa meget paa, at

at jeg ikke har fulgt hans Ord, Linie fra Linie 2c. saa er det jo nok, naar jeg har fulgt hans Mening, som useylbar eliceres af Ordene. Der ere mange flere Passager i hans Bog af lige Materie, e. gr. Fol. 13: Quocirca male sibi prospiciunt Rectores illi generis humani &c. pag. 10: Imperatoris justii, qvi civibus dominatur, partes sunt eorum, qvibus præst commodis utilitatibusqve servire, som jeg for Vidtløstighed ut evitere, gaaet forbi, men ikke tvivler paa, at de jo af de gode Herrer Kongel. Commissariet ere observerede. Ydermeere siger Hr. Oluf Rosenkrantz i denne Vost, at han ikke har statusset, at det var den beste Regiærings Maade, som Christianus Tertius regiærede med, saa findes hans Ord derom fol. 17, hvor der staaer: Optimiqve regiminis formam &c. Om den forklaring, Hr. Rosenkrantz nu gjør, at Christianus Tertius havde bragt alting, som tilforne var i Confusion, i en god Skik, kand forboldig antages, indstilles til Dommernes Kiensdise, ellers forstaaer jeg ikke rettere, end at Hr. Oluf Rosenkrantzes Mening efter Bogens Andledning skulde være denne: At, da han hade vidtløstigt indfort alt hvad Christianus Tertius i Regiæringen havde anordnet, saa slatter han det, at det var af Christiano Tertio bragt i den rette og allerbeste Regiærings Form; At jeg skulde have sagt, at Hr. Rosenkrantz holdt Chris-

Christianus Tertium for den allerbeste Konge,
 fordi han gav Adelen store Benaadninger, er
 le min Mening, men jeg af Bogen Fol. 10.
 (supremo ordini supremos conferebat hono-
 res) allegerede dette iblant andet meere, som **Chris-
 tianus Tertius** havde anordnet, og ikke at
 dette var allene Aarsagen; At **Hr. Rosenkrantz**
 har med udtrykte Ord sagt, at **Christianus
 Tertius** var den allerbeste Konge, og har bragt
 Danmark i den beste Regjærings Maade, og
 at andre Konger skulle tage Exempel af ham, og
 nu anvist, hvor det findes; At de forhverver sig
 sig Guds store Brede, naar de regierer
 forstaae med umaadelige Skatter at indsamle,
 staaer Fol. 14 og 15: Immoderate tributa a-
 cerbe a subditis conquisita individuum supre-
 mi numinis offensam acceleratura. At han
 har sagt, at Herrer og Konger, af Mangel af
 fund Fornuft, tit og ofte forblindes, er jo ret
 Ord fra Ord beretter af det, som **Hr. Oluf Ros-
 enkrantz** sætter Fol. 7: Ita quoque Principum
 animi sanioris defectu iudicii non raro errorum
 caligine involvuntur. At Herrer og Konger be-
 høver gode Raad, har jeg aldrig negtet; At **Hr.
 Oluf Rosenkrantz** tæxer Herrer og Kongers
 Actioner, er nok kundbar af hans Apologie,
 naar han taler om gode og onde Konger, og de-
 lers tilførs et indførs. Og her jo klarligen be-
 ses, at han laster eller i det mindste ikke appro-
 berer, at vores Konger har egtet fremmede Raad

der, fordi de har indført skadelige Skikke og Sæd-
 der: Non absque ingenti Reipublicæ dispen-
 ditio, som staaer pag. 63, og pag. 105 kalder han
 jo *Christianum Secundum truculentissimum*
illum borealium horum regionum Bafiridem,
 som er høyt nok at taxere en Konge.

I den 5te Post besvodes jeg, at jeg har
 forpændt hans Ord, formedelt at jeg har sagt,
 at Herrer og Konger ikke bør bruge Fremmede,
 saa er hans Ord: *Qui bene sentiunt Reges &*
Principes, hoc pro solido asserendi regiminis
fundamento ponunt, ut in rebus toga & sago sta-
biliendis præficiantur indigenæ periti casuum
&c., item pag. 101 & 102, at illi qui recte
 suo officio defungi contendunt Reges, & obse-
 quio plus ponunt præsidii, quam aut in ar-
 cibus & munimentis, aut in armis viribusque
 adventitiorum mercenariorumque militum ex-
 ternorumque hominum imperus & præfectura
 sufficetis, item pag. 103 neque enim pruden-
 tis Principis est, plus externis, quam suorum
 civium confidere auxiliis. Af hvilke Ord jo u-
 sølbarlig sluttes, at forestaer de Regjæringen
 selv, saa bør de at bruge deres egne for Fremmede.
 Jeg siger ikke at Hr. Oluf Rosenkrantz kand
 tvinge nogen dertil, men at hans Mening er, at
 vil de selv, saa gjør de det, og bør at gjøre det,
 for at passere for kloge Regentere.

December 1753.

U U

At

At Hr. Rosenkrantzes Mening jo er at de 3 Gæstninger overgik, formedelst at der vare fremmede Commendanten der inde, sees klarlig af hans udtrykte Ord pag. 35; thi han setter det hos efter hans egen Maxime: *Contraria juxta se posita magis illucescunt*, og constanter affirmerer, at alle de andre Gæstninger, som vare ble troede de Danske, bleve conserverede. Hr. Rosenkrantz meener i den 6te Post, at jeg har forevret ham, og indført de Ord (hvoreledes Kæserer og Konger skulle stikke sig) efterdi det ingen steds findes i hans Bog, saa beklender jeg, at jeg har brugt mildre Ord, end Hr. Rosenkrantz har brugt, thi han siger pag. 89: *Hæc & alia tragica Tyrannorum exempla dominantibus erunt documenta, ut intra metas coerceant imperium, dernæst majore cunctis, qui propriis affectibus suisque subditis feliciter imperare cupiunt, documento, ut omnes hostiles motus antevertant*, item pag. 104 *rectius igitur benignitate & clementia sibi subditos devinciant Reges, nullum consequendi obsequii conciliandæque auræ popularis validius remedium nec fortius regnantibus satellitum judicantes*, hvoraf jo klarlig sees, at de Lordome me Konger og Fyrster gives, fordi de skulle vide at stikke sig og regiere best. Videre siger Hr. Rosenkrantz, at jeg aldrig skal bevise, at nogensteds i hans Skrift findes, at Underfaatterne formedelst ond Regjering irriteres til Rebellion

on, saa udfører han jo vidtloftigen pag. 102 om adskillige onde Raadgivere, og titulerer rebellantium spiritus generosos, og siden sætter som en fast Regel pag. 103 disse Ord: Hoc ubique ratum & fixum manet, quod gens quæque paulo erectioris animi eo plane sit ingenio, ut imperiis suorum non gravate morem gerat, externorum irritetur, hvoraf jo klarlig af foresaaende sees hans Mening at være, at Undersaatterne irriteres af Fremmedes Regiering, at forstaae, naar den er ond; Thi er den god, da sees de paa andre Steder af Authore i hans Apologie.

I Slutningen siger Authore, at jeg aldrig fandt bevise, at han taler foragtelig om Herters og Kongers Raadgivere, saa sees jo af det, som tilført er indført pag. 102, hvor han taler om det nefanda consilia, item fol. 6 præferim cum in eum te evexerit fortuna locum, qui innumeris peccandi laqueis & illecebris undique obsidetur, inter negotia in turba, in aula, in tot tamque diversæ delinquentium exempla non tamen ulli vitiorum, quæ non raro inter laqueata dominantium tecta delitescunt, obnoxia sit tua majestas; hvor er et mærke, at han sætter, at Fortuna har sat Hans Kongel. Majest. i det høje Sæde, sees og pag. 96 inveniuntur nonnunquam sub laqueatâ dominantium tectis purpurati adulator-

668 **Hr. Ole Rosenkrantz.**

tores, qui ut velificentur favori, & gratiam
eblandiantur, fumos circum palatium venden-
tes, Principi, inqvint: Leges nemo scribet,
licet qvod libet, om det er at tale vel eller foragtelig
om Herrers Raadgivere, indstilles til de gode Her-
rer Commissariets Kiendelse. Hermed fore-
mener jeg at have fuldkommen bebiist, at jeg har
fulgt Hr. Oluf Rosenkrantzes Ord og Men-
ning, og rettelig allegeret, hvis jeg tilforn haver
skrevet og talet. Indstilles alting til Deres Ex-
cellencers retmæssige Kiendelse; og jeg forbliver

Høyædle og Velbaarne Herrers

Kiøbenhavn. d. 18 Jan.
1682.

pligtsthydigste Tjener

P. Schavenins.

Forestaaende General-Procureurens Indlæg
besvarede Friherren Rosenkrantz med et an-
det af 24 Jan., men som det ey indeholder
noget nyt, men med forandrede Ord siger alt
det samme, som tilforn, har man ey villet fuld-
de Papiret dermed; Det Brev derimod han
skrev til Commissarierne, hvori han undskylder
sig fra at være overbærende ved Dommens
Uffigelse, var følgende:

Høyædle og Velbaarne

Herrer Geheimeraader!

Efter som jeg i Dag er indstøvet for Eders
Excellencer, at comparere til Dom at høre,
og

og jeg formedelst en podagrisk Affect i mine Been
 ikke har været ude, siden jeg sidst var for Ret-
 ten, og er mig ikke heller mueligt, at kand gaae
 ud af min Dør; Eaa beder jeg tjenstvilligst,
 at, om mueligt var, med Dommen paa nogle
 faa Dages Tiid. maatte beroe, indtil jeg nogen-
 ledes kunde blive tilväs igien. Jeg forbliver

Eders Excellencers

Kiøbenh. d. 3 Febr.
 1682.

tjenstberedvilligste Tjener

Olof Rosenkrantz.

Uagtet det giorte Begiæring, blev dog Dom-
 men affagt af de 3de Commissariet, nemlig:
 Hr. Holger Wind, Hr. Orwe Juul og
 Hr. Ellert Holck den 3die Febr., saaledes
 lydende;

Commissariernes Dom.

Eftersom Hr. Olof Rosenkrantz sig ha-
 ver forseeet med det Skrift, han haver ladet ud-
 gaae, og dermed giort sig uværdig til at nyde de
 Geheime-Statz og Justitz-Charger, som han af
 Hans Kongel. Majest. allernaadigst haver været
 med benaadet; Thi bør han samme sine Char-
 ger at have forbrudt og mist, saa og sig til Ud-
 værel, saavel som andre til Exempel, at betale
 til hvad Brug Hans Kongel. Majest. det aller-
 naa

670 Hr. Ole Rosenkrantz.

naadigst befaler, Sex Tusinde Rdr., og hans Bog ved et Kongel. Ediet at forbydes, ey at maa sælges, mens alle dets Exemplaria, som findes land, at indleveres i Kongel. Majsts Cancellie. Fornævnte Dom kunde Hr. Jens Juul, Hr. Erich Banner og Diderich Schult med de andre Commissarier ey blive samtydige om, eller eenstemmige udi, og derfor den ey vilde underskrive og forsegle. Kiøbenhavns Danske Cangelie den 3die Febr. 1682.

Holger Wind, Owe Juul, Eiler Holt.
(LS.) (LS.) (LS.)

Forestaaende Commissions Dom blev herpaa af General Fiscalen indstæbnet til Høiester Ret, og deri de trende Commissarier, som havde underrettet Dommen, tilholdte at svare, hvorfore de ey Postviis havde dømt, men de andre hvorfore de en vilde underskrive Dommen. Stevningen blev ogsaa forkyndet for Friherren Rosenkrantz den 15 Febr. 1682, og var følgende:

Vi Christian den Femte, af Guds Naade Konge til Danmark &c. Vide maad Os elskelige Hr. Holger Wind til Hareffeds Gaard, Ridder, og Bores Vice-Cansler, Hr. Owe Juul til Willestrup, Ridder, og Hr. Eiler Holt, Friherre til Holckenhavn, og Herre til Elstier, Ridder, samtlige Bores

Geheime-Raader ic., at for Os allerunderdanigst haver berettet Vores General-Fiscal, Os elskelig Jens Clausen, hvorledes han skal være forarsaget for vores Hoveste-Ret, til bedre Paakjendelse, at lade indstevne Eders Dom af 3die Febr. næstafvigte, affagt i Baron Hr. Oluf Rosencranz's Sag om hans Bog, Apologia Nobilitatis Danicæ kaldet, som han i Vores Riger og Lande, uden videre Censur, og tværtimod den derom udgangne allernaadigste Forordning, haver ladet divulgere: I hverken skal have kjendt Postviis paa de for Eder i Retten fremsatte, og af Hr. Oluf Rosencrantz begangne grobe Forskeller, langt mindre givet nogen udførlig Raison og Fundament til Eders Dom, saasom Commissariet i deres Forretning ellers pleyet og bør, hvorved General-Fiscalen allerunderdanigst formener, ikke allene Sagens rette Beskaffenhed, og den bare Sandhed, at være fordulgt, mens endogsaa med saa kort og usædvanlig en Doms Slutning at være holdt tilbage de Motiver, hvorpaa Dommen er grundet, og i saa Maade formeent Vores Hoveste-Ret den Oplysning, de billigen burde have om alle Posterne Stykkeviis, og om de Fundamenter, som Eder til saadan en Dom haver beveget, hvorved hannem paa Vores Begne er hindret den retmæssige Satisfaction, der ellers med Billighed burde følge over dem, som alle sine Raads-Charger fraktendes, dets Leilighed

672 Hr. Ole Rosencrantz.

han ydermere agter at berette. Og som vi allert
naadigst haver anbefalet Os elskelig Hr. Jens
Juul, Friherre til Julinge, Herre til Wor
gaard, Ridder, Hr. Rich Bannet til Over
gaard, Ridder, og Diderich Schult til
Gindstrup-Gaard og Hellestrup, iligemaas
de samtlige Bores Geheime-Raader &c., tillige
med Eder denne Sag at foretage, og deri for
svaerligen at kiende og domme, som dog med E
der den affagde Dom en skal have forseiglet og
underskrevet; Thi stevne Vi Eder herom at mø
de for Bores Høyeste-Ret i Rette, som er be
sammet at skal holdes her paa Kjøbenhavn
Slot Torsdagen den 23de Febr. forstkommende,
da samtlige til Sagen at svare og forklare, hvad
Eder haver fraholdt de andre i Dommens Aff
gelse at fragaue. Til samme Tiid og Eted at
møde stevnes og Hr. Baron Oluf Rosencrantz,
om han noget videre herimod haver at svare, og
da derom at gaaes, hvis Ret er ladendes det in
genlunde. Givet paa Vort Slot, Kjøben
havn den 15de Febr. 1682.

Under Vort Signet.
(L. S.)

Da Høyeste-Rets Stevning blev udtaget, beed
man forbiist at Friherren opsatte efterfølgende
Bønn-Skrift, for deri at afbede Processen, men
det er uvist, om det nogenstunde kom frem; Sam
me var imidlertid af følgende Indhold: *Allers*

Allernaadigste Arve-Konge og Herre!

Jeg indstillet mig her udi allerdybeste Submission for Eders Kongel. Majest. med allerunderdanigste Begiering, at Eders Kongel. Majest. støt ikke videre vilde føre Proces imod mig, men allernaadigst considerere min gode Intention i mit Skrift til at conservere mig Eders Kongelig Majests. høye Gunst og Naade, som klarlig kan sees og erfares af samme Skrift ved de høje og store Berømmelser, som jeg, E. K. M. og Eders Kongel. Majests. Hr. Fader høylodlig Bihukommelse har tillagt og bekrebet. Jeg og derfor Bogen allerunderdanigst E. K. M. har dediceret, og selv i Hænde leveret. Findes deri noget, som E. K. M. i ringeste Maader kunde mishage, da veed GUD, at det aldrig er af mig skrevet i nogen ond Intention, det jeg og med min høyeste Helgens Eed har bekræftet, og søjter allerunderdanigst at kunde give E. K. M. den allerunderdanigste Satisfaction, som E. K. M. kunde behage, til at fornilde Eders Kongel. Majests. Brede imod mig, og allernaadigst lade falde vider: Proces imod mig. Den allerhøyeste GUD vil jeg ombede daglig at holde sin høje og trygge Beskiernelse over E. K. M., og til all Epkke og Betsignelse i sin Regiering naadelig opholde. Jeg forbliver &c.

Olef Rosencrantz.

U u s

Her

674 Hr. Ole Rosenkrantz

Herpaa kom den 24 Febr. 1682 et hemmeligt Brev, som ingen vidste fra hvem var skrevet, til Holger Tott, og blev leveret i Hr. Oluf Rosenkrantzes Gaard til Abrahams Jonsen Koch; Samme indeholdt Raad og Midler, hvorledes Friherren best. skulle kunde slippe og rædde sig af den Fortred ved Penge Midler, men det blev en agtet derpaa.

Da Sagen i Højeste Ret skulde foretages, som en Stæde forend den 2den Martii, blev Friherren Jens Juuls Indlæg fremlagt af saadant Indhold:

Stormægtigste Konning!

Allernaadigste Herre!

Efter som Eders Kongel. Majests. allernaadigste Stævning mig befaler at tilkiendegive Narsagen, hvorfor jeg ikke tilligemed de andre Commissarier haver Dommen udi Hr. Baron Oluf Rosenkrantzes Sag underskrevet, saa er det min allerunderdanigste Aarsag, at jeg ikke ligesom forstaaer eller veed, end at alle Dommere ^{ere} ^{are} pligtige at domme efter Lands Lov, saavidt de forstaaer: Nu finder jeg ingensteds i vores Lov, at nogen forbryder Boes Lov, med mindre ^{han} ^{der} forvirker Livet, langt mindre i Loben nogen ^{gang} ^{der} gang til saadan arbitrair Straf, ikke heller ^{der} ^{der} vi, det bitterligt er, Præjudicata her i ^{for} ^{for} Rigt

for os; Paa fremmede Landsens Constitutioner og Sædbane, haver jeg en formeent, mig tilkom, som en Under-Dommer, at reflectere; Hvorfore jeg allerunderdanigst haver meent, at E. K. M. selv allene tilkom at give og tage i saadan Tilfald; Hvilken enfoldig Mening E. K. M. vilde allernaadigst i Kongel. Naade optage, og jeg forbliver

Eders Kongel. Majests.

Kjøbenh. d. 2 Martii
1682.

allerunderdanigste og
tropligstskyldigste Tjener

Jens Juul.

Hr. Orve Juuls Indlæg i Høyeste-Ret var
saaledes opsat:

Stormægtigste Allernaadigste

Urve-Konge og Herre!

Som Podagra haver tvunget mig gandske til Sengen, saa at det er umueligt selv at møde for den Høyeste-Rett, hvor gierne jeg end vilde, at svare til vores Dom i Baron Oluf Rosenkranges Sag, efter General-Fiscalens derubinden tagne Kongel. Citation udi Vice-Cantler Hr. Holger Winds Sted, som iligemaade ved Svagbed derfra er forhindret; Da er
mit

mit korte skriftlige Svar i denne Sag, at vi ikke have kiendt Postviis paa de for os i Retten fremsatte, og af Hr. Oluf Rosenkrantz begangne Forseelser, langt mindre givet nogen udførlig Raifon og Fundament til vores affagde Dom, hvorved General = Fiscalen formeener Sagens rette Beskaffenhed, og den bare Sandhed at være fordulgt, med mere General = Fiscalen udi samme Kongel. Citation formælder; Da protesteres for den alvidende Gud, og for E. K. M. udi dybeste Underdanighed, at Tankerne aldrig have været i ringeste Maader Sandhed at fordele sig til nogens Skade eller Fordeel, men visseligen allerunderdanigst vil forhaabe, H. K. M. udi Naade vil have bedre Tanker om sine gamle underdanigste tro Tienere, end General = Fiscalen haver, og paa det Sandhed skulle komme før Dagen, den høieste Ret til mere Oplysning i samme Sag, da ere jo alle passerede Acta herudinden, saavel Interrogatoria, som Svar derpaa, med alle Acter og Replikver indført udi vores Dom, saa mig videndes deraf intet er forbigaaet. Det vi ikke have kiendt Postviis er skeet af Aarsag, det General = Fiscalen haver selv fremsat og opregnet Posterne, som vilde blive heel vidtløftig i Sentenker at repetere og igientage, efterdi de af os approberes med en haard paafølgende Dom, hvilken vi dog i alle Maader ikke har turdet skærpe efter General = Fiscalens Trettesaetelser, baade i Henfende til Forseelsernes Maade

de, saa og at man ingen Lob havde, haver derfor
forre maat domme secundum æquum & iustum,
det beste vi forstaaede, foruden Vil eller Bens
skab. Samme vores Dom begiæres allernaad
digst med naadige Øyne maatte ansees. Jeg
forbliver til min Død

Eders Kongel. Majests.

Kjøbenh. d. 2 Martii.
1682.

allerunderdanigste
trolddigste Diener

Owe Juul.

Mr. Oluf Rosenkrantz's Indlæg er skrevet den
23 Febr., som den Dag, Sagen skulde ha
de været for og er af efterstaaende Indhold:

Allernaadigste Arve-Konge og Hertte!

Ingen i Verden. uden den Herre og
Gud, som randsager Hierterne, kand vide el
ler eftertænke, med hvad Hiertens Angest og
Betyrning jeg har fornummet Hans Kongelig
Majestats, min allernaadigste Konges og Her
tes Ugunst imod mig, og kræver jeg Gud i Him
melen til Bidne, som jeg og ved mit høieste
Eed har bekræftet, at jeg aldrig har tænkt i rim
piste Maader enten i Ord eller Gierninget, at
forrette noget, som H. K. M. min allernaadigste
Konge og Hertte kunde mishage, men langt me
re

re i all min Tid til denne min høye Alderdom søgt at conservere Hans Kongel. Majests. store Naade, og kand enhver lettelig befinde, at dersom jeg kunde have kundet forstaaet noget i mit Skrift, at kunde være, som H. K. M. ilde kunde have optaget, jeg da aldrig enten havde dediceret eller leveret H. K. M. Bogen i Hænde; Hvoimod jeg langt mere havde forventet mig Hans Kongel. Majests. høye Gunst og Naade for Hans Kongel. Majests. høye Kongel. Dyder og Qualiteter, som jeg i samme mit Skrift allevegne billig og høy forkyldt har indført, saavel som Hans Kongel. Majests. Hr. Faders glørværdige Ihukommelse store Berømmelse. Men dersom jeg mig imod min gode Intention har forseet mig, da er det skeet af Uvidenhed, og ingenlunde kunde tænkes, saadant i Unaade skulle optages, og dersom noget imod min Billie kand være forseet, og H. K. M. mishageligt, da beder jeg i allerdybeste Submission, at H. K. M. i Naade vilde ansee min gode Intention, min Alderdoms graate Haar, og min Hustrues og Børns Betsærd, og sin Kongelig Brede imod mig formilde. Jeg beder og allerunderdanigst E. K. M. af mit Indlæg, forfattet til de Kongel. Commissariat af Dato 13 Jan. sidst forleden, allernaadigst vilde ansee min allerunderdanigste Erklæring i de Pæster, som General-Procureuren mig har leveret, hvoraf jeg og allerunderdanigst formoder, E. K. M. noksom skal erfare, at min Intention

aldrig har været til noget, som E. K. M. kunde mishage, men alt det jeg har skrevet, er iffrukt allene, at jeg efter andre lærde Mænd og fornemmelig vore egne Skribentere har skrevet det, som jeg formeente til mit Skriftes Materie at henhøre; Og eftersom de Betydninger, som mig af General-Procureuren ere blevne tillagde, ikke fandt tages af mine Ord, men mesten funderes paa Præsumptioner og Indbildninger, saa erbyder jeg mig hermed (det som allerede skeet er) at afslegge min høyeste Eed ved GUD og hans hellige Ord, at mit fulde Forsæt har været, at udbrede Eders Kongel. Majests. store Ros og Berømmelse, og forsvare vor ærlige Navn og Rygte imod alle Calumnianter, og derved at forhverve mig Hans Kongel. Majests. høye Gunst og Naade, som min Præfation og videre udviser, ved de store Berømmelser, som derudi findes. Indsætter derfor i allerdybeste Submission, at H. K. M. i lige saa stor Gunst og Naade samme min velmeente Intention vilde optage, som jeg den i allerstorste Underdanighed har søgt at meritere. Jeg beder og allerunderdanigst i Naade maatte optages, at jeg ikke selv Personligen her konkurrerer for Eders Kongel. Majest., eftersom stor Svaghed mig forhindrer.

Eders Kongel. Majests.

Kiøbenhavn d. 23 Febr.
1682.

allerunderdanigste
pligtfuldigste tro Diener

Olef Rosenkrantz.

Den

Den 2 Martii blev i Høyeste-Ret oplæst følgende:

Jens Clausen General-Fiscal contra Baron Hr. Oluf Rosenkrantz.

Cit.: De i denne Sag tilforordnede Commissarier, saa mange, som Dommen beskreven haver givet under deres Hænder, nemlig Hr. Holger Wind, Hr. Owe Juul og Hr. Eyles Gold, for en Dom, de haver affagt om fornævnte Hr. Oluf Rosenkrantzes Bog, Apologia Nobilitatis Danicæ kaldet, som han i Kongel. Majest. Riger og Lande uden foregaaende Censur, og tværtimod derom allernaadigst udgangne Forordning, haver ladet divulgere, udi hvilken deres Dom de hverken skal have kiendt Postviis paa de for dennem i Retten fremsatte, og af Rosenkrantz begangne grove Forseelser, langt mindre givet nogen udførlig Raason og Fundament, som Commissarier i deres Forretning pleyer og bør, og i saa Maader formeent den Høyeste-Ret den Oplysning, de om alle Voster burde have, saa og om de Fundamenter, som dennem til saadan en Dom over den, som alle sine Raads-Egterger fraktiendes, haver bebeget, med videre.

1) At Baron Rosenkrantz haver ladet sit Skrift paa et fremmed Stæd trykke, uden foregaaende Revision og Censur, imod den Forordning af Anno 1667.

2) At

2) At Baron Rosencrans bor at navne
 give de Personer, som hannem til at skrive dette
 Skrift haver tilskyndet, dernæst hvad som har be-
 veget ham i samme Skrift at gjøre saa man-
 ge Digressioner, saa og hvad han mener med
 den Adelens Apologie udi Christiani Tertii
 Tid, og om han haver den, da at fremlegge den
 in Originali.

3) At han iblant de mange Digressiones
 fornemmelig taler om fremfærne Konger i Dan-
 mark, og i Synderlighed sætter Christianum
 Tertium som et Exempel for vores nu regieren-
 de allernaadigste Konge, ligesom Hans Majest.
 ikke saa vel regierede, og at Christiani Tertii
 Regierings Maade var den allerbeste, fordi han
 forsvarede Noblessen med vider ic., og at Herrer
 og Fyrster, for Mangel af sund Fornuft, tit og
 ofte forblindes; skaaner ikke heller vores Kon-
 ger, men taperer demnem, fordi de gifter sig med
 Fremmede.

4) Taler Baron Rosencrans om Cor-
 fiz, tilforn kaldet Ulfeld, kaldet ham mod
 Døpste-Kettes Dom Ulfeld, roser ham og
 tillægger ham adskillige Dyder i sit Skrift, hvor-
 af Fremmede maatte fatte Tanker, at han var
 Reet Uret, siger hans Sag: at være mørk, og
 land ikke vide, hvorfor han ham, som en stor

December 1753.

Forræder og in Effigie justificeret, saa høyt berømmet, uden for at undskylde hans Forseelser, da det dog ved Kongel. Majest. Forordningen er forbudet, noget videre om Corfis at spargere eller Divulgere.

5) Falder Rosenkrantz paa den Obæstir on om fremmede Nationer, som han skammelig beskriver, og at kloge Fyrster og Herrer baade i Fred og Feides-Tiid bruger deres egne og Indlændiske, tillegger Udlandiske det Prædicatum Galleatos Lepores, og saasom han siger endnu, at skal findes adskillige Fremmede, som ikkun for at berige sig have tient, at dennem skal navngive, paa det de Land blive straffede; melder ogsaa, at Frideticia, Cronborg og Narschou udi næst afvigte Krig af Fienden bleve erobrede, fordi at Fremmede commanderede derinde; siger ogsaa, at det, som tilforn med stor Besværthed var vundet og lagt til Kronen, nu igjen med ringe Umage borttages.

6) Bruger Baron Rosenkrantz adskillige Stribentere, som han conformeret sit Skrift efter, da Land ham ikke tilstedes at fore ind i sit Skrift alt hvad ham lyster, eftersom det ikke er en Historisk men Politisk Materie, hvorudi han sætter det, som en Geheime-Raad ikke bør Divulgere. Søger ogsaa at vilde bevise, at Danmark aldrig har været et Arve-Rige, at

at de Daufke altid har holdt det for en Spot, at staae under en Qvindes Regjering, giver og tilkiende dermed ikke saa meget, at vilde forsvare Noblessen, som at censurere det, som ikke var ret i Regjeringen, og at Undersaatterne ved haare de Pressurer blebe undertrykte.

Herpaa blev Baron Rosenkranges Erklæring paa enhver Post især læst for Rette, saabelsom og hans Indlæg, hvorpaa blev i Rette siddt af General Fiscalen, om ikke Baron Rosenkrantz ved dette sit Skrift havde fortient at miste sine Embeder, sin Ere og Boes Lød, og at han skulde forvises af Landet, hans Bog ved en offentlig Placat at forbydes, og udi Hans Majests. Cancellie at indleveres.

Derpaa blev voteret af Høveste-Rettes Assessorer, da værende: W. Worm, Soss. Ch. Andersøn. Muhle, P. Nielsen, E. Bartzolin, T. Bulcke, Lerche, E. Winding, P. Resen, M. Wibe, C. Bierman, Niels Juul Reventlatt, C. Korbig, Hr. Canzler Ahlefeld, Hans høye Excellence Gyldenløve. Dommen blev suttet og affagt samme Dag.

Høveste-Rets Dom

Indi Baron Oluf Rosenkranges Sag,
affagt Torsdagen den 2den Martii 1682.
Jens Clausen General Fiscal contra Oluf Rosenkrantz:

Ry 2

Efter

Efterdi Baron Oluf Rosencranz haver ladet trykke en Bog, kaldet Apologia Nobilitatis Danicæ, og den siden udi Riget indført og divulgéret, uden foregaaende Censur efter den Kongelige Forordning af 1667, og i samme Bog mange uforsvarlige Digressiones findes, som ingen Gemeenskab haver med en Apologie, ey heller med den Materie, som han melder at vilde handle om, i det han endeel foreskriver Regentere en Maade, hvorefter de skal regiere, og siger udtrykkelig, at den beste Regierings Form og Norm er den, som var i Christiani Tertiæ Tiid af høytlobligst Ihukommelse; Endeel anfører adskillige Regler og Maximer om Tyranner og gode Herrer og Konger, og om Undersaatteres Forhold imod deres Herre og Konge, som ikke allene er i sig selv uforsvarligt, og tiener til at fravende dem fra den allerunderdanigste Ogdighed, de ere deres Konger skuldige, men ender og strider imod Souveraine Arve-Regieringen i disse Lande. Lige maade tillegger han Co-sig, som ellers blev kaldet Ulfeld, den Berømmelse, at han var vir probitate clarus, og siger om Sagen i sig selv, at den var mørk, og at hans Fald var Fato, eller hans uheldige Skiebne at tilskrive, dog at de Misgierninger, som ham bleve paabyrdet, gave Anledning dertil, efter det gemeene Rygte, tværtimod den Høveste Rettes over ham, som en Forræder er gaaen Dom, og derforuden anfører et oprørligt Brev, som

som Corfis skal have skrevet Adelen til, dennem
 fra deres allerunderdaniagste Pligt og Trofskab is
 mod deres da værende allernaadigste Kønse og
 Herre Kong Friderich den Tredie af høvbe-
 rømmeligst Afmindelse, at fradrage og affældig
 at giøre; hvoraf Baron Oluf Rosenkrantz
 dog ey veed Originalen at producere; Tilmed taler
 han noget haanlig og bespottelig om fremmed Mi-
 lita, og fremmede Civil og Militair-Betientere,
 med meget andet ulovligt, saasom om Gitter-
 maal med udlændiske Princesse, og at det er
 svøreligt for den Danske Nation at regieres af
 en Qvindes Person, som strider imod Konges-Lo-
 ven om Arve-Successionen. Tilgemaade at
 han Geistlighedens og Borgerkabets Memorial
 til Rigens Raad, det Kongel. Huus Arve-Rets-
 tighed at operdrage, vrangeligen har fortolket, og
 dog Latin oversat, hvilket Baron Oluf Rosen-
 krantz, som en Geheime-Raad, efter sin Eed
 og Pligt aldrig burde have tænket, lanat mindre
 skrevet, eller ladet trykke; Da Baron Oluf Ro-
 senkrantz for saadanne sine grove Forseelser at
 have forbrudt sine Geheime-Etats og Justits-
 Raads-Charger, straffes paa hans egen Ho-
 ved-Lod, og ikke mere at lade sig finde udi den
 Kongelig Residence-Stad Kiøbenhavn, og
 derfor den at igienkalde og revocere, hvis ulov-
 ligt udi hans Apologie findes at være indført,
 dog at samme hans Revocation bliver tilførg
 tilbørlig censureret.

Hr. Oluf Rosenkrantz's Bønsskrift om 'den 1700-
gangne Høieste-Rettes Doms Formildelse.

Jeg indstiller mig i allerdybeste Submission for Eders Kongel. Majest. med allerunderdanigst Begiæring, at Eders Kongel. Majest. af Høy Kongelig Raade, og for den almægtige Guds Skyld, vilde lade paaaktende mod mig og mit Huus, Eders Kongel. Majests. sædvanlige store Generositet, til at formilde den haarde Dom, som over mig i Dag er gangen, og alernaadigst ansee min Alderdoms graa Haar, og min Hustrues og Børns Bøjskærdi, som herover ere komne fra all deres gode og Verdsefs Bøjskærd, for at tiene Eders Kongel. Majest. at jeg i min høye Alderdom ikke skulle geraade i Armod, og min Kærestes Liv, som ligger paa sin syge Seng, og saa nær Døden, at hun hver Dag forventer Guds Time, usenslbaar vilde forkortes, saasnart hun denne vores haarde Anstød og Ulykke fik at vide. Den allerhøieste Gud bevæge Eders Kongel. Majests. Hierte til Raade og Barmhiertighed imod os, til at formilde den haarde Dom, efter E. K. M. egen naadigste Villie og Behag. Gud i Himmelen vil saadan E. K. M. Belgiertning imod mig og mit Huus igien belønne i de Retfærdiges Opstandelse, og lyse saliggjorte Eders Kongel. Majests. Regimente.

Eders Kongel. Majests.

Kjøbenhavn, d. 2 Martii.

1682

allerunderdanigste Diener.
Oluf Rosenkrantz.
No

Noget hærefter indgav Hr. Oluf Rosencrantz et andet Bøn-Skrift, hvori han bad, at hans Børn maatte nyde de confisquerede Midler.

Stormægtigste Høybaare,
Allernaadigste Arve-Fætre og Konge,

Udi allerdybeste Underdanighed beder jeg E. K. M., at eftersom jeg i denne min høye Alderdom er kommen fra mine Verdens Midler, E. K. M. af hov Gunst og Naade vilde dog for Guds Skyld forunde mine Børn, Holger Tor og Mogens Scheel, mine confisquerede Midler, at mine Børn ey tillige med mig skulle blibe ruinerede. Saadan Eders Kongel. Majestæts høye Gunst og Naade den almægtige Gud skal besonne, og vi saa længe vi lever i Verden, altid hiet allerunderdanigst Pligtsskyldighed forbliver

Eders Kongel. Majestæ.

København, d. 24 Martii.
1682.

allerunderdanigste og
pligtsskyldigste tro Tjener
Oluf Rosencrantz.

Dans Kongel. Majestæ. allernaadigste Benaadning og Formildelse over den ergangne Høyeste-Rettes Dom, hvoraf General-Skifal Jens Clausen til Hr. Oluf Rosencrantz leverede en ligeløbende Gienpart, var saaledes indende:

688 Hr. Ole Rosencrantz.

Christian den Femte, Konge til Danmark 2c. 2c.

Vor Raade tilforn: Vide maa du, at den Punct udi den over Friherren Hr. Oluf Rosencrantz den 2den Martii sidstforleden for vores Høyeste-Ret ergangne Dom, nemlig, at han paa hans egen Hoved-Lod skulle straffes, saaledes af sær og synderlig Kongel. Gnist og Naade allernaadigst haver modereret, at han deraf skal betale til det Kongel. Academi, som vi her i vores Kongel. Residentz-Stad Ribe benhavn agter at indrette, Tyve Tusind Rdr., og at hans Evtiger-Son, Os elskelige Holger Tor til Søvinde, Marsvinsholm og Sorte-Brødre, vores Etah-Raad, naar du for din Rettighed er bleven contentered, naar nyde, hvad af samme hans Hoved-Lod kand til overs blive, udi allernaadigste Henseende til hans Os hidindtil allerunderdanigst beviste tro Tjeneste, som han og fremdeles haver at gjort, samt hans erlidende Skade i seneste Feides Tid, allernaadigst haver skienket og foræret, dog at denne vores Kongel. Naade, som vi fornævnte Tor saaledes beviist haver, ikke ansees eller kommer Os elskelige Mogens Scheel til Føring, vores Etah-Raad, i andre Maader til nogen Præjudice, og at det i det øvrige ved her meldte vores ergangne Høyeste-Rettes Dom skal forblive. Derefter du dig allerunderdanigst haver at

Hr. Ole Rosencrans. 689

rette, og de Vedkommende sigt strax at forstændige, befalendes dig Guld. Skrevet paa Bort Slot Kiøbenhavn den 28 Martii 1682.

Christian.

C. Schøler.

Opkrift: Os æfftelige Edle og Velb. Jens Claus
søn, Borens Bestalter General-Fiskal!

Efterat Dommen over Hr. Oluf Rosencrans var affagt, var der et unyttigt Menneſke; som vilde vise sine Klygter, og lod efterſtaaende Seddel opſlaae:

Alluſio Poetica in Apologiam.

Arbor amat ramos, rami plectuntur, ut Arbor
Non pereat, densis depopulata comis.
Spina rosam patitur, defendit sæpe supinam,
Erigit & iocio vult habitare sinu.
Sed dum securam rosa congeminata coronam
Tollit, & excelsa vertice collo vibrat,
Frangitur atque humili moriens cervice re-
cumbit
Et quæ spargebat, nectar odoris olet.

Da Hr. Oluf Rosencrans strax efter fik dette Skandſkrift i Hænderne, loe han deraf, og ſkrev med egen Haand derunder: Tydſken er vreed. Er s Den

Den 11 April i Maaret 1682 reyste Hr. Oluf Rosencrans fra Kjøbenhavn til Egeholm, og kom aldrig mere til Kjøbenhavn. Men al denne Handel og Proces blev holdt hemmelig og fordult for hans Kærester Fru Birgitte Krabbe, saa hun ikke fik det allerringeste om overgangne Dom og confisqverede Midler eller Mulet at vide, førend anden Juledag 1682. Da Hr. Oluf Rosencrans havde Bud til Fru Berthe Scheel, Sal Hr. General-Lieutenant Niels Rosencranses Fru paa Nielsens Gaard, som kom til Egeholm og berettede det altsammen, hvorledes til var gaaet, for Fru Birgitte Krabbe, undtagen den Post om Kongens Affættelse fra sine Embeder, som hun aldrig fik at vide, uden det skeede nogle Uger; førend hun døde.

Udi November Maaned skrev General-Gissalen til Hr. Oluf Rosencrans om de 20,000 Rdl. samt sin egen Rettigheds Fyldestgjorelse paa denne Maade:

Høyædle og Velbaarne Hr. Baron!

Mig er allernaadigst anbefalet, ved denne nu strax, og uden videre Forhaling, skeer Satisfaction for de 20,000 Rdl. og den Rettighed, mig efter min Bestalling og K. M. allernaadigste

ste Befaling tilkommer, skal jeg i Følge min Ordre, som tilholder mig at tage Possession af Regnholms Gaard og Gods, med hvis derpaa Stæden foresindes, indtil Høyeste-Rettes Dom i alle Maader vorder efterkommet, hvorføre Hr. Baronen vilde forekomme den Viderveddighed, som hannem og hans Huus herved kunde tilføyes, og med Budet give mig nogen vis Gienfvar, som indlertid befaler hannem med gandske HuusGuds trofaste Beskiærnelse, og for min Person næst sitlig Hilsen forbliver

Velbaarne Fr. Barons

Kjøbenh. d. 13 Nov.
1683.

Beredvilligste Tjener

Jens Clausen.

Til denne Sag hører endnu adskillge af Hr. Oluf Rosencranzes Friherrindens, Fruen Birgitte Krabes, Bønkriftet og Breve, alle forfattede af Stats-Raad Mogens Scheel til Fusingøe, som ere følgende:

Til Hans Majest. Kongen.

Stormægtigste Konge,

Allernaadigste Herre:

Derfom Eders Kongel. Majest. kunde selv saae at see min Graad og min Bekymring, da Rulle denne allerunderdanigste Supplication intet behø

behøves for at bringe hannem til Barmhiertig-
 hed: Og om jeg i denne min Supplication kun-
 de beskrive al min Bedrøvelse, da er jeg forst-
 kret paa, at Eders Kongel. Majest., som en god
 og naadig Konge og sine Underfaatters Fader,
 skulle bevæges til Medlidenshed over mig, thi det
 jeg finder i Hiertet, kand ingen begribe, uden
 jeg selv, ligesom og ingen kand trøste mig uden
 Guds og Eders Kongel. Majestet. Det som E-
 ders Kongel. Majest. begiærer af Os, er intet
 eller lidet for ham; men det er al min og mit
 Husets Belsærd; og paa det jeg kand bevise, at
 det sig saaledes udi Gierningen befinder, da kand
 Eders Kongel. Majest. overveje, hvad Midlet
 der kand være i Vores Eye, naar vi hannem
 forstkrer, at Vi udi 10 Aars Tid har givet
 meere end 40,000 Rdlr. ud, endeel for at forstkræ-
 le Eders Kongel. Majest., (hvorfore Vi endnu
 staaer i Gield uden at have løst det ringeste der-
 af) endeel for at staae nogle af Vores Born bje-
 udi deres store Fornødenhed, og endelig til at
 holde Vores forarmede Guds her i Siedland
 ved Liige; Vores Gield over de 20,000 Rdlr.,
 som Eders Kongel. Majest. af os fodrer, er vire-
 felig over 16000 Rdlr, vores Credit er paa en-
 gang ude: Vi ere alt i disse Dage manede og for-
 fulgte, og er der ingen Tvivl paa, at jo til næst-
 kommende Omflag alle vores Creditorer skal an-
 gribe os paa samme Maade, og enhver af dem
 nem stræbe at være den forste, for at bliive betalt.

Jeg

Jeg tør intet begiære noget Afslag af E. K. M. af Frygt at han det unaadigt skulle optage (om endskjønt mit Haab mig dog tilsigter, at en Konge, som er saa naadig og mild, ikke skal glemme mig) derfor gjør denne allerdyrreste Bøn til Eders Kongel. Majest., som han for Guds Kynd vilde antage og bønføre, at han vil annamme i Betaling, og strax tage til Eendom, mit Urbogods i Syen Enggaard, som beløber sig 454 Tdr. Harkorn, hvis Bygning, Herlighed og Bøndergods ikke haver nogen Mage i det sandste Land af lige Storhed; Alting er vel ved Magt, og Bønderne udi Tilstand rigtig at betale baade Skatter og Landgilde. Om vi end sætter det i Pandt, har vores Bekymring dog ingen Ende, for vi kand aldrig løse det igien, og Eders Majest. kand paa Sidkassen dog intet bedre faae, om vi end pantsætter Lægholm for 20,000 Rdr., og Eders Kongel. Majest. tog til Pantet, naar vi intet kunde løse det til Terminerne, var han lidet trent dermed, eftersom vi i denne Time ikke har halv Bønder nok til at drive Avlingen med. Og derforuden hvad Bekymring, hvad Elendighed skulle det være, om jeg skulle forlade dette Sted, hvor jeg finder Guds Riis saa haardt, at det ikke var mig mueligt at gaadere fra, ja ikke engang at lade mig bære derfra. Jeg har intet som er skift paa mig uden Hjertet og Tungen, hvilket jeg bruger usafadellig for at skulle og bede til Gud, at han vilde bevæge Eders Kongel.

Kongel. Majest. Sind til at betage den Erette, jeg finder i min Krop, formedelst den langvarige Sygdom, den Bedrøvelse, som er i min Siæl for det haarde Kaars, Gud har lagt mit ældste Daatter paa, og den Frygt, jeg lever i at jeg i min Alderdom og paa min Sotteseng, endnu skal lide Fattigdom og Trang, og endelig til at giøre en Gierning, som er liig Eders Kongel. Majest. Godhed, og liig den Regning, som jeg behøver, da skal mit Hierte og min Tunge aldrig aflade at bede Gud for Eders Kongel. Majest. Velferdt, at han maae længe leve og regiere, og belønnes med timelig og evig Velsignelser, for det han har stillet min Graad og endt mine Sul; Jeg forbliver indtil Døden Eders Kongel. Majestets

allerunderdanigste Tjenerinde.
Virgittæ Krabbe.

Copenhølm d. 2 Jan. 1683.

Til Hendes Majest. Dronningen.
Stormægtigste Allernaadigste Dronning!

Jeg veed ingen, hvem jeg bedre og med større Nytte kand falde til Fode, end som Eders Majest. for at vente mig et naadigt og søffteligt Svar; Hendes Godhed er saa stor, at hun ikke allene glerne hører og hjælper de Modlidende, men endogsaa at hun tit forekommer deres Begjæring, seer i deres Hierte og hjælper dem, for

førend de engang har beklaget sig. Denne Videnskab, Allernaadigste Dronning! som jeg, og alle Eders Majests. Undersaatter haver, gjør mig og denne vores Haab, som ellers skulle mistvibte, og giver mig den Driftighed, at jeg intet blues ved denne min allerunderdanigste Supplication hende at opvarte, til den Ende alleneste, at Hun H. K. M, min allernaadigste Herre og Konge. ville forestille min store Belymring og Hjerte Sorg. Som jeg veed, at der intet behøves andet til at bevege begge deres Hjertter, som ere christelige og medlidende, saa vil jeg heller intet bruge vidtløftige Argumenter, for at overtale demnem, eftersom jeg gjorde deres Godhed og Raade Uret, om jeg tænkte, at de havde mine Overtalelser nodig til at gjøre sin Virkning. Dette vil jeg ifkun sige med saa Ord, at E. K. M. intet maa considerere vores Tilstand, som den nu synes at være, mens vi ere i Possession af vores Midler, mens som den vil blive, naar H. K. M. har faaet endeel af vores Gods, vores Creditorer det andet, og vi landskee beholder noget øde og afskildt Bander Gods tilbage igjen; Gud skal belønne E. M. for det gode, Hun gjør mig herudi, og jeg og mit Huus skal aldrig glemme det, som forbliver saa længe jeg lever.

Eders Majests.

allerunderdanigste
Eienerinde.

Birgitte Krabbe.
Lil

København d. 2. Jan.
1683.

696 Hr. Ole Rosenkrantz.

Til Ober-Cammer-Junker Adam Levin v.
Knuth

Høyaedle og Velbaarne Hr. Ober-
Cammer-Junker,

Høytærede gode Ven!

Efter som at Nøden har ingen Lov, saa maad
han ikke ilde optage, at jeg hannem med min be-
drovelige Skrivelse bemøyer, men for intet at
misbruge hans Godhed, og forkaane mig for
at igientage min Sorgs Skrivelse, saa har jeg
intet andet at sige, end som jeg udi min allermin-
derdanigste Supplication til H. K. M., og i
mine Skriveller til Geheime-Raad Wibe, og
Rentemester Brandt har andraget; Et vil jeg
ikkun mælde, for at fatte vore Midlers Tilstand
i saa Ord: At vi har 1400 Rdr. Hærs-Rord,
hvoraf mere end to trediedeel her i Sieland er
forarmet, og med det, som min Mand er skul-
dig til det Kongel. Academie, imod 40,000
Rdrs. Gæld; Tilstaaende; som land betales,
er ikke stort, og vi har slet ingen rede Midler i
vort Huus, ihvorvel jeg veed, at en og anden af
Banartighed og Had til os søger at raabe vore
Midler anderledes ud, end de i Gjærningen sig
forholder. Om H. K. M. vidste min Elendig-
hed baade af Sygdom og Sorg, da vilde jeg
intet paa hans Godhed og Generositet so skulde
lade

Dr. Ole Rosenkrantz. 697

lade sig see. Og medens min Helbred mig in-
ter tilsteder, at falde selv H. R. M. til Fode,
da gjør det for Guds Skyld for mig, og troe
stadelig, at sig en Gjerning skal lønnes af Him-
melen, og aldrig glemmes af mig, som stedse
forbliver &c.

Rogholm d. 4 Jan. 1683.

Birgitte Krabbe.

Til Geheime-Raad Michel Wibe.

Høyrædle og Velbaarne Hr. Geheime-Raad,

Høyrædede gode Ven!

Jeg havde intet tænkt for kort siden, at
jeg havde haft Behov at bemøye Eders Excell.
med sig en Bøn, som jeg nu med fremkommer,
og jeg troede, at, ved min Helbreds Fortabelse,
og min ældste Datters elendige Tilfald, min
Ulykke havde saaledes anvendt alle sine Kræfter,
at de intet havde noget mere tilbage for at plage
mig videre; mens jeg fornemmer nu, at det vær-
ste haver været giemt tilsidst, og jeg undrer paa,
at jeg derved ikke saaledes overkommes, at all-
vølelse mig betages; Dette er Landstue den 4de
Ulykke, at jeg skal beholde Kræfter nok, for at
finde all min Fortred, og at mit Hierte skal vær-
te saa frisk, paa det jeg desbedre Land føle min

December 1753.

P 9

Oppg.

Sygdom, og fornemme min Elendighed; Jeg
 vilde endda give mig tilfreds, om jeg maatte be-
 holde saa meget, som jeg Resten af mit Liv uden
 Nød kunde tilbringe med (mine Børn faaer jeg
 at befale Guds Forsyn) men det kand ikke see
 uden Hans Kongel. Majests. sær Raade, og
 uden medlidende Mennesker vil bringe H. K. M.
 mit høye Anliggende för påa beste Maade.
 Der er ingen, jeg har bedre Tro til, end Deres
 Excellence, jeg veed, at han ikke fattes
 Billie til at hietpe, ey heller Levlighed til at ta-
 le med vores Naadige Konge, hvis gode Dierte
 er alle hans Undersaatter för vel bekiendt, at jeg
 nogensinde skulle tvivle om at faae ham boyet til
 Barmhertighed, og et Ord af Hans Majests-
 Mund kand udstætte min største Sorg, og för-
 lindre de andre. Jeg begiærer jo ingen Anlag,
 men allengste, at Hans Majest vilde antage min
 Gaard Enggaard i Sybn i Betaling, eller
 ogsaa være fornøyet med Obligationen påa den
 Raade, som min Mand den til Rente-Mester
 Brandt har udstykket, thi om det ikke skulle see,
 faaer jeg at bede Eders Excellence påa det
 tjenstvilligste, at han saaledes vilde maage (hvil-
 ket er dog det yderste Raad) at mine Midler
 maatte adskilles fra min Mands, og Directeu-
 rerne over det Kongel. Academie gjøre sig be-
 talt deri, det beste de kand; det er sandelig ikke af
 anden Aarsag end af den yderste Nød, at jeg
 skribet til dette Raad, og Gud som veed alting,
 Kiene

Kiender, hvorledes det gaaer mig til Hjertet; dog formoder jeg, om det kommer dertil, at Hans Majest. forunder mig Huus-Bæreller min Livets Liid her paa Gaarden, efter som jeg umueligen kan komme ud af mit Kammer, eller taale, at man flytter mig af et Sted paa et andet. Den højeste GUD skal belønne Eders Excellence og alle de, som vil hjælpe mig bedrøvede Qvinde til rette; Den Sorg ved hans Sal. Kærestes Død gik mig sandelig ret til Hjerte, og efter som der er ingen, som kiender bedre Bedrøvelse end jeg, som er forsøgt deri, saa haver jeg ogsaa meere Medlidenhed end nogen anden over mine gode Venners Sorg; GUD trøste os alle og give mig nogen Lyslighed at erkiende den store Guds Bødd, som jeg er vis paa Eders Excellence mig herudi skal lade see, ogsaa skal han fornemme, at jeg er sandfærdig Hr. Geheime-Raadens

København den 16 Febr.
1683.

Tienstvilligste
Birgitte Krabbe.

Naar man holder dette Brev imod hvad der tilført er anført, skulde man rimelig falde paa de Tanker, at Geheime-Raad Wibe endte har virkelig været uskuldig i denne Processens Forboldelse og Anlæg imod Friherre af Rosenkrantz, eller han i det mindste paa da værende Liid af Bedkommende er bleven troet vel: at det

700 **Hr. Ole Rosenkrantz.**

te Brev skulde være ham tilskreven af Stats-Politisk er ey vel fattelig, men det kand og være, man den Tiid ey har kiendt de hemmelige Drib-Sjære saa vel.

Af et Brev, underskrevet den 1 August. 1683, sees, at General-Fiscalen var tillagt 2000 Rdl. for denne Processus Udførsel, og at Friherren havde givet hannem Hr. Thage Tores Obligation til Underpant, som Fiscalen begjæret indløst.

Hvem den ene af Hr. Oluf Rosenkrantzes Modstandere var, er tilforn erindret, men den anden, som han paa Titul-Bladet kalder Iarvatum FRANCISCUM IRENÆUM, var en af vores egne offentlige Lærere paa Kjøbenhavns Høye-Skole, nemlig den berømmelige Kasinus Winding. Han var egentlig den første, som offentlig satte sig mod den vedtagne Mening, at Danmark skulde være et Val-Rige. Ell at gøre denne Sag, anførte han sine Skiel i en latinisk Tale, han lod trykke under det kaante Navn Franciscus Irenæus, med følgende Op-skrift: Francisci Irenæi Oratio de Regno Daniæ hæreditario & electivo Maxiz 1640. Ham fulgte Buno, som og siden lod sit Forsvars-Skrift trykke mod Hr. Oluf Rosenkrantz, efterat hans Proces alt var til Ende, under den Titul: Johannis Bunonis adversus Rosenkrantium iusta & necessaria defensio

Ho Lyneburgi 1682, hvorom endnu meget kunde være at anføre, derfom Rummet i dette Hæfte havde villet tillade det.

Sluttelig vil jeg endnu erindre det, jeg af Hr. Albeck, Catechet til Nicolai-Kirke her i Staden, haver haft Hr. Ole Rosencrantes egenhændige Excerpt eller Haandbog til Laans, hvorudi denne lærde Herte haver indført et og andet, som i Historierne, især Sædernelandets, kunde være mærkbarlig.

Sit Tænke-Sprog har han tilsidst
derudi sat saaledes:

Angustia mihi fuit in disciplinam.

Recte credendo

Devote orando,

Pie vivendo,

Anxie desiderando

Pertæsus mundum

Superas nunc nitor in aulis

Åo. 1682 Ætatis meæ sexagesimo.

Olaus Rosencrantzius.

V y 3

Es

Efterretning,
angaaende
Hr. Nibret Skeel
til Soufinge,
faldet den Lange Skeel,
Stamme- & Fader for de Skeelers Slægt
i Danmark.

Da heel mange have spurgt mig, hvi udi disse se Eftermæle saa mange af de adelige Skelers Slægt vare bleven stultet i Raader, og deres Billeder Hæfterne foresat, haver jeg, inden jeg slutter denne Aargang, og maastee det hele Verk, vildet give des Aarsag tilkiende.

Udi de Aaringer 1748, som og siden 1751, opholdte jeg mig Sommeren igiennem paa det adelige Gods Kongsingø i Jylland, i Anledning at de unge Herrers von Plessen Underviisning i Boglige Konster var mig anbettoet. Disse Forhaabningsfulde unge Adelsmand eyer dette fornopelige Herre. Søde, som et Stamme-Huus for de Skeel (*) Jeg fandt der paa Gaarden en daglig Fornoyelse i at betragte alle de gamle Familie-Stykker, som ere der i deres gammeldags Dragter asmalede i fuld Legems

(*) Fr. Mogens Skeel var den, som oprettede dette Stamme-Huus; See udførligere herom i Eftermælerne 2de Part pag. 422.

Størelse, samt til Prydelse indsatte i Bæggen paa en stor Sal, igiennem hvilken Beyen just saildt til de mig anbiiste Værelser.

Baade en, jeg troer mig medfødt Lyst til Fædernelandets Historie, saa og en velgrundet Nidkierhed for det høye Huus, hvori jeg var, bragte mig paa de Tanker, at forfærdige en ordentlig Historie over de Steelers Slægt i Danmark, ligesom vi have en om de Brabers, tropt til Wisingsborg 1673, saa og nogle korte Lebnets Beskrivelser over enhver af disse Steeler, hvortil jeg vilde lade Malerierne bringe i Raaber, efter de forefundne Originaler. Da dette var besluttet, bleve Støkkerne indpakkede, og sendte hid over til Kjøbenhavn. Den for sin færdige og sær nette Tegning bekjendte Mfr. Peter Cramer, en indfødt Danske, afspejlede dem Vinteren igiennem med Tusk, men mod Foraaret 1749, døde Hans Excellence, Hr. Mogens Steel von Plessen, en Herre, der for sin Redelighed og tjenstberedvillige Gemyt mod alle, fortjener at end og hans Stov i hans Grav bør æres, og med ham døde tillige min forehaste Danske Steelers Slægts Beskrivelse. Som jeg imidlertid havde gjort en en liden Bekostning paa disse Tusk-Tegninger, vilde jeg og gierne have dem anbragt; Saasnart jeg derfor besluttede at udgive disse maanedlige Hæfter, som en Samling af Minde-værdige Danske Mænds

Levnets Beskrivelser, der forhaabentlig i sin Tid skal giøre nogen Nytte i vores Danske Historie, helst om det bestandigen blev fortsat, besluttede jeg og at lade nogle af dem komme for Lyset, dog ligger endnu den største Deel tilbage, deels stukkene, deels ustukken. Dette er da egentligen Aarsagen, hvi der findes flere af denne Slægt stukkene, end af andre lige saa anseelige og mangfælte talrigere.

I Anledning af den gamle Albret Steel, hvis Contrafey staaer her foran, har jeg videt med saa Ord erindre, at man i Almindelighed holder for, det denne Slægt først skal være kommen fra Meisen, og er ventelig i Krigs-Tid kommen herind. De Efterretninger, man fra gamle Tider haver, ere kun maaere, dog kand man af nogle forældede Papirer udlede, at denne Albret Steel, som i Almindelighed kaldes den Lange Steel, haver været som Stamme-Fader for alle de andre, som siden den Tid have udbredet sig i adskillige Linier. Han var Rigens Raad i Kong Hanses Tid, samt Væbner, men hans Hustrue Fru Else Trost af Tanderup havde været Dronning Kirstines Cammer-Jomfrue.

Af et gammelt Document eller Messe, Gaave, hvorudi Hr. Albret Steel skioder endeel bort til hans Sogne-Kirke Tondring, paa det

der efter hans Død skulde læses Messe for ham, og en stor Deel af hans Elægtninge, kand have megen Oplysning i hans Frø-Tavle, jeg vil derfor indrøkke dette tilforne udtrykte Document, saaledes lydende paa nu brugelig Dansk.

Jeg Albret Skeel af Higned, Vebner!
 Kundgior alle som nu er, og efterkomme skal, med dette mit aabne Brev, at jeg med fri Hu og Villie, for min Siæls og Saligheds Skyld, min Moders og Faders Siæl, min Hustrues og Peder Paases Siæl, i den Hellige Trefoldigheds, Jomfrue Mariæ, vor Herres Pinsels, og til St. Andrea Lov og Ære giver og avindeliggen skider til min Sogne-Kirke Tøndring aarlig Aar XI Orte Korn af III Gaarde liggende i Tøndring, III Orte Korn af en Gaard, som Jens Lange iboer, som kaldes Trendes Gaard, III Orte af II Gaarde, som jeg fik af Morten Krabbe, men som Anders Povelsen nu iboer, og en, som Anders Nielsen nu iboer, med saadan Skæld og Vilkaar, at jeg og mine Efterkommende Arvinger skal have de fornævnte Gaarde i Forsvar, og Tienere udi og affætte, som nytteligt er og gavnligt. Dog Sogne-Præsten til fornævnte Kirke, skal som Præst have det fornævnte Korn aarlig Aar, for saadan Tjeneste og Ærinde, som efter stander Brevet.

Forsø

Først skal fornævnte Præst holde II Messer hver Uge i fornævnte Kirke, en om Mandagen, af den hellig Trefoldighed, og af St. Andreæ, og for alle gode christne Siæle; en om Fredagen, som sagt er tilforn, it. skal han bede for min Siæl, og deres Siæle navnlig, som tilforn er sagt, om Søndagen og høytidelige Dage; It. er det saa, at Fornævnte vil ey holde disse fornævnte Articler, eller Vrende, eller dennes menigligen forsømmer, og vi den svarsmerker, og fuldkommelig opfolde igien, da tilstiller jeg og venlig befaler min Kiære Vrende, Morten Krabbe, og hans Arvinger, at de hielp og trøste mine efterkommende Arvinger, saa at den fornævnte Tjeneste maatte stadfæstes, og holdes et andet Sted, som dennem tyktes raadeligt og godt at være, i saadan Maade, som før er sagt; Item er det og saa, at mine efterkommende Arvinger vil ey fuldkommelig holde, fulddrive og tilstede disse fornævnte Vrende og Articler, som sagt er, da fremdeles ydmygelig beder og befaler jeg foranførte Morten Krabbe og hans Arvinger, at de for Guds Skyld, og den gode Trofskab, som jeg haver for dennem, at de hielper og trøster, at disse fornævnte Articler, Tjeneste og all Vrende maatte holdes og stadfæstes i alle fornævnte Maader, som sagt er; item ydmygelig beder jeg mine efterkommende Arvinger, at de for Guds Skyld stadfæster og holder disse Articler, som før er skrevet, item

item forbyder jeg alle og enhver, særdeles mine efterkommende Arvinger, haardeligen, at de ey hindrer, eller tilbagedrager nogen af disse for- nævnte Articler, i de Maader, sem sagt er, som de vil svare paa deres Siæl for GUD.

Item jeg Albret Steel Bøbner, haver stiftet to Messer i Tøndring Kirke, enhver Mandag i den hellig Trefoldigheds, Jomfrue Maria og St. Andreæ Lov og Tre, og hver Fredag, om vor Herres Pinsel, og Jomfrue Maria Hæder, og af de hellige Bunder til Lov og Hæder. Disse Messer haver jeg stiftet for min Faders Siæl, Anders Albretson, som kaldes Steel, for hans Fader Albret, Rytter af Mølved, og hans Moder Frue Maren, og alle deres Forældres Siæle; For min Moders Siæl, Frue Kirsten af Hegned, og for hendes Fader Niels Krag, Ridder, og for hendes Moder, Frue Eline, og hendes Fader, Anders Jensen; For min Hustrues Faders Siæl, Jes Trost, og min Søster Birte, og min Broder Niels Paas; For Niels Jensen af Klstruplund i Himmer, Syssel hans Fader, Jens Mord, hans Broder Christen Mord, Ridder, hans Broder Niels Mord, som slagen var i Brochholm (*) som Niels Anud ihjelslog. For Søster Niels Knudi Hustrue, og for deres Fader Hr. Christen Mord,

(*) Skal maastes være Birchholm.

Mord, Ridder, og hans Hustrue Frue Holbe,
 for Anders Jensens Hustrue Frue Else Bods
 Dotter, for Anders Jensens Moder, Frue
 Kirsten, hans Moders-Syster Frue Bolle af
 Segned, hans Hustrues Fader Boed Boeds-
 sen, hans Broders Christen Boedsens, des-
 ses Broder Niels Boedsen, Ridder af Aa-
 berg i Hærlyssel, for min Hustrues Siæl
 og hendes Fader Jens Trost, hans Fader
 Peder Nielsen af Tanderup, og hans Fader
 Este Ipsen; For hendes Moder Frue Eline,
 for hendes Fader Steffen Munk af Nør-
 gaard, for hendes Moder Frue Eline Jerig
 Datter; For Per Posses Siæl af Welling-
 gaard, for min Broder Jep Skeel, og for
 Jerig Skeel, og min Dotter Kirsten Albre-
 ds Datter, og for alle vore Forældres Siæle med
 saadanne Billaar, der skal bedes for disse hver
 Baaer fra Sc. Nic. Ostrings-Dag og til B^{***},
 og bedes for mig Albret Skeel hver Sondag,
 og min Syster af Trostegaard, min Fader
 Anders Skeel, min Moder Frue Kirsten og
 Per Pose, som min Moder havde tilføit, og
 min Dotter Kirsten Albrechts Datter; Hvillet
 at det hver Sondag holdes skal; Til desto større
 Fornøielse, har jeg dette med andre gode Bøn-
 ner bekræftet med Eigel, som ere: Hr. Chris-
 sten i Laurrup, Hr. Jens Christensen af
 Aasted, Hr. Niels Christensen af Durup
 Præster, Morten Krabbe af Nissum, Mo-
 gens

Krabbe af Bustrup, og Oluf Povelsen af
Velling Bøvner. Datum Anno Domini
M. C. D, LXXI. die beatæ Betily.

3 Anledning af Rigs-Raad Christen
Steels Afgang, som døde udi Kiøbenhavns
Beleyring 1659, og ligger begravet ved Husingoe
i Kalum-Kirke, er et Stammetræ bleven ophængt
i Walløbyes Kirke, paa hvilket følgende læses:

De Steels Stamme-Træ

Psal. 92 v. 13 Psal. 112 v. 2.

„Dette er saavidt som egentlig vides om
de Steeler, som har været og boet i Dan-
mark. De ere ellers-kommen af Meissen af
Begyndelsen, og er dette den rette Old-Linie
saa Fader til Søn, som her oven tegnet er.
Den første af disse hede Albret Steel, som
kaldes den Lange Steel, som var Rigs
Raad i Kong Hanses Tid, og hans Hustru
var Dronning Kirstens Cammer-Tomstue;
Saa ham ere alle de andre. Det er alle bitter-
ligt, at de Steeler har været gode oprigtige
Rigs-Mænd udi Danmark. Gud formere
denne Linie, at den kand blive mangfoldig af
Eoppen paa dette Stamme-Træ, som den er og
har været af Roden til denne Tid. Anno 1656
lod jeg Thale Ulfstand, Palle Urnes til Gjelles-
boe, gjøre dette Stamme-Træ til ærlig og
Belbyrdig Mand Christen Steel til Fousingoe
Danmarks Rigs Raad, Kongl. Majests. Befal-
lings-

„lingsmand paa Tryggevelde, hannem hans
 „Børn og Efterkommere til Tre og venlig
 „Amindeise.

En anden Table hænger i *Ualum-Kirke*,
 som jeg og selv haver afskrevet, skiondt den nær
 sten af Tidens Tide er udslidt og fast ulæselig,
 men saasom dens Opkrift findes indført udi *Dr.
 Procancellarii Pontoppidans Marmora
 Danica Lib. 2 pag. 226*, vil jeg Læseren dertil
 have henviist.

Fortsettelse
af
Hofmester
Malkendorffes
Levnet,
henhørende til Julii Haste, Sid. 56.

Serredags-Dommen faldt da saaledes, at Zeinesøns Liig skulde igien opgraves, og christeligt efter Kirke-Skik begraves, da og den ergangne Under-Rets-Dom af **Risbenhavns Raadstue** Domme-Bog skulde udslættes, og til intet gøres, og ey komme bemaltdte Zeinesøn til **Tres** Forkleinelse i hans Grav, ey heller hans Hustrue, Fru **Sophia Gynzelberg**, og deres sælles Børn til nogen Spot eller Næddel paa deres Ære, gode Navn og Rygte i nogen Maade (h) Rente-Mesteren blev og herfor uden tilkiendt, at betale en i de Tider meget anseelig Sum Penge til Enken og Børnene, nemlig 3000 Rdt. (i) saa og til **Lindeno**, som førte Sagen, en tilstrækkelig Omkostning for Sagen, han havde ført.

Efterat denne Dom var ganget, blev Liiget opgraved af **Nicolai Kirke-Gaard**, og blev med et stort Liig-Følge bragt af **Risbenhavn** paa et Skib, hvorfra det blev ført til **Jylland**, og begrabet udi **Wodins** (k) Kirke i **Wiborg** Stift, hvor hans Grav-Skrift, opst af ommalde

(h) *Ecc Slanges Kong Christian den Fierdes Historie* Sid. 43.

(i) Slangen har en benævnet Summen, men den angives saaledes af Debes i hans *Ferrøes Beskrivelse* p. 225.

(k) Saaledes kaldet Slangen den, men Ordet Klosters Kirke er det retteste. *Conf. Pontoppidans Maritima Danica* Tom. 2. p. 220.

mældte Lindenow, endnu sees den Dag i Dag er (l).

Kente-Mester Walkendorff, der inderliggen fortrød sin Hastighed, betalte til den efterladte Enke ikke allene de tildømte Penge, men gav hende langt meere, og snart dobbelt saa meget, som han var bleven dømt til. Disforuden afføede han denne Forsælle med store Almiser til de fattige, var og saa længe han levede, Enkens Forsvar og Bornenes Fader, saa at de levede vel, og ved hans Hielp alle bleve til brave Mænd (m) Faderen havde tiend Kong Friderich den Anden, og var en dygtig Søe-Mand, men formedelst Mangel, maatte søge sit Brød, hvor han det kunde finde og fortjæne (n).

I Aaret 1594 bleve de Tite RegieringsRaa-
dees Antal nedsat paa Tre, ved det den store
Cambrer Niels Raas, den 29 Junii skildtes fra
3 3 2 Ver

(l) Hans Gravskrift haver Hr. Procancellarius Biskop Pontoppidan ladet trykke i sin Marmora Danica T. II. Sid. 218 og 219, findes udlaa i Debes Ferrses Beskrivelse, S. 225 og 226 Det er sikkende paa Walkendorff, og ere de sidste Ord disse: men af Dieaffelens Afvind er Døden kommen y Verden, och thoe som er af hans Deel hielpe ochsaa ther thill.

(m) See Slange, Kong Christian den Tjerdes Historie, Sid. 43.

(n) Denne Mogens Heinesøns Skiebne, og mange af hans saulde Vudjer laad læses i Debes Ferrses Røccraa fra S. 213 til 228.

Verden i hans Alders 60 Aar (o). Han var en af de anseeligste Mænd paa de Tiider, saavel i Henseende til hans Embede, som hans personlige Egenstaber.

Endskiøndt man vel skulde tænke, at **Walkendorffs** Arbejde ved denne Leilighed blev forøget, og hans Nærværelse følgelig var saa meget meere nødvendig, finder man dog, at han i Begyndelsen af næste August Maaned af dette samme Aar 1594, er draget ober til **Gülland** (p), for der at forfare Landets Tilstand, og forhøre de der forefaldende Sager, eftersom der vare adskillige Klagemaal indløben til Regjeringen. Rentemesteren havde for 18 Aar siden selv været Lehnsherre der paa Landet, vidste og følgelig beste Besked om alting; Han havde Rigs-Raad **Albrect Friis** til Hæidskiker med sig, samt en anden Dansk Alders-Mand Navnlig **Jens Mogens søn** (q).

Da de kom derover, forefandt han hos Land-Fogden, Slots, Skriveren og andre Betsiente mangfoldige Konster og Manerer at gaae i Svang, til at udsue den fattige Almue; Endel

(o) Oratio Funebris **Johannis Slangendorphii** in obitum **Nicolai Kaasii** M. D. XCIII.

(p) See **Slanges** Kong **Christ.** 4 Historie, Sid. 76.

(q) Denne sidste omtales en af **Slange** i **Kong Christian** den Fjerdes Histocie, men anføres af **Strelow** i hans **Guthländiske Krønike**, Sid. 285.

bidste vel den, som paa de Tider var Slots-Herre, nemlig Niels Bilde (r) noget af, saasom adskilligt skeede under hans Navn, men endeel sagde han sig at være ubevidst (s). Hvad som strax kunde rettes og forandres, blev af disse Rigs-Raader rettet og forandret, men hvad som de ikke selv paa Stedet kunde giøre, toge de med sig til nærmere Raadslag med de andre Rigs Raad; Walkendorff fællede herpaa fra Landet igien den 11 Sept. og kom til Kiøbenhavn, hvorhen Slots-Herren Niels Bilde maatte følge med (t). Efterat han var hjemkommen, bleve alle Besværinger foretagne, samt forandrede ved Kongens Brev og Befalning, som Landet udi Novembr. Maaned blev tilsendt (u) ved Hermand Juul, som over dennem blev bestikket til Slots-Herre udi Niels Bildes Sted (x).

Det lakkede herpaa aldt nærmere og nærmere mod det Aar 1596, hvilket er saa meget vigtigere.

3 i 3

- (r) Niels Bilde fik Gulland i Forlehning Aar 1591 uøst efter Lehnsherrn Erik Lykke til Eskier. See Stresøws Guthilandske Krønike S. 285.
- (s) See Slange, Sid. 77.
- (t) See Slanges Kong Christian den 4 Historie, Sid. 27.
- (u) Dette her omtalte Kongens Brev er Ord til andet indført i Stresøws Guthilandske Krønike, Sid. 285 til 292.
- (x) Denne Hermand Juul Levnet findes i brave Daaske Mænds Eftermale for May, Maaned. 1753. Sid. 560 til 570.

gere i Historien, som samme er det Aar, i hvilket Kong Christian den Sierde selv paatog sig Regieringen, og Rentemeister Walkendorff tilligemed de tvende andre Rigs- og Regierings-Raadere, nemlig Peder Munk og Tjergen Koosfentrang skulde gjøre Regnskab for Rigets og Regieringens Forstanderskab, som nu i 8 Aar havde været betroet deres Hænder. Men det sidste benævnte Regierings Raad nød ey den Forsynelse, saa som han døde kort for Kroningen Lansfredag Morgen, i sit Alders 73 Aar (y). Han har det Eftermæle, at han var en forstandig, lærd, god og velforrient Mand, hvorfor der og ey foresaldt nogen vigtig eller magtpaaliggende Sag i Riget i hans Tid, at han jo blev brugt og forordnet til saadant at forrette (z).

Walkendorff med de andre Regierings-Raadere havde strax ved dette Aars Begyndelse været betænkt paa, ey alleene at inkalde de andre hist og her i Landet boende Rigs-Raadere, men og det gandske Adelskab, at samme skulde lade sig indfinde til den forestaaende Kroning og Huldning, vel udstafferede med Heste og Fokk; for at gjøre samme des anseeligere. Herpaa blev en Herredag berammet, som skulde holdes endnu for Kroningen, samme blev ansat til den 12 Junii; Paa den bleve

(y) Conc. Funch. Jani Godsen.

(z) See Slanges Kong Christian den Siertes Historie. S. 91.

bleve alting bragte i Ordentlighed af Walkendorff, saavel som de andre, og iblant andet opsat en Haandfæstning, som den unge Konge maatte underskrive (a).

Paa det den forestaaende Kroning kunde være desto anseeligere, bleve de ledige Rigers høje Embeder af den unge Konge paa nye besadte; Rente-Mester Walkendorff blev den 7 Junii forfremmet til Rigers Hofmester (b) og i hans Sted Sigvard Bek forordnet over Cammer-Sagerne, som og tilligemed en Medhjælper foretog Rente-Cammeret udi 26 Aar (c).

Efterat Haandfæstningen var forfattet og underskrevet, skreed man den 29 Aug. 1596, til den unge Konges Kroning. I samme havde Walkendorff den Ære, som Hofmester at bære Kronen for ved Hans Majest. da samme med megen Høitidelighed reed til Frue Kirke her i Staden, for der at vorde kronet, læste ogsaa Haandfæstningen op i Choret, da Kongen blev kronet. (d)

3 i 4

2f

- (a) Haandfæstningen, med hvad der da meere forhandlede, fandt læses enten i Hr. Baron Holbergs Danmarks Historie II. Part, Sid. 563. v. f. eller hos Slinge, Sid. 91.
 (b) See Slinges Kong Christian den Fjerdes Historie, Sid. 92. B. Holbergs Danmarks Historie 2 Part. Sid. 562.
 (c) See Thomas Wegners Lige-Prædiken.
 (d) See Slinge, Sid. 94. og König Christian des Vierten Krönung durch August Erik, Lit. k.

Uf Registranterne der bebares i det Danske Cancellies Brev-Kammer eller Archiv, seer man, hvorledes Hofmesterens Befoldning den Tiid forordgedes, det derom indførde Brev lyder saaledes: (e)

S Christian den Fierde af Guds Naade, &
 „Giere alle bitterlig, at som Os Elskelig Christo-
 „pher Walkendorff til Glorup, Bor tre
 „Mand, Raad och Hofmester nu dagligen er udi
 „Bores och Rigets Bestilling forhindret och besvæ-
 „ret, have Vi naadigst for samme hans Umage
 „bevilget, at vil lade give hannem hver Maaned
 „til Befoldning Et Hundrede och Tyve gamle
 „Da

(e) See Danske Cancellies Archivs Protocol No. 14. Sid. 30. Dette tilforu uerlyte Brev er mig meddeelt af min i Livet kiære Ven, nu afdøde Hr. Justiz-Raad Tycho Hofman. Det var det sidste Stykke denne siertige, og i Fædernelandets Historie foretseede smukke Mand med egen Haand har affkrevet. Da jeg i hans sidste Sygdoms og Leve-Dage idelig besøgte ham, og aierne fandt ham liggende med Registranterne i Hængen, viste han mig engang dette Brev, som noget der var tiensligt til Walkendorffs Levnet, hvilket han viste jeg havde begyndt at bringe paa Pappir. Han skrev det derpaa ud med egen Haand og gav mig det. Det er altsaa maage til et andet Document, som ligeledes med en døendes Haand og alleene er skrevet, men endog oplydt, nemlig Græves Fundus, hvilken St. Stats-Raad Gram i hans sidste Leve-Timer fuldfærdigede, saa Originalen virkelig er, efter Hr. Justizraad Anchersens Ord til mig, skrevet Manu Morientis, hvilken Omstændighed jeg ved denne Lejlighed og har villet lade mig kendetegnet.

»Daler, och sædvanlig Hof-Klædning paa sig sielff
 »Tolffce; Sammeledes Fuder och Maal paa
 »Tolff Heste, hvilke forne Maanets Befoldning
 »och Hoff-Klædning hannem aarligen af Vor
 »Rente-Kammer, och forne Foder och Maal her
 »af Slottet skal gives och fornøyes, bedendes och
 »forbydendes Vor Rente-Mester, saa och Slots-
 »Skriveren her sammesteds, the som nu er, eller
 »herefter kommandes vorder, at 3 aarligen och
 »hver Maanedt lader giffve och fornøye fornævnte
 »Christopher Walkendorff forne Maanedts-
 »Befoldning, Hoff-Klædning, saavel som och
 »Foder og Maal paa fornævnte 12 Heste. En
 »giørendes hannem ther' paa nogen Forsang eller
 »Forhindring i nogen Maade. Gibet paa Vort
 »Slot Kiøbenhavn then 16 Octobr. 1596.

Christian.

Udi Begyndelsen af næstfølgende Aar 1597
 paatog sig den unge Konge en kort udenlandsk Rei-
 se; Samme skeede Deels for at besøge sin gamle
 Morfader Hertug Ulrich udi Mecklenborg, til
 Deels ogsaa for at besøge Tydskland, samt der at
 vælge sig en Brud. Udi Kongens Gravarelse
 skulde Rigernes og foresaldende Tings Bestyrelse
 anbetroes kloge Hænder. Hans Majest. vidste,
 det han udi Walkendorff fandt en udi Rigets
 Forretninger vel øvet og forsaren Mand. Han
 nød altsaa den Ære sættes med Cancelleren Chris-
 tian Friis, at de bleve begge forordnede udi

Kongens Graværelse at have Opsyn med alle Ting udi Rigerne. Dette varede dog ey længere end omtrent 3 Maaneder; thi den 19 Martii kom Hans Majest. igien tilbage i sit Rige.

Hofmester Walkendorff havde hidindtil viist sig, som en fornuftig, arbejdsom og tro Kongens Mand; Men just i denne Kongens Graværelse, misbrugte han sin tilvovene Myndighed stærk, at det bliver en saadan Bansk og Plæt i hans Historie, at den hverken staar til at overstruge eller astoe. Den som blev et Offer for hans Magt og Brede var den berømmelige store Siennekiger Tyge Brahe, som nu udi Kongens Graværelse, fortrængt af Hofmesteren, maatte flygte ud af Danmark.

Hvad Tygs Brahes Skiebne angaaer, hører samme til hans Lebnets Beskrivelse, men hvad Godt og Ondt han leed af Hofmesteren er fortellig dette.

Imedens Walkendorff med de 3 andre Regjærings Raader udi Kongens Mindre-Nærighed forestode Regjæringen, vare alle Ting i Begyndelsen saare vel og godt. Man haver adskillige Breve og vigtige Bilager, hvoraf saadant staar til at gotsiore. I Forstningen forærede de ham 6000 Rdlr. (f) baade til en Tre-Pensge,

(f) See Slanges Kong Christian den 4. Historie. Sid. 15; Sars-Brevet er indført i det Danske Magasin Andet Bind Sid. 249.

ge, saa og at stoppe de paa Uraniborg anvendte Bekostninger; Herved forblev det ey, men de fik ogsaa et Astronomisk Taarn bygt til ham paa Besters Bold(g), og forsikrede ham alle under deres Hænder, at naar den unge Konge kom til Regjeringen, ville de med all Gliid formaae Hans Majest. til, at gjøre en vis og bestandig Stiftelse til Stjernefiger-Kunstens Vedligeholdelse paa Hveen, hvilken efter Tyge Brahes Død nogen af hans Børn, eller næste Slægt, eller andre af Dansk Adel, eller og andre Indfødte, som dertil maatte findes beqvemme, skulde foresaae (h).

Det Gode varede dog kun kort; hertil angives mange og adskillige Aarsager: Det ulige Giftermaal, Tyge Brahe havde gjort, var noget Skyld; Han havde nemlig egtet en Præster-Dotter (i) udi Skaane, som han tog formedelse hendes Fornuft i Huusholdning, Fromhed og Foyelig

(g) Epistol. Tychon. ad Vellejum.

(h) Dette Rigs-Raadernes Brev fandt læses i det Danske Magazin Andet Bind Sid. 250, 251 og 252.

(i) Saaledes fortæller Slangen det, Sid. 122; Griberren Holberg derimod siger, det var en Bonde-Pige ved Ravn Christine. See Holbergs Danmarks Hist. 2 Part. Sid. 573. Det Danske Magazines Forfattere meene hun maaskee har været hans Moders Frue-Pige. Undre, dog kun de af gammel Adel, have alderles nægtet ham at have være gift; men tilstaaer ham at have holdet et Boelskab eller Frille-Kone. See Danske Magazin 2 Part. Sid. 192.

Føvelighed; Dette Gistermaal opvakte ham megen Had og Foragt hos den hele Adel, sær hos hans Naarsørende. Dernæst vare de skindsyg over, at der skede ham saa stor Ære af alle Stændes Personer, ja regierende Hoveder, da endog Galle kom reysendes herind til Danmark, allene for at see og tale med denne berømte Mand. ^{Der} gerne vare forbittrede paa ham for de mange Syge, der søgte til ham, talte derfor ilde om ham ved alle Lejligheder; hertil kom den sidste og vigtigste Knude, som var den mægtige **Waldendorffs** Siendskab.

Om den rette Grund til **Hof-Mesterens** Had ere atter mange adskillte Meninger: Det **Danske Magazins** Forfattere have samlet dem paa beste Maade af de øvrige Skribentere; jeg vil derfor her anføre, hvad de for mig har sagt, i følgende: (*)

„Hvad der egentlig var den rette Aarsag til „det store Had, **Waldendorff** bar til **Beabe**, „derom høves adskillige Beretninger. Man holer „der det gemeenligen for, at det skal være kommenet af en Hund, og det som **Thomas Bartholin** (k) og andre paa de Tider have meent, „af en Engellsk Dog; men da Historien forelles „paa adskillige Maader, veed man ikke, hvad „man

(*) Det Danske Magazin andet Bind, Sid. 322 til 325.
(k) Th. Bartholin. de Med. Dan. Domest.

man derom skal troe. Gassendus beretter
 »Sagen med disse saa Ord: At Christophen
 »Walkendorff gik med et gammelt Had, fra
 »den Trætte af, som kom formedelt Tyge
 »Bræhes Hund, han havde suaret, eller, som
 »andre sætter, slaget eller sparket (l). Hr. Als-
 »nesser Holberg i hans Danske Historie fortæller
 »disse Omstændigheder: At Kong Jacob havde
 »foræret Tyge Bræhe 2 Engelske Dogge, disse
 »laae ideligen for hans Dor, og lode ingen ind-
 »komme, uden ham selv. Da Kongen 1592
 »besøgte Bræhe paa Hveen, og Walken-
 »dorff, som fulgte ham, vilde en Morgen tilg-
 »gaae ind udi Tygis Kammer, for at see sig
 »om, blev han overfalden af samme Dogge,
 »saa at derover blev Allarm, og nogle haarde
 »Ord berlede imellem Hofmesteren og Bræhe,
 »og formerede den Hændelse, den Ubillie han
 »havde fattet imod ham (m).

»Petrus Daniel Huetius, som 1652
 »bar i Kiøbenhavn, og da bespurgte sig med
 »en og anden om denne Sag, fortæller Histori-
 »en i den Bog, han om sit eget Levet haver
 »skrevet, paa en gandske anden Maade; Hans
 »Ord ere disse: (n) Hvorfor Tyge Bræhe blev
 »nod

(l) Gassendi Vita Tychonis. p. 140. See og Ole Bangs
 Samlinger Anden Part, Sid. 454.

(m) Ludv. Holbergs Danmarks Historie Anden Part.
 S. 573.

(n) Pet. Dan. Huetii Episc. Abrincensis Commentarius de
 Rebus ad eum pertinentibus Amstel. 1718. p. 90, 91.

„nød at forlade sit Fæderneland, er af **Gassend**
 „do vidtløstigen bekreven; men jeg har dog i
 „**Risbenhavn** af Mænd, som vare **Tyge Bræ**
 „vaagne, hørt nogle Ting i den Materie, som
 „ere værde at fortælle, og af **Gassendo** forbi
 „gangne; Thi endskiondt **Tyge Bræ** under
 „tiden gav tilkiende den Uret, ham i **Danmark**
 „var skeet, og ikke gav **Kong Christian** nogen
 „Skyld, men meget mere offentlig undskylden
 „de ham, er det dog vist, at han var falden i
 „**Kongens** Unaade, havde Ugunst til Hobe, og
 „efter **Kongens** egen Befaling var skildt ved de
 „**Kongelige** Benaadninger. Dette holdte han
 „fornuftigen for, at han maatte taale, efterhø
 „han vidste, at Konger have lange Arme og stor
 „Magt; Men de fortalte mig, da jeg var der, at
 „Ulykken først havde reysset sig deraf, at da der var
 „kommen en Gesandt fra **Kongen** i **Engelland**
 „til **Danmark**, og havde bragt med sig en me
 „get stor **Engelsk** Dog, fik **Tyge Bræ** Lyst
 „til den, og begjærede den af Gesanden, at
 „han kunde bruge den, som en tro Skildvagter
 „paa **Uraniborg**, Hofmesteren forlangede og
 „samme Hund, hvorudover Gesanden, som ikk
 „ke vilde have nogen af deres Brede, sagde,
 „at han ingen af dem vilde give den, men lovede
 „de, saasnart han kom til **Engelland**, at skikk
 „ke dem tvende Dogge herover, hver sin, hvil
 „ket han ogsaa holdte; Men den ene af disse
 „syntes at være baade kionnere og større end den
 „and

anden, og den vilde Walkendorff have,
 hvilket ham og ved Kongens Kiendelse blev be-
 vilget, endskiøndt Tyge Brahe stod haardt
 derimod, og blev gandske fortrydelig derover.
 Og som han ikke kunde bære sin Brede, lod
 han falde nogle ubetænksumme Ord om Kon-
 gen, som Hofmesteren strax bragte for; Og
 deraf reyste sig den Brede og Kongens Fortør-
 nelse (o).

„Men oendskiøndt saadan uheldig Hæn-
 delse med en Hund paa en af ovenansførte Maa-
 ner fandt sig tildraget, kunde vi dog nep-
 pe overtale os til at troe, at samme skulde væ-
 re den første og rette Hoved-Aarsag til det stor-
 ste Uvenskab imellem Walkendorff og Brahe.
 Vi tør suarere, endskiøndt det er kun blot
 Gætning, falde paa de Tanker, at dette Had
 er ældere, og fra Friderici II Tiid, da Tyge
 Brahe havde den fri Udgang til Hove, og at
 imedens Christopher Walkendorff var Ken-
 ste-Mester, maa han enten have haft nogen
 Tvist med Tyge Brahe i Penge-Sager,
 eller i det ringeste baaret stærk Fortrydelse over,
 at han frem for andre skulde oppebære saa man-
 ge og store Indkomster, til Formindskelse for
 Kongens Cassé, nu i rede Penge af Skats-
 Kammeret, nu af Tolden i Øresund, nu af
 „de

(o) Det er mærkeligt, at hos Slange sig findes noget Ord
 om denne gandske Sag.

„de mange Forlæhninger. Vel mueligt **Wale**
 „kendorff ogsaa en eller anden Gang kand ha
 „ve ladet sig mærke i den Tone for Kongen (P)
 „og maaskee faaet en Snibbe for Umagen, hvile
 „ken han har giemt hos sig, og tænkt at ha
 „ne i Fremtiden.

Da alle de fornemteste adelige Slægte var
 re blevne fortrydelige paa Brabe, som de stræb
 te at fornede dobbelt, just fordi Fremmede gior
 de saa meget af ham; forsomme de og ey at k
 ste Olie i den Tid, som lumrede imellem ham
 og Hofmesteren. Hylningen var ey for for
 bi, førend adskillige af Rigs-Raadene begynd
 te at besvære sig over den slette Tilstand, Skat
 Kammeret var udi; Man foregav derfor, at
 det var fornødent, at tilbagekalde de Forlehnin
 ger, Brabe var benaadet med, eftersom de
 bleve unyttig anvendte. Ved at male alting
 fort af for den unge Konge, erholdte de deres
 Dyemeed, saa Brabe i en Tiid af et Aar saae
 sig skildt ved alt, hvad ham ellers til hans Kons
 stes Fortsættelse med Brev og Segl var foru
 det, hvorover denne store Mand og fattede det
 Forsæt at forlade sit Fæderneland. Alle Skri
 benterne ere derudi enige, at Walkendorff var
 ham

(P) Formodentlig har Walkendorff været en af dem
 som Tyge Brabe i det Vers af 1585 til Canyer Niels
 Raas klager over, der søgte at hindre hans Foretogende
 til Stiernefiger, Konstens Opløst. See Danste
 Magazin Anden Part S. 230.

ham den haardeste. Da Kongen var reyst til
 Sydskland, sendte Hofmesteren tvende Mænd
 over til Sveen, som skulde bese hans Mathe-
 matiske Instrumenter og Chymiske Tilberedelser.
 Derasfkal den ene have været offentlig Lærer paa
 Kjøbenhavns høye Skole (q). Disse enten af
 Ondskab eller Uvidenhed, efterdi de ikke kiendte de
 Mathematiske Instrumenter, berettede ved de
 ses Tilbagekomst, at Tyges Studeringer var
 te ikke allene unyttige, men endogsaa skadelige (r).
 Dette var just det, Hofmesteren ledte efter; Det
 synes og, som Hofmesteren har brugt disse
 Mænds Beretning, som en Aarsag og Paa-
 skud, hvorfør han strax derpaa i Kongens Navn,
 som var i Sydskland, lod ved Byesogden for-
 bode Tyge Brahe at fortsætte saavel sit Stiers-
 ne-Rigerie paa det Laarn, man dertil paa Bes-
 sters-Vold havde overladt ham, som sine Chy-
 miske Oveser og distilleren hjemme i sit Huus,
 udi Farve-Gaarden; Dette sidste blev forbuden
 under det Skin, at Raboerne vare i Fare for
 Iidsbaade (s).

Det var ikke nok, at man forbød denne
 kostbare Mand at fortsætte sine Studeringer;
 man

A d a

- (q) See Slange. S. 123 af det Danske Magazins An-
 det Bind, S. 319, sees at det var Thomas Fincke.
 (r) Dette er Friherre Holbergs Ord i hans Danmarks
 Historie 2. Part S. 576. See og DanskertMagazin l.c.
 (s) See Dänische Bibliothek Tom. 3. S. 179. Ilige-
 maade Cassendus. S. 140. Bangs Samlinger 2den
 Part. S. 459.

man søgte ogsaa at overfalde ham, og handle ilde med hans Folk, og da han stævnedes Saagen ind for Tinget, blev Byfogden forbuden at dømme derudi. Tyges Broder Steen Bræhe, som var en af de ældste i Raadet, søgte vel saa vidt, som mueligt, at hindre denne Forsølgelse, men kunde intet formaae imod den mægtige Walkendorff (t). Af dette mærkede Tyge Bræhe, at det var ikke tienligt, at blive længere i sit Fæderneland, han fragede derfor et Skib, paa hvilket han lod bringe sine Instrumenter, samt hvad han havde hos sig, gik derpaa om Bord med sin Frue, 2de Sønner og 4 Døttre, samt hans Tiunde, med hvilke han sejlede til Rostock, og saae sit Fæderneland aldrig mere.

Hofmesterens Had var altsaa denne store Mands Fordero, bliver og alle Tider en Bane i Walkendorffs Historie; Men nu vil vi gaae herfra til andre Ting, som man uden mindre Fortrydelse kand læse.

Hofmester Walkendorff haver været Opfinder og Stiftelse af tvende gode Indretninger, nemlig Klæde-Kammeret han paafandt, og det af ham stiftede Collegium for 16 Studenter; Begge Deele vare af ham bragte i god Stand forinden Dronning Anna Catharina kom hid

(t) Se Frøherren Holbergs Historie 2. Part. S. 577

hid ind til Landet, dog vil jeg først anføre, hvad han foretog ved hendes Kroning, forinden jeg taler om hans Stiftelser.

Da forenævnte Hendes Majest. den 11. Junii 1598 skulde krones i Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn, førte hun med et stort Følge af Ridderskab og Fruentimmer fra Slottet til Kirken, hvor Rigets Hofmester Walkendorff tilliges med Canzleren Christian Friis stode ved Porten, toge imod Hende, lettede Hende af Bognen, og ledte Hende til sin Stool i Choret. Hendes Krone var hidindtil bleven baaret for ved Hende af Hendes egen Hofmester, Rigens Raad Jacob Sefeld, paa et rodt Fløvels Hynde, men da de kom i Choret tog Walkendorff tilligemed Canzleren Kronen fra Sefeld, som de satte paa Alteret, efterat de først havde knælet for samme. Da Musiquen var forbi, holdte Walkendorff en jertig Tale til Biskop Winstrup, og bad ham foretage Kroningen, hvorpaa han traade til at sætte Hendes Majest. og med Rigs-Raadernes Hielp satte Kronen paa Hendes blottede Hov. Da alle Ceremonierne vare forbi ledsagede Walkendorff Hendes Majest. igien ud af Kirken til sin Bogu, og fulgte siden med det øvrige store Følge op paa Slottet (u).

Hvad det tilforne omtalte Klæde-Kammer angaaer, da fandt man paa det, i det Tilid han foretog

U a a 2

fore

(u) See Slanges Christiaan den Fierdes Historie p. 137.

forestod Rentekammeret; Det var egentlig et Klæde-Magazin, hvorudi forvaredes adskillige Slags Klæde, Fløvel, Stoffer, Cameloter og andre Klæde-Vahre, hvoraf Han magte det saa, at de Kongelige Betiente bekomme aarligen en vis Andeel i Stæden for deres Løn; Paa Rentekammeret blev disse Klæders Værdie dennem afskrevet i deres Anviisninger. Til hvad Priser Vahrene bleve ansatte har den flittige Bogsriver i Kiøbenhavn Arnt Berntsen Betzen optegnet, til hvilken jeg vil have Læseren anvist (x). Klæde-Kammeret var ellers paa Slotspladsen lige for Høybroe; Walkendorff var selv Opsyns-Mand over det, (Maitre de la Garderobbe) og efter ham Rigets Hofmestere; Det var en Betient under ham igien, som kaldtes Klædekammer-Skriver (y). Denne Stiftelse eller Anstalt, som i særdeleshed var nyttig udi et Land, hvor der findes Manufacturer, som ved et saadant Mittel aldrig kand fattes Affsettelse, varede fra 1592 til 1677; thi for saa lang Tidd findes Klæde-Kammer Regnskaberne afslagne (z).

Hvad som indtil denne Dag allermest har været gjort Walkendorffs Navn fortient ja udeløselig, er det af ham i Aaret 1595 indrettede Collegium

(x) See hans Danmarks og Norges Fruktbare Herlighed 4 Bøg Side 547.

(y) See Friherren Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. 574 Side.

(z) See Kammer-Registrasar fra 1592 til 1677.

legium eller Baaning for 16 Studenter. Pladsen i sig selv, der er udi St. Peders Stræde beliggende (a), var fordum et Carmeliter Kloster, kaldet det hvide Kloster, stiftet af Kong Christian den Anden, hvorudi foruden andre, tvende i Reformations Tiden i sær Navnkundige Mænd have opholdt sig, nemlig Broder Paulus Elia, ellers bekiendt under det Navn Paul Wendekaabe (b) og Lector Grands Wormundson, som blev den første Evangeliske Bispeop i Skaane. Dette Huus tilforhandlede sig da værende Rente-Mester Christophor Walkendorff, og indrettede det til en Studenterbolig, paa de Vilkaar og den Maade, som den af ham underskrevne Fundas af 10 Julii 1595 udmisjer (c).

Disse 16 Personer, hvoraf alletider 2 og 2 siage sammen, skulde derinde have deres frie Bærelser, til deres Studeringer og daglige Ovelse i

A a a 3   Bogli.

- (a) Bgningens Opstalt saaledes som den nu seer ud, siden Hr. Professor Horrebom den Eldere efter Branden har ladet den i Stand sætte, fand sees i Tharas Hafnia Hodierna Tab. CVI Side 353.
- (b) See hans Levnet udgivet af Hr. Christen Otvario.
- (c) Friherren Holberg har haft en Afskrift af Regelandts Calendario, hvori Forfatteren formæener Etistelsen at være stædt 1589, men siger derhos, om det skulde være, var det troligt, at den sidste Regning maae være fra den Tiid Exercitierne begyndte. See Holt, Dan. Hist. Tom. 2. Side 552.

Bog'ige Konster. Han indrettede ogsaa en **Hauge** dertil saaledes, at hvert Kammer fik sit særdeles **Arbejd** og **Lyft-Korteer**, Foruden det, gav han og til samme Collegium en **Capital** af 6100 **Rdlr.** hvis Rente hver **Fierding** **Var** skulde uddeles iblant bemeldte **Studentere** til deres **Fornødenhed**, at de derfor skulde **kiøbe** **Bøger**, **Lys** og **Bldebrand** (d); **Capitalen** er siden ved **Forstandernes** eller **Ephorum** gode **Tilsyn** boyet saaledes, at der i **Året** 1742 vare 17743 **Rdlr.** efter **Kænskab** i **Bøhold** (e). Af **Renterne** nyder hver **Student**, **før** uden sine 2de **frie** **Værelser** **aarlig** 36 **Rigsdaaler**.

Hver i sær er **forbunden** **offentlig** at **holde** et **lærd** **Ordiskifte** eller **Disputas** **engang** om **Året**; **Den** **Ældste** i **Boligen** er **gjerne** **denne** **Studenters** **Baanings** **Ophyns** **Wand**, eller **Inspektor**; **En** af **Professorene** er **Forstander** eller **Ephorus**, hvilket **Hr. Justisraad** **Kall** **offentlige** **Lærer** i det **Hebraiske** **Sprog** for **nærværende** **Tid** har **paataget** sig.

Ved dette Collegium findes endnu en anden **grundmuret** **Bygning** som **staaer** for **sia** **selv** i **Gaarden**. I samme er **baade** en **temmelig** **stor** **Høre-Sal**, **sa** og **tvende** **Bog-Kamre** **oven** for, hvor **denne** **Baanings** **Bog-Samling** **bevares**. **Den**

(d) **Ere** **Slanges** **Kong** **Christian** **den** **Fierdes** **Historie** 83 **Side**.

(e) **Ere** **Consistorii** **Brev-Protocol** for **dette** **Åar**.

Det er lovlig god, og tillige et af de ældste med
 her i Staden; Der findes endeel Bøger givne
 af Stifteren, som siden temmelig ere bleven forøges
 de af andre, der som Studentere have lagt der-
 inde: Bøgenes Antal er for nærværende Tiid
 efter Catalogi Udviisning en fuldt saa stor, som
 den af Friherren Holberg er anført (f) efter som
 nogle faae, Tiid efter anden, ere forkomne. De
 af Stifteren selv hensatte Bøger vare kun 429
 Stykker; af de, Jørgen Eilersen Rector ved
 Københavns Skole og offentlige Lærer i Belta-
 lenheds Konsten i Aaret 1686 forærede findes
 1393 Styk. Udi Snistors Samling findes
 1014 Styk. Af Mester Paul Herøles 199
 Styk. Udi Biskop Tøstrups 71. Udi Stifter-
 rens Bogsamling ere siden de enkelte Stykker ble-
 ven hensat, som enkelte Personer have givet, saa
 den er nu meere end dobbelt saa stor. Blandt de
 nære Givere fortienet Hans Belærerværdighed Hr.
 Hvistendahl anden Capellan til Frue Kirke i sær-
 at berømmes for sin Kundhed, efter som han i
 Aaret 1752 berigede Collegii Bogsamling med
 Aet Eruditor. Lips. fra 1682 til 1750 i 48
 smukke Bind, saa og med alle Wolffens Latins-
 ke Skrifter (g). Denne Bogsamling haver ellers
 A a a 4

- (f) See Friherren Holbergs Danmarks Stat, S. 195.
 (g) Udi denne Beretning haver jeg fulgt hvad Hr. Magis-
 ter Hiort, nu værende Collegii Inspector venligst haver
 behaget at meddele mig til Bogsamlingens Distric-
 tpløisning.

havt den Lykke, at den i den store Ildsbæde som
 overgik alle andre Fog-Sale, ja nesten heele Byen
 i Aaret 1728 af Luen blev ufortæret, skiont alting
 rundt omkring den blev lagt i Aske. Udi Høres-
 Salen henger Stifterens Skilderie, hvorefter
 hans her for an i Raaber stukkene Billede er for-
 færdiget. Samme er og ligeleedes ophængt paa
 Kiøbenhavn's Consistorio med andre om den
 høye Skole foriente Mænds. Haugen er nu
 heel smuk paa nye bleven anlagt; Den er og blev
 ven indhægnet med en kostelig Brandmuur.

Uden paa Bygningen læses følgende hugget
 i en sort Steen:

D. O. M. I.

Almæ Hafn. Academiæ Domum hanc XVI,
 Adolescentum habitationibus distinctam, cum
 Area, fonte, Museo Publico Bibliotheca & Hor-
 to, additis necessariis Reditib. perpetuum cre-
 scentib. L.M.D.D. Christophorus Walkendorff
 de Glorup Anno Jesu Christi cl. l. xcv. (h).

Udi Høresalen læses under Stifterens Skil-
 derie og Bauben følgende, som med forgyldte
 Bogstaver er skrevet paa en sort Tavle: Has

(h) Dette er den samme, som anføres af Afsen i hans In-
 scriptiones & Monumenta Hafalensia P. 252.

Magister Paulus Herslovius, olim Collegii
Walckendorffiani Alumnus, nunc Cælestis
Curia Civis, cui Mnemosynon hocce pium
Anno 1720 d. 14 Sept. p. p. p. Magist. Freder-
icus Nannestad, Coll. Inspector,

Ved Snisdorffs Boger er skrevet paa
Tablen:

Q. F. E. Q. S.

Ut post fata liberos generaret, qui vivos
nullos genuit, admodum reverendus ac cla-
rissimus Dominus Jacobus Jani Snisdorffius,
dum viveret ad Ædem Divi Nicolai, quæ
Havniæ est, Comminister Primarius, & quor-
dam hujus Collegii Alumnus, librariam
hanc supellestem legavit Musis Walcken-
dorffianis 1731. (i).

Denne brave Walkendorffs store Gave
mildhed, imod den studerende Ungdom, er saa
m get desto priseligere, ja oa desto mere fornu-
dring værd, som han selv aldrig havde studeret,
eller været oplært i Boglige Konster. (k). *Store*
uden denne af ham giorte Stiftelse, beviste han
den

(i) Disse tvende La miste Opskrifter findes ogsaa i Thuras
Havna i di 20, S. 355, 356.

(k) See Slanges Kong Christian den Fierdes Historie
den 83 Side.

desuden megen Rundhed imod fattige Studenter, af hvilke han lod daglig mange spise i sit Hus, og gav dem desuden Penge til Bøger (l).

Rogle, som kunde have gode Hoveder, lod han paa sin egen Pung reyse Udenlands, for at fremmes desto mere i Boglige Konster (m).

Til vor Frue-Kirke Stienkede Hofmesteren 300 gode Daler, at sættes paa Rente (n).

Han berømmes, at have været Enternes Fødsel og Forsvar, Fader og Moderløses Fæder, de Fortrængtes Hielp, samt stillet mangt et fattigt Menneskes Hunger og Tørst. (o).

Denne store og vigtige Mand døde omfædder den 17 Jan. Aar 1601 (p). Han var en i mange Maader vigtig Mand; thi han var en allene den første efter Kongen, men havde og under trende Danske Konger, Fader Son og

(l) See Slange paa anførte Sted.

(m) See Vindingii Regia Acad. Hafn. p. 448.

(n) See Hofmans Appendix til Lassons Levnets. & Vindingius, paa foransatte Sted.

(o) Vindingii Reg. Acad. Hafn. p. 448.

(p) Udi Friherren Holbergs Danmarks Historie Tom. 2. Side 583 anføres den 2 Febr. men at det var den 17 Jan. fand sees af Walkendorffs Grav-Skrift ubi Referentia Monumenta Hafniensia p. 8. saa og af Slange, Side 173, som siger han døde kort efter Hellig 3 Kong. Dag.

og Sonne-Søn, som vare: Kong Christian den Tredie, Kong Friderich den Anden, og Kong Christian den Fierde, forestaaet de vigtigste Rigets Embeder og Ting; Naar en den Sag med Tyge Brahe havde været, havde denue gamle Hofmester og Rigs-Raad været et ret Exempel og Mønster paa en duelig, og for Riget tienlig brav Mand.

Merkelig er det, at han og Tyge Brahe døde i et Aar, nemlig Walkendorff først i Aaret, men Tyge Brahe om Høsten den 24 Decbr (9) til Prag. Selv var han ingen Edergift, haver folgelig en kundet forplantet sin Stamme. Dog findes her endnu Lebninger af denne Slægt, men i usle og forarmede Omstændigheder. Jeg haver selv talt med nogle af dem, hvoriblant et gammelt ugift Fruentimmer er i Siæles Boderne paa Mynten, som nyder der sit Livs hold. En anden haver været som Tjeneste-Pige i Brod hos Høyeste-Rets Advocat Hr. Lowson.

Da Hofmesteren var død og skulde begravet, udsæde vores Høye-Skole et latinsk Skilskrift over denne sin Velgjørere. Det blev trykt under den da værende Rectors D. Anders

(9) Friherren Holberg anfører den 17 Febr. som hans Døds-Dag, See Holbergs Danmarks Historie 2 Part. Side 583, m. n. findes rettere hos Slange, S. 1751 saa og i det Danske Magasin 2 Bind, Side 354.

bers Christensøns Navn, men jeg har ingen
 Tid kundet være saa lykkelig at faae det i Hæn-
 der. (r).

Hofmesterens Liig blev med et stort Følge
 bragt til Frue-Kirke i Rigsbenhavn, hvor
 Choret var udseet til hans Leyer-Sted. Paa
 Beggen blev et pragtligt Gravmæle, i Alabast
 udhuggen, ophængt, paa hvilket for Ildbrand-
 den kunde læses følgende Skrift: (s).

D. S.

CHRISTOPHORUS WALKENDORPHIUS
 de GLORUP.

Humanæ Conditionis Memor

Hoc sibi Monumentum vivens fieri curavit,
 Ovi tribus Regibus CHRISTIANO III, FRIDERICO II,
 CHRISTIANO IV ob singularem industriam
 Et in rebus administrandis sedulitatem
 summam carus

Quod favorem laboribus respondisse senserit
 Numinis Benignitati attribuit

Idque in votis habuit

Vices fortunæ variæ interdum graves ferendo superantur
 Aulaeque Magister factus, Oeconomiam ad Regis votum
 ita reparavit

Ut sui desiderium benemeritis relinqueret.

Mor-

(r) Et et saadant Programma er bleven trost bevidner
 Vindingius in Regia Acad. Hafn. p. 448.

(s) Denne hans Gravskrift fand læses hos adskillige, som
 ubi Vindingii Reg. Acad. Hafn. p. 449. ubi Resenii In-
 script. & Monum: Hafn. p. 8 ubi Pontoppidans Mar-
 mora Danica P. 1, p. 48. ubi Thuras Hafnia Hodierna
 p. 247.

742 Cristoff. Walkend.

Morbo tandem gravi, solutis vitæ vinculis
Jugi suspirio a quo hauserat,
Deo optm. Max. spiritum commendavit,
Luxere Musarum Alumni
Patronum beneficium & faventem
Moritur Havn. 1601 Jan. 17.

Paa hans Gravsteen er udhuggen

CHRISTOPHORI WALKENDORPHII de
Glorup, quondam Aulæ Magistri Exsuviaz
Revelationem filiorum Dei spe viva hic ex-
spectant. Obdormivit in Domino Havniæ
Anno 1601 Jan. 17.

Paa hans ypperlige Guds Glorup i
Syen, der for nærværende Tid tilhører den
adelige Plessiske Slægt, findes endnu adskillige
Mindes-Merker om ham. Blandt andet bærer
han i Svinning-Kirke, som ligger til Gaars-
den, paa en firkantet Marmor-Steen, som ligger
der i Choret, ladet følgende indhugge: (t).

„Jeg haver opbyggt Glorup og Kirken af nyt;
„Jeg haver bekommet ald Svinning-Sogn ind
„der Glorups Herskab: Jeg haver ladet op-
„sætte alle Steen-Gierder om Glorups Gang.
„Af aldt dette roser jeg mig indret, men taler
GUD.

(t) Sand og Løselj i Hr. Procancellarii Pontoppidans
Marmora Dan. T.I. Sid. 220. og en Lyds Overfættelse
heraf i samme Auctors Dänische Kirchen-Historie
3 Theil, Sid. 552.

"GUD. Men jeg glæder mig i GUD at jeg
 uhaer regieret mine Dienere i Fred, med Sagt-
 amodighed og Kierlighed".

Date Cæsari, quæ sunt Cæsaris &c.

CRISTOPHER WALKENDORFFIL.
 D. R. H.

Af en anden Steen-Table, som illigemaade
 stöder: Swinninge Kirke land haves Oplysning
 om tvende af Hofmestereus Brodre, hvoraf den
 ene hedde Absolon, den anden Jacob Wals-
 ENDORFF. Den første fik sit Bane-Saar i det
 hærde Slag ved Falkenberg; Han kom saaret
 til Roskilde, og døde der 1565. Jacob Wals-
 ENDORFF derimod havde slaget sig til Bogen, og
 døde 2 Aar efter sin Broder. Deres Contrafester
 har Hofmesteren tilligemed sit eget ladet opsætte i
 bemeldte Kirke, ved sin Broder Jacobs Grav (u).
 Paa

(u) Opstriften paa Steen-Tablen, lyder saaledes:
 CHRISTOPHORUS WALKENDORPH, cum hoc sibi de-
 stinasset Monumentum, non tam mortalitatis quam
 immortalis fraternitatis pius ceuleri auebat memor.
 Quocirca duorum sibi longe carissimorum fratrum effi-
 gies suæ adjungere satagebat non obstante sepulcræ
 cujusque delectu proprio. ABSOLON enim ut erat
 miles egregie animosus & acerrimo conflictu Falcken-
 bergensi gloriosum reportans vulnus, Roskildie,
 quod petiit, exuias deposuit, An. Ch. M. D. LXXV.
 JACOBUS vero, ut erat otii librarii sectator felix & in-
 dustrius biensium ab hujus exitu, placide inter ami-
 corum amplexus exspirans hic ex voto quiescit; Ut
 Monumenti Auctor superstes ut convivere ita & com-
 mori quasi una videri gaudebat cum eis, quibus ex

Paa offentlige Stæder var ellers **Walkendorffs** Navn iblant andre ogsaa at læse paa den Steen, som sad over vor **Frue Latinske Skole** for Ildbranden. I samme Steen vare deres Navne udhugget, som havde givet noget til Skole-Bygningen, hvoriblant **Walkendorff** dog kun nævnes, for efter gammel Slik at forudsætte, eller benævne Stiftelsens Tid (x).

Paa runde Laarns Bogsal har jeg, blant andre haandskrevne Sager, ogsaa fundet et smukt Stykke af **Walkendorff**; samme er de **Kjøbenhavnske Privilegier** meget jærtiligen afskrevet in Folio, som endnu bebares der til hant **Tshukommelse**.

Jeg haver vel af adskillige hørt den **Sagn** ligesom **Walkendorff** skulde have været i visse Maader tvungen at giøre denne anseelige **Stiftelse**, fordi han i Kong **Christians Mindes** **Nærighed** havde seet for meget igiennem **Stingre** med det **Søe-Røveri**, der blev begaaet **saavel i Nord**, som **Øster**, **Soen**, fordi som nogle **tor** sig, han deraf skulde have sin **Andeel**, men jeg

---

divino pariter & Materno præscripto erat junctissimus.
O! vim amoris fraterni factam, quam nec loci, nec
temporis compescuit Horizon. Ecce quam bonum,
quam jucundum habitare fratres in Unum in terris,
dum licet. consuetudine, in Coelis cum Deo necessi-
tudine. See PONTOPPIDANS Marmora Dan. Tomi

1. Side 238

(x) Opkriften **findes** i **Rescui Inscip. & Mon. Hali-**

sid. 253.

anseet det for Tandt, og Beskyldningen saa usærdig, at man kun spildte Tiden med den at afbevise.

Udi vores Hove-Skoles Antegnelse-Bøger finder jeg, der i Aaret 1727 haver været en Edist, angaaende denne Stiftelses Forstanderskab, med en Udenlandsk formeent Arving. Samme var en Skaansk Adelsmand, navnlig Christian Christopher Walkendorff, der var en Søn af Hans Christopher Walkendorff til Ellinge. Hans nu sidst benævnte Fader havde været denne Stiftelses Forstandere, men som han boede over i Skaane, og tilmed levede i trængende Omstændigheder, drev han en ordentlig Handel med Pladserne i denne Gaaning, saa de altid bleve de Mestbydende anviiste. Blant dem traf det sig, fandtes adskillige Uduelige, ja lidetlige, hvorfore de ordentlige Lærere paa den Hove-Skole vare meget misfornøiede med hans Adfærd og utilladelige Duingang. Hans Walkendorff gik derpaa i Eventyrlig Krigs-Tjeneste, og døde. Efter hans Død mældte sig Sønnen Christian Walkendorff, og fremviiste i Aaret 1727 sine Adkomst-Breve paa Kiøbenhavns Consistorio, med Paastrand at vorde anseet, som Patron af denne Stiftelse. Stadens Notarius Publicus Rasmus Erboe, maatte lovsformelig forebringe hans Fordring, og æfte behøvende Svær (y).

B b b

Men

(y) Samme er skrevet den 8 Julii 1727.

Men af de Høy-Lærdes Brev til Store-Camp-
 leren (2) som Academiets Forstander, sees, at
 de holdte det betænkligt, at overlade ham For-
 valtingen, efter som han 1) Var en Udenlandsk
 Fundagen dertimod med klare Ord vil, Forstaa-
 dernø af den Slægt skal boe paa Glorup.
 2) Dernæst levede han i nogle ey mindre væsen-
 gende Omstændigheder, end hans Fader og mor-
 der. For det 3die fandtes her i Landet nærmere
 Arvinger paa Skjold-Siden, nemlig den da
 levende Commandeur-Capitain Lauritz Wal-
 kendorff, som var den Sl. Stifters Broders
 Sonne-Sons Henning Walkendorffs an-
 den Søn-Søn, og folgelig en Grad nærmere,
 end den Staaanske Walkendorff, hvormed
 denne Ansøgning da og blev afviist.

Hvad Fundagen angaaer, haver jeg i det
 den trykke bag ved Walkendorffs særdeles Leve-
 nets-Beskrivelse; ligesom og et Par andre Anord-
 ninger, der ey ere indførte i det af Hr. Cancellie-
 raad Hofman samlede, men ved Hr. Brand-Cas-
 serer Lihme til Prenten befordrede og derhos længe
 forønskede smukke Brev, som er en Samling af alle
 Danske og Norske Stiftelser. Udi samme Brev
 findes desuden en heel Deel smukke Efterretning-
 ger om den Walkendorffske Slægt.

(2) Samme er underskrevet af Thom. Bartholin, som
 Confulstli Skriver.

Dele

Register.

A.

- Aagaard Niels 475.
 Adolph Hertug 490, 493.
 Arboe Rasmus 749.
 Ahlfeldt Bendtz 493. Friderich Gros-Cankler 602 &
 683. Grev 247. Johan General 467, 468.
 Albeck Catechet 701.
 Albrecht Datter Kirsten 710.
 Albrechtson Anders 709.
 Almatius Leonus Bibliothecarius 478.
 Amalia Sophia Dronning 43.
 Ancheren Justigraad 720
 Anders Datter Barbara 144.
 Anderson Birna 33, 517. Christen 683. Friderich 124.
 399. Otto 200.
 Anna Dronning 54. Cathrine Dronning 730, 106. .
 Antvorskov gisres til Grevskab 42.
 Arensdorff General Lieutenant 247, 249, 267.
 Arnasonar Joven Superintendent Lovnet fra 501 til 513.
 Aker 511.
 Aneesen Joven 502. Poptser 502.
 Arminens Doctor 185.
 August Churfurst 495, 498.

B.

- Barnekøber Lucas 140.
 Bagge Holger 29.
 Balslev Nieshor 483, 484. Christoph. Dtr. 483-523.
 Benere Cathrine 290. Brands 290.
 Bang Niels Biscop 514, 523. Thomas 99, 408, 475.
 Banner Claus 114. Erich, 568, 603, 606, 670, 072.
 Karen 80. Karine 286.

B b a

Bat

Register.

- Barberinus Cardinal 478.
Bartho Amund 423. 429. Anna Cathrine 429. ^{Wald}
Ulrich 429. Cathrine 424. Ellen 429. ^{Sundl}
Maria 429. Hans 430. Lars 430.
Barlus Oluf Rasmuss. 164.
Barneous Christian 190.
Barster Mag. Johan 475.
Bartholin Thomas 217. 329. 632. 724.
Bartholomei Datter Anne 526.
Basse Christoph. 543. 544.
Bach Sigvard 719.
Belous Mareu 408
Below Sophia 183.
Bergen Arnde Berndtsen 732
Bernckow Anne 198. Hans 198. ^{Reete 198. 211.}
Nette 206.
Bergen Dahl. Jens Sorensen 346
Berthés Datter Johanne 137.
Beste Knud 199.
Biarne Datter Torum 502.
Bielke Canseler 419. Jørgen 309. 311. ^{Stadthol-}
der 242.
Bierman 247. 683.
Bilde Anders 458. 621. Anna 183. 199. ^{Christen 514.}
Else 201. 381. Eske 91. 182. 199. ^{Hildeborg 169.}
Jens 34. Knud 515. Niels 717. ^{Margarethago.}
Peder 515. 543. Torben 201. ^{Wincens 92.}
Bjorn Anne 107. 517. Else 517.
Birkero Abigael Maria 481. Birgitta 474. 481. 484.
Christian 474. Christian Broderus 482. ^{Ulrich Pe-}
derjen 484. Jacobs Liv og levæet fra 473 til 486.
Jacob til 481. Jens 474. 481. 483. ^{Thomas 481.}
; Thomas Broderus 474. 482.
Bisgaard Tolder 428.
Blaa Barbara 106
Blomme Jds 82. Karen 394.

Blisen:

Register.

- Bliskenfiold Thomas 427.
 Boldsen Bold 710. Else 710. Niels 710.
 Boldt Uslac 20.
 Bolle Dorethe 517. Jacob 517.
 Bonde Anders Hansen 88.
 Bonsel, Gerhard 346.
 Borch Anne 328, 341. Anne Duls Datter 373, 375,
 376. Claus 348. Karen Duls Datter 372. Ma-
 grethe Claus Datter 372. Maren 372. Maren
 Claus Datter 373. Duls, Hans Liv og Levnet fra
 328 til 376. Stifter Colleg. Medicum 356. Le-
 tilamente 371, 372. Duls Clausen 329, 372.
 Borneman Provst 328, 374.
 Borum Laurik 83.
 Bostrup Kirsten 168.
 Brade Steen 53.
 Brac Walt 548.
 Brage Mads 536.
 Brage Anne 94, 98, 381. Liv og Levnet fra 199 til 211
 Axel 93, 94, 183, 199, 395. Brata 287. Bir-
 gitta 398. Christenke 96, 98. Else 183. Este
 94. Hendrich 76, 183, 199, 201. Holger 91
 Jens 76, 183, 199. Otto 287. Sophia 127,
 133, 189, 392, 395. Steen 729. Thoge 371, 90,
 til 98, 722, til 730, 740.
 Breide Cathrine 393. Jacob 394.
 Brinchman Hans 408.
 Broch Anne 183, 199. Birgittes Levnet fra 90 til 96.
 Elisabeth 97, 98. Este 90, 93. Lars 200. Laufvæ
 90. Niels 90.
 Brochenhaus Birgitte 168. Frands 169, 536. Pau-
 rik 169. Michel 169. Dve 427.
 Brochman Casper 90, 98, 122, 218, 221, 343. Je-
 spect 475.
 Brostrup Hans 201. Thale 201.
 Buchhard Sophia Johanne 376.
 Buchwaldt Chirurgus 340.

Register.

Bugislaus Hertug 185.
Bülke Titus 249, 267, 683.
Burki Joseph Franciscus 387 til 389.

C.

Calundannus Johannes 134.
Carl Gustav Konge i Everrig 459, 467, 468.
den Femte 490.
Chanut 450.
Choncken Caspar Valter 196.
Chorus Krank Karene 201.
Christensen Anders 741. Friderich 529. Jens 710.
Laurids Præst 132. Niels 710.
Christian Brink 422.
Christina Dronning 112, 345, 422. Fruen 119.
Christopher Greve 588.
Christophersen Hans 99, 408.
Cimber Ciicius 492.
Clausen Jens 604, 606, 626, 671, 688, 683.
Clement Pave 286.
Coccius Niels Oluffen 78.
Cold Johan Justizråd 416.
Coldbiarnsen Andreas 427. Cathrine Maria 427. Ernst
426. Friderich 427. Hans 426. Johanne 426.
Karen Krabbe 427. Kield 427. Kirstine 428. Knud
Stang 426. Maria 427. Niels Stab 417. Per
der 421, 423, 426.
Conringius 350.
Cramer Constantia 196.
Cranqius Albert. 598.

D.

Daac Claus 61. Dorthen 61. Torgen 536, 538, 539,
545, 546, 547, 549, Oluf. 61, 94, 98.
Daac

Register.

- Daar Mette 517
 Dann Magrethe 516
 Danzeus Carolus 287.
 Dolmer Jens Hofmester 443.
 Dorsker Hofmester 382.
 Dubravius Stephanus 347.
 Due Albert Christian 62. Albert Scheel 76. Bernt 60.
 Christen 62. Jørgen 60. Jørgen Christoph 76.
 Wandrup hans Liv og Levnet 58, 59, 60, 133, 597.
 Weiter Rets 62.
 Due, Duart 529. Regel 530, 531.
 Dybrad Jørgen 144.
 Dyre Helvig 523. Valle 523.

E.

- Ethersen Jørgen 343, 735, 737.
 Eimersen Haldan 511, 512.
 Eimers Datter Gudrum 502, 504. Jageborg 510.
 Ejsenberg Anne 136, 149. Elias 149.
 Eke Paulus 433.
 Elisabeth Princesse 53.
 Ebdjansen Egild 509.
 Emichs Mouritz 394. Thale 394.
 Erich August 719.
 Erlands Sigred 393.
 Ernstius Henricus 309, 309.
 Ernst Professor 408.

F.

- Fabricius Doct. 404, 408.
 Ferdinandus Tertius Kæiser 477. Quartus Kønge 477.
 Fiske Jacob 475, 476. Thomas 218, 249, 267, 729.
 Finkenhagen Juhigraad 297.
 Fleischer Elias 269.
 Flemming Anna 107, 168. Bue 303. Herman 169.
 Jacob 169, 516. Karen 516. Margrethe 393.
 3 6 6 4 808

Register.

Fog Borgemeester 247, 250.
 Hoff Niels 132, 133, 210, 211.
 Frauen Staats-Chirurg. i Trundhiem 280.
 Friderich Hertug 477.
 Friis Albret 716. Anna 79, Anna Cathrine 78, 85,
 Anders 523. Berthe 122, 133. Birgitte 61. Christ-
 stian 85, 144, 543, 721, 731. Dorothea 61. Henrik
 80. Jørgen 523. Niels 80, 521. Lonne 128,
 198, 543, 544. Wivise 521, 522. Bidsei 5.
 Friises Greger 523.
 From Jørgen 408.

G.

Gabel Rentemeester 303, 307, 309.
 Gands Jesper 393. Jocham 393. Magrethe 393.
 Garper i Bergen 8. Hunne 15.
 Gassendus 725, 726.
 Gerbrandtsen Jacob 529.
 Gersdorff. F. Cereuonie Meester 568, 569. Jochim 8,
 305, 344, 345, 465.
 Gise Birgitte 154. Charlotte Amalia 58, 68. Ellen
 399. Henrich 398. Ide 399. Karen 517. Wette
 399, 406, 408.
 Gissefen Siginund 502
 Glasenap Anna 183.
 Glob Melchior 79. Wette 79.
 Glostrup Biskop 419, 425, Cathrine 419, 425.
 Godov Regisse 516
 Gobsen Janus 718.
 Golio Jacob Profess. 476.
 Graboe Jocham 554
 Gram Etas-Kaad 356, 720.
 Grave Erich 486
 Griffensfeld Peder hans Liv og Kronet fra 215 til 284.
 419. 430, 433.

Grub

Register.

Grubbe Erich 83. Karen 96, 98. Mette 96, 390.
 Gustavns Adolphus Konge 551.
 Gyldenløve Ulrich Christian Kønnet, fra 437 til 472. Ul-
 rich Friderich 226, 421.
 Gyldenparre Etah-Kaad 274. Schoutbnaecht 225.
 Gyldenstjerne Anne 91, 200, 515. Christine 320.
 Jytte 96. Maren 96, 98. Lehne 390. Mogens
 133, 390. Peder 48, 49, 320. Sophia 393.
 Ollegaard 295, 302, 304, 308, 313.
 Synzelberg Sophia 714.

S.

Sæverstedt Jonas 460.
 Sach Anders 91. Sophia 91.
 Saaerup Eiler 424, 429.
 Sake Helle, 106, 184, 200, Niels 201.
 Salsdansen Einer 511.
 Sallé Christina 493. Frands 494.
 Sanne Cathrine 393.
 Sannens Georgius 485, 523.
 Sans Hertug 44.
 Sansen Povel 137.
 Sardenberg Anna 106, 168. Erich 268. Kirsten 93,
 98. Mette 515.
 Sasebart Jacob 399, Wichman 399.
 Sædebig Brevinde til Holstena Liv og Kønnet 104. Brev
 Inde til Slesvig Kønnet 111, 117.
 Sægelund Peder 138, 147.
 Sægned Kirsten 709.
 Sæinesen Mogens 55, 714, 715.
 Sæmingsen Niels 150.
 Sændrich den 3die 496.
 Sændrichsen Knud 200. Michael 201, 377, 388-389.
 Sæhage 269.
 Sænskov Envoye 255.
 Særfordt Doctor. 373. Marcus 340, Marcus 375.
 Sæsluf Borch 373.

S S S

Sæ:

Register.

- Hernandsen Jens 474.
Hersleb Poul 735, 737.
Hesse Conrad 249, 267
Hetta Dronning 657.
Hjort Kirsten 430. Magist. 735.
Hæg Anne 517. Bøe 81. Christine 287. Esild 287.
Joest 131 til 133. Johanne 515. Just 133. Jølle
390. Kirsten 91. Magrethe 81. Mogens 465.
Hofman Ludo Alff. 38, 720.
Holberg Baron 356, 421, 719, 723, 725, 735.
Holgersen Jens 91.
Holl Anne 80. Christen 81, 395, Eiler 249, 267, 568,
603, 606, 669, 670, 680. Jens 82. Mandrup 81.
Peder 82.
Holm Jacob 138.
Holl Peder 536.
Hollstenius Lucas 478.
Hurrebow Profesi. den ældre 733.
Hveding Anna Benedicta 424.
Huetius Petrus Daniel 725.
Hvid Gregers 38, Jens 533, 535.
Hvidtsfeldt Beata 106, 380. Christoffer 171, 251, 206,
380. Otto 106.
Hvistendal Capellan 735.

J.

- Jacobeus 346. Matthias 486.
Jacobei Holger 342.
Jacobsen Laurik 399, 480. Peder 536.
Jacobs Datter Maren 474
Jansen Albert 530. Allart Scoutbynacht 530.
Jansenius Secretair 350.
Jan von Boffen Admiral 530.
Jbsen Gregers 200. Este 710.
Jerg Datter Elling 710.

Jens

Register.

- Jensen Anders 709, 710. Henrich 78, 88. Morten 545.
 Jørgens Datter Carine 138.
 Jørgensen Hans 195. Jørgen 480.
 Johannes Hertug 493.
 Johan Prins 42.
 Jønsen Aene 504. Biarne 509. Biorn 502. Bisse
 502. Oluf 503.
 Jørens Franciscus 603, 653, 700.
 Juel Axel 79. Borge 554. Elisabeth 381, 572. Erich
 476. Hermand 717. Ide 514. Jens 477, 479,
 563, 568, 603, 606, 670, 672. Jøfer 79. Ka-
 ren 514, 522. Leene 60. Malte 198. Maren 83,
 169. Melchior 477. Mogens 169. Niels 79,
 387, 388, 683. Oluf 88, 249, 267, 522, 568, 603,
 606, 669, 670, 676, 677, 680. Peer 116. Sofren
 79. Sophia 389. Lounes hans Leonet 78. Tho-
 mas 60.
 Julius Hendrich af Brunsvig 54.
 Julling Ide 81. Povel 82.
 Justesen Mester Jens 470.

R.

- Raas Anne 516. Biarn 107, 380, 517. Eline 133,
 Emmike 35, Jens 517. Kirstine 106, 380. Niels
 40, 45, 47, 48, 50, 56, 107, 140, 143, 515, 517,
 728.
 Rall Justgraad 734.
 Rielsøn Peder 554.
 Ringo Bistop 358, 473, 474.
 Rirneen Masuns 493.
 Rirneen Dronning 515, 706.
 Ristes Adelheit 183
 Klevenfeldt 5.
 Rnob Anne 515. Laurik 516.
 Rnop Holmer 320. Laurik 320. Marten 320.

Rnopf

Register.

- Knopf Johanne Hieronymi 196.
 Knud Jens 88.
 Knud Niels 709.
 Knudsen Jacob 134. Kasinus 250.
 v. Knuth Adam Levin 696.
 Kof Abraham Jansen 674.
 Kof Abraham Jansen 674. Niels Oluffen 87. Oluf 397.
 Korbiß E. 683.
 Kornrup Mag Eeren 297, 302, 307, 314, 315, 316.
 Krabbe Birgitta 690, 691, 695, 699. Dorothe 169.
 Elisabeth 60, 170. Gregers 61. Riid 61. Mar-
 grethe 97. Mogens 710. Morten 707, 708, 710.
 Logge 170.
 Krag Baron 279, 282. Baronesse 280. Elise 709.
 Mogens 389. Niels 389, 709. Otte 309, 378.
 384, 385, 386, 388, 389, 465. Sophia Anstalt
 378, 384, 389.
 Krahe Sophia 292.
 Krog Bisfop 276.
 Krogenus Anne 381.
 Kruch Georgius 155.
 Krugf Jorgen 408.
 Krummedige Hendrich 200. Sophia 183, 199.
 Kruse Wibeke 441, 442, 445.
- Q.
- Lange Anna 61, 80. Dorothea 395. Elisabeth 133.
 Sunde 393. Sunner 415, 416. Hans 394. Lene
 82. Margrethe 92. Niels 394. Oluf 80. Ved-
 der 597. Thomas 92. Willem 309, 311. Wils-
 helm 485.
 Lassen 345. Jens 309. Vedet 249, 267, 309, 311.
 Laurenberg Professor 196, 408.
 Lauritz Dotter Magrete 329.
 Lauritzen Anders 144. Anne Stub 429. Blof Chris-
 ten 145. Hans 145, 423, 425, 428. Ingeborg
 Hans Dotter 428, 429. Jens 399. Riid Stub 428
 Niels 318.

Register.

- Saximand Else 200. Peder 200.
 v. Leben Magrete 515.
 Lejonhielm Dagmeester 468, 469.
 Leute Theodorus 309.
 Leopold Wilhelm Frø Hertug 453.
 Lerche 683.
 Leth Johan Sørensen 488.
 Liliencron Sørenst Minister 245.
 Lindenov Anders 92. Anne 92. Birgitta 90. Johan
 Johansen 92. Hans 55, 56. Hendrich 133. Re-
 sident 258.
 Løbberg Jacob 58.
 Løgs Jens 523.
 Løngberg Christen 399.
 Longmontanus Christen Sørensen 408.
 Lønighem Jan 550.
 Løpker Arni 502.
 Løvosen Høvesse Rets Advocat, 740
 Løst Canonicus 255.
 Lund Hendrich 250. Jens 372. Oluf 372, 376. Peder
 Capellan 429.
 Lunds Zacharias 164.
 Lunge Anne 80, 130, 132, 133. Birgitta 189. Chri-
 stian 80. Christen 517. Elisabeth 133. Ide
 122, 127. Jørgen 127, 133, 189. Kirstine 79.
 Martine 200. Ofve 79. Sidse 133. Sophia
 133. Thyge 200. Winjen 80.
 Lunou Anna 79.
 Lurderoph Estraaad 460.
 Lytte Anne 81, 82, 286, 290. Christian 286, 290. Chri-
 stopher 81. Erich 717. Frands 97, 286, 290.
 Hans 287. Hendrich hans Levnet fra 285 til 292.
 Ide Jørgen 33, 81, 286, 290, 294. Kay hans Lev-
 net fra Dag 293, til 316. Karen 169. Kirstine
 292. Peder 287. Susanne 61.

M.

Register.

M.

- Maalsen Anne 393. Jørgen 393.
Magdalene Sibille Prinsesse 477.
Magneus Arnas 510.
Magnus Mag. 29, 30, 288. Johannes 640, 657.
Dlaus 600, 654.
Malkesen Steen 202, 203.
Mandoses Jan. 545, 548.
Mandrup Anna 81.
Margaretha Dronning 43, 44.
Marvin Helle 292.
Mastow Margaretha 183. Studiger ib. Thomas ib.
Matheusius Hl. 249, 267.
Matthisen Jacob 158, 399.
Matthijsons Eline 287.
Mauricius Advocat og Licentiat 250, 253, 259, 260,
314.
Meddelsart Jøger Magrethe 561. Madé Jensen 559,
560, 563, 567.
v. Merlen Aagtha 514. Hans 525, Hendrich 525
Palle 515.
Mehner Peder Nicolai 180.
Mejer Albrecht 408. Johan 342. Marcus 588.
Mejerrou Gesandt 242, 243.
Melancton Philippus Rector 489.
Meursius, 587, 598, 599, 631, 640, 654, 655.
Michael Mejer 271.
Michalovich Ivan 545.
Michelsen Christen 201. M. Hans 288.
Mogensen Jens 717.
Moltke Capit. Licent. 521. Magrete 408.
Mord Christen 709. Jens 709. Niels 709. *Sti*
phia 396, 404, 408.
Mortensen Povul 149, 203. Morten 545.
Moss Esserer 427.
Moxfeldt Maria 216.

97/111

Register.

Mourig Prinds 354.
Mogniken Hendrich 340.
Mule 683. Hans 399.
Muller Professor 217, 348. ~~Rektor 471, 499.~~
Munk Anne 529. Dorte 80. Erich Nielsen 526,
bliver Adal 527, 528. Frederich 140. Jens Hans
Leonet 525 seq. Isvor 81. Kirstine 117, 441 til
445. Mogens 81. Niels 545. Oluf 81. Pe-
der 371, 481, 501, 541, 718. Stephan 710.

N.

Nansen Cathrine 224. Hans 224, 309.
Naur Elias 483, 484.
Nielsen Anders 536, 538, Peder 683, 710. Thygge
183, 320.
Noll Anders 536, 538.

O.

Olbye Hans Sørensen 88.
Olgaard Jeronymus 493.
Olavius Johannes 486.
Olvarius Christen 733.
Olsen Daniel 33. Hans 88. Peder Oberst-Lieuten. 421.
Oluffen Cornelius 523. Jon 502.
v. Osten Dimias 183. Margaretha ib.
Ottejen Thage Thoit 184, 200.
Ore Ana 290, 516. Else 79.
Orenstiern Thale 516.

P.

Paases Niels 709. Peder ibid.
Paasse Niels 136, 146, 399.
Paavitt Dorte 394, Penning 309, 311.
Paladins Peter 163.

Pars

Register.

- Parsberg Christopher 80. Ingeborg 61, 79. Mar-
 drup 40. Oluf 465, 443. Lonne 80, 82. Wær-
 ner 80. Woldemar 61.
 Pauli Simon Dr. 929, 632.
 Pedersen Christen Gen. Sjeel 249. Jacob 475. Jens
 524. Johan 536. Jon 538. Popter, 502. Niels
 98. Niels Datter Mette 136. Svend 399.
 Pedsen Henning 11.
 Perseus Martinus 185.
 Phillip 4de Konge 110. Wilhelm Prinds 494.
 Piscator Johannes 150.
 v. Plessen Anders 496. Rogens Sjeel 705.
 Plum Claus Professor 408.
 Podebuff Elisabeth 321. Claus 380, 381. Hendrich
 521. Ingeborg 80. Jette 91. Mouritz 381.
 ;. Preben 51. Wibese 380, 381.
 Pontanus, 631, 640, 655.
 Pontoppidan Pro-Canciller 408, 561, 715, 712, 742.
 Pottes Per 710.
 Povels Datter Gudrum 502.
 Povelsen Anders 707. Claus 545, 548. Niels 136.
 Oluf 711.
 Povist Anne 81.
 Pragt Anne Hedevig 427.
- R.**
- Rajens Johannes 185.
 Rammel Anne 190, 198. Birgitta 189. Birgitte So-
 phia 190. Else 190. Berdt 183. Hans 190.
 Hendrich hans Levnet fra 182 til 192, 194, 198,
 209, 532. Leene 198. Otthe 190. One 190.
 Povet 183, 185, 186. Sophia 199.
 Rangvon Breide 395, 496. Caj 497, 498. Cathrine 498.
 Christian 309, 478, 497. Orude 81. Elisab. th 498.
 Frank 126, 494. Friderich 495. Gerhard 496.
 Grev 303. Hendrich 309, hans Levnet fra 487 til
 500. Johan 489. Kay 82, 543. Key den yngre 543.
 Magdalene 498. Magrethe 498. Olegaard 498.
 Sigfred 493. Sophia 132. Theoborus 497. Ra

Register.

- Nave Jacob 408.
 Navn Johan 408.
 Neck Friderich 465. Neber 227, 229, 465.
 Nesen Anne-Hans Datter 136. Hans Hansen 136, Hans
 hans Levnet 136 seq. 561. Peter 239, 249, 267,
 486, 683. Thale Hans Dr. 136.
 Neventlov Anne 92, 170. Brev 608, 683.
 Ribold Vice-Admiral 530.
 Richelieu Cardinal 412.
 Riis David 587.
 Riis Høfveget 428.
 Riisbrigh Sille Thomas Datter 474, 480. Thomas
 Broderus 479.
 Roehenborg Kirsten Jens Dr. 81.
 Rod Christen 516.
 Rønnow Anne 169. Berrete 320. Birgitte 515. Mar-
 cus 515. Marqvor 320.
 Rogge Leuch Jomfr. 374, 376.
 Rosland Vice-Admiral 130.
 Rosenfranz Anna 81, 170, 384 til 389, 394, 495.
 Edle 382. Axel 390. Beate 396. Birgitte 92,
 320, 517. Christine Levnet fra 317 til 323. Dor-
 the 405, 408. Elich 25, 26, 133, 134, 396, 495,
 527. Elich Ottesen 393, 396. Epler 320, Frider-
 ich 140, 143. Gunde 396, 405, 408, 465. Hul-
 ger 390, hans Levnet fra 391 til 410. Estrif 400
 item 559, 560, 561, 563. Jde 396. Jorgen 48,
 50, 56, 343, 392, 395, 396, 718. Leene 60. Ma-
 grethe 190, 396. Mette 176, 396, 405, 408.
 Niels 447. Ole Baron, hans Liv og Levnet samt
 Process fra Pag. 558 til 701.
 Rorsbars Skrift for Adelen 566.
 Bliver tiltalt af Fisealen 562.
 Brev til Kongen 569 til 573.
 Interrogatoria af Fisealen 574 til 581.
 Svar derpaa 581 til 602.
 Brev til Gros-Sankler 602.

C c c

D d d

Register.

- Ordre fra Kongen til Commissarierne 603, 604.
dito til General Fiscalen 604. 605.
dito til General-Procureuren 605, 606.
Commissariernes Stening, 606 til 608.
Hans Brev til Ober-Jægermester Reventlau 608/
609.
Bønne-Skrift til Hans Majest. 609, 610.
Fiscalens Indlæg til Commissarierne 611 til 626.
De Rosenfrank contra Indlæg 611 til 626.
General Procureurens Indlæg 660 til 688.
Rosenfrankes Besvarelse 668.
Commissariernes Dom 669.
Høieste Rets Stening 670.
Han afbeder Processen 673.
Indlæg fra Friherre Juul 674.
dito fra Dve Juul 675.
dito fra Oluf Rosenfrank 677 til 679.
dito contra General Fiscalen 680.
Høieste Rets Dom 683.
D. Rosenfrank BønSkrift om Høieste Rets Dom^s
Formildelse 686.
dito angaaende de confisqverede Midler 687.
Kongelig Benaadning og Formildelse 687, 688.
Brev fra Fiscalen om Høieste Rets Doms^s Efterseels^e
se 696.
Friherrens Brev til Kongen 691
dito til Dronningen 694.
dito til Ober-Cammer Junkker Knuth 696.
dito til Geheimeraad Wibe 697.
Rosenfrank Otte 393. Palle 133, 543. Perrille 407
408. Sophie 495. Stye 320.
Rosenpar Anne 200.
Rosenvinge Jens 485. Willum Jensen 481.
Rostgaard Conferens-Raad 471.
Rostof Mads Pedersen 484.
Rothfelde Christenke 107, 380, 517. Jens 517. Niels
Roth,

Register.

Rothkirf Benzel 126.
Rothsteen Jens Marcusen 514. Marcur, hans Levnet
fra 514 til 524. Maria Cathrine 522. Marquor
Jensen 514. Valle 514, 522. Sidfel 523.
Rotterdam Erasmus 601, 654.
Rud Anne 91, 200. Corfik 517. Jørgen 200, Knud
517.

S.

Salkenskiold Doctor 119.
Saltensfeldt Edel 517.
Saltensee Edele 394.
Sandberg Magrete 211.
Saro 598.
Schach General-Adjutant 272. General-Lieutenant 462,
468. Hans 309, 522.
Schalkens W. Bogtrykker 584.
Scandorph Nicolaus Pauli 329.
Scavenius Peder 573, 581, 605, 668. Lauritz Mor-
tensen 98.
Scheel Albret 61, 122, 123, 127, 516, hans Levnet fra
704 til 712. Anders 516, 710. Anne 60, 133.
Berthe 127, 690. Christen 123, 124, 133, 134,
249, 516, 711. Christian 465. Christoffer 123.
Seheimeraad 267, 268, Herman 516. Jep 710.
Ingeborg 154. Jørgen 127. Kirsten 127, 710.
Margaretha 133, 182, 190, 194, 196, 198, 210.
Mogens 688, 691, 704. Offve 127.
Scheel Otto 122, 127, 189. Hans Levnet 134. So-
phia 127. Lonne 127. Wivike 127.
Schletter Christopher 486.
Scholler, E. 689, Conferens-Raad 427.
Schomberg Obrist-Lieutenant 429.
Schroder Susanne Otters Datter 424.
Schwarzburga Greve 619, 648.
Schulenburg Joachim 498.

E c c 2

Schult

Register.

- Schult Diderich 568, 603, 606, 670, 672.
 Schultis Anne Magrethe 305. Jørgen 305.
 Schulz Commendant 275.
 Schumacher Albert 225. Johan 216.
 Seebled Birgitte Ottes Dr. 480.
 Seefeld Jacob 731. Jørgen 465.
 Sehested Anne 176. Cansler 217. Claus 381. Chris-
 sten Thomaasen 76, 479. Hanibal 119, 174, 414,
 415, 416, 444. Jørgen 307, 309. J. S. 87.
 Malene 381.
 Sem Jonas 545.
 Signunds Datter Alfheider 502.
 Simonson Jon 33.
 Sivertsen Dm 502.
 Skade Offo 309. Dve 311.
 Skafve Herlov 381. Kirstine 106. Magrethe 381.
 Skaugaard Jøraen 107. Waren 107. 380.
 Skernou Dorothea 79. Iver 79. Reichior 79.
 Skinkel Mogens 543.
 Skionlich Baron 452.
 Skiam Christian 170. Elise 319, 321. Karen 169.
 Nic: 318, 321, 322, 323. Peder 169.
 Slagbech Mester Diderich 587.
 Slange 717.
 Slangendorphius Johannes 716.
 Slippenbach Grev 646.
 Sniisdorph 735, 738.
 Sofeldt Agatha 319.
 Sophia Enke-Dronning 53.
 Sørensen Stephansen 536.
 Sparre Marc 292. Hendrich 278. Johan 278.
 Spend Christen 394. Waren 394.
 Sperling Jacob 123.
 Spormand Petrus 408.
 Stadenii Albertus 499.
 Steen Peder 322.
 Steenson Christen 211. Peder Sommer 210. ^{211.} Steen

Register.

- Steenbol Gustav Otto Grev 113, 456.
 Stephanus Matthias 185, 408.
 Stephanus 587, 594, 535.
 Storsen Mads 33.
 Stoud Ludvig 483.
 Stresov 716, 717.
 Stub Catharina 423, 426. Christian 422, 425. Gu-
 nille 423, 426, 428. Hans 423. Ingeborg 423.
 Kiel Magist. Levnet fra 411 til 433, hans Genealogi-
 ske Tabell og Descendenter 425, seq. Kiel Hansen
 424. Mathias 421, 422, 425. , Michael 423,
 426. Michael Hansen 424.
 Stubeus Chilian J. v. L. 425.
 Styen Anders 200.
 Svavingius Johannes 585, 587, 594.
 Svendsen Brynjulf 511.
 Svends 315 640.
 Sverdrup Laurik 423. Maren 423, 425.
 Svinding Peder 88.

T.

- Tagge Karen 184. Karine 200.
 Taat Anne Cathrine 427. Carsten 427. Erich Ancher
 427. Maren Maria 427. Niels 427.
 Taulow G. B. 523.
 Terlon Francke Minister 245, 246, 256.
 Testrup Biskop 735. Oluf Rasmussen 99.
 Thomassin Prinds af Savonen 110.
 Thomsen Christen 125, 128, 343, 396, 495, 406, 408,
 543, 544. Christian 176, 187. Hans 151.
 Thonhuus Anne 169. Laurik 169.
 Thørfstensen Goldbjørn 426. Ciner 410, 503.
 Tøcker Thomas 545, 546, 547.
 Torbensen Jacob 200.
 Tordenkiold Peder 424.
 Torm Ole 408.

Register.

Lott Else 92. Hendrich 396. Holger 674, 688.
Kirstine 169. Lene 183. Otto 405, 408. Otto
Andersen 184. Thage 700. Thale 202, 497.
Tracheta Hieronymus 632.
Tratfiger Adam 493.
Trefeld Anne 80.
Trefund Johan. 346.
Trefow 512. Toldforvalter 279.
Trolle Anne 107. Corfik 249. Herlof 154. Jacob
106. Ollegaard 106, 380,
Trost Else 706. Jens 709. 710.

U.

Udriich Hertug 554, 721.
Ulfeldt Anna Helena 379, 385, hendes Levnet 389, 390.
Bjørn 108. Christoffer 106, hans Liv og Levnet
fra 377 til 389. Christoffer til Svendsstrup 380,
389. Corfik 444, 579, 595, 607, 647, 640, 642,
644.
Ulfeldt Ebbe 104, 380, 520, hans Levnet fra 118 til 168.
Edel 390. Eilers Levnet 166. Ellen 516. Ellise
390. Jacob 168, 543, 544. Knud 106, 168, 372,
380. Lene 380. Margrethe 387, 389. Palle
Andersen 516. Wivike Sophia 385.
Ulfstand Christenke 91. Oregers 61. Holger 106. Peent
106. Wivike 61.
Ulfstand Else 184, 200. Holger 184, 200. Niels Trude
sen 381. Sophia 381. Thale 711. Trude 381.
Urbanus Octavus Wawe 110.
Urne Apel 408. Waren 81. Walle 711.
Urup Anne 523. Apel 107, 309, 454, 455, 463, 464,
465. Waren 106, 380. Dve 106, 107, 389.
Uttersen Lucas 63.

W.

Wærn Wads 427.
Wagenløner Niels 515. Sophia 515. Walder

Register.

- Waldemar Greve 446.
Wakkendorph Absolon 743. Christian Christopher 749.
Christopher hans Levnet fra 5 til 56. Fortsættelse
fra 713 til 746. Hans Christophersen 749. Hen-
rich 320, 516. Henning 51, 198, 516, 750. Ja-
cob 743. Lauritz 750. Sidjel 320, 516.
Walstorff Anne 489.
Wandel Hans Datter 399, 479, 485, 486.
Wandemout Prinds 65.
Wandervee Major 467, 468.
Wessert Urel 91. Christenze 90, 93. Lone 91.
Wegner Thomas 719.
Wendekaae Poul 733.
Wenstermand Johan 33.
West Catharina 375. Magrete 373. Oluf Borch 373.
v. Westen 424.
Westesen Christen 328, 341, 375, 376.
Westhøw Willichius 408.
Wibe Michael 562, 563, 567, 583, 697.
Wiborg Magister 241.
Widaliu Jøen 504, 505. Poul 510, 511.
Wiffert Palle 91.
Wiladsen M. Riels 289.
Wildsmand Svensk Commissaire 646.
Wind Holger 220, 568, 603, 606, 669, 670, 675,
680. Jøer 545. Oluf Jensen Provst 391, 392,
405, 408. Peder 376.
Winding E, 683. Paulus Justiz Assessor 364, 369,
371, 372, 375, 376. Professor 241, 267, 346.
Nassius 219, 249, 309.
Winstow Jacob 485. Johan 104, 117.
Winstrup Peder 136, 147, 149, 154. Peder Nielsen
318, 319, 408, 409, 731.
Wittrup Barbara 85.
Witzleben Jørgen 408, 480.
Wogenjen Erich 54.
Wolf Assessor 258.

Wol-

Register.

Wolther Christian 88.

Worm Christian 505. Jacob 253. Oluf 98, 217,
329, 346, 348, 475. Eufanne Malene 373/374.

William 369, 371, 373, 375, 376, 683.

Wormandsen Grande 733.

Wrangel Admiral 468. Helvig 60.

